

نظارت عامه بر بخش امنیت

کتاب راهنما برای سازمان های جامعه مدنی

نظارت عامه بر بخش امنیت

کتاب راهنما برای سازمان های جامعه مدنی

نوسندگان

Eden Cole (DCAF)
Kerstin Eppert (UNDP)
Katrin Kinzelbach

تحلیل‌ها و سفارشات پالیسی‌ای که در این کتاب بیان شده است، متعلق به مؤلفین آن بوده و حتمی نیست که از نظریات ملل متحد، بشمول UNDP یا دولت‌های عضو نمایندگی کنند. این رساله مستقل به دستور UNDP و به اهتمام تیمی از مشاورین، کارشناسان و مؤلفین مشهور به نشر رسیده است.

مصحح لسانی (انگلیسی)

Christopher Grollman

تصاویر پوش کتاب (از بالا به پایین، از چپ به راست):

- ۱- DCAF-OSCE ، ورکشاپ پارلمان ارمنستان
- ۲- UNDP سودان، برنامه حاکمیت قانون، دارفور
- ۳- UNDP جمهوری یوگوسلاویای سابق، مقدونیه، مشارکت برای مصونیت و امنیت محلی
- ۴- DCAF، کورس آموزشی جامعه مدنی
- ۵- UNDP El Salvador، برنامه عدالت و امنیت

مترجم: عبدالباری حکیم
مصحح: خالد صدیقی

طرح، دیزاین و چاپ (Layout, design and print):

ISBN

این کتاب را در وب سایت ذیل یافته می‌توانید: UNDP Bratislava Regional Center
<http://europeandcis.undp.org/list/publications>

مرکز جینوا برای کنترل دیموکراتیک نیروهای مسلح (DCAF)
<http://www.dcaf.ch/publications/kms/index.cfm>

© صاحب امتیاز: برنامه انکشافی ملل متحد (UNDP) ۲۰۰۸

همه حقوق محفوظ است. بدون اجازه کتبی صاحب امتیاز هیچکس حق چاپ، نشر و حفظ و انتقال را، چه بصورت الکترونیکی، میخانیکی، مصور و یا به طرق دیگر ندارد.

امتان

تألیف این کتاب راهنما بدون کمک، همکاری و راهنمایی شماری از همکاران و شرکاء شاید امکان پذیر نمیبود. ما از زحمات و تعهدات آنها از صمیم قلب تشکر میکنیم. مفکوره تألیف این کتاب بار نخست از طرف (ICTJ) Marina Caprina نام سابق DCAF و Dr. Philipp (DCAF) پیشکش گردید. از اینکه آنها سعی نمودند این کتاب جرئی از تلاشهای مشترک نشراتی UNDP-DCAF مبنی بر «دیموکراتیک ساختن امنیت» شناخته شود، از اخلاص و مهربانی آنها خیلی ممنونیم.

همچنان از Dr. Jafar Javan و Dr. Agi Veres (UNDP) و از Dr. Philipp Fluri (DCAF) اظهار تشکر میکنیم که ما را در طول مدت آمادگی نشر این کتاب همراهی نمودند. ضمناً از خانم ها و آقایان:

Alejandro Alvarez, Monica Blagescu, Alison Buchanan, Marina Caparin, Nadja Dolata, Marcela Donadio, Vanessa Farr, Francis James, Milliam Ko, Dario Kosovsky, Michaela Lednova, Markus Lenzen, Gloria Manzotti, Lauren Matthews, Amerei Mueller, Mamura Nasirova, Lousise Nylin, Sidonie Porterie, Geoff Prewitt, Rustam Polatov, Juan Rial, Louise Sperl

بخاطر همکاریهای تخصصی، زحمات و تبصره های سازنده شان در اکمال این کتاب راهنما یک جهان سپاسگزاریم.

همچنان به خانم ها و آقایان:

Vahan Galoumian, Suying Lai, Timothy Melvin, Mamura Nasirova, Geoff Prewit, Peter Serenyi

بخاطر همآهنگی، تحقیقات اضافی و زحمات بی پایان در بخش نویسندگی این پروژه، احترامات صمیمانه و تمنیات قلبی خویش را اظهار میداریم. و بالاخره از بخش جامعه مدنی دفتر مشارکت UNDP بخاطر حمایت مالی اضافی قدردانی عمیق نموده، تشکر مینماییم.

فهرست مطالب

5	مقدمه (Manfred Nowak)
7	راجع به این کتاب راهنما
	بخش اول : تعریف ها و سهامدارندگان
9	۱- موضوع نظارت عامه بر بخش امنیت (Eden Cole و Marino Caparini)
31	۲- نظارت و هدایت اجراییه، مقننه و قضائیه در بخش امنیت (Ian Leigh)
	بخش دوم: ستراتیژی و میتودولوژی
55	۳- تحقیقات و معلومات (Duncan Hiscock)
79	۴- بلند بردن سطح آگاهی (Alejandra Pero)
99	۵- طرفداری یا دفاع از حقوق (Peter Albrecht)
131	۶- آموزش (Angela Mackay)
159	۷- نظارت یا مراقبت (Vahan Galoumian)
189	۸- تحلیل بودجه (Teodra Fuio)
219	۹- ایجاد اعتبار تشکیلاتی: سازمان جامعه مدنی (Geoffrey Prewitt)
	بخش سوم: چالش ها و فرصت ها
239	۱۰- جنسیت و حکومتداری امنیت دیموکراتیک (Kristin Valasek)
269	۱۱- حقوق بشری و نظارت بخش امنیت (Johanna Mendelson Forman)
291	۱۲- کمک قانونی و اصلاح قانون (Siphosami Malunga و Mark Guthrie)
323	۱۳- طرح اتحاد با جامعه جهانی (Amerei Müller)
355	۱۴- حالات اضطرار و محیط های قید و تنگ (Rizal Darma Putra)
381	۱۵- نظارت بر بخش امنیت، درگیری خشونت آمیز و ایجاد صلح (Katrin Kinzelbach و Yasmine Shrif)

مقدمه

اینجانب منحیث گزارشگر خاص ملل متحد برای حفظ و رشد امنیت بشری در سرتاسر جهان از تلاشهای خستگی ناپذیر و کار مسلکی جامعه مدنی که بسا اوقات داوطلبانه و با قبول خطر جانی شخصی همراه بوده قدردانی و ستایش مینمایم. بعنوان گزارشگر خاص ملل متحد و منحیث شخص مسلکی در حقوق بشری من از سازمانهای جامعه مدنی و نمایندگان آنها همیشه معلومات مهم دریافت داشته ام، آنها در باره هر قضیه و سهلانگاریهای قانونی مربوطه ای که در کشور های شان حقوق بشری و مصونیت مردم را متأثر ساخته، جمع آوری معلومات را وظیفه خود گردانیده اند. سازمانهای جامعه مدنی که محفف انگلیسی آن CSOs است، در بلند بردن سطح آگاهی مردم برای جلوگیری از شکنجه تلاش ورزیده اند، قضایای شکنجه را تعقیب و ثبت نموده و سرانجام به قربانیان شکنجه کمک های قانونی و صحنی عرضه داشته اند. تلاشهایی را که حکومتها و جامعه جهانی برای رشد دیموکراسی و تحکیم امنیت بشری مینمایند، تا حدود زیادی وابسته به همکاری آن مردمان متعهد جامعه بوده که برای عدالت و صلح قدا علم نموده اند. دامنه فعالیتهای آنها از سازمانهای بزرگ غیر حکومتی گرفته تا به انجمنهای محلی وسعت می یابد.

ولی هنوز هم کارهای زیادی درپیش اند که باید انجام یابند. متأسفانه هنوز هم می بینیم که دامنه شکنجه ها و نقض های مشابه حقوق بشری وسیع باقی مانده است و گاهی هم چنین شکنجه ها با رفتار و سلوک نادرست کارمندان بخش امنیت، آنهم بطور سیستماتیک، هر طرف دیده میشود. متأسفانه در جهان کشوری سراغ نمیشود که در آن از رفتار و سلوک نادرست بخش امنیت گزارش داده نشود، چه درکشورهای غنی و یا چه در کشور های بی بضاعت، چه در کشور های با ثبات و چه در کشور های فاقد ثبات. با داشتن چنین وضعیتی به نظارت مستقل و مؤثر در همه جا شدیداً ضرورت است. علاوه بر این برای ایجاد یک نیروی مؤثر ملکی دراجندای وسیع نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت، جامعه مدنی این توان و اختیار را دارد تا وظایف رسمی نظارت که بر عهده اجرائیه، پارلمان و قضائیه و همچنان بر عهده تأسیسات ملی حقوق بشری گذاشته شده اند تکمیل نماید. دیموکراسی و امنیت بشری تنها وقتی رشد نموده میتوانند که بین تأسیسات سیاسی و رأی دهندگان که به آنها صلاحیت نمایندگی شانرا واگذار شده اند، دیالوگ سازنده و تبادل افکار موجود باشد.

تلاشهای سالیان اخیر تحت نام «جنگ برضد ترور» در سطح ملی و بین المللی منتج به مصارف جدید امنیتی، همکاری های بین المللی و در دیموکراسیهای استحکام یافته منتج به افزایش صلاحیت ها و اختیارات جدید مربوط بخش امنیت گردید. ولی آنچه مایه نگرانی میباشد، این است که در این ساحه رشد ارگانهای نظارت عقب مانده است. این امر سبب شده تا در تصمیمیم سیاسی و نظارت دیموکراتیک مبنی بر تطبیق پالیسی خلایق بوجود آید. این امر نه تنها در کشورهای روبه انکشاف به پروسه دیموکراسی تهدید ایجاد نموده، بلکه در دیموکراسیهای پیشرفته نیز به موافق حقوق بشری ضربه زده است. همچنان نگرانی شدید به علتی بمیان آمده است که در نتیجه چنین وضعیت، مکلفیت های حقوق بشری و نورمهای ثابت و غیرانکار پذیر حقوق بشری تحت سوال قرار گرفته اند. بمنظور حفظ دست آوردهای گذشته، خصوصاً این اصل اساسی که میگوید: بخش امنیت باید تحت نظارت ملکی قرار داشته باشد و برای اینکه پابندی نسبت به حقوق بشری پابرجا بماند، جامعه مدنی باید مطلع، انتقادگیر و صریح اللهجه بوده و باید فعال باقی ماند تا اطمینان حاصل شود که بخش امنیت هر کشور به حقوق بشری احترام میگذارد، به مردم خدمت میکند و بر مبنای خدمتگذاری به مردم پایگذاری شده و یا بر این مبناء استوار ساخته میشود.

در این کتاب راهنما برای سازمانهای جامعه مدنی پیرامون نظارت عامه از سرتاسر جهان تجارب جمع آوری شده و راهنمایی عملی به آنها تقدیم میگردد تا دریابند که چگونه میتوان بخش امنیت را وادار به

احترام به حقوق بشری نمود و این بخش را در برابر جامعه شفاف و حسابده نیز ساخت. این کتاب راهنما دربرگیرنده معلومات وافر میباشد. من باور کامل دارم که برای فعالیتهای جامعه مدنی مبنی بر تحکیم نظارت بر بخش امنیت این معلومات مفید و ارزشمند ثابت خواهد شد.

سازمان های جامعه مدنی در نظارت بر بخش امنیت و اصلاحات این بخش نقش حیاتی دارند. به سازمان شما شدیداً سفارش میشود تا چنین یک نقش را عهده دار شود. برای ایجاد سهولت جهت سهمگیری سازمان شما در این مبارزه سترگ همه آن نقش های مختلفی که جامعه مدنی میتواند در راه دیموکراتیک ساختن بخش امنیت بازی نماید در این کتاب بصورت جامع تحقیق و ارزیابی شده است.

منفرد نوواک (Manfred Nowak)

گزارشگر خاص ملل متحد در مورد شکنجه

راجع به این کتاب راهنما

این کتاب راجع به آن نقشی که سازمانهای جامعه مدنی در نظارت دیموکراتیک بخش امنیت بازی نموده میتوانند، راهنمایی های تنظیم شده را پیشکش مینماید: یعنی چگونه آنها میتوانند پلان کنند، فعالیت هایشانرا بطور آگاهانه و مؤثر سازماندهی و تطبیق نمایند.

بادر نظر داشت اینکه اعتماد عامه نسبت به بخش امنیت برای ایجاد و حفظ تأسیسات قوی و آزاد دیموکراتیک اهمیت حیاتی دارد، علاقمندی سازمان های با اعتبار جامعه مدنی در پالیسی امنیت مبنی بر تأمین حسابدگی و حکومتداری خوب کمک زیاد مینماید. طرفداری گروه های جامعه مدنی که از انجمن های محلی و گروه های ذیعلاقه نمایندگی میکنند در این راستا کمک میکند تا به بعض دست اندرکاران حاشیوی موقع داد که صدای شانرا بلند کنند. همچنان چنین طرفداری دروازه پالیسی سازی را به روی بخش وسیع جامعه باز مینماید. سازمانهای جامعه مدنی نه تنها در دیموکراسیهای مستحکم، بلکه در آن کشور هایی که تازه از جنگها و رژیم های مطلق العنان رهایی یافته اند نیز نقش حیاتبخش را بازی میکنند و یا در کشور هایی که تا هنوز هم غیر دیموکراتیک باقی مانده اند فعالیتهای سازمانهای جامعه مدنی میتوانند تصمیم گیری نخبه های قدرت را که پروسه سیاسی را انحصار کرده اند متأثر سازند.

در حالیکه بسیاری از سازمانهای جامعه مدنی در دولتهای انتقالی و تازه رها شده از درگیریها زمینه را برای اصلاحات بخش امنیت مساعد ساخته اند، بخش عظیمی از قدرت و توانمندی آنها دست نخورده باقی مانده است. همچنان از نقش درازمدتی که سازمانهای جامعه مدنی از طریق سهم فعال شان در بخش امنیت بازی مینمایند هم در کشورها پیشرفته و هم در حال انکشاف بعض اوقات رو گشتانده میشود. این کتاب راهنما در صدد آنست تا تأیید اجتماعی و به عنوان مصالح عامه آگاهی از بخش امنیت را تشویق و پروسه پالیسی امنیت و اصلاحات امنیتی را به روی سازمانهای جامعه مدنی باز نماید. از اینکه بسیاری از این سازمانها در شرایط خیلی دشواری فعالیت مینمایند، میتوانند از بهترین طرز العملها، ابزارهای نظارت و ستراتژی های عملی که در این کتاب جمع آوری شده است، استفاده نمایند.

ولی در برابر یک نظارت کلی ملکی و در پروسه های مربوطه در برابر سهمگیری ملکی از طرف منسوبین بخش امنیت از لحاظ قانونی و سیاسی مقاومت صورت میگیرد. در سالهای اخیر در نتیجه تروریسم و درگیریها به بهانه حفظ منافع امنیت عامه در اکثر کشورهای جهان سنت محرمیت و اسرار تقویه شده است. در نتیجه از تأمین حقوق ملکی جلوگیری صورت گرفته و نظارت ملکی بر بخش امنیت تا حدود زیادی محدود ساخته شده و یا حتی نظارت ملکی در وهله اول اصلاً ایجاد نشده است.

بمنظور اینکه در برابر چنین وضعیتی مقابله صورت گیرد و حسابدگی و شفافیت تأمین شود، دست اندر کاران جامعه مدنی باید توجه شانرا به بخشهای مختلف نظارت مبذول دارند، خصوصاً آن بخشهایی که در وهله نخست ظاهراً برای جامعه مدنی قابل دسترسی نمیشوند، مانند مراقبت، تحلیل بودجوی، دستیاری قانونی و سهمگیری در تعدیل قوانین و غیره. ولی در عین وقت لازم است تا منحصت نمایندگان جامعه مدنی با رسانه های گروهی، دست اندرکاران بین المللی و دیگر جناح های مربوط باید مشترکاً کار نمود تا معلوماتی را که در رابطه با ضرورتهای نظارت، چالشها و فرصتهای نظارت در اختیار مردم عامه قرار میگیرد افزایش داده و در آن اصلاحات ایجاد نمود.

این کتاب راهنما در سلسله نشرات UNDP و DCAF تحت عنوان «دیموکراتیک سازی بخش امنیت» محصول سومی میباشد که در قدم اول برای سازمانهای جامعه مدنی و سازمانهای غیرحکومتی

مدنظر گرفته شده است. ولی با در نظر داشت اینکه در این کتاب بر بخشهای مختلف نظارت از لحاظ نظری و عملی روشنی انداخته شده است، مسائل تحقیقی آن برای تأسیسات دیموکراتیک و نمایندگان آنها، پالیسی سازان، ستاژیران، محققین، تأسیسات بخش امنیت، رسانه های گروهی و همچنان برای سازمان های منطقوی و بین المللی ایکه در نظارت عامه بر بخش امنیت با سازمانهای جامعه مدنی همکاری و مشارکت دارند، نیز مفید می باشد.

فصل

اول

MARINA CAPARINI AND EDEN COLE

موضوع برای نظارت عامه
بر بخش امنیت:
طرح ها و ستراتیژی ها

موضوع برای نظارت عامه بر بخش امنیت: طرح ها و ستراتیژی ها

در نظارت دیموکراتیک مداخله عامه در همه بخش های امنیت در تأمین حسابدگی و شفافیت اهمیت بسزایی دارد. مداخله سازمانهای جامعه مدنی در ساحة پالیسیهای امنیتی به حسابدگی و حکومتداری سالم بیشتر کمک می نماید: سازمانهای جامعه مدنی نه تنها منحصیث «وسیله نظارت» بلکه نشانه ای از رضایت و یاعدم رضایت مردم از اجراءات تأسیسات و اداره ها در ساحة امنیت عامه و خدمات مربوطه نیز می باشند. بعضی از طرز العملها در این پروسه کمک می نمایند، مانند عمل نمودن مطابق به قوانین در اجراءات حکومتی و مراعات حقوق بشری و غیره. علاوه بر این جانبداری گروه های جامعه مدنی که از منافع انجمن های محلی و یا اشخاص همنظر انفرادی نمایندگی می کنند به گروه های از نظر افتاده و یا حاشیوی جامعه کمک می کند تا صدای شانرا بلند کنند تا پروسه پالیسی به رخ افشار دیگر جامعه باز گردد. به این ترتیب سازمانهای جامعه مدنی نه تنها در دیموکراسیهای مستحکم، بلکه در دولتهاییکه تازه از درگیریها و حاکمیت رژیمهای مطلق العنان نجات یافته اند نقش مهمی را بازی می نمایند. در این دولتها فعالیتهای جامعه مدنی می توانند بر تصمیمگیری های صاحبان قدرت که معمولاً پروسه سیاسی تحت انحصار شان است، تأثیرگذار باشد.

اصول نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت

از پایان جنگ سرد بدینسو نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت به یک اصل قبول شده بین المللی مبدل شده است. کشور های در حال دیموکراسی انتقالی در صدد اصلاح بخشهای امنیتی شان شدند تا بیروکراسیهای تحت نفوذ سازمانهای امنیتی را منحل نموده و بر بخش های امنیت که در گذشته در خدمت دولتمردان مستبد و بقای رژیمهای مطلق العنان غلبه پیدا کنند. جوامع مابعد از جنگ و درگیری، تلاش نمودند تا تأسیسات امنیتی ایرا ایجاد نمایند که تهداب مستحکمی برای ایجاد دیموکراسی گردند. اصلاح بخش امنیت در حقیقت برای چنین نتایج دیموکراتیک و برای سازمانهای ملی، منطقوی و بین المللی به یک اصل سازمانی مبدل شده است.

بصورت کل نظارت دیموکراتیک به اشتراک فعالانه تأسیسات دیموکراتیک یعنی پارلمان و کمیته های مربوطه آن، جامعه مدنی، رسانه های گروهی، اجرائیه، حکومت و سکتور امنیتی به ذات خود و همچنان فورمولبندی و تطبیق، نظارت و اصلاحات پالیسی امنیت وابسته میباشد. از جمله اینها اعضای

پارلمانی، جامعه مدنی و رسانه های گروهی شاید بیشتر از همه قادر باشند تا به کمبودهای نظارت و چوکات پالیسیها توجه مبذول دارند.

مفکوره مهیا ساختن امنیت بمنظور مصالح یک جامعه دیموکراتیک (البته از طریق اصلاحات و قرار دادن تأسیسات امنیتی تحت امر اداره های ملکی دیموکراتیک و همچنان یک قضائیه مستقل) اگر منحصیث یگانه راه گریز از سنت گذشته غیردیموکراتیک و نامطمئن تلقی نشود، حد اقل به یک اصل قبول شده مبدل شده است. با پایان یافتن مقابله ابرقدرت ها برنامه های امنیت عامه ایکه بیشتر بر حفظ حقوق بشری و آزادی های دیموکراتیک متمرکز شده اند، تا بر حفظ امنیت ملی (که معمولاً روی تهدید های بیرونی قابل بحث متمرکز اند)، منحصیث اولویت آشکارا باقی مانده اند. دولتها با توجه به امنیت بشری و مصونیت و آزادی فردی توانسته اند مسیرخدمات مربوطه امنیتی را از دفاع بیرونی به امنیت اتباع و حفظ حقوق بشری آنها تغییر دهند.

امروز حکومتداری دیموکراتیک بخش امنیت یک نورم قبول شده بین المللی (بطور مثال چوکات ۱ - ۱ را مطالعه نمایند) بوده و منحصیث پیش شرطی برای عضویت در بسیاری از سازمانها و انجمنهای بین المللی و همچنان برای دریافت کمکها و همکاری های اصلاحی بین المللی قرار داده شده است. با وسعت یابی تجربه تطبیق اصلاحات امنیتی طرح های مربوطه نیز بیشتر متنوع شده و نیز هدف و مفهوم راه هایی که چگونه میتوان نظارت دیموکراتیک را به بهترین شکل عملی نمود، واضح و روشن شده است. ولی در عین زمان تطبیق اصلاحات مربوطه بعنوان یک چالش عمده باقی مانده است.

چوکات ۱-۱

کنترول دیموکراتیک بر پالیسی های امنیت: نورمهای بین المللی

فیصلنامه ۵۵/۹۶ (۲۰۰۰) مجمع عمومی ملل متحد تحت عنوان «رشد و تحکیم دیموکراسی»

مجمع عمومی از دولتها مطالبه می نماید تا دیموکراسی را رشد داده و تحکیم بحشند. منجمله از طریق ذیل:

- ۱- (ج v) قوه قضائیه مستقل؛
- iiiv شامل ساختن تعلیم حقوق بشری در برنامه های آموزشی برای مامورین و اجرای قوانین و همچنان پرسونل نظامی؛
- ix تأمین حسابدگی پرسونل نظامی در برابر حکومت منتخب دیموکراتیک ملکی.

<http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/r55.htm>

طرز العمل سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) در قسمت ابعاد سیاسی - نظامی امنیت (۱۹۹۴)

این طرز العمل از دولتها میخواهد که نیروهای امنیتی را توسط مراجع دارای قانونیت دیموکراتیک تحت کنترول دیموکراتیک درآوردند تا موارد ذیل تأمین شوند:

- تصویب تقنینی بودجه های مربوطه؛
- عدم وابستگی سیاسی نیروهای مسلح؛
- مجهز ساختن و آموزش نیروهای مسلح مطابق به احکام قانون بشری بین المللی؛

- حسابدۀ ساختن نیروهای مسلح در صورت تخطی از قانون بشری بین المللی؛
- داشتن منابع برای مأموریت های داخلی مطابق به ضرورت های نیرو های اجرای قانون؛
- بمنظور جلوگیری از تلفات ملکی یا جلوگیری از تلف شدن ملکیت آنها از نهایت توجه کار گرفتن؛
- نیروهای مسلح حق ندارند از اعمال صلح آمیز و قانونی حقوق ملکی یا بشری اتباع جلوگیری نمایند یا آنها را محدود سازند یا آنها را از حقوق و هویت ملی، مذهبی، فرهنگی، زبانی یا قومی شان محروم سازند.

<http://www.osce.org/item/883>

سفارشات ۱۷۱۳ (۲۰۰۵) مجمع پارلمانی شورای اروپا در باره کنترل دیموکراتیک

۶ - اقدامات حکومتی باید قانونیت و مشروعیت داشته باشند. در نتیجه به یک نوع مراقبت دیموکراتیک ضرورت میباشد که از طرف پارلمان باید صورت گیرد. قوه قضائیه در این رابطه نقش مهمی را بازی مینماید، زیرا این قوه میتواند هر نوع استفاده ناجایزی را که باعث نقض حقوق بشری شود، مجازات نماید. سازمانهای بین المللی نیز در رهنمایی پالیسیها و همنوایی مقررات بشری نقش مهمی را بازی کرده می توانند.

۷ - مراقبت دیموکراتیک استفاده از ابزارهای خاص را ممکن می سازد تا حسابدگی و شفافیت سیاسی بخش امنیت را تأمین نماید. این ابزارها عبارت اند از: اصول قانونی، مقررات قانونی و احکام و اوامر تأسیساتی و لوژستیک و فعالتهای عمومی ای که هدف آنها از یکطرف تحکیم روابط خوب بین بخش های مختلف امنیت و از طرف دیگر بین قدرتهای سیاسی (اجرائیه، قضائیه و مقننه) و نمایندگان جامعه مدنی (سازمانهای حقوق بشری غیر حکومتی، رسانه های گروهی، احزاب سیاسی و غیره) میباشد.

<http://Assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta05/erec1713.htm>

گزارش انکشاف بشری مورخ ۲۰۰۲ UNDP: عمیق ساختن دیموکراسی در یک جهان پارچه شده

در یک سیستم دیموکراتیک پالیسی سازان مکلف اند تا بخاطر تصامیم شان و استفاده از منابع عامه، در برابر عامه حسابدۀ باشند. در موضوعات امنیتی، اگر تأسیسات نظارت برای ارزیابی فعالتهای بخش امنیت از ظرفیت آن برخوردار نباشند، مؤثریت حسابدگی هرگز تحقق نمی یابد. بدون این ظرفیت یک دوران سهلانگاری حکمفرما خواهد بود. گزارش انکشاف بشری (۲۰۰۲): دیموکراسی در یک جهان پارچه شده، (نیویارک: OUP, ۲۰۰۲)، صفحه ۸۹.

http://hdr.undp.org/en/media/hdr:2002_en-complet.pdf

گزارش منشی عمومی، تأمین صلح و انکشاف: نقش ملل متحد در حمایت از اصلاحات بخش امنیت، شورای امنیت ملل متحد، ۲۳ جنوری سال ۲۰۰۸

۱۸ - اهمیت اصلاحات بخش امنیت در این است که نشان میدهد دامنه اش فراتر از عناصر سنتی

نظامی بوده و دربرگیرنده تعدادی از تأسیسات و کارگردانان ملی و بین المللی میباشند. این اصلاحات در عین زمان ضرورت ترتیبات امنیتی را نیز روشن می سازند که باید بین کارگردانان مختلف رابطه ها را مدنظر داشته باشند. ضمناً اصلاحات بخش امنیت تأکید می ورزند که مؤثریت، حسابدهی و حکومتداری دیموکراتیک باید از جمله عناصر استحکام امنیت باشد. اصلاحات بخش امنیت چوکاتی را طرح ریزی می کند که بر اساس آن میتوان کارگردانان ملی، ملل متحد و دیگر شرکای بین المللی را در ساحة تطبیق «تصور مشترک از امنیت» مورد ارزیابی قرار داد.

<http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=s/2008/39>

<http://daccess.ods.un.org/acces.nsf/Get?OpenAgent&DS=s/2008/39&Lang=E>

تعریف جامعه مدنی و ظرفیتهای آن

بصورت عموم جامعه مدنی به آن عملکردهای دسته جمعی داوطلبانه اتباع یک کشور ارتباط میگیرد که بر محور منافع، هدف و ارزشهای مشترک میچرخند. این اصطلاح ساحة ایرا دربر میگیرد که در آن اتباع گردهم می آیند تا زندگی شانرا منظم سازند، نظریات شانرا ارایه دارند، منافع شانرا مطرح سازند، تبادل معلومات نمایند و اختلافات شانرا حل کنند و همچنان روابط و تأسیسات اجتماعی ایرا که مانند خود مردم متنوع و مختلف اند در سطح محل، ملت، منطقه و بین الملل ایجاد نمایند. اتحادیه های صنفی، گروه های محیط زیست، سازمانهای مذهبی، مراکز تحقیقاتی، توده های مردم و حرکتیهای مردمان بومی مثالیهایی از سازمانهای جامعه مدنی میباشند.

سرانجام عملکردهای جامعه مدنی به مقصد فعالیتهای سودجویانه صورت نمیگیرند، بلکه به مقصد منفعت دسته جمعی جامعه میباشند. آنها بر خلاف گروههای ملکی اند که در صدد برهم زدن منافع و مصالح عامه اند (مانند باند های سازمان یافته). ممکن بعض اوقات گروههای جامعه مدنی بنابر منافع یا انگیزه های خاصی تحریک شوند، ولی آنها هیچگاه بنابر منافع اقتصادی خاصی فعالیت نمی نمایند. در حالیکه سازمانهای جامعه مدنی مستقل از دولت بوده ودر ساحة عامه عرض وجود می نمایند، ولی با حکومتها و محیط های سیاسی سر و کاردارند. با کمک جهت ایجاد اعتماد بین گروههای مختلف اجتماعی، تشویق دیالوگ بین اعضای مختلف جامعه، تأسیسات دولتی و اولیای امور حکومتی و با نمایندگی از منافع مردم محلات، بسیاری از سازمانهای جامعه مدنی تلاش دارند تا کیفیت زندگی ملکی و همچنان حکومتداری اجتماعی داخلی خود شانرا بهبود بخشند. سازمانهای جامعه مدنی همچنان برای مراقبت بر پالیسیها و عملکردهای حکومت و برای دفاع از حقوق در بعضی از ماموریت های مهم دخیل میباشند.

موجودیت یک رابطه پر تحرک و زنده بین جامعه مدنی، حکومت و ادارات دولتی نشان دهنده بلوغ ساختارهای دیموکراتیک است. چنین یک رابطه در روابط بین دولت و مردم که بر مبنای حسابدهی و شفافیت دوامدار استوار میباشند، بیانگر یک فرهنگ دیموکراتیک میباشند. بازنگری در حکومتداری دیموکراتیک تأثیر سودمند دارد: شهروندان ذیعلاقه غالباً در صدد دسترسی به معلوماتی که حق مسلم آنها است، نمی باشند، زیرا آنها از موجودیت چنین معلوماتی شاید آگاهی نداشته باشند؛ ولی اگر جامعه ای مردم آگاه و منور داشته باشد، آنها میتوانند سهم بارز و مؤثری در ساختن پالیسیها و بدیل پالیسیها داشته باشند. در این راستا نقش حیاتی را سازمانهای جامعه مدنی مانند سازمانهای متخصص غیر حکومتی بازی می کند، که آنها میتوانند بحث عامه را تحریک نموده و توجه عامه را به موضوعات پالیسی جلب نمایند. شهروندان فعال و گروههای جامعه مدنی میتوانند در این راستا کمک نمایند که

معلومات راجع به موضوعات عامه و پالیسهای عامه بیشتر مورد تحلیل و تجزیه قرار گیرد. به این ترتیب آنها زمینه را برای سهمگیری بیشتر در پروسه مشورتی مساعد ساخته و برای برملا ساختن بیشتر قضایا از رسانه های محلی، ملی و بین المللی استفاده می نمایند.

نقش حیاتی ایکه سازمانهای جامعه مدنی در عرصه های انکشاف بازی می نمایند نیز بطور مناسب مشخص شده اند. OECD-DAC اعضاء اش را تشویق می نماید تا «بخاطر ایجاد یک محیط اصلاح طلب برای حکومتداری دیموکراتیک در بخش امنیت تلاش های جامعه مدنی را حمایت کنند.»¹ این تلاشها عبارت اند از تشخیص نقاط آغاز و انکشاف میتود های کاری از طریق کارگردانان محلی تا روی ابتکارات موجود کار شانرا دوام دهند. باوجودیکه جامعه انکشاف یافته شاید سازمان های غیرحکومتی و سازمانهای مدنی دیگر را منحیت عرضه کنندگان خدمات بدیل و منحیت چینل های کمکی برای اعانه ها بنگرند، ولی آنها در پروسه های وسیع پالیسی نقش عمده ایرا بازی می نمایند. بطور مثال، به اعضای OECD هدایت داده شده است تا از دخالت گروه های جامعه مدنی «منحیت سخنگویان پالیسی که در بخش بلند بردن سطح آگاهی در مورد تصمیمگیری امنیتی سهمی میتوانند داشته باشند و نیز پیشنهادات در پروسه اصلاحی میتوانند بکنند، حمایت نمایند.»² بناءً اعانه دهندگان بین المللی وظیفه دارند تا به سازمانهای جامعه مدنی که توانایی ایجاد دیالوگ های سازنده را دارند کمک کنند، با چینن دیالوگ هایی میتوان نخست بر پروسه پالیسی سازی نفوذ پیدا نمود و بعداً تطبیق آنرا عمیقاً متأثر ساخت.

چوکات ۱ - ۲

نقش سازمانهای جامعه مدنی در سقوط کمونیزم در اروپای مرکزی و شرقی

نقشی که توسط سازمانهای جامعه مدنی در سقوط کمونیزم در اروپای شرقی و مرکزی بازی شده است برای همه مبرهن و آشکارا است. سازمان های جامعه مدنی در رشد فضای مدنی و مستقل از کنترل دولت فعالانه سهم گرفت. سازمانهای جامعه مدنی و ناراضیان باهم مشترکاً کار نمودند تا ساحه های آزادی را ایجاد کنند که در آن روی موضوعات مورد علاقه و موضوعاتی که قبلاً منع قرار داده شده و یا از توجه دولت افتاده بودند بصورت جدی و صادقانه بحث کنند. بطور مثال، ایجاد کمیته دفاع از حقوق کارگران در پولند. ایجاد چنین کمیته ای فوراً منتج به آن گردید تا مطابع، کتابخانه ها، روزنامه ها و مجلات مستقل و انتقاد کننده از دولت عرض وجود کنند. علاوه براین سازمان مدنی در یک کشور میتواند از طریق کار های شبکه یی و استفاده از وسایل تخنیکی پیشرفته برای مفاهمه دسته جمعی، حرکت های ناراضیان را در کشورهای دیگر متأثر سازد. طور مثال، سازمان همبستگی در پولند توانست به جنبش های ناراضیان را در جمهوریت چکوسلواکیا، هنگری و بعداً هم در آلمان دیموکراتیک الهام بخشد.

منبع: Christiane Olivo, *Creating a Democratic Civil Society in Eastern Germany: The Case of the Citizen Movements and Alliance 90*, Palgrave, New York, 2001, pp. 11-15.

¹ OSCE, Security System Reform and Governance: Policy and Good Practice. Policy Brief, Recommendation VIII, 2004, p.7.

² Ibid, p.4

معقولیت یا منطق نظارت عامه بر بخش امنیت

در سرتاسر جهان از زمان ظهور دولتهای ملی، امنیت بطور سنتی منحصراً یک اصطلاح «نظامیگری» یا «ملیتاریزم» تعریف شده است، ولی با گسترده شدن اصول دیموکراتیک حکومت و پذیرش وسیع غیرنظامی ساختن امنیت بشری و طرح منطقی آن، خصوصاً با پذیرش اینکه امنیت از جمله مصالح عامه میباشد، روی مفکوره ای که گویا امنیت باید تنها و تنها تحت تأثیر و نفوذ اندیشه های نظامی قرار داشته باشد، خط بطلان می کشد.

مطابق به اصول امنیت بشری شرایط امنیت باید مستقیماً جوابگوی ضروریات مردم باشد. حسابدهی و شفافیت خواهان آنست تا پخش نشدن معلومات تنها در صورت مشروعیت و بنابر دلایل کاملاً روشن صورت گیرد. بخش امنیت اکثر تلاش دارد تا راجع به فعالیت هایش معلومات را در دسترس عامه قرار ندهد و البته بدون شک خواسته های امنیت ملی تا حدی ایجاب محرمانه می نمایند. ولی زیاده روی در محرمانه سازی غیرسازنده بوده و عامل عملکرد های سوء میشود - هم در عمل و هم در پالیسیها - بطور مثال مخفی ساختن و پرده انداختن بر سوء منجمنت مالی یا فعالیتهای غیر قانونی.³

تأمین امنیت اتباع یکی از وظایف نهایی اساسی دولت میباشد. دولت دیموکراتیک مسوولیت دارد تا امنیت را به اتباع اش تأمین کند که مؤثر، شفاف و حسابده باشد. در یک جامعه دیموکراتیک مانند هر خدمت عامه دیگر دولت، مشروع ترین مرجع برای تأمین امنیت عامه شناخته میشود. البته میتوان بعضی از امور را به قسم اجاره به شرکت های خصوصی واگذار شد، ولی صلاحیت و عملکرد های آنها نیز باید تحت نظارت و کنترل مراجع دولتی و سازمانهای جامعه مدنی باشد. سازمانهای جامعه مدنی از طریق امکانات مختلف مانند کمپاینها، رسانه های گروهی، تأسیسات و دیگر پلتفرم های رسمی میتوانند ضمانت کنند که اداراتی که مسوولیت امنیت را بعهده دارند در برابر مأموریت شان صادق باقی میمانند، از زیاده روی در استفاده از قوه کار نمیگیرند و با اجازه دادن به تفتیش و کنترل عملکرد و پالیسی های شانرا مؤثرتر میسازند. نقش جامعه مدنی در نظارت بر بخش امنیت را میتوان منحصراً وسیله برای تحکیم پروسه های دیموکراتیک که در آن سهمگیری سیاسی اتباع گسترده تر شود، تلقی نمود.

ظرفیت جامعه مدنی برای اصلاح کیفیت زندگی مدنی به ساحه های پالیسی امنیت و حکومتداری نیز گسترده میشود. در سیاست های دیموکراتیک و غیردیموکراتیک پالیسی امنیت از طول تاریخ در انحصار نخبه های سیاسی و امنیتی و همچنان در انحصار شرکتهای بزرگ صنعتی و تجاری بوده که همواره از نفوذ بر آن و یا از روابط با «سیاستمداران و تکنوکراتهای امنیتی» منفعت برده اند. طبیعت چنین نخبه ها از هم متفاوت میباشد ولی بصورت کل میتوان آنرا از طریق نخبه های نظامی، پولیسی و استخباراتی ای که کشور را مستقیماً و یا از طریق نمایندگان ملکی رهبری و اداره میکنند، تشخیص نمود؛ سیاستمداران ملکی بر نخبه های امنیتی تکیه میکنند تا تسلط شانرا بر قدرت حفظ نمایند؛ و نخبه های امنیتی مستقیماً از طریق کودتا های نظامی به قدرت نایل می آیند. در دولتهای ضعیف، ناکام و یا درگیر در جنگهای داخلی اصول مشابهی حاکم اند، طوریکه گروه «زورمندان» غیررسمی جای ساختار های دولتی را اشغال میکنند.

بالمقابل ملکی ها وظیفه دارند تا نظرشانرا در رابطه با تأمین امنیت (بعنوان اینکه این امنیت برای آنها مدنظر است) ارائه نمایند. بعضی از آنها در ساحه های مربوطه تخصص مسلکی شانرا رشد میدهند. شهروندان تنها و تنها رأی دهندگان نیستند؛ آنها مالیه دهندگان، استفاده کنندگان خدمات عامه، باشندگان

³ See: Department for International Development and Supporting Security Sector Reform; DfID, London, 2002, p.29.

ساحه های بخصوص و اعضای جماعت های مذهبی و دیگر گروه های اجتماعی اند. هر کدام از این گروه های اجتماعی حق دارند تا به آنها گوش فرا داده شود. جامعه مدنی با توانمند ساختن سیاستمداران بمنظور رسیدگی به گروه های مختلف جامعه، خصوصاً آنانی که شاید از نظر انداخته شده باشند، پروسه دیموکراتیک را تکمیل مینماید. برای تأمین این امر منابع تخصیص داده شده عامه باید بصورت مؤثر و مثر استفاده شود تا در نتیجه با استفاده کنندگان نهائی خدمات عامه مشوره صورت گرفته و آنها در این پروسه شامل ساخته شوند.

فراتر از این سازمانهای مستقل جامعه مدنی از وابستگی های سیاست حزبی و گروهی باید مبراء باقی ماندند و به این ترتیب آنها اعتبار عامه شانرا حفظ مینمایند، خصوصاً به این دلیل هم که آنها از حکومت مستقل شناخته میشود. بعضی از سازمانهای غیرحکومتی که با موضوعات خاصی سروکار دارند بنابر تخصص شهرت یافته ملی و بین المللی شان توانسته اند تا از اعتبار عامه برخوردار شوند. این گروه ها، مانند عفو بین المللی (Amnesty International) و نظارت حقوق بشری یا (Human Rights Watch)، توانسته اند اعتبار بین المللی شانرا رشد دهند و با داشتن چنین یک اعتبار میتوانند با حکومتها و سازمانهای بین المللی بطور همسویه سخن زنند. این نوع تخصص در پروسه پالیسی سازی منبع ارزشمندی میباشد، زیرا به پالیسی سازان و قانون سازان زمینه دسترسی به آن معلوماتی را مساعد میسازد که با اعتبار و مستقل میباشد.

بر موقوف و سهم مهم سازمانهای جامعه مدنی مخصوصاً در اعلامیه ملل متحد «راجع به حقوق و مسوولیت افراد، گروه ها و ارگانهای اجتماعی بمنظور رشد و حفاظت حقوق بشری و آزادی بنیادی شناخته شده جهانی» تأکید شده است.

چوکات ۱ - ۳

سازمان جامعه مدنی و اعلامیه ملل متحد «راجع به حقوق و مسوولیت افراد، گروه ها و ارگانهای اجتماعی بمنظور رشد و حفاظت حقوق بشری و آزادی های بنیادی برسمیت شناخته شده جهانی»

این اعلامیه هم برای اشخاص انفرادی و هم برای سازمانهای جامعه مدنی حق میدهد تا برای موضوعات حقوق بشری مبارزه نموده و آنها رشد دهند. از دولتها تقاضا شده تا برای تضمین درست این حقوق، قوانین و مقررات لازم را طرح و تصویب نمایند (ماده ۲).

حقوق مشخص شده در این رابطه عبارت اند از:

- حق تشکیل و شمولیت در سازمانهای غیرحکومتی، انجمن ها یا گروه ها بمنظور رشد و حفاظت حقوق بشری در سطوح ملی و بین المللی (ماده ۵)؛
- حق دادن به سازمانهای جامعه مدنی بمنظور مداخله در امور حکومتی و عامه؛ از جمله تقدیم نمودن انتقادها و پیشنهادها به ارگانها، سازمانها و اداره های عامه حکومتی تا در امور شان اصلاحات بیاورند و جلب توجه آنها به مسائلی که مانع پیشرفت حقوق بشری و یا مانع حفاظت و تحقق حقوق بشری و آزادیهای سیاسی میشوند (ماده ۸)؛
- حق شکایت در مورد پالیسیها و عملکرد انفرادی مامورین و ارگانهای حکومتی تا در صورت نقض حقوق بشری و آزادیهای اساسی به مراجع با صلاحیت قضایی، اداری و یا اولیای امور قانونی و یا هر مرجع دیگری که از طرف نظام عدلی دولت موظف شده است، از طریق وسایل ممکنه عرض و شکایت صورت گیرد (ماده ۹ (۳) (فقره الف)؛
- حق اشتراک و سهمگیری در فعالیتهای صلح آمیز برضد نقض های حقوق بشری و آزادیهای

• بنیادی (ماده ۱۲).

این اعلامیه همچنان نقش مهم سازمانهای غیرحکومتی را در تعلیم، آموزش و تحقیق حقوق بشری به رسمیت شناخته است (ماده ۱۶).

منبع: فیصلنامه شماره ۱۴۴/۵۳ مورخ ۸ مارچ ۱۹۹۹ مجمع عمومی ملل متحد را میتوانید در صفحه انترنتی ذیل دریابید:
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/770/89/PDF/N9977089.pdf?OpenElement>

در بعض کشورها و مناطق برای براه اندازی اصلاحات دوامدار ظرفیت تأسیسات محلی و ملی ضعیف و یا ناکافی میباشد. در اینصورت ممکن مداخله کمک های تخنیکی بین المللی اختیارات ملی پروسه اصلاحات بخش امنیت را مورد سوال قرار دهد. اکثر برنامه های اصلاحات بخش امنیت تا هنوز هم در این جهت گرایش دارند که با تلاش اندک به اصلاحات تأسیسات دولتی متمرکز شوند تا راه برای مداخله سیستماتیک جامعه مدنی باز شود، با وجود این حقیقت که برنامه های مؤثر جهت ایجاد اعتماد مستلزم سهمگیری محلی و استقلالیت میباشد تا مطمئن شد که برنامه های رویدست گرفته شده واقعاً جوابگوی خواسته های مردم اند. این است که ایجاد آن سازمانهای جامعه مدنی که تنها روی امنیت فکر کنند، بدون آنکه با مردم در سطح محل ارتباط داشته باشند محکوم به ناکامی اند. کمک کنندگان و اعانه دهندگان باید در جستجوی سازمانهایی شوند که با مردم محلات سروکار دارند، این سازمان ها به نوبه خود شان میتوانند موضوعات اصلاحات بخش امنیت را در اجنداء های محلی شان دخیل سازند.»⁴

اختیارات محلی صریحاً زمینه را برای سهمگیری جامعه مدنی مساعد میسازند، هم از لحاظ نمایندگی از نظریات مردم محل و مطلع ساختن پالیسی سازان راجع به شرایط محلی و ضروریات آن و هم از لحاظ نظارت بر تطبیق اصلاحات. گروه های جامعه مدنی مخصوصاً در اطراف و ولایات که دور از شهرهای بزرگ افتاده اند نقش حیاتی را در متوجه ساختن سیاست مرکزی و نخبه های پالیسی ساز به ضروریات محلات بازی مینمایند.

حکومتها و سازمانهای بین المللی بصورت لفظی از اختیارات محلی و داشتن رابطه با جامعه مدنی مبنی بر اصلاحات در بخش امنیت حمایت می نمایند، ولی در عمل چنین حمایت بنابر عدم معلومات کمک کنندگان مالی یا اعانه دهندگان از ضروریات و اولویت های اطراف ذیعلاقه بشمول جامعه مدنی و بنابر حساسیت های وابسته به این موضوعات، اکثر با مشکلات و ممانعت هایی روبرو است. بمنظور جلوگیری از کمک های تخنیکی متحد المال که ظرفیتهای و اولویت های محلی را مدنظر نداشته باشند، لازم است تا کارگردانان برنامه های انکشافی بین المللی قبل از مهیا ساختن برنامه ها و یا کمک های مالی شان با جناح های مختلف ذیعلاقه دولتی و غیردولتی مشوره نمایند: سازمانهای جامعه مدنی محلی مسوولیت دارند تا اطمینان بدهند که چنین پروسه ها دربرگیرنده قسمت عظیم جامعه بوده، نه برای تأمین منافع نخبه های سیاسی، بیروکرات و بخش امنیت.

⁴ Forman, Johanna, „Security Sector Reform: What Role for Civil Society?“ in Caparini, Marina; Fluri, Philipp and Ferenc Molnar /eds) Civil Society and the Security Centre: Concepts and Practices in New Democracies, LIT Verlag, Munster, 2006, p. 39. Also see Pauline Jones Luong & Erika Weinthal, “The NGO Paradox, Democratic Goals and Non-Democratic Outcomes in Kazakhstan” in Europe Asia Studies, Vol. 51, No.7,1999.

بصورت عمومی سازمانهای های فعال جامعه مدنی میتوانند منحصبت شریک و میانجیگر مفید بر اختیارات محلی پروسه اصلاحات اصرار ورزند و نسلهای آینده جامعه مدنی داخلی را برای نقش نظارت آماده سازند. آنها نباید اجازه دهند که کارشناسان خارجی و مشاورین بین المللی نفوذ شانرا بر اصلاحات ستراتیژی امنیت در درازمدت دوام دهند. در نتیجه، آموزش دادن و آماده ساختن نسل آینده کارگردانان جامعه مدنی که بتوانند بصورت مؤثر بر بخش امنیت و کارگردانان آن نظارت کنند، باید جزئی از تلاشهای آنها باشد. انکشاف ظرفیت ستراتیژیک ایجاب میکند که راه هایی را باید سراغ نمود که طی آن آنها سهمگیری شانرا به مقایسه سازمانهای غیرحکومتی بین المللی وزینتر ساخته و برای یک اقدام درازمدتی که از یک طرف با توده های مردم در ارتباط بود و از طرف دیگر بر تخصص و پروفیشنلیزم تأکید نماید اساس و تهداب گذاشت.

انواع سازمانهای جامعه مدنی که در نظارت امنیتی سهم اند

آن گروه هاییکه با موضوعات صلح و امنیت سروکار دارند مانند گروههای خلع سلاح، شعبات اکادمیکی و تحقیقاتی یا انستیتوتهایی که مسائل امنیتی یا جنایی عدلی سروکار دارند انواع عمده گروه های جامعه مدنی اند که در اجندای اصلاحات بخش امنیت و حکومتداری سهم میباشند.

ولی ساحة دید آن سازمانهای جامعه مدنی ایکه میتوانند در اصلاحات بخش امنیت و حکومتداری نقشی بازی نمایند خیلی وسیع میباشد. بطور مثال، حسابدھی و نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت اکثر مستقیماً به حقوق بشری، آزادیهای مدنی و عدالت اجتماعی و انتقالی ارتباط داده میشود. اقلیتها و گروههای دیگر حاشیوی شاید تصور کنند که خواسته های امنیتی آنها برآورده نشده است یا بدیلا آنها قربانیان استفاده افراط آمیز قوه اند، بدون اطلاع مورد نظارت قرار می گیرند یا دیگر انواع سلوک و برخوردی که از طرف پرسونل بخش امنیت صورت میگیرد. حسابدھی پولیس نگرانی اولیه میباشد و موضوعی است که شمار گسترده یی از گروهها و انجمن های جامعه میتوانند در باره آن معلومات ارائه دارند و یا بسیاری از آنها در رابطه آن فعلاً کار میکنند. علاوه سازمانهای مختلف جامعه مدنی دارای مهارتهای مختلفی اند، ولی باهم مرتبط که در بخش نظارت عامه بر بخش امنیت کمک نموده میتوانند. چوکات شماره ۱- ۴ مثالهایی را از سهگیری جامعه مدنی در نظارت بخش امنیت نشان میدهد.

مهارتهای جامعه مدنی برای نظارت بر بخش امنیت

نظارت مؤثر توسط جامعه مدنی در حقیقت محصولی از تخصص و ظرفیت آن سازمانهایی میباشد که تصامیم حکومتی مبنی بر دفاع و امنیت عامه را بطور مستقل ارزیابی نموده، آنرا مورد سوال قرار داده و یا مورد تأیید قرار میدهند. سازمانهای جامعه مدنی غالباً به مقایسه حکومتها و ادارات آنها بیشتر از ضرورتها و شرایط مردم اطلاع دارند. آنها میتوانند راجع به ضرورتها و علاقمندیهای جوامع خاص به مسوولین امور عامه بیشتر و مفصلتر معلومات دهند. بطور مثال، بعضی از سازمانهای جامعه مدنی شاید با گروه های حاشیوی و بیشتر صدمه پذیرمانند پناه جویان یا مهاجرین سروکار داشته باشند که آنها در اکثر کشورها در مسائل ملی یا پروسه های پالیسی سازی عامه نمایندگی ضعیف دارند و یا هیچ ندارند و خصوصاً آنها بیشتر از دیگران با چالشهای امنیتی و قضایی روبرو اند.

چوکات ۱ - ۴

سازمانهای جامعه مدنی و سهم آنها در نظارت عامه بر بخش امنیت

نوع جامعه مدنی	سهمگیری نظارت عامه بر بخش امنیت	مثالهایی از سازمانهای جامعه مدنی ملی یا فرعی ملی	مثالهایی از سازمانهای جامعه مدنی بین المللی
سازمانها و گروه ها بر بنیاد جامعه و مجاورت	- بلند بردن سطح آگاهی - توانمند ساختن گروه هایی که در حاشیه قرار داده شده اند - نمایندگی از منافع	اتحادیه مردمان بومی و دهقانان شمال، گواتیمالا (Unidad Indigenay del Norte)	Minorityrights.org (حقوق اقلیتها)
سازمانهای غیرحکومتی انکشاف و «صلح»	- بلند بردن سطح آگاهی - توانمند ساختن گروه های در حاشیه قرار داده شده - مراقبت - سفارشات	انجمنی بنام Helvetas در کشور سوئیس یا Propatria Institute در کشور اندونیزیا	Oxfam International, Care International, International Alert, InterPeace, Saferworld
گروها و شبکه های حقوق جبشری	- بلند بردن سطح آگاهی - انتقاد گیری - مراقبت - سفارشات	پروژه عدالت در چیچنستان بنام Fiji کمیسیون حقوق بشری، کمیته عامه بر ضد شکنجه در اسرائیل	سازمان عفو بین المللی، سازمان نظارت حقوق بشری یا Human Rights Watch، شبکه بین الافریقایی برای پیشرفت و حقوق بشری - Inter-Africa Network (AFRONET)
گروه های کمکی و شبکه یی	- بلند بردن سطح آگاهی - توانمند ساختن گروه های در حاشیه قرار داده شده	مبارزه هند برای منع تولید مین های زمینی (هند)، اتحاد برای کنترل تفنگ ها (افریقای جنوبی)	دیالوگ امنیتی و ریسرچ افریقایی (ASDR)، ائتلاف کنترل مهمات خوشه یی، ائتلاف عساکر خوردسال
انستیتوت های تحقیقات پالیسی، مراکز تحقیقاتی و انستیتوت های مطالعات امنیتی	- بلند بردن سطح آگاهی - انتقاد کردن - دیالوگ و بحث - سفارشات	انستیتوت تحقیقات پالیسی و انکشاف کوزوو (KIPERD)، مرکز Razumkov اوکرائین، انستیتوت پاکستان برای دیپارتمنت تقنینی و شفافیت (PILDAT)، بنیاد مطالعات اقتصادی و اجتماعی ترکیه (TESEV)، انستیتوت مطالعات صلح و درگیری (هند)	انستیتوت تحقیقات بین المللی صلح سناکلهم (SIPRI)، انستیتوت تحقیقات بین المللی صلح، اوسلو (PRIO)، انستیتوت امور بین المللی ناروی (NUPI)، مرکز مطالعات ستراتیژیک و بین المللی (CSIS)، انستیتوت بین المللی برای مطالعات ستراتیژیک (IISS)

نوع جامعه مدنی	سهمگیری در نظارت عامه بر بخش امنیت	مثالهایی از سازمانهای جامعه مدنی ملی و نیمه ملی	مثالهایی از سازمانهای جامعه مدنی بین المللی
انجمن ها و گروه های مسلکی ⁵	- بلند بردن سطح آگاهی - توانمند ساختن گروه های در حاشیه قرار داده شده - نمایندگی از منافع	انجمن Jose Alvear وکیلان در کولمبیا (Colectivo de Abogados Jose Alvear Restrepo) انجمن وکیلان جوان گرجستان (GYLA)	انجمن بین المللی وکلای ضد سلاح هستوی. خبرنگاران بدون سرحد
گروه های محصل	- بلند بردن سطح آگاهی - نمایندگی از منافع - مراقبت	محصلین Pugwash در ایالات متحد امریکا (SPUSA)، در اوکراین Pora	موجود نیست
اتحادیه های صنفی	- بلند بردن سطح آگاهی - توانمند ساختن گروه های در حاشیه قرار داده شده - نمایندگی از منافع - مراقبت	فدراسیون پولیس ولز و انگلند ، فدراسیون پولیس سکاتلند	Euromil
سازمانهای زنان	- بلند بردن سطح آگاهی - توانمند ساختن گروه های در حاشیه قرار داده شده - نمایندگی از منافع - مراقبت	اتحادیه سازمان های زنان جمهوریت مقدونیه (SOZM)، انجمن جلوگیری از خشونت در برابر زنان در مراکش (AMLVE)	نهضت صلح بین المللی زنان مربوط سوزانه مبارک
بنیاد ها	- تمویل تحقیقات مسائل مربوط به امنیت و کمک به سازمانهای جامعه مدنی	The Gleitsan Foundation (ایالات متحد امریکا، Friedrich-Ebert-Stiftung (آلمان)، Konrad-Adenaur-Stiftung (آلمان)	Marcatur Foundation, Open Society Institute

علاوه بر آن دانش و تخصص بخصوص بعضی از کارگردانان جامعه مدنی برای حکومتها و بیروکراسیهای امنیتی در وقت ساختن پالیسی و طرح بودجه منبع اضافی و خوب معلومات میباشد. منحیث منبع معلومات بدیل و تحلیل مستقل، جامعه مدنی میتواند مواقف و مواضع سرسختانه ای را که شاید تحت تأثیر ملاحظات بیروکراتیک، سیاسی یا صنعتی باشند و تحت نفوذ منافع قرار گرفته باشند، به چالش کشاند. با شامل ساختن یک سلسله از طرحهای اجتماعی در پالیسی امنیت گروه های جامعه مدنی قانونیت و نمایندگی پروسه های پالیسی امنیت و نتایج آنرا وسعت می بخشند. سازمانهای جامعه مدنی همچنان میتوانند در باره پالیسیها و راه هایی که از طریق آنها تطبیق میگردند، عکس العملهایی را نشان دهند.

⁵- بطور مثال، انجمن کلوب ها، انجمن های خدمات صحتی، فیدراسیونهای ژورنالستان و جوامع دانشمندان

چوکات ۱ - ۵

سهمگیری جامعه مدنی در اصلاحات و حکومتداری بخش امنیت

- تسهیلات برای دیالوگ و مباحثه روی موضوعات پالیسی
- آموزش دادن به سیاستمداران، پالیسی سازان و مردم عامه در باره موضوعات مورد علاقه
- توانمند ساختن گروه ها و مردم عامه از طریق آموزش، بلند بردن سطح آگاهی راجع موضوعات خاص
- شریک ساختن معلومات و دانش تخصصی راجع به ضروریات و شرایط محلی با پالیسی سازان، اعضای پارلمان و رسانه های گروهی
- اصلاح مشروعیت پروسه های پالیسی از طریق شمولیت وسیع گروههای اجتماعی و برنامه های آینده
- تشویق پالیسی های امنیتی ایکه حیثیت نمونه پی دارند و جوابگوی ضروریات محلات باشند
- نمایندگی از منافع گروه ها و محلات در ساحة پالیسی ها
- گذاشتن موضوع اصلاحات امنیتی در اجندای سیاسی
- مهیا ساختن یک منبع مستقل معلومات و تخصص و برنامه ریزی آینده
- رویدست گرفتن تحقیقات مربوط به پالیسی
- مهیا ساختن معلومات تخصصی و اطلاعات برای پالیسی
- رشد شفافیت و حسابدگی تأسیسات امنیتی
- نظارت بر اصلاحات و تطبیق پالیسی
- تفتیش وکنترول دوامدار پالیسی
- رشد حکومت جوابگو
- تأسیس پایگاه هایی که بطور قاطعانه پالیسی ها و قانونیت ارگانهای اجرائی را به نفع مصالح عامه متأثر سازند
- آماده ساختن تسهیلات برای تغییر دیموکراتیک از طریق مراعات حد اقل معیار های حقوق بشری در رژیم های دیموکراتیک و غیردیموکراتیک
- ایجاد و بسیج کردن توده های منظم جناح مخالف عامه در برابر یک حکومت محلی و ملی غیردیموکراتیک و غیرمردمی.

اکثر سازمانهای جامعه مدنی و ائتلاف های ملکی برای مقابله با مسائل آنی و حاد اجندایی را میسازند، ولی وقتی راه حلی سراغ گردید به زوی منحل میشوند. برای بسیج ساختن شهروندان به این منظور که آنها به نهضتی مبدل شوند و یا از آنها سازمانهای مستحکم جامعه مدنی به وجود آیند و بمنظور اینکه وسیله فشار بر پالیسی های حکومت قرار گیرند، آنها باید بر بیشتر از یک موضوع واحد و یا یک موضوعی که ساحة وسیع اجتماع را دربرمیگیرد متمرکز شوند. البته این امر ایجاب رهبری با ثبات و توانمندی را مینماید تا مردم عامه و پالیسی سازان دولتی از موضوعات پالیسی مطلع ساخته شوند.

در بعضی از دولتها جامعه مدنی بنابر اینکه عملکردها در ساحة امنیت را نادرست، غیر دیموکراتیک و اختناق آمیز تلقی می نمود در برابر دولت نقش خصمانه ای را به عهده داشت. احتجاج های توده وسیع مردم بر ضد شرکت یک کشور در جنگ یا عملیات امنیتی داخلی که بنظر بسیاری از شهروندان غیرقانونی میباشد، برای توجه عامه به چنین موضوعات مفید ثابت میشوند. در این رابطه دو مثال خوبی موجود است: تظاهرات و احتجاج عظیم مردم در دهه ۱۹۶۰ برضد جنگ ویتنام که از دولت

خواسته شد تا راجع به این جنگ به مردم عامه معلومات ارائه دارد، آنچه را مخفی نگهداشته بود و همچنان احتجاج مادران تحت نام «پلازما دی مایو» در ارجنتاین که خواهان عدالت برای جوانانی بودند که در جریان دیکتاتوری نظامی آنکشور ناپدید شدند. یک جامعه مدنی متحرک نه تنها با ارایه نظریات بدیل راجع به موضوعات، بلکه با ارائه راه حل برای مشکلات نیز در کیفیت سیاسی کمک مینماید. کمیته کمک انکشافی OECD مختصراً بر این خواسته تأکید میورزد که:

«با در نظر داشت ضعف در ظرفیت های دولت در اکثر کشورها لازم است تا گروه های جامعه مدنی تنها به تقبیح حکومتها بخاطر ناکامی شان اکتفاء نکنند، بلکه فراتر از این قدم گذاشته و برای حل مشکلات راه های عملی پیشنهاد نمایند. این راهیست که در تحکیم پروسه اصلاحات کمک خواهد کرد.»⁶

اکنون با انکشاف نقش نظارت و ظرفیت بمنظور آغاز یک دیالوگ سازنده با کارگردانان دولتی ایجاب میکند تا اعتراف نمود که دولت میتواند شریک کلیدی در جدوجهدایی شود که در حکومت تغییراتی را به وجود آورد و وی را به یک اداره بیشتر مؤثر و جوابگو مبدل سازد. همانطوریکه حکومتها و سازمانهای منطوقی و بین المللی باید سعی نمایند تا در تعامل با سازمانهای جامعه مدنی فضای مشاوره را در ساحه بحث روی پالیسی باز نمایند، اخیرالذکر یعنی سازمانهای جامعه مدنی نیز با حکومت و بیروکرسی های دولت داخل مفاهمه شوند.

انکشاف چنین ظرفیتها و توانمندی برای ساختن ستراتیژی جهت شرکت در موضوعات نظارت در محراق توجه این کتاب راهنما قرار دارد. در بخش ذیل یک نظر کلی راجع به ظرفیتهای مورد ضرورت برای یک اقدام مؤثر در ساحه امنیت ارائه شده است.

ستراتیژی ها برای نظارت عامه

توانایی کارگردانان جامعه مدنی برای اشتراک مؤثر در پروسه های نظارت عامه بر بخش امنیت وابسته به توانمندی و کفایت محوری خود آنها میباشد. همه سازمانهای جامعه مدنی، صرف نظر از ساحه مورد توجه خودشان، باید بمنظور حفظ دوام خدمت به رأی دهندگان شان برای رشد مهارت خود شان و برای تعامل با مؤسسات جفت خودشان و دیگر جناح های ذیعلاقه بشمول مؤسساتی که در سطح بین المللی قرار دارند، تلاش نمایند.

در این بخش به مهارتهای محوری ایکه سازمانهای جامعه مدنی باید داشته باشند و نیز به نقشهایی که آنها جهت نظارت مؤثر بر بخش امنیت و موضوعات اصلاحات در ساحه قضا و عدالت باید بازی نمایند، روشنی انداخته شده است. مخصوصاً این بخش بطور مفصل توضیح مینماید که چگونه آنها میتوانند در پروسه نظارت بخش امنیت شرکت کنند و بطور مثبت در سطح ملی، منطوقی و بین النلی حکومتداری بخش امنیت را تحت نفوذ قرار دهند. علاوه بر آن راهی نشان داده شده است که چگونه سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای برخورد با بخش امنیت ستراتیژی شانرا طرح ریزی نمایند و همچنان تجارب سازمانهای جامعه مدنی مربوط به مناطق دیگر با مثالهای عملی در ساحه تحقیق و جمع آوری معلومات، دفاع از حقوق، بلند بردن سطح آگاهی، آموزش، مراقبت، کمک های قانونی، اصلاحات قانون، تحلیل بودجه و ایجاد اعتبار سازمانی و غیره تقدیم شده است. چنین فعالیتها غالباً باهم از نزدیک ارتباط دارند. نگاه کوتاهی که در هر کدام از بخشهای فرعی تقدیم شده است، بعداً در فصلهای دیگری این کتاب بصورت مفصل و با جزئیات توضیح شده است.

⁶ -OECD, Security System Reform and Governance, DAC Guidelines and Reference Series, 2005, p.39

موضوعی که فعلاً رویدست است اساساً یکی از هسته های تأسیساتی برای رشد و انکشاف دوامدار مهارتها و ظرفیتها میباشد. بر اساس گفتار UNDP «ظرفیت در حقیقت همانا توانمندی اشخاص انفرادی، سازمانها و جوامع بوده تا وظایف را انجام دهند، مشکلات را حل کنند و اهداف را تعیین نموده و به آنها نایل شوند.»⁷

داشتن ظرفیت کافی تأسیساتی در داخل خود سازمانها یکی از پیش شرط ها برای سازمانهای جامعه مدنی میباشد تا بتوانند ظرفیتهای شانرا جهت اصلاحات در بخش امنیت رشد دهند. ظرفیت سازمانهای جامعه مدنی همسان نمیباشد و سازمانهای جامعه مدنی محلی بنابر کمبود منابع بشری، مالی، سازمانی و فیزیکی با محدودیت هایی روبرو اند.⁸ در رشد ظرفیت تقویه نمودن مهارتهای سازمانهای جامعه مدنی، دانش و عملکرد ها برای براه اندازی پالیسی تحلیل، دفاع از حقوق و نظارت و همچنان مثالهای عملی در بخش منجمنت داخلی، منجمنت مالی، جمع آوری اعانه های مالی و اجاره ها و غیره شامل میباشند.

تحقیقات و معلومات

سازمانهای جامعه مدنی مانند انستیتوتهای تحقیقاتی، دپارتمنت های علمی و مراکز نظریاتی میتوانند تحقیقات و تحلیلهای پالیسهای موجود را براه اندازند و راه هایی را برای اصلاح این ساحة خاص تشخیص نمایند. علاوه آنها میتوانند راجع به موضوعات مربوطه دیگر نیز به تحقیقات بپردازند و آن ها عبارت اند از:

- شرایط امنیت و عدالت در جوامع محلی و یا منطقه یی؛
- منافع امنیتی گروهایی مانند اقلیت ها و زنان؛
- تأثیر اقدامات امنیتی روی ساحة های کلیدی مورد علاقه، مانند محیط؛
- تأثیرات جانبی رشد و انکشاف تکنالوجی های امنیتی، مثلاً در ساحة مسائل شخصی و خصوصی
- مؤثریت اقدامات اصلاحات بخش امنیت؛
- شفافیت در پروسه بودجه و مصارف عامه در ساحة امنیت.

سازمانهای جامعه مدنی در تلاش مبنی بر اطلاع دهی پروسه پالیسی نتایج شانرا در اختیار یک سلسله از کارگردانانی میگذارند که شامل حکومتهای محلی، منطقوی و ملی و همچنان تأسیسات دیگری چون مقتنه، عامه، کشورهای اعانه دهنده و سازمانهای غیرحکومتی ایکه در بخش انکشاف و امنیت کار میکنند و شریکان دیگر. انتشار نتایج و معلومات دیگر با استفاده از وسایل تخنیکی جدید سهولت زیادی را ایجاد نموده مانند، تلویزیون و انترنت که در دیموکراسیهای پیشرفته و انتقالی و دولتهای مطلق العنان سازمانهای غیرحکومتی را توانمند و باهم وصل ساخته اند. کارگردانان جامعه مدنی در حالیکه بنابر ارزشهای بزرگ و تعهد نسبت به داعیه شان داری معنویات قوی اند و تلاش برای تحت نفوذ قرار دادن حکومتداری بخش امنیت را دارند باید به براه انداختن تحقیق بطور مسلکی و مستقلانه قادر باشند. با داشتن چنین وصفی آنها نزد طرف معامله شان از اعتبار برخوردار میشوند و میتوانند نتایج تحقیقات شانرا بطور معقول و همجانبه به پالیسی سازان و بخش وسیع عامه انتقال دهند.

⁷ - UNDP Capacity Development portal, <http://www.capcity.undp.org>

⁸ - World Bank, Civil Society and Peacebuilding: Poencial: Limitations and Critical Factors (draft). World Bank Social Development, june 2006, p.29.

بخاطر وظیفه تحقیق و جمع آوری معلومات، سازمانهای جامعه مدنی باید از مهارت تحلیلی برخوردار باشند تا بتوانند معلومات را بخاطر فعالیتهای خودشان ذخیره نمایند. سطح کمال شاید با در نظر داشتن وظایف از هم فرق داشته باشد، ولی سازمانهای جامعه مدنی باید توان آنها داشته باشند که بطور منظم احصائیه های رسمی را در سطح محل، منطقه و ملی تحلیل و تجزیه نمایند؛ رسانه ها را بمنظور معلومات مربوطه مراقبت کنند؛ اطلاعات مقایسوی منابع بین المللی را تحلیل نمایند؛ و قادر به ذخیره معلومات بخاطر ثبت صورت حال و استفاده آینده باشند.

طرفداری از حقوق

گروههای جامعه مدنی میتوانند منحصراً پلی بین پروسه های رسمی و جوامع محلی عمل نمایند. در حالیکه آشنایی با مسائل و نگرانیهای محلی، غالباً یکی از جنبه های قوت آنها میباشد، متمرکز شدن بر مسائل محلی بدون در نظر داشتن تأثیرات وسیع ملی و بین المللی پروسه ها احتمالاً از اثرپذیری آنها بکاهد. بنام سازمانهای جامعه مدنی باید مدنظر گیرند که چگونه داعیه شان از طریق ارتباط با پالیسی سازی و تطبیق آن در سطح محل، ملی، منطقه و بین المللی مستفید شده میتواند. دفاع از حقوق یکی از وسایلی است برای اعمال نفوذ و بلند بردن سطح آگاهی که در این فصل بعداً مورد بحث قرار میگیرد.

دفاع یا طرفداری از حقوق معمولاً ایجاب ایجاد یک دیالوگ را مینماید و قاعدتاً با اعضای پارلمانی و مقامات حکومتی ایکه گرایش به حمایت از ایجاد یک بخش امنیتی حساسه و شفاف دارند، داخل تعامل میشوند. از طرف دیگر دفاع از حق میتواند دربرگیرنده کمپاین خاصی، مثلاً برای آزادی زندانیان سیاسی باشد، البته موضوعاتی که در این کمپاینها از آن جانبنداری صورت میگیرد باید جزئی از دیالوگ جاری باشند. دفاع یا طرفداری از حقوق میتواند بر سازمانهای محلی و بین المللی فشار وارد آورد تا روی موضوعات امنیتی با کارگردانان جامعه مدنی در پروسه های همکاری بیشتر سهم گیرند. در این فحوا سازمانهای جامعه مدنی باید تلاش نمایند که مشوره های حکومتی با سازمان های جامعه مدنی جنبه قانونی پیدا نمایند، نه اینکه چنین مشوره ها تنها در سطح یک مقام یا واحد دولتی محدود باقی بماند. روند مشوره باید از شفافیت برخوردار باشد و در دسترسی سهم دارندگان مختلف قرار داده شود، خصوصاً آن کارگردانانی که از قدیم در حاشیه قرار داده شده اند تا جلو گروه های انحصار طلب گرفته شود.

در بعض مسائل طرفداران و مدافعین حقوق شاید هم تصمیم گیرند تا با تلاشهای شان در سطح بین المللی پالیسیها را تحت نفوذ خود در آورند، مانند ارتباط با سازمانهای بین المللی و منظوقی که میتوانند بر حکومتهای مربوطه فشار آورند. مثلاً پخش و نشر عکسها یا ویدیو های تخطی ها و نقض های نیروهای پولیس یا نظامی در صورتیکه حقیقت آنها بطور دو جانبه تصدیق شده باشد، میتواند در اطلاع دادن به مردم و وادار ساختن آنها برای آوردن فشار جهت حل قضیه در سطح ملی و بین المللی مفید ثابت شود. وقتی در یک کشور شرایط اختناق حاکم باشد و فعالین حقوق بشری مورد اذیت و آزار قرار گیرند و یا مجازات شوند و یا وقتی در یک کشور فضای بی تفاوتی و عدم گوش فرا دادن در برابر تلاش های دفاع از حقوق حاکم باشد، چنین مراجع بین المللی بهترین وسیله برای جلب توجه عام در سطح ملی و بین المللی به یک قضیه میباشد.⁹

⁹ Kathryn Sikkink, „Patterns of Dynamic Multilevel Governance and Insider-Outsider Coalition“ in Transnational Protest & Global Activism: People, Passion and Power, Donatelle Della Porta and Sidney Tarrow (eds), Rowman and Littlefield Publishers, Inc, Oxford, 2005, p. 158.

بلند بردن سطح آگاهی

یکی از جنبه های مهم در ساحة حکومتداری امنیت و عدالت در رابطه با مهیا ساختن معلوماتی که در فوق مورد بحث قرار گرفت، به سطح آگاهی مربوط میباشد. این ستراتیژی برای آگاه ساختن شهروندان از حقوق شان در بخش امنیت و راجع به اینکه یک سکتر امنیتی حسابده چگونه فعالیت می نماید، خیلی قابل اهمیت میباشد.

بلند بردن سطح آگاهی منحصیث اولین قدم جهت خدمت به مشوره و بحث عامه بوده و وسیله ایست برای تحکیم تغییرات سیاسی و اجتماعی ایکه سر انجام به دیموکراسی می انجامد. علاوه بر آن بلند بردن سطح آگاهی میتواند در شکستن سکوت در موضوعات منع قرار داده شده کمک کند. از این ستراتیژی همچنان میتوان جهت قانونیت بخشیدن به سیاست حکومت و تأسیسات حکومتی استفاده نمود. این مسأله خصوصاً در دولتهای انتقالی و مابعد از درگیری قابل اهمیت است، زیرا در چنین کشور ها اعتماد عامه نسبت به حکومت مخصوصاً تأسیسات امنیتی ضعیف میباشد.

برای رساندن معلومات و پیام ها میتوان از وسایل ذیل استفاده نمود:

- نشرات مطبوعاتی، گزارشهای خبری و تبصره ها؛
- پخش گزارشات و تحقیقات به شکل تحریری یا الکترونیکی از طریق وبسایت ها یا ایمل ها؛
- سفارشات تحریری و شفاهی به کمیته ها و تحقیقات پارلمانی؛
- مصاحبه با مطبوعات و مهیا ساختن معلومات به گزارشهای مطبوعاتی
- دایر ساختن اجتماعات عامه؛
- دایر ساختن کنفرانسها و ورکشاپ ها؛
- مهیا ساختن مواد آموزشی و سهمگیری در آن.

آموزش

یک مهارت اساسی ایکه سازمانهای جامعه مدنی باید از آن برخوردار باشند عبارت از توانایی برای آموزش به کارمندان خود آنها، شهروندان، پرسونل امنیتی و ارگان های تأسیسات دیموکراتیک در قسمت موضوعات نظارت بخش امنیت میباشد. اگر این «آموزش برای آموزگاران» یا آموزش برای یک فرد درباره تشریح یک اصل اساسی هم باشد، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند نقش اساسی را در انتشار تیوری و عمل طرح های نظارت، مراقبت، بلند بردن سطح آگاهی و مهارت دفاع از حقوق بازی نمایند. کسب توانمندی برای انکشاف آموزشها جهت همسویه ساختن مهارتهای گروه های مختلف نیز قابل اهمیت میباشد. با زمینه سازی تسهیلات جهت فهم از نظارت بخش امنیت، سازمانهای جامعه مدنی همچنان قانونیت و اعتبار خود شانرا منحصیث نماینده محوری بر نظارت تقویه مینمایند.

نظارت

گروه های جامعه مدنی میتوانند با مراقبت و نظارت فعالیتهای اولیای امور مرکزی و تأسیسات عامه که مسوول تأمین امنیت اند، در حسابدهی و حکومتداری خوب بخش امنیت سهم بگیرند و این کارگردانان را به حسابدهی بکشاند. دولت و نمایندگان آنرا که مسوول امنیت اند میتوانند مورد مراقبت قرار داد که آیا مطابق قانون عمل مینمایند و آیا نسبت به قانون اساسی و حقوق بشری احترام دارند. دولت را میتوان از لحاظ اینکه تعهدات و میثاق هایی که از طریق قرارداد های بین المللی و دو جانبه نموده، و یا تعهداتی که در خط مشی خود کرده است، مراقبت و نظارت کرد. دستگاه های دولت و

حکومت رانیز میتوان تحت مراقبت قرار داد که آنها در ساحة مصارف عامه چگونه عمل مینمایند و آیا فساد اداری در آن وجود دارد و آیا آنها مطابق به پالیسی عمل مینمایند.

نقش نظارت جامعه مدنی میتواند نقش رسانه های گروهی را منحیث نهاد نظارت بر حکومت و پالیسی عامه تکمیل نماید. در کشور هاییکه رسانه های گروهی توجه کافی به موضوعات ذیعلاقه نمی نمایند جد و جهد های گروه های جامعه مدنی برای افشای معلومات و جلب توجه به اشتباهات حکومت میتواند در پر نمودن این خلاء کمک نماید. طوریکه قبلا توسط UNDP/DCAF تذکر داده شد که «با نظارت بر مسائل امنیتی و گزارشدهی در باره آن از گروه های جامعه مدنی اکثرا خواسته میشود تا روی این موضوعات تبصره نمایند و این در صورتی ممکن است که آنها ظرفیت آنرا داشته باشند تا در باره این مسائل در قدم اول روشنی اندازند.»¹⁰

تحلیل بودجه

سازمانهای جامعه مدنی ایکه در نظارت بر امنیت دخیل اند باید توانی آنرا داشته باشند که اطلاعات مالی مربوط به بودجه های امنیتی را مورد ارزیابی و تحلیل قرار دهند، همانطوریکه یک مفتش مالی مؤثریت و استفاده طویل المدت از بودجه را تحلیل و ارزیابی مینماید. برای انجام این کار سازمانهای جامعه مدنی باید در این رابطه مطلع باشند و معلومات لازم را از مراجع رسمی تقاضا نموده و مطابق به معیارهای تعیین شده تحلیل نمایند. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند از این راه برای بکاربرد مؤثر و خوب منابع دولتی و همچنان مراقبت بر فساد اداری در دستگاه های دولت تلاش کنند. تحلیل بودجوی با معلومات سازمانهای جامعه مدنی به اعضای پارلمانی و کارمندان پارلمان در اجرای وظایف شان مینی بر نظارت بودجوی نیر کمک نموده میتواند. بودجه سازی مربوط به بخش امنیت برای اعضای پارلمانی ایکه در بخش امنیت از تخصص برخوردار نیستند بطور خاص مشکلاتی را ایجاد مینماید.

رسانه های گروهی ضعیف که از منابع و تخصص کافی برخوردار نیستند تا طرز کار پارلمان و بخش امنیت را تعقیب نمایند نیز مانع نظارت بر بودجه های بخش امنیت میشوند. انکشاف ظرفیت رسانه ها مبنی بر نظارت بر پروسه بودجه سازی جدا از ژورنالیزم تحقیقی مسأله نهایت قابل اهمیت میباشد. در نهایت امر قابل یاد آوریتست که سازمانهای جامعه مدنی ایکه در تحلیل بودجوی دخیل اند باید به بودجه های مخفی دفاعی و همچنان فعالیت های خارج از چوکات بودجه بخش امنیت و منابع و عایدات آنها نیز توجه خاص نمایند. جامعه مدنی تنها وقتیکه به تحلیل بودجه دفاعی می پردازد این مصارف مخفی را مدنظر نگیرد، بلکه حکومت را مجبور به حسابدهی در این مورد سازد.

ایجاد اعتبار سازمانی و حکومتداری داخلی

یکی از جنبه های مهم انکشاف ظرفیت این است که مهارتهای سازمانهای جامعه مدنی را رشد داد تا آنها برمبنای یک قاعده منظم کار شانرا مراقبت نمایند و بمنظور نشان دادن اعتبار سازمانی به «مراجعین»، کارمندان، شرکای سازمانی، اعانه دهندگان و حکومت، آنها را راجع به اهمیت این مهارتها آموزش دهند. توانمندی برای نظارت و ارزیابی کار، منحیث پیش شرط تعیین مؤثریت و مثر بودن فعالیت های براه انداخته شده و تشخیص ضعف ها ضروری میباشد. وقتی نتایج و سفارشات ارزیابیها دریافت گردید، جنبه های مثبت را منحیث بهترین طرز العمل میتوان باهم شریک ساخت و در

¹⁰ UNDP/DCAF, "Recommendation for Improving Democratic Oversight and Guidance of Security Sector" in Katrin Kinzelbach and Eden Cole /eds) Democratising Security in Transition States, UNDP, Bratislava, 2006.

عین زمان نظارت میتواند برای کسب اطمینان مبنی بر اصلاح ضعف ها کمک نماید. علاوه بر این نظارت منظم خودی به شفافیت همان گروه مفید تمام شده و حسابداری کارمندان را رشد میدهد.

مرتبط بودن موضوعیت مسائل

سازمانهای جامعه مدنی همچنان باید شماری از مسائلی را که در سطوح مختلف باهم ارتباط دارند، همراه با مهارتهای مورد نیاز و ستراتیژیها به منظور نظارت بر بخش امنیت، در برنامه هایشان شامل سازند.

جنسیت

برای نظارت بر بخش امنیت و اصلاحات طرح یک اقدامی که حساسیت های جنسیت را مدنظر داشته باشد یکی از ابعاد مهم و روبه انکشاف اجندای حکومتداری میباشد. بخش امنیت به ذات خود با چالشهای طرح پالیسی و برنامه های مربوط به جنسیت روبرو است و در عین زمان باید در داخل اداراتش به حفظ تعادل جنسیت پردازد. در اکثر جوامع انتقالی و مابعد از درگیری مسائل مربوط به جنسیت با ممانعت های اجتماعی و فرهنگی روبرو اند که باید به آنها توجه نمود تا شرایط امنیت را به حد اقل نیمه نفوس یک جامعه اصلاح نمود.

حقوق بشر

بنیاد گذاری طرز العمل های بخش امنیت روی اصل حقوق بشری، توانمندی کارگردانان محلی، ملی و بین المللی را تقویه مینماید تا سطح شفافیت و حسابداری بخش امنیت، استقلال قوه قضائیه و اصلاحات مورد ضرورت را در پالیسی و عملکرد های امنیتی سنجش و ارزیابی کرد. توسعه وانکشاف ظرفیت به منظور تأکید بر اصل حقوق بشری اکثر در شرایط سخت مانند بعض کشور های انتقالی یا بسیاری از کشور های مابعد از درگیری و سقوط رژیم های مطلق العنان، چالش بزرگی میباشد.

کمک به قانون و اصلاحات در قانون

سازمانهای جامعه مدنی در بهترین مقام قرار دارند تا به اعضای پارلمانی که در بحث روی قانون، تعدیل قانون و تصویب مسوده های قانون دخیل اند کمک نمایند. چنین تخصصی میتواند شکل مشورتی داشته و در زمینه مشوره های لازم به مقننه و یا کمیته های پارلمانی بدهد و یا هم در صورتیکه مقررات اجازه دهد به هر عضو پارلمان بصورت جداگانه معلومات ارائه داشته و یا آنها را شویق کند.

در خارج از صحنه پارلمانی سازمان جامعه مدنی میتواند با استفاده دعوی قضائی قانونیت عملکرد های رسمی را مورد آزمایش قرار دهد تا قانون را در جهتی تعدیل نماید که یک گروه دفاع از حقوق خواهان آن است. در صورتیکه این کار ممکن نباشد، بصورت آشکارا روی کمبودی های قانون روشنی انداخته و تعدیل آن خواسته شود. علاقمندی عامه به دعوا یا مشاجره قضائی (وقتی قانون مربوطه در حل یک قضیه ضعیف باشد یا کمبودی داشته باشد) در بعضی از کشور هایی مانند ایالات متحد امریکا و بریتانیا جزئی از یک پروسه وسیع سیاسی میباشد. در صورتیکه محاکم صلاحیت غور بر قانون را داشته باشند (طوریکه در ایالات متحد معمول است) این یک امر قابل قدر میباشد، بناءً با

استفاده از دعوای حقوقی در محکمه به ضعف قانون مربوطه اشاره شده و به این ترتیب پروسه تعدیل قانون، بدون انتظار توسط مقننه جامعه عمل می‌پوشد. (طوریکه در بریتانیا معمول است)،¹¹

اتحاد با جامعه جهانی

در حالیکه اکثر سازمانهای جامعه مدنی برای منابع معلومات و تمویل بر اساس اصول تشکیلاتی خودشان عمل مینمایند، ایجاد اتحاد مؤثر با جامعه جهانی - چه از لحاظ منابع تمویل، آموزش، معلومات، قوای بشری و چه از لحاظ ایجاد شبکه های همبستگی - از جمله مهارت های اساسی برای انکشاف هر سازمان جامعه مدنی میباشد. سازمانهای جامعه مدنی ای که دارای منابع محدود اند در دولتهای مابعد از درگیری و انتقالی میتوانند از اعانه دهندگان جامعه مدنی بین المللی حمایت مهمی را دریافت دارند تا خدمات کلیدی و مهارتهای شانرا تقویه نمایند. در محیط هایی که فشارهای سیاسی از همه بیشتر حاد است، اتحاد های بین المللی جهت جلب اذهان عامه جهانی به موضوعات متنازع فیه ستیز خوبی را مهیا ساخته و همچنان در تأمین منابع برای فعالیت های جامعه مدنی در سطح محلی و ملی زمینه سازی می نمایند.

حالات اضطراری و محیط های تنگ و محدود

ممکن سازمانهای جامعه مدنی در حالات غیردموکراتیک یا محیط های استثنایی با چالشهای سختی روبرو شوند. اجرای ماموریت در محیط تنگ و یا خصمانه شاید از جمله چالشهای خیلی بزرگ برای سازمانهای جامعه مدنی در سطح محلی و ملی باشد. ضمانت مبنی بر اینکه حکومتها و ادار ساخته شوند تا معیار های قبول شده بین المللی را در چین محیط ها مراعات کنند، نشان دهنده مؤثریت سازمانهای جامعه مدنی میباشد. ایجاد ستراتیژی مبنی بر دخالت درین موضوعات وابسته به مؤثریت بسیج کردن امکانات و منابع و استفاده از فرصت ناچیز مساعد شده در سطح محلی، ملی و بین المللی میباشد.

ایجاد صلح

در حالات درگیری و مابعد از درگیری، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای ایجاد اعتماد در بین دشمنان سابق میانگیری کنند، تأثیرات درگیری را بالای گروه های مختلف اجتماعی اصلاح کنند و ایجاد تأسیسات دیموکراتیک جدید را سهولت بخشند. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند اطمینان دهند که نگرانی های قانونی آنها طوری منعکس میشوند که نه تنها برای یک آینده مصون و درخشان بنیادگذاری مینمایند، بلکه چالشهای خاص چینن یک دوره ایجاد فضای اعتماد و مهارتهای آشتی سازی و از بین بردن تمام عوامل بی امنیتی را ایجاب مینماید.

نتیجه

مداخله عامه در نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت میتواند نه تنها در سرتاسر اداره های بخش امنیت، بلکه در پالیسی های اجراییه و حکومت که پالیسی امنیت را ترتیب و تعریف مینمایند نیز شفافیت و جوابگویی را تأمین کند. علاوه براین مداخله سازمانهای جامعه مدنی منحصی جناح نظارت

¹¹ Ian Leigh, „Civil Society, Democracy and the Law“ in Civil Society and the Security Sector: Concept and Practices in New Democracies, Marina Caparini, Philipp Fluri and Ferenc Molnar (eds), LTT, Munich, 2006.

کننده در پالیسیهای ساحه امنیت در حسابدهی و حکومتداری خوب کمک میکند و شاخص را برای رضایت و یا عدم رضایت با فعالیتهای بخش امنیت تعیین می نماید.

عملکردهایی چون نظارت بر اجراءات حکومت، پالیسی، شکایت نسبت به قانون و مراعات حقوق بشری همه و همه به این پروسه کمک مینمایند. علاوه برآن، دفاع از حقوق توسط گروه جامعه مدنی که از منافع مردمان محلات و گروه های هممنظر نمایندگی میکند نیز در این راستا کمک مینماید تا دست اندرکاران حاشیوی ای را توانمند ساخت، که انکشاف پالیسی را در برابر یک سلسله افکارگسترده باز و قانونیت پالیسی را تقویه می نمایند. این همه تأثیرات مثبت ایجاب میکند که سازمانهای جامعه مدنی برای همکاری با دولت آماده باشند. دولت این پروسه را با اقدامات ذیل زمینه سازی مینماید: تلاش برای اقدامات مشترک سازنده با سازمانهای جامعه مدنی در رابطه با موضوعات امنیتی، تأمین آزادی اجتماعات و آزادی بیان، تأسیس میکانیسمهای مشورتی از سطح محل تا به سطح ملی، تدوین قانونمندی برای ثبت سازمانهای جامعه مدنی و تأمین امنیت و محافظت برای مخبرین صادق.

جامعه مدنی باید برای کسب مهارت جهت رشد برنامه هایش و همکاری مؤثر با دست اندرکاران مربوطه باید تلاش فعالانه نماید. بدون چنین مهارتهایی خطر تجرید آنها میرود که نتوانند در بحث روی پالیسی و اصلاحات شرکت نمایند و یا قادر باشند منافع اساسی شانرا مطرح کرده و در تغییرات نقش سازنده داشته باشند.

هر کدام از مهارتهایی که در این فصل قبلاً بیان شد، به سازمانهای جامعه مدنی در جهت انجام ماموریت و اعتبار شان کمک میکند. همانطوریکه سازمانهای جامعه مدنی برای تأمین نظارت بر بخش امنیت اقدامات شانرا طرح ریزی مینمایند و برای آن ستراتیژی میسازند، آنده از سازمانهایی که درصد رشد ظرفیت های شان اند برای مهارتهای لازم جهت اصلاح امر نظارت و امور مشورتی نیز باید بطور منظم و ستراتیژیک عمل کنند.

مجموعه ای از مهارتهای لازمی ایکه در این فصل فهرست گردیده است، در قسمت همه سازمانهای جامعه مدنی به درجه های مختلف صدق میکند. بعضی از سازمانهای جامعه مدنی ایکه در سطح یک محل فعالیت دارند شاید تنها با داشتن یک تجربه کاری از تحلیل بودجه، تحقیق و معلومات به مسائل دفاع از حقوق، نظارت، بلند بردن سطح آگاهی، تشویق و ترغیب، توانمند سازی و کمک بشری توجه نمایند؛ ولی سازمانهای جامعه مدنی ایکه در سطح ملی و منطقوی کار میکنند باید در هر کدام از ساحات متذکره از لحاظ مسلکی وارد باشند، در عین زمان در این ساحه ها آماده کمک به سازمانهای جامعه مدنی محلی نیز باشند.

سازمانهای جامعه مدنی باید از فضای عامه و سیاسی ایکه در برابر شان باز است برای دنبال نمودن ماموریت شان استفاده اعظمی کنند. نظارت عامه بر بخش امنیت را میتوان تنها از طریق همکاری سازنده و آگاهانه با ساحه های عامه و خصوصی انجام داد. ستراتیژی های چنین همکاری در این کتاب مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل

۲

IAN LEIGH

نظارت بر بخش امنیت و راهنمایی توسط اجرائیه، مقتنه و قضائیه

۲

نظارت بر بخش امنیت و راهنمایی توسط اجرائیه، مقتنه و قضائیه

این فصل وظایف سه قوه عمده دولت را در برابر بخش امنیت به تفصیل بیان مینماید. در قدم اول بخش هایی از کنترل اجرائیه بر تأسیسات امنیتی تشریح شده و به دنبال آن نظارت پارلمانی میآید. این فصل همچنان بر نقش محاکم قوه قضائیه و دفاتر مستقل نظارت، مانند تأسیسات سمع شکایات منحصت سومین عنصر مهم نظارت روشنی می اندازد. در محراق بحث این فصل طرز همکاری سازمانهای جامعه مدنی با هرکدام از این سه قوه دولت و دفاتر مستقل نظارت با در نظر داشت این هدف قرار دارد که چگونه میتوان در ساحة امنیت، حکومتداری دیموکراتیک را اصلاح نمود.

اجرائیه و جامعه مدنی

این فصل نقش جامعه مدنی را در رابطه با بخش اجرائیه حکومت بشمول نیروهای مسلح، ادارات امنیتی و استخباراتی و وزارتخانه های مربوطه حکومت مورد بحث قرار میدهد. حفاظت امنیت ملی، دفاع و نظم عامه عبارت از وظایفی اند که بصورت عمومی توسط قانون اساسی یک کشور بر دوش بخش اجرائیه گذاشته شده است. در بعضی از کشورها صلاحیت این وظایف بین رئیس حکومت و رئیس جمهور یا رئیس دولت تقسیم شده است. در حالیکه کنترل ملکی بر ادارات استخباراتی و امنیتی یکی از اصل های مهم دیموکراتیک بشمار میرود، اکثر سعی باید شود که آنها از فشار و نفوذ حزبی نیز دور نگهداشته شوند تا برای تأمین آزادی ناراضیان و مخالفین سیاسی کمک شود. اعضای این ادارات اکثر مکلف اند تا حلف وفاداری نسبت به قانون اساسی اداء نمایند. ریفرینس به قانون اساسی حقوق شهروندی را به ناراضیان انتقال داده، آزادی بیان و انجمن و همچنان بیطرفی سیاسی را تأمین میکند.

تأسیسات دولتی شامل نیرو های زمینی، هوایی و بحری (در صورت موجودیت)، ادارات امنیتی و استخباراتی (البته این ادارات نظر به وظایف شان به امنیت داخلی، جمع آوری معلومات در رابطه با قدرتهای بیرونی یا زیگنالهای استخباراتی تقسیم بندی شده اند)، استخبارات نظامی، پولیس، محافظین سرحدی و ساحلی میباشد. ولی این تأسیسات انواع و اشکال مختلف دارند: مثلاً همه دولتها ادارات امنیتی داخلی و خارجی ندارند و شمار اندکی اداره رسمی خارجی ندارند. شاید در بعضی از کشور ها

ادارات استخباراتی ملکی- نظامی شان در یکدیگر تداخل داشته باشند و بعضی کشورها هم چندین نیروی پولیسی دارند.

معمولاً حد اقل سه وزارت مسوولیت اداری این تأسیسات را بعهده دارند: دفاع، امور داخله و امور خارجه. البته اینها هم در کشور های مختلف اشکال مختلف دارند. بطور مثال در یک دولت فدرالی صلاحیت های پولیس و امنیت داخلی از هم تفاوت دارد؛ یا در یک نظام ریاست جمهوری نیروها و خدمات امنیتی مخصوص تحت صلاحیت مستقیم رئیس جمهور قرار دارند نه حکومت.

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند در طرح پالیسی دفاعی امنیتی و نظارت و گزارشدهی راجع به عملکرد این ارگانها سهم داشته باشند. البته ساحة علاقمندی این سازمانها از لحاظ جغرافیایی (مثلاً: گروههای محلی با پولیس محلی در ارتباط اند یا تأثیرات نظامی را در سطح محل تحت مراقبت دارند)، فرقه بی (مثلاً چنین گروه ها با حقوق اقلیتهای نژادی، قومی، مذهبی یا جنسی یا در داخل بخش امنیت و یا در جامعه مصروف فعالیت اند) و یا موضوعی (مثلاً گروه های محیط زیست، مبارزان صلح و مبارزان ضد اسلحه هستوی و یا گروه های حقوق بشری) تقسیم بندی شده اند. سازمانهای جامعه مدنی معمولاً بیشتر با وزارت های مسوول پالیسی سازی داخل مفاهمه اند نه با خود ادارات امنیتی. با آنها نمونه هایی وجود دارد که بیانگر تماسها بین سازمانهای جامعه مدنی با تأثیرات بعضی از عملیات مخصوص یا پالیسیهای محلی، مثلاً در ساحة روابط پولیس محلی میباشد.

چوکات ۲ - ۱

میتودی که طی آن جامعه مدنی میتواند با اجرائیه داخل تعامل شود

- براه اندازی تحقیق یا جمع آوری شواهد، تهیه اطلاعات مقایسوی از کشورهای دیگر یا مودل های نظری
- تهیه نمودن گزارشها مبنی بر تحت نفوذ قرار دادن پالیسی و یا تحریک نمودن بحث های عامه
- تعامل با میدیا بخاطر براه اندازی کمپاین ها جهت بلند بردن سطح آگاهی
- تهیه نمودن مشوره های تخصصی به وزارت های امنیت یا ادارات بخش امنیت

سهمگیری ها در پالیسی سازی

بطور عمومی جامعه مدنی میتواند در پالیسی سازی امنیتی سهم داشته باشد، به شرط آنکه با پالیسی سازان در مرحله خیلی ابتدایی ارتباط داشته باشد. در حقیقت اکثر پیشنهادها برای تغییر در پالیسی از جانب مؤسسات تحقیقاتی و نظریاتی صورت میگیرد و یا در مبارزات سازمانهای غیرحکومتی عنوان میشوند.

وقتی از طرف حکومت پیشنهادها برای اصلاحات پالیسی طرح ریزی شد میتوان آنها را با جامعه مدنی در میان گذاشت و روی آن مشوره نمود. ولی مسأله قابل اهمیت این است که پروسه مشوره به ذات خود باز و معین باشد. در غیرآن خطر آن وجود دارد که گروه های قدرتمند و متمول بطور نامناسب روی این پروسه نفوذ نمایند و یا حکومت در یک مشوره ظاهری مصروف ساخته شود. بهترین انضباط این است که مشوره های همه جناح ها در پروسه مشوره آشکارا باشد تا رسانه ها نفوذی را که پالیسی ها را شکل می دهد تعقیب نموده بتوانند. این هم یک نوع کنترل بر تلاشهای گروه ها یا اشخاص انفرادی

قدرتمند شده میتواند: به این ترتیب میتوان تا حدودی جلو گروه‌هایی را گرفت که تلاش دارند پالیسی‌ها یا قانون را به نفع‌شان تغییر دهند.

برای پالیسی‌سازی در ساحه‌های دفاع و امنیت، سهم‌گیری عمده از طرف انستیتوت‌ها و مؤسسات تحقیقاتی و نظریاتی صورت می‌گیرد، آنها در مسائل روابط بین‌المللی، مطالعات ستراتژیک و دفاع، نظریه‌ها، پیشنهادها و مشوره‌هایشانرا پیشکش می‌نمایند. سازمان‌های حقوق بشری و مؤسسات غیرحکومتی که در ساحه‌ی قانون و حقوق فعال‌اند نیز میتوانند در بخش امنیت سهم بسزائی داشته باشند. آنها میتوانند نه تنها در قسمت پالیسی‌سازی، بلکه در موضوعات تطبیق قانون و چوکات‌سازی حقوقی برای نظارت بر بخش امنیت نیز کمک نمایند.

در یک دیموکراسی سالم شمار و تنوع این انستیتوت‌های پالیسی در حقیقت اطمینان‌میدهند که نظریات مختلف شنیده شده و متخصصین مختلف بدون کدام وابستگی روی جنبه‌های مختلف پالیسی به بحث پرداخته‌اند. طرح ریزی برای ستراتژی‌های ملی امنیتی و پلان بودجه، دو ساحه‌ی عمده‌ای‌اند که از این امر مستفید شده می‌توانند. در سال‌های اخیر در جمله‌ی مسائل عمده‌ی دفاع و امنیت که در کشورهای مختلف اروپایی تحت تحلیل تخصصی قرار گرفته‌اند، بحث روی عضویت شماری از کشورهای اروپای شرقی و جنوب شرقی در ناتو و اتحادیه اروپا و بحث خاتمه بخشیدن به مکلفیت اجباری عسکری شامل بود. درین مدت در کشورهای دارای دیموکراسی‌های قوی و مستحکم در رابطه با مسائل امنیت و دفاع، بیشتر روی استقرار نیروهای حافظ صلح، محدود ساختن اسلحه و کاهش و یا تعویض اسلحه‌ی ستراتژیک بحث صورت گرفته است.

ولی در دولت‌های انتقالی شاید شمار اندک کارگردانان مستقل پالیسی وجود داشته باشند. آنها شاید به منابع حکومتی یا کمک‌های مالی بیرونی نیاز داشته باشند. چنین نیامندی‌ای میتواند استقلال آنها را مورد سازش قرار دهد. علاوه بر آن انستیتوت‌های پالیسی میتوانند جزئی از نخبه‌های سیاسی باشند که وزیران و مقامات بلند پایه از بین آنها انتخاب میشوند. این به «دراوزه چرخ» ای میماند که از طریق آن عین افراد به دستگاه حکومت داخل و خارج میشوند. این امر، خطر آنها را با خود همراه دارد که ساحه‌ی پالیسی‌سازی، بر اساس روابط، نه ضوابط، در تصرف اشخاص بخصوص قرار گیرد و از هیچ‌نوع استقلال برخوردار نباشد. ممکن چنین «دراوزه» ای بین صنایع اسلحه‌سازی و ادارت تدارکاتی حکومت در وزارت‌های دفاع کشورها هم موجود باشد که در اختیار دخول و خروج عین مقامات گذاشته شده است.

برسمیت شناختن منافع قشر‌های مختلف جامعه

یکی از مثال‌های خوب ساحه‌ی قشری‌ایکه سازمان جامعه مدنی به خاطر آن با اجرائیه سر و کار دارد، برسمیت شناختن انجمن‌ها و اتحادیه‌های نظامی میباشد. بعضی از این انجمن‌ها سابقه‌ی طولانی دارند، مثلاً در هلند، بلجیم و سویدن (اولین انجمن نظامی در هلند در قرن ۱۹ تأسیس شد). در حالیکه شمار دیگر چنین نهادها در پولند، هنگری، بلغاریا و رومانی اخیراً بعد از تعدیلات قانونی و یا قانون اساسی عرض اندام کردند. درکشورهاییکه به چنین تغییراتی دست یافتند منسوبین نیروهای مسلح اجازه پیدا نمودند تا در انجمن‌های نظامی عضویت داشته باشند و در خوبترین حالت، این انجمن‌ها حیثیت سازمان‌های جامعه مدنی را پیدا نموده و مستقل از دولت عمل نمایند. حکومت میتواند راجع به شرایط خدمت منسوبین نیروهای مسلح با آنها مشوره کند. همچنان آنها میتوانند به یک نهاد تخصصی ای مبدل شوند که در بحث‌های عامه روی مسائل امنیتی و دفاعی از نقطه نظر نظامی سهم داشته باشند.

چوکات ۲ - ۲

انجمن های نظامی در بعضی از کشورها

انجمن افسران سویدن

این انجمن (SAMO) در سال ۱۹۹۵ به دنبال باهم پیوستن دو اتحادیه قدیمی (Svenska Officersförbundet و Officerarnas Riksförbundet) تأسیس شد. این انجمن در حدود ۹۵۰۰ افسر دارد که از پائین رتبه (خورد ضابط) گرفته تا به سویه جنرال ها و امیرالبحرها میرسند. SAMO عضو کانفدراسیون انجمن های صنفی بوده و از طریق «شورای مذاکرات کارمندان عامه» که به نمایندگی از کارمندان دولت، اداره های عامه محلی حکومت مسولیت مذاکرات را به عهده دارد، فعالیت می نماید. SAMO در این اواخر راجع به اوقات کار، سفرها، مقررات استخدام افسران برای دوره احتیاط، استخدام کتگوریهای دیگر پرسونل نظامی و خدمت بین المللی با نیروهای مسلح اردو موافقه هایی را تکمیل نمود. با وجودیکه براه اندازی اعتصاب دسته جمعی برای یک مدت محدود منع نمیشد، SAMO موافقه نموده است که به چنین اقدامی دست نزد.

پولند

وزارت دفاع پولند در سال ۱۹۹۴ به گردهمایی های افسران منتخب کمیسارهایی که از منافع سربازان دفاع بکنند در سطوح مختلف اردوی خود اجازه داد (تصمیم ۸۱ و ۸۲ / وزارت دفاع مؤرخ ۲۲ اگست، ۱۹۹۴). در سال ۲۰۰۰ محکمه قانون اساسی فیصله نمود که منع عضویت در اتحادیه های صنفی نظامی قانون است به شرط آنکه بدیلی برای اعمال حق آزادی انجمن موجود باشد (تصمیم ۷ مارچ ۲۰۰۰). فقره ۳،۴ ماده دهم مصوبه مورخ ۱۱ سپتمبر ۲۰۰۳ در باره سربازان مسلکی خدمت نظامی، به سربازان مسلکی اجازه میدهد تا براساس مقررات صادر شده وزارت دفاع، نهاد های مدافع حقوق تشکیل داده و یک شورای مشورتی بسازند (شورای افسران عالیرتبه قطعات اردو).

منبع: Ministerstwo Obrony Narodowej, Soldier-Citizen in Uniform Warsaw, 2006

هنگری

به دنبال تعدیل در قانون اساسی در سال ۱۹۸۹، که حق آزادی تأسیس انجمن به منسوبین نظامی را ضمانت میکند، نهادی بنام «انجمن حافظت منافع پرسونل نظامی» (KESZ) با ۵۶ عضو و ۷ انجمن محلی در سال ۱۹۹۱ تأسیس گردید. اتحادیه منسوبین خدمات نظامی (Hánvédszakszervezet, HOSZ) در سال ۱۹۹۵ منحیث یک سازمان دارای اعضای مختلف ایجاد شد و اکنون ده هزار عضو دارد. این قانون اعتصاب را منع میسازد ولی مظاهرات منسوبین نیرو های مسلح را اجازه میدهد. برای دیالوگ اجتماعی با نمایندگی های منافع افسران که در بین نیرو های مسلح در سطح وزارت دفاع فعال است، «فورم مصالحه برای منافع نظامی» جود دارد. این تحولات در قانون نیرو های دفاعی در سال ۱۹۹۶ و ۲۰۰۳ تصدیق شده است.

: DCAF, 2006، خلاصه بحث میز مدور منعقدہ بخارست را میتوانید در صفحه انترنتی ذیل دریابید:

<http://se2.dcaf.ch/serviceengine/FileContent?serviceID=21&fileID=3BEBFDDD-A108-49EF-4EFB-FC4581177BF3&lng=en>.

برای معلومات بیشتر در باره این مثالها لطفاً کتاب راهنمای آقایان Hans Born و Ian Leigh در باره حقوق بشری و آزادی های بنیادی پرسونل مسلح، ODIHR, Warsaw, 2008 را مطالعه نمایید. این کتاب همچنان در صفحه ذیل در دسترس میباشد:

<http://www.dcaf.ch/publications/handbooks.cfm?nav1=5&nav2=4>

سازمان های جامعه مدنی، تطبیق پالیسی و نظارت

جامعه مدنی میتواند در تطبیق پالیسی و همچنان قانون سازی کمک کند. طوریکه در فوق تذکر یافت وزارتخانه های حکومت و سکتور امنیتی این امکانات را در اختیار دارند تا با ارسال کارمندان شان نزد جامعه مدنی بطور موقتی یا با استفاده از آموزش توسط کار شناسان، از تجارب جامعه مدنی استفاده کنند. در سطح تطبیق پالیسی مطبوعات و سازمانهای غیرحکومتی نیز عملاً میتوانند در بخش تفتیش و اجراات پالیسی های حکومت سهم داشته باشند.¹² سازمانهای جامعه مدنی میتوانند از طریق تماس های مستقیم شان با بخشی از گروه های جامعه مانند معیوبین، محروم شدگان و یا سابقه داران نظامی راجع به مؤثریت و یا غیرمؤثریت پالیسی ها و قانونمندی های حکومت شواهدی ارائه ارایه نمایند. در بعضی از حالات آنها شاید حتی خودشان مسوولیت را بعهده گیرند تا این پالیسی ها را مورد سوال قرار دهند. نیل به این هدف ایجاب کار مشترک و همکاری با حکومت را مینماید (نمونه خوب آنرا میتوان در ساحة خدمات رفاه اجتماعی و تعلیمی سراغ نمود).

برای کارکرد مؤثرانه در این سطح گروه های جامعه مدنی تا حدودی ضرورت به دسترسی به معلوماتی دارند که در اختیار حکومت میباشد. از اینکه این مسأله حساس و شاید هم با دشواریهایی همراه باشد، خصوصاً در رابطه با موضوعات نظامی و امنیتی، بناءً چوکات قانونمندی آزادی معلومات، حدود استثنائات، پروسه های عرض به محاکم و اجرای قوانین و حقوق دسترسی به چنین قوانین و استفاده از آن برای تأمین حقوق همه قابل اهمیت میباشد.

چوکات ۲ - ۳

مثال های سازمان های غیرحکومتی ایکه حقوق بشری را نظارت و برای آن مبارزه می نمایند

اتحادیه کمیته های مادران عساکر روسیه

اتحادیه کمیته های مادران عساکر روسیه (UCSMR) یک سازمان حقوق بشری غیرحکومتی میباشد که در سال ۱۹۸۹ تأسیس گردیده است. یکی از اهداف عمده این سازمان حفاظت حقوق مجلوبین، سربازان و والدین آنها میباشد. در جمله فعالیتهای مهم UCSMR رسیدگی به شکایات فردی (شفاهی و تحریری) راجع به نقض حقوق بشری در داخل نیروهای مسلح؛ سازماندهی آموزش حقوق بشری به مجلوبین و والدین آنها؛ و همکاری با سازمانهای منطوقی «مادران» عساکر شامل میباشد.

دفتر UCSMR در مسکو هر سال تقریباً چهار هزار شکایت فردی و سه هزار تحریری دریافت میدارد. از سال ۱۹۸۹ به این طرف UCSMR کورسهای تعلیمی منظم برای مجلوبین و والدین شان را دایر نموده است. در این کورسها هر هفته بطور متوسط بین ۲۰۰ الی ۳۰۰ نفر سهم میگیرند. تقریباً ۶۰ درصد شکایات رسیده به UCSMR راجع به نقض حق حیات و حق کرامت بشری میباشد. لت و کوب، شکنجه و توهین و تحقیر جزئی از این نقض ها میباشد. تقریباً ۲۰ درصد نقض های حقوق بشری به حق صحت و شرایط زندگی آبرومندانان تعلق میگیرد. بر اساس تخمینات UCSMR مجموع عساکر فراری ایکه قطعات شانرا ترک گفته اند بنابر احساس تهدید به حیات و صحت شان بوده که شمار شان تا ۴۰۰۰ نفر میرسد. یکی از ساحة های مهم فعالیت UCSMR عواقب ناگوار

¹² Laurence Lustgarten and Ian Leigh, In From the Cold: National Security and Parliamentary Democracy. Oxford University, Oxford, 1994; especially chapter 10, on the constitutional role of the press in security realm.

جنگهای چیچنستان میباشد. در این فعالیت قانونمندی زندانیان سابق جنگی و کمک به برنامه های صحتی، معالجه های روانی و برنامه های تلافی های اجتماعی شامل اند. در دومین جنگ چیچنستان UCSMR مجبور شد حتی در شرایط خیلی دشوار و خطرناک نقض های حقوق بشری را در شمال قفقاز نظارت نماید و خواستار ختم صلح آمیز این بحران شد.

منبع:

<http://soldiersmothers.ru/eng/index.php?PHPSESSID=a16e2625983c727048112>

انجمن عدالت و آزادی، گرجستان

انجمن عدالت و آزادی (JLA) از بدو تأسیس اش برای حقوق منسوبین نیروهای مسلح، ضد اختلاس و برای آموزش مردم عامه در مورد حقوق شان در گرجستان مبارزه نموده است. JLA از تأسیسات نظامی دیدن بعمل می آورد تا از شرایط کاری و زندگی سربازان نظارت نموده و به تحقیقات بین آنها بپردازد. در نتیجه کار خود این انجمن از وضعیت ناهنجار در داخل نیروهای مسلح، از جمله کمبود مواد غذایی، یونیفورم و مواد و ضروریات خدمات صحتی و همچنان اداره تدارکاتی فاسد گزارش داده است. این انجمن به مجلوبین عسکری و خانواده های شان بطور مجانی مشوره های لازم ارائه ارایه داشته و نیز پارلمان گرجستان را تشویق نموده است تا برای بهبودی شرایط مذکور به اقدامات قانونی بپردازد. شماری از سفارشات برای اصلاحات مبنی بر مبارزه برضد اختلاس و فساد اداری که در نشرات JLA به نشر رسیده، در یکی از فرمان های ریاست جمهوری گرجستان مدنظر گرفته شده است. همچنان JLA به جوانانی که از لحاظ عمر واجد شرایط عسکری میشوند معلومات لازم را تهیه میدارد. در دسمبر سال ۲۰۰۰ این انجمن موفق شد که بعد از مذاکرت با اردوی گرجستان برای ۴۵۵۰ سرباز فراری عفو عمومی را تأمین کند.

منبع:

<http://www.eurasia.org/documents/CaseStudies/Opening%20the%20Georgian%20Military.pdf>

پارلمان و جامعه مدنی

در این بخش نقش پارلمان در رابطه با سکتور امنیتی و نیز امکاناتی که به کمک آن سازمانهای جامعه مدنی میتوانند در این فعالیتهای دیموکراتیک سهم داشته باشند، مورد بحث قرار گرفته است.

پارلمانها معمولاً در رابطه با بخش امنیت شماری از فعالیتهای اساسی را انجام می دهند. اینها عبارت اند از:

- ایجاد اساس قانونی ایکه بر مبنای آن نیرو های مسلح، استخبارات و خدمات امنیتی، محافظین سرحدی و پولیس عمل می نمایند؛
- تحت تفتیش و تدقیق قرار دادن پالیسیهای امنیت ملی و مورد حسابدهی قراردادن وزیران و مأمورین مبنی بر اینکه چگونه این پالیسیها را تطبیق نموده اند؛
- اعمال کنترل بر بودجه های دفاعی و امنیتی و تصامیم تدارکاتی و بررسی اینکه چگونه پولها بمصرف رسیده اند.
- تحقیق در مورد اتهامات مبنی بر ناکامی پالیسی یا سوء استفاده توسط بخش دفاع و امنیت؛
- ارائه سفارشات.

بعضی از ماموریت های خاص (مانند تأیید و موافقت با یک حالت اضطراری یا منظوری و تصویب تصمیم مبنی بر ارسال نیروهای مسلح به مناطق درگیر در جنگ و یا مؤظف ساختن آنها به ماموریت حفظ صلح) ممکن مطابق به قانون اساسی ایجاب حصول یک اکثریت پارلمانی را نماید.

برای اجرای این نقشهای مختلف اعضای پارلمانی میتوانند از طرزالعملهای ذیل استفاده کنند: معرفی قانونمندی و تعدیل قوانین؛ تحت تفتیش قرار دادن وزیران، مأمورین ملکی و منسوبین نظامی از طریق سوال و جواب و جلسه های استماعیه؛ دریافت شواهد تخصصی؛ و دسترسی به اسناد و معلومات رسمی.

چوکات ۲ - ۴

نقش پارلمان پولند در نظارت بر بخش امنیت

پارلمان پولند با شماری از مسائل مربوط به بخش امنیت سروکار دارد، از جمله با آن موضوعاتی که به نیروهای مسلح تعلق میگیرد. مجلس نمایندگان (ولسی جرگه) که در پولند بنام Semj یاد میشود و مجلس سنا (مشرانو جرگه) چوکات قانونی که بخش دفاع را تنظیم می نماید تعیین نموده و اصول پالیسی را میسازند. پارلمان بودجه دفاعی را طرح می نماید و از تطبیق آن مراقبت میکند، قوانینی را تصویب میکند که بر اساس آن موضوعات مربوط به دفاع تنظیم میشود و همچنان در تفرری وزیر دفاع ملی سهم دارد و به این ترتیب اجراءات وزیر دفاع را مستقیماً تحت نفوذ خود قرار داده و وی را در تمام دوره ماموریتش به حسابدهی مکلف میسازد.

کمیته های پارلمانی بر فعالیتهای بخش دفاعی کنترل دارد. کمیته Semj برای دفاع ملی، کمیته Semj برای خدمات خاص و کمیته سنا برای دفاع ملی و همچنان تعدادی از سناتوران در جریان پروسه های پارلمانی، اعضای حکومت را به حسابدهی می کشانند. ساحة مسوولیت کمیته دفاع Semj شامل مسائل مربوطه به دفاع (مخصوصاً آن مسائلی که در چوکات برائت یابی نیروهای مسلح می آیند)، وظایف دفاع از تمامیت ازضی کشور و دفاع ملی، سازمان های کوپراتیفی و اجتماعی و صنایع دفاعی و نقش مربوطه شان در تحکیم ظرفیت دفاعی کشور میباشد. پارلمان همچنان برای تنظیم امنیت داخلی هدایت میدهد. پارلمان در باره اصول امنیت داخلی دولت، صلاحیت ارگانهای عامه و مصارف حکومت در امنیت داخلی رأی میدهد. کمیته های پارلمانی همچنان بر نیروهای امنیت داخلی نظارت میکنند.

وقتی پیشنهادها به مرحله تقنینی خود رسیدند، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای نفوذ یابی بر آنده از نمایندگان پارلمان تلاش نمایند که دربحث، تعدیل و تصویب قوانین سهم دارند. از اینجاست که تخصص این سازمانها بطور خاص قابل اهمیت میباشد، زیرا هر نماینده پارلمان جامع الکملات نبوده و گمان نمیرود که هر کدام از آنها در بیشتر از یک موضوع تخصص داشته باشند، ولی سازمانهای غیرحکومتی میتوانند به آنها کمک تخصصی کنند و آنها را از مؤثریت تغییرات پیشنهادی مطمئن سازند. علاوه برآن یک پروسه دیموکراتیک زمانی غنی میباشد که در آن قانونگذاران جهت ساختن قانون و یا پالیسی با استدلال های مختلف و رقابت آمیز مجهز شوند.

باید جداً توجه نمود که گروه های متمول یا صنایع در تلاش اند تا با استفاده از امکانات مالی شان در بین قانونگذاران نفوذ پیدا کنند و آنها را از خود سازند. در جایی که در بحث ها روی قوانین، نظریات مختلفی ارائه میشوند، پروسه پارلمانی تحکیم یافته و از نفوذ سیاسی احزاب محفوظ باقی میماند. به

کمیته های تقنینی و دیگر کمیته های پارلمانی مشوره های تخصصی داده شود، البته در صورتیکه طرز عملهای آنها چنین اجازه ایرا بدهد. بعض اوقات شاید این پروسه ها با کمپاین های عامه که هدف شان بسیج نمودن نظریات عامه و جلب توجه مطبوعات باشد، همزمان براه انداخته شود تا بر اعضای پارلمانی برای مدنظر گرفتن نظریات آنها فشار بیشتر وارد شده بتواند.

چوکات ۲ - ۵

میتود هایی که بر اساس آن سازمان های جامعه مدنی میتوانند در پروسه های قانونسازی سهم بگیرند

- براه اندازی مطالعات جهت دریافت ارقام و اعداد
- عرض به پارلمان یا گزارشدهی به اعضای پارلمان
- تلاش برای نفوذ یابی بر اعضای پارلمان
- تقدیم نمودن شواهد شفاهی یا تحریری به استماعیه ها و یا کمیته های پارلمانی
- ارائه مشوره های تخصصی به یک کمیته پارلمانی
- تقدیم نمودن تسوید قانون یا تعدیلات قوانین به اعضای پارلمانی
- مورد انتقاد قرار دادن قانون یا تعدیلات قوانین
- تسوید گزارش تفصیلی بدیل در رابطه با پالیسی های امنیتی

مثال خوبی برای اهمیت و مؤثریت کمپاین عامه و پارلمانی سازمان های جامعه مدنی را میتوان در تجارب اقارب سربازان جوان سراغ نمود که در بارک های نظامی Deepcut بریتانیا جان های شانرا از دست دادند. بعد از یک کمپاین طولانی فشار آنها بالاخره منتج به براه اندازی تحقیقات مستقل و تغییر در پالیسی گردید.

چوکات ۲ - ۶

کمپاین تحقیقاتی Deepcut در بریتانیا

به دنبال مرگ چهار جوان بین سالهای ۱۹۹۵ و ۲۰۰۲ در بارک های بریتانیا واقع در Deepcut, Surrey اقارب آنها وزارت دفاع و کمیته دفاعی پارلمان را وادار ساخت تا بر علاوه تحقیقات پولیس در موضوع به تحقیقات بپردازند. به کمک یک عضو پارلمانی گروپ فشار، Deepcut&Beyond در نوامبر ۲۰۰۳ تشکیل یافت تا از تقریباً ۵۰ خانواده سربازانیکه در حالت غیرجنگی جان شانرا از دست داده بودند، نمایندگی کند. مرگ Private Geoff Gray توسط سازمان عفو بین المللی مورد بحث قرار گرفت.¹³

در مارچ ۲۰۰۴ پولیس منطقه Surrey پنجمین و آخرین گزارشش را در باره یک سلسله موضوعات و نگرانیهایش در باره نظام مراقبت و پرستاری اردو اظهار داشت. سومین گزارش کمیته دفاع برای سال ۲۰۰۴ یک سلسله موضوعات مربوط به جلب و احضا، آموزش و دسپلین را در داخل سه قوای مسلح مورد ارزیابی قرار داد. در این موضوعات همچنان مسائل رفاه، ادیت و آزار، ادیت های جنسی

¹³ <http://web.amnesty.org/libRARY/Index/ENGEUR450092003?open&of=ENG-GBR>

و نژادی و پروسه ها و ساختار های دشواری که جوابگو به چنین مسائلی باشند، نیز شامل بود.

یک تحقیق دیگری در این مورد از طرف یک وکیل مدافع مستقل صورت گرفت. وی در سال ۲۰۰۵ گزارشی را ارائه کرد. این تحقیق ثابت ساخت که عامل مرگ جوانان انتحار بوده است و سفارشات را در رابطه با جلب و احضار عساکر جوان و در باره آموزش و پرستاری آنها، جلوگیری از اذیت و آزار، پروسیجر های شکایت (بشمول ایجاد یک کمیساریت مستقل شکایات) و تحقیقات درباره علت مرگ عساکر داخل خدمت پیشکش نمود. پایگاه Depcut در سال ۲۰۰۷ مسدود گردید.

منبع:

BBC, The Deepcut Investigations, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/4215635.stm

چوکات ۲- ۷

تبصره روی مسوده مصوبات - سازمان عفو بین المللی و مصوبه پولیس آیرلند شمالی

در سال ۲۰۰۰ سازمان عفو بین المللی یک تبصره همجانبه ای را درباره مصوبه پولیس آیرلند شمالی انجام داد. سازمان عفو با تأسف یادآور شد که حفاظت حقوق بشری در محراق توجه مسوده قانون قرار نداشت و نتوانست سفارشات یک گزارش قبلی «گزارش نمونه بی» را در آن شامل سازد. علاوه بر آن این تبصره حسابدهی قانونی اداره سمع شکایات و حسابدهی پولیس و عملیات مخفی را طوریکه در مسوده قانون اجازه داده شده است مورد سوال قرار داد. سازمان عفو هوشدار داد که مسوده قانون جدید «با دراختیار گذاشتن قدرت زیاد بدست وزیر دولت و قوماندانان امنیه، اشتباهات گذشته را تکرار مینماید و ابراز شک نمود که بتوان خدمات پولیسی جدید را در برابر قانون و جامعه ایکه میخواهد به آن خدمت نماید، حسابده ساخت.»

منبع:

Amnesty International, Policing in Northern Ireland: A New Beginning? Amnesty International's initial comments on the Police (Northern Ireland) Bill, 2000 Available at: <http://www.amnesty.org.ru/library/Index/ENGEUR450482000?open&of=ENG-2U3>

نظارت پارلمانی بر امنیت و استخبارات

در شماری از کشورها تفتیش و نظارت پارلمانی بر بخش امنیت تا حدود زیادی به یک کمیته ای از نمایندگان پارلمان یا یک کمیته تخصصی و یا هم به یک ارگان گزارنده محول شده است. البته بین آن دولتهایی که نمایندگان پارلمانی شان وظیفه نظارت بر موضوعات امنیت و استخبارات را از طریق یک کمیته پارلمانی بعهده میگیرند (مثلاً ارجنتاین، استرالیا، افریقای جنوبی، بریتانیا و ایالات متحد امریکا) و دولتهایی که در آن یک کمیته خارج از پارلمان که اعضای آن عضویت پارلمان را ندارند ولی به پارلمان گزارش میدهند، موظف ساخته میشود، فرقی وجود دارد (مثلاً بلجیم، هالند و ناروی). هریک از آنها جنبه های مثبت خود را دارد. درحالیکه طرز اولی بیشتر دیموکراتیک بنظر میرسد، طرز دومی بیشتر زمینه را به نظارت تخصصی بر بخش امنیت و استخبارات مساعد میسازد و مانع اختلاف سیاسی شده و بیشتر در تلاش اشتهار عامه میباشد. سومین طرز نظارت ترکیبی از هر دو یعنی

نظارت پارلمانی و غیر پارلمانی میباشد: مثلاً در کانادا پیشنهادهایی وجود دارد تا یک کمیته ای از اعضای پارلمانی به کمیته بررسی دایمی (غیرپارلمانی) نظارت بر استخبارات ضمیمه شود.¹⁴

صلاحیت و اختیارات این ارگانهای پارلمانی بطور قابل ملاحظه ای از هم متفاوت اند. بعضی از آنها صلاحیت دارند عملیات ادارات استخباراتی را تفتیش نمایند: در ایالات متحد امریکا کمیته های نظارت کانگرس و در آلمان هیأت حکم پارلمانی (Bundestag) هر دو باید در باره عملیات اداره های استخباراتی مطلع شوند.¹⁵ صلاحیت پارلمانی تعدادی از کشور های دیگر تنها به تفتیش موضوعات پالیسی، اداره و مالی محدود اند (مثلاً در بریتانیا). در بعضی از کشورها آنها قانونیت یا عملکرد اداره ها یا احترام به حقوق بشری را تفتیش مینمایند (طوریکه در ناروی معمول است).¹⁶

در این ساحه کمیته های پارلمانی حتماً بعضی از محدودیتهایی را دارند که از ناحیه سری بودن موضوعات مورد نظر به وجود می آیند، ولی در جاییکه عملیات مخصوص مورد تفتیش قرار نمیگیرند محدودیتها نیز کمتر میباشد. این محدودیت راه هایی را که طی آن شواهد جمع آوری میشود و گزارشها به نشر سپرده میشود متأثر ساخته و احتمالاً هم فرصتهای مداخله مستقیم سازمانهای جامعه مدنی را محدود میسازد.

با آنها در حالات مناسب سازمانهای جامعه مدنی میتوانند که در پیشکش نمودن شواهد برجسته در ساختن گزارشهای کمیته های پارلمانی نقشی را بازی کنند. بعضی از کشورها زمینه های قانونی ایرا مساعد ساخته اند که به ارگانهای نظارت صلاحیت می دهند تا از کارشناسان و متخصصین، مانند مراکز تحقیقاتی و پوهنتون ها ها معلومات و اسناد بدست آورند. بطور مثال در لوکزامبورگ کمیته کنترل پارلمانی میتواند با اکثریت دوی بر سه و بعد از مشوره با رئیس خدمات استخباراتی تصمیم بگیرد تا همکاری یک کارشناس را مطالبه کند.¹⁷ این امر زمینه نظریات بدیل را در برابر نظریاتی که از طرف حکومت و خدمات استخباراتی ارائه میشود، مساعد میسازد.

در بعضی از کشورها دفاتر مستقلی مانند دفتر مفتش عام ایجاد شده است تا در بخش تفتیش و تدقیق ادارات امنیتی و استخباراتی کمک نمایند.

چوکات ۲ - ۸

مقایسه نقشها و صلاحیت های بعضی از مفتشین عام بطور مقایسوی

ایالات متحد امریکا	کانادا	آسترالیا	زیلاند جدید	افریقای جنوبی	
بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	تأمین پابندی به قانون جاری
بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	تأمین پابندی به معیارهای متداول
بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	براه اندازی تفتیش، تدقیق و تحقیق

¹⁴ Farson, Stuart, 'Canda's Long Road from Model Law to Effective Oversight of Security and Intelligence' in Who's Watching the Spies: Establishing Intelligence Service Accountability; Born, Hans; Lock Johnson and Ian Leigh (eds), Potamac Books, London, 2002.

¹⁵ German Bundestag Secretariat of the Parliamentary Control Commssion (PKGR), Parliamentary Control of the Intelligence Services in Germany, Bundesamt, Berlin, 2001, pp. 19-20

¹⁶ The Act relating to the Monitoring of Intelligence and Security Services: Act No. 7 of 3 February 1995; Sejersted, 2005;

¹⁷ Art. 14(4), Loi du 15 Juin portant organisaion du Service de Renseignment de l'Etat, Mémorial-Journal Official du Grand-Duché de Luxembourg, 2004, A-No.113.

نامعلوم	بلی	بلی	بلی	بلی	جلوگیری و کشف جعلکاری و تخطی و ضیاع
نخیر	نخیر	نخیر	نخیر	بلی	رشد و تقویة اقتصاد، مؤثریت و قوت
بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	بررسی پابندی به هدایات اجرائیه و پالیسی های عملیاتی
بلی	بلی	بلی	معلوما ت وجود ندارد	نخیر	تأمین پابندی با اوامر اولیای امور
نخیر	بلی	بلی	بلی	بلی	بررسی فعالیت عملیاتی
نخیر	نخیر	نخیر	نخیر	بلی	بررسی قانون و مقررات
نخیر	نخیر	نخیر	نخیر	بلی	به امر یا امرین اداره بطور منظم گزارش دادن
بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	به اجرائیه، مقننه یا کمیسیون نظارت بطور منظم گزارش دادن
بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	در جواب به خواست مقننه یا کمیسیون نظارت گزارش دادن
بلی	بلی	بلی	نخیر	بلی	تحقیق شکایات راجع به اداره
نامعلوم	نخیر	بلی	نخیر	بلی	تأمین احترام به حقوق بشر
نامعلوم	نخیر	بلی	نخیر	بلی	تأمین پابندی به مقررات انتشار یاداشتها و معلومات
بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	دسترسی به تمام یاداشتها و معلومات اداره
بلی	نخیر	بلی	نخیر	بلی	براه اندازی تحقیقات به ابتکار خود
بلی	نخیر	بلی	نخیر	بلی	برای شهادت دهی سوگند یاد نمودن

منبع: کمیته استخبارات و امنیت (بریتانیا)، گزارش سالیانه از ۲۰۰۱ الی ۲۰۰۲
Cm 5542, Appendeix 3

چوکات ۲ - ۹

مثال کمیته هایی که بطور انتقادآمیز راجع به پالیسی های حکومت گزارش میدهند
کانادا: کمیسیون تحقیقات در رابطه با استقرار نیروهای کانادایی در سومالیا

کمیسیون تحقیقات در رابطه با استقرار نیروهای کانادایی در سومالیا توسط وزیر دفاع کانادا Art Eggleton موظف گردید تا در باره سهمگیری نیروهای کانادایی در ماموریت قوای حافظ صلح ملل متحد در سومالیا بین سالهای ۱۹۹۲ الی ۱۹۹۳ تحقیقات نماید.

در گزارش تحقیقات آمده که اشتباهات رهبری در ماموریت سومالیا «چندین جانبه و بنیادی» بوده و عملکردها «بر مبنای جاه طلبی استوار بوده و منافع شخصی بر خواسته های ماموریت ترجیح داده شده است.» علاوه بر آن، «در نظارت و مراقبت بخشهای اساسی مسوولیت سهلانگاری ها شدید بوده و ارزیابی ها بصورت سطحی صورت گرفته است؛ حتی وقتی که اتفاقات دلخراش و بی انضباطی ها تشخیص هم شده اند، برضد آن به اقدامات درست دست زده نشده است.»

منبع:

<http://www.dnd.ca/somalia/somaliae.htm>

بریتانیا: گزارش Butler

حکومت بریتانیا بتاريخ ۳ فبروری ۲۰۰۴ در رابطه با معلومات استخباراتی در باره اسلحه کشتار

جمعی عراق که نقش کلیدی در تصمیم حکومت مبنی بر سهمگیری در جنگ عراق بازی نمودند، براه اندازی تحقیقاتی را اعلان نمود.

گزارش نشان داد معلومات استخباراتی ایکه برای توجیه جنگ عراق استفاده شد، قابل باور نبود. در گزارش ادعا شد که اداره استخبارات مخفی منابع اش را بطور درست کنترل ننموده و در بعض موارد بر گزارشات دست سوم تکیه کرده است. این گزارش استفاده از یک ادعای ۴۵ دقیقه‌یی در دوسیه ۲۰۰۲ را مورد انتقاد قرار داده و آنرا یک ادعای «بی محتوی و بی اساس» خواند و بیان داشت که بر منابع ناراضیان عراقی بطور افراطی تکیه شده است. علاوه بر آن در گزارش تذکر داده شد که استخباراتی وجود نداشت تا نشان بدهد عراق نسبت به کشورهای دیگر خطرناکتر است و عدم موفقیت در ماموریت ملل متحد برای دریافت اسلحه کشتار جمعی را باید یک بار مورد دقت قرار دهد.

منبع:

<http://www.butlerreview.org.uk/report/>

ترکیه: کمیسیون تحقیقاتی پارلمانی در حادثه Susurluk

افتضاح Susurluk بعد از یک تصادم موتر در نزدیکی منطقه Susurluk واقع در ولایت Balıkesir ترکیه بوجود آمد. در این تصادم معاون رئیس پولیس سابق استانبول Hüseyin Kocada، رهبر گرگهای خاکستری (سازمان زورطلب جوانان، گروه ملی گراء افراطی) Abdullah Catlı و زنی بنام Gonca Us دخیل بودند. این حادثه ارتباطات بین پولیس استانبول، گروه ملیت گراء گرگهای خاکستری و سیاستمداران را افشاء ساخت.

بعد از حادثه یک کمیسیون پارلمانی تعیین. کمیسیون مذکور در اپریل ۱۹۹۷ گزارش ۳۵۰ صفحه‌یی ایرا راجع به حادثه Susurluk به نشر رساند. در گزارش کمیسیون واضح شده که ارگانهای دولت از گرگهای خاکستری برای فعالیتهای غیرقانونی استفاده نموده اند.

Cizre, Umit, Democratic Oversight and Reform of the Security Sector in Turkey:2005/2006 Sattus Report, lit Verlag, Berlin, 2008.

تأسیسات مستقل سمع شکایات

در بسیاری از کشورها پارلمان ها دفاتر مستقلی را تأسیس نموده اند که بنام مسوول سمع شکایات یا تأسیسات سمع شکایات یاد میشود، همچنان این اصطلاح به کمیسارها یا مدافعین عامه نیز اطلاق میگردد که به نمایندگی از مردم در رابطه با تصامیم عملکردها و سهلانگاری در اجراءات عامه شکایات را مورد تحقیق قرار می دهند. این دفاتر غالباً صلاحیت دارند تا اسناد و اوراق را مطالبه نمایند، مقامات را مورد سال قرار دهند و از قرارگاه ها (مثلا قشله ها، بارک های نظامی یا تأسیسات امنیتی) دیدار بعمل آورند. بعضی از آنها صلاحیت دارند تا به ابتکار خود شان به تحقیقات بپردازند و سفارشات لازم را در باره مسوده و طرح قوانین پیشکش نمایند و یا در رابطه با اینکه آیا نسبت به حقوق بشری بین المللی پابندی وجود دارد یا خیر، به تحقیق بپردازند. این دفاتر یا تأسیسات سمع شکایات برای جلب توجه ارگانهای مربوطه حکومتی یا پارلمانها، به نقض های حقوق بشری ایکه توسط ادارات بخش امنیت صورت گرفته است، نقش مهمی را بازی مینمایند.

در بعض دولت‌ها تأسیسات سمع شکایات عمومی در رابطه با نیروهای مسلح و دیگر تأسیسات امنیتی نیز عمل می‌نمایند. موجودیت چنین تأسیساتی اعتماد عامه را نسبت به سکتور امنیتی بیشتر می‌سازد و در سکتور امنیتی شفافیت و احترام نسبت به قانون را تأمین می‌کند.

در شماری از دولت‌ها تأسیسات یا کمیسیون‌های سمع شکایات ایجاد شده است که در بخش امنیت تخصص دارند. آنها وظیفه دارند تا مراقبت‌هایی که توسط ادارات امنیتی یا استخباراتی انجام می‌شود و یا اطلاعاتی که آنها بر اساس آن عمل می‌نمایند، مورد تفتیش قرار دهند و به نمایندگی از اعضای پارلمانی به نظارت گسترده دست زنند. تأسیسات سمع شکایات نظامی منحصبت نهاد‌های جدا و مستقل در کشورهای مختلف بنام‌های مختلف عرض اندام نموده‌اند: کمیسیون پارلمانی برای نیروهای مسلح (Wehrbeauftragter) در آلمان و مسوول سمع شکایات برای دفاع ملی و نیروهای مسلح در کانادا. آنها برای کشورهای دیگری نمونه قرار گرفته‌اند: مثلاً کشور مسوول سمع شکایات نظامی برای ایرلند و مسوول سمع شکایات نیروهای مسلح جمهوری چک.

اداره یا مسوول سمع شکایات نظامی

از جمله مسوولیت‌های عمده اداره یا مسوول سمع شکایات نظامی نظارت و مراقبت بر قانون است که آیا توسط پرسونل نظامی مراعات می‌شود و یا خیر و نیز مسوولیت دارند تا در صورت خلاف ورزی یا تخطی از قانون و یا نقض حقوق فردی به اقدامات قانونی بپردازند. آنها همچنان می‌توانند به عملکرد‌های نامناسب و خلاف قانون در داخل نظام عسکری انگشت انتقاد گیرند و راجع به سهلانگاری‌ها در طرز العمل نظامی توجه نمایند و برای اصلاحات لازم به سفارشها بپردازند. مسوول یا اداره سمع شکایات نظامی با تعقیب شکایات فردی و یا به ابتکار خودش به تحقیق در این مورد در حقیقت توجه اش را به مشکلات زندگی نظام عسکری که ایجاب اقدامات اصلاحی را مینمایند مبذول میدارد تا نه تنها در اداره نظامی به اصلاحات بپردازد، بلکه مسوولین و پرسونل نظامی را در برابر عامه حسابده سازد. اتباع یا افراد نظامی ایکه ادعا دارند همراه آنها برخورد خلاف قانون صورت گرفته و یا حقوق شان پامال شده است، حق دارند به مسوول شکایات نظامی مراجعه کنند تا به عرض و داد شان رسیدگی صورت گیرد. علاوه بر آن مسوول شکایات نظامی می‌تواند بر اساس هدایات پارلمان نیز به تحقیقات بپردازد. در بعضی از کشورها مانند کانادا، فنلند، گرجستان و آلمان مسوول سمع شکایات نظامی اگر تخطی از قانون یا نقض حقوق بشری را تشخیص دهد، می‌تواند بدون شکایت کس دیگری به ابتکار خود به تحقیق آن بپردازد.

مسوول سمع شکایات می‌تواند از این صلاحیت هم برخوردار باشد که راجع به شکایات برضد یک اداره امنیتی یا استخباراتی به تحقیق بپردازد و گزارش در باره آن تهیه نماید، مثلاً در هالند اداره سمع شکایات نظامی از این صلاحیت برخوردار است.¹⁸ در کشورهای دیگر یک مفتش عام مستقل بخش امنیت و استخبارات در چوکات نظارت عمومی رسمی به شکایاتی که درباره اداره مذکور صورت می‌گیرد، تقریباً بطور مشابهی رسیدگی می‌نماید. مثال چنین اداره‌های سمع شکایات را در زیلاند جدید (در این کشور در سال ۱۹۹۶ بنام دفتر مفتش عام استخبارات و امنیت تأسیس گردید) و در افریقای جنوبی (بر اساس فصل ۱۲ قانون اساسی دفتر مفتش عام اداره استخباراتی) می‌توان پیدا نمود. علاوه بر این دفاتر یا اداره‌های خاصی که بر اساس آزادی معلومات یا قانون حفظ اطلاعات تأسیس شده‌اند، شاید نقشی در تحقیقات شکایات از ناحیه اداره‌های امنیت و استخبارات داشته باشند. شکل بسیار ضعیف اداره سمع شکایات آن است که معلومات راجع به شکایات از ناحیه تخطیها و نقض حقوق بشری توسط اداره‌های استخباراتی و امنیتی را جمع‌آوری نموده و آنرا جزئی از گزارش سالانه خود

¹⁸ Intelligence and security Act 2002 Art. 83.

ساخته و آنرا با سفارشاتمی به دفتر مدعی العموم میسپارد و همچنان به پارلمان و رسانه های گروهی آنرا تقدیم می نماید.

سرانجام استدلال ها برای ایجاد یک اداره شکایات نظامی یا امنیتی مستقل و مخصوص با وجود مخالفت بعضی ها نتیجه داد. مفیدیت یک اداره شکایات نظامی یا امنیتی در این نهفته است که آن اداره میتواند به تمام جنبه های زندگی نظامی یا بخش امنیت توجه نموده و با در نظر داشت حساسیت های کار نظامی و نیاز به کارهای محرمانه و سری به خواسته ها و شکایات رسیدگی نماید. با آنهم داشتن چنین یک اداره ای این خطر را با خود همراه دارد که آن اداره بیش از حد معمول به بخش امنیت قرابت پیدا نماید و به این ترتیب استقلال خود را از دست دهد و به شکایات چنان رسیدگی نتواند که یک اداره عام شکایات مینماید. اگر صلاحیت قانونی آن همه بخش امنیت را تحت پوشش نداشته باشد، خطر آن موجود است که تحقیقات آن مکمل نباشد و یا به موضوعات متازع فیه دسترسی یافته نتواند. از طرف دیگر یک اداره شکایات عام با صلاحیت کلی بر بخش امنیت میتواند با آن مشکلاتی نیز مقابله نماید که ایجاب طرز کار دیگری را مینماید و در عمل منتج به ایجاد یک اداره فرعی متخصص سمع شکایات میشود. بیروکراسیهای تحت نفوذ امنیت میتوانند به آسانی مانع کار و تحقیقات یک اداره عام سمع شکایات شوند.

اداره شکایات پولیس

در بعضی از کشورها یک اداره فعال خدمات شکایات پولیس ساخته شده است. شاید دلیل ایجاد چنین اداره ای افزایش شکایات از ناحیه عملکرد دستگاه پولیس یا حساسیت های سیاسی مبنی بر نقش پولیس در مسائل سیاسی بوده باشد. مثلاً در ایرلند شمالی «اداره خدمات جدید پولیس ایرلند شمالی» (PSNI) و «اداره شکایات پولیس برای ایرلند شمالی» همزمان ایجاد شدند تا به شکایات سلطنت خواهان و جمهوری خواهان رسیدگی نماید. در حالات مابعد از درگیری ایجاد چنین تأسیساتی برای نظارت بر تخطیهای حقوق بشری مفید ثابت شده است، طوریکه در کوزوو چنین یک نهاد ایجاد گردید. گزارشهای رسمی یا قانونی باید به هیأت پولیس، اداره پولیسی و وزیر مربوطه فرستاده شود. در کشور بریتانیا نهادی بنام «اداره شکایات پولیس» وجود ندارد، ولی کمیسیون مستقل شکایات پولیس در تحقیقات در مورد شکایات از ناحیه عملکرد و سلوک پولیس، از طرز العمل PSNI کار میگیرد. بناءً هدف مشترک همه این نهاد ها که در کشور های مختلف بنام های مختلف فعالیت مینمایند این است که با تأمین شفافیت و حسابدهی در دستگاه پولیس اعتماد عامه را به وجود آورد.

چوکات ۲ - ۱۰

اداره شکایات پولیس ایرلند شمالی

«اداره شکایات پولیس ایرلند شمالی» بر اساس فیصلنامه های ۱۹۹۸ و ۲۰۰۰ منحیث یک میکانیزم مستقل برای رسیدگی به شکایات از ناحیه پولیس توسط پولیس ایرلند شمالی تأسیس گردید. این اداره به شکایات عامه مردم راجع به طرز عملکرد افسران پولیس رسیدگی مینماید. بر اساس همین شکایات اداره مذکور گزارش سالانه اش را میسازد. این اداره به وزیر مربوطه نیز گزارش میدهد، شاید هم راجع به یک موضوعی که وزیر خواهان آن باشد به تحقیق بپردازد. از گزارشهای اداره شکایات پولیس پارلمان و شماری از سازمانهای جامعه مدنی استفاده مینمایند تا پولیس را به حسابدهی و دار سازند.

منبع:

<http://www.policeombudsman.org/>

سازمان های جامعه مدنی میتوانند با استفاده از اداره های سمع شکایات از طریق راه های مختلف استفاده کنند. آنها میتوانند راجع به موجودیت اداره های سمع شکایات یا طرز العمل شکایات تبلیغ کنند؛ یا آنها میتوانند با کارمندان اداره های سمع شکایات بطور مشترک از مقر های بخش امنیت مراقبت نمایند. یک مثال خوب چنین همکاری ها عبارت از برنامه ایست که در سال ۲۰۰۷ بین سمع شکایات حقوق بشری روسیه، معاونیت مدعی العموم و مدعی العموم نظامی صورت گرفت تا بطور مشترک از واحد های نظامی روسیه دیدار بعمل آورند، در این دیدار ها مدافعین حقوق بشری و کارنوالان نظامی نیز شرکت داشتند.¹⁹ به همینگونه اداره سمع شکایات گرجستان نیز برای مراقبت از ماموریت های پولیس، سیستم منظمی را ایجاد نموده که سازمانهای جامعه مدنی در این پروسه ها سهم دارند.²⁰ موضوع قابل اهمیت این است که تأسیسات سمع شکایات در این موضوعات بطور فعالانه سهیم اند، البته نه تنها از لحاظ مراقبت بلکه از لحاظ براه اندازی تحقیقات راجع به بخش امنیت و از لحاظ داد و ستد با تأسیسات دیموکراتیک و رسانه ها نیز.

قضاء و جامعه مدنی

این بخش قبل از اینکه نقش محاکم و سازمانهای جامعه مدنی را در رابطه با سکتور امنیتی به بحث گیرد، در قدم اول روی اهمیت نظام قانون برای تأمین حقوق اساسی و حقوقی که برای کارکرد سازمانهای جامعه های مدنی ضروری پنداشته میشوند، بحث میکند.

قانون جدید حقوق بشری بین المللی بر بنیاد منشور ملل متحد (خصوصاً متن مقدمه آن ماده های ۱(۳)، ۵۵ و ۵۶) به انضمام اعلامیه حقوق بشری، منشور بین المللی حقوق ملکی و سیاسی، منشور بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و کلتوری استوار میباشد. علاوه برآن دراین رابطه میثاق های مختلف ملل متحد اند که با تبعیض نژادی و تبعیض علیه زنان سروکار دارند و نیز از منشورهای حقوق اطفال، منشور ضد شکنجه²¹ و منشور حقوق مهاجرین و اتباع میتوان نامبرد. میثاق مکلفیتهای ملل متحد همچنان توسط نظامنامه های منطقوی حقوق بشری تکمیل شده است.

چوکات ۲ - ۱۱

برسمیت شناختن آزادی بیان و انجمن در سطح بین المللی

<p>هر انسان حق آزادی بیان و نظر را دارد؛ این حق شامل آزادی برای جمع آوری نظریات بدون مداخله و جستجو، دریافت و دستیابی به معلومات و افکار از طریق هر وسیله رسانه یی ممکنه، بدون درنظرداشت سرحدات میباشد.</p>	<p>ماده ۱۹ UDHR²²</p>
<p>۱- هر انسان حق دارد که بدون مداخله در جستجوی نظریات شود. ۲- هر انسان حق آزادی بیان دارد؛ این حق شامل آزادی برای جمع آوری نظریات بدون مداخله، تحقیق، دریافت و دستیابی به معلومات و افکار چه</p>	<p>ماده ۱۹ ICCPR²³</p>

¹⁹ Interfax News Agency, 6 February 2007

²⁰ See <http://www.ombudsman.ge/eng/activites/monitoring.html>; http://www.alpe/about_alpe/

²¹ See also the European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/126.doc>

²² Available at <http://www.unhchr.ch/undhr/lang/eng.htm>

²³ Available at http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ccpr.htm

<p>بصورت شفاهی یا چه تحریری از طریق هر وسیلهٔ رسانه‌ی دلخواه خودش بدون در نظر داشت سرحدات میباید.</p> <p>۳- اعمال حقوقی ایکه در پاراگراف ۲ این ماده درج شده همراه با وظایف و مسوولیت‌های مخصوص آن. این ماده میتواند دارای محدودیت‌هایی باشد ولی به شرط آنکه آنها بر مبنای قانون بوده و بنابر ضرورت‌های ذیل باشد:</p> <p>الف - برای احترام به حقوق و شهرت دیگران</p> <p>ب - برای حفاظت امنیت ملی یا نظم عامه یا صحت عامه و یا اخلاقیات.</p>	
<p>حق تشکیل اجتماعات صلح آمیز برسمیت شناخته شده است. هیچ نوع محدودیتی روی حق وجود ندارد مگر اینکه در یک جامعهٔ دیموکراتیک در قانون بخاطر حفظ امنیت ملی و مصونیت عامه و یا نظم عامه، صحت عامه و یا اخلاقیات یا حفاظت حقوق و آزادی دیگران تصریح شده باشد.</p>	<p>ماده ۲۱ ECHR²⁴</p>
<p>۱- هر انسان حق آزادی بیان را دارد؛ این حق شامل آزادی برای جمع آوری و جستجوی نظریات، دریافت و دستیابی به معلومات و افکار بدون مداخلهٔ اولیای امور عامه میباید.</p> <p>۲- حق اعمال این حقوق از اینکه با مکلفیت‌ها و مسوولیت همراه میباید میتواند به بعضی مقررات، شرایط و محدودیتها یا مجازات‌ها وابسته باشد، به شرط آنکه در قانون تصریح شده باشد و در یک جامعهٔ دیموکراتیک به خاطر حفظ امنیت ملی و مصونیت عامه و یا نظم عامه، صحت عامه و یا اخلاقیات یا حفاظت حقوق و آزادی دیگران، یا برای جلوگیری از افشای معلومات محرمانه و یا برای حفظ صلاحیت و بیطرفی نظام قضائی ضرورت آن دیده شود.</p>	<p>ماده ۱۰ ECHR²⁵</p>
<p>۱- هر انسان حق آزادی تشکیل اجتماعات صلح آمیز و انجمن‌ها را دارد.</p> <p>۲- هیچکس مجبور نیست به یک انجمن تعلق داشته باشد.</p>	<p>ماده ۲۰ UDHR²⁶</p>
<p>هر انسان حق آزادی تشکیل اجتماعات صلح آمیز و انجمن‌ها را با دیگران دارد، این حق شامل ساختن اتحادیهٔ صنفی و پیوستن به یک اتحادیهٔ صنفی بمنظور حفظ منافع فردی میباید.</p>	<p>ماده ۱۱ ECHR²⁷</p>

در میان این حقوق بشری آزادی انجمن و آزادی بیان برای کارکرد سازمانهای جامعهٔ مدنی مخصوصاً قابل اهمیت و ضروری میباشند. اینها حقوق بشری بنیادی اند که در میثاق‌های بین‌المللی حقوق بشری و در قانون‌های اساسی بسیاری از کشورها به رسمیت شناخته شده اند.

بدون تطبیق مؤثرانه آزادی انجمن، سازمان جامعهٔ مدنی قادر به سازماندهی شان نخواهند بود زیرا آزادی بیان و آزادی انجمن هر دو به آنها اجازه میدهند تا افکار شانرا به مردم عامه برسانند و حمایت‌های سیاسی را بسیج نمایند. علاوه برآن بدون آزادی بیان مطبوعات آزاد هم وجود ندارند، آنچه

²⁴ Available at http://www.unhchr.ch/htm/menu3/b/a_ccpr.htm

²⁵ Available at <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/005.htm>

²⁶ Available at <http://www.unhchr.ch/undhr/lang/eng.htm>

²⁷ Available at <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/005.htm>

منحیث یکی از ابزار های مهم حسابدھی دیموکراتیک شناخته شده است ، مطبوعات آزاد است که مردم عامه را آگاه نگهداشته و سیاستمداران و مقامات را تحت جستجو و تعقیب قرار می دهند. در جاییکه چنین حقوقی محدود شده باشد قضاء و محکمه مربوط قانون اساسی مسوولیت خاص دارند که در قانونمدی ملی تعدیلاتی را خواستار شوند تا پابندی با میثاق های امضاء شده و تصویب شده بین المللی تأمین گردد.

در جاییکه این حقوق در چوکات نظم قانونی ملی از حفاظت کافی برخوردار نباشند یکی از ستراتیژی های مؤثر این است که سازمانهای جامعه مدنی توجه را به این نقیصه جلب نمایند و با استفاده از شکایات از ناحیه نقض حقوق بشری بین المللی و میکانیزم های حفاظتی، فشار بین المللی را ازدیاد بخشند.

بناءً یکی از راه هایی که سازمانهای جامعه مدنی میتوانند توجه را به نقض های حقوق بشری انجام شده توسط بخش امنیت جلب نمایند، اینست که شکایات را به ارگانهای بین المللی قضائی راجع سازند، بطور نمونه به میکانیزم های حقوق بشری ملل متحد یا منشور حقوق بشری اروپا. باوجودیکه سازمانهای جامعه مدنی شاید خودشان حق چنین عرضی را نداشته باشند، مگر اینکه حقوق خودشان و یا اعضای شان پامال شده باشد، آنها میتوانند شواهد این نقضها راجع آوری نموده و از قربانیان و اعضای خانواده آنها حمایت کنند و برای داعیه آنها تبلیغ نمایند. به این نکات بیشتر در فصل ۱۳ اشاره شده است. ولی قابل یاد آوریست که شکایات یک شخص به یک ارگان بین المللی زمانی راجع گردد که در سطح ملی از تمام مراجع قانونی مایوس شده باشد.²⁸

قضاء و بخش امنیت

وظیفه محوری قضاء در رابطه با بخش امنیت این است که در یابد آیا عملکرد امنیت با قانون اساسی و قوانین دیگر مطابقت دارد یا خیر، و آیا آنها دربرگیرنده حقوق بشری همه اتباع، بشمول آنهاهی که یونیفورم (منسوبین نیروهای مسلح) بتن دارند، میباشند و یا خیر. این وظایف مخصوصاً در حالات اضطراری اهمیت بسزائی پیدا مینمایند.

برخلاف پارلمان یا اجرائیه، محاکم قدرت ندارند که به ابتکار خود مقامات امور عامه را به حسابدھی بکشانند. توانمدی قاضیان در این مورد کاملاً وابسته به قضایایی میباشد که به محکمه راجع میگردد. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای دفاع از منافع عامه و برای تأمین حاکمیت قانون با استفاده از دعاوی برای افشای نقضها و دفاع از حقوق بشری در این راستا نقش حیاتی بازی نمایند.

محاکم میتوانند از دو راه دخالت نمایند. نخست وقتیکه مقامات حکومتی خودشان دوسیه هایی را به محکمه پیش کش نمایند، بطور مثال تعقیب قضایای تروریستی یا قضیه های رسمی مخفی و یا دوسیه های انضباطی بر علیه منسوبین نیروهای مسلح. در چنین حالات محاکم میتوانند بر بخش امنیت کنترل غیر مستقیم اعمال نمایند، مخصوصاً با مدنظر گرفتن اینکه آیا بعضی از شواهد را در جریان غور بر دوسیه اجازه بدهند و یا خیر (مثلاً شواهد و اعترافاتی که در نتیجه شکنجه، غیر قانونی یا بطور نامناسب و نا شایسته بدست آمده باشد). ولی وقتی برخلاف یک عضو نیروهای مسلح یا یک افسر پولیس که متهم به سوء استفاده از وظیفه و مقامش میباشد به تحقیق و تعقیب پرداخته میشود و یا علیه او دوسیه انضباطی باز میگردد، در این صورت عنصر کنترل محکمه شکل مستقیم را پیدا می کند.

²⁸ European Convention on Human Rights. Art. 35.1.

ثانیاً، اشخاص انفرادی یا سازمانهای جامعه مدنی هم میتوانند با استفاده از راه های محاکم، قانونیت عملکرد یا پالیسی بخش امنیت را مورد سوال قرار دهند. بطور مثال، از محاکم خواسته میشود تا راجع به قانونیت تعهد اعضای بخش امنیت مبنی بر شرکت در یک درگیری مسلحانه یا حمایت از آن قضاوت کنند. مثال خوب چنین قضیه ای تصمیم سال ۲۰۰۵ یک محکمه اداری جمهوری فدرالی آلمان بود که حکم نمود: «حق آزادی وجدانی به یک انجنیر Software نظامی که از کارکردن روی یک برنامه کامپیوتری در رابطه با جنگ عراق ابراء ورزیده بود، برآنت داد.» او جنگ عراق را غیرعادلانه و غیرقانونی خواند و کار خود را در این رابطه برخلاف حکم ضمیر و وجدانش میدانست.²⁹ مثال دیگر در این رابطه، فیصله محکمه قانون اساسی آلمان در باره مشاخره یک طیاره احتمالی اختطاف شده توسط تروویستان بود. در حالیکه حکومت خواهان آتش گشودن بر چنین یک طیاره با سرنشینان آن بود، محکمه قانون اساسی چنین یک اقدام حکومت را غیرقانونی خواند.³⁰

بناءً محاکم صلاحیت دارند روی این مسأله قضاوت کنند که آیا عملکرد های بخش امنیت مبنی بر مبارزه برضد تروریسم از لحاظ قانون مدلل است و یا خیر. مثال این مسأله را میتوان در تصمیم دسمبر ۲۰۰۴ محکمه عالی بریتانیا در یافت نمود. این محکمه حکم کرد که بر اساس بخش IV مصوبه ۲۰۰۱ ضد تروریسم، جرایم و امنیت، زندانی کردن یک شخص یا گروه متهم به ترور برای یک مدت نامعلوم نقض حقوق بشری میباشد، زیرا حکومت با این عمل خود حق آزادی را پامال میکند و قانونیت ندارد.³¹ یک مثال زنده دیگر در این رابطه تصمیم بی سابقه محکمه عالی ایالات متحد آمریکا راجع به بازداشت زندانیان در گوانتانامو بی میباشد. بتاريخ ۱۲ جون سال ۲۰۰۸ محکمه عالی فیصله نمود که زندانیان گوانتانامو حق دارند در محاکم فدارال ایالات متحده عرض کنند که چرا زندانی شده اند. این فیصله بر پالیسی ضد تروریسم ایالات متحد آمریکا تأثیرگذار میباشد. این فیصله به معنی آنست که زندانیان گوانتانامو را نمیتوان بیشتر از این در خارج از ساحه قضائی محاکم ایالات متحده نگهداری نمود.

در شماری از کشور ها معمول است که در برخی از بخش های امنیت محدودیتهایی بر آزادی انجمن وضع گردد. مثلاً کارمندان بخش امنیت اجازه ندارند که در اتحادیه های صنفی یا گروه های دیگری برای حفظ منافع شان عضویت حاصل نمایند. مثالهای ذیل از کشور های هنگری و پولند نشان میدهند که محاکم برای تأمین این حقوق نقش مهمی را بازی می نمایند. البته بعضی از محدودیت ها بر حقوق کارمندان بخش امنیت قابل توجیه میباشد، مخصوصاً دور نگهداشتن آنها از سیاست بمنظور حفظ منافع جامعه در مجموع – ولی هر نوع محدودیت باید در قانون تصریح شود و با منافع عامه متناسب باشد.³²

²⁹ German Federal Administrative Court, 21 June 2005, Case No. 2 WD 12.04 (see M. Bohlander, Superior Orders, Unjust War and Soldier's Conscience'. (2005) (4 Inter Alia 17-19

³⁰ Decision of 15 February 2006

³¹ Av Secretary pf Sate fort he Home Department (2004) UKHL 56

³² در هنگری بر منسوبین نیروهای مسلح، پولیس و کارمندان بخش امنیت محدودیت هایی وضع شده است که آنها را از مداخله در امور سیاسی منع می کند. در این رابطه یک دوسیه به محکمه حقوق بشری اروپایی راجع گردید، بعد از غور محکمه مذکور دریافت که چنین محدودیت نقض ماده های دهم و یازدهم منشور حقوق بشر اروپایی نمیشد. زیرا این محدودیت بخاطر حفظ منافع و امنیت عامه بوده و از بی نظمی ها جلوگیری مینماید. و این محدودیت به این دلیل هم وضع شده تا دستگاه پولیس غیرسیاسی باقی ماند و دیموکراسی با پایه های پلورالیزم یا کثرت گرایی آن محفوظ باقی بماند. در فیصله محکمه آمده است که «افسران پولیس از صلاحیت قوی برخوردار اند تا عملکرد های مردم را تنظیم نمایند، آنها در بعضی از کشورها برای انجام وظیفه شان با سلاح نیز مجهز اند. سرانجام پولیس باید در خدمت دولت باشد. بناءً افراد جامعه انتظار دارند تا پولیس از لحاظ سیاسی بیطرف و از مداخله در امور سیاسی رو گردان باشد.»

(Rekneyi v Hungary (2000) 30 EHRH 519).

در پولند محکمه قانون اساسی در سال ۲۰۰۰ فیصله نمود که ممانعت منسوبین اردو از عضویت در اتحادیه های صنفی قانونی میباشد، به شرط آنکه امکانات بدیل برای اعمال آزادی انجمن موجود باشد.

33

در اسپانیا محکمه قانون اساسی در سال ۲۰۰۰ فیصله نمود که منسوبین نیروهای مسلح حق قانونی دارند تا در ارگان هایی که از منافع اجتماعی و اقتصادی آنها نمایندگی میکنند، شرکت کنند، به شرط آنکه این ارگانها قصد فعالیت های صنعتی نداشته باشند.³⁴

منبع:

Leigh, Ian and Hans Born, Handbook on Human Rights and Fundamental Freedoms of Armed Forces Personel, ODIHR, Warsaw,
<http://www.dcaf.ch/publications/handbooks.cfm?nav1=5&nav2=4>

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند قضایای مربوط خود شانرا به محکمه راجع سازند تا از منافع شان دفاع کنند (مثلاً وقتی حکومت به آنها اجازه دسترسی به معلومات لازم را ندهد، آنها میتوانند به محکمه عرض کنند) یا به نمایندگی از اعضاء عمل کنند و یا به قربانیان نقض های حقوق بشری کمک های تخصصی نمایند تا دعاوی شانرا به محکمه پیشکش کنند. این کمک خیلی ارزشمند میباشد: زیرا یک تبعه عادی شاید برای ارائه عرضش به محکمه از امکانات لازم یا معلومات برخوردار نباشد و نتواند از حقوق خودش در محکمه دفاع کند. آنها میتوانند راجع به بخشهای مختلف امنیت و دفاع در ارابه اسناد و شواهد کمک تخصصی نمایند (به این ترتیب آنها قربانی یک نقض حقوق بشری را قادر میسازند تا حکومت را با چالش روبرو سازد). علاوه بر آن بعض اوقات سازمانهای جامعه مدنی از قوانین مربوط به بخش امنیت معلومات تخصصی دارند و ممکن چنین معلوماتی برای محکمه مفید باشد. (در این صورت سازمانهای جامعه مدنی منحیث دستیار مستقل محکمه شناخته میشوند.)

اقامه دعوایی که توسط سازمانهای جامعه مدنی صورت میگیرد تنها به خاطر حفاظت آنها نیست که حقوق شان پامال شده است، بلکه غالباً برای یک هدف بزرگتر از آن است. استفاده از پروسیجرهای قبل از محاکمه میتواند زمینه دسترسی به آن معلومات یا اسنادی را مساعد سازد که قبلاً مخفی نگهداشته شده بودند، به این ترتیب شفافیت و حسابدهی بخش امنیت را نیز میتوان استحکام بخشید. علاوه بر آن بنابر صلاحیت و بیطرفی محاکم اقامه دعوا برضد ارگانهای دولت یکی از ابزار های مهم سیاسی میباشد تا توجه عامه را به خلاء هایی معطوف ساخت که سیستم پارلمانی از پُر کردن آن عاجز شده است.

یک سازمان جامعه مدنی میتواند به نمایندگی از یک گروپ از قربانیان بطور مشابهی عمل نماید، مثلاً در یک قضیه نمونه یی به اقدامات قانونی دست زند و آنرا به محکمه منحیث یک «قضیه امتحانی» به این هدف تقدیم نماید که در صورت موفقیت در دعوا مفاد آن به همه اشخاصیکه بطور مشابهی متضرر شده اند، برسد.

³³ - فیصله قانون اساسی پولند K 26/28 مورخ ۷ مارچ ۲۰۰۰

³⁴ - Nolte, George, European Military Law Systems, Walter de Gruyter, Berlin, 2003

اقامه دعوا بر ضد طرز العمل تبعیض آمیز (مثلاً خارج نمودن منسوبین همجنسباز³⁵ از نیروهای مسلح و یا تبعیض در قسمت حقوق تقاعدی سربازان Gurkha که در ارتش بریتانیا خدمت نموده اند) برای معلومات بیشتر چوکات ۲ - ۱۳ را مطالعه نمایید) نمونه خوبی برای دعاوی دسته جمعی یا گروهی میباشد تا ارگانهای حکومت را به چالش کشاند. اظهار مطالبه های سیاسی منحصراً حقوق قانونی، سازمانهای جامعه مدنی را بیشتر از پیش با ابزار های قانون مجهز میسازد و به آنها کمک میکند تا از کمپاین ها بر ضد بی عدالتی ها حمایت گسترده نمایند. دعاوی گروهی یا دسته جمعی حتی در صورتیکه در محاکم به موفقیت آنی نایل هم نشوند، میتوانند جزئی از کمپاین برای آگاهی عامه راجع به یک موضوع شناخته شود و یا منتج به اصلاحات در قانون گردند.

چوکات ۲ - ۱۳

چالش های قانونی در برابر پالیسی ها و طرز العمل های بخش امنیت

تبعیض بر ضد سربازان Gurkha در بریتانیا

در بریتانیا دو قضیه محاکموی که در آن تبعیض بر ضد سربازان Gurkha (سربازان نیپالی که در اردوی بریتانیا خدمت کرده اند) بیانگر چالشهای قانونی در برابر پالیسیها و طرز العملهای بخش امنیت میباشد. در قضیه اولی این باید روشن میشد که آیا شرایط خدمت منسوبین واحد عسکری Gurkha با ماده ۱۴ منشور حقوق بشری اروپایی مطابقت دارند یا خیر.³⁶ سربازان Gurkha به مقایسه دیگر منسوبین ارتش بریتانیا از حقوق تقاعدی کمتر برخوردار بودند، ولی از لحاظ وقت به آنها زود تر تقاعد داده میشد (به سربازان Gurkha بعد از ۱۵ سال خدمت تقاعد قابل تأدیه بود، در حالیکه یک سرباز بریتانوی به عمر ۶۰ سالگی از حقوق تقاعد برخوردار میگردد). محکمه همچنان در جوامعی که سربازان Gurkha و بریتانوی به تقاعد سوق داده میشدند شرایط مختلف زندگی را مدنظر گرفت. با وجودیکه محکمه دریافت که برخلاف ماده ۱۴ مذکور عمل نشده است، بآنهم این دعوا به یک بررسی اساسی در شرایط خدمت عسکری بریتانیا منتج گردید.³⁷ در قضیه دومی موضوع روی تبعیض در پرداخت خساره به آن سربازان Gurkha و بریتانوی که در جریان جنگ دوم جهانی از طرف جاپانی ها زندانی گرفته شده بودند، میچرخید. پرداخت خساره کمتر به سربازان Gurkha به مقایسه سربازان بریتانوی از طرف محکمه یک طرز العمل تبعیض آمیز قلمداد گردید. محکمه فیصله نمود که به هر سرباز متضرر شده Gurkha مبلغ ده هزار پوند بعنوان تلافی حقوق شان تأدیه گردد.

بسته شدن دوسیه اتهامات بر ضد Katharine Gun مبنی بر افشای اسرار رسمی

در سال ۲۰۰۳ قبل از جنگ عراق Katharine Gun که در مرکز مراقبت الکترونیکی بریتانیا در Cheltenham منحصراً یک مامور ملکی کار مینمود از طرف NSA امریکا ایمیل دریافت نمود که بریتانیا در استماع مخفی از شش «دولت غیردایمی» شورای امنیت مطالبه کمک نموده بود. خانم مذکور بنابر حفظ منافع عامه این نامه را به مطبوعات کشاند و به امر مربوطه خود نیز اعتراف نمود که چنین کاری را انجام داده است. او از طرف حکومت به اتهام افشای اطلاعات سری به محکمه کشانده شد. سازمان بشری لیبرتی از خانم Gun در محکمه نمایندگی نمود. دوسیه به محکمه راجع شد، وکیل مدافع وی از حکومت خواست تا همه اسناد مربوط به قانونیت شرکت بریتانیا در جنگ عراق را به محکمه تقدیم نماید، از اینکه وکیلان مدافع حکومت از ارائه اسناد بر ضد خانم مذکور عاجز ماندند، دوسیه وی بسته شد.

منبع:

www.liberty-human-rights.org.uk;www.guardian.con.uk/politics/2004/feb/26/interviewy.iraq

³⁵ Smith and Grady v UK (2000) 29 EHRR 493, European Court of Human Rights

³⁶ R (Purja and others) v Ministry of Defence (2004) 1 WLR 289, CA

³⁷ HL Debs, 11 January 2005, <http://www.publications.parliament.uk/pa/ldhansrd/text/50111-47.htm>

نتیجه

در این فصل نقش سه ارگان دولت در رابطه با بخش امنیت مورد بررسی قرار گرفت. سازمانهای جامعه مدنی فرصتهای زیادی دارند تا با استفاده از سیستم قضائی برای اصلاحات در بخش امنیت و حساسه ساختن اداره های آن با اجرائیه و پارلمان همکاری نمایند. ساحه این همکاری از نفوذ بر پالیسی سازی و مراقبت بر تطبیق آن از طریق کمک به اصلاحات در قانون و تدقیق الی کمک در پابندی به قانون اساسی و معیارهای حقوق بشری از طریق اقامه دعوا به محاکم، گسترده میشود. در همه این ساحه ها سازمان های جامعه مدنی برای کنترل دیموکراتیک بر بخش امنیت نقش حیاتی دارند. در حالیکه این فصل روی روابط بین سازمانهای جامعه مدنی و تأسیسات دولتی متمرکز شده بود، فصل آینده روی میتودولوژی ها بحث مینماید که چگونه میتوان فعالیتهای نظارتی را رشد داده و آنرا تطبیق نمود.

آنچه را شما منحصیث یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

دخیل ساختن اجرائیه

- بر اه انداختن تحقیقات و جمع آوری اسناد و شواهد در باره پالیسی بخش امنیت و طرز العمل آن
- جمع آوری اطلاعات مقایسوی از کشورهای دیگر یا مودل های نظری
- تهیه نمودن گزارش ها جهت نفوذ یابی بر پالیسی سازی و تحریک بحثهای عامه
- ارائه مشوره های تخصصی به وزارتخانه ها یا اداره های بخش امنیت
- بر اه اندازی کورس های آموزشی در بین نیروهای مسلح یا پولیس و همچنان برای سازمانهای جامعه مدنی دیگر

دخیل ساختن پارلمان

- بر اه اندازی مطالعات برای حقایق یابی (ارقام و اعداد)
- عرض نمودن و یا معلومات دادن به اعضای پارلمانی
- سازماندهی کمپاین ها برای جلب طرفداری اشخاص با نفوذ (خصوصاً اعضای پارلمانی)
- به جلسات استماعیه پارلمانی یا کمیته های پارلمانی ارائه شواهد شفاهی یا تحریری
- ارائه مشوره به یک کمیته پارلمانی
- ارائه مسوده قانون یا تعدیل قانون به اعضای پارلمانی
- انتقاد سازنده نسبت به مسوده قانون و یا تعدیل قانون
- تهیه مسوده بدیل برای پالیسیهای امنیتی

دخیل ساختن تأسیسات سمع شکایات

- ارائه نتایج نظارت به تأسیسات سمع شکایات
- وادار ساختن تأسیسات سمع شکایات برای اقدام عمل
- ارائه سفارشات در باره تعدیل پالیسی

دخیل ساختن قضائیه

- استفاده از اقامه دعوا در محاکم برای افشای نقض های حقوق بشری و دفاع از حقوق بشری
- حفظ یاداشت هاییکه منحصیث شواهد و اسناد معیاری شرایط ارائه به محکمه را برآورده ساخته بتواند
- رشد تخصص قانونی برای ارائه شواهد در جریان تحقیق
- رشد تخصص قانونی جهت خدمات دفاعی برای اتباع

فصل

٣

DUNCAN HISCOCK

تحقيق
و معلومات

تحقیق و معلومات

یکی از مهمترین سهمگیری هاییکه سازمانهای جامعه مدنی میتوانند در حکومتداری بخش امنیت داشته باشند این است که منحصی یک منبع مستقل تحقیق و معلومات، عمل نمایند. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند از طریق تحقیق، وضعیت فعلی در بخش امنیت را تحلیل نمایند و راه هایی را برای اصلاح پالیسی و عملکرد سراغ کنند.³⁸ علاوه بر این سازمانهای جامعه مدنی به معلومات قابل اعتماد و تحلیل موزون احتیاج دارند تا در نظارت دیموکراتیک و اصلاحات بخش امنیت (SSR) فعالیتهای خودشانرا راهنمایی و حمایت کنند. این فصل روی موضوعات ذیل بحث مینماید:

- هدف از تحقیق و نقش آن در نظارت دیموکراتیک؛
- انواع مختلف تحقیق و موضوعات عمده برای تحقیق / و بحث روی این موضوع که سازمانهای جامعه مدنی چه نوع تحقیقی را براه می اندازند؛
- ابزار لازمه تحقیق و میتودولوژی ها؛
- مشکلات احتمالی در قوت تحقیق و طرز برخورد با آنها.

هدف تحقیق

فصل اول این کتاب ستراتیژیها و میتودولوژی های کلیدی ایرا تشریح میکند که چگونه سازمانهای جامعه مدنی میتوانند در نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت سهم بگیرند و باید یادآور شد که در عمل این ساحه ها باهم ارتباط نزدیک دارند. لازم است که نخست در قمست تحقیق معلومات نظراندازی صورت گیرد زیرا تحقیق به ذات خود هم یک نوع فعالیت محوری بوده و هم اساس عملکرد برای شش ستراتیژی و میتودولوژی دیگریکه در این کتاب تشریح شده است (چوکات ۳ - ۱ را مشاهده نمایید). باوجودیکه دانشمندان شاید بعضی اوقات بخش امنیت را تنها از لحاظ دورنمای نظری تحلیل نمایند، تحقیقی که توسط سازمانهای جامعه مدنی صورت میگیرد باید تا حدود زیادی جنبه عملی داشته باشد، چه از طرف خود یک سازمان جامعه مدنی ویا کدام سازمان دیگر مورد استفاده قرار گیرد.

³⁸ قابل یادآوریست که این فصل تنها به سازمانها جامعه مدنی ایکه محراق کار شان بخش امنیت را می سازد اشاره نه می کند. در اکثر کشورها تأسیسات قوی تحقیقاتی جود دارند که برای کار کرد روی موضوعات بخش امنیت از ظرفیتهای قوی برخوردار اند، ولی تا هنوز به کار دست نه زده اند. یکی از اهداف عمده این فصل در اختیار گذشتن معلومات اساسی به چنین تأسیسات میباشد تا بدانند که چگونه می توانند بیشتر در تحقیق بخش امنیت دخیل شوند. برای سازمانهای جامعه مدنی ایکه روی بخش امنیتی کار می کنند ولی از تجربه تحقیق برخوردار نیستند، بهتر است با تأسیسات مجرب در این ساحه مشترکا کار نمایند. این امر سبب آن میشود تا این تأسیسات را تشویق نمود که در آینده بیشتر به تحقیق روی بخش امنیت توجه کنند.

اهداف دقیق برای رویدست گرفتن تحقیق وابسته به سازمان، پروژه و حالت مربوطه میباشد. ولی هر پروژه تحقیق یک یا چند هدف ذیل را تعقیب می نماید:

ترتیب و جمع آوری معلومات مربوطه

شاید در باره بخش امنیت بطور حیرت انگیز معلومات زیادی در دسترس عامه قرار داشته باشد، ولی اکثر بین منابع مختلف پراکنده قرار دارند که به مشکل میتوان آنرا پیدا و تحلیل نمود. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند راجع به موضوعات مخصوص در جمع آوری معلومات مربوط و در دسترس قرار دادن آن به سازمانهای دیگر، مردم عام و حتی مقامات حکومتی نقش عمده ای داشته باشند. با مهیا ساختن سهولت به همه کارگردانان مربوط تا راجع به موضوعات امنیتی معلومات حاصل نمایند، سازمانهای جامعه مدنی سهم بارزی در نظارت دیموکرات می گیرند. از اینکه آنها مجبور نیستند تا این معلومات را برای خود سراغ کنند، آنها میتوانند برای حسابه ساختن بخش امنیت منابع زیادی را روی راه های مستقیم به مصرف رسانند.

ایجاد بنیاد عمل

در بخش امنیت همه فعالیتها (بشمول اصلاحات بخش امنیت) باید بر مبنای معلومات مؤثق و تحلیلهای دقیق استوار باشند. بناءً تحقیق خوب پیش شرط برای همه فعالیتها میباشد - چه آنها توسط خود سازمانهای جامعه مدنی یا توسط مقامات بخش امنیت و یا توسط آنهایکه وظایف نظارت را بعهده دارند، براه انداخته میشوند. تحقیق ارزیابی های لازمی این نیازها و اولویت ها را مهیا میسازد و پسمنظر معلوماتی ایرا ارائه می نماید که برای ساختن هر پروژه لازمی میباشد. حتمی نیست که هر تحقیق به نشر سپرده شود؛ جاییکه برای اطلاع دهی ستراتیژی و تطبیق فعالیتهای سازمانهای جامعه مدنی براه اندازی تحقیق صورت میگیرد، شاید لازم نباشد یا حتی شاید غیر سازنده باشد که تحقیق را در دسترس عامه قرار داد.

ارائه نظریات بدیل و مستقل

در بسیاری از کشورها اکثر معلومات و تحلیل ها راجع به بخش امنیت از منابع دولتی و یا تحت کنترل دولت نشأت می کنند. واضح است که چنین معلوماتی از اهمیت برخوردار است، خصوصاً که بیانگر وضعیت فعلی و اولویتهای دولت باشند. ولی بدون شک که این معلومات یک جانبه بوده و تنها یک نقطه نظر را ارائه ارایه می دارند و تحلیلی که در اسناد دولت به چاپ میرسد غالباً بنا بر ضرورت موفق نشان داده شده و تحت کنترل قرار دارد. در صورتیکه کارگردانان غیرحکومتی بر اساس همین معلومات و تحلیلی که از طرف دولت تقدیم شده است قضاوت کنند، از لحاظ نظارت دیموکراتیک مشکل ایجاد می کند.

بصورت کلی میتوان گفت که پالیسی سازی و تصمیم گیری از تبادل نظریات مختلف و بحث بین جناح های مختلف، همیشه استفاده سازنده نموده است. در بسیاری از دولتها مقامات حکومتی از تحقیقات سازمانهای جامعه مدنی استقبال میکنند، زیرا سازمانهای جامعه مدنی با تقدیم نمودن دورنما و پیشنهاد های مختلف حدود را تغییر میدهند، آنچه مقامات حکومت از انجام آن عاجز اند. تحقیق سازمانهای جامعه مدنی از این لحاظ هم خیلی قابل اهمیت است که نظریات نهاد های مختلف در آن گنجانیده شده است، خصوصاً آن گروه هایی که از امنیت کمتر برخوردار اند و خواسته های سیاسی شان شنیده نمیشود.

تعمق در فهم بخش امنیت

هدف اکثر تحقیقات، عمیق ساختن فهم ما نسبت به یک یا چندین ساحة بخش امنیت میباشد: مثلاً یک ساحة مشخص چگونه عمل میکند، هم از لحاظ نظری و هم از لحاظ عملی؟ بخش امنیت با کدام چالشها روبرو است؟ سطح نظارت در این ساحة چگونه است. کدام ساحة ایجاب تدقیق و تحلیل بیشتر را مینماید؟ تحقیق میتواند چندین گروه مختلفی را هدف گیرد که در صدد عمیق ساختن فهم در داخل سازمان شان یا در بین سازمانهای جامعه مدنی دیگر، نهاد های مخصوص قانونی، مردم عامه، حکومت و جامعه بین المللی و غیره اند. این سوالات با تفصیلات بیشتر تحت عنوان «انواع عمده تحقیق» در ذیل مورد بحث قرار گرفته است.

پیشنهاد مفکوره ها و سفارش ها به منظور اصلاح پالیسی و عملکرد امنیتی

سازمانهای جامعه مدنی، بخش امنیت را تنها بخاطر تحلیل مورد ارزیابی قرار نمیدهند، بلکه آنها میخواهند تغییراتی را بوجود آورند که پالیسی و عملکرد بخش امنیت بهبود یافته و سطح نظارت دیموکراتیک تقویه گردد. بناءً بسیاری از پروژه های تحقیق یک سلسله افکار و سفارشات را بیان مینمایند که جهت رسیدن به این اهداف کمک خواهند کرد.

دخیل ساختن بخش امنیت

در نکات قبلی تذکر بعمل آمد که تحقیق در قدم اول وسیله ایست برای رسیدن به اهداف دیگر. ولی قابل یادآوریست که رویدست گرفتن پروژه های تحقیق راهیست برای سازمانهای جامعه مدنی تا با مقامات بخش امنیت مستقیماً داخل مذاکره شده و تماس و دیالوگ با آنها را انکشاف دهند. تحقیق میتواند راه خیلی مفید برای برقرار ساختن تماسها با مقاماتی باشد که یک سازمان قبلاً با آنها سروکار نداشته است. این امر راه را برای ایجاد فضای اعتماد بین سازمانهای جامعه مدنی و مقامات بخش امنیت باز مینماید و در نتیجه در دراز مدت نظارت ملکی را بر بخش امنیت تأمین میکند.

آزمایش شفافیت

تحقیق همچنان برای تشخیص سطح شفافیت موجود در بخش امنیت و همچنان تشخیص اینکه مقامات دولتی تا کدام حد با سازمانهای جامعه مدنی همکاری دارند، راه نهایت خوبی میباشد. باوجودیکه حکومت ها اکثر در بخش امنیت وعده بازنگری و همکاری میدهند، ولی سازمانهای جامعه مدنی دریافته اند که در واقعیت امر چنین نبوده و آنچه منحیث معلومات از بخش امنیت دریافت میشود، ایجاب وقت زیاد را نموده و همواره با دشواری هایی همراه میباشد. بناءً تحقیق میتواند در این رابطه خلای موجود در شفافیت و مشکلات در رابطه با نظارت دیموکراتیک را تشخیص کرده و به آن توجه مبذول نماید. در بخش ذیل تحت عنوان «مشکلات احتمالی در سر راه تحقیق» روی این مسأله بحث صورت گرفته که چگونه در وقت تحقیق با این چالشها مقابله نمود.

چوکات ۳- ۱ تحقیق با ستراتیژی ها و میتودولوژی های جامعه مدنی چگونه ارتباطی دارد

میتود	تحقیق می تواند...
دفاع و طرفداری از حقوق	<ul style="list-style-type: none"> ● تشخیص نماید تا از کدام اقدامات دفاع شود ● نشان دهد که اقدامات قابل دفاع بر معلومات قابل باور و تحلیل استوار است ● ساختار های تصمیم گیری، اهداف قابل دفاع و این را که کدام اهداف به کدام استدلالها جواب میدهد تشخیص دهد ● برای اقدامات پیشنهادی در صدد حمایت شود
بلند بردن سطح آگاهی	<ul style="list-style-type: none"> ● گروه های مورد هدف را تشخیص دهد ● تشخیص کند که از کدام معلومات باید هر گروه مورد هدف آگاه باشد ● در تصمیم گیری کمک کند که چگونه مخاطبین خاص را هدف کمپاین های بلند بردن سطح آگاهی قرار داد ● معلومات و استدلال های کلیدی را مهیا سازد که رسانه ها میتوانند از آن برای بلند بردن سطح آگاهی استفاده کنند.
آموزش	<ul style="list-style-type: none"> ● در تشخیص ضروریات آموزش کمک کند ● معلومات پسمنظری تهیه نماید و برای تهیه مواد آموزشی به مطالعه قضایای خاص بپردازد ● تأثیرات آموزش های گذشته را مورد ارزیابی قرار دهد.
مراقبت	<ul style="list-style-type: none"> ● تطبیق قانون (بشمول قانون بین المللی)، تعهد پالیسی و اجندا های اصلاحات را مراقبت نماید ● در انکشاف پالیسی و تطبیق آن پیشرفت را تعقیب نماید
کمک های قانونی و اصلاحات	<ul style="list-style-type: none"> ● ضعف را در قانونمندی تشخیص دهد و راه هایی را برای اصلاح وضعیت پیشنهاد نماید ● قضایای خاص را مورد تحقیق قرار دهد، خصوصاً وقتی که آنها برای امنیت ملی و حکومتداری بخش امنیت تأثیراتی را باخود همراه داشته باشند.
ایجاد اعتبار سازمانی	<ul style="list-style-type: none"> ● نشان دهد که سازمان شما جدی، قابل معلومات و در ارائه آرایه افکار جدید و تحلیل توانایی دارد، چنین توانایی ای برای شماری از کارگردانان قابل اهمیت است. ● به عنوان وسیله عمل نماید تا با کارگردانان حکومتی و غیرحکومتی روابط برقرار سازید.

انواع عمده تحقیق

حفظ امنیت یکی از وظایف عمده و مهم دولت میباشد و حکومتداری بخش امنیت و اصلاحات اشکال مختلف دارد. عمق و بزرگی بخش امنیت به مفهوم این است که امکانات برای ریسرچ و تحقیق نامحدود است، یعنی دامنه آن از تحلیلهای مغلق در باره بخش امنیت گرفته تا به تحقیقات در باره یک موضوع خاص گسترش مییابد. این بخش در باره انواع مختلف تحقیق که سازمانهای جامعه مدنی میتوانند آنها را روی دست گیرند، نظر اندازی می کند، موضوعات مختلفی را که سازمانهای جامعه مدنی باید روی آن تحقیق کند فهرست مینماید و نیز یادآور میشود که کدام تحقیق برای انواع مختلف سازمانهای جامعه مدنی مناسب و مفید است.

حد اقل پنج نوع مختلف تحقیق مربوط به بخش امنیت را میتوان تشخیص داد. بسیاری از پروژه ها احتمالاً دو یا چند نوعی از تحقیق را که در پایین از آن تذکر بعمل می آید باهم مزج مینمایند، البته چنین مزجی به اهداف سازمان جامعه مدنی و مربوط به خود پروژه و انواع معلومات موردنظر وابسته میباشد. این کتگوری ها فقط شکل نمونه یی را دارند نه درجه کامل انواع تحقیق و نشان میدهند که سازمانهای جامعه مدنی به کدام نوع تحقیقات پرداخته میتوانند.

هدف بسیاری از پروژه های تحقیق جمع آوری معلومات است. طوریکه در بالا تذکر داده شد، یک گروه میتواند معلوماتی را جمع آوری نماید که قابل دسترس و به سهولت قابل فهم باشد. خصوصاً این مسأله در قسمت بخش امنیت نهایت قابل اهمیت است، زیرا در این بخش اکثر معلومات حساس شناخته شده و حتی بعضی از معلومات که بطور رسمی به آسانی در دسترس قرار داده میشود، ولی در بخش امنیت شاید به مشکل قابل تحقیق باشد. مجموعه قوانین و طرز العملها، جمع آوری بیان ها و احصائیه های رسمی، فهرست موضوعات و بولتن ها و خلاصه منابع و مآخذ راجع به یک موضوع، نمونه های این نوع تحقیق میباشد. همچنان برای بسیاری از اشکال تحقیق که ایجاب تحلیل فراتر را مینمایند جمع آوری اطلاعات کافی یکی از پیش شرط ها میباشد (طور مثال مراقبت، تحلیل پالیسی).

ثانیاً سازمانهای جامعه مدنی میتوانند مواظب باشند که آیا تأسیسات بخش امنیت (دولت در مجموع) پالیسی های شانرا مطابق به قوانین ملی و بین المللی تعقیب و تطبیق می کنند. بطور مثال، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند مراقبت کنند که آیا بودجه دفاعی مطابق به اولویتهای پالیسیها، وعده های انتخاباتی و بیانیه های رسمی مراجع تصمیم گیرنده به مصرف رسیده است یا خیر، این امر در قسمت کشاندن مراجع تصمیم گیرنده به حسابدگی نهایت اهمیت دارد. اکثر چنین تحقیق باید بطور منظم تکرار شود زیرا مراقبت و نظارت باید یک فعالیت دورانی باشد نه یک حادثه آنی: مقامات حکومتی اگر بدانند که سازمانهای جامعه مدنی گزارشهای شانرا بطور منظم به نشر میسپارند، شاید بیشتر از خود شفافیت نشان دهند. فعالیتهای نظارتی در فصل هفتم بطور تفصیلی مورد بحث قرار گرفته اند.

سازمانهای جامعه مدنی تحقیقاتی را که درباره موضوعات مربوط به بخش امنیت انجام می دهند اکثر متوجه مسائل پالیسی میباشند. دامنه این مسائل از موضع پالیسی حکومت درباره عصری نمودن نیروی هوایی³⁹ گرفته تا به موضوعات خیلی اساسی درباره پالیسی امنیت و دفاع و اصلاحات بخش امنیت میرسد. آنها در قسمت تحلیل قوت و ضعف و تأثیرات پالیسی دولتی راجع به موضوع مشخص باهم هم نظر اند؛ تحلیل خلاء بین پالیسی و عمل را و سفارش ها درباره اینکه چگونه میتوان پالیسی را به منظور رسیدگی مؤثر به موضوعات یاد شده تقویه نمود و یا تغییر داد، پُر میسازد.

³⁹ Murdoch, Clark A, U.S. Airforce Bomber Modernisation Plans: An Independent Assesment, Centre for Strategic and International Studies, Washington, 2008. Available online at http://www.csis.org/component/option.com_csis_pubs/task.view/id.4301

بانظراندازی بر بخش امنیت، سازمان های جامعه مدنی همچنان از لحاظ موضوعات پالیسی میتوانند به تحقیق «تحلیل تشکیلاتی» دست زنند تا روی کیفیت مختلف «تشکیلاتی» بخش امنیت روشنی اندازند (در ذیل مطالعه نمایید). البته چنین موضوعات برای سازمانهای جامعه مدنی کوچک شاید مشکل و مغلق باشد. با آنهم توجه به این مسائل در درازمدت برای رسیدن به یک بخش امنیت سالم نهایت قابل اهمیت است و سازمان هاییکه توانایی بررسی این موضوعات را دارند (و میتوانند جواب به آن بدهند) میتوانند سهم بارزی در نظارت و حکومتداری بخش امنیت داشته باشند.

سرانجام سازمانهای جامعه مدنی میتوانند پروژه های مربوط به امنیت را که یا خود آنها به پیش میبرند و یا توسط کارگردانان دیگر راه اندازی میشوند، نظارت و ارزیابی نمایند. چنین تحقیق و تحلیلی به سازمانهای جامعه مدنی کمک می کند تا مؤثریت پروژه های شانرا گسترش داده و به این ترتیب اعتبار سازمانی خویش را بیشتر سازند (در این رابطه به فصل نهم مراجعه کنید) و درآینده در نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت بطور مؤثر سهم داشته باشند.

چوکات ۳ - ۲

مثال های تحقیق سازمانهای جامعه مدنی راجع به حکومتداری و اصلاحات بخش امنیت

فوروم ابتکارهای ملکی (کوزوو) (Forum for Civic Initiatives (Kosovo): تحقیق در باره مصونیت جامعه در کوزوو شامل «امنیت بشری در کوزوو: یک سروی ای از نظریات»
<http://www.fiq-fiq-org/en/?/do=publications>

مرکز بین المللی برای مطالعات پالیسی (اوکراین) (International Center for Policy Studies) چندین سند راجع به بخش امنیت اوکراین بشمول «تحلیل پالیسی اوکراین در اخیر ۲۰۰۶: Taking Stock»
<http://icps.com.us/eng/library.html?31>

مرکز مطالعات دیموکراسی (بلغاریا): جنبه های مختلف امنیت بشمول کار پیرامون شرکتهای خصوصی امنیتی امنیت، تلاشی های پولیسی و وضعیت قومی و گرایش جرایم در بلغاریا
<http://ww.csd.bg/publications.php>

همکاری و دیموکراسی (ارمنستان): اصلاحات بخش امنیت در ارمنستان (همراه با یک سازمان غیرحکومتی ای بنام Safeworld) تغییرات بخش امنیتی ترکمنستان و دورنمای اصلاحات بخش امنیت) تحلیل می نمایند.
http://www.saferworld.org.uk/images/pubdocs/armenia_English.pdf

مرکز تحلیل ستراتیژی و تکنولوژی (روسیه): ژورنال منظم «نامه دفاع ماسکو» و Eksport Vooruzheniy و همچنان نشرات دیگر راجع به مسائل دفاعی در روسیه
<http://mdb.cast.ru/>, <http://www.cast.ru/eng/journal/>

مرکز مطالعات ستراتیژیک و بین المللی (ایالات متحد امریکا): تحلیل عمیق بسیاری ازبخشهای امنیت و پالیسی امریکایی همچنان بسیاری از بخشهای دیگر امنیت بین المللی
<http://www.csis.org/pubs/>

انستیتوت تحقیق پالیسی عامه (بریتانیا): مرکز نظریه پردازی پالیسی عامه، ۲۰۰۷، این مرکز یک کمیسیون امنیت ملی بلند سویه را تأسیس نمود تا راجع به تغییرات امنیتی ملی ایکه بریتانیا در قرن ۲۱ با آن روبرو است تحقیق و تحلیل نماید

<http://www.ippr.org/ipprcommissions/index.asp?=2656>

انستیتوت مطالعات امنیتی (اتحادیه اروپا): بسیاری از بخشهای پالیسی امنیت و دفاع و طرز تطبیق آنرا مورد مطالعه قرار میدهد. این انستیتوت توسط اتحادیه اروپا تأسیس شده و از ارتباطات قوی با این اتحادیه برخوردار است، ولی استقلال عمل دارد.

<http://www.iss.europa.eu/index.php?id=2>

انستیتوت مطالعات دیموکراسی (افریقای جنوبی): بسیاری از گزارشهای موضوعات امنیتی در افریقای جنوبی و سرتاسر قاره افریقا، بشمول یک سلسله از بررسی های منظم امنیتی افریقایی، برای اصلاحات بخش امنیت اختصاص داده شدند.

http://www.issafrica.org/index.php?link_id=31&slink_id=3961&link_typ=12&slink_typ=&tml_id=3

موضوعات تحقیق

فهرست موضوعات مربوط بخش امنیت که میتوان روی آن تحقیق نمود بی پایان است. باآنهم بعضی از موضوعات و ساحه های کلیدی وجود دارد که تلاش و جد و جهد های سازمانهای بخش امنیت در باره آن مفید و قابل اهمیت است. چوکات ۳ - ۲ مثالهای چندی در باره پروژه های تحقیق جامعه مدنی در کشورهای مختلف را ارائه میدارد.

اصلاحات بخش امنیت

در کشوری که حکومت نسبت به اصلاحات بخش امنیت تعهد نموده است، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند نقش اساسی در تحقیق ساحه های مختلف پروسه اصلاحات بخش امنیت بازی نمایند. آنها میتوانند بطور عمومی مقاصد و اهداف حکومت را تحلیل کنند و اقدامات بدیل را تا جایکه ضروریست پیشنهاد نمایند. آنها میتوانند تحلیل کنند که آیا اصلاحات بخش امنیت مطابق به پلانها و برنامه های حکومت پیاده شده و آیا اصلاحات بخش امنیت به هدف نایل آمده است. سازمانهای جامعه مدنی همچنان میتوانند نظریات عامه و گروه های خاص را در رابطه با اصلاحات بخش امنیت مورد ارزیابی قرار دهند، مخصوصاً بنابر این دلیل که احتمالاً یکنوعاد زیادی از مردم به سازمانهای جامعه مدنی بیشتر اعتماد داشته باشند نسبت به تحقیقاتی که توسط حکومت انجام میشود. سازمانهای جامعه مدنی همچنان میتوانند تجارب اصلاحات بخش امنیت را در کشورهای دیگر تحلیل نموده و مطالبه کنند که درسهای آموخته شده در نقاط دیگر، در ستراتیژی اصلاحات بخش امنیت دخیل ساخته شود. در حالاتی که پروسه رسمی اصلاحات بخش امنیت وجود نداشته باشد، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند ضرورت برای اصلاحات را تحقیق و حتی راجع به اصلاحات احتمالی پیشنهاد هایبیرا طرح کنند.

سوالات «تشکیلاتی»

سازمانهای جامعه مدنی با استفاده از استقلال شان میتوانند درباره تشکیلات و مؤثریت بخش امنیت سوالاتی را عنوان کنند که مقامات حکومتی شاید قادر نباشند و یا نخواهند که به آن اشاره کنند. مثلاً کیفیت نظارت دیموکراتیک و حکومتداری در داخل دولت چگونه است؟ مؤثریت میکانیزمها برای طرح و تطبیق پالیسی چگونه است؟ رشد و پیشرفت بخش امنیت در سالهای اخیر چگونه بوده و عامل تغییرات چه بوده است؟ ساحه های مختلف بخش امنیت بین هم چگونه تعاملی دارند، در نظر و در عمل؟ آیا اهداف و اولویتهای بخش امنیت مطابق به گرایشهای عمومی ملی مطابقت دارند؟ در داخل نظام وضعیت اختلاس و فساد اداری چگونه است؟ و فساد اداری چه عواقبی دارد؟

تهدید های امنیتی و جواب به آن

کارشناسان جامعه مدنی میتوانند تهدیدهای عمده به مصونیت و امنیت عامه را و همچنان متناسب بودن و مؤثر بودن جواب دولت به آنها را مورد ارزیابی و تحلیل قرار دهند. چنین یک تحقیق یک نظر قابل اهمیت متقابل را در برابر پالیسی رسمی ارائه نموده و در بلند بردن سطح آگاهی مردم و بحث در باره نقش سکتور امنیت کمک می نماید.

بودجه های امنیتی و مصرف

یکی از وظایف عمده نظارت مراقبت از طرز تخصیص و مصرف بودجه های بخش امنیت میباشد. معمولاً پارلمان نقش پیشتاز در نظارت بر مصارف بودجوی دارد ولی تلاشهای جامعه مدنی بشمول رسانه های گروهی حتمی و ضروری است. این موضوع در فصل هشتم بیشتر مورد بحث قرار گرفته است.

پالیسی دفاعی

پالیسی دفاعی در قلب امنیت قرار داشته و در اکثر کشورها این یک ساحه حساس تلقی میگردد و اندک سازمانهای جامعه مدنی وجود دارند که در موضوعات دفاعی تحقیق کنند. تحقیق در ساحه دفاعی مانند تحقیق در عرصه های دیگر، کیفیت تصمیم گیری را در همه مسائل از دوکترین های نظامی گرفته تا کنترل صادرات اسلحه تقویه می نماید.

حاکمیت قانون

در اکثر کشورها انجمن های «وکلائی مدافع» و سازمانهای جامعه مدنی ساحه های مختلف حاکمیت قانون را تحلیل کرده و آنرا نظارت مینمایند و همچنان اصلاحات را برای قانون بخش قضائی پیشنهاد می کنند.

وظایف پولیسی

داشتن نظام خوب پولیسی در حقیقت بنیاد مصونیت و امنیت عامه را میسازد و پولیس برای اکثریت شهروندان قابل لمس ترین عنصر بخش امنیت میباشد. با وجود این در بسیاری از کشورها علاقمندی زیادی نسبت به پولیس وجود ندارد. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند ساحه های مختلف وظایف پولیسی را تحقیق نمایند، مثلاً برداشتهای عامه نسبت به بخش امنیت و انتظارات آنها از پولیس یا اینکه پولیس چگونه با گروه های اقلیت برخورد می نماید. سازمانهای جامعه مدنی و میدیا باید سوء استفاده از قدرت توسط پولیس را مورد تحقیق قرار دهند.

موضوعاتی که جوامع، اقلیت ها و گروه های ذیعلاقه را مورد سوال قرار میدهند.

سازمانهای جامعه مدنی یا گروه هامتوانند در رابطه با موضوعات مربوط به امنیت تحقیقی را روی دست گیرند که آنها رامتأثر میسازد، مثلاً تحقیق خطرات جسمی و محیطی ایکه در اثر سهلانگاری در حفاظت انبار های اسلحه در منطقه بوجود می آید و یا تحلیل مبنی بر اینکه اولیای امور چه کاری برای مصونیت بیشتر محلات انجام داده میتوانند.

چوکات ۳ - ۳ بعض مثالهای انواع و موضوعات مختلفی را نشان می دهد که شاید برای کتگوری های مختلف سازمانهای جامعه مدنی مناسب باشند.

۳ - ۳ چوکات

انواع تحقیقاتی که احتمالاً توسط انواع مختلف سازمان های جامعه مدنی روی دست گرفته می شوند

انواع و موضوعات تحقیق	انواع جامعه مدنی
<ul style="list-style-type: none"> ● تحلیل «تشکیلاتی» ● تحلیل و نظارت پالیسی: اصلاحات بخش امنیتی (SSR)، دفاع، حاکمیت قانون، وظایف پولیسی، مصارف بودجوی 	<p>مراکز بزرگ نظریه پردازی/سازمانهای غیرحکومتی ایکه در پایتحت مستقر اند</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● مشابه به مراکز نظریه پردازی بزرگ، ولی میتوانند موضوعات را با جزئیات بیشتر تحقیق نمایند 	<p>سازمانهای جامعه مدنی، انستیتوت های تحقیقاتی ایکه روی امنیت، دفاع و عدالت متمرکز اند</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● نظارت درست تطبیق قانون توسط پولیس و دیگر مقامات بخش امنیت ● تحقیقات در باره سوء استفاده از قدرت توسط پولیس و مقامات امنیتی دیگر ● نظارت بر تطبیق قانون بین المللی بشری 	<p>گروه های حقوق بشری</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● موضوعات محلی مانند مصونیت محل، حفاظت اقلیت ها و گروه های محروم، تحلیل اصلاحات عدالت، دسترسی به عدالت، کیفیت حاکمیت قانون 	<p>گروه های جامعه محلی</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● تشخیص نیازمندی های امنیتی زنان و اطفال ● تحلیل بخش امنیت بر مبنای جنسیت 	<p>سازمانهای زنان</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● تحقیقات در باره سوء استفاده از قدرت توسط پولیس و مقامات امنیتی دیگر ● تحلیل اصلاحات قضائی و کیفیت حاکمیت قانون 	<p>سازمان هاییکه کمکهای محلی را تهیه میدارند، مانند انجمن های وکلای مدافع</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● تحلیل تهدید هاییکه از ناحیه کارگردانان امنیتی به محیط زیست بوجود می آیند (مانند متضرر شدن محیط زیست در پایگاه نظامی) 	<p>گروه های محیط زیست</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● تحقیقات در باره سوء استفاده از قدرت توسط مقامات امنیتی ● نظارت تطبیق پالیسی، مصرف بودجه مربوط به اصلاحات بخش امنیت، دفاع، و اصلاحات قضائی 	<p>ژورنالیزم تحقیقاتی</p>
<p>احتمالاً به ابتکار خود به تحقیقات مهم نمی پردازند، ولی اکثر از تحقیقاتی که دیگران انجام داده اند استفاده میکنند</p>	<p>مطبوعات و رسانه ها (جدا از ژورنالیستان تحقیقی)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● نظریات عامه را سروی نموده به نمایندگی از محققین روی موضوعات مربوط به امنیت متمرکز میشوند 	<p>مؤسسات جامعه شناسی</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● روی اصلاحات بخش امنیت، دفاع حاکمیت قانون، امور پولیسی و غیره در همکاری با سازمانهای محلی جامعه مدنی به تحلیل تشکیلاتی پالیسی میپردازند 	<p>سازمانهای غیرحکومتی بین المللی</p>

وسایل و میتودولوژی تحقیق مورد ضرورت

اکثر سازمانهای جامعه مدنی احتمالاً از بعض تجاری در باره تحقیق برخوردار می باشند، حتی اگر قبلاً هم در باره موضوعات مربوط به امنیت کار نکرده باشند. تحقیقات مهم و تفصیلی روی موضوعات پیچیده «تشکیلاتی» و پالیسی معمولاً توسط بهترین محققین انجام مییابند ولی بعض تخنیک های اساسی وجود دارند که باید در تمام اشکال تحقیق مدنظر گرفته شوند. این فصل نظر کوتاهی روی وسایل و میتودولوژی تحقیق انداخته است که برای مطالعه بخش امنیت مفید تمام خواهد شد. البته ترکیب دقیق میتود ها و وسایل مربوط به پروژه مورد نظر بوده و باید همیشه با در نظر داشت محیط های محلی وفق داده شود.

وسایل تحقیق

تحقیق در حقیقت یک ترکیبی از جمع آوری معلومات و تحلیل میباشد. طریقی که یک سازمان برای تحلیل معلومات استفاده میکند مربوط به میتودولوژی انتخاب شده است (در سطور بعدی لطفاً مطالعه شود)، با استفاده از این میتودولوژی میتوان تصمیم گرفت که کدام معلومات بکار است و چگونه تفسیر شود. وسایل تحقیق عبارت از راه هایی میباشد که یک محقق برای جمع آوری معلومات مورد نظر از آن استفاده میکند.

تحقیق دو شکل دارد: تحقیق ابتدائی (ساحوی) و تحقیق ثانوی (دفتری). اگر بطور ساده گفته شود، تحقیق ابتدائی یا ساحوی جمع آوری اطلاعاتی است که وجود ندارد (این اطلاعات را میتوان از طریق سروی های جامعه شناسی، مصاحبه ها، بحث های گروه های مورد نظر، سروی میدیا و غیره بدست آورد)، در تحقیق ثانوی یا به اصطلاح دفتری در حقیقت از معلومات موجود (که یا از تحقیقات دیگر

در دسترس قرار دارند یا عبارت از گزارشها، اسناد، مطالعات قانون، احصائیه های دولتی یا دیگر ارقام و اعداد اند) استفاده شده و معلومات مذکور باهم یکجا شده و باهم مقایسه و تلفیق میگردند.

طوریکه در بالا تذکر داده شد، بعضی از پروژه های سازمان های جامعه مدنی تنها میخوانند دسترسی به اطلاعات موجود را بیشتر تسهیل بخشند: این در حقیقت کاملاً نوعی از تحقیق ثانوی میباشد. گزارشهای تحلیلی بیشتر یا حتی کاملاً وابسته به «تحقیق ثانوی» میباشد، زیرا هدف اساسی آن روی تحلیل میچرخد نه مهیا ساختن یا تولید معلومات یا مواد جدید. گزارشهای دیگر مثلاً سروی هاییکه نظریات عامه را راجع به امنیت ارائه می نمایند، شاید کاملاً به نوع تحقیق اولی «ابتدایی» تعلق پیدا کنند. ولی اکثریت گزارشها بر هر دو نوع تحقیق «ابتدایی» و «ثانوی» تکیه میکنند، آنها از منابع موجود و معلومات جدید استفاده مینمایند تا نظریات شانرا بر اساس آن مدلل سازند.

برای کسانیکه مخصوصاً روی بخش امنیت به تحقیق میپردازند میتوانند از چهار وسیله کلیدی استفاده کنند: تحقیق دفتری، مصاحبه ها با مخبرین، سروی های نظریاتی و گروه های مورد هدف.

تحقیق دفتری از معلومات موجود استفاده میکند. باوجودیکه این تحقیق به طرز «ثانوی» تعلق دارد، ولی غالباً در هر پروژه تحقیقی از آن استفاده میشود. ازین طریق محققین در مییابند که کدام معلومات قبلی موجود اند و به کدام معلومات جدید نیاز دارند، از طریق آنها جلو ضیاع منابع را گرفته و سعی میورزند تا معلوماتی را ارائه نمایند که از قبل وجود دارد. این به مفهوم آنست که محققین قبل از اینکه با مخبرین کلیدی به مصاحبه بپردازند، میتوانند برای پروژه شان معلومات پسمنظری و معلومات تخصصی موجود را مطالبه نمایند. اینکه از طریق تحقیق دفتری کدام معلومات بدست می آید وابسته به پروژه مورد نظر است، ولی بطور نمونه فهرستی از منابع و نوع معلومات در چوکات ۳ - ۴ ارائه شده است.

یکی از بهترین راه ها برای جمع آوری معلومات صحبت مستقیم با کسانی است که راجع به یک موضع از معلومات کافی برخوردار اند. مصاحبه ها با مخبرین کلیدی میتوانند «سازمان یافته» یا «نیمه سازمان یافته» باشند. مصاحبه های سازمان یافته این است که مصاحبه کننده فهرستی از سوالاتی را با خود دارد که از نفر مورد نظر میپرسد. برای تحت پوشش قرار دادن همه موضوعات لازم چنین مصاحبه ها مفید میباشند، خصوصاً برای نوع تحقیقی که به منظور کمیت انجام داده میشود، در این نوع تحقیق محققین آرزو دارند معلومات را بطور گرافیک و ارقام ارائه دارند. ولی چنین مصاحبه ها با قیودات همراه بوده، زیرا به محققین اجازه نمیدهند تا روی ساحه هایی متمرکز شوند که بیشتر سازنده و مفید اند. بنابراین مصاحبه های «نیمه سازمان یافته» در این قسمت بیشتر مفید اند. در چنین مصاحبه ها محققین در قدم اول فهرستی از موضوعات و سوالات مورد نظر خودشانرا میسازند و میگذارند که مصاحبه ها بطور کاملاً آزاد پیش رود و روی موضوع مشخص بطور آزاد بحث صورت گیرد. اینکه در این رابطه با کی مصاحبه صورت گیرد، البته وابسته به موضوع موردنظر میباشد، اما در آنها مقامات حکومتی (تصمیم گیرندگان و ارکان عملیاتی)، اعضای پارلمانی، دانشمندان، ژورنالیستها، دیگر سازمانهای اجتماعی سازمانهای جامعه مدنی، شخصیت ها، رهبران دینی و مذهبی و نمایندگان بین المللی شامل شده میتوانند. مهم این است که روی یک موضوع با مخبرین دارای پسمنظرهای مختلف صحبت صورت گیرد، زیرا هر کدام معلومات و طرز فکر خودش را ارائه خواهد کرد. صحبت با بعضی از مخبرین کلیدی شاید حساس باشد و ایجاب احتیاط لازم را نماید (چوکات ۳ - ۶ را لطفاً ملاحظه نمایند).

سروی نظریات یکی از راه های مفیدی برای ارائه ارایه اطلاعات کمیتی قابل اعتبار از لحاظ احصائیه در باره نظریات عامه در رابطه با موضوعات مختلف امنیتی میباشد، مثلاً نظر شان در باره مصونیت،

جرايم، موقف شان در برابر پوليس و يا ارزيابي شان در رابطه با پاليسيهاي مربوط به امنيت و غيره قابل اهميت است. ولي بايد گفت که طرح و براه اندازي سروی های بزرگ داخلی یک امر پیچیده و مغلّق میباشد بناءً بهتر است که چنین تحقیق و سروی ای با کمک و همکاری انستیتوت های جامعه شناسی انجام داده شود. اگر انستیتوت های مربوطه موجود اند که بطور منظم در کشورهای شان به سروی نظریاتی میپردازند، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند از آنها مطالبه کنند تا در سروی شان موضوعات مربوط به بخش امنيت را نیز شامل سازند. بطور مثال، مرکز تحقیقاتی نظریات عامه روسیه (که بنام مخفف آن VTsToM مشهور است) بطور منظم در مطالعات سرتاسری ملی خود نظریات عامه را در باره امنيت و تأسیسات امنیتی شامل ساخته است.⁴⁰

سروی های نظرخواهی اطلاعات مفیدی را ارائه میدارند، ولی چنین معلوماتی نمیتواند موافق مردم و سطح آگاهی آنها را در باره یک موضوع مشخص بطور تفصیلی و جزوه وار پیشکش کند. گروه هاییکه راجع به یک موضوع مشخص تحقیق میکنند و در زبان انگلیسی آنها Focus groups نیز میگویند میتوانند این خلاء را پر نمایند. این گروه ها میتوانند راجع به موضوعات امنيت با یک گروه کوچک دارای معلومات بیشتر بطور تفصیلی صحبت کنند. کار آنها همچنان برای دریافت موافق اقلیت ها و گروه های متخصص نیز مفید تمام میشود. راجع به گروه های Focus در صفحات انترنيت یا Online راهنمایی های بیشماری وجود دارد.⁴¹ قابل یادآوریست که در بعضی حالات شاید لازم باشد تا به اشتراک کنندگان گروه Focus پول پرداخته شود، ولی بصورت کل این مسأله باید قابل جلوگیری باشد.⁴²

چوکات ۳ - ۴ انواع و منابع معلومات برای تحقیق دفتری

انواع معلومات

- اسناد پالیسی: طرح های امنيت ملی؛ اسناد ستراتیژی وزارت و اداره.
- بیانیه های رسمی و گزارشها: بیانیه های مقامات و اعضای پارلمانی؛ گزارشها و احصائیه ها از طرف ادارات حکومتی.
- گزارشهای رسانه ها: مقاله های مربوط در روزنامه ها، رادیو و تلویزیون.
- مطالعات تحلیلی: تحقیقات قبلی توسط سازمانهای جامعه مدنی، ارگانهای بین المللی، دانشمندان و غيره.
- سروی نظرخواهی: احتمالاً سروی های دیگر جامعه شناسی موجود باشند که راجع به مسائل امنیتی مربوط سوال کنند.

⁴⁰ VTsIOM's website publishes a wealth of information about public opinions of safety and security
:http://wciom.ru/

⁴¹ برای آنهايیکه میخواهند راجع به طرز کار Focus group معلومات بیشتر پیدا کنند، بهترین نقطه آغاز راهنمایی های ارائه شده از طرف دانشگاه Kansas میباشد که در صفحه ذیل موجود است: <http://www.managementhelp.org/evaluatn/focusgrp.htm>

⁴² زمانیکه گروه Focus در منطقه بی بضاعتان به تحقیق می پردازد، شاید لازم باشد تا مصارف به عهده گرفته شود، زیرا اشتراک کنندگان سروی شاید نتوانند به مصرف شخصی به محلی سفر نمایند که در آنجا سروی صورت میگیرد و نیز عایدات روز هاییکه آنها در سروی شرکت دارند، تلافی گردد، با آنها در صورت امکان اگر جلو چنین کاری گرفته شود، بهتر خواهد بود، زیرا ممکن اشتراک کنندگان در سروی بیشتر به دریافت پول علاقمندی داشته باشند نسبت به اینکه نظر واقعی شانرا در مورد موضوع قابل سروی ارائه کنند. در این صورت نتایج سروی بیشتر انحرافی جلوه خواهد کرد تا حقیقی. شاید هم آنها تحت تأثیر مصاحبه کنندگانی قرار گیرند که در بدل مصاحبه به آنها پول میپردازند. در صورتیکه هیچ امکانی وجود نداشته باشد، سعی شود که تأدیات در سطح شرایط محل حفظ گردد.

منابع معلومات

- **انترنت:** معلومات راجع به تحقیق و تحلیل دفتری را میتوان در اینترنت و صفحات انترنتی به آسانی پیدا نمود. ولی اینترنت باید یگانه منبع جستجوی معلومات نشود.
- **بنیاد اطلاعاتی آنلاین:** چندین Databases یا بنیاد اطلاعاتی آنلاین وجود دارد که احصائیه ها و گزارشها را با هم یکجا ساخته اند. انستیتوت بین المللی تحقیق صلح ستاکهلم (SIPRI) چندین بنیاد اطلاعاتی دارد:

<http://www.sipri.org/content/webmaster/databases>.

یک صفحه انترنتی بریتانیا در باره فعالیتهای محلی در رابطه با مسائل پولیس راجع به اصلاحات پولیسی یک بنیاد اطلاعاتی دارد:

<http://www.communityengagement.police.uk/index.php?url=erms.htm>

- **کتابخانه ها:** بسیاری از گزارشها و مقاله های تحقیقی تا هنوز هم روی کاغذ چاپ میشوند. کتابخانه های پوهنتون ها و انستیتوتهای مسائل بین المللی در این رابطه مخصوصاً مفید اند. اکثر سازمانهای جامعه مدنی برای دسترسی به معلومات لازم کتابخانه های خودشانرا ایجاد نموده اند.
- **روابط شخصی:** اشخاص دیگر (مخصوصاً با آنهایکه در جریان تحقیق پروژه ملاقات صورت میگیرد) میتوانند بگویند که کدام معلومات و در کجا در دسترس میباشد.

انستیتوت ها با دسترسی با اطلاعات مربوطه اولی یا ابتدائی

- حکومت منطوقی و ملی
- پولیس
- قاضیان و مدعی العموم
- زندان ها
- شرکت های امنیتی خصوصی، موترهای محافظتی و محافظین امنیتی.
- سازمان هاییکه طورمثالاً به خشونت ها بر مبنای مسائل جنسیت جواب میدهند
- کارگران اجتماعی، مشاورین، طبیبان و جراحان محلی
- شفاخانه ها و کلینیک ها
- مکاتب و تشبثات و تصدی ها
- سازمان های ملکی اتحادیه های صنفی
- بیمه ها و بانک ها
- شورا ها

میتودولوژی های تحقیق

میتودولوژی تحقیق عبارت از پروسه ای میباشد که یک سازمان بر اساس آن تصمیم میگیرد که میخواهد کدام معلومات را چگونه بدست آورد، چگونه تحلیل کند و چگونه آنرا تقدیم نماید. برای تحقیق بسیاری از انواع و موضوعات مربوط به امنیت که سازمانهای جامعه مدنی میتوانند، رویدست گیرند، بهتر است به میتودولوژی های موجود اشاره کنند.

این میتودولوژی ها بعضاً صریحاً تعریف و روی کاغذ آورده شده اند. البته ممکن نیست فهرست مکمل میتودولوژی های مختلفی که برای تحقیق شماری از موضوعات مربوط به امنیت بکار میروند در اینجا تقدیم نمود. یک سندی که شاید برای محققین حکومتداری بخش امنیت مخصوصاً از اهمیت برخوردار خواهد بود، بنام «تحکیم حکومتداری دیموکراتیک بخش امنیت» یاد میشود: این سند عبارت از یک ساختار ارزیابی تأسیساتی است که توسط انستیتوت Clingendael برای وزارت امور خارجه هالند تهیه شده است.⁴³ این سند یا میتود کاری نسبت به سازمانهای جامعه مدنی مستقل بیشتر برای محققین قراردادی اعانه دهندگان و حکومت کاربرد دارد، ولی میتود خیلی مفصل بوده و همه پروسه ارزیابی کیفیت حکومتداری بخش امنیت را در یک دولت طرح نموده است: کدام سوال ها باید مطرح شود؛ کدام معلومات باید حاصل گردد؛ تحقیق چگونه باید نوشته و تقدیم گردد. این میتود باید با نیازمندی های سازمانهای جامعه مدنی و حالات خاص هر کشور همواء ساخته شود، با آنها راهنمایی مفیدی را ارائه میدارد که چگونه در قسمت حکومتداری بخش امنیت تحقیق صورت گیرد.

احتمالاً بعضاً میتوان برای موضوعات خیلی دقیق میتودولوژی هایی را که قبلاً به نشر رسیده دریافت نمود. مثال خوب آن «پروتوکول های سروی اسلحه کوچک و خفیف» میباشد که توسط «سروی اسلحه کوچک» برای برنامه انکشافی ملل متحد (UNDP) طرح ریزی شده است. این اسناد راهنمایی تفصیلی ارائه میدارند که چگونه میتوان پیرامون اسلحه خفیف در هر کشوری از جهان که باشد، به تحقیق پرداخت. در بسیاری کشورها مثلاً در اروپای جنوبشرقی⁴⁴ این میتود تحقیق در باره اسلحه خفیف و کوچک قبلاً پیاده شده است. همچنان پروتوکول های خوب دیگر در این قسمت، مثلاً در باره طرز ارزیابی تأثیرات مین های زمینی وجود دارند که سلسله اسناد مشورتی معیاری به آن ضمیمه شده اند. این پروتوکول ها در همکاری سازمانهای غیرحکومتی با اداره ضد مین ملل متحد تهیه شده اند. پروتوکولی بنام «سروی تأثیرات مین زمینی» در شماری از کشورهای دنیا در ساحة عمل تطبیق میگردد.⁴⁵

ولی در اکثر حالات کدام میتودولوژی فورمول بندی شده ای برای تحقیق وجود ندارد. با آنها با نظراندازی بر گزارشهای تحقیقی میتوان مفکوره ای دریافت نمود که چگونه بعضی از مسائل مورد تحقیق قرار می گیرند. اکثر گزارشهای تحقیقی خوب در آغاز میتود شانرا توضیح میدارند. با مطالعه چنین گزارشها میتوان الهام گرفت که چگونه در موضوعات دیگر به تحقیق پرداخت؛ با مشخص ساختن اهداف، سوالات و طرز تقدیم جهت برآورده ساختن نیاز های یک تحقیق میتوان به این نتیجه رسید که میتودولوژی یک تحقیق بر اساس مسوده های روی کاغذ طرح ریزی شده نمیتواند.

تمویل تحقیق

بدون شک سازمانهای جامعه مدنی برای براه اندازی تحقیق به منابع مالی ضرورت دارند. سراغ نمودن منابع مالی برای سازمان های جامعه مدنی یک چالش بزرگ میباشد، بدون تفاوت از اینکه روی چه موضوعی کار می نماید، خصوصاً مهیا نمودن منابع مالی برای تحقیق روی موضوعات بخش

⁴³ Ball, Nicole, Tsjeard Gouta and Luc Van de Goor, Enhancing Democratic Governance of the Security Sector: An Institutional Assessment Framework, Clingendael Institute, Amsterdam, 2003.

این سند و نشرات دیگر این انستیتوت را میتوانید در صفحه ذیل مطالعه نمایید:

<http://www.clingendael.nl/cscp/publications/occasional-papers/>

⁴⁴ SEESAC, SALW Survy Protocols 1-5, Small Arms Survy, Geneva, 2004-2007, available online at

<http://www.org/index.php?content=41&section=6>

⁴⁵ - معلومات بیشتر را میتوان در ویبسایت Survey Action Cnter ، که یک ارگان هماهنگی برای «سروی تأثیرات ماین زمینی» میباشد یافته میتوانید:

<http://www.sac-na.org/resources.html>

امنیت بنابر خصوصیت حساس شان مشکلتر است، ولی درک این مسأله حالا قویتر شده است که کیفیت حکومتداری بخش امنیت برای استحکام درازمدت یک دولت از اهمیت بسزائی برخوردار میباشد. بناءً تحقیق از طرف سازمانهای جامعه مدنی میتواند در این راستا کمک نماید. بادر نظر داشت این مسأله حالا شاید خیلی مشکل نباشد که منابع مالی را برای چنین تحقیقی سراغ نمود.

سازمانهای جامعه مدنی شاید عملاً نتوانند منابع مالی شانرا از طریق حق العضویت اعضای شان و یا اعانه های داوطلبانه تأمین کنند. آنها معمولاً مجبور اند تا بر تأسیسات اعانه دهنده بزرگ تکیه کنند. این تأسیسات اعانه دهنده شامل حکومتهای خود آنها، سازمانهای بین المللی (مثلاً ملل متحد، سازمان امنیت و همکاری در اروپا OSCE و یا اتحادیه اروپا و غیره)، گروه های تجاری، تاجران انفرادی، نهادهای خیریه و سازمانهای غیرحکومتی بین المللی شامل این تأسیسات اعانه دهنده شده میتوانند. سازمانهای غیرحکومتی بین المللی غالباً ترجیح میدهند تا با سازمانهای جامعه مدنی محلی همکاری نمایند نسبت به اینکه منابع مالی در اختیار آنها قرار دهند. با آنهم این سازمان ها نسبت به دیگران ارجحیت دارند، بنابر دو دلیل: نخست آنها خود شان تجربه کافی و خوب برای سراغ نمودن منابع مالی داشته و با اعانه دهندگان بزرگ از ارتباطات قوی برخوردار اند. ثانیاً آنها در ساحه های مختلف تجارب خوب تحقیق را دارند، این تجارب در بلند بردن سطح کیفیت سازمانهای جامعه مدنی محلی و اعتبار آنها کمک بیشتر مینمایند.

وقتی یک سازمان جامعه مدنی از طرف کسی تمویل میشود، مهم این است که هم از لحاظ انتظارات مرجع اعانه دهنده و هم از لحاظ اینکه همکاری با بعض اعانه دهندگان چگونه بر حیثیت و اعتبار سازمان تأثیر میکند، نهایت هوشیاری و احتیاط بکار است. مثلاً در بعضی از کشورها به تمویل تحقیق توسط اعانه دهندگان بین المللی به دیده شک و تردید نگاه میشود. بالمقال در بسیاری از کشورهای دیگر تحقیقی که از طرف حکومت تمویل میشود مورد اعتبار نمیشود و مردم آنها بیطرفانه نمیدانند. به هر صورت مقابله با چنین چالشها کار ساده و آسانی نیست (جزئیات بیشتر در سطور پایین مطالعه شود). منحصی یک اصل عمومی بهتر است که سازمان جامعه مدنی برای تمویل فعالیتهای خود در صدد منابع مختلف شود: به هر اندازه ایکه منابع تمویل گوناگون باشند، به همان اندازه برای اعانه دهنده گان دشوار خواهد بود تا برای نیل به اهداف خاص خود بالای جامعه مدنی فشار وارد کند. با در نظر داشت این اصل جامعه مدنی قادر خواهد شد تا استقلال و بیطرفی اش را در تحقیق حفظ نماید.

برای جلب تمویل تحقیق تنها کفایت نمیکند که پیشنهادهای یک پروژه را نوشته نمود و پیشکش کرد. بلکه بهتر خواهد بود که با اعانه دهندگان، ملاقاتهای شخصی صورت گیرد و اهمیت یک تحقیق را به آنها توضیح داد که چرا یک سازمان آنها رویدست گرفته پلانش را روشن سازد که چگونه آنها در عمل پیاده مینماید. سازمانهای جامعه مدنی قبل از شروع کار باید با سهامداران مختلف پروژه تحقیقی خود تماس گیرند. در صورتیکه سازمان جامعه مدنی نشان داده بتواند مردمیکه در نتیجه تحقیق به شکلی از اشکال بطور مثبت یا منفی متأثر میشوند به موضوع قابل تحقیق علاقمند اند، تأمین منابع مالی نیز آسانتر خواهد شد. به هر صورت سازمانهای جامعه مدنی باید به آسانی دست از کار نکشند: شاید همیشه ممکن نباشد، ولی سر انجام یک پیشنهاد تحقیق خوب همیشه از حمایت برخوردار میشود.

مشکلات ذاتی در وقت تحقیق

براه اندازی تحقیق در باره موضوعات مربوط به امنیت تقریباً همواره مغلق و با خطراتی همراه میباشد. امنیت یکی از وظایف عمده دولت بوده و ساحه ای نیست که در گذشته همیشه از شفافیت برخوردار بوده باشد. بنابر دلایل مبرهن یک ساحه حساس بوده و حتی بعضی از ساحه های بخش امنیت تقریباً بطور دایمی سری و محرمانه باقی میمانند. بعضی از کارگردانان بخش امنیت در برابر

مفکوره تحقیق موضوعات امنیتی توسط کارگردانان ملکی مخالفت میورزند و حتی بعض اوقات خصمانه عمل میکنند و نمیخواهند که تلاشهای نظارت دیموکراتیک تقویه شوند. این امر برای سازمانهای جامعه مدنی در دسترسی به معلومات موجود درباره بخش امنیت و تحلیل آن، مشکلات ایجاد می کند. این بخش به شماری از چالشها و خطرهایی که احتمالاً در جریان تحقیق موضوعات مربوط به امنیت رونما گردند، اشاره مینماید و ستراتیژی هایی را پیشنهاد میکند که چگونه میتوان بر آنها چیره شد.

حفظ بیطرفی

در این فصل تأکید گردید که تحقیق رویدست گرفته شده باید منحصیث اساسی برای عمل باشد و از فعالیتهای دیگری که بصورت مستقیم و یا غیرمستقیم نظارت دیموکراتیک را بر بخش امنیت تقویه مینماید، حمایت کند. ولی چطور میتوان در تحقیق، بیطرفی و واقعیت نگری را حفظ نمود، سوالات زیادی پیدا میشود: مثلاً آیا سازمانیکه به تحقیق میپردازد راجع به موضع قابل بحث نظریات خودش را دارد و آیا تلاش میکند که برای این نظریاتش در تحقیق توجیهاتی پیدا کند و آیا تنها هدف خودش را مورد تحقیق قرار میدهد و سوالاتی مانند این.

این تنها سازمانهای جامعه مدنی نیستند که یک نوع نفوذ «داخلی» از خود به نمایش میگذارند، بلکه شماری دیگر از کارگردانان راجع به تحقیق سازمانهای جامعه مدنی نظر اندازی می کنند و از آنها انتظاراتی دارند و شاید بطور آشکارا یا مخفی پروژه ای را براه اندازند تا با اهداف شان خوینتر همنوایی داشته باشد. این مسأله مخصوصاً در قسمت دو گروپ صدق می کند: مقامات حکومتی و اعانه دهندگان. مقامات حکومتی شاید از این ناحیه نگران باشند که مبدا یک سازمان جامعه مدنی تصویر نادرستی از آنها پیشکش نماید. چنین نگرانی ای منتج به آن خواهد شد که آنها معلومات را بطور مثبت تقدیم داشته و سعی نمایند تا بر هر نوع نتایج تحقیق نفوذ پیدا نموده و یا آنرا مانع شوند در صورتی که مورد پسند آنها نباشد. اعانه دهندگان کمتر از در دشمنی یا مخالفت آشکارا پیش می آیند، ولی آنها نیز اولویت های شان را دارند و تلاش میورزند پروژه هایی را تمویل کنند که نتایج آن مطابق به انتظارات خود شان باشد؛ بناءً سازمانهای جامعه مدنی قبل از پذیرش پول آنها باید این مسأله را مدنظر داشته باشند.

چوکات ۳ - ۵ گام هایی را پیشنهاد مینماید که با در نظر گرفتن آنها سازمانهای جامعه مدنی بتوانند در تحقیق بیطرفی و واقعیتنگری را حفظ نمایند. این گام ها باید از همان آغاز طرح یک پروژه مدنظر گرفته شوند و جزئی از پروژه شناخته شوند.

چوکات ۳ - ۵

گام هایی که باید برای حفظ بیطرفی و واقعیتنگری در تحقیق مدنظر گرفته شوند:

استخدام محققین بیرونی را مدنظر بگیرید. البته نظر به موضوع بهتر خواهد بود که محققین بیرونی که مجرب و شناخته شده اند، برای تحقیق گماشته شوند. این امر تحقیق را از صلاحیت بیشتر برخوردار میسازد و همچنان میتواند مشکل کمبود کارشناسان را در سازمان شما حل نماید و خلاء مهارت و تجربه را پر کند.

از روش ها و میتودولوژی های شناخته شده استفاده کنید. در صورتیکه موضوع شما قبلاً در

کشور شما یا در کدام کشور دیگری مورد تحقیق قرار گرفته باشد، بهتر است از میتودولوژی قبلی استفاده کنید، البته باید آنرا با شرایط جدید وفق دهید. محققین با استفاده از آن احساس آرامش خواهند کرد و به اعتبار تحقیق کمک می کند.

در میتودولوژی تان باید صراحت موجود باشد. بیتفاوت از اینکه از کدام نوع میتودولوژی استفاده می کنید، چه قبلی و یا چه از میتودولوژی طرح شده خود، آنرا باید جزئی از اسناد پروژه گزارش نهایی تان بسازید و واضح سازید که شما چگونه از آن استفاده نموده اید، مثلاً هدف پروژه شما چه بوده است؛ معلومات را چگونه دریافت نموده اید؛ و از کدام معیار در تحلیل تان استفاده نموده اید. به هر اندازه ای که در میتود و منطق تحقیق وضاحت بیشتر باشد به همان میزان مدلل ساختن نتایج آسانتر خواهد بود.

برای بررسی بیرونی زمینه سازی نمایید. از آغاز محققین باید قبل از نشر رسمی، برای تقدیم نمودن نتایج کاری شان نزد شماری از بررسی کنندگان بیرونی پلانگذاری نمایند. مخصوصاً محققین باید به مقامات دولتی اطلاع دهند که آنها میتوانند مسوده تحقیق را مطالعه نموده و برای این کار آنها موقع پیدا مینمایند تا اشتباهات در ارقام و اعداد ارانه شده از طرف آنها را تصحیح کنند و یا در برابر تحلیل محققین موقف شانرا روشن سازند. محققین نیز مکلف اند که اشتباهات ارقام و اعداد را اصلاح نمایند ولی تأکید ورزند که آنها مجبور نیستند نتیجه گیریهای شانرا تغییر دهند. همچنان بهتر است که تحقیق از طرف دو مرجع مورد بررسی قرار گیرد (مثلاً توسط سازمان و دانشمندان دیگر). در اکثر حالات بهتر خواهد بود که تحقیق قبل از نشر از نظر اعانه دهندگان نیز بگذرد.

ارزیابی خطرات فزیکمی به مصونیت محققین

تحقیق در باره مسائل امنیتی اکثر خیلی حساس بوده و شاید عامل خصومت اشخاصی شود که مخالف تحقیق بعض مسائل اند. این مسأله بدبختانه به مصونیت محققین خطر ایجاد میکند، شاید آنها و یا اعضای خانواده یا همکاران شان مورد تهدید قرارگیرند. وقوع چنین حوادث زمانی ممکن است که تحقیق قصدی یا غیرقصدی با موضوعات اختلاس و فساد اداری تماس بگیرد. سازمانهای جامعه مدنی قبل از اینکه به فعالیت تحقیقی خود آغاز کنند باید دقیقاً فکر کنند که آیا مصونیت آنها تأمین است یاخیر. در بسیاری از حالات وقتی برای تأمین امنیت محققین خطر ایجاد میشود، بهتر است که از تحقیق دست کشیده شود. ولی بعضی اوقات محققین مقطعی (خصوصاً ژورنالیستان محقق) شاید به این باور باشند که مسائل قابل تحقیق نهایت مهم بوده و ارزش آنرا دارد که بعضی از خطرات را متقبل شد. ولی باآنهم سازمان های جامعه مدنی در صدد آن نباید باشند که اعضای شانرا بدون دلیل و بدون موافقت صریح خود آنها بمخاطره اندازند. تحقیق باید بعد از یک ارزیابی دقیق امنیتی براه انداخته شود.

دسترسی به معلومات

در اکثر کشورها تا هنوز هم در بخش امنیت یک نوع فرهنگ محرم و سری نگهداشتن باقی مانده است و دستیابی به معلومات- حتی معلوماتیکه احتمالاً نظر به قانون یا دیگر تعهدات بطور عامه قابل دسترسی باشند - شاید یک امر سرگردان کننده باشد. به عین ترتیب سازماندهی مصاحبه های سازنده با مقامات حکومتی نیز شاید کار ساده و بسیطی نباشد. مقامات بخش امنیت اکثر مرموز اند و نسبت به کارگردانان ملکی به نظر شک و تردید مینگرند و شاید هم مایل نباشند که به سازمانهای جامعه مدنی

معلومات بدهند و یا راجع به فعالیت های شان با آنها مصاحبه کنند. برای حل این مشکل محققین باید برای مفاهمه با مقامات دولتی از چینل‌های رسمی و غیررسمی و یا ترکیبی ازین دو استفاده کنند.

در سطح رسمی محققین باید تلاش اعظمی نمایند تا نشان دهند که آنها بنابر حسن نیت به دولت عمل مینمایند و آماده اند که مطابق به پروتوکول و طرز العمل موجود عمل نمایند. در شروع تحقیق باید در وزارتخانه ها و ادارات مربوطه، به مراجع بلند رتبه و تصمیم گیرنده مکتوب نوشته شود، هدف تحقیق روشن ساخته شود و علاقمندی برای همکاری اظهار گردد. به تعقیب آن مکاتیبی مبنی بر درخواست برای معلومات و مصاحبه ها فرستاده شود. همچنان در صورتیکه مقامات حکومتی با تیم تحقیق از در همکاری پیش آیند، باید از آنها اظهار امتنان صورت گیرد و تقدیر شوند.

ولی بدبختانه در بعض حالات چنین تقرب رسمی شاید موفقیت محدود داشته باشد. آنها شاید به وقت معین جواب دریافت ندارند و پروسه جمع آوری معلومات را با ممانعت روبرو سازند. بعض اوقات چنین یک ستراتیژی از طرف بعض مقامات بطور قصدی رویدست گرفته میشود؛ در بعض حالات دیگر درخواست برای مصاحبه ها و دریافت معلومات شاید بنابر بیروکراسی ها در طاق نسیان گذاشته شود. در چنین حالات روابط غیررسمی شاید خیلی مفید و مؤثر ثابت شوند. البته چنین روابط زمانی تحکیم مییابد که یک سازمان قبل بر این با بخش امنیت در تماس شده باشد و یا در کدام پروژه قبلی با این بخش کار کرده باشد و یا از طریق چینلهای دیگر به آنها تماس قایم نماید. بعض اوقات اگر به صورت مسقیم تماس گرفته شود و طلب کمک برای دستیابی به معلومات شود و یا برای ملاقات در این رابطه زمینه سازی گردد، شاید بیشتر مؤثر ثابت شود. وقتیکه یک سازمان در پهلوی رابطه شخصی بطور رسمی هم از طریق عین چینل برای کسب معلومات تلاش مینماید، مقامات رسمی را بیشتر مطمئن می سازد که بخاطر کمک و همکاری با آن سازمان با مشکلات روبرو نمیشود.

وقتیکه یک سازمان موفق به زمینه سازی برای یک مصاحبه هم شود، باز هم شاید دریابد که مقامات بخش امنیت نسبت به آن در ارائه معلومات از احتیاط لازم کار میگیرد، خصوصاً که مقامات امنیتی در گذشته بنابر سوء استفاده از معلومات و یا تفسیر نادرست توسط محققین یا ژورنالستان در زمینه تجربه خراب داشته باشند. بناءً سازمانهای جامعه مدنی راجع به طرز تحقیق و میتودولوژی ایکه آنها استفاده میکنند باید از شفافیت کار گیرند و به مقامات بخش امنیت اطمینان دهند که قبل از نشر تحقیق به آنها موقع داده میشود تا آنرا از نظر بگذرانند. سازمانهای جامعه مدنی و محققین باید از مصاحبه کنندگان شان طرز ثبت مصاحبه را بیسند که آیا میخواهند از آنها تنها نقل قول شود، یا میخواهند که مجهول الهویه باقی مانند و یا آرزو ندارند که همه معلومات ارائه شده به نشر سپرده شود. به هر صورت خواهش آنها باید مدنظر گرفته شود (چوکات ۳ - ۶ ملاحظه گردد).

ولی سازمانهای جامعه مدنی بعض اوقات مجبور اند بپذیرند که آنها شاید نتوانند معلوماتی را بدست آورند که خواهان اند. البته این مسأله ناکامی تحقیق را نشان نمی دهد، بلکه به این امر کمک میکند تا کمبودها و عدم شفافیت در بخش امنیت بر ملا گردد. سازمانهای جامعه مدنی نشان دهند که آنها برای دریافت معلومات همه تلاشهای لازم را انجام داده اند.

در صورتیکه سازمانهای جامعه مدنی قادر به این کار نباشند، آنها این مسأله را در آخرین گزارش شان تذکر دهند.⁴⁶ در اینجا مقایسه نمودن با سطح شفافیت در کشور های دیگر (در صورتیکه موجود

⁴⁶ حالاتی شاید موجود باشد که یک سازمان نتواند به معلوماتی دسترسی پیدا نماید که آرزوی آنرا دارد و به این امر اصرار هم نمیورزد که مبادا روابط درازمدتش با یک طرف قابل اهمیت صدمه ببیند. ولی این کار باید تنها در حالات کاملاً خاصی باید صورت گیرد. این بهترتر است تا به مشکلاتی که از شفافیت کمتر برخوردارند اشاره شود نسبت به اینکه به این فکر بود که شاید در آینده حل شود و لازم به یادآوری نباشد.

باشد) مفیدتر است: با چنین مقایسه‌ها شاید مقامات تشویق شوند که مانند کشور های دیگر در مسائل مربوط شان بیشتر از شفافیت کار گیرند و بیشتر همکار باشند.

چوکات ۳ - ۶

مصاحبه های حساس با مخبرین کلیدی

شاید شماری از مصاحبه دهندگان خوش باشند تا صحبت های شان روی موضوعات قابل تحقیق شما ثبت شود، بطور نمونه نام شان ذکر شود و معلوماتیکه ارائه می نماید به آنها نسبت داده شوند و چنین و چنان. ولی در رابطه با موضوعات خاص و حساس امنیتی شاید چنین نباشد.

برای مصاحبه با افراد یا مخبرین کلیدی راه های مختلفی وجود دارد:

- اعتراف کامل: در صورتیکه آنها از تذکر و یاد آوری نام شان خوش میشوند، مثلاً مصاحبه با وزیر دفاع X یا Z، بتاريخ ۲۲ اکتوبر ۲۰۰۷»
- بدون تذکر نام ولی اشاره به تجربه مسلکی: این در حالتی است که طرف مقابل از تذکر نامش ابا می ورزد ولی علاقمند است که از معلومات ارائه ارایه شده اش نقش قول شود و حتی بطور تقریبی منبع آن نیز نشان داده شود مثلاً «نظر به معلومات یک مقام ارشد وزارت دفاع که در ماه اکتوبر ۲۰۰۷.....»
- عدم افشای کلی هویت: این حالتی است که شما مکلف هستید تا به هیچ صورت منبع معلومات خود را افشاء نه نمائید، «مثلاً نظر به معلومات یک مقامی که از افشای هویت خود ابا می ورزیده است و یا به شرط عدم افشای هویتش چنان یا چنان گفت....»

بیاد داشته باشید که در مصاحبه های «اعترافی» معمولاً شما میتوانید بصورت دقیق تاریخ مصاحبه را تذکر دهید ولی در مصاحبه های «مجهول یا عدم افشای هویت» شما نمیتوانید از تاریخ مشخص یاد آور شوید، مگر اینکه طرف مصاحبه کنندگان به شما اجازه آنرا بدهد. نظر به حساسیت موضوع حتی در صورتیکه با شما بصورت کاملاً شخصی مصاحبه انجام مییابد شاید بشما اجازه داده نشود که از هویت شخص مصاحبه کننده تذکر بعمل آورید.

از همان آغاز، شرایطی که طی آن یک مصاحبه انجام مییابد آماده ساخته شود. قبل از اینکه با طرف معلومات دهنده (مخبر) تماس حاصل کنید، بهتر است تا تصمیم روی طرز مصاحبه تان بگیرید. برای بعضی ریسرچ های حساس شاید بهتر باشد که از همان آغاز بگویید که منبع هیچ معلومات تانرا نمیخواهید افشاء کنید. البته حالاتی شاید واقع شود که طرف مصاحبه کننده اجازه بدهد که از نام و هویتش تذکر صورت گیرد و یا هر گز چنین اجازه را ندهد. مدنظر بگیرید که آیا طرف مقابل علاقمند به صحبت بطور غیررسمی میباشد، در صورتیکه باشد، شما در تماس اولی تان به طرف مقابل بگویید حتمی و ضروری نیست که کدام منبع رسمی ای نظر خود را به شما بیان کند.

در بعضی حالات طرف مصاحبه کننده شاید بشما اجازه دهد که صحبت هایش ثبت شود. این کار خیلی مفید است زیرا بشما این امکان را میسر میسازد که همه معلومات را بصورت دقیق ثبت نمایید و مطابقاً از آن نقل قول شده و مورد تفسیر و تحلیل قرار گیرد. ولی در مصاحبه های حساس شاید این کار ممکن نباشد. شاید بشما تنها اجازه یادداشت گرفتن داده شود و شاید هم چنین اجازه ای هرگز داده نشود. به همین دلیل بعد از مصاحبه شفاهی فوراً معلومات بدست آورده تانرا در قید قلم آورید تا مبادا معلومات بدست آمده فراموش شده و یا مورد دقت قرار نگیرد و یا نقل قول نادرست یا ضعیف صورت

گیرد.

در بعضی از حالات مخبرین یا مصاحبه کنندگان کلیدی شاید بشما معلوماتی را ارائه ارایه نمایند تا بشما در فهم یک موضوع کمک نمایند، ولی شاید از شما خواهش صورت گیرد که آنرا به هیچ صورت به نشر نسیارید. همیشه خواهش مصاحبه کننده را مدنظر بگیرید.

تقدیم نمودن و یا پیشکش کردن تحقیق

آخرین چالشی که سازمان های جامعه مدنی با آن روبرو اند، طرز نشر و پخش تحقیق میباشد. نوشتن و تهیه نمودن هیچ تحقیق خیلی عالی ارزش ندارد اگر مردم مورد هدف (تصمیم گیرندگان کلیدی، مردم عامه و رؤسای پولیس) آنرا مورد مطالعه قرار ندهند و یا از آن آگاهی نداشته باشند. این یک حقیقت تلخ است که گزارشهای تحقیقی سازمانهای جامعه مدنی با بهترین دلایل اگر بصورت مناسب و درست توزیع نگردد غیر مؤثر باقی میماند. برای سازمانهای جامعه مدنی نهایت قابل اهمیت است تا در جریان تمام پروژه، گروه های مورد هدف شانرا مدنظر داشته باشند. نشر و تکثیر موفقانه تحقیق ایجاب یک ستراتیژی دقیق و منابع کافی را مینماید (پول، پرسونل، وقت، فهرستهای تماس ها). بناءً سازمانهای جامعه مدنی حتی آنرا در شروع تحقیق طرح ریزی نمایند و اطمینان دهند وقتی تحقیق آنها به پایه اكمال میرسد ستراتیژی آنها نیز تکمیل شده میباشد، نه اینکه بعد از آن در صدد طرح آن شوند. نتایج یک تحقیق زمانی خیلی مؤثر تمام میشود که نشر آن با یک رویدادی همزمان باشد تا مورد توجه عمیق مردم قرار گیرد.

طوریکه در فوق تذکر بعمل آمد، بهتر است تا مردمی که در جریان تحقیق همایشان تماس گرفته شده بود از نتایج نهایی تحقیق قبل از نشر مطلع ساخته شوند. سازمانهای جامعه مدنی غالباً آرزو دارند تا به معلومات دهندگان کلیدی (مخصوصاً مقامات حکومتی) نتایج تحقیق را قبل از نشر بسپارند تا روی آن تبصره کنند، ولی حق ویتو یا فسخ را به آنها نمیدهند. با این کار به حکومت موقع داده میشود تا یکبار دیگر صحت نتایج را مورد تدقیق قرار دهد و درعین زمان روابط سازمان را با حکومت محفوظ نگهدارد. وقتی از مقامات حکومتی خواسته میشود تا روی آن تبصره کنند، آنها وادار ساخته میشوند تا به خواندن تحقیق پردازند. این امر در رابطه با گروه ها و اقلیت هاییکه از آنها سازمانهای جامعه مدنی نمایندگی میکنند، نیز صدق میکند، مخصوصاً اینکه یک سازمان در تحقیقات خود نظر آنها را مدنظر گرفته باشد. بسیاری اوقات آنها از نتایج تحقیق مطلع نگهداشته نمیشوند. این سبب قهر و غضب آنها خواهد شد و آنها در آینده از اشتراک در تحقیق روگردان و نسبت به آن بدگمان خواهند شد، خصوصاً اینکه بدانند که به نظر آنها توجه هم نشده است.

همچنان باید تأثیرات احتمالی یک تحقیق را که بالای یک گروه اقلیت یا گروهی از کارشناسان مربوط وارد خواهد آمد، پیشبین بود. احتمالاً اگر یک تحقیق مشاجره آمیز باشد روابط با کارگردانان کلیدی یا شهرت یک سازمان را متضرر خواهد ساخت. وقتی سازمانهای جامعه مدنی راجع به بخش امنیت تحقیقی به نشر میسپارند، آنها باید بین واقعیتگری و مصلحت های سیاسی حایل باریکی را عبور نمایند. سازمانهای جامعه مدنی باید تا حد ممکن واقعیتگر باشند، زیرا چنین تحقیقی از کیفیت عالی برخوردار بوده و در درازمدت تأثیرات بزرگی را با خود همراه خواهد داشت. تحقیقی که آشکارا از حکومت طرفداری نموده باشد بیطرفی و استقلال سازمان جامعه مدنی را مورد سوال قرار میدهد و به این ترتیب به شهرت سازمان در جامعه صدمه میزند. به عین سویه اگر تحقیق کاملاً برضد حکومت یا برضد کارگردانان بخش امنیت باشد، شاید با عکس العمل شدید آنها روبرو شود. این مسأله روابط درازمدت سازمان را با حکومت صدمه میزند و نمیتوان در آینده بر تصمیم گیرندگان کلیدی نفوذ وارد

نمود. حتی اگر هم فکر میشود که تحقیق آن کاملاً واقع‌بینانه بوده، شاید بهتر باشد که آنرا طوری پیشکش نمود تا خطر تجرید مقامات کلیدی را کاهش داد. البته این مربوط به گزارش و مربوط به وضعیت سیاسی ای میباشد که یک سازمان جامعه مدنی در آن به فعالیت مصروف میباشد. بناءً بر طرز تقدیم و نشر گزارش باید سخت تأکید ورزید و برای دست و پنجه نرم کردن با عواقب آن آماده بود، نه اینکه مجبور شد تا با در نظر داشت گروه خاصی گزارش را دوباره نوشت.

محققین باید از این هم آگاه باشند که احتمالاً رسانه های گروهی، مقامات حکومتی یا دیگر کارگردانان تلاش نمایند تا از نتایج تحقیق به نفع خود شان استفاده کنند و شاید هم قصدی یا غیرقصدی از نتایج استفاده نامعقول کنند و یا تعبیر و تفسیر غلط نمایند. گزارشهاییکه با بخش امنیت ارتباط میگیرند بنابر حساس بودن موضوعات و صدمه پذیری مسائل سیاسی مخصوصاً شاید شکار چنین استفاده های ناجائز شوند. با آنهم پیشبینی اینکه کارگردانان مختلف در برابر نتایج چه نوع عکس العمل نشان میدهند، سخت میباشد، ولی محققین باید از وضعیت سیاسی ماحول شان آگاه باشند و سعی نمایند تحقیقات شانرا طوری بنویسند که واضح، روشن، صریح و بدون ابهام باشد. مخصوصاً این مسأله در نوشتن خلاصه، نتیجه و سفارش های گزارشها باید مدنظر گرفته شود.

نتیجه

پروژه های تحقیقی مستقلی که توسط سازمان های جامعه مدنی براه انداخته میشود در گسترش فهم عامه از چالش های بخش امنیت کمک مینمایند، سفارشهای پالیسی را ارائه میدارند و بمنظور حکومتداری دیموکراتیک در بخش امنیت، برای عملکرد زمینه سازی میکنند.

وسایل و میتودولوژی ای که درین فصل معرفی گردیدند راهنمایی های اساسی ای اند که با استفاده از آن ها سازمانهای جامعه مدنی میتوانند پروژه های تحقیقی شانرا براه اندازند، خصوصاً آنهایی که به بخش امنیت علاقمند اند. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند با ایجاد ظرفیت سازی در تحقیقات مختلف ساختار های شانرا مستحکمتر سازند و به اعتبارشان بیفزایند، چه این تحلیل ساختاری باشد، چه نظارت و یا چه سروی نظریات عامه. طوریکه در فوق تذکر بعمل آمد یکی از راه های مؤثر برای تقویة کفایت و ظرفیت، آموزش از تجارب سازمان های غیر حکومتی و سازمانهای جامعه مدنی مجرب در موضوعات مربوط به بخش امنیت میباشد.

سرانجام باید گفته شود که برای اصلاحات در بخش امنیت مؤثریت پروژه های تحقیقی سازمانهای جامعه مدنی به اعتبار سازمانی آنها، مسلکی بودن و کفایت و ظرفیت آنها مربوط میباشد.

آنچه را شما منحصیث یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

طرح ستراتیژی تحقیق

- معلومات لازم را جمع آوری نمایید
- راجع به بخش امنیت معلومات تانرا عمیق سازید
- برای عملکرد اساس و تهداب بسازید
- در یک یا انواع مختلف تحقیق، طرح ستراتیژی تحقیق را رشد دهید (جمع آوری معلومات، نظارت، تحلیل پالیسی، تحلیل ساختاری یا تشکیلاتی یا نظارت و ارزیابی)

براه اندازی تحقیق

- تحقیق دفتری را براه اندازید
- با معلومات دهندگان کلیدی مصاحبه هایی انجام دهید
- سروی های نظریاتی را براه اندازید
- بحث های گروهی را سازماندهی کنید

واقعیتگری را مروج سازید

- استخدام محققین بیرونی را مدنظر بگیرید
- از راه و روش ها و میتودولوژی های شناخته شده استفاده کنید
- میتودولوژی تان باید صراحت داشته باشد
- برای بررسی بیرونی زمینه سازی کنید

نتایج تحقیق را به اطراف دیدل و مردم عامه تقدیم نمایید

- وقتی به طرح تحقیق تان شروع می کنید، از همان آغاز ستراتیژی توزیع و تکثیر را نیز پلانگذاری نمایید
- در صدد منابع کافی شوید (پول، پرسونل، وقت، فهرست تماسها و غیره)
- با مردمیکه در جریان تحقیق در تماس شده اید، روابط تانرا حفظ نمایید و آنها را از نتایج تحقیق مطلع سازید
- تأثیرات احتمالی ایرا که تحقیق شما بیار خواهد آورد، پیشبینی نمایید

فصل

۴

ALEJANDRAR PERO

بلند بردن سطح آگاهی
و کار شبکه پی

بلند بردن سطح آگاهی و کار شبکه پی

با بلند بردن سطح آگاهی از طریق ارائه معلومات راجع به طبیعت و نفس مشکلات و اینکه چطور راه حل برای آن سراغ گردد، وجدان عامه بیدار شده و راجع به مسائل علاقمندی پیدا مینماید. بلند بردن سطح آگاهی، توانایی ذهنیت عامه مبنی بر حمایت از یک موضوع را بیشتر میسازد و به این ترتیب اراده تصمیم گیرندگان سیاسی را تحت نفوذ خود قرار میدهد. بلند بردن سطح آگاهی یکی از اجزای کلیدی جامعه مدنی در ستراتیژی دفاع از حقوق شناخته شده است. البته این پدیده از بخش دفاع یا طرفداری از حقوق تفاوت دارد و آن اینکه هدف، بلند بردن سطح آگاهی بیشتر مردم عامه و گروه های اجتماعی میباشد، نه تصمیم گیرندگان سیاسی. ولی در عمل این پدیده با دفاع از حقوق ارتباط نزدیک دارد زیرا هدف نهایی آن کمک برای دریافت حمایت سیاسی بوده تا پالیسی سازی را تغییر و تحت نفوذ قرار داد.

در این فصل توجه روی این مسأله متمرکز شده است که سازمانهای جامعه مدنی چگونه میتوانند سطح آگاهی عامه و رسانه ها را روی موضوعاتی که هدف آن تقویة حکومتداری دیموکراتیک و رشد شفافیت در بخش امنیت میباشد افزایش دهند. این فصل بعضی از طرق، وسایل و میتودولوژی هایی را نشان میدهد که سازمانهای جامعه مدنی میتوانند از آن استفاده کنند و مثالهایی را برای طرز العمل ارائه میدارد. تأکید خاص روی این اهمیت شده است که چگونه میتوان همه گروه ها بشمول زنان، جوانان و گروه های حاشیوی جامعه را فعال و به مسائل علاقمند ساخت.

طرح و انکشاف ستراتیژی ای برای بلند بردن سطح آگاهی: اجزاء کلیدی

تشخیص مشکلات

بلند بردن موفقانه سطح آگاهی چه در سطح محلی، ملی یا بین المللی باشد منوط به تحقیق ثابتی میباشد که بر مبنای تخصص و معلومات محلی ساخته شده است. به عین ترتیب تمرکز به اهداف و پیام های کلیدی و مستمر برای کمپاین بلند بردن سطح آگاهی اهمیت بنیادی دارد.

چوکات ۴ - ۱

شروع کار

برای آغاز کمپاین جهت بلند بردن سطح آگاهی، سازمان جامعه مدنی باید دقیقاً بداند که چه میخواید (هدف) و چگونه میتواند به این خواست برسد (ستراتژی). جامعه مدنی مشکلی را که میخواید با آن دست و پنجه نرم نماید و نیز گروه مورد هدف خود را باید تعریف کند.

درپروسة پلانگذاری به چهار سوال عمده باید جواب سراغ گردد:

چرا؟ به مشکلی اشاره می نماید که باید با آن مقابله کرد.

چه؟ به هدفی اشاره می نماید که باید به آن نایل آمد.

کی؟ به گروه مورد هدف و کارگردانان دیگر اشاره مینماید (حمایت کنندگان، مخالفین و مردمان بیطرفی که میتوانند حمایت کننده و یا مخالف شوند).

چگونه؟ به ستراتیژی ای اشاره مینماید که از آن استفاده بعمل می آید.

منبع: مؤسسه همکاریهای تکنیکی آلمان (GTZ)، سازماندهی کمپاین های جامعه مدنی برای مبارزه بر ضد اسلحه کوچک؛ رساله ای برای سازمانهای غیرحکومتی، ۲۰۰۵، در صفحه انترنتی ذیل موجود است:

<http://www.gtz.de/de/dokumente/en/-decosac-NGOManual-2005.pdf>

میتودها

فحوای سیاسی و ظرفیت موجود سازمانهای جامعه مدنی راه و گزینش میتودهای مورد استفاده را که جهت بلند بردن سطح آگاهی بکار میروند، شکل میدهند. دامنه این کمپاین از فعالیت مستقیم مثلاً سازماندهی محافل عامه (مانند مظاهره های خیابانی، راه پیمایی ها، اعتصابات، تیاتر های روی خیابان، نمایشگاه ها و غیره) تا به کار با رسانه های گروهی، اشتهارات و آموزش عامه گسترش می یابد. یک ستراتیژی موفق باید تأمین کند که محافل و میتودهای کمپاین های مختلف مکمل و ممد یکدیگر باشند. قبل از براه اندازی ستراتیژی، در صورت امکان، بهتر است که میتود ها را روی گروه های کوچک مورد هدف مورد آزمایش قرار داد.

مشارکت ها و ایجاد شبکه

تحکیم مشارکت ها بین سازمانهای جامعه مدنی و ایجاد ائتلاف ها بین شمال/جنوب، جنوب/جنوب یا شرق/شرق کمپاین ها برای بلند بردن سطح آگاهی را بیشتر از پیش وسعت میبخشد. سازمانهای غیرحکومتی بین المللی (NGOs) از کارکرد سازمانهای جامعه مدنی ای که در سطح محل و ملی کار می کنند منفعت میبرند: سازمان نظارت حقوق بشر، Human Rights Watch، بطور مثال با سازمانهای حقوق بشری در جنوب روابط نزدیک برقرار نموده است. آنها جهت جمع آوری معلومات راجع به نقض های حقوق بشری فعالانه کار مینمایند، برای ایجاد تغییرات ستراتیژیهای را ارائه میکنند و تأمین میکنند که به نگرانیهای محلی توجه شده و جامعه بین المللی مطابقاً عمل نماید. در بدل از طریق این مشارکت ها سازمانهای جامعه مدنی محلی و ملی میتوانند در سطح ملی فشارهای شانرا افزایش بخشند. راه و طرق برای ایجاد ائتلافها در سطح بین المللی در فصل سیزدهم این کتاب به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است.

چوکات ۴ - ۲

راهنمایی ها برای ایجاد ائتلاف ها و شبکه ها

۱ - اهداف کوتاه و درازمدت تانرا تعریف نمایید و اطمینان حاصل کنید که بین شرکاء روی آن توافق صورت گرفته است. در ساختن ائتلاف مسأله قابل اهمیت این است که شما باید مطمئن شوید که اهداف شما معقول، واقعینانه و قابل دسترسی میباشد. سطح توانمندی، علاقمندی و تخصص اشتراک کنندگان باید مدنظر گرفته شود.

۲ - محافلی را ترتیب دهید که اعضای ائتلاف باهم گرد آیند، مثلاً تماشای یک نوار ویدیوی مورد علاقه، گذاشتن میز به منظور جمع آوری امضاء های مردم عامه روی یک درخواست یا عریضه و یا ملاقات با یک مقام امور عامه.

۳ - از موضوعات مشکل یا ممانعت های احتمالی روگردان نشوید- آنرا در اجندای بحث قرار دهید.

۴ - باید بدانید که کیفیت پروسه های بحث، موافقه روی اهداف و پلانگذاری در محصله و نتیجه نهایی منعکس داده میشود. بناءً آماده باشید تا در این پروسه کار وقت و انرژی کافی سرمایه گذاری سرمایه گذاری نمایید.

۵ - همه اعضا را راجع به پیشرفت و تغییرات در پالیسی مطلع نگهدارید. این مسأله در آینده در حفظ روابط کمک مینماید. پروسه های مفاهمه بی تانرا برنامه ریزی نمایید: برای اعضای تان بطور منظم خبرنامه هایرا بنشرسپارید و فهرستی از E-mail را ترتیب بدهید، جلسه های منظم دایر کنید و به این ترتیب کار های دیگر.

منبع:

<http://www.icbl.org/resources/campaignkit/campain.html>

کمپاین های بلند بردن سطح آگاهی زمانی بیشتر از موفقیت و وزن سیاسی برخوردار میشوند که از بخش وسیع مردم نمایندگی کنند. علاوه براین، کمپاین ها وقتی بیشترین مردم را میتوانند بسیج کنند که از گروه های مختلف ساخته شده باشند و اعانه های مالی جمع آوری کنند و روی رسانه ها تأثیرات وسیع خود را داشته باشند و با یک موضوع با نهایت معقولیت برخورد نمایند.⁴⁷

چوکات ۴ - ۳

کمپاین بین المللی برای منع ماین های زمینی

⁴⁷ - مؤسسه همکاری های تکنیکی آلمان (GTZ)، سازماندهی کمپاین های جامعه مدنی برای مبارزه برضد اسلحه کوچک؛ رساله ای برای سازمانهای غیر حکومتی، ۲۰۰۵، در صفحه انترنتی ذیل موجود است:

کمپاین بین المللی برای منع مین های زمینی عبارت از یک ائتلاف سازمانهای غیرحکومتی است که هدف شان از میان برداشتن تولید و استعمال ماین های ضد پرسونل میباشد. این ائتلاف در سال ۱۹۹۲ از طرف سازمان های غیرحکومتی دارای اهداف مشابهه مانند:

(Human Rights Watch, Medico International Handicap International, Physician for Human Rights, Vietnam Veterans of America Foundation and Mines Advisory Group)

تأسیس گردید. آنها موافقه نمودند تا برای رسیدن به هدف شان باهم همکاری نمایند.

دامنه کمپاین ابتدایی به یک شبکه بیشتر از ۱۴۰۰ سازمان غیرحکومتی – بشمول سازمانهای زنان، اطفال، گروپهای مذهبی و محیط زیست و حقوق بشری، کنترل اسلحه، سازمان های صلح و انکشاف – در نود کشور دنیا گسترده شد. آنها در سطح محلی، ملی و بین المللی به مبارزه پرداختند تا ماین مین های ضد پرسونل را از بین ببرند. این کمپاین زمانی به موفقیت خود رسید که سازمان ملل متحد در سال ۱۹۹۹ پیمان منع ماین را تصویب نمود که مطابق به آن تولید و استعمال ماین های ضد پرسونل منع قرار داده شد.

کمپاین منع ماین در سال ۱۹۹۷ جاززه جایزه صلح نوبل را دریافت کرد داشت.
منبع:

<http://www.icbl.org>

مشارکت ها همچنان راجع به یک سلسله موضوعات مورد علاقه مشترک بین سازمانهای جامعه مدنی برای تبادل دانش و تخصص زمینه سازی می نمایند. شبکه های جامعه مدنی قوی و خوب سازمان یافته عبارت از میکانیزم هایی اند که میتوانند در سرتاسر یک کشور یا حتی به سطح منطقه و جهان در رسانیدن پیام ها کمک نمایند. برای مؤثریت یک شبکه لازم است ستراتیژی همجانبه ای را رشد داد که به وسیله آن بتوان به مخاطبین مختلف و متنوع دسترسی پیدا نمود. بطور مثال، نهضت جوانان در صربستان، Otpor (مقاومت) دانش و تجربه عملی اش راجع به ستراتیژی های بلند بردن سطح آگاهی را در سال ۲۰۰۳ با سازمان ها جوانان در گرجستان شریک ساخت. در سال ۲۰۰۴ اعضای نهضت جوانان اوکرائین که جناح مخالف را تشکیل میداد، برای اشتراک در یک کورس تشکیلاتی و آموزش مهارت و تخنیک مذاکرات به صربستان سفر نمودند تا با آموخته های شان انتخابات کشور شانرا که با خطر جعلکاری روبرو بود، نظارت نمایند.⁴⁸

چوکات ۴ – ۴

مشوره به شبکه های جامعه مدنی که چگونه یک شبکه خوبتر کار کند

۱- شبکه های جامعه مدنی راجع به اینکه آنها کی اند، در شبکه شرایط چگونه عضویت چطور

است و از اعضاء شان چه انتظاراتی دارند، باید وضاحت کامل داشته باشند.

⁴⁸ Janovic, Milja, Rage against the Regime: The Otpor Movement in Serbia in Van Tongeren, P.Brenk, M; Helma, M. and J.Verhoeven (eds) People Building Peace II: Successful Stories of Civil Society, Lynne Rienner Publishers, Boulder, 2005.

۲- شبکه های جامعه مدنی باید جداً آنچه را منعکس سازند که آنها میتوانند برای تقویة مؤثریت و توانمندی شان انجام دهند، مثلاً از طریق آشنایی با تحقیق راجع به موضوعات ذی‌علاقه و اینکه کدام چوکات کاری برای رسیدن به اهداف بهتر است.

۳- شبکه های جامعه مدنی باید به مسائل مسایل مربوط به قدرت، رهبری، نمایندگی، جامعیت و حسابدگی هم در داخل خود شبکه و هم در رابطه با اطراف بیرونی حساس باشند.

۴- کار و فعالیت شبکه های جامعه مدنی باید فراتر از شریک ساختن معلومات باشد، آنها باید برای ایجاد تغییرات بابد به ابتکار عمل نیز دست زنند.

منبع:

European Centre for Conflict Prevention, Conference Report: From Reaction to Prevention: Civil Society Forging Partnerships to Prevent Violent Conflict and Build Peace; Working Group on Civil Society Networks; Global Partnership for prevention of Armed Conflict, ECCP, Utrecht, 2005, p.43

فوروم های سازمان های جامعه مدنی برای سازمان های جامعه مدنی محلی مفید اند تا به شماری وسیع از شرکاء ممکن دست دراز کنند و پایگاه شانرا مستحکم سازند. درین فوروم ها سازمانهای جامعه مدنی میتوانند به مباحثه های عامه بپردازند، پیام های شانرا پخش نمایند، بین یکدیگر شان به اجرای کار ها و کمپاین های مشترک بپردازند.

فوروم اجتماعی جهان (WSF) که اکنون هشت سال از تأسیس آن میگذرد یکی ازچنین فوروم ها میباشد.⁴⁹ درچند سال اخیر شمار زیادی از فوروم های منطقوی، محلی و موضوعی رشد و نمو نموده اند، مانند فوروم اجتماعی اروپایی، فوروم اجتماعی پان امازون، فوروم اجتماعی ایالات متحد در رابطه با تغییر اقلیم. فوروم های محلی یا موضوعی، فضاء برای بحث روی موضوعاتی که برای یک جامعه یا یک کشور خیلی حساس اند را مهیا می سازند. مثلاً فوروم موضوعی اجتماعی جهانی پیرامون دیموکراسی، حقوقدبشر، جنگ و قاچاق مواد مخدر در جون ۲۰۰۳ در شهر Caragena de India در کشور کولمبیا تشکیل جلسه داد و روی موضوع قاچاق مواد مخدر به بحث پرداخت. کولمبیا تنها به این دلیل که در قلب این مشکلات قرار دارد منحیث مقر این کنفرانس گزیده نشد، بلکه به این خاطر هم تا فضاء برای بحث روی موضوعاتی باز شود که در کولمبیا حرف زدن پیرامون آن منع قرار داده شده بود.⁵⁰

نظارت و ارزیابی

⁴⁹ - WSF ظهور نهضت جهانی جامعه مدنی را منعکس میسازد که بر بدیل های انکشاف «مردم محوری» استوار باشد. این نهضت هزاران تن از فعالین جامعه مدنی با اجندای مختلف را دعوت می نماید که از اتحادیه های کارگری، مؤسسات انکشافی غیرحکومتی، سازمانهای زنان، نهضت های مردمان بی وطن، سازمان مردمان بومی، گروههای اقلیت و نهضت های صلح می آیند. آنها تحت چتر مشترکی بنام «جهان دیگر ممکن است» باهم گرد می آیند و خود را جناح مقابل فوروم اقتصادی جهان در Davos سویس می دانند. مطابق به گفتار کارشناسان جامعه مدنی WSF در تراوش افکار نهضت ضد سرمایه داری در پالیسی های بنیادی جهانی نقش عمده ای داشته است. منابع ذیل را لطفا مطالعه نمایید:

Glasius, M M. Kaldor and H. Anheier (eds), Global Civil Society 2005/6, Sae, London, 2006, p.234.

⁵⁰ Glasius, M M. Kaldor and H. Anheier (eds), Global Civil Society 2005/6, Sae, London, 2006, p.204.

ستراتژی های بلند بردن سطح آگاهی باید مورد نظارت و ارزیابی قرار گیرند. در باره اینکه این کمپاین چگونه رشد نموده است باید کنترل صورت گیرد. مراقبت تخمینات: ۱) آیا فعالیت ها مطابق به پلان براه انداخته شده اند؛ ۲) آیا بودجه مطابق به پلان به مصرف رسیده است؛ ۳) آیا پیشرفت بطرف هدف تعیین شده و صورت گرفته است؛ ۴) و چه اصلاحات باید صورت گیرد تا موفقیت تأمین گردد. عناصر ستراتیژی بلند بردن سطح آگاهی مانند وسایل آن را میتوان تحت مراقبت قرار داد و توسط گروه کوچکی از مردم افراد مورد هدف آنرا به بحث کشاند.

ارزیابی برای دانستن اینکه آیا اهداف تعیین شده برآورده شده اند یا خیر و نیز برای آموزش از پروسه اهمیت کلیدی دارد. نتایج ارزیابی برای پلانگذاری آینده و همچنین ابتکارات مشابه خیلی مهم میباشد. در یک ارزیابی عمیق و همجانبه مجموعه اطلاعات مبنی بر کمیت که از طریق نظرخواهی برای تشخیص تأثیرات کمپاین بالای گروه مورد هدف، جمع آوری شده، نیز شامل میباشد.

وسایل یا ابزار ها

ابزارهای بلند بردن سطح آگاهی عبارت از موادی اند که برای کمپاین های بلند بردن سطح آگاهی در سطح محلی، ملی و بین المللی دیزاین و بسته بندی میشوند. از ابزارهای گزیده شده استفاده میشود تا رسانه ها و کارشناسان مفاهمه، اعضای پارلمانی و مردم عامه مورد هدف قرار گیرند. این مواد یا ابزار ها میتوانند خصوصیت تشریحی یا مصور را داشته باشند و دامنه آن از نشرات، خبرنامه ها و پوستر ها گرفته تا به نشان های سنجاقی، نامه های سرباز، لوگو ها، پیراهن مزین با شعار ها یا تصویر های تبلیغاتی، دست بند ها و بیرقکها و مواد دیگر تبلیغاتی گسترده میشود.

چوکات ۴ - ۵

نهضت Otpor (مقاومت) در صربستان

در سال ۱۹۹۸ نهضت مقاومت که رهبری آن بعهده محصلین بود در صربستان بوجود آمد تا مردم این کشور را برضد رژیم رئیس جمهور اسلوبودان میلوشویچ بسیج نمایند و کلتور ترس و رعب را از بین ببرد. این نهضت در صربستان بنام Otpor یعنی «مقاومت» یاد میشود. Otpor یک نهضت بدون رهبر بود و هدف آن جوانان بود. مبارزه این نهضت با نوشتن شعار ها روی دیوار ها و کتاره های بلگراد آغاز گردید. این شعار ها در قدم اول بین مردم آوازه هایی برپا نمود که چه کسی عقب این شعار قرار دارد، ولی به مرور زمان به یک نهضت ملکی ایکه دگر از نظام اطاعت نداشته باشد، مبدل گردید.

در اگست ۲۰۰۰ وقتی میلوشویچ اعلان انتخابات قبل از وقت را نمود، Otpor مبارزه ای را براه انداخت که شعار آن "Gotov je" یعنی «او ختم است» بود. در جریان این مدت Otpor بیشتر از شصت تن مواد تبلیغاتی را تهیه نمود که در آن پیراهن های تبلیغاتی، پوسترها، بروشورها، فلایر ها و از همه مهم تر برچسب ها شامل بودند. طبق گفتار یکی از فعالین، Mija Javanovic چسپک های سیاه و سفید با حروف برجسته که در آن نوشته شده بود «او ختم است» از جمله مؤثرترین مواد تبلیغاتی آنوقت بشمار میرفت. این چسپک ها در همه جا بند شد، خصوصاً در جاییکه عکس های تبلیغات انتخاباتی میلوشویچ نصب بودند، روی سرک ها، صندوق های تنظیفات، موتر ها و ویتترین های

مغازه ها. میلوشویچ بتاریخ ۲۴ سپتمبر ۲۰۰۰ از قدرت خلع گردید. نهضت Otpor در برچیدن گلیم

یک رژیم مطلق العنان سهم بارزی داشت.

منبع:

Jovanovic, Milja, Rage Against the Regime: The Otpor Movement in Serbia in Van Tongeren, P.M. Brenk, M. Hellema and J. Verhoeven (eds) People Building Peace II Successful Stories of Civil Society, Lynne Rienner Publishers, Boulder, 2005.

مواد سمعی و بصری

مواد سمعی و بصری مانند ویدیو و فلم مستند یکی از مؤثرترین راه‌ها برای بلند بردن سطح آگاهی عامه و براه اندازی تغییرات بشمار میرود. «تجاوز جنسی بر زنان منحصت سلاح جنگ» نام فلم مستندی است که توسط سازمان غیرحکومتی بین‌المللی NGO WITNESS تحت عنوان Operation Fine Girl یا «عملیات دختر عیف» از جنگ سیرالیون تولید گردید. در این فلم تأثیرات جنگ ده ساله بر زنان جوانی که توسط یاغیان اختطاف شده و مورد تجاوز قرار گرفته و یا به بردگی کشانیده شده بودند، بطور مستند نشان داده شده است. در این فلم همچنان قصه یک پسر جوانی بازگو شده است که اختطاف شده و مجبور ساخته شده بود تا قاتل شود. Operation Fine Girl یک مثالی از قدرت تصویرهای متحرک و مشاهدات شخصی میباشد.

این فلم مستند ویدیویی موضوع تجاوزهای جنسی را در پروسه مابعد از جنگ برجسته ساخت. سازمانهای جامعه مدنی از این ویدیو منحصت ابزار برای دفاع از حقوق کار گرفتند و توانستند به جامعه بین‌المللی عرض شانرا پیش نمایند و کمیسیون آشتی را قانع ساختند تا تجاوزهای جنسی را در فهرست موضوعات تحقیقی خود قرار دهند. Operation Fine Girl همچنان مسولین خدمات صحتی و اجتماعی را تشویق نمود تا راجع به تأثیرات روانی جنگ صحبت کنند. از این ویدیو برای مقاصد تعلیمی و دفاع از حقوق در افریقا، اروپا و ایالات متحد امریکا کار گرفته شده است.⁵¹

رادیو

رادیو برای نشر معلومات و بلند بردن سطح آگاهی خصوصاً در مناطق بی بضاعت و دورافتاده یکی از ابزارهای قوی بشمار میرود، ولی نه تنها برای مردم بی بضاعت، بلکه برای اقلیت‌هاییکه در نشرات رادیوهای بزرگ از نظر انداخته شده‌اند. رادیوهای محلی خدمات نشراتی ای‌اند که مطابق به نیازمندی و علاقمندی یک محل نشرات می‌نمایند و اخباری را به نشر می‌سپارند که مورد توجه گروه‌های قوی و عمده قرار می‌گیرند. چنین رادیو‌ها در اکثر حالات توانسته‌اند مردم عامه را در مسائل اجتماعی و سیاسی روز سهیم سازند و صدای آن مردمی را بلند نمایند که در حاشیه جامعه قرار گرفته‌اند. رادیوهای محلی در سرتاسر جهان وجود دارند، با وجودیکه بسیاری از آنها شاید از طرف حکومت برسمیت شناخته نشده‌اند و یا از چوکات قانون بیرون قرار نگهداشته شده‌اند و با خطر بسته شدن روبرو‌اند، با آنها رادیوهای محلی برای بلند بردن سطح آگاهی و سهیم ساختن مردم در مسائل مربوط محل خیلی مفید و مؤثر تمام شده‌اند. این رادیو‌ها همچنان در توسعه و رشد دیالوگ و آشتی در محیط‌های درگیری و مابعد از درگیری مفید ثابت شده‌اند.

⁵¹ Sources: Gregory, Sam, „Operation Fine Girl Exposes Sexual Violence: WITNESS in Sierral Leone’ in Van Tonren, P.M, Brenk, M.Hellema and J. Verhoeven (eds) People Building Peace II: Successful Stories of Civil Society, Lynne Rienner Publishers Bolder, 2005.

رادیوی Ijambo که در سال ۱۹۹۵ توسط سازمان جامعه مدنی ای بنام Search for Common Ground یا «در جستجوی اساس مشترک» در اوج خشونت های قومی و سیاسی بروندی تأسیس گردید، با براه اندازی بحث ها و تحکیم رابطه بروندی و جهان برنامه های را تولید نمود که هدف آن به جریان انداختن روند صلح بود. این برنامه ها در هفت دستگاه رادیویی در بروندی، تانزانیا و جمهوری دیموکراتیک کانگو براه انداخته شد.⁵²

رادیو های محلی همچنان توسط سازمان غیرحکومتی بین المللی مانند انجمن جهانی نشرات رادیو های محلی (AMARC) حمایت میشوند، این انجمن در سرتاسر جهان در خدمت رادیو های محلی قرار دارد. هدف آن حمایت و انکشاف از محلات میباشد.

دفتر منطقوی خدمات مطبوعاتی امریکای لاتین در فبروری سال ۲۰۰۸ در Aymara, Quechua و در دو زبان Mayan یک رادیوی نشراتی جدیدی را بکار انداخت. این رادیو با شبکه-AMARC Pulsar رادیوی محلی همکاری می کند.⁵³ نشرات رادیویی جزئی از نشرات مخصوص برای مردمان بومی امریکای لاتین بوده که هدف آن توجه به مسائل اطراف و دهات میباشد. این نشرات از طرف صندوق وجهی بین المللی برای انکشاف کشاورزی (IFAD) نیز حمایت می گردد.⁵⁴

چوکات ۴ - ۶

صدای رادیو بدون سرحد (RVSF)

صدای رادیو بدون سرحد سال ۲۰۰۸ یک کمپاین نشراتی بین المللی AMARC بود که با همکاری های رادیو های محلی در سرتاسر جهان ساخته شده است. یکی از اهداف این نشرات زمینه سازی جهت دسترسی اقلیت ها و گروه های متضرر شده به رسانه ها میباشد. RVSF موضوعات نژاد پرستی، تبعیض و جنسیت را در عطف توجه خود قرار میدهد. این موضوعات در چندین زبان دنیا از طریق اینترنت، ستلایت و دستگاه های رادیویی مستقر در پنج قاره دنیا پخش می گردد.

اسامبله عمومی ملل متحد در سال ۱۹۹۶ بیست و یکم مارچ را منحیث روز جهانی از بین بردن تمام انواع تبعیض جهانی اعلام کرد. RVSF ۲۰۰۸ یک کمپاین نشراتی یک روزه است که توسط AMARC براه انداخته میشود تا رادیو های محلی را در یک کمپاین برضد تعصب، حقوق مساوی برای همه و تنوع گرایی دخیل سازد. هدف از این کمپاین عنوان نمودن موضوعات نژاد پرستی در تمام سطوح محلی، منطقوی و در سطح جهانی از دیدگاه جامعه مدنی میباشد.

منبع:

<http://rvsf.amarc.org>

انترنت

انترنت بطور روزافزون به وسیله ای تبدیل میگردد که از آن نسبت به همه ابزار های نشراتی دیگر برای جمع آوری، تبادل و نشر معلومات و برای براه اندازی کمپاین ها، جمع آوری اعانه ها و بسیج

⁵² Source: http://www.sfcg.org/programmes/burundi_studio.html

⁵³ Pulsar, an AMARC initiative, has been transmitting news and information electronically throughout Latin America and Caribbean since 1995.

⁵⁴ Source: <http://www.ips.org>

کردن مردم از آن استفاده صورت میگیرد. استفاده از فوروم های on-line، ویسایت ارتباطی، بحث گروه های ایمیل و دیگر صفحات اینترنتی همه روزه برای مردم فرصت های مناسبی را مساعد ساخته تا بیشتر از گذشته در فعالیتهای سیاسی سهم داشته باشند و حتی با اعضای پارلمانی و نمایندگان کنگره ها بطور مستقیم داخل مفاهمه شوند. اینترنت همچنان مردم سرتاسر جهان را با همدیگر ارتباط داده است و زمینه را برای ایجاد ائتلاف و اتحاد بین سازمان های جامعه مدنی مساعد ساخته است.

گروه های ایمیل مانند Moveon.org و UnihtedforPeaceJustice.org در ایالات متحد امریکا در براه اندازی مظاهرات و احتجاج های ضد جنگ عراق در ۱۵ فبروری سال ۲۰۰۳ نقش اساسی داشتند.

مفاهمه یا مخابرات بی سیم

استفاده از تیلفون موبایل و پیامکهای کتبی (SMS) یکی از ابزار های مهم نشر معلومات و بسیج شدن سیاسی شده است. مخابرات بی سیم اکنون بر وسایل عادی نشر و انتقال معلومات چیره شده است. مخابرات بی سیم در حقیقت به یکی از سهلترین و گسترده ترین وسیله تبادل معلومات تبدیل شده است که در هر جا و هر وقت در دسترس قرار گرفته میتواند. از طرف دیگر معلوماتیکه از طریق این وسیله بدست می آید اکثر از منابع شناخته شده و قابل اعتماد میباشد، ولی قدرت این وسیله در قابلیت دسترسی و سرعت آن نهفته است.

مخابرات بی سیم میتوانند در جوامعی که اجتماعات ممنوع بوده و نشر اطلاعات رسانه ها از طرف دولت مورد مراقبت قرار میگیرد یکی از وسایل مهم اطلاع رسانی برای مردم محسوب میشود. استفاده از این وسیله روز بروز گسترده تر شده میرود. از طریق آن در برابر دستگاه های حاکم صدای نارضایتی بلند شده و سرانجام به سازماندهی احتجاجات منتج میشود.

چوکات ۴ - ۷

اقدام برای کنترل اسلحه کوچک در کوزوو

منحیث جزئی از کمپاین عامه برضد خشونت های مسلحانه برای بلند بردن سطح آگاهی «اقدام برای کنترل اسلحه کوچک (KOSSAC)» و «کمسیون اسلحه کوچک و سبک کوزوو» ستراتیژی و لوگو (نشان) را طرح ریزی نمودند: «Safety Matters!» که ترجمه معادل آن است: «نسبت به مصونیت نباید بی تفاوت بود!» از این لوگو در تمام مراحل کمپاین برای کنترل اسلحه کار گرفته شد.

در این کمپاین رسانه های گروهی مختلف چون مطبوعات، تلویزیون و رادیو سهم گرفتند و شمار زیادی از تأسیسات حکومتی، سازمانهای غیرحکومتی دفاع حقوق و مبارزه برضد خشونت مسلحانه، وزارت های تعلیم و تربیه و امور داخله (برای تأمین مصونیت مکاتب) و مردم عامه که تشویق شدند تا راجع به خشونت های مسلحانه به پولیس اطلاع بدهند، همه شرکت کردند. از طریق مشارکت با پست-تیلفون کوزوو (PTK) در این کمپاین به تمام مشترکین تیلفون موبایل این پیامک: «کوزوو برضد خشونت مسلحانه میباشد، زیرا نسبت به مصونیت نباید بی تفاوت بود!»، همراه با لوگوی این کمپاین فرستاده شد.

منبع:

UNDP, KOSVO Small Arms Control Initiative (KOSSAC),

<http://www.ks.undp.org/?cid=2.103,226>

در فیلپین در جنوری ۲۰۰۱ هزاران تن از شهروندان از طریق ارسال یک «پیامک» بسیج شدند تا برضد رئیس دولت آنوقت، جوف استرادا، احتجاج کنند و استعفای ویرا مطالبه نمایند. این احتجاج که با اتفاقات سیاسی آنوقت تحریک شده بود، بنام «قدرت دوم مردم» شهرت یافت و چهار روز دوام کرد. شرکت مخابراتی Smart Communications ۷۰ میلیون پیامک و شرکت مخابراتی Globe Telecom در جریان این احتجاجات روزانه ۴۵ میلیون پیامک را انتقال دادند، در حالیکه در روزهای عادی شمار چنین پیامک ها به ۲۴،۷ میلیون میرسید.⁵⁵ علاوه بر اینترنت و رادیو مخابرات بی سیم یکی از ابزار مؤثر برای سازماندهی احتجاج که منتج به سرنگونی رئیس جمهور گردید، شناخته شد.

آرت یا هنر

آرت و هنر تا هنوز هم یکی از وسایل نیرومند برای آگاه ساختن ضمیر و وجدان عامه بشمار میرود. هنرمندان با ابتکارات و ظرافت کاری شان در بلند بردن سطح آگاهی مردم از دیر زمانی به این طرف نقش اساسی داشتند. دامنه کار و فعالیت آنها در این راستا وسیع بوده که از آگاهی در باره ماین های زمینی گرفته تا موضوعات مطرح در سطح بین المللی، گسترده میشود. آنها با کار های شان مردم را نسبت به نقض های حقوق بشری هوشدار می دهند.

چوکات ۴ - ۸

ویلون نواز سارایوو

در بهار ۱۹۹۲ در حالیکه انبوهی از مردم برای خرید نان در قطار انتظار ایستاد بودند، چندین راکت و گلوله در محل اصابت نمود و باعث کشته شدن ۲۲ نفر گردید و بیشتر از صد نفر مجروح شدند. روز بعد ساعت چهار بعد از ظهر، Vedran Smailovic ویلون نواز در محل انفجارات با لباس هنری و آله موسیقی خود ظاهر شد، مثل اینکه کدام کنسرت میدهد و به نواختن Albinioni's Adagio شروع نمود، وی این پارچه موسیقی را از تراژید ترین پارچه ها میدانند.

او بعد از آن حادثه ۲۱ روز در آنجا حاضر شد و با نواختن ویلون برای ۲۲ انسانی که در آن محل جان های شانرا از دست داده بودند، سوگواری مینمود. ویلون نواز سارایوو که بعداً به او این لقب داده شد، با این هنرنمایی خواست تا مقاومت مردم بوزنیا را تمثیل کند و مردم و جهان را به حقوق بشری که در آنجا پامال شد متوجه سازد. او الی دسمبر سال ۲۰۰۳ در ویرانه ها، قبرستانها و جا هاییکه گلوله ها و بم ها منفجر شده بودند، به نواختن ویلون دوام داد. قصه و داستان ویلون نواز سارایوو در مطبوعات و جهان موسیقی نوازان انتشار یافت و در سرتاسر جهان در فیستوال ها و کنسرت ها به وی به دیده احترام نگریسته میشود.

منبع:

http://www.lifpositive.com/Min/Positive_Chronicles/The_Cellist_of_Sarajevo.asp

⁵⁵ Glasius M, M. Kaldor and H. Anheier(eds), Global Civil Society 2005/6, SAGE, London, 2006. p.268

کار با رسانه های گروهی

بطور عموم مردم بیشتر معلومات جدید شانرا از طریق رسانه ها بدست میآورند. میدیا یا رسانه ها نیرومندترین ابزار در شکل دهی به ذهنیت عامه نسبت به پالیسی یک حکومت میباشد. رسانه ها از اشتباهات پرده بر میدارند، نیازمندی ها و خواست های مردم را بیان میکنند و از ایجاد تغییرات طرفداری میکنند. سازمانهای جامعه مدنی با میدیا مشترکاً کار مینمایند تا پیام شانرا به دیگران برسانند و برای بلند بردن سطح آگاهی درباره موضوعاتی که ضرورت به جلب توجه مردم دارند، در صدد همکاری با میدیا میشوند.

بطور مثال میدیا در کشور بنگلادیش نقش مهمی در برملا ساختن نگرانیهای در حال تغییر داشته است. میدیای چاپی در اواسط دهه ۱۹۹۰ موضوع ملوث شدن آب آشامیدنی توسط ماده کیمیاوی ای بنام Arsenic را عنوان نمود. گزارشدهی جدید و افشاء گری ها حکومت ملی و جامعه بین المللی را وادار ساخت تا به این موضوع توجه نموده و به پالیسی سازان راهنمایی لازم نمایند.⁵⁶ در سال ۲۰۰۳ سرویس جهانی BBC یک برنامه خاص دوهفته پی ای را در باره ویرویس HIV / ایدز براه انداخت که در آن در پهلوی گزارش ها و مصاحبه ها با چندین رهبر جهان ویدیو های مستند و گزارشهای انترنتی نیز شامل بودند، هدف این برنامه خاص یاد از روز جهانی مرض ایدز بود.

جلب توجه میدیا به یک موضوع اهمیت کلیدی دارد: فعالین ضد مرض ایدز و سازمانهای جامعه مدنی مانند، Treatment Action Campaign (TAC) در افریقای جنوبی برای جلب توجه میدیا به موضوعات عنوان شده خیلی فعال اند. این سازمان، مثلاً تقریباً هر روز کنفرانس های مطبوعاتی دایر مینماید تا رسانه ها را از عملکردهای تبعیض آمیز خبر سازد. براساس معلومات یک ژورنالست که برای مؤسسه نشراتی افریقای جنوبی (SABC) کار میکند سازمانهای جامعه مدنی در حقیقت اجندای بسیاری از رسانه ها را تعیین میکنند و تلاش میورزند خبرنگاران را قانع سازند تا روی موضوعاتی گزارش دهند که آن سازمان برای آن مبارزه مینماید، مثلاً دسترسی به Antiretroviral و پالیسی لازم و کافی حکومت در باره AIDS/HIV.⁵⁷ روابط TAC با میدیا زمانی اهمیت بیشتر پیدا نمود که این سازمان بر ضد حکومت اقامه دعوا نمود تا به زنان حامله که به ویرویس HIV مبتلا اند، طورمجانی Nevirapine عرضه نماید.

این سازمان بطور منظم میدیا را راجع به مفیدیت Nevirapine مطلع ساخت و احصائیه هایی را در اختیار آن گذاشت و ژورنالستان را با زنان حامله مبتلا با ویرویس HIV معرفی نمود.

در مغلستان سازمان جامعه مدنی Globe International راجع به دیموکراسی، حکومتداری خوب و جامعه مدنی کمپاین رسانه پی را براه انداخت. بلند بردن سطح آگاهی، تشویق برای شرکت شهردوان در بحث های حکومتداری خوب و رشد یک فرهنگ و عملکرد ژورنالیزم مدنی در مغلستان از جمله اهداف مهم این کمپاین بود. تلویزیون و برنامه های رادیویی روی مسائل جامعه مدنی متمرکز ساخته شد و همه برنامه ها و محافل پنج ماه تمام از طریق تلویزیون و رادیو پخش گردید تا اینکه در سپتمبر سال ۲۰۰۳ در مغلستان فوروم بین المللی جامعه مدنی برگزار شد.

کار با رسانه های گروهی پیرامون موضوعات اصلاحات بخش امنیت یقیناً که با مشکلاتی همراه میباشد زیرا موضوعات مربوطه پیچیده بوده و به آسانی نمیتوان آنرا در قالب یک پیام یا تصویر در

⁵⁶ Biswas, Masudul K, 'Developmental Issues in News Media: NGO-Media Interaction in Bangladesh' in The International Journal of Not-for-Profit Law Volume 9, Issue 3, 2007.

⁵⁷ Malan, Mia, 'Media-NGO Partnerships Through a Different Lens' in AIDSLink, Issue 86, 2004.

آورد. ولی تجارب سازمانهای غیرحکومتی نشان میدهند که روابط و تماس های خوب میتوانند این زمینه را فراهم سازند تا رسانه های گروهی نیز در گزارشدهی مفید و مؤثر روی چنین بخش، شریک گردند.

چوکات ۴ - ۹ تلویزیون

بتاریخ ۱۴ سپتمبر ۲۰۰۳ سازمان های غیرحکومتی برازیلی تحت سازماندهی Viva Rio راه پیمایی ای را در ساحل Copacabana براه انداختند تا راجع به تأثیرات اسلحه ناریه سطح آکاهی را بلند ببرند و برای کنترل شدید بر آن قانون جدیدی را مورد حمایت قرار دهند. بسیج نمودن اشتراک کنندگان این راه پیمایی از منابع مختلف حمایت بدست آوردند: TV Globo یکی از مشهورترین تلویزیون های دیدنی این کشور میباشد. یکی از برنامه های شبانه آن بنام Mulheres Apaixonadas یا «زنان عاشق» یاد میشود که بیننده خیلی زیاد دارد، مطابق داستان درامه یکی از کارگردانان مهم این برنامه در جریان درگیری بین پولیس و باند های مسلح در اثر اصابت یک گوله منحرف شده «کشته» شد. این صحنه تمثیلی باشندگان رود جینرو را سخت احساساتی ساخت، این در حالیست که در این شهر در هر شش روز بطور اوسط یک نفر در اثر گوله های منحرف شده کشته میشوند.

در جریان هفته قبل از آغاز راه پیمایی ممثلین برنامه تلویزونی اعلان کردند که آنها نیز در این راه پیمایی شرکت خواهند کرد. آنها با اشتراک شان تعداد بیشماری از علاقمندان شانرا به این راه پیمایی تشویق نمودند. با وجود باران شدید تقریباً ۵۰ هزار نفر در این راه پیمایی که تحت شعار «برازیل بدون تفنگ» در کنار سواحل Copacabana صورت گرفت، شرکت نمودند. راه پیمایی مذکور در برنامه بعدی تلویزنی به نمایش گذاشته شد. این صحنه تمثیلی واقعیت پیدا نمود، راجع به خشونت های مسلحانه یک بحث ملی را براه انداخت و هزاران نفر را به طرفداری از این داعیه به سرک ها کشاند.

منبع:

Rio Press Release, Available at: http://www.iansa.org/media/viva_rio_march_realease.doc

انکشاف يك ستراتیژی برای کارکرد با رسانه ها

برای کارکرد با رسانه ها یک ستراتیژی مؤثر متشکل از یک سلسله اجزای کلیدی بکار است (این موضوع در همین فصل تحت عنوان دفاع از حقوق نیز مورد بحث قرار گرفته است). با در نظر داشت تجربه بین المللی در مورد منع مین های زمینی راهنمایی ها برای طرح پیام های مؤثر قرار ذیل اند:⁵⁸

- پیام های تانرا کوتاه و ساده ارائه کنید؛
- از لغات و تصاویر روزمره استفاده کنید؛
- نکات مهم و برجسته تانرا در قدم اول بیان دارید؛
- به موضوع چهره بشری و محلی بدهید - در پیام تان قصه واقعی زندگی را جا دهید؛
- بر ارزشهای مثبتی که شما در صدد دفاع از آن هستید تأکید ورزید؛
- از ارزشهایی استفاده کنید که در کلتور بخصوص شما مورد پذیرش اند؛

⁵⁸ See <http://www.icble.org>

- به ارزشهای مختلفی که در کلتور مخصوصاً مروج اند، توجه نمائید؛
- پیام تانرا توسط مردم مختلف مورد آزمایش قرار دهید و ببینید که آیا آنها آنرا میدانند یا خیر؛
- پیامی که میخواهید تقدیم نمایید چندین بار آنرا تمرین کنید؛
- بدون اینکه بیشتر در احصائیه های مغلق بپیچید معلومات پسمنظری تهیه دارید.

ژورنالستان مواجه با خطر

کمپاین های بلند بردن سطح آگاهی پیرامون حکومتداری بخش امنیت بعضی اوقات مسائلی را برملا میسازند که دستگاه سیاسی را با خطر مواجه می کنند. ژورنالستانی که راجع به موضوعات مناقشه آمیز گزارش میدهند، از اعمال نادرست پرده بر میدارند و سوء استفاده از قدرت را افشاء میکنند، شاید جان شانرا در خطر اندازند. مطالبه های بین المللی یا ارتباط با سازمانهای جامعه مدنی ای که در بخش آزادی مطبوعات کار میکنند، بعض اوقات در این قسمت حمایت لازم را مهیا میسازند و شاید این راهی باشد برای تأمین حفاظت ژورنالستان. راجع به اینکه در محیط های تنگ و محدود چگونه کار نمود سفارشات تفصیلی را میتوان در فصل ۱۴ این کتاب پیدا نمایید. چالش های اساسی مصونیت و اقدامات ستراتیژیک برای تغییرات مثبت نیز توسط انستیتوت گزارشدهی جنگ و صلح تشریح شده است.⁵⁹

چوکات ۴ - ۱۰ حقوق ژورنالستان و آزادی مطبوعات

کمیته حفاظت ژورنالستان (CPJ) یک سازمان جامعه مدنی بوده که هدف آن نظارت بر نقض حقوق مطبوعات و رشد آزادی مطبوعات در سرتاسر جهان میباشد. این کمیته از حقوق ژورنالستان دفاع نموده و آنرا رشد میدهد تا آنها بتوانند مسوولیت های شانرا بدون ترس و تهدید فزینی و یا زور و فشار انجام دهند. کمیته حفاظت حقوق ژورنالستان ماموریت جمع آوری اسناد و شواهد را بعهده دارد و با داشتن پنج همآهنگ کننده منطوقی حملات بر مطبوعات را تحقیق مینماید، برای آزاد ساختن خبرنگاران جدو جهد میکند، برضد جناح هاییکه مسوولیت تخطی مطبوعاتی را بعهده دارند احتجاج میکند و به سازمان «تبادلۀ آزادی بین المللی» (IFEX) در رابطه با تخطی های آزادی مطبوعات معلومات ارائه میدارد. هر زمانیکه خبرنگاران خارجی با مشکل مواجه میشوند، کمیته مذکور به آنها رسیدگی مینماید. این کمیته همچنان وظیفه دارد تا به آژانس های خبری، مقامات حکومتی و سازمان های حقوق بشری در رابطه با نقض های حقوق بشری اطلاعات بدهد.

منبع:

<http://www.cpj.org>

گروه های حاشیوی و محروم ساخته شده

گروه های حاشیوی مانند اقلیت های قومی، مذهبی، بومی و مردمان قبایلی و یا مربوط طبقات پایین جامعه، بیشتر از همه از عملکردهای غیرشفاف امنیتی متأثر میشوند. آنها بنابر قومیت، نژاد و یا عقاید

⁵⁹ See Bikckler, Borden et al, Reprorting for Change:A. Handbook for Local Journalists in Crisis Area, IWRP, London, 2004, available at http://www.iwor.net/index.php?apc_state=henparr&s=special_index1.html#top; see chapter 14 on the issue of journalist safty http://www.iwp.net/docs/pdf/14_iwp_training_maual.pdf

مذهبی شان مورد تعقیب پولیس قرار میگیرند و بطور سیستماتیک قربانی تبعیض شده و از حقوق بشری شان محروم ساخته میشوند. آنها از حمایت سیاسی برخوردار نیستند تا از حقوق شان دفاع کنند.

تبعیض بر ضد این گروهی از مردم خیلی عمیق بوده، طوریکه به آسانی از طرف پرسونل امنیت مورد حمله قرار میگیرند و از حقوق بشری و مدنی شان محروم ساخته میشوند. بطور نمونه، در تایلند تقریباً یک برسه مردمان بومی و قبایلی ارتفاعات بلند این کشور تاهنوز هم از حق شهرداری محروم اند.⁶⁰ در سال ۱۹۶۲ گردان متولد سوریه از حق شهروندی این کشور کشیده شدند. آنها از بسیاری حقوق مانند حق رأی دهی، حق داشتن ملکیت، حق ازداج رسمی، حق آزادی گشت و گذار، حق سفر رسمی به خارج و یا برگشت به کشور محروم ساخته شدند. آنها و اخلاف شان مجبور ساخته شدند تا کارت هویت یا تذکره نارنجی رنگی را همیشه با خود داشته باشند که بی دولت بودن شانرا تثبیت نمایند.⁶¹ باشندگان باتلاق های عراق به تعقیب جنگ ۱۹۹۱ خلیج به خاطر قیام بر ضد رژیم صدام حسین مورد مجازات قرار گرفتند و زمین های شان خشک ساخته شد و ساحة زندگی برای شان تنگ ساخته شد.⁶² کارکردن با این گروه ها ایجاب میکند که برضد ریشه های عمیق نژاد پرستی و برای نورم های اجتماعی مبارزه نمود.

کمپاین های بلند بردن سطح آگاهی که هدف آن توجه به موضوعات بخش امنیت میباشد باید نگرانی ها و شرایط گروه های حاشیوی و محروم ساخته شده را مدنظر داشته باشند. به سازمانهای جامعه مدنی سفارش میشود تا این گروه ها را با شامل ساختن در دیزاین و تطبیق ستراتیژی ها و کمپاین های جامعه مدنی فعال سازند.

در سالهای اخیر گروه های حاشیوی مانند اقلیت ها، مردمان بومی و قبایلی و طبقه دالیت در هند (در هند یک جامعه طبقاتی حاکم است و دالیت طبقه غیر قابل تماس خوانده میشود) بطور بیسابقه در زندگی اجتماعی فعال شده اند و نفوذ سیاسی شانرا گسترده ساخته اند. در سرتاسر جهان سازمان ها، شبکه ها و سازمان های چتر مردمان بومی وجود دارد. طبقه دالیت یا «غیر قابل تماس» هند و گروه های اقلیت مانند کردها نسبت به سال های گذشته فعال شده اند و سازمان ها و احزاب سیاسی ساخته اند. گروه های فشار همجنسباز مرد و زن در دیموکراسی های غربی شبکه های قوی تشکیل داده اند. بسیاری از آنها در سازمان های دفاع از حقوق بشر و موضوعات انکشافی فعال اند. بلند بردن سطح آگاهی بخش امنیت در موضوعاتی مانند تبعیض و غیره از جمله اولویت های کلیدی چنین گروه ها به حساب میرود. این تلاش ها اکثر منتج به اصلاحات تشکیلاتی شده که نه تنها گروه های حاشیوی از آن منفعت میبرند، بلکه در مجموع جامعه نیز.

چوکات ۴ - ۱۱

نژادپرستی و پولیس غیر قابل حسابدهی: قربانیان در صدد اصلاحات اند

قربانیان جنایت و گروه های قربانی مشکلات از ناحیه پولیس غیر قابل حسابدهی و غیرمسوول را افشاء میسازند و کتلیست یا عامل مهمی برای شکل دهی ذهنیت عامه میباشند. توجهی که میدیا به یک

⁶⁰ IWGIA, The Indigenous World 2004, IWGIA, Copenhagen, 2004, p 252.

⁶¹ Human Rights Watch, Syria: The Silenced Kurds, Human Rights Watch Vol. 8, No. 4(E), 1996, available online at <http://www.hrw.org/reports/1996/Syria.htm:Uoef>, Katherineine, "After Decades as Nonpersons, Sxrian Kurds May Soon Be Recognized", The New York Times 28 April 2005, available online at http://www.mytimes.com/2005/04/28/International/middleeast/28syria.html?_r=2&oref=slogin&oref=slogin

⁶² IWGIA 2004, op cit, p.326

قضیه یک خانواده در انگلستان نموده بود بالاخره حکومت را ودار ساخت تا به نژادپرستی ایکه در تأسیسات پولیسی موجود بود متوجه شود و تغییراتی در آن بیآورد.

ستیفن لارنس جوان سیاه پوستی بود که در یک حمله نژادپرستانه در سال ۱۹۹۳ کشته شد. پولیس میتروپولیتان لندن چندین سال موضوع این قتل را از نظر انداخته بود و در تحقیق قضیه جدی عمل نه مینمود و به خانواده رنجیده اش از جریان قضیه معلومات نمیداد. مادر مقتول، خانم لارنس، به روش و سلوک پولیس اشاره نموده گفت: «من دریافتم که پولیس به این عقیده بود که گویا خانواده های سیاه پوستان در مجموع طبع خشن داشته و قابل اعتماد نمیباشند.»

بآنهم این خانواده صبر نمود و انتظار عدالت خواهی را داشت. آنها به اداره رسیدگی به شکایات پولیس موضوع را عرض نمود که پولیس در تحقیقات اولی خود وظیفه اش را درست انجام نداده است و بعداً آنها دوسیه شانرا به وزیر داخله پیشکش نمودند. تحقیقات خاص در سال ۱۹۹۹ منتج به یک سلسله سفارشات شد تا مسوولیت و حسابدهی پولیس و خارنوالان تحقیق را افزایش بخشند. بعد از آن پولیس آشکارا از پدر و مادر ستیفن معذرت خواست و به اشتباهاتش در تحقیق اعتراف کرد. در بریتانیا قسمت اعظم ساختار جدید نظارت ملکی مدیون دوسیه مذکور و در نتیجه سفارشات آن میباشد.

منبع:

Maja Daruwala and Clare Doube (eds.), Police Accountability: Too Important to Neglect, too Urgent to Delay, report of the International Advisory Commission of the Commonwealth Human Rights Initiative Chaired by Sam Okudzeto, New Dehli, 2005, p.74.

مردمان بومی و ملل متحد

مردمان بومی و اقلیت ها در صدد حمایت ملل متحد میشوند زیرا این سازمان چوکات قانون بین المللی ای را مهیا میسازد که برای قانونی ساختن مبارزه آنها و حمایت از آنها در وطن خودشان ضروری پنداشته میشود. از اعلامیه ها و منشور ملل متحد میتوان منحصیث ابزار قوی دفاع از حقوق و جلب حمایت در سطح ملی استفاده نمود. بطور مثال سازمان های مردمان بومی میتوانند خواستار اعزام یک هیأت کارشناس به کشور شان شوند تا وضعیت حقوق بشری را مورد بررسی قرار دهد. گزارشگر خاص ملل متحد برای حقوق بشری مردمان بومی⁶³ و هیأت کارشناس مستقل ملل متحد در امور اقلیت ها⁶⁴ از چندین کشور دنیا دیدار بعمل آورده و راجع به خلاء های قانونی و نگرانی ها گزارش داده است. چنین گزارش ها نه تنها برای بلند بردن سطح آگاهی تصمیم گیرندگان، بلکه برای بلند بردن سطح آگاهی عامه و رسانه ها در مجموع از جمله ابزار های اساسی بشمار میروند.

چوکات ۴ - ۱۲

ائتلاف سازمان های مردمان بومی موسوم به

The Consejo Indigena Polupar de Oaxaca „Ricardo Flores Magon“ (CIPO-RFM)

سازمانی میباشد که از جوامع بومی در

⁶³ Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the fundamental freedoms of indigenous People.<http://www.unhchr.ch/html/menu2/7/b/mindp.htm>

⁶⁴ UN independent Expert on minority issues, <http://www2.ohchr.org/english/issues/minorities/expert/index.htm>

Chatin, Mixtec, Chinantec, Cuicatec, Zapotec, Mixe, Triqui

مستقر در Oaxaca مکزیکو نمایندگی میکند.

در ۲۰ اپریل سال ۲۰۰۴ CIPO-RFM خارج از قصر والی در Oaxaca به اصطلاح یک «خیمه احتجاج» را ایستاد نمود. این احتجاج بعنوان عکس العمل در برابر قتل شماری از مردمان بومی Consejo توسط شبه نظامیان، ضبط سرزمین های شان و درگیری حل نشده کشاورزی صورت گرفت. یکی از اهداف عمده ایستاد نمودن این خیمه این بود تا مردم محل در باره مبارزه و تهدید های جاری به زندگی مردم بومی و رنج و مشقتی که آنها از این ناحیه میکشند، آگاه شوند. جواب و عکس العمل مردم در این رابطه بصورت عمومی مثبت بود و اکثر مردم به مبارزه مردم بومی علاقمندی و با حالت زار آنها همدردی نشان دادند. باوجود تلاشهای بیشمار پولیس برای برداشتن خیمه احتجاج، فعالین مقاومت نشان دادند و این خیمه تقریباً به یک یادگار دائمی مرکز شهر مبدل گردید.

منبع:

<http://www.indymedia.org.uk/en/2004/12/303257>

جوانان

قریب نصف نفوس جهان (تقریباً سه ملیارد) کمتر از ۲۵ سال عمر دارند. نسل جوان امروزی بزرگترین بخش نفوس جهان در تاریخ را تشکیل میدهد.⁶⁵ جوانان میتوانند در نظارت عامه بر بخش امنیت نقش کلیدی را بازی نمایند. این در حالیست که آنها غالباً مورد هدف بخش امنیت قرار میگیرند و در درگیری ها بیشتر از دیگران متأثر میشوند، آنها در احتجاج های شان تندتر از دیگران عمل مینمایند و خواهان تغییرات بوده و در صدد بیدار ساختن مردم عامه اند. طوریکه در سال ۱۹۸۹ در میدان تیانمن در احتجاج جوانان چینیایی تجربه گردید. سازمانهای جامعه مدنی ایکه در فعالیتهای بلند بردن سطح آگاهی دخیل اند میتوانند از اشتراک و علاقمندی جوانان در بسیج ساختن های ابتکارآمیز و ستراتیژی های بدون ترس و لرز شان و همچنان از لحاظ شمار از نیرومندی شان استفاده کنند (مثال Otpor «مقاومت» جوانان در صربستان را در چوکات ۴-۵ دوباره مطالعه کنید). سازمانهای جامعه مدنی برای ایجاد فضائی که جوانان در آن صدای شانرا بلند نمایند و مردم دارای سنین مختلف به آن گوش فرا دهند، نقش مهمی را بعهده دارند. صدای جوانان میتواند نیروی قوی در طرح پالیسی عامه و ایجاد صلح باشد.

زنان

زنان کارگردانان خیلی مهم جامعه مدنی میباشند و آنها در ساحه هایی فعال اند که برای حکومتداری بخش امنیت اهمیت کلیدی دارند. آنها در بخش تداوی های روحی و روانی، تعلیم و آموزش رأی دهندگان، اصلاحات قوانین، بلند بردن سطح آگاهی از لحاظ جنسیت و دفاع از حقوق سیاسی فعال اند. زنان همچنان در حمایت از کاندید های زن در انتخابات مابعد از درگیری و گسترده ساختن سهم زنان در فعالیتهای سیاسی دخیل اند. گروه های زنان میتوانند در مطالبه از پالیسی سازان جهت توجه بیشتر به امنیت ملکی از طریق سهمگیری بیشتر زنان در نیرو های پولیس، نظام قضائی و کمیته های صلح نقش مهمی را بازی نمایند. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند از فعالیتهای زنان حمایت کنند و برای آنها

⁶⁵ UNFPA, State of World Population 2006: Youth Supplement, New York, 2006, available online at http://www.unfpa.org/upload/lib_pub_file/655_filename_yswp-en.pdf

زمینه آموزش جهت ساختن شبکه و تبادل تجارب را مساعد سازند و فرصت هایی را برای سهمگیری زنان در بخش امنیت ایجاد کنند.

چوکات ۴- ۱۳

«آیا مرد بودن برای عضویت پارلمان حتمی است؟»

در مارچ ۲۰۰۷ شماری از زنان ترکی به مبارزه دست زدند تا توجه عامه را به کمبود زنان در مقام های بلند سیاسی جلب نمایند. شعار آنها این بود که: «آیا مرد بودن برای عضویت پارلمان حتمی است؟» تحت این شعار زنان اعلانات، پوستر ها و ورقه ها و بولتن هایی به نشر سپردند که در آن عکس های زنان با لباس مردان و داشتن «سبیل جعلی» (بروت) به چاپ رسیده بود. این پوستر و اعلانات و تبلیغات تلویزیونی در سرتاسر ترکیه توجه و حمایت را به خود جلب نمود. در این کمپاین پنجاه و چهار سازمان غیرحکومتی زنان که رهبری آن بعهده انجمن آموزش و حمایت از زنان کاندید (KA-DER) بود، شرکت داشتند. هدف این انجمن آن بود تا شمار کاندید های زنان برای پارلمان بیشتر شود و هر حزب سیاسی حد اقل یکی از سه مقام مهم را برای زنان تخصیص دهد. این مفکوره از این واقعیت نشأت نمود که ترکیه در ۱۶۷ کشور دنیا از لحاظ نمایندگی پارلمانی در درجه ۱۶۳ ام قرار گرفت. با انتخابات ۲۲ جولای ۲۰۰۷ فیصدی زنان در پارلمان از ۴،۲ به ۱،۹ رسید یعنی عضویت طبقه زنان در پارلمان از ۲۴ به ۵۰ افزایش یافت.

منبع:

<http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=245>

نتیجه

برای بلند بردن سطح آگاهی، ستراتیژی ها، میتود ها و ابزار مختلفی وجود دارند که با استفاده از آنها میتوان پیام ها را انتقال و انتشار داد و بمنظور تحت نفوذ قرار دادن ذهنیت عامه حمایت لازم را بدست آورد. ایجاد مشارکتهای، ائتلافها و شبکه های سازمان های جامعه مدنی در سرتاسر جهان (شمال/جنوب، جنوب/جنوب، شرق/شرق و محل/محل) که در آن زنان، جوانان و گروه های حاشیوی سهم باشند، بالاخره میتوانند تحرک سیاسی را براه اندازند و زمینه را برای تغییرات مساعد سازند.

آنچه را شما منحصیث یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

ستراتیژی بلند بردن سطح آگاهی را طرح ریزی نمایید

- مشکلات در حکومتداری بخش امنیت را تشخیص نمایید
- ممانعت بزرگ را تشخیص دهید بشمول فرضیه های عمیق در باره قدرت و امنیت
- اهداف را برای کمپاین بلند بردن سطح آگاهی مشخص سازید
- گروه های مربوطه مورد هدف را تشخیص کنید
- میتودهای مناسب را برای بلند بردن سطح آگاهی عامه تشخیص نمایید، بشمول کمپاین رسانه ها، آموزش عامه، اعتصابات، نمایشگاه ها، مظاهرات و دیگر محافل عامه

با سازمان های جامعه مدنی ائتلاف های دیگری را تشکیل دهید

- با سازمانهای غیرحکومتی بین المللی که از تجربه کمپاین ها برای بلند بردن سطح آگاهی برخوردار باشند، مشارکت هایی را ایجاد کنید
- با سازمانهای جامعه مدنی محلی مشارکت هایی را ایجاد کنید
- برای بلند بردن سطح آگاهی به ابتکار عمل های دسته جمعی دست زنید

ابزارهای آگاهی را سراغ و طرح ریزی نمایید

- در مورد اینکه سازمان جامعه مدنی شما چگونه میتواند از مواد سمعی و بصری، رادیو، تلویزیون، اینترنت و وسایل مخابرات بی سیم در کمپاین های بلند بردن سطح آگاهی استفاده کند، آزمایش هایی را انجام دهید
- برای کار با رسانه ها ستراتیژی ای را طرح ریزی نمایید

فصل

۵

PETER ALBRECHT

دفاع یا طرفداری
از حقوق

۵

دفاع یا طرفداری از حقوق

یک فضای سیاسی ایجاد شده برای سازمانهای جامعه مدنی تا فعالیتهای دفاع از حقوق را در رابطه با نظارت و مراقبت بخش امنیت براه اندازند، بصورت عمومی بیانگر تحکیم تأسیسات دیموکراتیک یا در شرایط بعد از درگیری بیانگر عرض اندام نمودن چنین تأسیسات میباشند. این بدان معنی است که سازمانهای غیرحکومتی، انجمنهای مسلکی، رسانه های مستقل و تأسیسات تحقیقی در موفقی اند که میتوانند بر پالیسی سازان اجراییه و مقننه تأثیری داشته باشند:

- تقویة قانونمندی و پروسیجر های نظارت بر تأسیسات و پرسونل بخش امنیت؛
- سهمگیری در مشوره ها و پروسه های بررسی در رابطه با پالیسی های امنیت و قضاء؛
- ایجاد فضای سیاسی برای سهمگیری عامه در جا هایی که چنین فضاء تا هنوز وجود ندارد.

اساساً احتمال دارد فعالیتهای دفاع یا طرفداری از حقوق سازمانهای جامعه مدنی در نظریات و فهم تصمیم گیرندگان پیرامون یک مشکل یا موضوع بخصوص، منتج به تغییرات مثبت شوند؛ نهایتاً این عملکرد ها شاید راه هایی را که از طریق آن تصمیم گرفته میشود و همچنان سلوک بخش امنیت را بصورت عمومی تغییر دهند.

این فصل ستراتیژی هایبیرا نشان میدهد و سفارشات را مشخص میسازد که چگونه سازمانهای جامعه مدنی با در نظر داشت بخش امنیت در فعالیتهای دفاع از حقوق دخیل شوند و در نتیجه تأثیر مثبت روی این امر پیدا کنند که چگونه روی موضوعات امنیت ملی و محلی تصمیم گرفته شود.

چوکات ۵ – ۱

طرفداری از اقرارخط قاضیان در رابطه با دارایی شان – قضیه درباره کار شفافیت بین المللی در ارجنتاین⁶⁶

مثال ذیل سطح شفافیت و حسابدهی در نظام قضائی ارجنتاین را نشان میدهد. این مثال در اینجا بنابر نیازمندی برای یک اقدام همجانبه جهت اصلاحات در بخش امنیت که شامل اصلاحات در بخش

⁶⁶ Transparency International, Combating Corruption in Judicial Systems- Advocacy Toolkit, 2007

قضائی میباید، پیشکش میگردد. بطور مثال، یک نظام قضائی ایکه از شفافیت و حسابدهی بهره نداشته باشد، به سهولت شکار اختلاس شده و در نتیجه تأثیرات منفی بالای توانمندی پولیس دارد.

بر اساس قانون اخلاقیات سال ۱۹۹۹ ارجنتاین بشمول قاضیان، همه مامورین امور عامه باید در ظرف سه روز اشغال وظیفه با تقدیم نمودن سوگند نامه ای فهرستی از دارایی شانرا نشان میدهند. این سوگند نامه ها هر سال و نیز سی روز قبل از ترک وظیفه تجدید میشود. همین قانون به هر تبعه حق می دهد تا نسخه ای از این سوگند نامه یا اقرارنامه خط دارایی را داشته باشد.

در فبروری سال ۲۰۰۰ محکمه عالی صلاحیت های کمیسیون ملی اخلاقیات عامه را مبنی بر مطالبه معلومات راجع به دارایی اشخاص دارای امتیاز رد نمود و فیصله کرد که محکمه عالی به مطالبه چنین معلومات و همچنان سوگند نامه دارایی های قاضیان جواب میدهد. در عمل این پروسیجر که توسط محکمه عالی ساخته شد مانع بزرگی بود که تقریباً نا ممکن میساخت که فردی از افراد جامعه بتواند اقرار خط یا سوگند نامه دارایی قاضیان را مطالبه کند. بر اساس پروسیجر جدید برای مطالبه هر اقرار خط باید درخواستی جداگانه تقدیم شود و قاضی مربوط یا مامور قضاء میتواند این مطالبه را رد نماید.

Poder Ciudadano که در ارجنتاین جزئی از شفافیت بین المللی میباشد در می ۲۰۰۰ از شورای قضائی پی نسخه های اقرار خط های دارایی قاضیان را مطالبه نمود، ولی آن شورا گفت بعد از فیصله شورای عالی اجازه ندارد که به چنین مطالبه ها پاسخ بگوید.

در مارچ ۲۰۰۴ Poder Ciudadano با دیگر سازمانهای جامعه مدنی متحد شد تا از محکمه عالی بخواهند که اقرار خط ها درباره دارایی قاضیان را به نشر سپارد، ولی این درخواستی دوباره رد گردید.

تعریف دفاع یا طرفداری از حقوق

اصولاً دفاع یا طرفداری از حقوق، یک اقدام سازمان یافته در برابر یک مشکل و جستجوی راه حل برای آن بوده که بعداً این راه حل به تصمیم گیرندگان مربوطه تقدیم میشود. دفاع از حقوق منحیث یک فعالیت در برابر بخش امنیت، جزء کلیدی بخش نظارت را تشکیل میدهد. دفاع از حقوق در صورتیکه بر مبنای توافقات قانع کننده و فهم عمیق از محیط سیاسی براه انداخته شود، به کمک آن میتوان به اهداف مهمی نایل آمد. دفاع از حقوق یک فعالیت و جد و جهد چندین بعدی میباشد که در آن فعالیت های مختلفی مانند آموزش عامه و تحت نفوذ قرار دادن ذهنیت عامه، تحقیق، کار شبکه یی، اقدام برای تعدیل قوانین، بسیج ساختن مردم عام، تعیین اجندا و طرح، تطبیق و نظارت پالیسی شامل اند. ولی اساساً درباره فعالیتها توافق دقیقی وجود ندارد که کدام یک از آنها میتواند در یک پروسه پالیسی نفوذ زیاد داشته باشد.

دفاع یا طرفداری از حقوق در حقیقت یک جدوجهد درازمدت میباشد که در آن تکرار یک پروسه کمتر اتفاق میافتد. البته به این مفهوم نیست که طی آن آموزش قابل درک نمیباشد، ولی اگر تجارب بدست

آمده انتقال داده شود، در آن صورت باید بر وضاحت موفقیت هر قدم مبارزه دفاع از حقوق تأکید صورت گیرد.⁶⁷

قابل یادآوریست که دفاع از حقوق مانند آموزش عامه یا بلند بردن سطح آگاهی عامه و یا معلومات به رسانه ها نمیباشد، زیرا هدف دو کمپاین اخیرالذکر مسقیماً تأمین نفوذ بر تصمیم گیرندگان نمی باشد. ولی آنها جزئی از اقداماتی اند که میتوانند فعالیت های دفاع از حقوق را مورد حمایت قرار دهند و چنین حمایتی برای کمپاین یک سازمان دفاع از حقوق اهمیت حیاتی دارد. بطور مثال، آموزش هایی که توسط سازمانهای جامعه مدنی مهیا میشوند بدون شک بر طرز برخورد یک سازمان دفاع از حقوق در برابر بعضی موضوعات خاص تأثیر دارد، مثلاً موضوعات مربوط حالات درگیری، موضوعات حقوق بشری و غیره.

چالش ها در برابر کمپاین دفاع از حقوق

توانمندی جامعه مدنی و فضائی که در آن کمپاین های دفاع از حقوق بطور مؤثر براه انداخته میشوند به شرایط ذیل وابسته میباشد:⁶⁸

- رسوم و سابقه محرمیت که بخش امنیت را احاطه نموده است، دسترسی جامعه مدنی را به معلومات مربوطه و همچنان تصمیم گیرندگان که در نهایت امر گروه مورد هدف کمپاین های دفاع از حقوق اند، محدود می سازند؛
- اولویت دادن به نگرانی های امنیت ملی نسبت به آزادی های مدنی و حقوق بشر، به این منظور که امکانات زیادی برای به حسابدهی کشاندن بخش امنیت وجود نداشته باشد؛
- کمبود تخصص و ظرفیت کاری در بین سازمانهای جامعه مدنی که نتوانند با امکانات دست داشته شان در مسائل تدارکات و تخصیص بودجه برای بخش نظامی و پولیس مداخله کنند؛
- حمایت محدود اعانه دهندگان از فعالیت های سازمان جامعه مدنی در قسمت اصلاحات بخش امنیت، آنچه منحصراً کمک تخنیک به کارگردانان دولتی در این بخش ضروری میباشد.
- پراگندگی و نفاق در جامعه مدنی که منتج به ناتوانی سازمانهای جامعه مدنی میگردد تا آنها نتوانند در موضوعات مربوط به نظارت بخش امنیت بطور دسته جمعی عمل نمایند.

باوجودیکه این چالشها محدودیتهایی را در سر راه سازمانهای جامعه مدنی ایجاد مینمایند تا نتوانند اصلاحات مؤثر را در بخش امنیت به وجود آورند، راه های دیگری وجود دارد که طی آن گروه های دفاع از حق میتوانند تأثیرات شانرا در این راستا داشته باشند.

⁶⁷ Nabacwa, Mary Sconko, Policies and Practices Towards Women's Empowerment: Policy advocacy by Gender focused NGOs and the Realities of the gross roots women in Uganda, Action Aid: London 2001. p.8. available at http://actionaid.org.uk/doc/lib/123_1_reality_grossroot_ugand.pdf

⁶⁸ Karen Barnes and Peter Albrecht, „Civil Security Oversight of the Security Sector and Gender” in Gender and Security Sector Reform Toolkit, Megan Bastick and Kristin Valasek (eds), DCAF/ODHR, UN-INSRAW, Geneva 2008

چوکات ۵ - ۲

فیصلنامه آفریقای جنوبی پیرامون دفاع و محدودیت های آن

در جریان تسوید فیصلنامه آفریقای جنوبی در مورد دفاع، اجرائیه کاملاً از مفیدیت مشوره های عامه قانع ساخته نشده بود. ولی مشوره هاییکه مورد ستایش و حسن نیت پارلمانی قرار گرفت منتج به ایجاد یک کمیته بررسی دفاعی گردید. این کمیته که در آن نمایندگان پارلمان، تحلیلگران جامعه مدنی و همچنان افسران عالیرتبه و مامورین ملکی شامل بودند، به برگزاری ورکشاپ های ولایتی و دو کنفرانس مشورتی در سطح ملی پرداخت.

اعضای پارلمانی و گروه های جامعه مدنی در بسیاری از موضوعات از نفوذ برخوردار بودند ولی در جریان بحث های تند روی طرح نیروی دفاعی، محدودیت هایی که در برابر آنها وجود داشت نیز رونما گردید. در مجموع آنها از تخصص نظامی کافی برخوردار نبودند، بناءً در باره طرح نیروی هجومی، که از طرف «نیروی دفاع ملی آفریقای جنوبی» (SANDF) پیشنهاد گردید، بحث های معلوماتی زیادی صورت نه گرفت. منظوری نیروی هجومی از طرف پارلمان منتج به بحث مشاجره آمیز در رابطه با تدارکات تجهیزات نظامی به این نیرو گردید، در این تجهیزات کشتی و هواپیما های جنگی به ارزش بالاتر از پنج میلیارد دالر نیز شامل بود. این مسأله با اصول و راهنمایی فیصلنامه دفاع آفریقای جنوبی که بر ایجاد یک نیروی دفاعی غیرهجومی و محدود ساختن مصارف نظامی و توجه بیشتر به انکشاف اجتماعی و اقتصادی تأکید می ورزید، همنوایی نداشت.

منبع:

Nathan; Lauri, Local Ownership of Security Reform: A Guide for Donors, University of Birmingham, London, 2007, p.103.

پالیسی قابل تغییر

طرح پالیسیهای مربوط به موضوعات امنیتی، درگذشته ها توسط محرمیت مهار شده بود و خواسته های امنیت ملی اکنون هم تا حدودی ایجاب محرمیت را می نماید. ولی در حالیکه جزئیات تخنیکی و قانونی راجع به اینکه چگونه تأسیست دیموکراتیک بخش امنیت را ایجاد نمود واضح و روشن اند، تطبیق موفقانه در این مورد مربوط به ظرفیت و امکانات مردم بوده تا راجع به شرایط امنیتی اظهار نظر کرده و نگرانی های شانرا بیان نمایند. وقتی گفته میشود که مسائل مربوط به امنیت و عدالت جزئی از پالیسی عامه میباشند و آنرا اساساً منحصراً مصالح عامه می شمارند، بناءً باید روی آنها در سطوح مساوی با مسائل اقتصادی، صحت عامه تعلیم و تربیه بحث صورت گیرد. در این مورد بحث عامه از راه های مختلف ممکن است، مثلاً سروی نظریات عامه، بحث توسط گروپ های مورد هدف، پخش فلم های مستند از طریق تلویزیون، بحث های تلویزیونی، انتشار مقاله ها و تبصره ها در روزنامه ها، کمپاین های معلوماتی عامه، سیمینارها در سطح مؤسسات تعلیمی و جلسه های خاص پارلمانی که در آن مردم عامه نیز اشتراک نموده بتوانند.

تمرکز تنها پیرامون پروسه پالیسی (طوریکه انتقاد میشود سازمانهای جامعه مدنی تنها همین کار را می کنند) و رسیدن به هدف کوتاه مدت مبنی برتعدیل و اصلاح آنی در قانون و پالیسی این خطر را با خود همراه دارد که تلاشهای دراز مدت برای تحکیم چنین موفقیت ها نادیده گرفته شوند. مقیاس واقعی موفقیتها باید این باشد که گروه های حاشیوی توانسته باشند نیاز های امنیتی شانرا تعریف کنند، تأسیسات امنیتی در برابر مردم جوابگو و حساسه ساخته شده باشند، در عملکرد این تأسیسات مطابق به

خواست مردم تغییراتی به وجود آمده باشد و سازمانهای جامعه مدنی در پروسه پالیسی از آغاز تا پایان سهم داشته باشند.

چوکات ۵ - ۳

سازمانهای زنان از پولیس میخواهند تا بر ضد خشونتهای داخلی عمل کنند: قضیه اتریش

در نتیجه کمپاین های مستمر برای دفاع از حقوق که از طرف گروه های زنان براه افتاد، بسیاری از کشورهای اروپایی برای مقابله با خشونت علیه زنان در دهه ۱۹۹۰ ستراتیژی های جدیدی را طرح ریزی نمودند. منحصبت جزئی از تلاش های شان برای دفاع از حقوق سازمانهای زنان در رابطه با قضیه های خشونت به جمع آوری اسناد پرداختند. این قضیه ها نشان دادند که زنان از حفاظت محروم اند، بناءً با استفاده از نتایج بدست آمده از مسوولین امور عامه خواسته شد تا به ابتکار عمل دست زنند. بنابر نداشتن قوانین لازم، پولیس جز اینکه به زنان مشوره دهد که با اطفال شان خانه شوهر را ترک گویند کدام کار بیشتری از آن انجام داده نتوانست. در نتیجه جدوجهد های دفاع از حقوق اکثر کشورهای اروپایی اکنون قوانینی را وضع نموده اند که به زنان حتی در مراحل خیلی ابتدایی تدابیر محافظتی را اتخاذ می نمایند، از جمله به پولیس صلاحیت استثنایی داده میشود تا فوراً داخل اقدام شود.

بطور مثال در اتریش قانون «حفاظت در برابر خشونت» در اول ماه می ۱۹۹۷ نافذ گردید. در پهلوی این قانون اکنون بین پولیس و سازمانهای حمایت زنان همکاری منظم وجود دارد. وقتی ایجاب امر استثنایی را بکند، پولیس فوراً به سازمان های حفاظت زنان اطلاع میدهد و آن سازمان با قربانی حادثه فوراً تماس میگیرد. سازمان حفاظت زنان که مستقل از حکومت عمل میکند، خدمات لازم حفاظتی را طور مجانی به قربانیان خشونت عرضه میدارد، در این خدمات مشوره های لازم در جریان دعوی محکمه نیز شامل میباشند.

منبع:

Logar, R., "The Austrian Model of Intervention in Domestic Cases", Expert Group Meeting organized by the UN Division for the Advancement of Women, 17-20 May 2005, Vienna, <http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw-gp-Austria>. Available at [2005/docs/experts/logar.dv.pdf](http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw-gp-Austria)

سطح دفاع از حقوق

کمپاین های دفاع از حقوق در رابطه با بخش امنیت میتوانند مسوولین و تأسیسات سطوح مختلف (از پولیس محلی گرفته تا به سطح بین المللی) حتی سازمان ملل را مورد هدف قرار دهند. خصوصاً در دوره مابعد جنگ و درگیری که حالت کاملاً بی ثبات میباشد، تأسیسات دولتی شاید خیلی ضعیف باشند و کارگردانان غیردولتی مانند رؤسای ملیشه ها و نیروهای غیر منظم مسلح شاید یگانه مراجع تأمین امنیت و عدالت تلقی گردند.

بناءً در دوره مابعد درگیری، در کشورهای انتقالی، روبه انکشاف و انکشاف یافته اساساً کارگردانان مختلفی وجود دارند که به شکلی از اشکال در کمپاین های دفاع از حقوق سهیم اند. این حالت مخصوصاً زمانی بیشتر قابل درک است که مسوولیت تأمین امنیت و عدالت در انحصار تأسیسات محلی قرار گیرد:

- **سطح محل:** مثلاً ماموریت های محلی پولیس، تأسیسات محلی حکومتی، نمایندگی های محلی احزاب، ملکان و بزرگان محلی؛
- **سطح ملی:** مثلاً اجرائیه که طرح و ابتکار پالیسی های امنیتی را عهده دار است، پارلمان که پالیسی ها را منظور نموده و یا آنرا رد می نماید و یا در قسمت منظور بودجه و طرز تطبیق آن مداخله میکند؛
- **سطح بین المللی:** مثلاً اداره عملیات حفظ صلح ملل متحد، پروگرام انکشافی ملل متحد، تصیم گیرندگان و مقامات در سطح ملل متحد و یا در سطح نمایندگی های آن در کشورهای مختلف، که آنها در تسوید، مذاکرات و تصویب پالیسیهای ملل متحد پیرامون اصلاحات بخش امنیت دخیل میباشند. در سطح بین المللی کارگردانان مهم دیگر عبارت اند از حکومتها، خصوصاً سفارتخانه های آنها، سازمانهای غیر حکومتی بین المللی که میتوانند از ستراتیژی کمپاین طرفداری از حقوق دفاع بکنند.

موضوعی را که شما میخواهید عنوان کنید اساساً به این سه سطح مختلف ارتباط میگیرد و بناءً کمپاین شما برای دفاع از حقوق به مسایل ذیل وابسته میباشد:

- ۱ میزان مشکلاتی که شما میخواهید به حل آن پردازید؛
- ۲ محلیکه شما روی مشکل یا موضوع مورد نظر تان میتوانید تأثیر بیشتر داشته باشید؛
- ۳ شبکه و روابط سازمان شما؛
- ۴ ماموریت و یا هدف سازمان شما.

چوکات ۵ - ۴

دفتر ارتباطی سازمان غیر حکومتی- نقطهء آغاز کار برای کمپاین های دفاع از حقوق در اروپای شرقی و مرکزی و در دولتهای بالتیک

بشمول پولیند و جمهوریت چک در اروپای شرقی و مرکزی اکثر کشورها و همچنان دولتهای بالتیک بین شان دفتر ارتباطی (سازمان غیرحکومتی) ایجاد نموده اند. در بین کشورهای منطقه دفاتر ارتباطی بر اساس مدل های مختلف تأسیس شده اند:

- ۱ پولند، کرواتیای، جمهوریت چک، سلواکی، سلوانیا: کارکرد دفاتر ارتباطی شان توسط یک یونت اداری و ارگان مشورتی به پیش برده میشود، این دفتر بر اساس مشارکت طوریکه در قوانین، فرامین یا منشورها تصریح شده کار می کند؛
- ۲ رومانیای، هنگری: ارگانهای حکومتی بدون کدام ارگان مشورتی بر همکاری سازمان ها بین سازمانهای غیر حکومتی و حکومت نظارت می نمایند؛
- ۳ لاتویا، استونیا: دیپارتمنتهای موجود وظایف ارتباطی سازمان های غیرحکومتی و حکومت را بر علاوه مسوولیتهای دیگر شان به پیش میبرند، بشمول وظایف ادغام جامعه، حکومت محلی و اداره منطوقی؛
- ۴ لتوانیا: دیپارتمنت های مختلف حکومت برای هماهنگی با سازمانهای غیر حکومتی در چوکات صلاحیت شان مسوول اند.

هدف و ساحه های همکاری: دلیل عمده برای ایجاد دفتر ارتباطی سازمان غیرحکومتی در کشورهای مذکور تحکیم روابط بین جامعه مدنی و حکومت میباشد. دفاتر ارتباطی سازمان های غیرحکومتی به

این هدف ایجاد نشده اند که با بخش امنیت تصفیة حساب کنند، ولی بآنها می‌توانند نقطه آغاز برای سازمانهای جامعه مدنی باشند تا صدای شانرا در رابطه با این موضوعات بلند کنند.

ساحه های عمده همکاری بین سازمانهای غیرحکومتی و حکومت: فعالیتهای عمده دفاتر ارتباط در تمام این کشور ها مسوده نمودن و مشوره دادن روی قوانین، تمویل مستقیم و غیرمستقیم و تبادلۀ معلومات میباشد. از جمله چهار کشور – سلوانیا، رومانیای، استونیا و هنگری – بشمول آموزش برای نمایندگان سازمان غیرحکومتی و دیگر کسانیکه در جامعه مدنی فعال اند، بر تعلیم تأکید میورزند. تشویق برای سهمگیری در فعالیت های مدنی، حکومتداری باز و دیالوگ اجتماعی در جمله اولویتهای در سلوانیا، لاتویا، رومانیای، استونیا و لیتوانیا میباشد.

ساحه های خاص همکاری: دفاتر ارتباطی در بعض کشور ها در ساحه های خاص میان سازمان غیرحکومتی و حکومت همکاری می نمایند، مانند پولند و کرواتیای (تحقیق)، استونیا (احصائیة سیستم های حمایتی برای ابتکارات ملکی یا مدنی) و هنگری (انکشاف منابع «معلومات اجتماعی»).

چالش ها: ممانعت ها در برابر همکاری بین سازمانهای غیرحکومتی و حکومت در تمام کشورها تقریباً باهم شباهت دارد. ایجاد فضای اعتماد و غلبه بر طرزالعمل های نادرست و امیدواری های کاذب، از جمله چالشهای عمده در این راستا میباشد. در سلوانیا، پولند، جمهورییت چک و هنگری مشکل اساسی ایکه تشخیص گردیده این است که در تلاشهای همکاری کی ها صلاحیت نمایندگی از سازمانهای غیرحکومتی را دارند. در رومانیای بنابر عدم تجربه در مشوره ها فی مابین فرقه های مختلف مداخله صورت گرفته است. محدودیتهای اداری (بشمول تشکیلات کهنه، هماهنگی ضعیف، منابع محدود و بی کفایتی ها) در کشور های رومانیای، جمهورییت چک، استونیا و هنگری موانع عمده در همکاریها تشخیص شده اند.

منبع:

Gerasimova, Maria, The Liason Office as a Tool for Successful NGO-Government Cooperation: An Overview of the Central and Eastern European and Countries "Experience", The International Journal of Not-for-Profit Law, vol, 7, Issue 3 (2005).

سازمان جامعه مدنی دفاع از حقوق و چوکات های بین المللی اصلاحات بخش امنیت

ابزار، چوکات های قانونی و اعلامیه های بین المللی منحیث وسایل مهم برای سازمانهای جامعه مدنی بشمار میروند. از این ابزار میتوان منحیث وسیله استدلال برای اقتناع حکومت ها استفاده نمود تا نیازهای امنیت بشری را درک کرده و آنرا به رسیمت بشناسند. بعض ار نورم های دیموکراتیک دیگر در فصل های دیگر همین کتاب توضیح شده اند، ولی چهار نورمی که برای حکومتداری بخش امنیت نهایت اهمیت دارند، قرار ذیل اند:

اول، گزارش ملل متحد پیرامون تأمین صلح و انکشاف: نقش ملل متحد در حمایت از اصلاحات بخش امنیت: گزارش منشی عمومی ملل متحد (۲۰۰۸) برای اصلاحات بخش امنیت هدیایات و راهنمایی های همجانبه ملل متحد را تقدیم میدارد، با این هدیایات و راهنمایی ها به دولت ها و جوامع کمک میشود تا

در ایجاد تأسیسات امنیتی مؤثر، حساسه و حامی برای صلح و امنیت بین المللی، انکشاف دوامدار و متعهد به حقوق بشری قدم بردارند.»⁶⁹

دوم، طرح اتحادیه اروپا که بنام «طرح برای حمایت اصلاحات امنیت در اروپا (۲۰۰۶)»⁷⁰ یاد میشود نیز منحصراً راهنما و وسیله مهمی برای چنین اصلاحات بکار گرفته میشود. این طرح بر نقش کلیدی جامعه مدنی در بخش اصلاحات بخش امنیت حتی «بدون موافقت قبلی حکومتها» تأکید میورزد و میگوید که جامعه مدنی «در اصلاحات نظارت بخش امنیت سهمی مهمی دارد.»

چوکات ۵ - ۵

پلانگذاری کمپاین شما برای دفاع از حقوق⁷¹

<p>راجع به پالیسی ها، بودجه و غیره از تحقیق استفاده کنید تا مشکلات را تشخیص نموده و اطلاعات مشخص بدست آورید.</p> <p>اگر میخواهید در بخش امنیت توسط کارگردانان جدی تلقی شوید، شما باید از طریق یک کارشناس عمل نمایید. بناءً فهم عمیق از موضوعی که شما پلان دفاع از آنرا دارید، خیلی مهم میباشد.</p>	<p>موضوع از چه قرار است و علت آن چه است؟</p>
<p>هدف عبارت است از یک مطلوب درازمدتی است که تنها از طریق ترکیب دفاع از حقوق و فعالیتهای عملی تحقق می یابد. هدف میتواند این هم باشد: «تأمین بازنگری مستمر در داخل حکومت در رابطه با موضوعات مربوط به امنیت.»</p> <p>مقصد یک مطلوب آنی بوده و باید مشخص و قابل سنجش باشد، اما به هیچ صورت یک فعالیت پیشنهادی شده نمیتواند. مثال مقصد: «حکومت وظیفه دارد تا اخیر ۲۰۱۰ یک میکانیزم مشورتی را درباره بودجه دفاعی برای سازمانهای جامعه مدنی ایجاد کند.»</p>	<p>اهداف و مقاصد شما چه اند؟</p>
<p>بطور مثال، بلند بردن سطح آگاهی، دانش، موقف و تغییرات در سلوک پالیسی سازان یا کارگردانان بخش امنیت، جلوگیری از فساد قضائی یا سوء استفاده از تأمین امنیت.</p> <p>به عبارته دیگر در نتیجه تطبیق ستراتیژی دفاع از حقوق چه تغییری یا تفاوتی بوجود می آید؟ یکی از این تفاوت ها شاید وضاحت و صراحت در موضوعات مربوط به امنیت باشد.</p>	<p>تغییرات مشخصی که شما میخواهید به آن نایل شوید، کدام ها اند؟</p>

⁶⁹ Available at

[http://www.unog.ch/80256EDD006889554/\(httpAssets\)/90489EE81287591FC12573400322816/\\$file/Joint+Semi_na_A-62-569_S-2008-39.pdf](http://www.unog.ch/80256EDD006889554/(httpAssets)/90489EE81287591FC12573400322816/$file/Joint+Semi_na_A-62-569_S-2008-39.pdf)

⁷⁰ Available at <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0253:FIN:EN:PDF>

⁷¹ Adapted from Who makes the News? "Mission Impossible": A Gender and Media Toolkit, Availbe online at: http://www.whomakesthenews.org/get_involved/advocacy_toolkit

<p>راجع به انواع مختلف پیشرفت هایی که شما میخواهید در جریان تطبیق ستراتیژی دفاع از حقوق دنبال نمایید، فکر کنید. شاخص ها میتوانند پروسه، تأثیر و نتیجه را مدنظر گیرند و یا روی تغییرات در محیطی که شما کار میکنید متمرکز شوند، همه اینها به منظور اینکه آیا شما به مقاصد تان نایل شده اید، تأثیرات شانرا دارند.</p>	<p>از کدام شاخص ها برای دنبال نمودن پیشرفت ها بسوی نتایج استفاده میشود؟</p>
<p>آنها راجع به چه معلومات دارند؟ چگونه آنها تحت نفوذ قرار میگیرند؟ چگونه آنها تصمیم میگیرند؟ به کدام معلومات آنها نیاز دارند؟ آیا شما میدانید چه کسانی با آنها کار میکنند و آیا مورد اعتماد آنها هستند؟</p> <p>مجزا از شخص یا اشخاصی که مورد هدف ستراتیژی دفاع از حقوق شما اند، فعالیتهای شبکه بی را باید بیشتر از همه ارزش دهید (با این کار شما میتوانید حمایت سهم دارندگان درجه دوم را بدست آورید. در ذیل ملاحظه نمائید)</p>	<p>سهمدارندگان کلیدی شما کی ها اند؟</p>
<p>سهمدارندگان اصلی آنهایی اند که قدرت و توان تغییر را دارند، ولی شاید آنها کسانی باشند که برای عمل نیاز به اقناع دارند؛ سهمدارندگان درجه دوم شامل گروهی از اشخاص اند که بر حمایت آنها میتوان تکیه نمود؛ سهمدارندگان اصلی آنهایی اند که از تغییرات بوجود آمده منفعت میبرند و عده مهم دیگر گروه هایی اند که در بخش امنیت سراغ شده میتوانند که شاید مخالف ستراتیژی هم باشند. در این قسمت وقت بکار است تا فکر شود شما چگونه میتوانید کار کنید و هر سهمدارنده را تحت نفوذ قرار داده و چانس موفقیت را بیشتر سازید.</p>	<p>سهمدارندگان اصلی شما کی ها اند؟ آنها در طرح اهداف، مقاصد، نتایج و شاخص های ستراتیژی شما چگونه دخیل اند؟ سهمدارندگان درجه دوم و قابل اهمیت دیگر شما کی ها اند؟</p>
<p>چگونه میتوانید یک سمپل یا نمونه ای از مخاطبین مورد نظرتانرا بدست آورید؟ از کدام وسایل برای معلوم نمودن نظریات آنها راجع به موضوعات استفاده میکنید؟ آنها راجع به ین موضوعات چگونه به معلومات دسترسی پیدا مینمایند. برای معلومات بیشتر به فصل تحقیق در این کتاب مراجعه کنید.</p>	<p>چه نوع تحقیق را شما باید براه بیندازید تا بتوانید فرضیه های مربوط به دانش، موقف و غیره را مورد آزمایش قرار دهید؟</p>
<p>از “Focus Groups” یا گروه های مورد توجهی که از تجربه رسانه ها و انواع دیگر تحقیق رسانه بی برخوردار باشند، استفاده کنید تا از وقوع و علت حوادث خبر شوید و براساس آن پیام های تانرا عیار سازید.</p>	<p>پیامهای کلیدی ای که باید شما آنرا جهت ایجاد تغییرات به هر گروه سهمدارنده ارسال نمایید، کدام ها</p>

	<p>اند (بطور مثال، دانش آنها را افزایش بخشید، عملکرد آنها را تغییر دهید و غیره)</p>
<p>در مورد اشخاص مورد هدف صراحت داشته باشید؛ راجع به پس منظر این گروه ها تحقیق کنید و آنها را با پیامهای مناسب مورد هدف قرار دهید. راجع به کسانی که با ایشان در صدد مفاهمه هستید فکر کنید و به کسانی زمینه مداخله را مساعد بسازید که نزد سهامدارندگان کلیدی از نفوذ و اعتبار برخوردار اند.</p>	<p>برای مفاهمه با سهامدارندگان تان چه نوع وسایل (مثلا برای حقایق یابی از طرزهای خیلی مشهور تحقیق، اوراق حقایق یابی) چینلها (مفاهمه های روبرویی، سمینار ها، میدیا) و فعالیتهایی مناسب اند؟</p>
<p>وقتی ستراتیژی تانرا طرح ریزی میکنید تعیین وقت نمایید، برای انجام کارها وظایف را مطابق به ضرب الاجل تعیین شده بطور مناسب و مؤثر تقسیم کرده و تاریخ و موعد انتشار و توزیع مواد را تعیین کنید.</p>	<p>وقت و زمان و پلان کاری ستراتیژی کمپاین دفاع از حقوق شما چه وقت و چیست؟ تاریخ ها و مناسبت های کلیدی برای پخش پیامها و مواد نشراتی شما کدام ها اند؟</p>
<p>در منابع و امکانات نه تنها بنیه مالی، بلکه قوای بشری و تخصص آنها، شهرت سازمان شما (مثلاً سرمایه اجتماعی) راجع به یک موضوع خاص که شما در صدد دفاع از آن برآمده اید، شامل می باشند.</p>	<p>برای تمویل ستراتیژی کمپاین دفاع از حقوق چه اندازه بودجه بکار دارید؟ به کدام تخصص و مهارتها ضرورت دیده میشود؟</p>
<p>راجع به این فکر کنید که سازمانهای دیگر چگونه از تجارب شما میتوانند استفاده کنند.</p>	<p>تأثیرات ستراتیژی و تجارب آموخته شده تانرا چگونه ارزیابی</p>

	میکنید؟
<p>وقتی شما تغییرات موفقانه ای آورده باشید، باید راجع به این فکر کنید که چگونه میتوانید این موفقیت را حفظ کنید و آنرا ثابت نگهدارید. در صورتیکه کمپاین دفاع از حقوق به سطح پالیسی متمرکز شود، ایجاب می کند که تطبیق این پالیسی تحت مراقبت گرفته شود. مثلاً کی ها در آن دخیل اند؟ کدام طرز تطبیق برنامه موثر تمام میشود؟</p>	<p>دوام و ثبات ستراتیژی دفاع از حقوق خود را چگونه تأمین میکنید؟</p>
<p>شما نظریه محیط سیاسی ای که در آن کار میکنید باید همه خطر هایی را که متوجه ستراتیژی شما اند، با نهایت احتیاط واضح سازید، تا هم امنیت جسمی شما تأمین شود و هم از بحثی به دور نمانید که میخواهید در آن فعال شوید.</p>	<p>خطرهای متصور از ناحیه ستراتیژی شما برای دفاع از حقوق چه اند؟</p>

سوم، هدایت و راهنمایی راجع به اصلاحات بخش امنیت و حکومتداری (۲۰۰۵)⁷² که توسط کمیته کمک انکشافی (DAC) سازمان انکشاف و همکاری اقتصادی OECD صادر شده است نیز در این راستا مفید میباشد. این راهنمایی ها توسط DAC کشور های کمک دهنده به هدف کمک به حکومت ها و مؤسسات خودشان، کشورهای رو به انکشاف و سازمانهای بین المللی ساخته شد تا در قسمت اصلاحات بخش امنیت فعالیتهای شانرا تقویه نمایند. این راهنمایی ها اهمیت کمک به «جامعه مدنی جهت تلاش مبنی بر ایجاد یک محیط طرفدار اصلاحات برای حکومتداری دیموکراتیک بخش امنیت» را نشان می دهند.

و سر انجام کتاب راهنمای کمیته کمک انکشافی سازمان انکشاف و همکاری اقتصادی OECD پیرامون اصلاحات بخش امنیت برای کمک به امنیت و عدالت (2007)⁷³ به کشورهای کمک دهنده راجع به راه های ممکنه راهنمایی های مفیدی ارائه می نماید تا در ساحة سکتور اصلاحات خلاء بین پالیسی و عمل را بسته نمایند. این کتاب راهنما انکشاف، امنیت، حاکمیت قانون و هیأت دیپلماتیک، هم آنهایی را که در ساحة عمل و هم آنهایی را که در دفاتر مرکزی به طرح و ایجاد پالیسی و ستراتیژی مصروف اند، مورد هدف قرار م دهد. در این کتاب یک بخش راجع به نقش جامعه مدنی مبنی بر سهمگیری در نظارت بخش امنیت و اصلاحات بخش امنیت اختصاص داده شده است.

براه اندازی کمپاین دفاع از حقوق

کمپاین های دفاع از حقوق سازمانهای جامعه مدنی باید برای عملکردهای شان ستراتیژی ای طرح نمایند که بتوانند فعالیت های وسیع شانرا به خوبی انجام دهند.

موضوعات را تشخیص نموده و پلانگذاری نمایید

نکته آغاز هر ستراتیژی دفاع از حقوق عبارت از یک پلان واضح و روشنی است که نشان بدهد شما به کدام هدفی میخواهید نایل شوید و برای رسیدن به آن چه راهی وجود دارد. راهنمایی ذیل میتواند در این راستا مفید واقع شود.

⁷² Available at <http://www.oecd.org/dataoecd/8/39/31785288.pdf>

⁷³ Available at <http://www.oecd.org/dataoecd/43/25/38406485.pdf>

چوکات ۵ - ۶

مغستان - شمولیت تعلیمات صحی جنسی در نصاب آموزش تعلیمات نظامی

سازمان غیرحکومتی بنام، Mongol Vision که در سال ۱۹۹۸ تأسیس گردید، مصروف فعالیت های صحی است. در این فعالیتها موضوع جلوگیری و کنترل ویروس HIV یا ایدز و دیگر امراض ساری ناشی از تماسهای جنسی نیز شامل اند. این سازمان مغلی فعالیت هایش را به مردان بشمول افسران نظامی و سربازان قوای مسلح متمرکز ساخته است. این کار توسط کمیته راهنمایی پالیسی عامه سازمان Mongol Vision رهبری شد و در آن معاون قوماندان قوای مسلح مغستان نیز سهم داشت.

موضوع: جلبیان جدید قوای مسلح، خصوصاً آنهایی که از مناطق اطرافی اند، معلومات ناکافی راجع به ویروس HIV یا دیگر میکروب های ناشی از ارتباطات جنسی یا STI دارند. ازینرو رقم مبتلایان به ویروس STI در بین افسران و سربازان قوای مسلح نسبتاً خیلی بالا رفته بود.

هدف: برای بلند بردن سطح معلومات راجع به ویروس های HIV/AIDS، میکروب های ناشی از ارتباطات جنسی یا STI و دیگر مسائل صحی در بین افسران و سربازان، از وزارت دفاع و قوای مسلح مغستان در صدد جلب حمایت.

سهمدارندگان کلیدی: وزارت دفاع و مقرهای قوای مسلح مغستان.

استفاده کنندگان اصلی: سربازان، افسران و شریکان روابط جنسی.

روش ها و مفاهیم ها: به وزارت دفاع و مقرهای قوای مسلح نامه ها فرستاده شد؛ با مقامات بلند پایه مجالس رسمی و غیررسمی برگزار گردید؛ پروژه ای با همکاری با مقامات بلند پایه طرح ریزی شد؛ با افسران عالیرتبه و رکشایی دایر گردید؛ افسران صلاحیتدار و طبیبان نظامی راجع به وضعیت مرض STI در بین منسوبین قوای مسلح گزارش دادند.

شاخص های موفقیت و تداوم: برای منسوبین نظامی درس های صحی مسائل جنسی در نصاب تعلیمی گنجانیده شد؛ سطح آگاهی در بین افسران عالیرتبه بلند گردید؛ از طرف وزارت دفاع حمایت صورت گرفت؛ ساحة فعالیتهای سازمان Mongol Vision وسعت داده شد.

منبع:

International HIV/AIDS Alliance, Advocacy in Action, A Toolkit to Support NGOS and CBOS Responding to HIV/AIDS, 2002, see <http://www.aidsmap.com/en/docs/4782D096-C740-41A5-AF06-D67C14B46DB8.asp#8.asp#8e83e1b6-6ffa-4479-85c3-0151eee78311>

نقش تحقیق در دفاع از حقوق

تحقیق باید تهداب هرستراتیژی دفاع از حقوق باشد و باید برای ارزیابی وضعیت در کشور شما براه انداخته شود. تحقیق باید بر مبنای معلومات درست هم از لحاظ کیفی و هم کمی از منابع قابل اعتبار استوار باشد. در این منابع مؤسسات علمی و مراکز پالیسی سازی و همچنان تأسیسات دولتی، سازمانهای جامعه مدنی و گزارشهای احصائیوی رسمی نیز شامل اند. مشوره ها با سهم دارندگان داخل خود تأسیساتی که شما در صدد نفوذ بر آنها هستید نیز قابل اهمیت میباشند. پالیسی سازان و دانشمندی که تصمیم خط مشی سیاسی را اتخاذ و اجندا های سیاست را تعیین میکنند به پیامهای مشرح و واضح نیاز دارند، آنچه بر مبنای شواهد و دلایل معقول استوار باشند. بطور مثال، پیرامون بودجه سازی برای بخش امنیت در طرح یک ستراتیژی دفاع از حقوق به دانش و مشوره های تخصصی کار

شناسان ضرورت دیده میشود تا بتوان یک تحلیل معقول راجع به تخصیص بودجه، فرضیه های برنامه های بزرگ اقتصادی که اساس مجموع بودجه را میسازند و تأثیرات تخصیص بودجه برسکتورهای مخصوص و گروه های اقتصادی - اجتماعی را تحویل داد. لطفاً برای معلومات بیشتر به بخش تحقیق در این کتاب مراجعه کنید.

وقتی که شما ارزیابی ایرا انجام دادید، شما باید سفارشات را راجع به اینکه چگونه این تغییرات در عمل تطبیق گردند پیشکش کنید. در صورتیکه تحقیق همجانبه ای قبلاً انجام یافته باشد، ولی سفارشات مربوط به پالیسی در آن وجود نداشته باشد، برای سفارشات که سازمان شما میخواهد جهت ستراتیژی دفاع از حقوق ارائه نماید، از تحقیقاتی که توسط سازمانهای دیگر براه انداخته شده است، استفاده کنید.

منحیث نکته مهم این را باید مدنظر داشته باشید که سفارشات باید با خصوصیات سیاسی، حقوقی و اقتصادی کشور شما همخوان باشد و واقعیت های جامعه شما در آن مدنظر گرفته شود. علاوه بر این سفارشات باید عملکردهای مفصلی را که کارگردانان مختلف در داخل بخش امنیت انجام دهند فهرست نمایند. سرانجام، اگر شما در صدد تغییر پالیسی هستید بهتر خواهد بود تا روی شمار محدودی از پیام ها مانند تقویة نظارت ملکی بر قوای پولیس و مسلح متمرکز شوید نسبت به اینکه تمام ساحه های پالیسی را بطور سطحی تحت پوشش قرار دهید.

این پروسه باید به یک ستراتیژی ای که سازمان شما میخواهد از آن برای کمپاین دفاع از حقوق استفاده کند و به سند دو یا سه صفحه ایی که نشان دهنده موقف شما باشد منتج گردد. در این سند باید درج باشد که: شما به کدام مسائل میخواهید توجه کنید؛ ارائه دلایل معقول که چرا سازمان شما نسبت به این موضوع متعهد است؛ و فعالیتهایی که شما تصمیم دارید برای حمایت از اجندای دفاع از حقوق انجام دهید. دنبال این پروسه تأمین میکند که شما:

- **موضوع تانرا بشناسید:** برای اینکه در موضوعات بخش امنیت از حیثیت و اعتبار برخوردار بود توانایی استدلال معقول و قانع کننده اهمیت حیاتی دارد، همچنان برای حل مشکل تشخیص شده باید توانایی دریافت راه حل را داشت. از اینکه با کارشناسان در ساحه عمل سروکار دارید، باید جنبه های تخنیکی راه حل پیشنهادی خود را بدانید. ازین طریق میتوانید جلو انتقادات را برضد آن سازمانهای جامعه مدنی بگیرید که بعض اوقات نمیتوانند از یک طرف تفاوت بین دفاع از حقوق و تحلیل سازنده و از طرف دیگر تفاوت بین مشارکت سیاسی و «تحلیلهای» بیطرفانه را تفکیک نمایند؛
- **دیگر سازمان هایی را که روی این موضوع کار میکنند بشناسید:** در صدد آن شوید که سازمانهای دیگر چه کاری انجام میدهند تا جلو کارهای دوگانه گرفته شود. در صورت امکان با یکدیگر همکاری کنید.
- **بر پروسه پلانگذاری متمرکز شوید:** برای رسیدن به هدف و مقاصد کمپاین دفاع از حقوق به فعالیت های مربوط مبادرت ورزید؛
- **خط تهداب را ترسیم کنید:** ارزیابی موضوع و ضرورت این را که چرا شما میخواهید به آن توجه نمایید، ترسیم کنید، خط تهدابی را که بر اساس آن شما می خواهید تأثیرات کمپاین دفاع از حقوق را مراقبت کنید، تعیین نمایید. تنها معلومات تفصیلی پیرامون کمپاین دفاع از حقوق میتواند به شما کمک کند تا موفقیت و یا عدم آنرا ارزیابی کنید (درعین وقت قابل اهمیت است تا بخاطر داشته باشید که جدا ساختن تأثیر دفاع از حقوق از تأثیرات فکتور ها و فعالیتهای دیگر شاید غیرممکن باشد)؛
- **اهداف را بشناسید:** راجع به موضوعاتی که مورد توجه شما اند، وضعیت اهداف تان، طرفداری یا غیر طرفداری از آن، بیانیه ها و مقاله های روزنامه ها راجع به آن و تاریخچه

مداخله در پالیسی های مربوط امنیت را مورد تحقیق قرار دهید؛ قانونیت این موضوعات را و کسانی که از آن نمایندگی میکنند جستجو کنید. محدودیت های بیروکراتیک، بودجوی، و اداری ای که بین ادارات دولتی وجود دارند، تشخیص نمایید؛

- از شبکه ها استفاده کنید: تماسهایی که شما در جریان کار پیدا میکنید و رابطه نزدیکی که شما با هر کارگردان بخش امنیت قایم میسازید برای رسانیدن پیام تان آغاز خوبی خواهد بود. سرانجام شما میخواهید تغییراتی را در ملت تان و در عملکرد فرد فرد از کسانی که در تأسیسات امنیتی و در دیگر بخشهای امنیتی فعال اند، ایجاد کنید.

تحلیل بودجه

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند راجع به بودجه ملی از طریق گزارشهای رسانه یی، انتشار اسناد و تهیه گزارشها به اعضای پارلمان بحث هایی را تحریک نمایند. همچنان سازمانهای جامعه مدنی میتوانند با تحلیل بودجه های تخصیص شده برای بخش امنیت برای سیاستمداران کمکی تخنیک تهیه کنند. بطور مثال، تحلیلی بادر نظر داشت مسائل جنسیت تشخیص خواهد نمود که آیا بودجه کافی به خواست های مختلف بین مرد و زن و اولویتهای مختلف در این رابطه مدنظر گرفته شده است و یا آیا چگونه تخصیص بودجه برای قوای مسلح بطور منفی بر تحولات اجتماعی - اقتصادی تأثیر می اندازد. باوجودیکه در فصل هشتم این کتاب روی موضوع بودجه بحث تفصیلی ارائه شده است، تحلیل سازمان جامعه مدنی در باره پیشنهاد های بودجه اجرایی پنج شکل ذیل را میتواند داشته باشد:

- ارائه تحلیل بودجوی همجانبه و سفارشات کمکی؛
- آزمایش فرضیه های برنامه های بزرگ اقتصادی ای که اساس بودجه را تشکیل میدهند و مطالعه تأثیرات بودجه روی متحول های اقتصاد بزرگ مانند کسر، قرضداری ملی، نرخ سود، رشد و استخدام؛
- تحلیل تأثیرات بودجه تخصیص شده برای تطبیق پالیسیهای بخش امنیت بر سکتورها یا گروه های اجتماعی - اقتصادی. بطور مثال پروگرام شبکه جنسیت در تانزانیا در سال ۱۹۹۷ انجمنی ایجاد نمود که مسائل بودجوی را بر مبنای جنسیت تحت مراقبت گرفت، این انجمن پالیسی های اقتصاد بزرگ و پلانگذاری را و اینکه آنها چگونه بر مردان و زنان در تانزانیا اثر میگذارند، در محراق توجه خود قرار داد؛
- تحلیل مالیات و عایدات و اینکه چی تأثیری از ناحیه توزیع آنها بر امنیت مردان و زنان و اطفال وارد میشود؛
- تدقیق شفافیت در پروسه بودجه و سهمگیری از طریق سروی سهامداران و درخواست از ادارات مختلف حکومتی تا اهداف مخصوص و مشخصی را تعیین نمایند که قابل سنجش، معقول و در یک مدت زمان معین قابل رسیدن باشند.

فهم از پالیسی سازی

برای دانستن اینکه قدرت در یک سیستم سیاسی در چه نهفته است لازم است تا طرز العمل های پالیسی سازی و حقوقی و همچنان نقش و مسوولیت اجراییه، پارلمان و کارگردانان دیگر را درک نمود. دانستن همه این فکتورها زمینه را برای هماهنگی پروسه دفاع از حقوق مساعد میسازد و در نتیجه میتوان سیاستمداران و مقامات مورد نظر را در یک وقت مناسب مورد هدف قرار داد. یکی از راه ها برای تشخیص کارگردانان و نقش ها و مسوولیت های آنها در بخش امنیت را میتوان در چوکات ۵ - ۷ که در ذیل می آید دریافت. برای تحلیل گسترده لطفاً به فصل مقدماتی این کتاب مراجعه کنید.

انکشاف پالیسی امنیت ملی (NSP) و پالیسی های سکتور بخصوص از جمله وظایف ادارات صلاحیتدار حکومت میباشدند، در حالیکه نقش پارلمان در قدم اول این است تا پالیسی ها به نیاز هایی توجه کند که توسط عامه بشمول جامعه مدنی تشخیص شده اند. این کار از طریق سه راه عمده ممکن است:

تصمیم گیری: وقتی پالیسی امنیت ملی و دیگر پالیسیهای امنیت به پارلمان راجع شد، پارلمان با استفاده از صلاحیت دیموکراتیک خود یا آنرا قبول میکند و یا رد و یا تعدیلاتی را در آن پیشنهاد میکند. پارلمان در رابطه با دوران بودجوی که عبارت از آمادگی بودجه و منظوری بودجه، مصرف و تقشیش آن میباشد، از عین وزن و قوت برخوردار میباشد. البته در همه کشورها چنین نیست. یک تحقیق در رابطه با تخصیص بودجه برای بخش نظامی در هشت کشور صحرای افریقا نشان میدهد که در این کشورها باوجودیکه تصویب بودجه دفاعی بعهده پارلمان است، ولی شاید آنها از بزرگی و قوت دقیق نیروهای مسلح اطلاع نداشته باشند و یا آنها مکلف باشند که مطابق به خواست اجرائیه عمل نمایند.⁷⁴

	اجرائیه		قضائیه	پارلمان	
	کابینه	رئیس دولت			
رئیس عمومی ارکان					
قوماندان اعلی	در وقت جنگ حکومت قوماندانی اعلی را بعهده دارد.	در بعضی از کشورها رئیس دولت نقش تشریفاتی دارد؛ در بعض دیگر او از صلاحیت عام و تام برخوردار است، مثلا در وقت جنگ قوماندان اعلی میباشد	محکمه قانون اساسی(ستره محکمه) قانونیت رئیس جمهور یا کابینه را منحیث قوماندان اعلی ارزیابی می کند.	در بعض کشورها پارلمان راجع به قوماندان اعلی بحث میکند و یا وی را تعیین می کند	
پالیسی امنیتی	پالیسی های امنیتی را طرح و تطبیق مینماید.	قوانین مربوط به پالیسی امنیت را امضاء می کند	در مورد مشروعیت پالیسی و اینکه آیا مطابق به قانون اساسی است غور مینماید،	روی پالیسی های امنیتی و پالیسی های سکتور مربوطه به بحث می پردازد؛ قانون	
به حکومت مشوره میدهد؛ پالیسی امنیتی را پلان، کمک و تطبیق مینماید.					

⁷⁴ SIPRI 2007, SIPRI Yearbook: Armaments, Disarmament and International Security, Oxford University Press, 2007.

				را نافذ میسازد	
بودجه	بودجه را منظور میکند	در دسترس نیست	در بعضی از کشورها اجرائیه از صلاحیت مناقشه آمیز ویتو برخوردار میباشد.	ب وجه را پیشنهاد می کند.	به حکومت مشوره میدهد.
قوانین دفاعی	قوانین را تصویب میکند	محکمۀ قانون اساسی مشروعیت قوانین را تفسیر می کند.	انفاذ قوانین را امضاء میکند.	قوانین را پیشنهاد میکند و قوانین ضمیمه یی را تصویب میکند.	به حکومت مشوره میدهد؛ قوانین را تطبیق میکند.
پرسونل	در بعضی از کشورها پارلمان صلاحیت دارد بعض مقرریهای مهم را منظور کند	راجع به سلوک و روش آنها قضاوت میکند.	قوماندانان عمومی را مقرر می سازد؛ پلانهای تشکیلاتی را منظور می کند.	قوماندانان عمومی را مقرر می سازد.	راجع به پلان تشکیلاتی مشوره میدهد؛ پلانهای تشکیلاتی را تطبیق میکند؛ قوماندانان پایین رتبه را مقرر میکند.
تدارکات	پروژه های بزرگ تدارکاتی را بررسی و یا منظور مینماید.	نقض قوانین در رابطه با اختلاس و جعلکاری را مورد قضاوت قرار میدهد.	در بعضی از کشورها اجرائیه می تواند (غالباً مناقشه آمیز) نقش قاطعانه را بازی نماید.	تدارکات اسلحه را پیشنهاد می نماید.	پروسه تدارکاتی را ابتکار و تطبیق مینماید
اعزام سربازان به خارج/میزبانی سربازان خارجی	منظوری قبلی، منظوری بعدی و یا عدم منظوری.	راجع به آن قضاوت میکند.	در بعضی از کشورها اجرائیه می تواند(غالباً مناقشه آمیز) تصامیم	در ماموریتهای بین المللی سهمگیری را مورد مذاکره قرار میدهد؛ راجع به	قوماندانی عملیاتی.

	مقررات	یکجانبه بگیرد.			
	سهمگیری تصمیم میگیرد.				

- **تطبیق:** در جریان تطبیق پالیسیهای امنیتی نقش پارلمان این است تا فعالیتهای حکومت را تحت مراقبت داشته باشد، مثلاً از طریق مراقبت مستمر بودجوی. پالیسیهای امنیتی عواقب مهم مالی باخود همراه دارند و بناءً برای «مالیه دهندگان» از اهمیت برخوردار اند؛
- **ارزیابی و درس گرفتن:** پارلمان ارقام و اجراءات در رابطه با تطبیق پالیسی امنیتی را تحت تفتیش قرار میدهد. گزارشهای پیشرفت که توسط ادارات مربوطه حکومتی تقدیم میگردد برای مراقبت تطبیق اهمیت دارند و همچنان راجع به اینکه آیا اصول پالیسی در عمل پیاده شده اند و یا خیر روشنی می اندازند.

نقش مرکزی پارلمان در پروسه پالیسی سازی زمینه را برای سازمانهای جامعه مدنی مساعد میسازد تا در طرح و انکشاف پالیسیها سهم اساسی داشته باشند. در این رابطه سهمگیری مستقیم در کمیته های مربوطه پارلمان شاید یکی از این امکانات باشد. فعالیتهای دیگری که در این رابطه میتوانند مدنظر گرفته شوند عبارت اند از رشد و توسعه نظارت مشترک فعالیتهای بین کمیته های پارلمانی و سازمانهای جامعه مدنی، اطلاع دهی موضوعات پارلمانی به وزیران، ایجاد یک دفتر رابط بین اعضای پارلمان و جامعه مدنی و توظیف مشاورین پالیسی تا راجع به موضوعات قابل نگرانی همکاری کنند.

جلسه های مشورتی

جلسه های مشورتی با پالیسی سازان و کارگردانان دیگر مربوطه معمولترین شکل کمپاین های دفاع از حقوق میباشد. بحثهای میزگرد را نیز میتوان مدنظر گرفت. در سطح بین المللی چنین محافل راه مؤثر برای گردهم آوردن هم دولتها و سهمگیرندگان دیگر و هم ادارات بین الحکومتی میباشد. در چنین جلسه ها سهیم ساختن کسانی که در اثر موضوعات مورد توجه شما متأثر شده اند به بحث براه انداخته شده اعتبار بیشتر می بخشد و به عین سویه برپالیسی سازی تأثیر بیشتر می گذارند.

یکی از مثالهای چنین محافل توسط سازمان غیر حکومتی ای بنام «گروه کاری زنان، صلح و امنیت» در همکاری با نمایندگی های ناروی و هالند در مقر ملل در نیویارک ارائه شده است. این سازمان بحث میزمدور بلند پایه ایرا راجع به حد فاصل بین موضوعات زنان و امنیت در کمیسیون کاری ایجاد صلح ملل متحد در رابطه با بروندی و سیرالیون دایر نمود. در این میزمدور زنان صلحجوی بروندی و سیرالیون صحبت نمودند و به پالیسی سازان مربوطه در سطح بین المللی موقع داده شد تا مفکوره ها و درسهای آموخته شده را راجع به اینکه چگونه سهم زنان در تعریف حاکمیت قانون در بروندی و سیرالیون⁷⁵ تأمین شده میتواند، تبادل کنند.

مجزاء از سازماندهی جلسه های خود شما سهمگیری در محافل کلیدی توجه را به موضوعات مورد علاقه شما جلب خواهد کرد.

⁷⁵ Source: <http://www.womenpeacesecurity.org/>

چوکات ۵ - ۸ ساختار جلسه شما

۱- آمادگی	۲- در جریان جلسه	۳- بعد از جلسه
شناختن پیام کلیدی	در باره بعضی از جنبه های پالیسی یا قانونمندی مثبت فکر کردن	از جلسه یادداشت گرفتن - چه اتفاق افتاد، کی ها شرکت داشتند، روی چه توافق صورت گرفت
منافع متقابل را مدنظر بگیرید	روی یک موضوع متمرکز شوید و به پیامهای کلیدی توجه کنید	از طریق تلفون، نامه یا ایمیل راجع به جلسه اطلاع بدهید
برای هدف تان معلومات را تهیه کنید	راه حل پیشنهاد کنید نه مشکلات	معلومات اضافی تهیه کنید، اگر وعده داده باشید.
وقت و زمان جلسه	صادق و با اعتبار باشید - وقتی نمی فهمید، اعتراف کنید که نمی فهمید	در صورتیکه با نوعیت جلسه مناسبت داشته باشد، برای اظهار نظر تان نامه ای به آن بفرستید
	برای حصول معلومات بیشتر پیشنهاد کنید	روی یک موضوع قبل از هر نوع رأی گیری و یا کدام قانونمندی دیگر موقوف رسمی تانرا روشن سازید
	یک نامه معلوماتی از خود بجا بگذارید	در موضوع دخیل بمانید
	از اشخاص دیگریکه با آنها صحبت مینمایید یادآوری کنید.	

نوشتن یک نامه

یکی از راه های معمول مفاهمه ارسال نامه میباشد. بمنظور مؤثریت، نامه باید کوتاه و صریح باشد، ولی در عین زمان باید معلومات کافی داشته باشد، تا علاقمندی پالیسی سازان را برای تعقیب موضوع تحریک کند. برای نوشتن نامه هدایت ذیل را میتوانید مدنظر بگیرید:

- واضح بنوسید که خواننده شما چی کار باید بکند؛ با یک جمله کلیدی آغاز کنید تا توجه خواننده را به خود جلب کنید؛
- بصورت مختصر واضح سازید که چرا شما فکر میکنید تا گیرنده نامه به یک اقدام متوسل شود و به او (مرد یا زن) کمک کنید تا بداند که چرا این اقدام ضروری است. در نامه پیامهای مهم را شامل سازید، ولی از تکرار جلوگیری کنید؛
- جملات و پاراگراف های کوتاه، موجز و دلچسپ بنوسید؛
- از استعمال معما ها یا جملات مبهم و استعاره یی جلوگیری کنید.

ارسال نامه ها به تنهایی برای آوردن تغییر کفایت نمیکند، بناءً آنها باید با دایر نمودن جلسه ها و محافل مشورتی و رسمی همراه باشند.

کمیته ها و هیأت ها

شرکت در کمیته ها و هیأت ها به داعیه شما بیشتر کمک میکند. آنها بهترین پایگاه برای اظهار نظریات سازمان شما شده میتوانند و از طریق آنها می توانید بطور مستقیم مردم و پالیسیها را تحت نفوذ قرار دهید. در عین زمان شما هم میتوانید به سهامدارندگان کلیدی موقع بدهید تا در هیأت سازمان شما شرکت نمایند.

استماعیه های پارلمانی

بصورت کل، پارلمان دو وظیفه دارد: نظارت بر اجرائیه و نمایندگی از منافع اتباع. در استماعیه ها معمولاً سیاستمداران راجع به بعضی از موضوعات با کارشناسان در تماس میشوند. سازمانهای جامعه مدنی که در بعضی از این موضوعات تخصص دارند، معمولاً در استماعیه شرکت مینمایند و سرانجام استماعیه ها در صدد آن اند که به سیاستمداران معلومات لازم تهیه کنند تا وظایف شانرا در پارلمان بصورت درست انجام بدهند.

کمیته های پارلمانی

کمیته های پارلمانی ایکه با مسائل امنیت و عدالت سروکار دارند، مهمترین در های دخولی برای فعالیتهای دفاع از حقوق به پارلمان میباشدند. پارلمان در مجموع کمیته های مختلف دارد که از آنجمله کمیته های موظف دایمی (مثلاً برای امور دفاعی) و کمیته های موقتی که وظایف شان تعامل با یک سلسله امور خاص میباشد (مثلاً طرح پالیسی امنیت ملی). در صورتیکه پارلمان در بخش نظارت بر امور دفاعی، امنیتی و قضائی نقش داشته باشد، بهترین زمینه را برای دخالت به سازمانهای جامعه مدنی مساعد میسازد.

شبکه ها

در صورت امکان، ایجاد شبکه های تماس مستقیم با وزیران و مقامات در وزارت خانه ها و ادارات مربوطه و همچنان در سازمانهای بین الحکومتی برای انتشار پیام های شما خیلی مهم میباشد. چنین شبکه ها میتوانند اشکال مختلف رسمی و غیررسمی داشته باشند، بعضی از آنها در فوق تشخیص گردیدند. برای دسترسی به پالیسی سازان مهم، بهتر است تا شماری از چینلهای مختلف را مدنظر گرفت. داخلی ها مانند کارمندان پالیسی سازان و همکاران آنها همانگونه کمک نموده میتوانند که خارجی ها مانند میدیا و سازمانهای پرنفوذ. وقتی چینلهای مفاهمه باز شدند شما نیز فعال باقی مانید و بطور منظم داخل مفاهمه شوید.

دفاع حقوق به سطح محلات

بطورمثال، سازمانهای جامعه مدنی ایکه مساوات جنسیت و حقوق زنان در هسته فعالیت های شان قرار دارند، میتوانند میان واقعیت نامنی ایکه مردان و زنان تجربه میکنند و پالیسی سازان در سطح ملی و بین المللی منحنیث رابط مهم قرار گیرند. سازمانهای متمرکز بر امنیت که در سطح محلات فعالیت مینمایند غالباً شبکه های دارای ریشه مردمی دارند که برای آنها زمینه را برای تشخیص نیاز های امنیتی مردم مساعد میسازند، زیرا آنها با امور روزمره مردم سروکار دارند. چنین اطلاعات خیلی مهم است، هم در پروسه زمینه سازی تدقیق بخش امنیت و هم منحنیث هشدار قبلی، آنچه برای تشخیص اولویتهای امنیت ملی و پالیسی اهمیت حیاتی دارد.

راه ها برای دخیل ساختن جوامع محلی در بحث پالیسی امنیت، طرز بیان و فعالیت‌های مربوطه به دفاع از حقوق عبارت اند از:

- کمک به سازمان‌های جامعه مدنی مردمی در قسمت طرز بیان نیازها و اولویتها در سطح محل؛
- مهیا ساختن تسهیلات بین گروه‌های دارای قاعده محلی بشمول اولیای امور غیردولتی در صورتی که ضرورت به آنها باشد و عرضه کنندگان امنیت محلی؛
- سهمگیری در انکشاف ستراتیژیهای امنیت محلی که بطور مثال به مسائل مربوط به خشونت بر مبنای جنسیت توجه نماید؛
- در مشارکت با گروه های دارای قاعده محلی مهیا ساختن آموزش مقایسوی و راهنمایی مربوط به موضوع به سهامداران ملی به منظور بیان پالیسیهای امنیتی؛
- نظارت مبنی بر اینکه آیا پالیسیهای امنیتی ای که در سطح ملی تصویب شده اند در سطح محل تطبیق شده اند و یا خیر.

فعالیتها در سطح محل ضروری میباشند، زیرا پالیسی هایی که در سطح ملی مطرح میگردند بطور اتوماتیک به محلات انتقال نمی یابند و بعض اوقات شاید تأثیر کمتر و یا حتی هیچ نداشته باشند. بناءً تداوم فعالیت های دفاع از حقوق یک امر ضروری میباشد، مانند یک قانونی که باید تعریف، تطبیق و بکار برده شود. دفاع از حقوق قابل اهمیت است، زیرا تا وقتیکه در یک محل نظام ارزشی بخصوص حاکم باشد، ساختن نورم های جدید مبتنی بر اصل قانون جاری مشکل میباشد و ایجاب عملکرد در سطح محل، سطح ملی و بین المللی را می نماید.

چوکات ۵ - ۹

فرصت ها برای دفاع از حقوق در سطح محل در سیرالیون

در سیرالیون دفتر امنیت ملی (ONS) با کمیته های امنیتی ولایتی (PROSECs) و کمیته های ولایتی ولسوالی (DISEC) در سطح محل همکاری دارد. کمیته های ولایتی و ولسوالی فوروم های مشورتی را تشکیل میدهند تا در سرتاسر کشور تهدید های امنیتی را ارزیابی نموده و به آن جواب قانع کننده بدهند. تأسیسات امنیتی غیرمرکزی که در داخل کشور موقعیت دارند میتوانند منحصبت میکانیزم های هوشداردهی قبلی برای حکومت کار کنند، زیرا آنها مستقیماً به ONS که به شورای امنیت ملی و به این ترتیب به شخص رئیس دولت حیثیت دفتر کمکی را دارد، گزارش می دهند.

PROSECs و DISEC فرصتی را برای سازمانهای جامعه مدنی مساعد میسازند تا پالیسیهای امنیتی را در سطح محل تحت نفوذ قرار دهند. این کمیته ها به این منظور ساخته شده اند تا اطمینان دهند که برای سازمانهای جامعه مدنی پایگاهی وجود دارد کی از آنجا به نمایندگی از مردم محلات نگرانیهای امنیتی را اظهار میدارند و نیز اطمینان دهند که پالیسی های امنیتی نیاز واقعی مردم را منعکس میسازند.

منبع:

http://www.daco-sl.org.encyclopedia/1_gov/1_4ons.htm

شبکه ها و ائتلاف ها - قوت در شمار

بطور عمومی یک کمپاین دفاع از حقوق وقتی بیشتر از قوت برخوردار می باشد که در اثر تشکل یک شبکه یا یک ائتلافی از سازمانهای جامعه مدنی رشد نموده باشد. یک شبکه نظر به تعداد اعضای خود از قوت برخوردار می باشد و میتواند هر سازمان را در برابر فشارهای سیاسی حمایت نماید. همچنان در یک ائتلاف هر سازمان میتواند از منابع بشری و مالی مشترکاً مستفید شود.

در اکثر کشورها برای سازمانهای جامعه مدنی بنابر موجودیت محیط سیاسی بسته و یا حتی خصومت منش مشکل خواهد بود در مسائل امنیتی و عدلی و همچنان پروسه های پالیسی سازی مستقیماً مداخله کنند. سرانجام هدف از اصلاحات بخش امنیت (SSR) ایجاد تغییرات در روابط قدرت می باشد و آزادی کسانی که از امنیت کمتر برخوردار اند به کاهش قدرت کسانی منتج میشود که قبل بر این در روابط قدرت به نفع خویش از انحصار کار می گرفتند. بناءً سهمگیری در بحثها و میکانیزمهای مربوط امنیت در سطح منطقوی وسیله مهم برای فشار بر پالیسی سازان در سطح ملی می باشد. سازمانهای جامعه مدنی بیشتر از اعتبار برخوردار خواهند بود اگر آنها عضو شبکه های منطقوی و بین المللی باشند و یا آنها شریکان بین المللی داشته باشند. از چنین حمایت میتوان در رابطه با طرح پالیسیهای امنیتی برای همکاری با حکومتها منحصراً یک قوه استفاده نمود.

وقتیکه با سازمانهای جامعه مدنی در صدد ایجاد ائتلاف میشود تا بر پالیسی ها و فعالیتهای بخش امنیت نفوذ پیدا کنید، نکات ذیل را لطفاً مدنظر داشته باشید:

- تنوع گروه ها و سازمانهایی که در شبکه نمایندگی میکنند؛
- ایجاد اصول مشترک برای شبکه تا از یک طرف منافع همه مدنظر پرفته شده و از طرف دیگر جلو فعالیت های خودسرانه گرفته شود. بناءً از همان آغاز باید اصول اساسی را تعیین نمود: هدف و حدود ائتلاف چه می باشد؟ ائتلاف در برابر کی حسابده می باشد؟ مدت زمان ائتلاف چقدر است؟ رهبری ائتلاف بعهده کیست؟ سخنگوی ائتلاف کیست؟
- فهم و دانش تخصص راجع به اینکه بخش امنیت چگونه کار میکند، پروسه پالیسی سازی و موضوع جنسیت چگونه است، باید در شبکه بطور گسترده مدنظر گرفته شود تا پروسه را در مجموع بتوان راهنمایی نمود (نکته قابل یادآوری در این رابطه دسترسی به معلومات تخصصی در داخل خود شبکه می باشد که پالیسی سازان بطور آنی به آن دسترسی ندارند)؛
- نمایندگی کارشناسان و دیگر افرادی که در بین پالیسی سازان از اعتبار و احترام فوق العاده برخوردار اند؛
- حفظ و ایجاد اعتبار سازمانهای جامعه مدنی (در این رابطه به فصل نهم این کتاب مراجعه شود).

چوکات ۵ - ۱۰

شبکه بخش امنیت افریقایی

شبکه بخش امنیت افریقایی (ASSN) که توسط شبکه جلوگیری از درگیری افریقایی بریتانیا تمویل می گردد، مثال خوبی است که چگونه یک شبکه ای از سازمانها می تواند در بلند نمودن صدای هر سازمان عضو در بخش اصلاحات بخش امنیت کمک و همکاری نماید. ASSN بمنظور ایجاد هماهنگی بین سازمانهای مختلف جامعه مدنی و شبکه های سازمانهای جامعه مدنی در این ساحه و

بمنظور جلوگیری از فعالیتهای دوگانه ساخته شد. با یکجا ساختن این سازمانها تحت یک شبکه واحد افریقایی برای تشخیص کفایت های اعضای محوری سهولت ایجاد می گردد. فراتر از این با جلوگیری از تداخل کفایتهای محوری هر سازمان عضو میتواند قوت انفرادی خود را به خرچ داده و به ارزش و قوت عمومی شبکه بیفزاید، آنچه برای کمک به تحکیم امنیت و صلح افریقا ضروری پنداشته میشود.

ASSN جوامع امنیتی در سطح قاره و منطقه را مورد توجه قرار داده است که آنها از منابع و امکانات معلوماتی در قاره افریقا و دیگر نکات جهان استفاده کنند تا به هدف تعیین شده مبنی بر ایجاد بخش امنیتی ملی دارای حکومتداری خوب و صلح و ترتیبات امنیتی دست جمعی و مؤثر نایل آیند.

ASSN با تشریح معلومات جمع آوری شده و درسهای آموخته شده ASSN در صدد ایجاد چوکات کاری ای میباشد که ظرفیت ها را توانمند میسازد تا بادر نظر داشت اصلاحات و تغییرات و حکومتداری بخش امنیت، دیالوگ را بین کارگردانان مختلف رشد دهد و بحثهای مفید را بمنظور نفوذ مثبت بر پالیسی سازان و تصمیم گیرندگان تحریک نماید.

برای رسیدن به این اهداف ASSN در این اواخر سیمیناری را دایر نمود تا پیرامون درسهای آموخته شده از پروسه بررسی دفاعی یوگندا بحث صورت گیرد. همچنان روی اصلاحات بخش امنیت در لایبریا دو جلسه گفتگو را براه انداخت، روی شرایط اصلاحات بخش امنیت در موافقات صلح پروژه تحقیقی ایرا هماهنگی نمود و در کشور های مختلف افریقایی ترینینگ اصلاحات بخش امنیت را طرح ریزی و برگزار کرد.

منبع:

<http://www.africansecuritynetwork.org/>

کار با رسانه ها

کار با میدیا یا رسانه های گروهی برای تقویه نمودن کمپاینهای دفاع از حقوق خیلی اهمیت دارد. با شریک ساختن معلومات راجع به تلاشها برای اصلاحات، تدقیق و تقشیش عامه را بر بخش امنیت رشد میدهد. رسانه ها میتوانند ضریب مؤثر کمپاین دفاع از حقوق باشند و اگر از آنها خواسته شود، میتوانند در این کمپاین شرکت کنند.

کار کردن از طریق میدیا زمینه را برای رشد کمپاین دفاع از حقوق مساعد ساخته و دامنه اش را تا به آن بخشهای جامعه گسترده میسازد که معمولاً از معلومات راجع به بخش امنیت محروم اند، ولی آنها اساساً اولتر از همه از ناحیه امنیت و عدالت متأثر میشوند. بنابراین اصلاحات بخش امنیت و حکومتداری بخش امنیت باید از جمله مصالح عامه شناخته شود، ولی با آنها این امر در یک ساحة محرمیت محدود باقی میماند.

چوکات ۵ - ۱۱
مفاد و چالش های کار کردن با میدیا

چالش	مفاد
<ul style="list-style-type: none"> • مسائل تخنیکی خیلی پیچیده را طوری توضیح میدهد که استفاده کنندگان نهایی خدمات امنیت و قضائی یعنی مردم عامه آنرا بدانند و درک کنند • عدم فهم از مقررات همکاری و تعامل با میدیا • در صورتیکه در پیامها وضاحت موجود نباشد، خطر سوء تفاهات بیشتر است • اشتهاارات منفی 	<ul style="list-style-type: none"> • ساحة دسترسی کمپاین دفاع از حقوق شما را به افشار جدید جامعه توسعه میدهد • بالقوه حمایت عامه را افزایش میدهد، در نتیجه فشار بر تصمیمگیرندگان زیاد میشود • علاقمندی میدیا را در یک موضوع جدید تحریک مینماید و در نتیجه بحث عامه براه می افتد • گزارشدهی های عمیق را تشویق مینماید • زمینه را برای عنوان کردن موضوعات دقیق مربوط عملکرد بخش امنیت مساعد میسازد

در صورتیکه علاقمندی رسانه ها تحریک شده باشد، خبرنگاران را میتوان تشویق نمود تا روی موضوعاتی مثل دسترسی به محاکم و یا علاقمندی و دخالت عامه در طرح پالیسی های امنیتی گزارش بدهند.

یک موضوع را باید مدنظر داشت که رسانه ها شاید راجع به یک موضوع طوری گزارش ندهند که یک سازمان دفاع از حقوق یا ائتلاف میخواهد آنرا عنوان کند و حتمی هم نیست که چنین کاری را انجام دهند. مخصوصاً در دیموکراسی های جدید یا در حال انتقال میدیا غالباً سرحد بین رشد نظارت و هنگامه پردازی را می درد. این امر باعث ایجاد مشکل به پیامهایی میشود که یک سازمان میخواهد آنرا به دیگران برساند: تفریق بین دفاع از حقوق و یک تحلیل سازنده از یکطرف و مشارکت سیاسی و تحلیل های غیرمدلل از طرف دیگر باید به آسانی صورت گیرد. چوکات ۵ - ۱۲ قدم هایی را نشان میدهد که یک سازمان چگونه پیام های خود را روی موضوعاتی که در صدد دفاع از آن برآمده است ترتیب دهد:

<p>چوکات ۵ - ۱۲ مشوره های کاری با میدیا بمنظور یک عامل مؤثر</p> <p>پیامهای کلیدی</p> <ul style="list-style-type: none"> • دو الی سه نکته ای را که شما میخواهید به آن نایل شوید تشخیص و تعقیب نمایید • همیشه سعی ورزید تا یک مصاحبه یا بحث را دوباره به همان نکات عودت دهید که مورد هدف اند
--

با یک صدا صحبت نمایید

- در صورتیکه در یک ائتلاف کار میکنید اطمینان پیدا کنید که همه اعضاء، پیامهایی را که شما به مطبوعات انتشار میدهید، میدانند
- سفارش میشود تا سخنگویی تعیین کنید

با مطبوعات مستقیماً تماس بگیرید

- شما خود مبتکر باشید: تنها به موضوعاتی جواب ندهید که قبلاً در خبرها آمده اند، بلکه شما موضوعات لازم خود را نیز به مطبوعات بکشانید
- به محررین مطبوعات نامه ها بفرستید تا بحثی را تحریک نمایند - آنها باید کوتاه و از موضوع خارج نباشند

سهولت به آنها ایجاد کنید

- معلومات دقیق و تحریری به آنها مهیا سازید، مثلاً به شکل معلومات مطبوعاتی یا معلومات خبری. در آن میتوان منابع معلوماتی، جریان موضوعی که در صدد دفاع از آن برآمده اید، پس منظر موضوعات، معلومات راجع به نظریات مخالف، ارقام و اعداد و غیره را شامل ساخت.

اخبار مطبوعاتی و نشرات مطبوعاتی

- برای تماس با مطبوعات میعاد نهایی و وقت مناسب را تعیین کنید
- در همه محافل نتیجه گیری مطبوعاتی داشته باشید
- معلومات پس منظری تهیه نمایید تا ژورنالستان تحقیقات خودشانرا براه انداخته بتوانند.

منبع قابل اعتبار باشید

- منبع قابل اعتماد باشید تا مطبوعات به شما و سازمان شما برای دریافت معلومات راجع به جنبه های مختلف حکومتداری بخش امنیت مراجعه کنند. وقتی با کارگردانان بخش امنیت دادوستد صورت میگیرد، اعتبار شما با سطح تخصص تخنیکي ارتباط نزدیک دارد.
- تنها در صورتیکه موضوع خیلی مهم باشد، از مطبوعات دعوت بعمل آورید
- وقتی از احصائیه کار میگیرید سعی کنید که دقیق باشید.

ظاهر شدن در رادیو و تلویزیون

- روی پیامهای کلیدی تان تأکید ورزید
- در تخنیک آموزش مصاحبه سرمایه گذاری کنید

کمپاین خود را مورد ارزیابی قرار دهید

- گزارشهای مطبوعاتی را در قید سند آورده و از کمپاین های گذشته بیاموزید

منبع:

Until the Violence Stops, Advocacy Toolkit, 2005,

<http://www.vdayeurope.org/newsletters/advocacydoc.pdf>

همچنان برای معلومات بیشتر میدیایی دفاع از حقوق میتوانید معلوماتی را که برای سازمانهای

غیرانتفاعی توسط Michigan Resource Center on Domestic and Sexual Violence به
نشر میرسد مطالعه کنید:

<http://www.mcadsv.org/mrcdsv/resource/Bibliographies/Media%20Advocacy%20for%20Non%20profits.pdf>

ستراتژی دفاع از حقوق تانرا نظارت و ارزیابی نماید

انکشاف چوکات کاری مناسب برای نظارت و ارزیابی کمپاین های دفاع از حقوق بنابر دلایل زیادی یکی از چالش های عمده به شمار میرود. علت رابطه بین فعالیتهای سازمان جامعه مدنی دفاع از حقوق و نتایج آنرا به مشکل میتوان تعیین نمود. بخش امنیت یک دسته از تأسیسات باهم پیوند میباشند که در آنها تصامیم اکثر بطور غیرشفاف اتخاذ میشود، بناءً علت و معلول آن اکثر به مردم عامه معلوم نمیگردد. اساساً تأثیرات یک عملکرد دفاع از حقوق در نتیجه چندین تغییر و به مرور زمان قابل درک است. بناءً خیلی مشکل است که به آسانی علت یک عملکرد را بطور دقیق دریافت.

فکتور های خارجی

به عین ترتیب فکتورهای خارجی غیرقابل پیشبینی میباشند، بشمول وضعیت سیاسی در یک کشور، فعالیتهای دفاع از حقوق سازمانهای دیگر بشمول سازمانهای جامعه مدنی، نقش کارمندان (بطور مثال شخصیت ها تأثیر مستقیم بر نایل شدن به اهداف و کمپاین های دفاع از حقوق دارند).

سازش در برابر موفقیت

سازش در برابر موفقیت مسأله دیگر است که باید مدنظر گرفته شود، زیرا رسیدن به تمام اهداف یک کمپاین دفاع از حقوق شاید ممکن نباشد. علاوه براین یک سازش شاید شما را واقعا به اهداف دراز مدت زودتر نایل سازد، نسبت به رسیدن کامل به اهداف کوتاه مدت. این را هم باید مدنظر داشت که اهداف دراز مدت به مرور زمان شاید اهمیت شانرا از دست دهند: بناءً شاخص های موفقیت باید مطابق به آن تغییر یابند.

خصوصیت رسیدن به اهداف درازمدت دفاع از حقوق (تغییر پالیسی و روش) به همان سویه ایکه تأثیرات قابل سنجش را با چالش روبرو میسازد به عین سویه شاید با نتایج نیز در مخالفت واقع شود.

یکی از ملاحظات واقعی دیگر این حقیقت است که ارزیابی ایجاب منابع مالی و قوای بشری را مینماید، آنچه غالباً در دسترس سازمانهای جامعه مدنی نبوده، ولی منحصراً آموزش از تجربه تطبیق نظارت و ارزیابی یکی از تمرینهای حیاتی باقی میمانند. بناءً این هر دو باید در جریان نتیجه گیری کمپاین دفاع از حقوق یا دفعتهاً بعد از آن رویدست گرفته شود، البته با در نظر داشت امکانات کارمندان در سازمان های جامعه مدنی.

بطور خلاصه شماری از موضوعاتی وجود دارند که میتوان آنها را ارزیابی و سنجش نمود و کمپاین دفاع از حقوق منحصراً مجموعه ای از فعالیتهای سازمانهای مختلف در این راستا کمک نموده میتواند.

بعد کار	شاخص های پیشرفت	شاخص های تغییر و تأثیرات درازمدت
<ul style="list-style-type: none"> تغییر پالیسی و تغییر قانونمندی 	<ul style="list-style-type: none"> افزایش یک دیالوگ روی یک موضوع برجستگی بیشتر یک موضوع تغییر در نظریات سهامدارندگان و پالیسی سازان تغییر در طرز بیان مردم عامه تغییر در نشرات تحریری 	<ul style="list-style-type: none"> تغییر پالیسی تغییر در قانونمندی تغییر در طرز تطبیق پالیسی و قانونمندی در نتیجه تغییر در پالیسی و قانونمندی تغییر مثبت در زندگی مردم
<ul style="list-style-type: none"> از طریق همکاری (سازمانهای غیرحکومتی، نهضت های اجتماعی، شبکه ها، سازمانهای دارای قاعده محلی) تقویه نمودن سازمانهای جامعه مدنی 	<ul style="list-style-type: none"> تغییر مهارت، ظرفیت، دانش و مؤثریت فردی اعضاء تغییر در ظرفیت کاری، مهارت تشکیلاتی مؤثریت هر یک سازمانهای مدنی برای اهداف و فعالیت ها تشریک مساعی بیشتر در شبکه ها و نهضت ها تغییر در همکاری، اعتماد یا وحدت گروه های جامعه مدنی 	<ul style="list-style-type: none"> مؤثریت بیشتر کار جامعه مدنی فعالیت گروه های جامعه مدنی برای تحت نفوذ قرار دادن تصمیم گیرندگان به نحوی که مفاد به مردم غریب برسد.
<ul style="list-style-type: none"> وسعت فضای دیموکراتیک، فضائیکه سازمانهای جامعه مدنی بتوانند در آن بطور مؤثر با داشتن آزادی های دیموکراتیک کار کنند 	<ul style="list-style-type: none"> پذیرش / برسمیت شناختن بیشتر گروههای مدنی موجودیت فورومها برای گروه های مدنی تا در یک ساحه وسیع 	<ul style="list-style-type: none"> سهم وسیع گروه های جامعه مدنی مبنی بر نفوذ یابی در اتخاذ تصمیم تغییر در حسابدگی و شفافیت تأسیسات عامه

⁷⁶ J.Chapman, „Monitoring and Evaluating Advocacy“, PLA Notes, 43:48-52, 2002

	<ul style="list-style-type: none"> ● تصامیم دخیل شوند ● مشروعیت بیشتر ● سازمانهای جامعه مدنی 	
<ul style="list-style-type: none"> ● اصلاحات در رابطه با دسترسی مردم عادی به امنیت و عدالت 	<ul style="list-style-type: none"> ● آگاهی بیشتر از حقوق فردی و سیستم های صلاحیت که آنها را تضمین میکنند ● تغییر در ظرفیت سازمانهای جامعه مدنی برای بسیج کردن و دفاع از حقوق به ابتکار و نمایندگی خود 	<ul style="list-style-type: none"> ● حمایت از پالیسی های محور- مردمی

نتیجه

فعالیت‌های بخش امنیت، خصوصاً بادر نظر داشت موضوعات دفاعی و امنیت ملی، اکثر توسط مفکوره محرمیت مهار شده است. موضوعات امنیت ملی البته تا حدودی ایجاب محرمیت مینمایند ولی انحصار مطلق مسأله امنیت توسط حکومت، شاید سازنده نباشد. امنیت ممکن بر اداره ناسالم از طریق اختلاس و فساد اداری یا هم عدم فهم و کارشناسی پرده اندازد.

فعالیت‌های دفاع از حقوق توسط سازمانهای جامعه مدنی در تأمین شفافیت و حسابدگی اجراییه مبنی بر تصمیم گیری در رابطه با مسائل عدالت و امنیت نقش اساسی را بازی می نمایند. در این فصل روی شماری از راه هایی بحث صورت گرفت که توسط آن میتوان فعالیت‌های دفاع از حقوق را در رابطه با مسائل امنیت براه انداخت، تا بتوان در پالیسیها و عملکردها در بخشهای امنیت و عدالت در سطح ملی و بین المللی تغییر آورد. در این فصل راجع به اینکه چگونه میتوان یک کمپاین دفاع از حقوق را براه انداخت، نظر عمومی پیشکش گردید و نیز بر نقش محوری ریسرچ یا تحقیق، کار های شبکه یی و اینکه چگونه میتوان تأثیرات این پروسه را نظارت و ارزیابی نمود بحث صورت گرفت.

در نتیجه میتوان گفت که ستراتیژی شما برای دفاع از حقوق وقتی قابلیت کاری پیدا مینماید که شما در ساحة فعالیت تان کارشناسی داشته باشید. چه در سازمان جامعه مدنی محلی و ملی مشغول کار میباشید و چه در سطح بین المللی، شما باید ترتیبات بیروکراتیک و سیاسی ماحول تانرا درک کنید. هدف کارشناسی در مقام و وظیفه به این مفهوم است که شما با زبانی که دربین کارگردانان بخش امنیت مروج است بلدیت کافی داشته باشید.

کارشناس بودن تنها به این مفهوم نیست که شما توانایی اظهار نگرانی خود و دیگران را راجع به بخش امنیت داشته باشید. بلکه کارشناس بودن به این مفهوم هم است که شما راجع به جوابهای احتمالی ایکه از جانب تأسیسات امنیتی (اکثر چنین تأسیسات محافظه کاراند و در برابر تغییرات بنیادی مقاومت میکنند) و حکومت‌های داری منابع مالی و بشری محدود می شنوید، نیز فکر کرده بتوانید. تغییر آوری در تأسیسات و عملکرد مردم در نهایت یک پروسه تدریجی میباشد و ستراتیژی شما برای دفاع از حقوق باید مطابق به ان طرح ریزی شود.

آنچه را شما منحصراً یک سازمان جامعه مدنی انجام داده می‌توانید

یک کمپاین دفاع از حقوق را ایجاد و ستراتیژی برای آن طرح ریزی نمایید

- موضوعات کلیدی را شناسایی کنید
- سهم گیرندگان کلیدی را شناسایی کنید
- اهداف و مقاصد را شناسایی کنید
- پیام های کلیدی را شناسایی کنید
- پلتفرم های مفاهمه را شناسایی کنید
- شاخص ها را شناسایی کنید تا در جستجوی پیشرفت باشید
- ممانعت های کلیدی را شناسایی کنید
- ضرورت ها برای تحقیق را شناسایی کنید
- پلان کار را شناسایی کنید
- بودجه، منابع بشری و مهارتها را شناسایی کنید
- خطر ها را شناسایی کنید

کمپاین ها در سطوح مناسب را مورد هدف قرار دهید

- توجه تأسیسات دیموکراتیک محلی و آنهائیکه مسوولیت تأمین امنیت را عهده دار اند جلب نمایید
- توجه تأسیسات دیموکراتیک ملی و وزارت هایی که ایکه مسوولیت امنیت را عهده دار اند جلب نمایید
- توجه کارگردانان بین المللی و ملی را برای کمک جلب نمایید

با پالیسی سازی آشنایی پیدا کنید

- شناسایی نمایید که کدام ادارات و تأسیسات مسوولیت پالیسی های امنیتی را بعهده دارند
- تصمیم گیرندگان کلیدی آنها را تشخیص کنید
- نمایندگان کلیدی ایکه در پالیسی های بخش امنیت مسوولیت دارند و یا علاقمند در آن اند، شناسایی کنید

شبکه ها و ائتلاف های گروهی های همفکر جامعه مدنی را ایجاد نمایید

- با رسانه های گروهی کار کنید
- از پیام های کلیدی حمایت کنید
- منحصراً یک شبکه با یک صدا سخن زنید
- با مطبوعات مستقیماً تماس بگیرید
- نشست های خبری مطبوعاتی را دایر کنید
- بیان های مطبوعاتی را توضیح نمایید
- اعتبار تانرا حفظ کنید

ستراتژی تانرا برای دفاع از حقوق ارزیابی و نظارت کنید

- تغییرات مؤثر پالیسی را شناسایی کنید
- همکاری سازمان جامعه مدنی را تقویه نمایید

فصل

۶

ANGELA MACKAY

پرورش یا ترینینگ

۶

پرورش یا ترینینگ

در این فصل روی طرق و راه هایی نظر اندازی شده است که چگونه سازمانهای جامعه مدنی میتوانند در انکشاف و راه اندازی ترینینگ حکومتداری مؤثر، شفاف و دیموکراتیک در بخش امنیت سهم بگیرند.

مثالهای مبنی بر اینکه ترینینگ سازمانهای جامعه مدنی به کارمندان بخش امنیت و یا دیگر سازمانهای جامعه مدنی چگونه انجام میشود، سطح موفقیت آن تا چه اندازه است، درسهای آموخته شده چطور اند و بهترین طرز العمل کدام است، خیلی کم اند. به مقایسه مسائل دیگر مربوط به پروسه دیموکراسی، وسایل ترینینگ در بخش نظارت بر امنیت و نیز از لحاظ ارزش محدود اند. عوامل مختلفی در این رابطه وجود دارد: در جاهایی که اصلاحات بخش امنیت جدیداً رویدست گرفته شده، ممکن سازمانهای جامعه مدنی در نطفه فعالیتهاشان باشند؛ کمبود ارزیابی های با مفهوم و کمبود فعالیت های آموزشی؛ کمبود وسایل ترینینگ مناسب با کلتور خود جامعه و مستقل از مدل ها، لسانها و مثالهای جوامع غربی؛ و شاید از همه مهمتر تردد متقابل سازمانهای جامعه مدنی و بخش امنیت که در چنین یک فعالیت سیاسی سهم بگیرند. کسانی که در چنین موضوعات سهم دارند و به ابتکار خودشان مواد تربیوی تهیه نموده، ثابت ساخته اند که مؤثر ترین راه را تعقیب مینمایند. همچنان در این فصل آمده است که سازمانهای جامعه مدنی چگونه مواد تربیوی خودشان را تهیه مینمایند.

بطور کل پرورش یا ترینینگ یک کار مشخص و قابل لمس است که سازمانهای جامعه مدنی میتوانند انجام دهند. برای اینکه امکانات و محدودیتهای ترینینگ را واضح ساخت و سازمانهای جامعه مدنی را در این نقش کمک کرد، این فصل:

- چالشهای احتمالی را مورد تحقیق قرار داده و برای سازمانهای جامعه مدنی جواب تهیه میدارد
- ترینینگ را منحیث یک پروسه تحت آزمایش قرار میدهد تا بتوان نظارت بخش امنیت و اصلاحات را تقویه نمود
- از مثال های استفاده می نماید تا نشان دهد که از کدام اصول ترینینگ استفاده صورت گیرد
- راجع به میتودلوزی ترینینگ و محتوا هدایت و مثال های عملی تقدیم می نماید

تعریفات

چرا سازمان های جامعه مدنی؟

بمنظور اهداف مشخص و مختلفی که باید آنها برآورده سازند لازم است که در فعالیت های تربیوی یا ترینینگ جامعه مدنی نمایندگی وسیع داشته باشند. همه سازمانها و انجمن هایی که در خارج از دولت قرار دارند باید حق شمولیت در این فعالیتها را داشته باشند. چنین شمولیت در ایجاد پروسه اصلاحات

کمک نموده و آنرا تقویه می کند و پیام مهمی را میفرستد که بخش امنیت را متأثر میسازد و این بخش توسط همه عناصر جامعه نیز متأثر ساخته میشود.

به چه میتوان پرورش یا ترنینگ گفت و به چه هم نه

- پرورش و آموزش اکثراً از هم فرق نمیشوند. به مصداق سخن این کتاب پرورش به فعالیتهای اطلاق میگردد که هدف نهایی آن تشویق و تحریک دانش و مفکوره هایی است که آموزنده را وادار بسازند تا موقف خود را بدل ساخته و با مهارت حاصل شده عادت و خصوصیت اش را تغییر دهد.
- پرورش به کورسهای درازمدت اکادمیک که در نتیجه آن شهادتنامه و یا دیپلوم دریافت میشود ارتباط نمیگیرد. بدست آوردن چنین اسناد ایجاب امتحان و ارزیابی را مینماید.
- در تفسیر وسیع از امنیت بشری پرورش یا ترنینگ حکومتداری امنیتی به هیچصورت به آموزشهای سنتی نظامی یا پولیس تعلق ندارد، بلکه ایجاب میکند که نیروهای امنیتی با چنین ترنینگ از کفایت و مهارت برخوردار شوند تا حاکمیت قانون و نورم ها و معیار های حقوق بشری را عملی ساخته، از آن حمایت کنند و آنرا منعکس سازند.
- محتوای ترنینگ مربوط به اصلاحات بخش امنیت، عناوین و موضوعات مختلفی را دربر میگیرد. شماری از آنها عبارت اند از:
  - رهبری و منجمنت
  - میتودها و مهارت های مصاحبه
  - کود های حقوق بشری و تطبیق آنها
  - حقوق طفل و حمایت طفل
  - جنسیت، حقوق بشری و حاکمیت قانون
  - امور پولیسی محلی و مصونیت محلات
  - منجمنت مشاخره یا مناقشه
  - مهارت تماس: مفاهمه، مذاکره، تسهیلات
  - میتودهای نظارت و مراقبت
  - همکاری با رسانه های گروهی
- مخاطبین مورد هدف امکان دارد مختلف باشند – افراد مسن تا جوان – و یا مربوط به نیروهای مخالف امنیتی باشند: نیروهای نظامی، بخش های مختلف پولیس، واحد های خاص امنیتی، محافظین امنیتی، افسران احتیاط، شرکتهای خصوصی امنیتی و مامورین امور عامه.
- تربیه یا ترنینگ میتواند اشکال مختلف داشته باشد و حتمی نیست که منظم، رسمی یا در محیط یک صنف باشد: ترنینگ میتواند به شکل سیمینار، بحث میز مدور، ورکشاپ، بحث عامه، تبادلله وظیفوی و تمرینات ساحوی باشد.
- ترنینگ بیشتر در ساحه کار از طریق راهنمایی، همراهی، تیم سازی و کمک های انفرادی صورت گیرد.

در مجموع تربیه یا ترنینگ جز آنچه میباشد که کمبود آن احساس میشود: البته به ذات خود راه علاج نمیباشد.

چالشهای بالقوه و جواب های آن

چوکات ۶ - ۱ بعضی از موضوعات قابل پیشبینی ایرا برجسته میسازد که باید بادر نظر داشت سهمگیری جامعه مدنی در ترینینگ آنرا مورد توجه قرار داد. این موضوعات نظر به فحوا و شرایط از هم فرق دارند؛ همچنان آنها به این مربوط اند که در کدام محیط و ساحه عملی میشوند (محیط های مابعد از درگیری، جوامع انتقالی و یا محیط های دیگر). همچنان در این رابطه انگیزه ها و موقف و وضعیت انکشاف سازمان جامعه مدنی از هم فرق دارند. هیچ راه حل پیشنهاد شده به آسانی و سهولت تطبیق شده نمی تواند، ولی جواب هایی که در این فصل تقدیم شده است برای ترینینگ از یک طرح ستراتیژی همجانبه بازگویی میکند. همچنان از اعانه دهندگان و کمک کنندگان بیرونی که انتظار کمک و همکاری از طرف آنها برده میشود، نیز در این اینجا سخن زده شده است. بطور عمومی در داخل سازمان جامعه مدنی و محیط بیرونی ایکه وی در آن عمل میکند چالش هایی موجود اند. بناءً در برابر همه این ممانعت ها باید راه حل سراغ گردد و جوابی برای آن پیدا شود.

سازمانهای جامعه مدنی مشکلات بیرونی مانند کمبود وسایل و یا پرداخت معاش های نامنظم به نیروهای مسلح را حل نموده نمیتوانند، ولی آنها میتوانند در این رابطه مسوولیت را بعهده گیرند و به عواقب منفی از این ناحیه هوشدار دهند و مسوولین سیاسی را به مکلفیتها و وظایف شان متوجه سازند. موفقیتهای تربیوی سازمان جامعه مدنی تنهامنوط به اصلاح حکومتداری بخش امنیت نمیشد. اعانه دهندگان و دیگر حمایت کنندگان میتوانند برای فعالیتهای دسته جمعی و مشترک محیطی را ایجاد نمایند و روابط بین ارگانهای دولت و جامعه مدنی را تشریح کنند، حد اقل در مراحل شروع فعالیت.

کمکهای مالی اعانه دهندگان اکثر برای بقای سازمانهای جامعه مدنی اهمیت حیاتی دارند، ولی در این رابطه مسوولیت های متقابل باید نادیده گرفته نشوند تا بین اعانه دهندگان و کمک گیرندگان جلو تناظر گرفته شود. اعانه دهندگان مانند مربیون مجرب باید از پروسه ترینینگ فاصله داشته باشند، آنها میتوانند تنها روی ظرفیتهای محلی، محتوا و پالیسی، کنترل محدودی داشته باشند، ولی در عین زمان آنها باید به این پروسه معلومات، مشوره ها و منابع مالی تهیه نمایند. چوکات ۲ - ۶ نشان میدهد که با چالشهای وابسته با کمک های اعانه دهندگان چطور مقابله صورت گیرد.

ترینینگ منحیث پروسه

همه فعالیتهای پرورشی باید به منظور نیل به اهداف حکومتداری و اصلاحات بخش امنیت مربوط ساخته شود. اینکه ترینینگ وسیله ایست که هدف آن تأمین معیارها و کمک به اصلاحات است مفادهای آن باید واضح، قابل سنجش و قابل دسترسی باشند و در عین زمان ترینینگ به سرعتی پیش برده شود که گروپهای مورد هدف و افراد جامعه در مجموع آنرا تعقیب نموده بتوانند.

بطور عمومی ترینینگ به عنوان یک درمانی دیده میشود که به بیماریهایی که از ناحیه بی معلوماتی، عدم فهم، تجربه ناکافی و مهارت ضعیف پیدا میشوند، جواب بدهد. در صورتیکه روی توقعات نا معقول، منابع و پلانهای ضعیف تکیه شود خطرات و نتایج نا امیده کننده را با خود خواهد داشت و در نتیجه ترینینگ بدون نتیجه خواهد ماند. خلاصه اینکه ترینینگ باید جزء لاینفک یک ستراتیژی همجانبه باید باشد.

در بعضی از حالات، خصوصاً در جوامع مابعد از درگیری یا دولتهای انتقالی، خواست مبنی بر «توسعه ظرفیتهای» ممکن توجه بیشتر را به ترینینگ های متنوع و تکراری ایکه با یکدیگر روابط ضعیف دارند جلب نماید. شاید به این دلیل که اعانه دهندگان میخواهند خود را بیشتر مطرح سازند و یا هم به دلیل اینکه ترینینگ منحیث یک هدف قابل رسیدن تشخیص شده است. ولی ترینینگ تمرین

روابط عامه نبوده، بلکه تمرین است برای ایجاد و رشد دیموکراسی. تولید های قابل لمس مانند رساله ها و کورسهای آموزشی جهت «آموزش سازنده یا کشف تدریجی» سهم گیرندگان محلی منحصراً راه حل یا گزینش ثانوی مطرح میباشند.⁷⁷

موضوعات مختلفی باید عنوان شود تا در سطح انفرادی و سطح تأسیسات انکشاف ظرفیت متداوم ایجاد گردد. همچنان برای این پروسه یک محیط فعال مساعد ساخته شود. پروگرام انکشافی ملل متحد (UNDP) از طریق برنامه های انکشاف ظرفیت خود «ظرفیت ۲۱ و ظرفیت ۲۰۱۵» برای انکشاف و توسعه ظرفیت ها راه حل های مفید را بر مبنای نیازها پیشکش مینماید و در آن تغییرات ساختاری را چه از لحاظ محتوا و چه از لحاظ شکل مدنظر میگیرد. این راه ها بطور گسترده از طرف کارمندان برنامه های انکشافی، تأسیسات و سازمانهای انتفاعی و اعانه دهندگان مورد تأیید قرار گرفته است. راه و روش توسعه ظرفیت که بر مبنای پروسه ارزیابی استوار است برای چهار بعد تشکیلاتی ستراتیژی توسعه ظرفیت را تشریح مینماید: الف - اصلاحات تأسیساتی و انگیزه ها، ب - ظرفیت رهبری، ج - تعلیم، تربیه یا ترینینگ و آموزش، دال - حسابدگی و میکانیزم نمایندگی. در بدل هر کدام از ستراتیژی های واکنشی باید طور مطلوب حد اقل به دو نقطه آغاز ذیل توجه نماید تا به یک پروسه توسعه ظرفیت توانمندی و قوت ببخشد:

- الف - یک محیط فعال و دارای قابلیت کاری: اخلاق کاری، انگیزه ها / ممانعتها، چوکاتهای پالیسی، تعامل بین گروه ها / شبکه ها / سازمانها که طی آن اشخاص انفرادی قادر به عملکرد میشوند، بطور مثال محیط حقوقی / قضائی، محیط منجمنت مالی؛
- ب - سطح سازمانی یا تشکیلاتی - چوکات کار را برای اشخاص انفرادی مهیا میسازد تا اهداف را با هم ارتباط دهند و به آن نایل شوند که فراتر از ظرفیت انفرادی میباشند، محل های دسته جمعی ظرفیت انفرادی مانند وزارتخانه ها، ادارات، نواحی و سازمانهای غیرحکومتی؛
- ج - سطح انفرادی - منبع یا ذخیره گاه دانش و مهارتها، ایجاد ساختارهای سازمانها، هدف انفرادی ارزیابی اجراآت، مسوولیت سازمانها⁷⁸

غالباً کمبود ارزیابی و رابطه واضح بین ترینینگ نتایج قابل لمس نه تنها باعث ضیاع منابع، بلکه سبب عدم اعتماد بر بخش ترینینگ نیز میشود. ارزیابی ترینینگ خیلی اهمیت دارد زیرا در ساحة عمل مایه اصلاحات شده، نتایج بهتری به تحویل می دهد و اعتماد عامه را افزایش میبخشد.

ترینینگ یک اقدام تصادفی نبوده، بلکه ایجاب وقت و انرژی لازم و همچنان نظر و تعهد درازمدت را مینماید. برای ضرورت مندی های ترینینگ از لحاظ کمی و کیفی، هر نوع راه حل آنی و سریع پایدار نخواهد بود. علاوه بر آن سازمانهای جامعه مدنی که برای توسعه هویت داخلی و اعتبار شان کار میکنند به حمایتگران و منابع مالی نیاز دارند تا به اهداف درازمدت متعهد باقی مانند.

ترینینگ یک پروسه است، نه یک حادثه. فعالیت آنی و کوتاه مدت از ارزش محدود برخوردار است.

ترینینگ کلان سالان

⁷⁷ Fukuda, Sakiki, Carlos Lopes and Khalid Malik (eds), Capacity for Development: New Solutions to Old Problems, UNDP/Earthscan, London, 2002.

⁷⁸ برای معلومات بیشتر درباره اینکه توسعه ظرفیت همچنان چگونه بکار می افتد، لطفاً در کتابخانه طرح ها، ابزار و راهنمایی به این صفحه انترنتی مراجعه کنید:

<http://www.capacity.undp.org/and> OECD DAC, The Challenge of Development-Working Towards Good Practice. DAC Guidelines and Reference Series, 2006, www.oecd.org/dataoecd/4/36/326495.pdf

سازمانهای جامعه مدنی ای که در فعالیتهای تربیوی مشغول اند باید میتودهای آموزشی را مطابق سوبیه کلان سالان ترتیب دهند، زیرا استفاده کنندگان بسیاری از این کورسها محصلین بالغ (کلان سال) اند.

کلان سالان توانمندی شانرا درک میکنند و باید فعال باشند نه غیرفعال و میخواهند از معلومات غنی شوند. آموزش، بی تفاوت از اینکه چه موضوع باشد، ایجاب شوق و علاقه و استعداد را مینماید؛ این مسأله مخصوصاً در قسمت موضوعات حساس صدق می کند. کلان سالان باید تمرین کنند، بحث کنند و نقش فعال در حل موضوعات داشته باشند.

تغییر یک موقف نه تنها ایجاب تغییرات در فهم را میکند که بعض مسائل چگونه انجام می یابند، بلکه ایجاب تغییراتی را مینماید که دانسته شود چرا بعض مسائل به گونه دیگری انجام می پذیرند. موقف و طرز عملکرد کارمندان بخش امنیت که از چندین دهه به آن عادت گرفته اند تنها به خاطر دفعی تغییر نمیکند که یک ترینر یا مربی به ایشان می گویند که آنرا تغییر دهد.

کلان سالان دارای عادات و موافقی اند که از سالها به این طرف آنرا آموخته اند و به آن باور دارند که چه درست، چه نادرست، چه اخلاق و چه بد اخلاقی است. وقتی در صدد تغییر این عادات و موافق آنها میشوید، به مفهوم این است که شما هویت آنها را تغییر میدهید؛ عبارۀ دیگر وقتی از کلان سالان خواسته میشود که موقف و عادت شانرا تغییر دهند، آنها باید قانع ساخته شوند که چرا. اگر کلان سالان بنابر دلایل منفی مثلاً ترس و وا همه و یا در نتیجه تهدید عادت را تغییر مدهند، چنین تغییر دوامدار نخواهد بود و در نتیجه معیار های اجرائی و کیفیت کار اصلاح نخواهد شد.

چوکات ۶ - ۱

موضوعاتی که سهم گیری سازمان جامعه مدنی را در ترینینگ متأثر می سازند

چالشهای بالقوه (داخلی)	جوابات	حمایت اعانه دهنده و دیگر تأسیسات
سوء اعتماد متقابل و شک سبب تردد و تشنج میشود	الف - برای ایجاد روابط وقت تانرا وقف کنید ب - ارزیابی و تحلیل تربیوی مشترک را براه اندازید و نیازهای تربیوی را تشخیص کنید ج - نکات ارتباط را تشخیص کنید تا با شریکان بخش امنیت مفاهمه نموده بتوانید. دال- در بخش امنیت «قهرمان» را شناسایی نمائید تا فعالیتهای بعدی را حمایت کنید	الف- اعتراف و شناسایی قانونیت سازمانها را تقویه مینماید
	ه - برنامه های تربیوی مشترک را رشد دهید و در قدم نخست آن عناوین ترینینگ را که مورد علاقمندی و اهمیتمقابل اند شناسایی کنید، مثلاً رسیدگی های ملکی - نظامی به حوادث عاجل غیرسیاسی - ملکی ⁷⁹	ب - از قهرمانان و رهبران حمایت تانرا نشان دهید ج- بیشتر منحیث کارگر عمل نمایید

⁷⁹ Michael Pugh, „Civil Society and the Security Sector: SSR is Too Serious a business to be Left to Soldiers’ in Sourcebook in Security Sector Reform, Fluri, Philip and Hadzic, Miroslav (eds), CCMR, Belgrade, 2004

<p>تا به هدایتگر دال – از رشد و انکشاف شبکه ها و ارتباط با تجارب منطقی حمایت کنید</p>	<p>و- راجع به جزئیات برنامه های ترینینگ با بخش امنیت بحث های میزمدور را دایر نمایید ز- گروه های دیالوگ / شبکه های ایثارگر را تشکیل دهید تا مفاهمه جاری را تأمین کنید</p>	
<p>الف – پالیسیها و علاقمندیهای اعانه دهندگان و کمک گیرندگان را باهم همنوا سازید – اطمینان حاصل کنید که فعالیتهای تربیوی با اصلاحات بخش امینت همنوایی دارد، در غیر آن خطر از دست دادن اعتبار وجود دارد. ب – با سازمان جامعه مدنی محلی در جهت مشارکت با ارگانهای منطقی و بین المللی کمک کنید ج – از سازمانهای جامعه مدنی در برابر تهدید و تخویف دفاع کنید</p>	<p>الف – اهداف و شاخص های کوتاه مدت و قابل سنجش را با طرح ریزی کنید تا به تمویل کنندگان دولتی نتایج را نشان دهید ب- در رابطه به مقررات نظارت و مراقبت محدودیتها را منحیث شرط تمویل از طریق ارگانهای دولتی نپذیرید. ج – با شبکه های بزرگ یا دارای قاعده وسیع ائتلاف کنید تا از فشار دولت و استفاده های نامشروع خود را محافظت کنید. دال – در استفاده از منابع مالی از شفافیت و مؤثریت کار گیرید - از مقامات تمویل کننده دولتی دعوت بعمل آورید تا در کورسهای تربیوی شرکت کنند و آنرا مراقبت نمایند ه- از موفقیتها برای افزایش امکانات استفاده کنید.</p>	<p>کمکهای مالی دولتی به عرضه کنندگان ترینینگ سازمان جامعه مدنی آزادی و استقلال را محدود میسازند</p>
<p>الف – بر تأسیسات ضعیف خواسته غیر معقول را تحمیل نکنید ب – از شبکه ها و سازمانهای دارای قاعده وسیع برای</p>	<p>الف- اولویت ها را تعیین کنید ب – وظایف ابتدایی سازمان جامعه مدنی را تعیین کنید چه خدمات کمکی مستقیم، دفاع از حقوق، تحکیم روابط و یا چه میانجیگری اند ج – در ساحه های مختلف سازمان پیشتاز جامعه مدنی را بشناسید. دال – قوت ها را شناسایی نموده و آنرا اعمال کنید؛ در مقابل</p>	<p>خواستهای مختلف و رقابت انگیز سازمان جامعه مدنی در تمام ساحه های</p>

<p>یافتن منابع و بهترین طرز العمل استفاده کنید و آنرا در فعالیتهای سازمان جامعه مدنی دخیل سازید</p>	<p>خواست مبنی بر اینکه «همه چیز برای همه اند» مقاومت کنید هـ - تخصص و تمرکز: حقوق اطفال، حقوق زنان و حقوق اقلیتها، مصونیت جامعه؛ جلوگیری از قاچاق انسانی؛ و - در صدد راه هایی شوید که با هم همکاری داشته باشید نه رقابت و یا کارهای تکراری (دوپلیکیشن) ز - اطمینان حاصل کنید که جوابها به خواست مردم ارتباط داشته باشد نه تولید مؤسسات یا شرکتهای «نخبه»</p>	<p>اصلاحات بخش امنیت 80</p>
<p>الف - تلاشهای رشد تشیکلاتی را حمایت نمایید ب - از سازمانهای جامعه مدنی حمایت نمایید و آنرا برای ایجاد اعتماد، همکاری و تداخل از پروسه «پایین بطرف بالا» ج - در برابر انتلاف های ظاهری با گروههای متضمن منافع «غرب گراء» بیدار باشید</p>	<p>الف - اخلاقیات سازمان جامعه مدنی را روشن سازید (اهداف، میتودها و عقاید) تا اعتبار آنرا تأمین کنید ب - منابع اصلی ج - دانش های محلی را با منابع بین المللی مزج نمایید (بشمول منابع پولی) دال - از اجراءات دوگانه جلوگیری کنید هـ - ایجاد شبکه نمایید زیرا شبکه نسبت یک شخص یا گروه انفرادی قویتر میباشد</p>	<p>سازمانهای جامعه مدنی محلی از هماهنگی، تمرکز و تشکیلات بی بهره اند؛ حضور آنها کم رنگ یا در بعضی از حالات حتی هیچ است؛ آنها پراکنده، سیاسی شده یا کاملاً بر مبنای احتیاج بوده با دید محدود</p>
<p>الف - به تخصص محلی اهمیت زیاد قایل شوید ب - از پلان ترینینگ ترینرها، از طریق مشوره، همراهی و حمایت کنید ج-از تبادلله های مسلکی، سیر علمی،</p>	<p>الف - کسانی را که زمینه را برای تسهیلات محلی و تخصصی مساعد میسازند، شناسایی کنید ب - از میتود های بومی ترینینگ استفاده کنید (روشهای معروف؛ قصه گویی؛ جلسات مشورتی؛ اجتماعات مذهبی و غیره)، جلسات ترینینگ ترینرها باید در ستراتیژی بزرگ شامل ساخته شوند ج - همراهی و همکاری افراد مسلکی را تقاضا کنید</p>	<p>عدم شناسایی متقابل با میتودلوژی ها، میتود های ترینینگ و موضوعات مخصوص منتج به عدم اعتماد و کفایت منحیت</p>

⁸⁰ See Chowdhury, Naved, Chelsie Finlay-Notman, and Ingie Hovland, 'CSO Capacity for Policy Engagement: Lessons Learned from the CSPP Consultations in Africa, Asia, and Latin America; ODI Working papers, No.272, 2006, available online at: http://www.odi.org.uk/publications/working_papers/wp272.pdf

از پیشرفته‌ها و همراهی مسلکی هر شخص حمایت کنید	دال - طرح و آمادگی ترینینگ مشترک و عرضه خدمات مسلکی	ترینر میشود
<p>الف - برای ترینینگ کمک مالی جمع آوری کنید</p> <p>ب - برای پروسه های آموزش به حمایت دراز مدت تعهد داشته باشید و از آن حمایت کنید</p> <p>ج - اهداف میانه رو و با اهمیت تغییر بنیادی را شناسایی نمایید. ضروریات «کوچک» ولی کلیدی را تمویل کنید: کتابخانه ها، ژورنالها، دسترسی به انترنت، ابزارهای فهم و دانش و میتودولوژی ها⁸³</p>	<p>الف - با سازمانها و تمویل کنندگان بین المللی مشارکت های تمویلی کوتاه مدت را تشکیل دهید؛⁸¹</p> <p>ب - حمایت مالی را بر ضروریات اساسی متمرکز سازید؛</p> <p>دال - اطمینان بدهید که میتودولوژی های ترینینگ ایجاب تخنیک زیاد را نمی نمایند و به آسانی قابل تطبیق می باشند؛⁸²</p> <p>ه - روی برنامه ترینینگ ترینرها تأکید کنید.</p>	<p>کمبود منابع؛ سازمانهای جامعه مدنی محلی معمولاً از لحاظ مردم غنی ولی از لحاظ مالی، جای، وسایل و مواد ضعیف میباشند.</p>

⁸¹ - اصطلاح کوتاه مدت یک بیان نسبی است. در اینجا تأکید بر این باید شود که سازمانهای جامعه مدنی و حامیون آنها باید بر وابستگی زیادی مالی تکیه نه کنند.

⁸² Source: <http://www.networklearning.org>

⁸³ Vank, Biljana, Civil Society Empowerment and the Lessons Learned from the Balans, DCAF Working Papers, No.32, 2002, available online at <http://www.dcaf.ch/docs/WP32.opdf>

اعانه و حمایت‌های دیگر	جوابها	چالش‌های بالقوه (خارجی)
<p>الف- در مرحله پلانگذاری بدون سهمگیری محلی و خود ارادیت منابع مالی و دیگر امکانات به تنهایی اعتماد را بوجود آورده نمیتوانند</p> <p>ب- سازمان جامعه مدنی یا سازمانهایی را مورد حمایت قرار دهید که با جامعه محلی ارتباط دارند - یا در غیر آن خطر ناکامی را بپذیرید</p>	<p>الف- شناسایی منافع بخش امنیت و تشویق به مقصد ترینینگ (البته انگیزه های آن مختلف میباشد)</p> <p>ب - شناسایی نیازها در سطوح مختلف (افسران عالیرتبه به مقایسه سربازان عادی به تماس های مختلف احتیاج دارند)</p> <p>ج- به مقصد ترینینگهای مختلف از کارشناسان استفاده کنید</p> <p>دال- به مقصد نگرانی های حقوق بشری جامعه مدنی و نیازهای آن از ترینینگ استفاده کنید و امکانات محلی را در آن دخیل سازید</p> <p>ه- از مثالهای محلی استفاده کنید و این درک را توسعه دهید که چرا دانش راجع به حقوق بشری اهمیت دارد</p> <p>و - ریکارد مشترک «بهترین طرز العملها» را که در رابطه با مشکلات حقوق بشری قابل تطبیق باشد بسازید</p>	<p>تقاضا برای نتایج آنی از اصلاحات بخش امنیت و انتظارها در رابطه با اصلاحات احترام به حقوق بشری</p>
<p>برای بخش نیرو های امنیتی و سازمانهای جامعه مدنی زمینه تبادل و ترینینگهای مشترک را مساعد ساخته و از آن حمایت نمایید</p>	<p>الف- روابط را برقرار سازید، اعتماد را رشد دهید، و توضیح نمایید که سازمانهای جامعه مدنی چه اند و چه کار می کنند.</p> <p>ب- برای آشنایی سازمان جامعه مدنی با ساختار ها، رتبه ها، سمبول و نشان بخش امنیت زمینه سازی نمایید</p> <p>ج- برای ترینینگهای مشترک زمینه سازی نمایید</p> <p>دال- از نیرو های بخش امنیت تقاضای ترینینگ نمایید (تصفیه ماین ها، شناسایی اسلحه؛ مهارتهای ناویگیشن و رادیویی)</p> <p>ه- مشکلات را تحلیل و برای حل آن مشترکاً تلاش نمایید</p>	<p>بخش نظامی پولیس که از وسایل و معاش کافی محروم اند، غالباً از جامعه تجرید میشوند؛ آنها با برنامه آینده جامعه مدنی آشنایی ندارند و سازمانهای جامعه مدنی را منحیث ترینر نمی پذیرند.</p>

<p>در صورت عدم علاقمندی حکومت موقف سازمانهای محلی جامعه مدنی را تقویه نمایید و به آنها کمک کنید</p>	<p>الف- کار در همه سطوح: از قاعده به طرف رأس، از طریق وسط و از رأس به طرف قاعده ب- ظرفیت رهبری داخلی را رشد دهید تا با بخش امنیت داخل تعامل شوید ج- قهرمانان و رهبران را شناسایی نمایید تا پروسه های تغییرات را سرعت بخشید دال- محتوای ترینینگ باید مفید بودنش را نشان بدهد.</p>	<p>مقاومت برای تغییرات در همه سطوح</p>
<p>شهرت سازمانهای بین المللی میتواند به سازمان جامعه مدنی کمک نماید تا اردو به سهمگیری در فعالیتهای آنها قانع ساخته شود.</p>	<p>الف- تمرین های ترینینگ را که از فعالیت های مشترک حمایت میکنند، انکشاف دهید ب- سهم ساختن و شامل ساختن نمونه کاری در ستراتیژی ترینینگ و همچنان طرح و عرضه ترینینگ ج- در صدد حمایت گروه های شوید که به زبان عسکری آشنایی دارند، مثلاً: افسران و سربازان سابقه، سازمانهایی که به دیالوگ با نظامیان علاقمندی دارند.</p>	<p>فرهنگ سلسله فرماندهی نظامی مانع حل سازنده مشکلات میباید</p>
<p>الف- با سازمانهایی که با جامعه ارتباط دارند کار کنید، به این ترتیب میتوان موضوعات مربوط به اصلاحات بخش امنیت را در اجندای محلی داخل ساخت ب- در صورتیکه یک مرجع تمویل کننده نتواند مطابق به نیاز مربوطه کمک نماید قانونیت مفهومی اش را از دست می دهد</p>	<p>الف- منحیث یک شریک مداخله کنید و پیشنهاد های همه جانبه ای را طرح ریزی نمایید. ب- سازمانهای جامعه مدنی با داشتن همبستگی میان خود شان و شبکه ها در اصلاحات بخش امنیت عناصر حیاتی بشمار میروند ج- اگر سازمان جامعه مدنی خودمختاری خود را حفظ نموده نتواند، با مردم رابطه نداشته باشد، یا ظرفیت انجام خدمت را نداشته باشد، امکانات مالی آن ضایع میشود دال - بهتر است روی منابع مالی موجود تمرکز شود، تا اینکه برای ساختن سازمان جدید یا جستجوی رهبران نخبه به خواست های اعانه دهندگان سر تعظیم خم گردد و یا اجندای جعلی ای ساخته شود که با نیازهای مردم ارتباط ندارد.</p>	<p>بدون شک اجندای اعانه دهندگان، اولویت های ترینینگ و عملکرد سازمانهای جامعه مدنی را تحت تأثیر قرار میدهد</p>

برای اینکه ترینینگ ها موفقانه انجام یابند در آموزش برای بزرگسالان اصول اساسی ذیل را مدنظر گیرید:

- کلانسالان تجربه دارند و خوش دارند از آن استفاده کنند (ترینران باید از تجارب اشتراک کنندگان در کورس استفاده کنند)؛
- کلانسالان میتوانند انتخاب کنند (آنها دوست دارند که قادر به کنترل آموزش شان باشند)؛
- کلانسالان باید وجوهات آموزش شانرا درک کنند؛
- کلانسالان شوق آموزش دارند؛

- کلانسالان باید در پروسه آموزش شان فعالانه سهم داشته باشند.

اصول در عمل

برای اینکه پروسه آموزش کلانسالان را براه انداخت، نیازها برای مثالهای عملی را بر آورده ساخت و برای انعکاس و تحلیل فرصت کافی مهیا ساخت، ترینینگ باید به اصول خودش پایبند باشد. بناءً ترینر باید:

- میتود ها، فعالیت ها و محیط هایی را انتخاب کند که اشتراک کنندگان احساس مصونیت و آرامش کنند؛
- بهتر است از جلسه های ترینینگ دارای بحث های کوچک، باز بدون انجام، تخصصی، دارای مصاحبه ها و اجرای پارچه های تمثیلی حمایت کند نسبت به جلسه های بزرگ و دارای مقاصد متنوع
- از تجربه زندگی کلانسالان استفاده کند و نشان دهد که تجربه با آنچه آموزش داده میشود تا چه اندازه همنوایی یا مخالفت دارد؛
- برای حل مشکلات از روش تشخیصی استفاده کند نه روشی که «این و یا آن» را ملامت میکند؛
- از نوع و تخنیک های مختلف آموزش استفاده کند (سمع و بصری و عملی)؛
- از مثال هایی که با وظیفه مطابقت داشته باشند استفاده کند تا ارتباط مواد و مثالها تأمین گردد؛
- مقرراتی را طرح ریزی کند که روی آن توافق بعمل آید و از آن در صورت ضرورت استفاده کند تا روش احترام متقابل تحکیم یابد.

چگونه ترینینگ میتواند نظارت دیموکراتیک را بر بخش امنیت تقویه و تحکیم نماید

طرح و رشد ترینینگ در باره بخش امنیت و نظارت دیموکراتیک تا هنوز هم در مراحل خیلی ابتدایی قرار دارد. در حالیکه مواد برای ترینینگ کامپیوتری تا هنوز هم در حال تهیه شدن اند، باآنهم تقاضا برای تخنیک های مدرن و پیشرفته موجود است. متن ها و ترینینگ های اساسی قبلا تهیه شده اند و ترینرها برای برآورده ساختن نیاز خاص بعضی از تأسیسات و یا سازمانها غالبا مواد خاصی را خود شان تهیه میکنند، خصوصاً در باره موضوعاتی که به مسائل احترام به حقوق بشری و حسابدگی و شفافیت در بخش امنیت ارتباط میگیرند. سازمانهای جامعه مدنی باید از این هم پا فراتر گذاشته و به ابتکار عمل دست زنند تا مواد شان را خود تهیه کنند. به این هدف میتوان از چندین راه نایل آمد.

ایجاد، تحکیم و رشد ظرفیت سازمانهای جامعه مدنی برای نظارت بخش امنیت

به این هدف میتوان از طریق بلند بردن سطح آگاهی و برنامه های دفاع از حقوق پیرامون موضوعات نظارت دیموکراتیک، از طریق تعامل با تأسیسات دیموکراتیک و میدیا و از طریق ترینینگ برای سازمانهای جامعه مدنی، تأسیسات دیموکراتیک و وزارتخانه ها نایل آمد. نتایج احتمالی عبارت اند از:

- اصلاحات در فهم اجتماعی نسبت به اهداف مشترک اصلاحات بخش امنیت؛
- اصلاحات در هماهنگی بین سهمگیرندگان مختلف؛
- اصلاحات در طرز تطبیق اصلاحات؛
- اصلاحات در فهم عامه و حمایت آن ها از اصلاحات.

چوکات ۶ - ۳

نهاد گرجستان برای مطالعات ستراتیژیک و بین المللی

نهاد گرجستان برای مطالعات ستراتیژیک و بین المللی (GFSIS) کورس های آموزشی ایرا برای ژورنالیستان گرجی پیرامون موضوعات پالیسی تحت عنوان «امنیت دولتی و روابط بین المللی»، ایجاد ظرفیت برای شورای امنیت ملی گرجستان و همچنان برای رهبران اقلیت ملی پیرامون موضوعات اصلاحات بخش امنیت کورس های آموزشی ایرا دایر نمود.⁸⁴

در صورت موفقیت این تلاشها برای معیار و ارزیابی های کلیدی مفید تمام خواهند شد. نتایج حاصله ممکنه عبارت خواهند بود از:

- کاهش قابل ملاحظه در جرایم جنایی؛
- اصلاح در گزارشدهی مبنی بر تأمین خدمات برای قربانیان و کاهش وقت انتظار برای پروسه محاکمه؛
- اصلاح در سطح آگاهی راجع به مسائل جنسیت در بخش امنیت و روابط اجتماعی آن؛
- نظرخواهی منظم که طی آن تأیید عامه نسبت عرضه خدمات بخش امنیت منعکس میگردد.

چوکات ۶ - ۴

نیپال

در نیپال یک سازمان زنان راجع به حقوق بشری بین المللی و منشورهای مربوط به حقوق زن و اطفال کورس آموزشی را برای قوماندانان بلند پایه نظامی دایر نمود. آنها در این کورس راجع به تأثیرات اذیت و آزار های نظامی و خشونت روشنی انداختند. هدف از این کورس این بود تا نشان داده شود که چگونه عملکردهای نظامی از نورم های بین المللی تخطی می نمایند و چگونه میتوان از حق حیات در چوکات نظامی حفاظت نمود.

منبع: تحقیقات شخصی و اسناد مؤلف

ارتباط نتایج ترینینگ به اهداف وسیع پالیسی یا اصلاحات

با این مأمول میتوان به ایجاد اهداف قابل سنجشی که به نتایج ترینینگ قابل دید ارتباط دارند نایل آمد. نتایج ممکنه عبارت اند از:

⁸⁴ Duncan Hiscock, 'The Role of Civil Society in Security Governance in the South Caucasus', paper presented at the 1st Joint Workshop on 'Security Sector Governance in South Caucasus- Challenges and visions', held in Reichenau, Austria 21-24 November 2003, available at http://www.dcaf.ch/news/pfp_Reichenau 1103/Papers/Hiscock.pdf

- دستورالعمل عام، طرز العمل شکایات و معیارهای اخلاقی ایکه اختلاس و فساد اداری را از بین میبرند؛
- نمایندگان بخش امنیت که خدمات مؤثر را عرضه میدارند؛
- قضاوت‌های غیرتبعیضی محکمه و اصلاحات در خدمات بازدید از زندان؛
- اصلاحات در تساوی جنسیت در داخل بخش امنیت؛
- پروسه های پایدار مشورتی ملکی – نظامی

چوکات ۶ – ۵

SafeWorld (جهان مصونتر) – ترینینگ برای عمل

از اینکه حکومتها و سازمانهای جامعه مدنی بطور روزافزون علاقمند اند تا به موضوعات مربوط به خشونت‌های مسلحانه در داخل جوامع شان توجه کنند، ولی اکثر برای این هدف از ظرفیت لازم بی بهره اند، نهادی بنام **SafeWorld** به منظور ایجاد ظرفیت سازی ابزار هایی ساخته است که عبارت اند از منابع مالی، کورسهای آموزشی و موضوعات کنترول اسلحه، برنامه های پولیس محلی، جلوگیری از درگیری، صلح – سازی و سراغ راه حل ها برای موضوعات حساس عامل درگیری.

ترینینگ در اکثر کشور های دنیا رویدست گرفته شده است بشمول کشور نیپال و سریلانکا. در رساله «ترینینگ برای عمل» شماری از خدمات آموزشی خلاصه شده است.⁸⁵ نمونه های مواد ترینینگ عبارت اند از:

- مواد آموزشی و تربیوی برای برنامه های پولیس محلی؛
- مواد آموزشی و تربیوی در باره اسلحه خفیف و کوچک؛
- مواد آموزشی و تربیوی برای جلوگیری از درگیری و موضوعات حساس عامل درگیری.

ترینینگ مطابق به ساحة عمل

هر ترینینگی که صورت میگیرد، بی تفاوت از اینکه روی چه موضوعی میبازد، باید ساحة عملی داشته باشد و با مسلک و وظیفه شاملین کورس ارتباط داشته باشد و در عین زمان به رشد ظرفیت اجتماعی کمک نماید. نتایج ممکنه عبارت اند از:

- افزایش توجه پرسونل بخش امنیت و جلب و استخدام برای ادارات بخش امنیت از اقشار مختلف جامعه؛
- در صورتیکه دریافته شود که کارمندان بخش امنیت معیارها و نورم های حقوق بشری را مراعات میکنند، شاهدان و قربانیان بیشتر علاقمند میگردند تا در جریان تحقیقات کمک و همکاری نمایند؛

⁸⁵ Saferworld, Training for Action, London, 2005, available online at <http://www.saferworld.org.uk/pages/training.html>

چوکات ۶ - ۶ بروندی

در بروندی نهادی بنام "Dushirehamwe" مدل های مختلف ترینینگ را برای جلوگیری از درگیری، منجمنت و صلح سازی و ابزار جهت سهمگیری جامعه طرح ریزی نموده است. همه افشار کلیدی جامعه (اعضای پارلمان، سازمانهای جامعه مدنی، پولیس، گروه های مذهبی، محققین و جوانان) دعوت شدند تا در مذاکرات پیرامون نگرانیهای جامعه در رابطه با پروسه دیموکراسی و صلح و امنیت شرکت کنند.

منابع:

Goretti Ndacayisaba, Advocacy Program Officer, Dushirehamwe. Interview with auhor

تعیین معیارهای سلوک و انکشاف روابط عکس العمل (فیدبک)

هدف این است تا سلوک دیموکراتیک، همجانبه و مبتنی بر اصل حقوق طرح ریزی شود، ولی در عین زمان این هم قابل اهمیت است تا روابطی ایجاد شود که بر اساس آن بخش امنیت بطور مؤثر عمل نموده بتواند. نتایج احتمالی آن عبارت اند از:

- ایجاد ساختار ها و سیستم پایدار تا معلومات و منابع را باهم شریک ساخت، همراه با ترینینگ ها در بین تأسیسات به عنوان نشانه واضح برای تحکیم روابط بین سازمانهای جامعه مدنی و بخش امنیت؛
- توسعه احترام و اعتماد که سر انجام منتج به حمایت جامعه مدنی از عملکردهای بخش امنیت شده و اداره های بخش امنیت از نیاز های امنیتی مردم فهم بهتر پیدا می کنند؛
- تجدید باور مردم نسبت به امنیت دولتی که در جلوگیری از توسعه نظارت گرایي کمک خواهد نمود.

چوکات ۶ - ۷

شرکاء برای تغییرات دیموکراتیک (Partners)

Partners یک سازمان جهانی غیرحکومتی میباشد که برای ایجاد ظرفیت پایدار در سطح محلات تلاش مینماید تا به این ترتیب رشد جامعه مدنی و فرهنگ تغییرات و طرز منجمنت بحران را در سرتاسر جهان زمینه سازی نماید. شبکه این سازمان به محلات در سرتاسر جهان کمک می نماید که چگونه برای حل درگیری و ایجاد تغییرات داخل اقدام شوند. مثالهای مداخله این سازمان عبارت اند از:

در ار جنتاین Partners در ولایت بوینس آیرس با مقامات شاروالی، پولیس، مردم عادی و سازمانهای غیرحکومتی همکاری نمود تا فوروم های مصونیت عامه را ایجاد کند، این فوروم ها تحت قانون جدید ایجاد شده ولی عملاً بکار شروع نکرده بودند. در نتیجه تلاش Partners روابط بین اعضای فوروم ها

و نیرو های پولیس بهتر شد و مردم عام احساس نمودند، بدون آنکه ترس از انتقام داشته باشند میتوانند به پولیس در باره جرایم اطلاع دهند.

در هنگری سازمان مذکور زمینه را برای دیالوگ میان پولیس و مردم محلات مساعد ساخت تا راجع به ادعا ها مبنی بر اینکه گویا افسران پولیس از تبعیض نژادی کار میگیرند تحقیق کنند و همچنان امکانات را برای عملکرد سازنده پولیس محلی مهیا نمود.

به عین ترتیب در جمهوریت چک نهاد بنام «„Street Law‘ Partners» از طریق میتود های مختلف آموزشی مثلاً محکمه های نمایشی و درامه یی محصلین حقوق، افسران پولیس و متعلمین مکاتب ابتداییه و لیسه را در باره اینکه چگونه از سیستم قانون برای حل مناقشات استفاده کنند آموزش داده است. Partners در چندین کشور فعال میباشد.

منبع: مصاحبه مؤلف کتاب با Dr. Laina Reynolds Levy که یک عضو Partners میباشد.

سهمگیری سازمان های جامعه مدنی در کاهش محرمیت و توسعه شفافیت برای حسابداری عامه

نتایج ممکنه عبارت اند از:

- رشد و انکشاف سیستم های نظارتی مؤثر؛
- افزایش بحث های عامه و رسانه ها که در تعریف نگرانیهای امنیتی و اولویت ها کمک می کنند.

چوکات ۶ – ۸

اندونیزیا – Infid, Kontra S. Propatria

از سال ۲۰۰۵ الی ۲۰۰۷ سه سازمان جامعه مدنی اندونیزیایی برای سازمانهای دیگر جامعه مدنی از سرتاسر اندونیزیا در شهر جاکارتا کورس هایی پیرامون نظارت بخش امنیت و موضوعات اصلاحات دایر نمود. سازمانهای جامعه مدنی از سرتاسر اندونیزیا راجع به نظارت بر مراعات حقوق بشری توسط بخش امنیت و همچنان راجع به میکانیزمهای شفافیت و حسابداری آموزش دیدید.

منبع: مصاحبه هایی که توسط مرکز جینوا برای کنترل دیموکراتیک نیروهای مسلح (DCAF) با سهم دارندگان دیگر براه انداخته شده است. جاکارتا، جنوری ۲۰۰۷

شامل نمودن تاریخ، فرهنگ و رسوم محلی در پروسه اصلاحات

نتایج ممکنه عبارت اند از:

- از بین بردن عملکردهای غیردموکراتیک سابق، تصویر ها و یونیفورم های زشتی که قبلاً پولیس و اردو آنرا به تن میکردند؛
- شامل ساختن خواست اقلیتها میتواند سبب جلوگیری سلوک ها، تصامیم و ساختارهای نامناسب گردد.

ترینینگ مشترک کارمندان جامعه مدنی و بخش امنیت

چنین ابتکار سبب شناسایی یکدیگر و تبادلۀ معلومات یکدیگر میشود و در عین زمان احترام به وظایف دیموکراتیک یکدیگر را تقویت می بخشد. نتایج ممکنه عبارت اند از:

- اصلاح فهم و دانش و ظرفیت سبب شناسایی نگرانیهای مصونیتی و امنیتی یکدیگر و سبب جستجو راه حل مشترک میشود؛
- اصلاح جرأتی که محافل عامه (مثلاً احتجاج ها و مظاهره ها) را سازماندهی کرده و همچنان در حالات اضطراری ملکی زمینه را برای مقابله با مصائب و مسوولیت های مشترک مساعد میسازد.

چوکات ۶ - ۹

گرجستان - انجمن آموزش قوانین عامه

پروژه «حمایت جهت حاکمیت قانون» که هدف آن آوردن تغییر در سلوک مردم عامه و نیروهای پولیس گرجستان» میباشد، توسط سازمان جامعه مدنی ALPE در ائتلاف با بریتیش کونسل (مرکز فرهنگی بریتانیا)، لیبرتی انستیتوت و انستیتوت مسائل عامه گرجستان و به حمایت اتحادیه اروپا براه انداخته شد.

اهداف عمده این پروژه عبارت اند از: رشد جامعه مبنی بر اصل قانون، ایجاد سیستم نظارت قوی ملکی بر تطبیق قانون (بشمول برخورد با مردمی که در زندان یا توقیف بسر میبرند)، براه اندازی ترینینگ خاص و ترینینگ تکراری با همکاری اکادمی پولیس و سازماندهی کمپاین مفاهمه، تا بین پولیس و جامعه روابط سازنده و قابل اعتماد تحکیم یابد.

منبع:

http://www.alpe.ge/projects/completed_projects/97/

چوکات ۶- ۱۰

مثالهای دیگری در رابطه با ابتکارات ترینینگ سازمان جامعه مدنی در قسمت موضوعات اصلاحات بخش امنیت:

در کولمبیا: گروه های زنان تلاش نموده اند که در شبکه های مختلف فعال شوند و بر مبنای نیازهای بشری امنیت را تعریف کنند.

در گواتیمالا: یک سازمان غیر حکومتی بنام FLACSO که روی موضوعات امنیتی متمرکز میباشد، در یک پروسه مشورتی نمایندگان سازمان جامعه مدنی و حکومتی و اعضای بخش امنیت را دور هم جمع کرد، تا برای چالشهای اصلاحات بخش امنیت راه حلی پیدا کند.

در کینیا: Saferworld نصاب تعلیمی پولیسی ای که بر مبنای خواست اجتماعی استوار است، برای افسران عالیرتبه، جلیبان جدید و رهبران محلی با استفاده از میدیا و آموزش عامه طرح ریزی نموده است، تا سطح آگاهی از اصلاحات را بلند ببرد.

در سریلانکا: Saferworld شبکه های جامعه مدنی را آموزش داده تا فهم بهتر از امنیت بشری را رشد دهد و نیز راجع به تأثیرات اسلحه کوچک روشنی می اندازد.

منبع:

Sanam Naraghi Anderlini and Camile Pampell Vonoway, Inclusive Security, Sustainable Peace: A toolkit for Advocay and Action: Security Sector Reform, International Alert, London, 2003

در نایجریا: نهادی بنام Cleen Foundation (<http://www.cleen.org>) سلسله ملاقاتها از مأموریت پولیس را سازماندهی نموده که چگونه مردم عادی عملکرد پولیس را به آسانی مورد ارزیابی قرار دهند.

فیدراسیون بین المللی هلسنکی برای حقوق بشری (www.ihf.org) رشد و انکشاف نظارت شبکه های حقوق بشری را حمایت مینماید و به آنهايي که راجع به وضعیت حقوق بشری گزارش میدهند امتیاز می دهد و از آنها حفاظت می کند.

ترینینگ سازمان جامعه مدنی توسط کارگردانان منطقوی و بین المللی

در ذیل مثالهای برنامه ترینینگ هایی که توسط کارگردانان غیردولتی ابتکار شده است، پیشکش میگردند، این کارگردانان در برنامه های اصلاحات بخش امنیت در تلاش شامل ساختن خود ارادیت محلی شده اند.

کوزوو - برنامه پولیسی محلی⁸⁶

در سال ۱۹۹۹ به سازمان امنیت و همکاری در اروپا (OSCE) صلاحیت داده شد تا کوزوو را با نیروی تطبیق قانون مجهز سازد که پایدار، نماینده همه اقشار مردم و بر مبنای شناخت از محل ساخته شده باشد. این برنامه از طرف پروگرام کمکی برای ترینینگ تحقیقات جنایی بین المللی وزارت عدلیه ایالات متحده آمریکا (ICITAP) تمویل شد و از حمایت برنامه پولیسی محلی و واحد حل مشکل (K-COPPS) که از طرف نمایندگی ملل متحد در کوزوو (INMIK) و خدمات پولیس کوزوو (KPS) تأسیس شد، برخوردار می‌باشد. در این برنامه سعی شده است تا نقش پولیس برای افراد مسلکی تطبیق قانون و اعضای جامعه هر دو تعریف گردد. همچنان به این برنامه صلاحیت داده شد تا روابط بین پولیس، ارگانهای حکومتی محلی و جامعه را در مجموع تقویه نماید و سرانجام موفق به کاهش جرایم جنایی شود و معیارها و مصونیت زندگی جامعه را اصلاح نماید.

در هشت شاروالی چندین ملیتی نمایندگان اقشار مختلف جامعه سهم دارند: افسران نیروی پولیس کوزوو، نمایندگان شاروالی و نمایندگان محلات که در آن‌ها رهبران قراء و قصابات و رهبران مذهبی، آموزگاران، تاجران، نمایندگان جامعه مدنی و جوانان شامل اند. اشتراک کنندگان برای شناسایی، تشخیص اولویتها و حل مشکلات جامعه که دامنه آن از خشونت‌های داخلی، ملکیت غیرقانونی اسلحه، غصب زمین و مشکلات محیط زیست تا بیکاری، ترویج مواد مخدر در مکاتب، فحاشی و مفاهمه عامه پولیس گسترده میشود، مشترکاً کار میکنند. بخش مهم این برنامه شامل ساختن پروگرام ترینینگ برای ترینرها، شامل پولیس و هم نمایندگان جامعه میباشد. اشتراک کنندگان این برنامه که ده هفته دوام کرد، از تمام شاروالی‌ها برگزیده شده بودند. آنها بعداً از آن در یک برنامه ترینینگ برای ترینرها سهم گرفتند. هدف از این برنامه توسعه و رشد ظرفیت اشتراک کنندگان محلی منحصی ترینرها و آموزگاران و همچنان ظرفیت‌های دیگری چون حل مشکلات بود.

کمیته بین المللی صلیب سرخ و اجتماعات ملی در آسیای میانه⁸⁷

کمیته بین المللی صلیب سرخ (ICRC) که وظیفه دارد تا قربانیان را در درگیری‌های مسلحانه بین المللی و داخلی حفاظت و قوانین بشری بین المللی را ترویج نماید، میتواند در بخش مهیا ساختن زمینه ترینینگ به نیروهای مسلح و رشد و انکشاف مؤسسات ملی صلیب سرخ و هلال احمر (سره میاشت) در سرتاسر جهان سهم بارزی داشته باشد. اقدامی را که کمیته بین المللی صلیب سرخ در ازبکستان رویدست گرفته است (در روی کاغذ ساده، ولی در عمل بسیار مغلق و پیچیده بنظر میرسد) نمونه‌ای میباشد که در حال حاضر در پنج کشور آسیای میانه از آن استفاده میشود و از اهمیت فوق العاده برخوردار است.

اقدام کمیته بین المللی صلیب سرخ که دروازه را در برابر ترویج قانون بشری بین المللی باز مینماید در عقب پرده در فعالیتهای خیلی مهم سهم داشته است. این پروسه در ازبکستان با نهایت حوصله مندی، تأکید و تشویق با یازده وزارت کار نمود. با استفاده از موقف و اعتبار کمیته صلیب سرخ بین المللی این اقدام سر انجام به موافقه حکومت برای ترینینگ به سطح پائین منتج گردید.

بحث میزمدور با کارگردانان جامعه مدنی مخصوصاً محصلین دانشگاه‌ها و مؤسسات اکادمیک موافقه ایرا با همه اشتراک کنندگان بوجود آورد و زمینه را برای ترینینگ بدون مداخله بیرونی مساعد ساخت.

⁸⁶ Dr. Tamara Duffey, Special Projects Officer, Director's Office, Kosovo Police Service School. Interview with author.

⁸⁷ Ted Itani, former ICRC delegate, (مصاحبه با مؤلف)

به تعقیب آن بین کمیته بین المللی صلیب سرخ و بعضی وزارتخانه ها همکاری آغاز گردید. کلید موفقیت این اقدام در چینن شرایط سخت و دشوار از یک طرف تعقیب برنامه دراز مدت و قبول حوصله مندی و از طرف دیگر سهمگیری مقامات بلند رتبه در طرح پالیسی و رشد و توسعه علاقمندی شخصی بین کارگردانان بود.

اصلاحات پولیس در رواندا⁸⁸

پروگرام انکشافی ملل متحد (UNDP) پروژه اصلاحات پولیس را در رواندا پیاده نمود. این پروژه که منحیث یک اقدام مهم برای اصلاحات پولیس در رواندا شامل مشوره های مهم با جامعه مدنی بود، در آغاز این دهه شروع شد. هدف مهم این پروژه غلبه بر فرهنگ مصونیت از مجازات در نظام پولیسی بود که در این کشور ریشه عمیق داشت و گفته میشود که در قتل عام رواندا سهم داشته است.

اهداف پروژه عبارت بودند از:

- ایجاد یک نیروی پولیسی شفاف و حسابده که توسط مردم نظارت شود؛
- طرح طرز العمل پولیسی که از طرف مردم منظور شود؛
- طرح یک قانونمندی پولیسی (به عنوان اساس برای قوانین دیگر)؛
- تربیننگ برای نیروی پولیس در بخش امور پولیسی محلی و حقوق بشری.

تیم پروژه محل به محل با مردم به مشوره پرداخت، آنها را گردهم آورد و به بحث پرداخت که پولیس جدید شان باید چه کار ها را انجام دهد و چه را انجام ندهد. نتایج این مشوره ها ثبت شد و اساس برای طرز العمل پولیس قرار گرفت. وقتی مسوده طرز العمل ترتیب شد قبل از ارسال آن به پارلمان دوباره به مردم پیشکش گردید تا آنها منظور نمایند.

در نتیجه مشوره ها افسران پولیس مکلف ساخته شدند تا بعد از این روی یونیفورم شان اسم شان را نیز نوشته کنند و به مردم اطلاع داده شد که اگر پولیس خلاف قانون عمل مینماید فوراً وی را نام گرفته به مراجع مسوول معرفی کنند. همچنان به مردم نیز منظمراً راجع به حقوق و مکلفیت های شان، راجع به قانون و طرز العمل جدید پولیس معلومات داده شد. همزمان پولیس در قسمت معیارهای بین المللی پولیسی، امور پولیسی محلی و حقوق بشری تربیننگ داده شد. نمایندگان مختلف جوامع محلی دعوت شدند تا در این تربیننگ ها شرکت کنند (در آن وقت ۲۰۰۰ افسر پولیس حضور داشت) و طرح و محتوای آنها منظور نمایند (باوجودیکه این کار در همان ابتداء صورت گرفته است ولی برای اطمینان بیشتر مردم که نظر آنها قابل احترام است، این مواد به آنها پیشکش گردید).

این پروژه موفق دانسته شد زیرا مردم احساس خودارادیت نمودند و آموختند که قانون بر همه تطبیق میگردد، حتی بر افسران پولیس هم. مردم همچنان آموختند که سهم آنها در امور پولیسی ضروری میباشد. این امر در غلبه بر فرهنگ مصونیت از مجازات کمک نمود، آنچه قبلاً در رواندا موجود بود.

⁸⁸ Susanne J. Brezina, Programme Manager; GTZ Kenya Office; Peace Support Training Centre, Nairobi (مصاحبه با مؤلف)، (formerly at UNDP).

تشریحات چوکات ۶ - ۱۱ مثالی میباشد مبنی بر اینکه چگونه یک سازمان جامعه مدنی یک کورس ترینینگ را که جوابگوی نیاز های همه اشتراک کنندگان آن باشد، طرح ریزی کند. در این رابطه برای ساختن یک کورس مؤثر ترینینگ در قسمت حقوق بشری از پروسه ای بنام ADDIE منحیث نمونه استفاده شده است.

چوکات ۶- ۱۱
طرح یک کورس آموزشی

<p>تبصره ها</p> <p>از اشتراک کنندگان دانستن چه چیز هایی تقاضا میگردد؟</p> <p>وضعیت فعلی حقوق بشری چگونه است؟</p> <p>آنها راجع به حقوق بشری چی نظر دارند؟</p> <p>موقف ها، مهارت ها و عادت های متداول چه اند؟</p> <p>مثال:</p> <p>یک ارزیابی میتواند واضح سازد که اشتراک کنندگان به این باور اند که اساساً همه اطفال حق تعلیم را دارند، ولی در عمل دیده میشود که بسیاری اطفال از این حق محروم اند و مجبور اند برای تقویة اقتصاد خانواده کار کنند و یا دختران بنا بر خطراتیکه متوجه شان است نمیتوانند به مکتب بروند. یک ترینینگ راجع به منشور حقوق بشری اطفال چگونه میتواند به این مشکل توجه نماید؟</p>	<p>هدف</p> <p>نیازهای ترینینگ را طور ذیل تشخیص نمایید:</p> <p>الف- دریابید که اشتراک کنندگان کی ها اند</p> <p>ب- سطح فهم و دانش آنها را ارزیابی کنید</p> <p>ج- دریابید که آنها چه را باید بیاموزند، مثلاً اهداف و مقاصد</p> <p>دال- خلاء های موجود را دریابید.</p> <p>میتود</p> <p>غیر رسمی: قبل از آغاز ترینینگ جمع آوری معلومات راجع به اشتراک کنندگان؛ تحلیل سروی قبل از شروع صنف؛ امتحان یا پرسشها؛ بحث دسته جمعی</p> <p>رسمی: مصاحبه با هر یکی؛ سروی برای تشخیص مهارتهای هریک</p>	<p>قدم نخست</p> <p>ارزیابی</p>
<p>چگونه ترینینگ با ماموریت بزرگ ملی همنا شده و از آن حمایت نموده میتواند؟</p> <p>آیا این ترینینگ با ترینینگ های دیگر همنا میباشد؟</p> <p>مثال: آیا به همه عناصر بخش امنیت</p>	<p>تعیین محتوا</p> <p>الف - برای برآورده شدن انتظارات از جلسه، اهداف را واضح سازید</p> <p>ب- موصلات زیربنایی را سازماندهی کنید (محل ترینینگ، کمک های بصری، تکنالوژی،</p>	<p>قدم دوم</p> <p>طرح و دیزاین</p>

<p>ترینینگ قابل مقایسه داده میشود؟ چگونه آنها مدغم شده و باهم وصل ساخته میشوند؟</p> <p>آیا آمادگی یا توظیف برای یک ترینینگ قبلی ضروری است؟</p> <p>مثال: مهیا ساختن قبلی اسناد اساسی حقوق بشری همراه با آمادگی کاری میتواند آشنایی با کورس آموزشی را بیشتر سازد و زمینه را برای شمولیت جامعه مدنی مساعد سازد</p> <p>بطور کلی اشتراک کنندگان بعد از کورس به چه مهارت هایی قادر خواهند شد که قبل از آن نبودند؟</p> <p>مثال: آیا پولیس قادر است با شاهدان یک قضیه مطابق به معیارها و نورم های حقوق بشری مصاحبه کند و تحقیق را براه اندازد؟</p>	<p>محیط، کمک های ساختاری)</p> <p>ج- اجندا را مسوده کنید و نظر به فکتورهای عینی (هدفها، محتوی) و فکتورهای ذهنی (شخصیت اشتراک کنندگان کورس و شخصیت مربیون یا ترینرها) و فکتورهای ذهنی وقت را تعیین کنید</p> <p>اهداف باید از معقولیت برخوردار باشند:</p> <p>خاص – نتیجه مطلوب را واضح سازید - قابل سنجش – قابل دید و دارای قابلیت نشان دادن قابل نایل شدن – معقولیت مناسبت – برای اشتراک کنندگان ارزش و اهمیت باید داشته باشد وقت – به وقت و زمان مناسبت داشته باشد</p>	
<p>الف- اشتراک کنندگان و ترینرها هر دو باید نیاز های ترینینگ و طرز براه اندازی آنرا بدانند.</p> <p>ب- مواد کورس باید قابل اعتبار بوده و باهم مناسبت داشته باشند و در آن تجارب شخصی اشتراک کنندگان دخیل ساخته شود.</p> <p>ج- برای عکس العمل شخصی وقت باید تعیین شود.</p> <p>دال- نقش بازی ها، مصاحبه ها و کار عملی توسط ترینرها باید تمرین شود و باید با نهایت دقت توضیح داده شود. برای صحنه عملی هیچ وقت نباید از «قربانیان» استفاده شود.</p> <p>ه - کارخانگی برای مشق و تمرین مفید میباشد و زمینه را برای کار عملی مساعد میسازد</p>	<p>مهیا ساختن راهنمایی مؤثر و همجانبه برای منجمنت ترینینگ</p> <p>این امر ایجاب تصامیم ذیل را مینماید</p> <p>الف- وظایف قبل از آغاز کورس ب- کمکهای بصری ج- طرز تقدیم نمودن مواد دال- مطالعه قضایای مختلف و تجربه روی آن ه - فعالیتهای انفرادی و گروهی و- نقش بازی ها، مصاحبه ها و نمایش دادن ها ز- یادداشت های روزمره و شامل دوسیه ساختن ح- توظیف به کار خانگی</p>	<p>قدم سوم انکشاف</p>
<p>محتوا و سبک ترینینگ هر دو باید</p>	<p>عرضه ترینینگ منحیث جزء لاینفک اصلاحات</p>	<p>قدم چهارم</p>

<p>مواقف و خصوصیت هایی را منعکس سازند که در کورس آموزش داده میشود، بناءً تأکید بر طرح شامل ساختن امنیت بشری بیشتر شود.</p>	<p>بخش امنیت و تأمین اینکه ترینینک حکومتداری مؤثر، شفاف و دیموکراتیک را رشد می دهد</p>	<p>تطبیق</p>
<p>ارزیابی یک پروسه جاری میباشد و به این هدف طرح میشود تا مؤثریت و مناسبت ترینینگ را مورد آزمایش قرار دهد.</p> <p>ترینینگ اساسی ارزیابی نتایج را در پروسه مستمر آموزش داخل میسازد. فیدبک منظم در جریان ترینینگ مدت زمان، محتوا و طرز العمل را اصلاح میسازد.</p> <p>با ارزیابی منظم میتوان دریافت که آیا ترینینگ به انتظارها و نیازها جواب کافی داده است و یا خیر.</p> <p>ارزیابی ۳۶۰ درجه بی زمینه را برای ارزیابی توسط خود تریزرها و اشتراک کنندگان مساعد میسازد.</p> <p>ارزیابی مابعد ترینینگ به مرور زمان نشان میدهد که آیا ترینینگ مؤثر بوده و نتیجه کاری دارد و یا خیر.</p> <p>مثال: آیا مصاحبه های شاهدان مطابق به نورم و معیارهای بشری برای انداخته شده اند؟ آیا کارمندان تأسیسات اصلاحی (توقیف، زندان) مطابق قانون بشری بین المللی حقوق زندانیان را مراعات میکنند؟ اگر نمیکند، چرا؟ نقیصه در چیست؟ آیا ترینینگ در این رابطه کدام کمکی نموده میتواند؟</p>	<p>استفاده از وسایل و اقدامات قابل ارزش تا روی موفقیت ترینینگ قضاوت نمود</p> <p>الف- میتودهای کمی و کیفی؟</p> <p>ب- یک ارزیابی ۳۶۰ درجه بی یا همجانبه چگونه برای انداخته شده میتواند؟</p> <p>ج- آیا ارزیابی روزمره برای انداخته خواهد شد؟ دال- آیا اشتراک کنندگان مورد ارزیابی قرار میگیرند؟</p> <p>ه- مواد و میتودولوژی چگونه مورد ارزیابی قرار گرفته میتوانند؟</p> <p>و- سوالات مهمی که در جریان ارزیابی باید مطرح شوند، کدام اند؟</p> <p>ز- ستراتیژی برای ارزیابی درازمدت و فیدبک چه است؟</p> <p>ح - اشتراک کنندگان چگونه کمک دریافت میدارند؟</p> <p>ط - پلان راهنمایی و پرستاری چگونه است؟</p>	<p>قدم پنجم ارزیابی</p>

چوکات ۶ - ۱۲

مواد ترینینگ و منابع برگزیده شده در باره موضوعات نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت

نظارت پارلمانی

Born, Hans; Fluri, Philipp and Anders Johnsson, Parliamentary Oversight of the Security Sector: Principles, Mechanisms and Practice, Handbook for Parliamentarians , DCAF/IPU, Geneva, 2003.

<http://www.dcaf.ch/publications/kms/details.cfm?Ing=en&id=25289&nav1=4>

Kinzelbach, Katrin and Eden Cole, Democratising Security in Transition States: Recommendations, UNDP, DCAF, Bratislav, 2006.

<http://www.dcaf.ch/publications/kms/details.cfm?Ing=en&id=191528&nav1=4>

دفاع

Van Eekelen, Wim and Philipp H. Fluri, Defence Institution Building: A Sourcebook in Support of the Partnership Action Plan (PAP-DIB), LaVAK, Vienna, 2006.

<http://www.dcaf.ch/publications/kms/details.cfm?id=en&id=26223&nav1=4>

Transparency International, Addressing Corrrution and Building Integrity in Defence Establishments. Working Paper No. 2,2008.

http://www.transparency.org/publications/working_paper_no_2_defence

Democratic Defence Management- PAP-DIB ADL

http://www.dcaf.ch/pap-dib/_index.cfm?print=1

Born, Hans&Ian Leigh(eds.), Handbook on HumanRights and Fundemental Freedo of Armed Forces Personnel, OSCE, Warsaw, 2008.

http://www.dcaf.ch/odihhr/_index.cfm?navsub1=24&nav1=3

ارتباطات ملکی - نظامی

Pantev, Plamen(ed.), Civil Military Relations and Democratic Control of the Security Sector: A Handbook, Procon, Sofia, 2005.

<http://rdsc.md.government.bg/BG/Activities/Publication/Images/CMRHandbook.pdf>

پولیس

Osse, Anneke, Understanding Policing: A Toolkit for Human Rights Activists, Amnesty International, Amsterdam, 2006.

<http://www.amnesty.nl/documenten/rapporten/understanding%20Policing%202007%full%20text.pdf>

Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General, Guidebook on Democratic Policing, OSCE, Viena, 2008.

<http://polis.osce.org/library/details?doc-id=2658>

استخبارات

Born, Hans and Ian Leigh, Making Intelligence Accountable: Legal Standards and Best Practice for Oversight of Intelligence Agencyey, DCAF/University of Durham/Parliament of Norway, Geneva, 2005.

<http://www.dcaf.ch/publications/kms/details.cfm?id=18718&nav1=4>

جنسیت

Bastick, Magen and Kristin Valasek (eds), Gender&Security Sector Reform Toolkit, DCAF/OSCE-ODIHR/UNINSTRAW, Geneva, 2008

<http://www.dcaf.ch/gender-security-sector-reform/gssr-toolkit.cfm>

اداره های سمع شکایات

Kinzelbach, Katrin and Eden Cole, Monitoring and Investigating the Security Sector: Recommendations for Ombudsman Insitutions to Promote and Human Rights for Security, UNDP/DCAF, Bratislava, 2007.

<http://europeandcis.undp.org/cpr/show/53481BBB-F203-1EE9-B54A004C8D44FAB5>

Private Security Regulation

<http://www.privatesecurityregulation.net/content/database.htm>

Toolkits on Key PSC Oversight Issues

<http://www.privatesecurityregulation.net/content/tool.kits.htm>

حقوق بشری و حاکمیت قانون

Working with the Office of the High Commissioner for Human Rights: A Handbook for NGOs

<http://www.ohchr.org/english/about/ngohandbook.htm>

International Development Law Organization

<http://www.idlo.int/english/External/IPXpublication-a-su.asp>

ODIHR, Countering Terrorism, Protecting Human Rights: A Manual, OSCE, Warsaw, 2008.

http://www.osce.org/odihr/item_11_28294.html

ایجاد و تأمین صلح

Engaging Civil Society in Peacekeeping

<http://obpu.unlb.org/pbps/Pages/Public/viewdocument.aspx?id=2&docid=885>

UNDP, UNDP and Civil Society Organisations: A Toolkit for Strengthening Partnerships, UNDP, New York, 2006.

http://www.undp.org/partners/cso/publications/cso_Toolkit_linked.pdf

Ball, N. and K, Fayemi (eds), Security Sector Governance in Africa: A Handbook, Centre for Democracy and Development, London, 2004.

http://www.ssnetwork.net/doc_library/document_detail.php?id=3155

UNDP, OAS, CIDA, IDEA, Democratic Dialogue-A Handbook for Practitioners, New York, 2007.

http://www.idea.int/publications/democratic_dialogue/index.cfm

Gleichmann, Collin, Michael Odenwald, Kees Steenken, Adrian Wilkinson, Disarmament Demobilisation and Reintegration: A Practical Field and Classroom Guide, GTZ, Stuttgart, 2004.

Large, Judith and Timothy Sisk (eds.), 2006. Democracy, Conflict and Human Security: Pursuing Peace in the 21st Century (Volume 1&2), Stockholm: International IDEA.

http://www.idea.int/publications/dchs_vol1.cfm;

http://www.idea.int/publications/dchs_vol2.cfm;

کورس های اصلاحات بخش امنیت

GFN SSR Training courses for Practitioners and Non-Practitioners

http://www.ssnetwork.net/practitioners_course/index.php

http://www.ssnetwork.net/practitioners_course/nonacadem.php

A Beginner's Guide to Security Sector Reform (SSR) March 2007 Birmingham: University of Birmingham

http://www.ssnetwork.net/publications/ssr_beginn.php

International Alert, Inclusive Security, Sustainable Peace.

<http://www.international-alert.org/publications/41.php>

Saferworld 'Training for Action'

<http://www.saferworld.org.uk/pages/training.html>

نتیجه

سازمان های جامعه مدنی نمیتوانند عملکرد دولت را تلافی کنند، ولی در صحنه ترینینگ برای ایجاد استقلال و بیطرفی نقش عمده را بازی میکنند. سازمانهای جامعه مدنی علاوه بر اینکه در انکشاف گروهی از ترینرهای مجرب و مسلکی مفید تمام میشوند، آنها با سهمگیری خود در ترینینگ بخش امنیت معلومات و دانش شانرا از واقعتهای محلی نیز در مواد ترینینگ داخل میسازند.

فرق های عمده بین استدلال های خالی و عملکرد های سازمان یافته قرار ذیل اند:

- ترینینگ موازی با فعالیتهای دیگر اصلاحی براه انداخته شده و در ستراتژی همجانبه اصلاحات بخش امنیت دخیل ساخته میشود
- حمایت توسط قهرمانان و رهبران - در سطح بالا
- به نمایش قرار دادن نتایج از طریق اجراءات اصلاح شده و ارتباط با معیار های ستراتژی؛
- تعهدات درازمدت توسط اعانه دهندگان، ترینرها و سازمان های جامعه مدنی
- ارزیابی درست و دارای مفهوم که با نیازها و نتایج ارتباط داشته و بر یک مبنای ملی و منطقی «بهترین طرز العمل» را با هم شریک سازد؛
- ترینینگ همجانبه و گسترده ترینرها.

آنچه را شما منحیث یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

در بخش امنیت نیازهای ترینینگ را شناسایی کنید

- در بخش امنیت «نکات تماس» را شناسایی کنید
- ارزیابی ها و تحلیل ترینینگ را براه اندازید تا نیازهای ترینینگ را شناسایی کرده بتوانید
- پروگرام های موجود ترینینگ را مورد تحقیق قرار دهید تا از کار دوگانگی جلوگیری بعمل آید
- اولویت های ترینینگ را تعیین کنید

برای پرسونل بخش امنیت برنامه های ترینینگ را طرح ریزی نمایید

- از منابع موجود بین المللی و محلی برای طرح ریزی برنامه های ترینینگ استفاده کنید
- در موضوعات مخصوص (حقوق زنان، اطفال یا اقلیت ها، مصونیت جامعه، قاچاق انسانی و غیره..) که بطور نسبی به مفاد سازمان شما اند، در صدد بدست آوردن تخصص شده و روی آن متمرکز شوید
- اهداف و مقاصد قابل سنجش کوتاه مدت، متوسط مدت و درازمدت را شناسایی کنید تا نتایج را نشان داده بتوانید

برنامه های ترینینگ را عملی کنید

- میتودها، فعالیتهای و محیط هایی برای ترینینگ برگزینید که اشتراک کنندگان احساس راحت و احترام کنند
- برای حل مشکلات از روشهای تشخیصی استفاده کنید نه روشی که این و یا آن مورد نکوهش قرار گیرد

- میتودهای محلی و سنتی و فرهنگ و تاریخ محلی را در برنامه‌ترینینگ مدنظر گیرید
- روی برنامه‌های ترینینگ ترینرها بیشتر تأکید نمایید.

فصل

٧

VAHAN GALOUMIAN

نظارت

نظارت

در دنیای عصری امروز جمع آوری، درجه بندی و تفسیر واقعیت‌های اجتماعی تا هنوز هم منحصیث یکی از امتیازات دولت باقیمانده است. دولت نه تنها در تنظیم جنبه های مختلف زندگی دسته جمعی نقش کلیدی بازی مینماید، بلکه در این بخش منحصیث یک منبع مهم و یا حتی یگانه منبع معلومات کمی و کیفی در باره زندگی اجتماعی نقش کلیدی را بازی مینماید.

ولی اکثر دیده میشود که در کشورهای انکشاف یافته و در حال انکشاف سازمانهای غیرحکومتی بشمول انستیتوت های ریسرچ، اکادمیک، مراکز سروی و سازمانهای جامعه مدنی از ستراتیژیهای نظارت فعال استفاده نموده تا برای موضوعات مربوطه اجتماعی و تأثیرات پالیسی های دولتی پلان ها و تحلیل های بدیلی را مهیا سازند. نظارت یکی از تلاش های فعال و ملموسی میباشد که سازمانهای جامعه مدنی میتوانند رویدست گیرند، تا دریابند که آیا بخش امنیت بطور دیموکراتیک عمل مینماید و یا خیر. علاوه بر این اعتبار فعالیتهای سازمانهای جامعه مدنی، چه بلند بردن سطح آگاهی و چه دفاع از حقوق در سطح محل، ملی و بین المللی باشد، همه وابسته به توانمندی آنها مبنی بر نظارت پالیسی ها و برنامه های دولت در ساحه امنیت و همچنان تأمین امنیت منحصیث یکی از مصالح عامه میباشد.

در این فصل مراقبت و نظارت و ارتباط آن با دخالت فعال سازمانهای جامعه مدنی در بخش موضوعات نظارت معرفی شده است و همچنان راجع به وسایل و ابزارهایی که برای جمع آوری مؤثر معلومات مربوط به بخش امنیت ضروری اند، نظراندازی شده است.

این فصل به بخش های ذیل تقسیم شده است: نخست ارتباط مراقبت مستقل با نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت مورد بحث قرار گرفته است. ثانیاً در این فصل یک سلسله وظایف نظارت که سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای تحقیق و تفتیش بخش امنیت رویدست گیرند و چالشهایی که احتمالاً با آن روبرو شوند تشریح شده اند. ثالثاً راهنمایی های اساسی برای میتودولوژی و تخنیک جمع آوری و بیان شده است. سرانجام این فصل با بحث روی اهمیت گزارش نظارت و رابطه نظارت با فعالیتهای دیگر سازمانهای جامعه مدنی مانند بلند بردن سطح آگاهی، دفاع از حقوق و ایجاد اتحاد و غیره چنین مسایل به پایان میرسد.

نقش نظارت مستقل در حکومتداری دیموکراتیک

اصطلاح «نظارت» در ترمینولوژی پلانگذاری پروژه استعمال شده است و هدف آن اشاره به پروسه های اجراء شده است تا طرز اجراء پروژه را کنترول نمود، مشکلات را شناسایی کرد و در صورت ضرورت به اقدام اصلاحی دست زد. با وجودیکه این موضوع در قسمت اخیر فصل مورد بحث قرار

گرفته است، در اینجا بطور گسترده این اصطلاح مورد استعمال ندارد. اگر بطور ساده گفته شود، اصطلاح نظارت که در اینجا استعمال شده است بیشتر به آزمایش پلان شده و سیستماتیک جنبه های مخصوص واقعیت اجتماعی اشاره مینماید که در مدت زمان گسترده ای مطابق به یک میتودولوژی شفاف و مستمر براه انداخته میشود.

در سال ۱۹۸۲ نویسنده مشهور روسی، Anton Chekhov سه ماه را در کولونی جزائی (محل بازداشت جبری) سخالین سپری نمود و به منظور تهیه یک احصائیه با هزاران تن از متهمین و اقامت گزیدگان آنجا مصاحبه های انجام داد. او در وقت برگشت نوشت:

«سخالین محل غیر قابل تحمل رنج و درد بود، درد و رنجی که نمیتوان آنرا بزبان آورد. ما در اینجا میلیونها انسان را زندانی ساخته بودیم، با نهایت بی پروایی آنها را به خاک و خون کشانیدیم، قصداً و بطور خیلی وحشیانه؛ ما مردم را با زنجیر و زولانه به فرسخ ها راه های دور و دراز در هوای سرد به آنجا بردیم، آنها را به مرض سفلیس مبتلا ساختیم و از همه چیز آنها را محروم ساختیم. ما همه ملامت هستیم، ولی حالا هم در برابر آنها بی پروا هستیم.»⁹⁰

این توضیحات Chekhov در باره بی پروایی و بی غوری مربوط قرن نوزدهم میباشد، ولی تفاوت زیادی با وقایع دلخراش خشونت و اختناق زمان امروز ندارد که روی آن پرده سکوت انداخته شده و درباره آن معلومات داده نمیشود. پرده پوشی دولتی بر معلومات راجع به فعالیتهایی که ما امروز آنرا جزئی از بخش امنیت (نظامیان، پولیس، محافظین زندان و خدمات استخباراتی) میشماریم، در تاریخ بشری بیسابقه نمیشود. بناءً توانمندی برای نظارت بر پالیسی دولتی یک امر حیاتی بوده تا هم در کشورهای پیشرفته و هم در حال پیشرفت موافق رسمی را مورد سوال قرار داد. بطور نمونه: از نظارت های مستقل از کشتن الجزایری هایی که خواهان استقلال شان بودند در سال ۱۹۴۵ در شهر Stetif در سال ۱۹۴۵، مرگ فلسطینی ها در کمپ های مهاجرین در لبنان در سال ۱۹۸۲ و احتجاج های سال ۱۹۸۹ تیاننمن در چین پرده برداشتند.

باین نظر داشت این واقعیت نظارت یک امر حیاتی بشمار میرود: تنها گزارشهای مستقل راجع به پالیسی ها و عملکرد دولت میتوانند بخش امنیت را تحت نظارت قرار دهند و آنها را به حسابدهی کشانند و تنها شفافیت به سویه بلند میتواند به مرور زمان جلو عملکرد سوء و نادرست را بگیرد.

نظارت چیست؟

نظارت از آن تحقیق بسیط فرق دارد که تصویر عاجل از یک پدیده دسته جمعی و یا پالیسی حکومتی ترسیم مینماید. نظارت همچنان از تحقیق اکادمیک سنتی فرق دارد، زیرا هدف نظارت نه تنها مستند کردن واقعیت پدیده اجتماعی میباشد، بلکه تغییر مثبت و بهتر تر در این واقعیت را نیز دنبال می کند.⁹¹ سرانجام باید گفته شود که نظارت از فعالیت های دفاع از حقوق فرق دارد: نظارت نه تنها هدف تغییر در پالیسی حکومت را تعقیب میکند، بلکه در صدد آنست تا تأثیر عملکرد جاری حکومت را ثبت و تحلیل و راه هایی را برای اصلاح پیشکش کند.

⁹⁰ Chekov, Anton, A Journey To Sakhalin (Translated by Brain Reeve), Ian Faulkner Publishing, Cambridge, 1993

⁹¹ البته این به مفهوم آن نیست که تحقیق و مستند کردن برای نظارت عامه بر بخش امنیت اهمیت ندارد. راجع به نقش تحقیق در رابطه با ستراتیژی های نظارت عامه فصل سوم این کتاب مطالعه شود.

معیارها و شاخص ها

هدف از نظارت ارزیابی تطابقت عملکرد با یک سلسله از مقررات و راهنمایی های قبلاً ایجاد شده میباشد. برای تشخیص اینکه آیا یک ارگان دولت از مقررات سرپیچی نموده و یا خیر، باید نخست معیارهایی تعیین گردد که بر اساس آن روی عملکرد حکومتی قضاوت صورت گیرد.

معیارها شامل دو کتگوری وسیع میباشدند: مکلفیت های قانونی و بهترین طرز العمل. مکلفیت های قانونی عبارت اند از مقررات خاص، قانون ملی، چوکات قانون اساسی و قانون بین المللی. از طرف دیگر «بهترین طرز العمل» به نوع معیاری اطلاق میگردد که بر اساس ستندرد های مختلف روی آن توافق صورت گرفته شده و بین نظریه پردازان و عمل کنندگان، نوعی از توافق را منعکس میسازد.

میتود ها

اصل «ابزار» نظارت نشر و توزیع گزارش نظارت بوده و هدف نهایی، طوریکه در بالا تذکر یافت نفوذ بر تغییرات اجتماعی، سیاسی و تأسیساتی میباشد. شناسایی سهلانگاری در کارکرد یکی از تأسیسات عامه و افشای آن به عام منتج به آن میشود که بالای تأسیسات دولت فشار آید تا در خدمت به مردم توجه خوبتر نمایند. بطور مثال، یک سازمان میتواند تعهدات حقوق بشری پولیس را در رابطه با یک گروه اقلیت مورد نظارت قرار دهد و در این باره بطور منظم گزارش بنویسد تا به این ترتیب توجه مراجع مربوطه و تصمیم گیرندگان را به آن جلب نماید: سرانجام هدف از این پروسه همانا بهتر ساختن وضعیت حقوق بشری این گروه میباشد. برای مؤثریت بیشتر نظارت باید مطابق به یک برنامه و میتودولوژی منظم صورت گیرد، در قسمت جمع آوری معلومات واقعبینانه عمل شود و برای تأمین موفقانه تغییرات اجتماعی اصل احترام مراعات گردد.

تماس ها

از اینکه نظارت دربرگیرنده مجموعه ای از معلومات و ترتیب اطلاعات یک بخشی از امور اجتماعی میباشد که به قدر کافی بطور مستقل و بیطرفانه مورد تدقیق و تفتیش قرار نگرفته است، ایجاد یک شبکه ای از تماسها با مردمی که از معلومات داخلی یک وضعیت مطلع اند، ضروری میباشد. اصول ذیل که از کتاب راهنمای سازمان عفو بین المللی راجع به نظارت حقوق بشری⁹² اقتباس شده راهنمای مفیدی برای سازمانهایی اند که علاقمند کار در پروژه های نظارت میباشدند. این سازمان ها باید مسائل ذیل را هدف قرار دهند:

- ایجاد روابط بر اساس اعتماد متقابل، اعتبار و احترام متقابل؛
- روشن ساختن اهداف تحقیق بطور صریح به افراد ارتباطی و اینکه چگونه معلومات تهیه شده در گزارش مورد استفاده قرار میگیرد؛
- احترام به خواست افراد ارتباطی، مثلاً عدم افشای هویت شان؛
- با افشای معلومات، مصونیت و امنیت افراد ارتباطی باید به خطر انداخته نشود، به زندگی آنها نسبت به افشای معلومات باید همیشه ارجحیت داد؛
- از این روابط با حفظ تماس های منظم پرستاری نمایید؛

⁹² Amnesty International, Monitoring and Reporting Human Rights Violations in Africa: A Handbook for Community Activists; AI, Amsterdam, 2002, As its title suggests, this handbook is intended for African CSOs, but recommendations are applicable to a broad range of Monitoring project.

- نتایج گزارش ها را با آنها شریک سازید و به آنها نشان دهید که نقش آنها در تغییرات مثبت چقدر مفید بوده است.

کار با وزارت های امنیت و استفاده از پرسونل سابق منحصیث افراد ارتباطی، منحصیث نکته خوب آغاز میباشد. اکثر سازمانهای جامعه مدنی در داخل تشکیلات شان افسران سابقه عسکری و پولیسی را دارند و از ارتباطات آنها برای ایجاد روابط با پولیس و اردو استفاده می نمایند.

نظارت بر بخش امنیت

چنان معلوم میشود که نفوذ در بخش امنیت بنابر فرهنگ محرمیت امکان پذیر نیست و در بسیاری از کشورها بنابر عدم شفافیت وابسته با آن، این هدف قابل سفارش هم نمیباشد. بنابر این دلیل، واضح است که چرا نظارت بر پالیسیهای بخش امنیت و تأسیسات دولت اهمیت حیاتی دارد. به احتمال خیلی قوی تأسیسات و پرسونل امنیتی با بهترین طرز العمل پابندی خواهند داشت بشرط آنکه نظارت منظم براه انداخته شود و گزارش ها در باره آن به مردم عامه انتشار یابد.

علاوه بر این در حالات درگیری یا مابعد یا ماقبل از آن و یا در دولت های ضعیف و در حال فروپاشی سازمانهای جامعه مدنی و سهم دارندگان شان شاید بنابر عدم امنیت با یک سلسله دشواریها از ناحیه باند های جنایی، گروه های یاغی یا مسلح روبرو شوند. در غیابت حاکمیت قانون سازمانهای جامعه مدنی باید قادر باشند تا موضوعات نقض های حقوق بشری و دیگر تحولاتی را که بر بخش امنیت تأثیرگذار اند نظارت نموده و توجه حکومتی شان و جامعه بین المللی را به آن جلب کنند.

چوکات ۷ - ۱

قرغزستان: جلوگیری از درگیری از طریق نظارت و هشدار قبلی

«نهاد تحمل بین المللی»، Foundation for Tolerance International (FTT) یک سازمان غیرحکومتی و مستقل قرغزی میباشد که برای صلح و جلوگیری از درگیری و حل و فصل آن در سرحد فی مابین قرغزستان، تاجکستان و ازبکستان در دره فرغانه کار میکند. این نهاد که در سال ۱۹۹۸ تأسیس گردیده است، هفته نامه ایرا را در باره وضعیت قرغزستان و تحولات سیاسی با تحلیل و راه حل درگیریهای آن به نشر میسپارد.

پروژه «هوشدار قبلی برای جلوگیری از خشونت (WWVP) با ایجاد میکانیزم های تشخیص/تحقیق در باره درگیری و رویدست گرفتن اقدامات وقایوی به منظور جلوگیری از درگیریها شروع بکار نمود. برای نظارت بر وضعیت در قرغزستان این پروژه یک شبکه سرتاسری را که در آن فعالین جامعه مدنی، دانشمندان، خبرنگاران و ادارات تطبیق قانون سهم داشتند بکار انداخت. در حال حاضر ۳۲ نظارتگر وضعیت را مراقبت مینمایند، معلومات و اطلاعات را جمع آوری میکنند و با «مرکز هشدار قبلی» (EWC) در تماس مینمایند. بر اساس معلومات جمع آوری شده EWC آنها تحت غور قرار داده و سفارشات لازم را برای جلوگیری خشونت تقدیم نموده و در هفته نامه مذکور آنها به نشر می سپارد. EWC تلاش دارد معلومات دقیق و صحیح را تهیه نموده تا بتواند به وقت لازم به جلوگیری از درگیری بپردازد.

EWVP که در جون ۲۰۰۵ به کار شروع نمود، توسط OSCE، UNDP و وزارت خارجه بلجیم

تمويل ميگردد.

منابع:

<http://www.fti.org.kg/eng/welcome.php>

سرانجام بايد گفته شود كه هدف از نظارت تاسيس و تقويه حسابه‌ي، شفافيت و توانمندی ادارات بخش امنيت ميباشد. براي ايجاد نكته آغاز نظارت سازمانهاي جامعه مدني ميتوانند در موضوعات يا ساحه هاي مخصوص بخش امنيت دست بكار شوند - مانند استخدام كارمندان جديد و تمرين هايي آموزشي، ادغام و عمل مطابق به قانون حقوق بشري بين المللي يا ميكانيزمهاي كنترول داخلي و خارجي.

نوع فعاليتهاي نظارت

اکثر اوقات پروژه های نظارت که در ساحه بخش امنيت فعال اند روی یکی از جنبه های ذیل متمرکز اند:

- ميكانيزمهاي نظارت ديموکراتيک؛
- کفايت و لياقت؛
- نقض حقوق بشري پرسونل بخش امنيت؛
- نقض حقوق بشري توده های مردم.

ميكانيزم های نظارت ديموکراتيک

ميكانيزمهاي نظارت ديموکراتيک در صدد آن است تا ابزاري را ايجاد کنند که کارگردانان بخش امنيت و صلاحيت شانرا در عمل تحت كنترول و نظارت تاسيسات ديموکراتيک - عمدتاً پارلمان و کميته های خاص - قرار دهند. بعبارة ديگر، اين نوع نظارت در صدد آنست تا دريابد که آیا وزارتهاي امنيت منحيت بازيگران مستقل عمل ميکنند يا آنها واقعاً تابع تقنيتش و نظارت ديموکراتيک ميباشند.

در عمل سازمانهاي جامعه مدني ميتوانند با نظارت چوکات قانوني که عملکرد کارگردانان امنيت را تنظيم ميکند (بطور مثال مبني بر اينکه آیا قانون جديد با قانون اساسي، ميثاق های حقوق بشري بين المللي يا مکلفيت دولت تحت قانون بين المللي در تناقض است) و با نظارت کار کميته های پارلماني و حدود آن که تا کدام اندازه ميتوانند اجراءات کارگردانان امنيت را تحت نفوذ داشته باشند، سويه يا درجه کنترول ديموکراتيک را تعيين کنند. یک مثال مشهور در اين رابطه: سازمانهاي جامعه مدني ميتوانند نقش و نفوذ پارلمان و وزارت دفاع را در تنظيم مصارف دفاعي نظارت کنند.

کفايت کارگردانان بخش امنيت

نظارت بر کفايت در صدد آنست تا دريابد که آیا اردو، پوليس و محافظين سرحدی و ديگر کارگردانان بخش امنيت به هدفی ناپل شده اند که آنها به منظور آن تاسيس شده بودند: تأمين امنيت برای شهروندان.

یا بعباره دیگر، در این رابطه تأثیر کار وزارت‌های امنیت روی اصلاحات شرایط عمومی امنیت عامه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.⁹³

سوالات تحقیقی ای که این نوع نظارت به وجود می‌آورد عبارت‌اند از: آیا محافظین امنیتی در جلوگیری مهاجرت‌های غیرقانونی و قاچاق انسانی موفق‌اند؟ آیا اردو برای عملیات صلح در خارج آماده است؟ آیا پولیس در جلوگیری از جرایم جنایی و تأمین امنیت روی جاده‌ها مؤثریت دارد؟ سازمان‌های جامعه مدنی می‌توانند به این سوالات با نظارت شاخص‌هایی مانند سطح جرایم، شمار حل و فصل خشونت جنایی و سطح مهاجرین غیرقانونی جواب دهند.

یقیناً کفایت کارگردانان بخش امنیت یگانه فکتوری نیست که این پدیده‌ها را تحت نفوذ قرار می‌دهد، بلکه سهلانگاری گسترده اکثر نشانه‌های واضح موجودیت بخش امنیت غیر مؤثر می‌باشد. شاید هم اساساً کفایت بخش امنیت در حقیقت میکانیزم اولی برای نظارت دیموکراتیک باشد. تنها وقتی که امنیت منحصی یکی از مصالح عامه شناخته شود و تنها در صورتی که بخش امنیت تابع کنترل دیموکراتیک باشد، نظارت می‌تواند مفهومی داشته باشد.

نقض حقوق بشری پرسونل بخش امنیت

هدف از نظارت نقض‌های حقوق بشری پرسونل بخش امنیت این می‌باشد تا تخطی‌های کسانی را افشاء سازد که در وزارت‌های امنیت کار می‌کنند. سوالاتی که این طرز نظارت بوجود می‌آورد عبارت‌اند از: آیا دستگاه‌های امنیتی حقوق بشری و سیاسی پرسونل را مراعات می‌کنند؟ آیا با مجلوبین عسکری مطابق به کرامت انسانی سلوک صورت می‌گیرد و یا اینکه آنها بطور گسترده مورد تهدید قرار می‌گیرند؟ آیا مجلوبین جدید مورد شکنجه جنسی قرار می‌گیرند؟

اکثر اوقات سازمان‌های جامعه مدنی نمی‌توانند نقض‌های حقوق بشری پرسونل امنیت را مستقیماً نظارت کنند. در عوض آنها می‌توانند شاخص‌هایی را نظارت کنند که اثرات یک سلسله نقض‌ها را به اثبات می‌رسانند. بطور مثال، نظارت میزان خودکشی منسوبین نظامی نشانه تخطی‌های گسترده برضد افراد نظامی می‌باشد. به عین ترتیب سازمان‌های جامعه مدنی می‌توانند مجلوبین سابق را سروی نمایند تا حقوق ملکی و سیاسی افراد نظامی را تأمین کنند.

چوکات ۷ - ۲

جلب و احضار عساکر خورد سال در برما

استفاده از عساکر خورد سال در سرتاسر جهان تقبیح شده است و شماری از منشورهای بین‌المللی بشمول منشور ملل متحد پیرامون حقوق بشر اطفال این عمل را نه تنها تقبیح مینمایند، بلکه شدیداً آنرا منع می‌کنند. ولی با وجود تقبیح رو به افزایش بین‌المللی شماری از کشورها هنوز هم به جلب و احضار اطفال می‌پردازند و آنها را آموزش نظامی می‌دهند.

برما یک مثال آن است. حکومت برما البته رسماً ادعا دارد که نیروهای مسلح آن، Tatmadaw،

⁹³ برای کسب اطمینان مبنی بر اینکه آیا اردو، پولیس و وزارت دیگر مربوط به بخش امنیت مطابق به اولویت‌های حکومت مصرف می‌کنند یا خیر، سازمان‌های جامعه مدنی می‌توانند در تحلیل بودجه سهم بگیرند. برای معلومات بیشتر در این مورد فصل هشتم این کتاب مطالعه شود.

برای اساس خدمت داوطلبانه ساخته شده و حد اقل جلب و احضار ۱۸ سال میباید. ولی بسیاری از گزارشهای نظارتی مستقل میگویند که شمار زیادی از عساکر خورد سال در صفوف اردوی برما قرار دارند. یکی از این گزارش ها اخیراً توسط سازمان نظارت حقوق بشر، Human Rights Watch، تحت عنوان «برای عسکری فروخته شده اند» به نشر رسیده است: اینکه در برما هنوز هم اطفال به خدمت سربازی کشانیده میشوند و از آنها برای اهداف نظامی کار گرفته میشود استفاده صورت میگیرد، از مصاحبه هایی بر ملا میگردد که در مناطق سرحدی برما، در تایلند و چین با عساکر فعلی و سابقه بین جولای و سپتمبر ۲۰۰۷ و همچنان مصاحبه هایی با کارمندان صحتی، نمایندگان شماری از سازمانهای بشری، نمایندگی ملل متحد در برما و محققین محلی و مردمان ملکی انجام یافته اند.

مصاحبه کنندگان تأکیداً به Human Rights Watch شهادت داده اند که در اردوی برما اکثریت مجلوبین جبری بوده نه داوطلبانه و قسمت اعظم آنها اطفالی اند که سن شان از ۱۸ کمتر میباشد. اکثر جوانان خورد سال برمایی به سازمان مذکور شهادت داده اند که چگونه آنها نخست زندانی شده، مورد لت و کوب قرار گرفته و بعداً به افسران جلب و احضار فروخته شده و سرانجام به مراکز جلب و احضار انتقال داده شده اند. آنهایی که در صدد فرار شده اند، شدیداً مورد مجازات قرار گرفته اند.

در گذشته از طرف ملل متحد و دیگر منابع بطور منظم راجع به جلب و احضار جبری عساکرخورد سال گزارش داده شده است. در سال ۲۰۰۴ شورای رهبری نظامی برما برای جواب به انتقاد های بین المللی کمیته ایرا مؤظف ساخت تا جلو جلب و احضار اطفال را در عسکری بگیرد، ولی گزارش اخیر Human Rights Watch نشان میدهد که کمیته مذکور به کدام اقدام قابل اهمیتی در رابطه با این موضوع دست نزده است.

منبع:

Human Rights Watch, Sold to be Soldiers: The Recruitment and Use of Child Soldiers in Burma. London: Human Rights Watch, 2007

نقض حقوق بشری مردم عامه

با نظارت نقض های حقوق بشری مردم عامه تحقیق میشود که آیا وزارت های امنیت در برخورد و سلوک با شهروندان احترام به حقوق بشری دارند و یا خیر. سوالاتی که در این تحقیق عنوان میگردند عبارت اند از: آیا ارگانهای دولتی در وقت تحقیق از متهمین جرایم جنایی برای کسب معلومات از زور و شکنجه کار میگیرند؟ آیا پولیس برای پراگنده ساختن اجتماعات از خشونت های غیر ضروری کار میگیرد؟ آیا گزارشهایی در این مورد موجود است که اشخاصی در توقیف نظامی یا پولیسی لادرک شده باشند.

سازمانهای جامعه مدنی برای دریافت اینکه آیا ارگانهای دولتی در امور روزمره نسبت به قانون حقوق بشری ملی و بین المللی پابندی دارند و یا خیر، نقش مهمی را بازی می کنند. نوع پروژه های نظارت در این قسمت عبارت اند از: باز دیدهای نظارتی از زندانها برای ثبت وضعیت زندانیان، نظارت محافل و اجتماعات خاص مانند تظاهرات بزرگ به مقصد قضاوت روی کار پولیس و مصاحبه با زندانیان سابق تا استفاده از شکنجه توسط ادارات استخباراتی را مورد نظارت قرار داد. چوکات ۷-۳ مثالی در باره پروژه نظارتی زندانها و دیگر محل های بازداشت را توضیح میدارد.

چوکات ۷ - ۳

نظارت زندانها و دیگر محل های بازداشت در لاتویا

زندان ها و دیگر محل های بازداشت برای نظارت عامه بر بخش امنیت محوری دارد، زیرا در همین جا بیشتر نقض های حقوق بشری بوقوع می پیوندند. در سرتاسر جهان شمار زیادی از سازمانهای جامعه مدنی دست به اقدامات زده اند تا شرایط بازداشت را مورد تحقیق و تحلیل قرار داده و توجه عامه را به آن جلب و برای بهبودی وضعیت تلاش نموده اند.

اخیراً «مرکز حقوق بشری» در لاتویا در سال ۲۰۰۶ گزارش مفصلی را در باره وضعیت تأسیسات در بسته به نشر سپرد. این گزارش که بر اساس ۱۰۲ ملاقات نظارتی از زندانها، تأسیسات توقیف پولیس، مراکز بازداشت مهاجرین غیر قانونی و شفاخانه های روحی و روانی تهیه شده است روی شماری از خلاء ها و سهلانگاری هایی که در اینجاها موجود بود، روشنی انداخت.

گزارش مذکور در حالیکه به برخی از اصلاحات در بعضی از این تأسیسات الی ۲۰۰۶ اشاره نموده، شماری از ساحه های دشوار و مناقشه آمیز را افشاء نموده است. عدم تقدیم معلومات به مهاجرین غیرقانونی و پناه جویان در باره حقوق شان، عدم نظافت و پاکی در شماری از تأسیسات بازداشت پولیس، عدم هماهنگ ساختن قانون بیماران روانی با حقوق و قوانین بین المللی و مخصوصاً عدم موجودیت یک میکانیزمی که بر اساس آن برضد بستر شدن غیرداوطلبانه عرض صورت گیرد، شامل ساحاتی بودند که در این گزارش به آن اشاره شده است.

منبع:

Latvian Center for Human Rights, Monitoring Report on Closed Institution in Latvia Riga: LCHR, 2006

انواع فعالیت های نظارتی و شاخص ها

جدول ذیل موضوعات، شاخص ها و مثالهایی از سازمانهای جامعه مدنی را تشریح میکند که در پروژه های نظارت برای هر چهار نوع نظارت مصروف فعالیت اند.

یک فرق مهم در اینجا بین موضوعات و شاخص ها میباشد. مورد نظارت قرار گرفتن موضوعات به ذات خود مشکل است. از اینکه نظارت «دریافت حقایق» میباشد، سازمانها باید شاخص های مربوط به این موضوعات را پیدا کنند. در بدل این شاخص ها راجع به این موضوعات به نتایج وسیعی نایل خواهند شد.

بطور مثال رفاه مجلوبین یک موضوع مهم میباشد که باید بطور مستقل تحت تحقیق قرار گیرد، ولی سازمانها باید شاخص هایی را تعیین کنند که بر اساس آن این موضوع تحت نظارت قرار گرفته بتواند. برای این کار سازمان باید این موضوعات را به شاخص هایی ارتباط دهد که برای یافتن حقایق کمک می کنند و به سهولت توسط جناح های دیگر تصدیق شده می توانند: شمار قضایای سلوک نادرست که به مراجع مسوول گزارش داده شده است و میزان انتحار ها در بین مجلوبین، دو مثال مهم در این مورد میباشد. به عین ترتیب برای نظارت بر کفایت و اهلیت پولیس جنایی یک سازمان جامعه مدنی میتواند

تصمیم بگیرد تا بعضی از شاخص ها را تحت نظارت قرار دهد، مثلاً میزان جرایم جنایی در هر صد هزار باشنده یا فیصدی حل و فصل مسایل جنایی.

بصورت عموم سازمانها میتوانند موضوعات مختلفی را که بر بخش امنیت تأثیر میگذارند به شاخص های قابل شناخت دریافت حقایق «تقسیم کنند» و جناح های دیگر میتوانند آنرا دوباره پیشکش نمایند. جدول ذیل منحیث نکته آغاز برای شناسایی چنین شاخص ها خدمت مینماید.

انواع دیگر پروژه های نظارتی میتوانند بخش امنیت را در مجموع در کار و فعالیت خود شریک سازند، بطور مثال با تحقیق نظریات عامه راجع به موضوعات مربوطه امنیتی و ارزیابی شاخص های بی امنیتی. این گزارشها مثلاً میتوانند سطح اعتماد مردم را نسبت پولیس، اردو و محافظین سرحدی تعیین کنند؛ نظریات عامه در باره بی امنیتی از شاخص هایی استفاده میکنند که به علت های درک شده یا احتمالی ناامنی اشاره میکنند؛ مثلاً شمار اختطاف های گزارش شده؛ وجود یا ترویج اسلحه کوچک؛ و ترویج اختلاس و جرایم سازمان یافته در سرتاسر جامعه.

هدف این همه اقدامات اینست تا از نقطه نظر سازمانهای جامعه مدنی مربوطه روی واقعیت روشنی انداخته شود. نظارت اولین قدم اساسی برای اصلاحات بخش امنیت به شمار میرود؛ اعضای پارلمانی و شهروندان عادی بصورت عمومی بر اساس معلومات دقیق و مستقل میتوانند بر تغییرات نفوذ داشته باشند. بعبارۀ دیگر، شهروندان تنها وقتی میتوانند موفقانه برای تغییرات دست بکار شوند که راجع به خلاء و نقایص بخش امنیت معلومات داشته باشند.

انواع فعالیتهای نظارتی

تأسیسات	انواع نظارت	موضوعات (مثال های برگزیده شده)	شاخص ها (مثال های برگزیده شده)	مثالهای نظارت سازمان جامعه مدنی
اردو	- میکانیزم های نظارت دیموکراتیک	- نظارت پارلمانی (آیا اردو تحت نظارت پارلمانی قرار میگیرد؟) - بودجه دفاعی (ایا بودجه دفاعی مطابق به اولویت هاییکه توسط رئیس دولت یا پارلمان تعیین شده به مصرف میرسد؟) - پالیسی های تدارکاتی (آیا پالیسی تدارکاتی شفاف است؟ ایا قبل از خریداری داوطلبی ها بدیلی تحت تحلیل و ارزیابی قرار گرفته است؟) - پالیسی پرسونل (آیا پرسونل بر اساس لیاقت و کفایت برگزیده شده است)	- نتایج بدست آمده کمیسیونهای پارلمانی (در صورتیکه مورد داشته باشد) - کفایت ادارات سمع شکایات نظامی و پروسیجر دیگر بررسی (در صورتیکه مورد داشته باشد) - نوع سند و حدود معلوماتی که کمیته های نظارت پارلمانی دسترسی به آنرا اجازه دارند	- Committee of Soldiers' Mothers (Russia) - Madres de la Plaza de mayo (Argentina) - SPIRI (Sweden) Justice and Liberty (Georgia) - Kontra S (Indonesia) - Imparsial (Indonesia) - Euromil (Netherlands) - African Security Dialog and Research, Ghana - Institute for Security Studies, South Africa - Centre for Policy Research & Dialogue, Ethiopia - Transparency International
- کفایت و توانمندی		- مسلکی بودن سربازان - دخالت اردو در مسائل تجارتي (آیا اردو در فعالیت های تجارتي سهم دارد؟) - سطح فساد اداری و اختلاس	- نتایج کمیته های پارلمانی (در صورتیکه مورد داشته باشد) - شاخص های کفایت در عملیات حفظ صلح و ایجاد	

	<p>صلح - شاخص های آمادگی جنگی</p>	<p>(آیا اختلاس در اردو گسترده است؟)</p>	
	<p>- میزان انتحارها در بین مجلوبین - شمار قضایای گزارش داده شده در باره سلوک نادرست با سربازان - شمار سربازان خوردسال در اردو - مصاحبه ها با سربازان فعلی و سابقه</p>	<p>- استفاده از خورد سالان توسط اردو - اذیت و آزار (آیا مجلوبین جدید پولیس اذیت و آزار میشوند؟) - خشونت جنسی علیه مجلوبین - طرز سلوک با اقلیت های قومی و زبانی در نظام اردو</p>	<p>- نقض حقوق بشری پرسونل بخش امنیت</p>
	<p>- شمار قضایای تجاوزات جنسی ایکه منسوبین نظامی مرتکب شده و گزارش داده شده است - شمار ناپدید شدن اشخاص در توقیف نظامی - شمار قضایای تجاوزات جنسی که توسط منسوبین حافظ صلح در ماموریت های صلح برضد مردم محل صورت گرفته است</p>	<p>- ناپدید شدن اشخاص در توقیف های پولیسی و نظامی - استفاده از اسلحه ممنوعه بین المللی توسط اردو - تجاوز های جنسی ایکه نیروهای حکومتی مرتکب میشوند - تطابقت پالیسی های ملی سلوک با زندانیان مطابق با قانون بشری بین المللی</p>	<p>- نقض های حقوق بشری مردم بصورت کل</p>

تأسیسات	انواع نظارت	موضوعات (مثال های برگزیده شده)	شاخص ها (مثال های برگزیده شده)	مثال های نظارت سازمان جامعه مدنی
پولیس	- میکانیزم های نظارت دیموکراتیک	- نظارت پارلمانی (آیا پولیس تحت نظارت پارلمانی قرار میگیرد؟) - بودجه پولیس (آیا بودجه پولیس مطابق به اولویت هاییکه توسط رئیس دولت یا پارلمان تعیین شده به مصرف میرسد؟) - پالیسی های تدارکاتی (آیا پالیسی تدارکاتی شفاف است؟ ایا قبل از خریداری داوطلبی ها بدیل تحت تحلیل و ارزیابی قرار گرفته است؟) - پالیسی پرسونل (آیا پرسونل بر اساس لیاقت و کفایت برگزیده شده است؟)	- نوع سند و حدود معلوماتی که کمیته های نظارت پارلمانی دسترسی به آنرا اجازه دارند - نتایج کمیته های پارلمانی (در صورتیکه مورد داشته باشد)	- Human Rights Watch - ICMPD - ALPE (Georgia) - ICCN (Georgia) - USIP (Nepal)
	- کفایت و توانمندی	- امنیت داخلی (آیا پولیس در حفظ امنیت در جاده ها موفق است؟) - مسلکی بودن افسران پولیس - میزان جرایم	- میزان حل و فصل جرایم بزرگ - میزان جرایم در هر صد هزار باشند	
	- نقض حقوق بشری پرسونل بخش امنیت	- اذیت و آزار (آیا در برابر مجلوبین جدید پولیس از اذیت و آزار کار گرفته میشود؟) - ایا افسران اناث پولیس از حقوق مساوی برخوردار اند و	- قضایای گزارش داده شده در مورد اذیت و آزار مجلوبین جدید پولیس - مصاحبه ها با افسران فعلی و سابقه پولیس	

		سلوک مساوی در برابر آنها صورت میگیرد؟		
	<p>- قضایای گزارش داده شده شکنجه در توقیف پولیس</p> <p>- قضایای گزارش داده شده در مورد تخطی حقوق بشری در توقیف پولیس</p> <p>- شهادت شاهدان عینی در باره تخطی های پولیس</p> <p>- تهیه گزارش راجع به برخورد پولیس در جریان احتجاج</p>	<p>- سلوک با زندانیان در توقیف پولیس (آیا شکنجه یک پدیده خیلی گسترده است؟ آیا حقوق شخص مشکوک احترام میشود؟)</p> <p>- احترام به حقوق بشری</p> <p>- احتجاج کنندگان در جریان مظاهرات بزرگ</p> <p>- تطابقت هدایات پولیس ملی با قانون بین المللی</p>	<p>- نقض های حقوق بشری مردم بصورت کل</p>	
<p>- Institute for Security Studies (EU/BE)</p> <p>- ICMPD (Austria)</p>	<p>- نوع سند و حدود معلوماتی که کمیته های نظارت پارلمانی دسترسی به آنرا اجازه دارند</p> <p>- نتایج کمیته های پارلمانی (در صورتیکه مورد داشته باشد)</p>	<p>- نظارت پارلمانی (آیا محافظین سرحدی تحت نظارت پارلمانی قرار میگیرند؟)</p> <p>- آیا محافظین سرحدی در وزارت داخله او ادارات اجرای قانون مدغم شده اند، یا آنها نظامی ساخته شده و جزئی از قوای مسلح میباشند؟</p> <p>- آیا نظارت پارلمانی بالای محافظین سرحدی وجود دارد؟</p> <p>- پالیسی تشکیلاتی: آیا پرسونل بر اساس کفایت و اهلیت برگزیده شده است؟</p>	<p>- میکانیزم های نظارت دیموکراتیک</p>	<p>منجمنت سرحدی</p>

	<p>- شمار مهاجرین و بیجاشدگان داخلی ای که از سرحد عبور نموده اند</p> <p>- شواهد رشوه ستانی توسط محافظین سرحدی</p> <p>(در صورتیکه موجود باشد)</p>	<p>- آیا محافظین سرحدی در جلوگیری از ورود مهاجرین غیرقانونی مؤثر اند؟</p> <p>- آیا اختلاس و رشوه ستانی از جمله مشکلات جاری اند؟</p>	<p>- کفایت و توانمندی</p>	
	<p>- قضایای گزارش داده شده در باره اذیت و آزار</p> <p>- مصاحبه ها با محافظین سرحدی فعلی و گذشته</p>	<p>- اذیت و آزار (آیا اذیت و آزار متوجه محافظین جدید سرحدی است؟)</p>	<p>- نقض حقوق بشری بخش امنیت</p>	
	<p>- قضایای گزارش داده شده در باره سلوک نامناسب با اشخاصی که در توقیف سرحدات بسر میبرند</p> <p>- شهادت های شاهدان عینی در باره رشوه ستانی در ماموریت های سرحدی</p>	<p>- سلوک و روش فعلی با مهاجرین غیرقانونی</p> <p>- سلوک و روش با اشخاصیکه در توقیف سرحدات بسر میبرند</p>	<p>- نقض های حقوق بشری مردم بصورت کل</p>	
<p>-Amnesty International</p> <p>- Helsinki Foundation for Human Rights (Poland)</p> <p>- ALPE (Georgia)</p> <p>- Human Rights Watch</p>	<p>- قانونی که بر نظارت بر سیستم ملی زندان حاکم است</p> <p>- نتایج کمیته پارلمانی (در صورتیکه مورد داشته باشد)</p>	<p>- نظارت پارلمانی (آیا زندانها تحت نظارت پارلمانی قرار دارند؟)</p> <p>- آیا در زندانها شفافیت وجود دارد؟</p> <p>- نظارت پارلمانی (آیا سیستم زندان تحت نظارت پارلمان قرار دارد؟)</p>	<p>- میکانیزم های نظارت دیموکراتیک</p>	<p>سیستم جزائی</p>

	<p>- میزان تکرار جرایم توسط زندانیان سابق - نتایج کمیته های پارلمانی (در صورتیکه مورد داشته باشد)</p>	<p>آیا سیستم جزائی برای تغییر دادن زندانیان سابق به شهروندان مطیع قانون مؤثر است؟</p>	<p>- کفایت و توانمندی</p>	
	<p>- شهادت شاهدان عینی در مورد خشونیت برضد محافظین زندان - مصاحبه ها با محافظین فعلی و سابقه</p>	<p>- آیا اذیت و آزار در برابر محافظین جدید زندان وجود دارد؟</p>	<p>- نقض حقوق بشری پرسونل بخش امنیت</p>	
	<p>- مطابقت قانون حاکم بر سیستم ملی زندان با قانون حقوق بین المللی - شاخص های شرایط زندانیان از لحاظ کمیت (شمار زندنیان در یک اتاق، شمار زندانیان در هر مترمربع و غیره) و مطابقت با معیار های بین المللی - مصاحبه ها با زندانیان فعلی و سابقه</p>	<p>- آیا از رفاه زندانیان (حداقل معیارهای صحت، خوراک و پوشاک و غیره) نظارت صورت میگیرد؟ - آیا در زندان نشانه ها یا مثالهایی از لت و کوب، شکنجه و تعذیب وجود دارد؟</p>	<p>- نقض های حقوق بشری مردم بصورت کل</p>	

تأسیسات	انواع نظارت	موضوعات (مثال های برگزیده شده)	شاخص ها (مثال های برگزیده شده)	مثال های نظارت سازمان جامعهء مدنی
بخش استخبارات	- میکانیزم های دیموکراتیک نظارت	- نظارت پارلمانی (آیا ادارات استخباراتی به کمیته های پارلمانی حسابده اند؟)	- نوع اسناد و حدود معلوماتی که کمیته های نظارت پارلمانی به آن دسترسی دارند (در صورتیکه مورد داشته باشند) - قوانینی که بر نظارت بخش امنیت حاکم اند	-Privacy International - Electronic Frontier Foundation - Amensty International - State Watch Liberty (UK)
	- کفایت و توانمندی	- آیا معلومات استخباراتی ایکه توسط ادارات استخباراتی جمع آوری میشوند، قابل باور ثابت شده است؟	- نتایج کمیته های پارلمانی - مصاحبه ها با افسران سابق استخباراتی	
	- نقض حقوق بشری پرسونل بخش امنیت	- آیا حقوق بشری کسانی که با استخبارات کار میکنند احترام میشود؟	- جمع آوری و ترتیب شواهد بر اساس معلومات «افراد داخلی» استخباراتی - مصاحبه ها با افسران سابق استخباراتی	
	- نقض های حقوق بشری مردم بصورت کل	- آیا پالیسیهای ادارات استخباراتی حقوق بشری را مراعات می کنند؟ - آیا در رابطه با موضوع پالیسی نظارت، مانند گوش فرادهی و ثبت نمودن آواز،	- قضایای شکنجه زندانیان که توسط بخش استخبارات مورد تحقیق قرار گرفته شده است - قضایای تسلیمدهی به کشور سوم که در آنجا شکنجه معمول است	

		مشکلاتی وجود دارد. - تسلیمدهی غیرمعمول (آیا تسلیمی اتباع به کشور سوم، جاییکه شکنجه و تعذیب وجود دارد، صورت میگیرد؟)		
- Liberty (UK) - Human Rights Watch		- قانونیت تصامیم عمده حقوقی ایکه توسط محاکم و تریبونالهای ملی، منطوقی وبین المللی در رابطه با بخش امنیت گرفته میشوند - آزادی انجمن و آزادی بیان - نظارت و بکار برد قوانین ضد اختلاس و فساد ادراي	- میکانیزمهای نظارت دیموکراتیک	نظام قضائی و قانون
	- مدت انتظار برای محکمه بطور اوسط - مقایسه قرار های قضائی تا عدم تبعیض را مورد ارزیابی قرار داد - شهادت های شاهدان عینی در باره رشوه ستانی	- توانمندی برای عمل کرد روی قضایای پیچیده بطور مستقلانه - حکم های قضائی غیرتبعیضی - کاهش وقت انتظار محکمه - آیا بالای همه افراد و تأسیسات بشمول حکومت عین قانون قابل تطبیق میباشد؟	- کفایت و توانمندی	
	- قضایایی گزارش داده شده در باره مزاحمت برای وکیلان مدافع	- استقلالیت قاضیان - عدم مزاحمت برای وکیلان مدافع	- نقض حقوق بشری پرسونل بخش امنیت	
	- مصاحبه های مدعی علیه	- احترام به حقوق مدنی و	- نقض های حقوق بشری	

	سابقه	سیاسی مضمونین - سلوک مساوی با اعضای اقلیت های ملی و گروه های حاشیوی جامعه	مردم بصورت کل	
- Human Rights Watch -Amnesty International	- مصاحبه ها با سربازان فعلی و سابقه - شمار خوردسالان مسلح در گروه های مسلحانه غیردولتی	- استفاده از خوردسالان بمقاصد نظامی - تجاوز جنسی بر مجلوبین اناث	- نقض حقوق بشری پرسونل	کارگردانان غیردولتی (شرکتهای امنیتی خصوصی، باند های مسلحانه و گروه های یاغی)
	- قضایای گزارش داده شده راجع به تجاوزات جنسی ایکه توسط اعضای گروه های مسلح صورت گرفته است - شمار قضایای تجاوزات جنسی ایکه از طرف اعضای گروه های مسلح صورت گرفته است - شهادت های شاهدان عینی راجع به قتل های قصدی ایکه توسط گروه های مسلح غیردولتی صورت گرفته است	- مراعات قانون بشری بین المللی - نقض حقوق بشری مردم در مناطق که گروه های یاغی کنترول دارند - تجاوز جنسی برضد مردم عامه - استفاده از رعب و تهدید	- نقض های حقوق بشری مردم بصورت کل	

نظارت: میتود ها، طرح و دیزاین تحقیق و راهنمایی های میتودولوژیک

نظارت بخش امنیت را میتوان با استفاده از شماری از تخنیک ها و راهنمایی های میتودولوژیک براه انداخت:

- تحلیل چوکات های قانونی؛
- تحلیل حکومتی پالیسی ها؛
- تحلیل بودجه؛
- تحلیل اطلاعات
- مراقبت های ساحه عمل؛
- جمع آوری شهادت ها.

از اینکه هدف از نظارت تحلیل مطابقت عملکرد دولت با لوايح، مقررات، پالیسی ها و معیارهای قبلاً ایجاد شده میباشد همه پروژه های نظارت باید چوکات قانونی ملی و بین المللی را پیشکش نمایند، تا موضوع یا ساحه تحت تحقیق را تنظیم کنند. به عین ترتیب نظارت باید پالیسی های مربوطه حکومت را نیز تحت تحلیل قرار دهد.

همچنان نظارت باید روی چگونگی تطبیق پالیسی در عمل نظر اندازی کند. این کار از طریق مراقبت در ساحه عمل، جمع آوری شهادت ها، ارزیابی اطلاعات مربوطه (در صورتی که در دسترس باشد) ممکن است.

برای تعقیب فعالیتهای نظارتی قدم های ذیل راهنمایی های میتودولوژیک را معرفی میکنند. در این بخش مشخصاً روی این موضوع روشنی انداخته شده و در قسمت دیگر این کتاب راه های دیگری برای تحقیق در این مورد تقدیم شده است.

قدم اول – انتخاب یکی از وظایف نظارتی

کدام پالیسی ها تحت نظارت قرار میگیرد؟ از کدام قانونمندی، معیار و طرز العمل برای ارزیابی عملکرد دولت استفاده میشود؟ قانون، پالیسی یا طرز العمل موجود چگونه بالای گروه های مختلف شهروندان تأثیر میگذارد؟ این سوالاتی اند که یک سازمان جامعه مدنی با انتخاب یک وظیفه نظارتی برای آن جواب تهیه مینماید.

یک سازمان جامعه مدنی شاید ساحه هایی از یک موضوع را انتخاب کند که نسبت به دیگران بطور مقایسوی برتری داشته، یا با موضوع آشنایی، تجربه سابقه و ارتباطات دارد و یا هم آنرا قادر میسازد تا روی موضوعی روشنی اندازد که تاکنون کمتر تحت تدقیق و تفتیش قرار گرفته است. انتخاب موضوع مورد مطالعه به این دلیل هم مفیدیت دارد که وظیفه نظارت در این صورت ایجاب منابع کمتر را میکند و از طرف دیگر توجه بیشتر به مطالعه موضوع زمینه را برای یک نظراندازی کلی بیشتر مساعد میسازد. از همه مهمتر اینکه تخصص تدریجی شهرت تأسیساتی را بهبود بخشیده و سرانجام توجه منابع مالی بیشتر را جلب نموده و در آینده راه را برای پروژه های مطالعاتی بزرگ باز مینماید. بطور مثال، وقتی یک سازمان وضعیت و شرایط زندگی زندانیان را در یک منطقه تحت نظارت قرار میدهد و روی آن تحقیق میکند به مرور زمان در این ساحه تخصص پیدا نموده و از شهرت برخوردار میشود.

قدم دوم – به تشخیص ابتدائی وضعیت و چوکات قانونی مربوطه پردازید

جمع آوری اطلاعات ابتدائی در مورد یک موضوع مشخص، براه اندازی مصاحبه های غیررسمی و غیرمنظم و نظراندازی بر چگونگی تحقیق سابقه در حقیقت اساس تشخیص ابتدائی یک وضعیت را میسازد. حتی اگر موضوع یک واقعیت دسته جمعی در یک کشور در گذشته هیچ وقت هم مورد نظارت قرار نگرفته باشد، بدون شک منابع دیگر معلوماتی وجود دارند که در یک محل دیگری روی آن غور صورت گرفته است. یک سازمان جامعه مدنی از این منابع و دیگر موادی که در رابطه به این موضوع مشخص وجود دارند، میتواند استفاده کند.

ثانیاً، پروژه های نظارت باید قوانین ملی مربوطه، میثاق های بین المللی و بهترین طرز العمل هایی را که روی آن توافق صورت گرفته و موضوع تحت مطالعه و تحقیق را ترتیب و تنظیم میکند، تحت مطالعه قرار دهد. این مقررات و معیارها به مراقبت کار در ساحة عمل راهنمایی می کند.

قدم سوم – میتودهای تحقیقی مناسب و تخنیک های جمع آوری معلومات را انتخاب کنید

با داشتن چوکات قانونی مربوطه و بهترین طرز العمل هایی که در یک ساحة مشخص موضوع حاکمیت وجود دارند، سازمان جامعه مدنی که وظیفه نظارت را بعهده گرفته است باید ببیند که آیا قوانین مربوطه در عمل تطبیق میشود و آیا پالیسی ها تطبیق و نورم ها مراعات میگردد.

برای انجام این کار باید ابزار و تخنیکهای تحقیق را که برای مطالعه موضوع از همه بیشتر مناسب اند، انتخاب کنید. چوکات ۷ – ۵ نظر اندازی گسترده ای در باره تخنیکهای خیلی مشهور جهت جمع آوری اطلاعات در ساحة عمل، انداخته است.

چوکات ۷ – ۵

تصدیق معلومات جمع آوری شده: سه اصل ارزیابی

اعتبار گزارش نظارتی یک سازمان جامعه مدنی و ظرفیت آن برای نفوذ بر تغییرات اجتماعی تا حدودی زیاد به شفافیت و صحت آن مربوط میباشد. بناءً یکی از قدم های عمده در گزارش نظارتی باید این باشد تا اسنادیکه در مصاحبه ها، سروی ها، جمع آوری اطلاعات و دیگر تخنیکهای جمع آوری معلومات بدست آمده است، از لحاظ صحت تصدیق گردد. سه اصل عمده ای که از رساله نظارت حقوق بشری چاپ انستیتوت ناروی اقتباس شده، راهنمایی عملی را برای سازمانهای جامعه مدنی ای که در فعالیت های نظارتی دخیل اند، در اینجا تقدیم می کنند.

۱ – اعتماد و اعتبار منبع خود را ارزیابی کنید

در قدم اول ببینید که آیا منبع شما شاهد دست اول است یا به شما بر اساس گفتار و آوازه ها گزارش می دهد. آیا طرف مصاحبه شما شخصی است که قربانی سلوک نادرست پولیس شده و یا او کسی است که به شما معلومات دست دوم و سوم را می دهد؟ در جریان یک مصاحبه شما و هم تیم شما باید در بیانات شخص طرف مصاحبه تطابقت و هماهنگی را حفظ کنید. یک راه برای حفظ تطابقت و

همآهنگی این است که از وی راجع به یک حادثه یا واقعه خاص به تفصیل بپرسید. به عین ترتیب مطرح ساختن سوال از یک زاویه دیگر و با جملات دیگر راه دیگریست برای حفظ تطابقت و همآهنگی. ضمناً شما باید به خاطر داشته باشید که از کسیکه شما اطلاعات بدست می آورید، چه مرد و یا چه زن شاید خودش قربانی حادثه باشد و میل نداشته باشد که خاطره دلخراشش را دوباره بیاد آورد و بشما بازگویی کند. یکی از تکنیک ها برای اداره یک سروی اینست که شما با جمله بندی های مختلف سوال تانرا مطرح کنید تا مطابقت بین سوال و جواب را تأمین نموده باشید. از همه مهمتر باید به خاطر داشته باشید که ارزیابی اعتبار یک منبع یک مهارت است نه علم. شما خود باید راهی را پیدا کنید که آیا منبع شما کدام علاقمندی خاصی دارد تا راجع به یک واقعه بشما معلومات دهد؟ آیا او (مرد یا زن) کدام «اجندای مخفی» دارد؟

۲ - کنترل تطابقت با معلومات مستقل دیگر

کنترل تطابقت همجانبه بین معلومات مستقل یکی از تکنیک هایی است که میتوان براساس آن اعتبار وقوع یک حادثه را ارزیابی نمود. اگر یک یا دو منبع که مستقل از هم اند و یکی با دیگری ارتباط ندارد راجع به یک حادثه یا خشونت گزارش میدهد، این را میتوان منحصراً یک نشانه ای از صحت معلومات پذیرفت ولی نه بعنوان ثبوت نهایی. بطور مثال، اگر شماری از زندانیان که یگدیگر را نمی شناسند راجع به میتوذهای مشابه شکنجه در زندان گزارش میدهند، این معلومات را میتوان قابل اعتماد تلقی کرد. علاوه بر این، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند تطابقت همجانبه را از طریق مقایسه معلومات منابع خود با معلومات منابع سازمانهای جامعه مدنی دیگر کنترل نمایند.

۳ - ببینید که آیا گزارش بدست آمده با فحوای وضعیت عمومی همنوایی دارد

آیا معلوماتی که بشما گزارش داده شده است با تصویر کلی ساحه موضوع تحت نظارت شما همنوایی دارد؟ آیا این معلومات در روشنایی معلومات موجود قابل باور است؟ در صورتیکه جواب نه باشد، این به مفهوم آن نیست که شما این معلومات را در کل بی اعتبار تلقی کنید: شاید شما با این معلومات چیزی را کشف نموده باشید که قبلاً کشف نشده است. در این صورت بار ثبوت سنگین تر است و مسوولیت برای تصدیق حقایقی که شما سر انجام می خواهید گزارش بدهید، بیشترتر شده میرود.

قابل یادآوریست که در جریان حالات اضطراری و در محیط های محدود ساخته شده این اصول به آسانی تطبیق شده نمیتوانند؛ بطور مثال، اگر غیرممکن نباشد، ولی مشکل است که با دیگر معلومات مستقل تطابقت را کنترل نمود. ولی سازمانهای جامعه مدنی ای که در چنین شرایط کار میکنند نباید از نشر و توزیع معلوماتیکه بنابر وضعیت حاکم یاد شده قابل تصدیق نمیباشد، تردد داشته باشند، زیرا در چنین شرایط این یگانه معلوماتی میباشد که در اختیار قرار گرفته است.

منبع:

Norwegian Institute of Human Rights, 2002, Manual on Human Rights Monitoring. An introduction for Human Rights Field Officers. Oslo: Norwegian Institute of Human Rights.

قدم چهارم - مطالعه نظارتی را براه اندازید

برای پروژه هاییکه روی تحلیل قانونی قانونمندی بخش امنیت تکیه میکنند مطالعه نظارتی تطابقت قوانین و هدایات خاصی را با چوکات قانون مربوطه مورد تحقیق قرار خواهد داد. برای پروژه هایی که مصروف تحلیل غیرقانونی اند، مطالعه نظارت در جمع آوری معلومات و تحلیل معلومات کمک میکند تا برای نظارت دیموکراتیک، کفایت کارگردانان حکومتی که مسوول تأمین امنیت شهروندان اند و برای تخطی های احتمالی حقوق بشری میکانیزمهای را مورد آزمایش قرار دهند.

ازاینکه پروژه نظارتی غالباً ایجاب همکاری بین محققین زیاد را میکند، سازمانها باید اطمینان دهند که تخنیک ها برای جمع آوری معلومات بطور یکسان توسط همه محققین در ساحه عمل بکار انداخته میشود و از ناحیه مفاهمه خوب و تفاهم در بین اعضای تیم تحقیق اطمینان دهند.

قدم پنجم - نتایج را به یکدیگر ارسال نمایید

با نشر گزارش نظارتی سازمانهای جامعه مدنی باید راه هایی را برای ارسال نتایج تحقیقات به سهامدارندگان مربوطه در بخش امنیت، حکومت و مردم عامه سراغ نمایند. سازمانهای جامعه مدنی تنها در صورت ارسال و انتقال نتایج به تصمیم گیرندگان و شهروندان میتوانند انتظار نفوذ بر تغییرات اجتماعی را داشته باشند.

گزارش نظارتی

هدف اصلی گزارش نظارتی گزارش دادن شواهد جمع آوری شده راجع به یک واقعت خاص اجتماعی میباشد که بعداً میتوان از آن برای تأثیرگذاری روی یک وضعیت تحت تحقیق استفاده نمود.

گزارش نظارتی به زودی به نشانه کاری یک سازمان جامعه مدنی مبدل میگردد که بر شهرت آن تا حدود زیادی اثر میگذارد. یک گزارش همجانبه و مفصل که شواهد مشخصی راجع به عملکردهای سوء را ارائه مینماید بدون شک توجه رسانه ها، سازمانهای بین المللی و دیگر سازمانهای جامعه مدنی، سیاستمداران و مردم عامه را جلب میکند. بالمقابل یک گزارش نظارتی ضعیف که وقایع و رویداد ها را طوریکه اند انعکاس ندهد، بدون شک به شهرت سازمان جامعه مدنی مربوطه صدمه وارد مینماید و فرصتهای تعامل و مفاهمه را با جامعه بین المللی از دست میدهد و نیز دور از احتمال است که در تغییرات اجتماعی تأثیر مثبت داشته باشد.

البته برای نوشتن یک گزارش نظارتی مقررات معیاری وجود ندارد. در ذیل بعضی از هدایات یا تذکرات در این مورد ارائه شده است. یک سازمان جامعه مدنی میتواند این هدایات را با معلومات محلی مخلوط بسازد. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند طرز گزارش نویسی خود را با مشوره نمودن با گزارشهای نظارتی ایکه توسط سازمانهای جامعه مدنی سابقه دار و مجرب تهیه شده است تکمیل کنند. چوکات ۶-۷ بعضی از مثالهای برگزیده را ارائه نموده است.

ساختار یک گزارش نظارتی

گزارش نظارتی باید هدف عمده مطالعه را در یک فحوای وسیع با شناسایی قانون ملی و میثاق های بین المللی مربوط به موضوع تحت تحقیق معرفی نماید. در بخش های مقدماتی گزارش «خلاصه گزارش» باید نتایج پروسه نظارت شامل ساخته شود، زیرا اکثر مردمی که احتمالاً یک گزارش

سازمان جامعه مدنی را مطالعه کنند - بشمول سیاستمداران، اعانه دهندگان و ژورنالیستان - مردمان خیلی مصروفی اند. گزارش باید با تقدیم نمودن میتودولوژی مؤجز، نتایج عمده و سفارشات توجه خوانندگان را به خود جلب نماید. همچنان اگر گزارش به زبان محلی نوشته هم شده باشد، بد نخواهد بود که خلاصه آن به زبان انگلیسی نیز ترجمه شود، در صورتیکه ترجمه مکمل آن به زبان انگلیسی ممکن نباشد.

ساختار گزارش باید بطور میتودیک و دقیق نتایج پروسه نظارت را تشریح کند. نخست، برای وضاحت بیشتر میتودولوژی ای که سازمان جامعه مدنی در پروسه نظارت از آن استفاده مینماید، باید شفافیت داشته باشد. بعنوان یک تحقیق اجتماعی وقتی یک شخص یا سازمان دیگری از طرز تحقیق شما استفاده میکند، باید به عین نتیجه برسد که شما رسیده اید. اساساً گزارش نه تنها خصوصیت تشریحی داشته باشد، بلکه تحلیل را نیز ارائه دارد. گزارش های نظارتی نه تنها یک تصویر آنی از واقعیت های زندگی اجتماعی را تهیه میدارند، بلکه به مرور زمان نمو و تکامل آنها نیز نشان میدهند: برای انجام این کار، یک گزارش نظارتی باید راجع به قصور و کوتاهی ها گزارش دهد، نه تنها این، بلکه در مورد اصلاحات و بهبودی هایی که سال به سال به وجود آمده نیز. یک گزارش متعادل بیشتر میتواند توجه عامه را نسبت به یک گزارش یک جانبه، با وجود شواهد قوی و ارزیابی خوب جلب کند.

همچنان یک گزارش نظارتی باید تمام سفارشات مربوط به سهم دارندگان مربوطه را دربرداشته باشد. سفارشات باید بر مبنای نتایج گزارش استوار باشند و نشان دهند که چگونه اقدام سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی میتوانند در عمل به کوتاهی ای که در جریان پروسه نظارت تشخیص شده است توجه نمایند؛ آنها نه تنها باید ترجیحات سازمان های جامعه مدنی را منعکس سازند، بلکه مستقل از نتیجه عمده گزارش باشند.

چوکات ۷ - ۶

مثال های گزارش های نظارتی پیرامون بخش امنیت

سازمان نظارت حقوق بشری، **Human Rights Watch**، گزارش "Get the Gun"، تخطی های اردوی ملی یوگندا در عملیات تطبیق قانون در منطقه Karamaja یوگندا. این گزارش که از طرف سازمان نظارت حقوق بشر، لندن، ۲۰۰۷، تهیه شده در صفحه انترنتی ذیل در دسترس میباشد:
<http://hrw.org/reports/2007/uganda0907>

بر اساس شهادت ۵۰ شاهد عینی عملیات اجرای قانون که توسط «نیروهای دفاع خلق یوگندا» بین سپتمبر ۲۰۰۶ الی جنوری ۲۰۰۷ براه انداخته شد و بر اساس بازدید از این عملیات این گزارش تهیه شده و در آن اسناد نقض هایی که نیروهای اردوی ملی یوگندا در منطقه Karamaja مرتکب شده اند، ثبت گردیده است.

سازمان عفو بین المللی، **نایجریا: نام گزارش: Prisoners's Rights systematically flouted** (حقوق زندانیان بطور منظم پامال شده است)، سازمان عفو بین المللی، لندن، ۲۰۰۸.

در این گزارش که براساس شهادت های زندانیان و مصاحبه ها با مسوولین امور تهیه شده، آمده است که زندانیان در نایجریا بطور سیستماتیک از یک سلسله حقوق بشری محروم ساخته شده اند. مسوولین امور در نظام عدلی نایجریا مسوولیت این وضعیت ناهنجار را بعهده دارند.

انجمن برای تعلیمات عامه قانون (Association for Legal Public Education) نظر عامه درباره اجراءات پولیس: گزارش، Tbilisis, 2005, avialblable online at http://alpe.ge/nedit/assets/Patrol_Plice_eng-final.pdf

این گزارش بر اساس بیشتر از صد مصاحبه رویاروی در شهر های Batumi، Kutaisi، Tblisi و Telavi تهیه شده است و هدف آن تشخیص مشکلاتی میباشد که مانع اجراءات پولیس گزومه میشوند. برای این مقصد نظریات عامه در برابر پولیس و نظریات اعضای پولیس گزومه سروی شده است.

، Rodrigo Castro and Jose Francisco Garia/Instituto Libertad Desarallo نام گزارش: وضعیت قضائی و عدلی در سال ۲۰۰۴، شاخص های این سکتور. سلسله ۹۵ ام گزارش اجتماعی Instituto Libertad y Desarallo, Santiago, 2005. این گزارش در صفحه انترنتی ذیل قابل دسترسی میباشد:

http://www.lyd.com/english/noticias/95_social_report_series.pdf

این گزارش که بر اساس احصائیه هایی که از طرف محاکم چیلی در سال ۲۰۰۴ تقدیم شده بود، تحلیلی را ارائه نموده است.

بطور خلاصه باید گفته شود که همه گزارش های نظارتی باید مقدمه داشته باشند که در آن در رابطه با هدف مطالعه صحبت شده باشد، راجع به میتودولوژی ای که از آن استفاده صورت گرفته شفافیت داشته باشد، قضایایی مخصوص گزارش داده شده در آن شامل ساخته شده باشد و سفارشات را دربرداشته باشد.

نظارت و ستراتیژی های مراقبت بر بخش امنیت

جمع آوری معلومات راجع به عملکردهای مختلف بخش امنیت به ذات خود باعث تغییر در عملکرد بخش امنیت نمیشود. تنها وقتی نظارت با ستراتیژیهای مراقبت یکجا شود، مانند دفاع از حقوق و بلند بردن سطح آگاهی، آن وقت میتوان بخش امنیت را تحت تفتیش قرار داد و سر انجام در آن تغییر مثبت آورد.

نظارت های مستقل در نظارت دیموکراتیک بخش امنیت از اهمیت بسزائی برخوردار اند، زیرا گزارشهای نظارتی بطور روزافزون توسط کارگردانان و تأسیسات مورد استفاده قرار میگیرند تا بخش امنیت را به حسابدهی بکشانند. آنها عبارت اند از: پارلمان ها، اسامبله های منطقوی و سازمانهای بین المللی. سازمان ملل متحد، در سالهای اخیر مخصوصا روی گزارشهای سازمانهای جامعه مدنی تکیه میکند تا کشور های عضو را برای مراعات حقوق بشری و ادار سازند. به عین ترتیت، در اکثر کشورها، اداره های سمع شکایات شدید بر گزارشهای نظارتی مستقیم تکیه میکنند تا راجع به قصور و کوتاهی های ممکنه وزارت های امور امنیتی در مراعات حقوق بشری معلومات پیدا کنند.

چوکات ۷ - ۷

نایجریا: نظارت عملکرد پولیس در جریان انتخابات

مرکز تعلیمات اجرای قانون که یک سازمان جامعه مدنی نایجریایی میباشد، همراه با انجمن عدالت جامعه باز (Open Society Justice Initiative) و کمیسیون خدمات پولیس نایجریا (PSC) دست بهم دادند تا عملکرد پولیس را در جریان انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۰۳ تحت نظارت قرار دهند.

این پروژه شامل چهار بخش بود: طرح مقررات اساسی که بر عملکرد پولیس در جریان انتخابات حاکم بود؛ توزیع این معیارها به پولیس نایجریا و مردم عامه این کشور؛ نظارت بر تخطی ها از این معیارها و سرانجام انتشار گزارش های عامه راجع به فعالیت هایی که رویدست گرفته شده بود.

به این ترتیب مرکز تعلیمات اجرای قانون همراه با شرکای نامبرده خود یک گروه نظارتی انتقالی غیرحکومتی (TMG) را تشکیل داد. TMG برای انتخابات ۱۸۵ ناظر انتخاباتی را استخدام نمود که در هر منطقه پنج تن به نظارت میپرداختند. وسایل نظارتی اساسی در اختیار ناظرین گذاشته شد و هر یک از آنها از حوزه انتخاباتی شان یک گزارش دوه صفحه ای تهیه نمودند. همچنان ناظرین شماره تلفون مرکز پروژه را با خود داشتند که راجع به حادثه یا اتفاق خاص گزارش تلفونی میدادند.

این جریان نشان داد که پروژه مذکور در قسمت «بلند بردن سطح دانش و فهم پولیس از مقررات تعیین شده موفق شد؛ اعتبار عامه کمیسیون خدمات پولیس افزایش یافت؛ نشان داد که کمیسیون خدمات پولیس میتواند بخشی از وظایف خود را بطور مسلکی و فنی اجراء نماید؛ و توانست جلو بعضی از حوادث ناگواری را که در انتخابات گذشته در نایجریا اتفاق افتاده بود، بگیرد.»

منبع:

Open Society Justice Initiative, http://www.justiceinitiative.org/activities/ncjr/police/nigeria_psc

علاوه بر آن مبارزه آگاهانه برای دفاع از حقوق و بلند بردن سطح آگاهی همیشه از ارزیابی سالیانه راجع به یک بخشی از پالیسی حکومتی منفعت برده است، زیرا گزارشهای نظارتی منظم یک تصویر کلی از بهبودیها و چالشهای یک ساحه ای از موضوع را مهیا میسازند و در عین زمان مثالهای مشخصی از تخطیها را ارائه میدارند.

نتیجه

با سهمگیری در نظارت فعالیتهای بخش امنیت و مراقبت، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند شفافیت و حسابدگی تأسیسات بخش امنیت را افزایش بخشند.

سرانجام باید گفته شود که فعالیت های نظارتی منتج به تقویة نظارت دیموکراتیک و اصلاحات موفق در تأسیسات بخش امنیت میگردد، به شرط آنکه این فعالیتها جزئی از علاقمندی وسیع و ستراتیژیک بین جامعه مدنی و قوای سه گانه دولت (اجرائیه، مقننه و قضائیه) باشند. برای افزایش تأثیرات سفارش میشود تا معلوماتیکه از طریق نظارت بدست آمده، دوباره در فعالیتهای بلند بردن سطح آگاهی، ترینینگ و دفاع حقوق بکار برده شود.

منحیث نکته پایان باید گفت که تأثیر فعالیتهای نظارتی همیشه به کیفیت اطلاعات و معلومات بدست آورده شده و همچنان به اعتباریت و استقلال سازمان نظارتی وابسته میباشد.

آنچه را شما منحیث یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

بمنظور نظارت، ظرفیت سازمان جامعه مدنی خود را ایجاد کنید

- تحقیق میتودهای نظارتی و تکنیکهای جمع آوری معلومات
- مطالعه و آموختن از گزارشهای نظارتی انتشار یافته راجع به بخش امنیت
- انتخاب ساحه های موضوع، خصوصاً آنچه به منفعت سازمان جامعه مدنی شما میباشد

ایجاد شبکه تماسها در داخل وزارتهای امنیتی

- تماس با پرسونل تقاعدی بخش امنیت که علاقمند به اصلاحات در این بخش است
- پیوستن با یک شبکه سازمان جامعه مدنی و یا ایجاد آن که با بخش امنیت سرو کار داشته باشد

ایجاد معیارها و محکها برای نظارت بخش امنیت

- تحقیق قوانین و مقررات ملی مربوطه در کشور شما
- تحقیق میثاقهای بشری بین المللی و تأمین مکلفیتهای دولت
- تحقیق اصول راهنمایی بین المللی مربوطه و بهترین طرز العملها
- دخیل ساختن این مقررات و مکلفیت های قانونی در معیارها و محکهای نظارت بخش امنیت

نظارت بر بخش امنیت

- نظارت میکانیزم های نظارت دیموکراتیک در بخش امنیت
- نظارت کفایت ادارات بخش امنیت در قسمت عرضه امنیت به شهروندان
- نظارت نقض های حقوق بشری پرسونل بخش امنیت
- نظارت نقض های حقوق بشری مردم عام
- نشر و توزیع نتایج در گزارش های نظارتی بطور متناوب

فصل

٨

TEODORA FUIOR

تحليل بودجه

تحلیل بودجه

بودجه دولتی یکی از مهمترین خط مشی های حکومت می باشد. بودجه واضح میسازد که یک حکومت برای انکشاف آینده و تقسیم منابع دولتی، همنوایی پالیسیها و عملکردها چگونه پلانگذاری مینماید و ارزشی که حکومت برای امنیت، عدالت، آزادی و ثروت میدهد و همچنان سطح شفافیتی که اجراییه به آن دست یافته است، چگونه است. همچنان بودجه روشن میسازد که پول مالیات چگونه تخصیص یافته اند و چگونه توسط هر اداره دولتی بمصرف میرسد و نیز به مردم عام موقع میدهد تا روی برگزیده های سیاسی و اولویت های حکومت فکر کنند. در یک دیموکراسی بودجه سازی عامه باید یک پروسه سهمگیری همه اطراف نیدخل و ه کلی باشد، زیرا بر زندگی هر شهروند تأثیر مینماید.

بنابر همین دلایل، فهم راجع به موضوعات بودجوی به ارزش سازمان جامعه مدنی می افزاید و زمینه را برای سهمگیری در پروسه پالیسی مساعد میسازد، ولی باوجود اهمیت خیلی زیاد تنها درین اواخر دروازه آن به رخ بحث ها باز شده است.

یک تحلیل مناسب بودجه به سازمانهای جامعه مدنی اعتبار، حضور و قدرت میبخشد. تحلیل بودجه یک وسیله مؤثر برای حساسده ساختن حکومت بخاطر عملکردهای گذشته و فعلی اش میباشد و میتواند پایگاه مستحکم را جهت نفوذ یافتن بر بودجه های آینده مساعد سازد. تحلیل بودجه باید تنها منحیث یک کار علمی و روشنفکری که هدف اش پرساختن کتابخانه های عامه باشد، باید تلقی نگردد: ارزیابیهای مستقل جامعه مدنی در باره بودجه برای یک دیموکراسی سالم حتمی و ضروری میباشد زیرا چنین ارزیابی ها ابزارهایی اند که میتوان بوسیله آن بحث عامه را راجع به پالیسی بهبود بخشید، در بحث تعداد سهمگیرنده را افزایش بخشید و در کیفیت آن بهبودی به وجود آورد و پروسه بودجه سازی را تحت نفوذ قرار داد. این فصل راه هایی را تشریح مینماید که طی آن سازمانهای جامعه مدنی میتوانند بودجه را مورد تحلیل قرار دهند و به این ترتیب پالیسی و عملکردهای بخش امنیت را متأثر سازند.

بودجه امنیت چیست؟

بودجه امنیت عبارت از مقدار پولی است که در مدت یک سال مالی به مقصد تأمین امنیت داخلی و خارجی یک کشور به مصرف میرسد. مجموعه رقم بودجه امنیتی را میتوان با جمع نمودن تخصیص های سالانه برای هر اداره و ارگان دولتی مؤظف برای تأمین امنیت محاسبه نمود. وزارت های دفاع و داخله در جمله ارگان های معن امنیت اند، ولی برای فهم کلی از یک بودجه امنیت ملی لازم است که شماری از فعالیتهای و تأسیسات دیگر امنیتی را نیز مدنظر گرفت.

چوکات ۸ - ۱
توسط بودجه امنیتی چه تمویل میشود؟

قسمت	تأسیسات و فعالیتهای آنها
دفاع	<ul style="list-style-type: none"> نیروهای مسلح - بشمول نیروهای حافظ صلح که در خارج مستقر میشوند ادارات ملکی بخش نظامی - وزارت دفاع و دیگر ادارات حکومتی ایکه مشغول فعالیتهای دفاعی اند، مانند تولید اسلحه، واردات و صادرات نیروهای شبه نظامی - نیروهای مسلح غیرمنظم که باید برای آموزش آنها فیصله صورت گیرد، برای عملیات نظامی باید مجهز و آماده شوند، مانند ژاندارم و محافظین سرحدی (این ها ممکن در بودجه وزارت دفاع یا داخله ظاهر شوند)
اجراء و تطبیق قانون	<ul style="list-style-type: none"> پولیس و نیروهای دیگریکه مسوولیت نظم عامه و تطبیق قانون را به عهده دارند اداره ملکی پولیس و دیگر نیروهای نظم عامه - وزارت داخله و امور کشوری
منجمنت سرحدی / گمرکها	محافظین سرحدی، اداره گمرک
تأسیسات اصلاحی	<ul style="list-style-type: none"> اداره زندانها (اینها شاید در بودجه وزارت داخله یا عدلیه ظاهر شوند)
استخبارات	<ul style="list-style-type: none"> خدمات استخباراتی - چه نظامی اند چه ملکی. معمولاً شماری از ادارات فعالیتهای استخباراتی را انجام میدهند و آنها ممکن در بودجه های وزارت دفاع، داخله، عدلیه یا منحیث خدمات مستقل ظاهر شوند و مسقیما تحت هدایت اجرائیه قرار داشته باشند
ادارات اضطراری ملکی	<ul style="list-style-type: none"> ادارات مسوول برای حالات اضطراری، مخابرات خاص، حفاظت تأسیسات ستراتیژیک، حفاظت مقامات بلند پایه و مانند آن
منجمنت امنیت ستراتیژیک	<ul style="list-style-type: none"> شورای عالی دفاع یا شورای امنیت ملی که میتواند یک تأسیس اداری مستقل باشد یا اداره مشورتی تحت صلاحیت رئیس اجرائیه

هر بخش امنیت ملی منحیث یک واحدی است که چندین قسمت دارد. اولین چالش تحلیل بودجه امنیتى شناسایی تمام ادارات، خدمات و شعباتی اند که در امنیت ملی نقشی را بازی کرده و پول عامه را مصرف میکنند - همین ادارات اند که در عین زمان اختیار دارند تا حقوق بشری را به عنوان تأمین امنیت ملی محدود میسازند. بطور مثال، برای چیره شدن بر مشکلات این وظیفه کافی است تا نظری بر دستگاه های مختلف استخبارات ملی انداخت: در ایالات متحد امریکا پانزده اداره استخباراتی وجود دارد، در فرانسه سیزده، در آلمان شش، در رومانی هفت و در ایتالیا تنها دو اداره استخباراتی وجود دارد، در سرتاسر دنیا شمار ادارات استخباراتی سه برابر شمار دولت ها است.⁹⁴

علاوه بر این، اختلاس هاییکه از ناحیه قراردادهای دفاعی و امنیتی صورت میگیرد وقتاً فوقتاً عناوین درشت روزنامه های جهانی را میسازند. در سطح محل اختلاس در بین مامورین اجراء و تطبیق قانون بیانگر وضعیت زندگی مردم عادی میباشد، شاید یک دلیل آن پرداخت معاش ناچیز به این مامورین باشد. ولی به هر صورت، تحلیل بودجه به سازمانهای جامعه مدنی زمینه را مساعد میسازد تا اختلاس را کشف نموده، علت آنرا پیدا کرده و آنرا افشاء نمایند.

چه چیز بودجه امنیتى را از بودجه های دیگر «متمایز» میسازد

معمولاً بخش امنیت تابع عین قوانین و مقرراتی است که دیگر سکتور های دولت اند. بودجه سازی برای بخش امنیت باید از دیگر بخش های حکومت تفاوت نداشته باشد و نه کمتر شفاف باشد. در عین وقت پیچیدگی و خصوصیت بودجه سازی بخش امنیت تحلیل و نظارت را بیشتر با چالش روبرو میسازد.

یک فرق مهم ساختار بودجه سازی امنیت خصوصیت بیشتر سیاسی این پروسه میباشد. همه بودجه سازی های عامه بین خواسته های رقابت آمیز گزینش های مهم سیاسی را می نمایند، ولی بودجه امنیت بطور خاص یک گزینش حساس سیاسی بوده و ایجاب تصمیم خاص را مینماید. مقدار پولیکه یک کشور برای امنیت مصرف میکند وابسته به تصور آن کشور از تهدید هایی اند که در داخل و یا بیرون متوجه جامعه آن میباشد، چه این تهدید ها در سطح محل از ناحیه جرایم جنایی اند و چه در سطح بین المللی از ناحیه تجاوز بیگانگان. مصرف دفاعی اکثر عواقب مهمی را برای صنایع ملی و استخدام دارد و بعض اوقات برای منافع سیاسی داخلی از آن استفاده صورت میگیرد. همچنان بودجه سازی امنیت یکی از ابزار های پالیسی خارجی نیز میباشد: مقدار پولیکه به مقاصد دفاعی در یک کشور به مصرف میرسد، بصورت واضح بیانگر تصامیم آینده در پالیسی خارجی آن میباشد و بنابر همین دلیل به دقت از طرف کشور های دیگر نظارت میشود. بخاطر اهمیت سیاسی بودجه سازی بخش امنیت، مداخله فعال جامعه مدنی نهایت مهم میباشد.

امنیت داخلی و بیرونی یک کشور از جمله مصالح عامه به حساب میرود که شهروندان باید تمویل کنند. امنیت حتی از آن اولویت های مصالح عامه است که بدون آن دیگر مصالح را نمیتوان تأمین نمود. به عباره دیگر آزادی شخصی، عدالت اجتماعی، دسترسی به رفاه و تعلیم و دیگر مصالح تنها در یک محیط مصون انکشاف یافته میتواند، در محیطی که امنیت هر شهروند تأمین شده باشد.

⁹⁴ - فهرست و ارتباط با ادارات استخباراتی کشورهای مختلف را میتوانید در صفحه انترتی ذیل پیدا کنید:

<http://www.intelligencesearch.com/intelligence-agencies.html>; www.fas.org/irp/world/index.html; http://en.wikipedia.org/List_of_intelligence_agencies

ولی برخلاف اکثر پالیسی های دیگر، موثریت یک پالیسی امنیتی بسیاری اوقات به مشکل مورد سنجش و ارزیابی قرار میگیرد. بطور مثال، چه تعدادی از سربازان، چه نوع سیستم اسلحه یا چگونه آمادگی باید دستگاه دفاعی میها سازد تا نظام دفاعی مؤثریت داشته باشد؟ ارزیابی ظرفیتهایی که در جریان جنگ به بکار افتاده اند در وقت صلح چگونه اند؟ امنیت داخلی نیز بعضی چالشهای مخصوص را بوجود می آورد: مؤثریت پولیکه توسط پولیس و استخبارات بمصرف میرسد چگونه سنجش میشود؟ جمع آوری معلومات صحیح و ثبوت نقض های حقوق بشری در حالاتیکه نسبت به پولیس بی اعتمادی وجود دارد با مشکلات توأم بوده و غیرمؤثریت تأسیسات دولتی مانع اظهارات قربانیان نقض ها میشود. این خلاء در اجراءات به مقایسه دیگر پالیسیهای حکومت (مثلاً پالیسی تعلیم و تربیه و دیگر بخش های اجتماعی) تحلیل بودجه سازی بخش امنیت را بیشتر با چالش روبرو میسازد ولی یک امر لاینحل نیز نمیباشد.

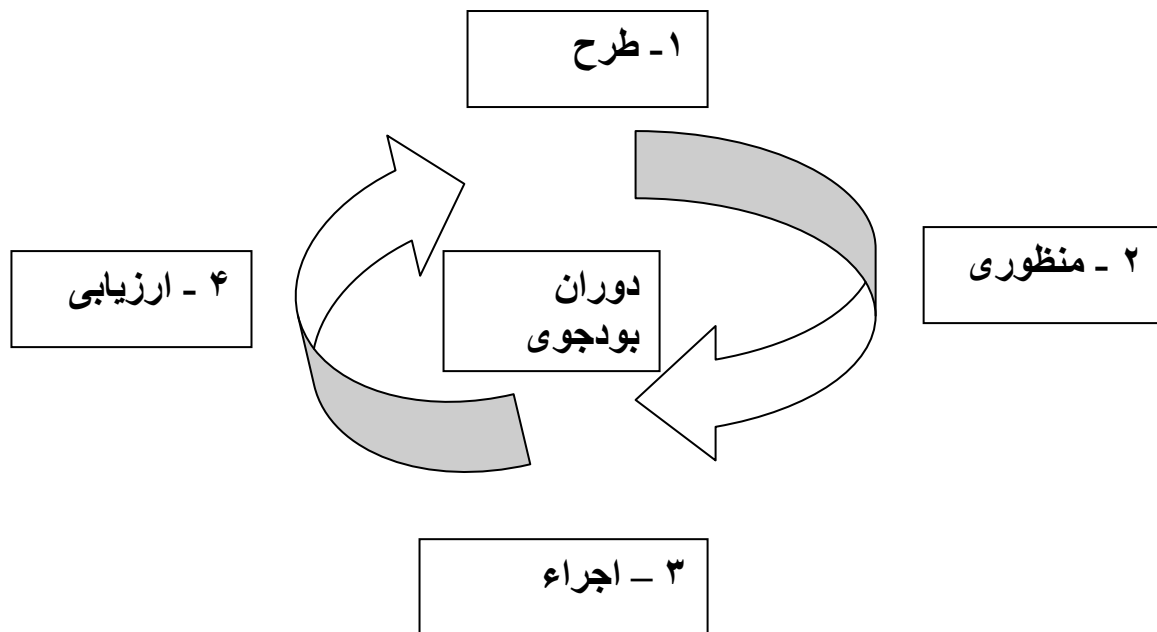
علاوتاً ضرورت برای حفاظت معلومات حساس امنیت ملی اکثر جلو کار کرد میکانیزم های شفافیت و حسابدگی را طوریکه آنها برای دیگر پالیسیهای عامه انجام میدهند، میگیرد. برنامه های مخفی (بودجه هایی که شاید در مقدار بودجه عمومی شامل باشند، ولی نه به تفصیل، و نه هم در اسناد بودجوی) اکثر برای تحقیق، انکشاف و تدارکات دفاعی، فعالیتهای استخباراتی و یا برای عملیات نظامی استفاده میشود. شناسایی، مقصد و حتی مصارف عملیات مخفی نه تنها از نظر عامه، بلکه حتی از نظر اکثریت اعضای پارلمانی مخفی نگهداشته میشود. بناءً جامعه مدنی و پارلمان هر دو باید مشترکاً ایجاد یک سطح قابل پذیرش حسابدگی برای چنین عملیات را تعقیب کنند و جلو اجرائیه را از مخفی نگهداشتن بیش از حد معلومات بدون استدلال موجه بگیرند.

برای این هدف شماری از کشورها مصوبه آزادی معلومات (FOIA) را تدوین و تصویب کرده اند که بر اساس آن شهروندان میتوانند برای دسترسی به معلومات عامه حق شانرا در عمل پیاده کنند. حفاظت معلومات محرم در قانون FOIA استثناء میباشد و آنها البته به قانون ضرورت دارد تا تنظیم شوند، مخصوصاً اینکه کدام معلومات باید محرمانه تلقی گردد، از طرف کی چنین زمینه سازی مساعد ساخته میشود و کی میتواند به آن دسترسی داشته باشد و چگونه. تصویب قانون FOIA ابزار اساسی را بدست اعضای پارلمان و جامعه مدنی میدهد تا اجرائیه را حسابدگی ساخته و شفافیت را تأمین کند. میکانیزم هایی که به بعضی اعضای پارلمان اجازه میدهند تا به معلومات محرمانه دسترسی داشته باشند، نیز باید موجود باشد تا اطمینان دهند که حسابدگی حتی در قسمت پروگرام ها و بودجه محرمانه نیز وجود دارد.

ساختار دیگری که باید قبل از تحلیل تفصیلات بودجه سالانه امنیتی مدنظر گرفته شود، این است که پالیسیهای امنیتی باید از طریق پلانگذاری ها و اصلاحات درازمدت ساخته شود. در اکثر کشورها تأسیس بخش امنیت در یک پروسه مستمر اصلاحات و تغییرات قرار دارد. کاهش نیروهای مسلح، مسلکی و حرفوی ساختن، تغییرات و تبدلات، اجازه دهی بعضی از فعالیت ها در خارج از سکتور امنیت و ترویج شرکتهای خصوصی امنیتی و ارتش شخصی تنها شمه ای از این موضوعات است که چالشهای اخیری را که جوامع دنیا با آن روبرو اند، تشریح مینماید. نیروهای اجرای قانون اکثر تلاش دارند تا برای دستیابی به ابزار های مدرن تحقیقاتی، دستگاه اطلاعاتی کمپیوتری و تحت شعار مبارزه با تروریزم ظرفیتهای بیشتر نظامی بودجه های شانرا افزایش بخشند. بصورت عمومی بودجه یکی از ابزار های عمده برای رهبری و اداره چنین اصلاحات بشمار میرود. این ملاحظات درازمدت تحلیل بودجه را بیشتر پیچیده میسازد؛ بناءً سفارش میشود که بودجه چندین سال مدنظر گرفته شود، نه اینکه تنها تمرکز روی بودجه سالانه شود.

درک دوران بودجوی

دوران بودجوی عبارت از چوکاتی زمانی ایست که در آن تمام مسائل یک بودجه سالانه به وقوع میپیوندند: تصمیم گیری، تطبیق و ارزیابی. تحلیل بودجه باید بین چهار مرحله مهم تفکیک نماید: طرح ریزی، تصویب، اجرا، ارزیابی (تفتیش). در هر یک از این مراحل نقش ها و بازیگران آن باهم مختلف اند و این زمینه را برای جامعه مدنی مساعد میسازد تا نفوذ پروسه را ارزیابی نماید.

طرح بودجه

طرح بودجه عبارت از پروسه مذاکرت در داخل اجرائیه است که چگونه منابع مالی موجود برای سال مالی آینده بین وزارتها و در داخل هر وزارت تقسیم شود. ادارات اجرائیه (عمدتاً وزارتها) پیشنهاد بودجوی شانرا به مراجع بودجوی مرکزی (معمولاً وزارت مالیه) تقدیم مینمایند. وزارتها نیازهای بودجوی شانرا طرح ریزی میکنند، خط مشی اهداف ملی حکومت، اهداف بخصوص وزارت و پیشنهاد هایی که از طرف شعبات مختلف برایش میسرند، دنبال می نمایند. هر وزارت معمولاً در صدد انکشاف بودجه خود میباشد که وزارت دفاع مطابق به محدودیت های سالانه مالی و اولویت های ملی خود آنرا تغییر میدهد. این عیار سازی که در پروسه مذاکرات صورت میگیرد نه تنها به بنیه مالی موجود، بلکه در مقایسه با وزارتهای مصرف کننده به قوت وزارت مالیه وابسته میباشد. در پایان پروسه بودجه مسوده میشود که بعد از موافقه اجرائیه برای تصویب نهایی به پارلمان پیش می گردد.

چگونه جامعه مدنی طرح ریزی بودجه را تحت نفوذ قرار میدهد؟

این مرحله دوران بودجوی اکثر عقب در های بسته در داخل اجرائیه صورت میگیرد و در اکثر کشورها بدون مداخله پارلمان تا هنوز هم بحث های پارلمانی و عامه میتوانند احزاب سیاسی و مسولین اجرائیه را در پروسه طرح ریزی بودجه تحت تأثیر قرار دهند. به هر میزانیکه پارلمان در بحث های اولویتهای امنیتی و پلانگذاری درازمدت دفاعی (استفاده از سوال و جواب، استیضاح، استماعیه های کیمته یا مجمع عمومی) دخیل شود به همان اندازه جامعه مدنی میتواند دسترسی به معلوماتی داشته باشد که حکومت چگونه در صدد تشکیل بودجه میشود و به همان میزان فرصت پیدا میکند تا ترجیحات و پیشنهادات بدیل خودش را بیان نماید.

بودجه سالانه ایکه برای بخش امنیت تخصیص داده میشود باید در یک پروسه پلانگذاری ای در نظر گرفته شود که چندین سال طول میکشد. این پروسه معمولاً در اسناد ملی مانند ستراتیژیهای امنیت ملی، اساسنامه ها⁹⁵ و پالیسی هایی که توسط اجرائیه اعلان شده و روی آن موافقه صورت گرفته است، قید میشود یا در بسیاری از کشورها رسماً از طرف پارلمان به تصویب میرسد. چنین اسناد منافع ملی، اهداف و اولویتهای تعریف می نمایند و به ادارات دولتی مسولیت خاص و منابع را تعیین میکنند و به این ترتیب در میان مدت نظر عمومی راجع به پالیسی امنیت ملی را ارائه مینمایند. آنها میتوانند مخصوصاً به سطح پلان شده مصرف دفاعی، پالیسی پرسونل، دریافت اسلحه و سطح سهمگیری ممکنه در عملیات حمایت صلح اشاره نمایند. بناءً قبل از تحلیل بودجه سالانه تخصیص شده برای بخش امنیت، لازم است تا این اسناد درازمدت پلانگذاری را مورد ارزیابی قرار داد. مداخله پارلمان در تصویب این اسناد و بحث عامه متعاقب، قدمی در جهت آمادگی برای حسابدهی بودجه سالانه بخش امنیت بشمار میرود. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند با پارلمان و میدیا مشترکاً روی موضوعات کلیدی روشنی بیندازند.

چوکات ۸ - ۲

میتود ها برای تعیین مصارف سالانه فی قلم بودجه

- سطح تعیین شده مصرف با مصارف سال گذشته مالی ارتباط دارد.
- سطح مصرف منحیث یک فیصدی تولید ناخالص ملی محاسبه میشود.
- سطح مصرف میتواند با موافقات بین المللی، وابسته باشد. مثلاً سفارشات ناتو به متحدین عضو تا دو درصد از تولید ناخالص ملی خود را برای مقاصد دفاعی تخصیص دهند
- سطح مصرف به معیار های بین المللی نیز وابسته میباشد، مثلاً کشورهای دیگر برای همین بخش بطور مطلق چه مقدار عاید فی نفر یا منحیث فیصدی تولید ناخالص ملی خود را بمصرف میرسانند،
- سطح مصرف بطور خاص در فحوای شرایط جدید تعیین میشود و بر اساس اولویت های ملی با مقایسه با اولویت های دیگر (تعلیم و تربیه یا خدمات صحی و غیره) روی آن توافق صورت میگیرد.

⁹⁵ ارتباط به ستراتیژی های جدید امنیتی و دیگر اسناد پلانهای دفاعی را میتوانید در صفحه انترنتی ذیل پیدا کنید:

طرح ریزی بودجه سالانه دو سطح از هم متفاوت دارد که در آن رقابت بین منافع و ادارات مختلف مطرح می‌باشد:

- تعیین نمودن اولویت های ملی (تخصیص به بخش امنیت)؛
- تعیین نمودن اولویت های امنیتی (تخصیص در داخل بخش امنیت).

تعیین نمودن اولویت های ملی به تخصیص موجود بنیه مالی بین وزارتها تعلق می‌گیرد. این مقایسه گزینش های سیاسی حکومت را برای انکشاف آینده بخش های رقابتی جامعه (عمدتاً امنیت، خدمات صحتی، انکشاف اقتصادی) نشان می‌دهد. راهی که حکومت طی آن قصد دارد تا «رقابت بین تمویل تفنگ و یا نان»⁹⁶ را حل نماید. در اکثر کشورها یکی از مهمترین موضوع تحلیل بودجه می‌باشد. در این رابطه میتوان از سه معیار کار گرفت:

۱ - مقدار پولیکه برای بخش امنیت تخصیص داده میشود باید با منافع ملی مطابقت داشته باشد، بر مبنای نقشهای اداره امنیتی، ماموریتها و وظایف؛ مصارف دراز مدت نیز باید مدنظر گرفته شود؛

۲ - مصارف پلان شده امنیتی باید با امکانات اقتصادی هم‌نوا باشد؛ مصارف درازمدت باید با پیشبینی اقتصادی میان مدت ارتباط داشته باشد؛

۳- بار مالی بخش امنیت باید برای اکثریت مردم جامعه قابل پذیرش باشد.

تعیین اولویتهای امنیتی تا حدود زیادی به ساختار امنیت بخش ملی و به نفوذ هر اداره در این ساختار وابسته می‌باشد. این اولویتهای غالباً براساس تخصیص منابع مالی به رقابت بین ادارات منتج میشود.

منظوری بودجه

در مرحله تصویب بودجه پارلمان نقش اساسی دارد: او پیشنهاد بودجوی را بررسی میکند، در آن تعدیلات وارد میکند و او آنرا به قانون مبدل می‌سازد.⁹⁷ صلاحیت پارلمانی همه مصارف و تمویل عامه را «حاکمیت قانون در تمویل عامه» مینامد و یکی از اصول محوری دیموکراسی های پارلمانی می‌باشد.

چوکات ۸ - ۳ نظارت قانونی بر بودجه های دولت

در اکثر کشورها بودجه دولت یک قانون است. عواقب و نتایج آن چیست؟

۱ - منحیت یک قانون، بودجه باید از طرف پارلمان قانونیت پیدا کند؛ بناءً سهم پارلمانی در پروسه تصمیم گیری تضمین میشود.

۲ - یک قانون یک وثیقه عامه است که برای همه اتباع قابل قبول می‌باشد. اسناد بودجوی روی

⁹⁶ - مودل «تفنگ و نان» یک مثال کلاسیک اقتصادی راجع به «سرحد امکانات تولید» می‌باشد. وقتی مصرف نسبت به منابع آن بالاتر باشد، یک ملت باید خود بین سرمایه‌گذاری در ظرفیتهای امنیتی و سرمایه‌گذاری در مصالح ملکی تصمیم بگیرد و یا پولش را برای «تفنگ» یا برای «نان» مصرف میکند و یا ترکیب از این دو. این مودل همچنان مفکوره «امکانات مصرف» را که در هر گزینش موجود است، تشریح میکند: شما زمانی میتوانید چیزی را بیشتر بدست آورید که چیز دیگری را از دست بدهید.

⁹⁷ - اکثریت زیادی از کشورها یک قانون بودجه دولت دارند که هر سال تصویب میشود. در این رابطه استثنائاتی وجود دارد. کانادا سه قانون بودجوی، هالند ۲۳ و ایالات متحد امریکا شش قانون دارد.

صفحات اینترنت یا در کتابخانه ها در دسترس قرار داده میشود.
۳- عدم مراعات قانون بودجه از طرف مسولین ملکی یا نظامی جرم شناخته شده و مورد جزاء قرار داده میشود.

فرق بین قانون بودجه دولت و قوانین عادی چیست؟

۱- تنها حکومت میتواند پیشنهاد بودجوی را طرح ریزی نموده و تقدیم نماید.
۲- تعدیلات پارلمانی غالباً وابسته به ضرورت میباشد تا نشان دهد که منبع تمویل هر افزایش بودجوی چیست.
۳- همه کمیته های بخشهای مربوطه سهم دارند؛ اگر پارلمان بیشتر از یک مجلس داشته باشد، هر دو مجلس میتوانند روی پیشنهاد بودجه در عین وقت کار کنند.

پارلمان ها برای تصویب بودجه هر سال یک مدت معین کاری را تعیین میکنند. برای تأمین تصویب پارلمانی بودجه بطور مؤثر و آگاهانه یک طرز العمل مناسب زمانی ضروری و حتمی میباشد. چنین طرز العملها باید یک مدت زمانی حد اقل یک یا دو ماهه را در برابر داشته و شامل عناصر ذیل باشند:

- تقدیم پیشنهاد بودجه؛
- وقت کافی برای تحلیل، بحث و رأی گیری.

بصورت عمومی طرز العمل پارلمانی برای تصویب بودجه قرار ذیل میباشد:

- اعضای پارلمانی چندین روز یا هفته کاری برای مطالعه اسناد بودجه ضرورت دارند؛
- پیشنهاد بودجه بین چندین کمیته بخش های مختلف تقسیم میشود. این کمیته های تخصیص بودجه پیشنهادی بخشهای مختلف را مورد مطالعه قرار میدهند. وزیران ومقامات حکومتی بودجه پیشنهادی را به کمیته های مختلف تقدیم داشته و معلومات اضافی را تهیه میدارند- در صورتی که به آن ضرورت احساس شود- و یا بصورت عمومی تلاش دارند که اعضای پارلمانی را در رابطه با ضرورت بودجه شان قانع سازند. کمیته ها متعاقباً سفارشات شانرا به کمیته بودجه تقدیم میدارند؛
- کمیته بودجه همه پیشنهاد های بودجوی را مدنظر میگیرد، تعدیلات پیشنهادی کمیته های بخش های مختلف را مرور نموده (که حتمی نیست آنرا دنبال کند)، یک گزارش اختصاری راجع به تمام بودجه دولتی مینویسد و آنرا به مجمع عمومی تقدیم میدارد؛
- مجمع عمومی راجع به هر فصل بودجه رأی میدهد و تعدیلاتی را که توسط کمیته پیشنهاد شده است، مدنظر می گیرد. متنی که روی آن توافق صورت گیرد بالاخره به قانون بودجه تبدیل میشود.

میزان توانایی نقش پارلمان که در این مرحله ضروری پنداشته میشود، وابسته به دو فکتور میباشد: کیفیت و همجانبه بودن معلوماتی که پارلمان دریافت میدارد و صلاحیتی که برای تعدیل آن دارد.

پیشنهاد بودجه میتواند از یک سند چند صفحه یی ساخته شده باشد که در آن معلومات عمومی راجع به مجموع پولی که برای ادارات مختلف تخصیص داده شده درج شده است، ویا میتواند که از صد ها صفحه ساخته شده باشد که در آن معلومات بودجوی بطور بسیار تفصیلی و جزوه وار نوشته شده باشد.

سند بودجوی بین ۵۰۰ الی ۱۰۰۰ سطر ارقام بودجوی را در کشور های مانند جمهوری چک، هنگری، جاپان، زیلاند جدید و پرتگال تشریح میکند؛ در اتریش، دنمارک، ناروی، ایتالیا، سوئیس و ایالات متحده الی ۲۰۰۰ سطر و در آلمان، اسپانیه و ترکیه بیشتر از ۲۰۰۰ سطر را دربر می گیرد.⁹⁸

دوم، شاخص ضروری تأثیر پارلمان در پروسه بودجه مربوط به این است که تا کدام حدود در تعدیل آن نفوذ داشته میتواند. به اصطلاح عمومی بر اساس سه مدل صلاحیتهای پارلمان در مرحله منظوری بودجه تعیین میشود⁹⁹: صلاحیت غیرمقید برای تعدیل بودجه، صلاحیت مقید برای تعدیل بودجه، صلاحیت محدود برای تعدیل بودجه.

هدف از صلاحیتهای غیرمقید این است که پارلمان ظرفیت تغییر در بودجه پیشنهادی را دارد و میتواند مصارف جدید رانیز پیشنهاد کند. از لحاظ نظری داشتن چنین صلاحیتهای پارلمان اجازه میدهد تا بودجه پیشنهادی حکومت را بطور کلی تغییر بدهد و یا آنرا دوباره بنویسد. کانگرس ایالات متحده امریکا از جمله با صلاحیت ترین پارلمانهای دنیا در ساختن بودجه دفاعی ایکه از طرف رئیس جمهور طرحریزی شده، میباشد. این بودجه پیشنهادی در کانگرس مورد تحلیل قرار گرفته و در آن تعدیلات آورده میشود. پارلمان آلمان (Bundestag) و پارلمانهای هالند و دنمارک نیز هر سال به صد ها تعدیلات بودجوی را رویدست میگیرند. پارلمانهای اتریش، بلجیم، فنلند، هنگری، ایتالیا، ناروی و پرتگال نیز از جمله تأسیساتی اند که از صلاحیتهای غیرمقید برخوردار اند. بناءً سازمانهای جامعه مدنی در این کشورها برای تعدیل بودجه دارای وزن سنگین تری میباشدند.

پارلمانهایی که دارای صلاحیتهای مقید برای تعدیل بودجه اند میتوانند تا حدودی که خودشان خواسته باشند تعدیلات بیاورند، به شرط آنکه در بودجه پیشنهادی توسط اجرائیه در کسر و یا مازاد مجموعی تغییر نیاورند. صلاحیت تعدیلات تا این سطح به پارلمانها اجازه میدهد که در اولویتها و در تخصیص بودجه از یک بخش به بخش دیگر و روی اولویتهای نهایی بودجه تغییراتی بیاورند. دلیل اینکه چرا قیدی مبنی بر عدم تغییر بر مجموع کسر گذاشته شده، اینست که انطباط سال مالی و شاخص های بخش های بزرگ اقتصادی مراعات شود. بناءً پارلمان باید برای بلند بردن بودجه در یک بخش و پایین آوردن بخش دیگر منابع مالی را مشخص سازد و یا در صورتیکه چنین تغییر تخصیصی امکان پذیر نیست و در عین زمان بلند بردن بودجه کدام بخش مشخصی مدنظر باشد، در آنصورت باید منابع مالی جدید سراغ و نشان داده شود. در غیر آن فشار پارلمانی برای مصارف زیاد و مالیه دهی کم منتج به کسر بودجوی مهلك میشود. در کشور های جمهوری چک، فرانسه، مکسیکو، پولند، اسپانیا و رومانیاز از مدل بودجوی مقید استفاده میکنند.

در جهان دیموکراسی پارلمان های کمی وجود دارد که از صلاحیتهای محدود برای تغییرات بودجوی برخوردار باشد. در کشور هاییکه از مدل محدود استفاده میشود، پارلمانها تنها میتوانند مصارف را کاهش بدهند بدون آنکه مصرف کاهش داده شده برای کدام بخش دیگری مدنظر گرفته شود و یا شاید هیچ تعدیلی در آن بوجود نیاورده تنها بودجه پیشنهادی را منظور و یا رد نمایند. پارلمانهای از نوع «وست منستر» یعنی بریتانیایی دارای چنین مودلی میباشدند. در بعضی از کشورها تعدیلات بودجوی، در صورتیکه به موفقیت انجام یابند، منحیث نشانه سلب اعتماد از اجرائیه میباشد که سرانجام به استعفای حکومت منتج میشود (کانادا، برتانیای، آسترالیا، هند، زیلاند جدید، افریقای جنوبی و زمبیا مثالهای عمده اند). این خلاء صلاحیت قانونی در منظوری بودجه را میتوان توسط مداخله فعال پارلمان و سازمانهای جامعه مدنی در مراحل دیگر دوران بودجوی تلافی نمود.

⁹⁸ OSCE, Budget Practice and Procedures Survey, Part III- Passing the budget, 2007, available online at <http://webnet4.osced.org/budgeting/Budgeting.aspx>

⁹⁹ Inid

جامعه مدنی چگونه میتواند بر منظوری بودجه نفوذ پیدا کند؟

سند بودجوی به مجرد تقدیم شدن به پارلمان در دسترس عامه قرار گرفته و اولویتهای حکومت مورد بحث عامه قرار میگیرد. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای نفوذ یابی بر منظوری بودجه، نظریات و پیشنهادات شانرا از طرق مختلف با پارلمان در میان بگذارند:

- مستقیماً با اعضای پارلمانی ای که در دفاتر پارلمانی شان قابل دسترسی باشند؛
- ارسال نامه هاعنوانی کمیته های مربوطه پارلمانی؛
- در وقت تحلیل بودجه در جلسه های کمیته های پارلمانی شرکت نمودن؛
- استفاده از رسانه ها منحیث وسیله ای برای منعکس ساختن خواسته ها.

چوکات - ۸ - ۴

صلاحیت پارلمان برای تعدیل بودجه

کشورها (مثالها)	میزان صلاحیت
اتریش، بلجیم، دنمارک، فنلاند، آلمان، هنگری، ایتالیا، هالند، ناروی، پرتغال، سلواکیا، سویدن، سوئیس، ایالات متحد امریکا	غیرمقید
جمهوریت چک، فرانسه، پولند، رومانی، اسپانیا، سویدن، ترکیه	مقید (تعدیلات باید مجموعه کسر یا مازاد بودجوی را تغییر ندهند)
کانادا، بریتانیا، آیرلند، یونان	محدود (تنها در کاهش دادن اقلام بودجه و یا رد و یا قبولی کلی بودجه صلاحیت دارد)

منبع: 100

OSCD, Budgeting Database 2002&2007, DCAF Survey 2006

معمولاً پارلمان کاملاً به معلومات بودجوی حکومت مخصوصاً در موضوعات بخش امنیت وابسته میباشد. پارلمانهای اندکی دارای واحدهای متخصص برای تحقیق بودجه میباشد (بعضی از آنها مانند ایتالیا، کوریای جنوبی، بریتانیا و ایالات متحد امریکا در این قسمت استثناء اند) و همچنان کمیته های بخشهای اختصاصی اندکی از کارمندان مسلکی در تحلیل بودجوی برخوردارند. تخصصی که در این قسمت از طرف سازمانهای جامعه مدنی عرضه میگردد میتواند این خلاء را پر نموده و به پارلمانها

¹⁰⁰ The OSCD budgeting Database, in OECD Journal on Budgeting Volum 1 No 3, 2002, pg 156-157, available at <http://www.oecd.org/dataoecd/13/13/33657560.pdf> OECD 2007 Budget Practices and Procedures Survey, Part III-Pasing the budget, table 8, available on line at <http://webnet4.oecd.org/budgeting.aspx> The DCAF survey collected responses from 27 Parliaments members of NATO PA, in response to a questionnaire on the role of parliament in defence budgeting.

کمک کند تا در موضوعات بودجوی از اطلاعات کافی برخوردار شوند و در عین وقت چنین تخصصی به جامعه مدنی زمینه را مساعد میسازد تا نظریاتش را درباره طرز مصرف پول عامه اظهار کند. کارشناسان مستقل، محققین، نهادهای نظریه پرداز و گروه های ذی‌علاقه (مانند انجمنهای مسلکی یا اتحادیه های صنفی) میتوانند بدیل ارزشمند منابع معلومات برای پارلمان گردند.

به هر میزانیکه نفوذ ظرفیت پارلمانی بر اقلام بودجه منظوری شده قوی باشد، به همان میزان جامعه مدنی میتواند در این موضوع نقش مصمانه داشته باشد. بناءً داشتن پارلمان ملی ایکه به منظور حفظ منافع ملی علاقمند به تعدیل در بودجه پیشنهادی باشد و برای این امر توانمندی و ظرفیت داشته باشد، به منفعت جامعه مدنی میباشد. جامعه مدنی باید دریابد که پارلمان در مرحله منظوری بودجه از چه نوع صلاحیت برخوردار است و پارلمان چگونه از این صلاحیت استفاده میکند. اکثر اتفاق می افتد که با وجود داشتن صلاحیت های قوی برای تعدیل بودجوی، پارلمانها عملاً از روش معتدل کارمیگیرند و به این ترتیب اقلام بودجوی تقریباً بطور کلی تحت کنترل اجرائیه باقی میمانند. بناءً دلیل اصلی کاهش نفوذ بر بودجه نتیجه ضعف صلاحیت های پارلمانی نبوده، بلکه عامل اصلی آن عدم علاقمندی سیاسی میباشد که اکثر از تحرک ضعیف احزاب سیاسی و رقابت داخلی آنها سرچشمه میگیرد.

چوکات ۸ - ۵

صلاحیت پارلمان برای تعدیل بودجه در عمل¹⁰¹

کشور	منظوری بودجه
دنمارک، آلمان و ایالات متحد امریکا	با تغییرات مهم
اتریش، بلجیم، دنمارک، فنلند، آلمان، هنگری، ایتالیا، ایرلند، هالند، ناروی، پرتگال، سلواکیا، سویدن، سویس، جمهوریت چک، فرانسه، پولند، رومانیا، اسپانیا، سویدن، ترکیه	با تغییرات اندک
کانادا، یونان، ایرلند، بریتانیا	بدون تغییرات

اجراءات بودجوی

اجراءات بودجوی - تطبیق قانون بودجه - یک پروسه مستمر انکشاف داده شده در داخل ادارات حکومتی بوده که در آن جناح های سومی کمتر مداخله کرده میتوانند. وقتیکه بودجه به قانون بدل شد و برای تطبیق آماده گردید، اداره مرکزی بودجه (که معمولاً وزارت مالیه میباشد) برای هر اداره دولتی حسابات ملی باز میکند و با بررسی تخصیص ها، منظوری مصارف بزرگ و مراقبت بر مصرف هر اداره کنترل قوی اعمال مینماید. در این مرحله کنترل مالی ایکه توسط واحد های داخلی هر اداره انجام میشود خیلی ضروری بوده تا اطمینان پیدا نمود که بودجه منظور شده روزمره برای اهداف تعیین شده به مصرف میرسد. در اکثر کشور ها هر وزارت دارای واحد های مراقبت بر بودجه بوده و این واحد ها و صلاحیتهای آنها اکثر در قانون تشریح شده است.

¹⁰¹ OECD 2002, ibid. P. 160.

در تطبیق بودجه جامعه مدنی چه نقشی را بازی نموده می‌تواند

از اینکه مرحلهٔ اجراء یا تطبیق بودجه یک عمل اجرائیوی میباشد، سازمانهای جامعه مدنی ظرفیت اندکی دارند تا بر تحول و انکشاف آن مراقبت داشته باشند. ولی با آنها برای مداخلهٔ پارلمانی، بحث عامه و مداخله جامعه مدنی چندین راهی وجود دارد. در این جمله تصویب بودجهٔ ضمیمه‌یی، استماعیه‌های کمیتهٔ پارلمانی و تدارکات دفاع قابل یاد آوری اند.

بودجه‌های ضمیمه‌یی اکثر در جریان سال مالی پیشنهاد میشود، این پیشنهاد از طرف حکومت به پارلمان تقدیم میگردد. در جریان سال مالی ادارات تلاش مینمایند تا بودجه را در یک ساحه‌ای به مصرف برسانند که تقریباً کاملاً از آنچه که برای آن بودجه پیشنهاد شده بود، تفاوت دارد. اکثر فعالیت‌های غیرقابل پیشبینی مانند عملیات حفظ صلح و حالات اضطراری سبب میشوند که وزیران برای بودجهٔ ضمیمه‌یی درخواست کنند. در نتیجه همهٔ سیستم‌های بودجه یک نوع امکان را مهیا میسازند تا بتوان بودجهٔ قانونی شده را در جریان مرحله تطبیق تغییر داد، مثلاً از طریق انتقالات مالی، برنامه ریزی دوباره، لوایح اضطراری یا ضمیمه نمودن منابع مالی جدید. بودجه‌های اضافی یا ضمیمه‌یی باید توسط پارلمان به دنبال طرز العمل‌های مشابهی که در قسمت دیگر پیشهادات قانون مرعی الاجراء اند، به تصویب برسد.

نظارت‌های پارلمانی از طریق استماعیه‌های کمیته‌ها، ملاقات با نمایندگان حکومت و بازدید از محل‌ها و مقرهای تأسیسات امنیتی همه به این هدف اند تا اطمینان پیدا کرد که بودجه در عمل چگونه تطبیق میشود. تطبیق بودجهٔ دفاعی که توسط پارلمان‌های کشورهای عضو اتحادیهٔ اروپا گزارش داده میشوند از جملهٔ مهمترین موضوعات استماعیه‌های کمیته‌های دفاعی بشمار میروند. کمیته‌ها غالباً اعلامیه‌ها (مثلاً در رومانی) یا گزارش‌های مطبوعاتی (مثلاً در بریتانیا) را راجع به وضعیتی که در جریان نظارت کشف شده است به نشر میسپارند.

پروسهٔ تدارکات دفاعی¹⁰² که طی آن مسوولین امور امنیتی وسایل و تجهیزات و خدمات دفاعی را دریافت میدارند، بخش مهمی از پروسهٔ عمومی بودجهٔ دفاعی بشمار میرود. قرارداد های دفاعی به سطح خیلی بلند توجه عامه را جلب میکنند، زیرا آنها قسمت بیشتر مصارف عامه را نشان میدهند، زیرا آنها در وقت حساس سیاسی برای امنیت ملی نتایج مهمی را ببار می‌آورند و در عین زمان این بخشی است که بیشتر از دیگران با خطر اختلاس¹⁰³ روبرو میباشد. برای حسابدهی در تدارکات دفاعی دو چیز ضروری میباشد:

- یک چوکات قانونی واضح که در پهلوی مسائل دیگر یک پروسهٔ تدارکاتی رقابتی را تأمین کند. تدارکاتی که تنها از یک منبع تهیه میگردد و یا تدارکات بدون رقابت، باید واضح شود که چرا چنین است، وقتی استثناء پذیرفته میشود باید در قانون قبلاً توضیح شده باشد.
- نظارت پارلمانی پروسه از طریق استفاده از ابزار های سنتی - سوالات، استیضاح‌ها، استماعیه‌ها، استعلامات و غیره - جهت جلوگیری از اختلاس¹⁰⁴ و نگرانی‌های منافع ملی.

¹⁰² - برای معلومات بیشتر پس منظرهای DCAF در بارهٔ نقش پارلمان در تدارکات را در صفحهٔ انترنتی ذیل مطالعه نمائید:
<http://www.dcaf.ch/publications/kms/details.cfm?lng=en&id=25266&nav1=4>

¹⁰³ - شاخص پرداخت‌های رشوه‌دهندگان جهانی شفافیت بین‌المللی بخش امنیت را در پهلوی سکتور نفت و پروژه‌های زیربنایی بزرگ منحبث یکی از سه بخشی درجه بندی نموده که برای اختلاس و فساد اداری مساعد میباشد. گزارش صندوق وجهی بین‌المللی راجع به اختلاس و مصرف نظامی میگوید «تدارکات یکی از چینل‌های مهمی اند که از طریق آن اسلحه بدست می‌آید». وزارت تجارت ایالات متحده تخمین میکند که ۵۰ درصد تمام رشوه‌ها در داد و ستد‌های جهانی برای قرارداد های دفاعی پرداخته میشوند. برای عملیات عراق قرارداد های بیشمار تنها به یک شرکت اعطاء گردید. http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/bpi

¹⁰⁴ - منابع غنی اطلاعات و تحلیل‌ها در بارهٔ اختلاس بخش دفاعی، تدارکات و خدشه دار بودن آنها میتوانید در صفحهٔ ذیل پیدا کنید:

ارزیابی بودجه

ارزیابی بودجه یک امر تخصصی است که نشان می‌دهد آیا بودجه تطبیق شده با معیارهای قانونی، مالی و اجرایی تطابقت دارد. ارزیابی‌ها در بیرون و در داخل ادارات حکومتی صورت می‌گیرد و این مرحله دوران بودجه در برابر مداخله عامه بیشتر باز می‌باشد. ارتباط این مرحله به روش ارزیابی وابسته می‌باشد. حکومت از نتایج ارزیابی متأثر شده و آنرا در پیشنهاد بودجوی آینده مدنظر می‌گیرد. در اینجا معیارهای مؤثر میتوانند تصمیم‌گیری حکومت را تحت نفوذ قرار دهند، نه تنها در سطح ملی، بلکه در سطح بین‌المللی نیز، در صورتیکه عملکرد سوء و غیرمؤثر تشخیص شود.

جامعه مدنی چه نقشی را در ارزیابی بودجه بازی کرده میتواند؟

پارلمان، سازمانهای غیرحکومتی (NGOs)، رسانه‌ها و تأسیسات تفتیش ملی همه میتوانند نقشی را در این مرحله بازی نمایند و اطمینان حاصل کنند که آیا منابع عامه بطور مؤثر به مصرف رسیده‌اند و یا خیر و در این باره معلومات را به مردم عام برسانند.

تطبیق و اجراءات بودجه با نشر گزارش‌های فعالیت‌های سالانه و گزارش‌ها در باره حساب‌های جاری هر اداره به پایان میرسد، اینها درباره اینکه پول عامه چگونه توسط اداره مربوط حکومت به مصرف رسیده است، منابع ابتدائی معلومات‌اند. این گزارشها معمولاً به پارلمان تقدیم میشوند و در دسترس عامه قرار داده میشوند. به این ترتیب معلومات در باره مؤثریت و اجراءات خاص پروژه‌های عامه را میتوان بدست آورد.

از اینکه ارزیابی‌های بودجه و مخصوصاً قسمت تفتیش مالی یک تلاش تخصصی می‌باشد تأسیس تفتیش مالی ملی (که در بعضی کشورها بنام دیوان تفتیش مالی، دیوان محاسبه بودجه و یا دیوان محاسبات هم یاد میشود) در این مرحله نقش اساسی را بازی میکند. این ارگان دولتی بر اساس قانون والاترین وظیفه تفتیش عامه دولت را انجام میدهد. این ارگان تفتیش مالی همه ادارات حکومت را تحت غور قرار میدهد. گزارشهای نهاد تفتیش مالی یا دیوان محاسبات به پارلمان تقدیم شده و معمولاً به اطلاع عام نیز میرسد. یک مثال از ارزیابی مؤثر، کار دیوان محاسبات بریتانیا می‌باشد؛ اداره تفتیش و تدقیق شعبات این دیوان هر سال در حدود پنجاه گزارش به نشر می‌سپارد. بطور مثال، این اداره هر سال یک گزارش پروژه‌های عمده را نشر میکند که در آن تفصیلات راجع به بیست و پنج پروژه بزرگ تدارکات دفاعی وزارت دفاع داده شده است.¹⁰⁵

پارلمانها بدون در نظر داشت صلاحیت‌های شان در مرحله‌های دیگر دوران بودجوی میتوانند از طریق استماعیه‌ها، پرسشها و گزارشهای عامه خود به مقصد مطلع ساختن مردم نقش فعال و داینامیک را بازی نمایند. در مقابل این‌ها را میتوان از طریق تحقیقات و جلب توجه سازمانهای جامعه مدنی تحت نفوذ قرار داد.¹⁰⁶ اگر سفارشات آنها در وقت ترتیب بودجه بطور مؤثر مدنظر گرفته شود، شاید این امر جلو تعدیلات را در مرحله منظوری بودجه بگیرد.

<http://www.defenceagainstcorruption.org/> and <http://www.transparency.org/>

¹⁰⁵ - گزارشهای دیوان محاسبات بریتانیا را در صفحه انترنتی ذیل یافته‌میتوانید:

http://www.nao.org.uk/publications/nao_reports/05-06/0506595_II.pdf

¹⁰⁶ - بطور مثال یک تحقیق همجانبه سازمانهای جامعه مدنی برای تحت نفوذ قرار دادن بحث در باره مصارف در بخش دفاعی را طی تحلیل ذیل یافته‌میتوانید:

آن گزارشهای تفتیش مالی که توسط پارلمان و دیوان محاسبات ملی صادر میشود طور مطلوب باید زمینه را مساعد سازد تا مردم عام قانونیت، قوت و مؤثریت مصارفی را که از طرف اداره های حکومت صورت گرفته ارزیابی نمایند. بطور مثال، RESDAL یک سازمان جامعه مدنی امریکای لاتین مستقر در بوینس ایرس یکی از سازمانهای جامعه مدنی میباشد که در تحلیل مستقلانه بودجه های دفاع ملی سهم میگیرد (چوکات ۸ - ۶) را مطالعه نمایید.

چوکات ۸ - ۶

RESDAL: تجربه عملی یک سازمان جامعه مدنی در تحلیل بودجه

از سال ۲۰۰۱ به اینطرف Red de Seguridad y Defensa en America Latina (RESDAL)، سازمان غیرحکومتی امریکای لاتین که متشکل از ۳۰۰ دانشمند و کارآموز میباشد راجع به بودجه های امنیت کار گسترده ای را انجام داده است. بنابر تجربه ثابت شده است که تحلیل بودجوی یک ترکیبی از تخصص و ارتباطات شخصی و تأسیساتی با کارگردانان مختلف بوده و هدف آن نه تنها بدست آوردن اطلاعات، بلکه نظریات و فحوا های تأسیساتی نیز میباشد که در دوران بودجوی وجود دارد.

RESDAL میتودولوژی ایرا انکشاف داده است که پروسه تصمیم گیری بودجه دفاعی را تحلیل مینماید. این میتودولوژی چوکات کاری پالیسی دفاعی، اختیارات قانونی ملی، نقش اجرائیه و مقننه، کنترل های درونی و بیرونی و عملکرد های کارگردانان جامعه مدنی را با هم وصل میسازد. این میتودولوژی برای تحلیل بودجه های ارجنتاین، بولیویا، برازیل، چیلی، کولمبیا، ایکوادور، گواتیمالا، هندوراس، مکزیکو، نیکاراگوا، پاراگوای، پیرو و وینزویلا بکار برده شده است.

اطلس مقایسوی دفاعی در امریکای لاتین تحلیل بودجه دفاعی را در شانزده کشور امریکای لاتین نشان میدهد. این اطلس ارقامی را که از میتودولوژی مقایسوی بدست میآید مقایسه نموده و از اولین منبع اطلاعات منطقوی نمایندگی میکند. این اطلاعات در صفحه انترنتی ذیل در دسترس قرار دارد:
<http://www.resdal.org/>

بطور مجموعی گفته میشود که سه سال بودجوی باید در هر میعاد زمانی مدنظر گرفته شود: طرح ریزی تخمینات بودجه آینده، تطبیق بودجه فعلی و ارزیابی تطبیق بودجه سال قبلی.

مطالعه اسناد بودجوی

«بودجه دفاعی» و «مصارف نظامی» دو جمله ای اند که در بحث های عامه پیرامون موضوعات بخش امنیت بیشتر استعمال میشود. وسایل و تجهیزات نظامی بنابر قیمت بلند، قسمت اعظم مصارف بخش امنیت را میسازند. در حالیکه بودجه دفاعی در محراق این بحث قرار دارد، از میتودولوژی مشابهی میتوان استفاده نمود تا بودجه اداره های دیگر بخش امنیت را مورد مطالعه قرار داد.

«بودجه دفاعی» اطلاعات رسمی ایرا که توسط حکومتها براساس بودجه وزارت دفاع مهیا شده است، نشان میدهد. «مصارف نظامی» عبارت اند از مصارف مجموعی سالانه ارگان های دفاعی. مصارف

نظامی که معمولاً به سطور بودجه دفاعی وزارت های غیردفاعی علاوه میشود، عبارت است از کمک نظامی بیرونی و دیگر مصارف نظامی خارج از بودجه. بطور مثال، ساختمان نظامی، تدارکات اسلحه، زندان های نظامی، کمک های دریافت شده نظامی و نیروهای شبه نظامی همه تحت عنوان دیگری غیر از دفاع قرار میگیرند (مثلاً انکشاف، اقتصاد، مصونیت اجتماعی یا موضوعات داخلی وغیره). این مصارف بیرون از بودجه به مشکل قابل تشخیص میباشند، زیرا بعض اوقات آنها با مصارف غیرنظامی ارتباط میگیرند و به این ترتیب به مشکل میتوان آنانرا از هم تفریق نمود. بعض اوقات چنین اقدام بودجوی را قصداً مخفی نگه میدارند تا در بودجه غیردفاعی حساب شوند. همچنان مصارف نظامی ممکن از طریق مصارف بودجوی اضافی بلند برود.¹⁰⁷

در کشور هاییکه اصلاحات بخش امنیت تا هنوز بطور کلی پیاده نشده، ارتش منابع طبیعی را تحت کنترل خود دارد و فابریکه ها، کوپراتیف ها، مغازه ها و دیگر فعالیت های تجارتي را بکار انداخته است، که از درک آن عواید زیادی بدست میآورد. این عواید یا برای درآمد های شخصی افسران عالیرتبه استعمال میشود و یا برای خرید اسلحه و یا دیگر مصارف دسته جمعی.¹⁰⁸

مشکل خاص دیگر برای سنجش مصارف کلی دفاعی قرضه ها از ناحیه خریداری های نظامی میباشد. واردات وسایل نظامی که توسط قرضه های بیرونی تمویل میشود، یک بارگران اقتصادی را ایجاد میکند و پرداخت ربح و اصل قرضه به مشکل در اسناد بودجوی دولت درج میشود.

چوکات ۸ - ۷ هدف از اصطلاح «بودجه دفاعی» چه میباشد؟

برای دریافت یک تصویر کلی از مصارف عامه ایکه برای مقاصد نظامی وقف شده است، لازم است اجزای ذیل مورد بررسی قرار گیرد:

مصارفی که معمولاً در بودجه دفاعی شامل ساخته میشود عبارت اند از:

- پرسونل (تمام مصارف پرسونل فعلی، نظامی و ملکی: معاشات، مواد خوراکی، خدمات اجتماعی برای پرسونل و اعضای خانواده آنها)
- عملیات و مراقبت
- تدارکات اسلحه
- تحقیقات و انکشافات نظامی
- کمک نظامی (آنچه در بودجه کشور اعانه دهنده ظاهر میشود)

اجزای مربوطه نظامی که اکثر از بودجه دفاعی خارج ساخته میشود:

- دفاع ملکی

¹⁰⁷ - در چیلی از یک فیصدی معینی از عواید شرکت دولتی مس برای واردات نظامی استفاده میشود، ولی هیچ وقت شامل تفتیش حسابات عادی حکومت نمیگردد. در بسیاری از کشورهای افریقایی و آسیایی اردو خارج از بودجه رسمی دولت منابع عایداتی دارد. در نایجیریا تحت حکومت Sani Abacha یک قسمت اعظم عایدات پترول در اختیار قوای مسلح قرار داده میشود. این منابع خارجی و اکثر فعالیت های ارتش خارج از بودجه، به نیروهای نظامی دست آزاد در مصارف بودجوی میدهد و به این ترتیب کنترل آنها مشکل میسازد. منبع گزارش برنامه انکشافی ملل متحد UNDP، ۲۰۰۰، صقعه ۸۹.

¹⁰⁸ - در اندونیزیا تنها سی در صد از مصارف دستگاه دفاعی تحت پوشش بودجه دولتی قرار دارد، بقیه آن از طریق فعالیت های تجارتي تأمین میگردد. روی این بخش مالی اصلاً کنترولی وجود ندارد. در Beni Sukadis و Sukadis اصلاحات تجارتي نظامی تحت بررسی قرار گرفته است. Toward Professional TNI Business Restructuring, FES& Lesperssi, Jakarta, 2005. همچنان Beni Sukadis, Almanac on Indonesian Security Reform 2007, Jakarta, 2007 در صفحه ذیل:

- اقتصاد دفاعی (حفاظت زیربنای های ستراتیژیک، ذخایر تیل، اکمالات مواد خوراکی و غیره)
- دفاع روحی یا روانی (دفاع در برابر پروپاگند های دشمن)
- مصارف فعلی برای فعالیتهای نظامی سابقه (میتواند در بودجه های مختلف وزارت های غیردفاع ظاهر گردند)
  - حقوق نظامیان سابقه
  - برنامه های غیرمحارب ساختن و ادغام دوباره
  - تبدیل نمودن تأسیسات تولید اسلحه
  - از بین بردن اسلحه
- مصارف دفاعی ای که تحت سطر های بودجه وزارت داخله قرار داده میشود (برای نیروهای شبه نظامی مثل ژاندارم، محافظین داخلی)
- معاشات برای پرسونل نظامی ای که در پروژه های انکشافی کار میکنند (مانند سرک سازی)
- ساختمان نظامی (این میتواند در بودجه وزارت انکشاف شامل شود)
- کمک های نظامی بیرونی (این کمک ها در بودجه کشور گیرنده ظاهر نمیشود)
- عایدات از درک فعالیتهای نیروهای مسلح
  - از راه خصوصی سازی، فروش، کرایه دادن و یا تبدیل تأسیسات نظامی به ملکی
  - دسترسی به منابع طبیعی و استخراج آن توسط اردو
  - فعالیتهای تجارتي نظامی (بعض اوقات از مالیه دهی معاف ساخته میشود)
- قرضه هاییکه از ناحیه خریداری های نظامی بوجود می آید (پرداخت قرضه و ربح آن)
- تجارت جنس به جنس (تبادلۀ اجناس در برابر وسایل نظامی)
- بودجه مالی احتیاطی و حالات اضطراری (احتمالاً در وقت تصویب بودجه و یا در بودجه های اضافی ضمیمه ای ظاهر میشود)
- «بودجه سیاه» - هویت، مقصد و مصرف عملیات مخفی معمولاً در اسناد بودجه بصورت واضح نشان داده نمیشود.

علاوتاً به اصطلاح - بودجه های سیاه- که برای عملیات مخفی از طرف اجرائیه منظور میشود نوعی از «چک های سفیدی» اند که حکومت از پارلمان خواستار آن میباشد. تعداد کمی از اعضای پارلمان میتوانند از چنین بودجه مخفی اطلاع یابند و ناممکن است که متخصصین این بودجه های سیاه را تحلیل و یا مورد انتقاد قرار دهند.

چوکات ۸ - ۸ بودجه های سیاه در ایالات متحد امریکا

برنامه های دسترسی خاص (SAP) و بودجه های دسترسی خاص (SAB) اصطلاحات رسمی

پنتاگون (وزارت دفاع) میباشند و به «برنامه های سیاه» و به «بودجه های سیاه» اطلاق میگردند.¹⁰⁹ صلاحیت منظوری SAP نزد رئیس جمهور میباشد. بیشتر از یک فیصد از اعضای پارلمان در مورد بودجه های سیاه معلومات حاصل کرده نمیتوانند.

در بین برنامه های سیاه نیز تفاوت هایی وجود دارد، از آنجمله مثلاً برنامه های موسوم به waived (Programmes) را میتوان نام برد. چنین برنامه ها از شرایط گزارشدهی به کانگرس استثناء قرار داده شده اند. تنها هشت عضو کانگرس (رؤسا و اعضای کمیته های استخباراتی و دفاع مجلس نمایندگان و مجلس سنا) بطور شفاهی از موجودیت waived Programmes خبر ساخته میشوند، بدون اینکه از جزئیات آن معلومات داشته باشند.¹¹⁰ این امر آنها را به عدم داشتن معلومات از آن مکلف میسازد، یعنی مسأله کاملاً مخفی و محرم باقی میماند. یک برنامه سیاه که روی آن نام «waived» و غیرقابل معلومات» گذاشته شده باشد در حقیقت سیاه در سیاه یا به اصطلاح انگلیسی «deep black» یا «سیاه تاریک» گفته میشود. اکثر عملیات استخباراتی و یا مخفی که توسط CIA براه انداخته میشود در جمله برنامه های «سیاه تاریک» حساب میشوند.

در سال مالی ۲۰۰۸ اردوی ایالات متحد امریکا برای مصارف برنامه های مخفی بیشتر از ۳۲ میلیارد دلار امریکایی تقاضا نمود:¹¹¹

- مصارف تحقیق و انکشاف مخفی نظامی تقریباً ۱۷،۵ میلیارد دلار میشود که به این ترتیب ۲۳ در صد ۷۵،۱ میلیارد دلار را تشکیل میدهد که پنتاگون پلان داشت در همان سال روی همه برنامه های تحقیقی و انکشافی نیرو ها نظامی و ادارت دفاعی به مصرف برساند.
- اردو برای خرید اسلحه و تجهیزات مخفی ۱۴،۴ میلیارد دلار تقاضا نمود که به این ترتیب ۱۴،۴ فیصد ۱۰۱،۷ میلیارد دلار بودجه تدارکاتی سال ۲۰۰۸ را تشکیل میدهد.
- مصارف اضافی مخفی در یک مصوبه مالی دیگر که برای پرداخت جنگها در عراق و افغانستان مدنظر گرفته شد، شامل ساخته شد.
- یک قسمت بزرگ بودجه سیاه برای تجهیزات هوایی که از آن نام گرفته نشده است، به مصرف رسید، ولی پول ممکن در برنامه مخفی به مقایسه برنامه غیرمخفی به مصرف رسیده باشد.

¹⁰⁹ See New York Times, February 28, 1989, „Washington Talk: Briefing; A Revision of Jargon”, at <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.htm?res=950DEID81439F93BA15751COA96F948260>

¹¹⁰ See Page 26 of the Senate Commission Report, at <http://www.access.gpo.gov/congress/commissions/secretcy/index.html>

¹¹¹ Defence News; „Black“ U.S. R&D Budget Estimated At \$17,5 Billion“ August 29., 2007/<http://www.globalsecurity.org/news/207/970809-blackbudget.htm>

تقدیم بودجه یک امر پیچیده بوده و فهم از پروسه آن کار سخت و دشوار. اجرائیه میتواند بودجه پیشهادی خود را به اشکال و با جزئیات مختلف به پارلمان تقدیم کند.

هر بودجه برای بخشهای تخصیصی مربوطه خودش یک عنوان دارد و مصرف هر بخش جدا میباشد. عناوین عمده بودجه دفاعی شامل پرسونل نظامی، عملیات و حفظ و مراقبت، تدارکات، برنامه های تبدیل دفاعی و تحقیق و انکشاف میباشد. عناوین تخصیص به قسمت ها و جزئیات فرعی دیگر تقسیم بندی شده است. البته سطح تخصیص هر بخش از هم متفاوت بوده میتواند. هر قسمت و جزء به اقلام بودجوی تقسیم شده که به اصطلاح می گویند یک بودجه چند قلم دارد. در بودجه ای که بر اساس اقلام ساخته میشود، در پروسه بودجه سازی باید توجه شود که سطح نهایی یا به اصطلاح چتر بودجه مشخص گردد و اطمینان حاصل شود که اداره ها بیشتر از آن مقداریکه برای ایشان تخصیص داده شده، بودجه شانرا مصرف نه کنند.

قوت بودجه براساس اقلام در ساده بودن آنست و در آن ابهام کمتر سراغ میگردد. همچنان در وقت کنترل مقایسه آن با سال های قبل آسانتر است. ولی بودجه براساس اقلام یک مشکل با خود دارد و آن اینکه نمیتوان به سهولت پیدا نمود که در کدام راه پول به مصرف رسیده و مؤثریت و مفیدیت آن چگونه بوده است. چنین بودجه سازی بیشتر به آینده کوتاه مدت گرایش دارد. ولی در چنین سیستم بودجوی وزیران باید توانمندی آنها داشته باشند تا راجع به هر قلم بودجه شان توضیحات بدهند و به قناعت خواسته های عامه بپردازند.

بودجه سازی بر اساس برنامه

کشورهای مختلف یک سیستم بودجه سازی، پلان سازی برنامه سازی ایرا پایگذاری کرده اند که اهدافدفاعی را منحیث نکته آغاز بکار گرفته و پلانگذاری دفاعی را با بودجه سازی دفاعی ارتباط میدهد. بودجه سازی بر اساس برنامه در حقیقت بودجه سازی چند ساله را در محراق توجه خود قرار میدهد. در این سیستم مصارف هر برنامه، اهداف پالیسی عامه و قدم هاییکه چگونه میتوان به این اهداف نایل آمد توضیح داده میشود. چنین بودجه ها بر اساس نتایج یا محصله های خود مانند نیروهای ستراتیژیک، عملیات خاص، عملیات حفظ صلح، سیستم های مخابراتی و کمک های حالات اضطراری طرح ریزی میگردد، نه بر اساس خواسته های خود وزارتها یا دستگاه های بخش امنیت و غیره.

ارجیحت بودجه سازی بر اساس برنامه در این است که واضح میسازد که پول تخصیص داده شده برای چه مقصد به مصرف رسیده است. ضمناً برای تحلیل مصارف دفاعی سهولت ایجاد کرده و پلانها را با بودجه و تلاشها را با نتایج آن ارتباط میدهد. ولی بودجه سازی بر اساس برنامه بعض محدودیتهایی را نیز با خود همراه دارد:

- بسیار دشوار میباشد که موضوع تشکیلاتی بودجه را از نظر انداخت و تنها براساس برنامه ها بودجه را طرح نمود؛
- همچنان مشکل است که برنامه ها را بر اساس مؤثریت آن مقایسه نمود و براساس آن انتخاب نمود؛
- برای برنامه های درازمدت پیشبینی منابع مالی دشوار میباشد. همچنان بدون یک اراده قوی سیاسی جلو تطبیق اصلاحات بودجوی گرفته شده میتواند.

چوکات ۸ - ۹

مثال بودجه سازی بر اساس اقلام - پیشنهاد بودجه دفاعی برای ۲۰۰۹

۲۰۱۰ (تخمین)	۲۰۰۹ (پیشنهاد)	۲۰۰۸ (برنامه ریزی شده)	۲۰۰۷ (تحقق یافته)	قلم مصرف	رمز
				پرسونل	۱-۱
				معاشها	۱-۱-۱
				اجرت	۱-۱-۱-۱
				پرسونل نظامی	۱-۱-۱-۱
				پرسونل ملکی	۲-۱-۱-۱
				مجلوبین	۳-۱-۱-۱
				امتیازات	۲-۱-۱
				سابقه داران جنگ	۱-۲-۱-۱
				سابقه داران حافظ صلح	۲-۲-۱-۱
				استحقاق	۳-۲-۱-۱
				تعطیلات	۴-۲-۱-۱
				امتیازات متفرقه	۵-۲-۱-۱
				جنس و بیمه	۲-۱
				یونیفورم ها	۱-۲-۱
				مواد خوراکی	۲-۲-۱
				تکت، سفرهای پرسونل	۳-۲-۱
				تأمینات اجتماعی	۴-۲-۱
				بیمه صحتی	۵-۲-۱
				خدمات صحتی و تعلیم	۶-۲-۱
				عملیات و مراقبت	۲
				مواد برای ضرورت جاری	۱-۲
				مراقبت و ترمیم	۲-۲
				خدمات خریداری شده	۳-۲
				مصارف تقاعدی	۴-۲
				تدارکات و ساختمانها	۳
				تدارکات	۱-۳
				طیاره و ماشین آلات	۲-۱-۳
				راکت ها	۳-۱-۳
				کشتی ها و قایق ها	۴-۱-۳
				وسایل نقلیه زره دار	۵-۱-۳
				توپخانه و مهمات	۶-۱-۳
				الکترونیک و مخابرات	۷-۱-۳
				تعمیرات	۲-۳
				پایگاه ها و میدان های هوایی	۱-۲-۳
				پایگاه های بحری	۲-۲-۳
				پایگاه راکتی	۳-۲-۳
				سهولت های صحتی	۴-۲-۳
				سهولت های تشکیلاتی	۵-۲-۳
				مصارف تدارکاتی و ساختمانی دیگر	۶-۲-۳

				برنامه های تبدیل دفاعی	۴
				تحقیق و انکشاف	۵
				مصارف و انتقالات دیگر	۶

بودجه سازی تشکیلاتی

بودجه ها را میتوان به واحد های اداری تقسیم نمود: نیروهای زمینی، نیروهای هوایی، نیروهای بحری، استخبارات دفاعی، حمایت صحنی نظامی و واحد های اداری. این نوع بودجه دفاعی تأکید مینماید که کی پول را باید بمصرف برساند.

تحلیل بودجه های غیرقانونی

در صورتیکه یک کارگردان بخش امنیت در فعالیت های غیرمجاز یا غیرقانونی سهم داشته باشد، لازم است تا عایداتی را که توسط کارگردانان دخیل درین فعالیتها بدست آورده میشود، تخمین نمود، چه این عایدات از درک اختلاس و یا چه از درک فعالیتهای تجارتي باشد. بعض اوقات برای پیگیری صاحبان و عواید منافع تجارتي واضح ساخته شده آنها، میتوان از اسناد رسمی استفاده نمود. در غیرآن، لازم است تا شواهد عواید غیر واضح شده را با دارایی های انفرادی و سازمانی آنها ارتباط داد و مدرک آنها پیدا نمود.

این نوع فعالیتها همیشه عواقب ناگوار را برای مستنطقین با خود همراه دارد. ولی توجه به تخطی ها در سطح بین المللی و رسانه ها ممکن سبب شود تا حکومت تحت فشار قرار گرفته و به اصلاحات دست بزند و همچنان جلو تخطی ها را بگیرد.¹¹²

چوکات ۸ - ۱۰

مثال بودجه سازی بر اساس برنامه

هدف	پروگرام	منابع مالی	مصارف مورد نیاز سالانه
۱- دفاع از تمامیت ارضی	۱- نیروهای مسلح دفاعی	پرسونل پیاده ده هزار پرسونل توپخانه ای سه هزار	معاشات: سیزده میلیون مواد خوراکی: یک میلیون
		پرسونل ترانسپورتي پنج هزار پرسونل هوایی پنج هزار	معاشات: ده میلیون مواد خوراکی: ۰،۸ میلیون

¹¹² See, for example: Lesperssi: „The Accountability of the military budgets“ available at <http://www.lesperssi.orid/report/workmilbudget.htm> or in the almanac on Indonesian Security Reform 2007, <http://www.dcaf.ch/publications/kms/details.cfm?id=39772&nav1=4>

حفظ و مراقبت: پنج مليون تيل: يك مليون تداركات جديد: بيست مليون	وسايل نقليه ۴۰۰ هيلكوپتر ها ۷۰		
مصرف استخدام: پنج مليون معاشات: پنجصد هزار ترينينگ: دوصدهزار	مراقبت از طريق قمر مصنوعی، پرسونل کارشناس: پنجاه پرسونل کارشناس دو صدنفر برای رادار	۲- مراقبت سرحدی	
بودجه عاجل: يك مليون		۳- كمك های عاجل	
	پرسونل: صد	۴- رهبری ستراتژیکی	
معاشات: يك ميليون و سه صد هزار وسايل: دو مليون	نيروهای خاص: هزار	۱- گروه های جنگی اتحادیه اروپا	۲- سهمگیری در امنيت منطقوی
معاشات: دو مليون و شش صد هزار وسايل: چهار مليون سهمگیری در بودجه اتحادیه روبا يك مليون	نيروهای پياده: پنجصد پوليس: دوه هزارو پنجصد	۲ - ماموریت های ESDP	
معاشات: يك مليون و سه صد هزار اسلحه: دو مليون مراقبت: دو مليون سهگیری در بودجه ناتو: نيم مليون	سرباز: هزار دو کشتی جنگی پنجاه طیاره جنگی دو طیاره ترانسپورتی	۳- ماموریت های ناتو	
معاشات و عملیات: يك مليون	پرسونل کارشناس: سه صد	۴- استخبارات نظامی	

معیارهای بین المللی و منابع معلومات راجع به شفافیت و حسابدگی بودجی

معیارهای بین المللی پذیرفته شده برای شفافیت و ابزارها تا حسابدگی را آسان بسازند از طرف منابع بین المللی به دسترس سازمانهای جامعه مدنی قرار داده میشود. چوکات ۸ - ۱۱ معیارها و ابزارهایی را توضیح میدارد که میتوان به کمک آن شفافیت را در پالیسی بودجه سازی حکومتی و بخش امنیت تحت نفوذ قرار داد.

چوکات ۸ - ۱۱

بهترین طرز العمل در شفافیت بودجی

OECD بر مبنای تجارب کشورهای مختلف برای شفافیت¹¹³ بودجی مجموعه ای از بهترین طرز العملها را انکشاف داده است. این بهترین طرز العملها پیرامون موضوعات ذیل سازماندهی شده است:

- ۱- گزارشهای بودجی
- ۲- افشاگری های خاص
- ۳- تمامیت، کنترل و حسابدگی

صندوق وجهی بین المللی راجع به شفافیت مالی سالانه یک رساله و راهنمایی برای طرز العمل خوب به نشر سپرده¹¹⁴ و به مسایل ذیل اشاره می نماید:

- ۱- وضاحت در نقشها و مسوولیتها
- ۲- پروسه بودجی باز
- ۳- دسترسی عامه به معلومات
- ۴- حصول اطمینان از لحاظ مکمل بودن

بر علاوه معیارهای پذیرفته شده بین المللی سازمانهای جامعه مدنی میتوانند از طرز العملها و سفارشات سازمانهای منطقی استفاده کنند تا برای شفافیت بودجی جلب توجه نمایند. چوکات ۸ - ۱۲ در این رابطه پنج مثال را ارائه میدارد:

چوکات ۸ - ۱۲

معیارهای بین المللی مربوط به شفافیت بودجه دفاعی: اسناد با مکلفیت سیاسی

۱ - ابزار ملل متحد برای گزارشدهی دارای معیارهای بین المللی راجع به مصارف نظامی - بتاریخ ۱۲ دسمبر ۱۹۸۰ مجمع عمومی ملل متحد فیصلنامه 357142B را تحت عنوان «کاهش بودجه های نظامی» تصویب نمود. این فیصلنامه سیستم ملل متحد برای گزارشدهی معیاری را راجع به مصارف

¹¹³ See OECD Journal on Budgeting Volume 1-No.3. pp, 7-14, online at <http://www.oecd.org/dataoecd/13/13/33657560.pdf>

¹¹⁴ Available online at <http://imf.org/external/np/2007/eng/051507m.pdf>

نظامی معرفی نمود. فیصلنامه سفارش کرد که همه دولتهای عضو از این ابزار گزارشدهی استفاده کنند و هر سال به منشی عمومی گزارش شانرا بفرستند، فیصلنامه از منشی عمومی میخواهد که راجع به مصارف نظامی کشورهای عضو سالانه به مجمع عمومی معلومات ارائه نماید. علاوه برآن فیصلنامه هدایات و سفارشات را به منظور «معلومات عینی راجع به موضوعات نظامی» تصویب نموده است که در آن شفافیت مصارف¹¹⁵ نظامی نیز شامل بوده و از دولتهای عضو مطالبه میکند تا راجع به مصارف نظامی شان در سال اخیر مالی الی ۳۰ اپریل سال جدید معلومات بدهند. مجمع عمومی ملل متحد همچنان ارگانهای بین المللی و سازمانهای منطقوی را تشویق میکند تا در مصارف نظامی شفافیت را رشد دهند. (فیصلنامه 62/13 را که در دسمبر ۲۰۰۷ تصویب شده مطالعه نمایید.)

۲ - **دستورالعمل OSCE پیرامون جنبه های سیاسی - نظامی امنیت**¹¹⁶ سفارش میکند که منابع تخصیص داده شده برای بخش دفاعی باید منابع تخصیص داده شده برای بخشهای دیگر عامه و انکشاف عمومی اقتصادی را خشک نکند. دستورالعمل صریحاً مشخص میسازد که دولتهای عضو باید مصارف دفاعی شانرا توسط پارلمان منظور کنند و برای شفافیت و دسترسی عامه به معلومات راجع به نیروهای مسلح زمینه سازی کنند:

«هر دولت عضو منظوری مصارف دفاعی را از مقننه دریافت میدارد. هر دولت عضو براساس خواست های امنیت ملی خود از صرفه جویی در مصارف نظامی کار میگیرد، شفافیت را تأمین می کند و برای دسترسی عامه به معلومات راجع به نیرو های مسلح زمینه سازی میکند» (ماده ۲۲)

۳ - **اسناد مشارکت ناتو:** پلان عمل مشارکت راجع به تأسیسات سازی دفاعی بیانگر تعهدات آن سازمان و متحدین آن میباشد تا در بخش های دفاعی پلانگذاری کرده و بر مبنای تخصیص، پروسیجر مؤثر و شفاف و همچنان منجمت مصرف دفاعی مؤثر، شفاف و اقتصادی را انکشاف دهند، البته بادر نظر داشت توانمندی و استحکام برنامه های بزرگ اقتصادی.¹¹⁷

۴ - **دستورالعمل ECOWAS در باره نیروهای مسلح و امنیتی در افریقای غربی (۲۰۰۶)** در پلانگذاری دفاعی، بودجه سازی و تدارکات شفافیت و حسابدهی را مطالبه میکند. این سند تهیه معلومات و آموزش عامه راجع به برنامه ها و عملیات غیرمخفی را سفارش میدهد.¹¹⁸

۵ - **سفارشات شورای اروپا پیرامون دسترسی به اسناد رسمی (۲۰۰۲) ۲ - ۱۱۹** سفارش میکنند که دولتهای عضو، در صورت تقاضاء، دسترسی به اسنادی را ضمانت کند که در اختیار مقامات رسمی

¹¹⁵ - فیصلنامه ملل متحد پیرامون شفافیت مصارف نظامی را در صفحه انترنتی ذیل یافته میتواند:

<http://disarmament.un.org/cab/milex.html>

¹¹⁶ - طرزالعملنامه OSCE تصویب شده ۲۰۰۴ را در صفحه ذیل دیده میتواند:

http://osce.org/documents/sg/1994/12/702_en-pdf

¹¹⁷ - نکات ۶.۵ و ۷.۵ پلان عمل مشارکت پیرامون تأسیسات سازی دفاعی (PAP DIB) که در سال ۲۰۴ در جلسه سران ناتو به تصویب رسید در صفحه ذیل یافته میتواند:

<http://www.nato.int/docu/basicxt/b040607e.html>

¹¹⁸ - ماده ۱۷ و ۲۱ طرزالعملنامه ای را که در صفحه انترنتی ذیل موجود است، مطالعه نمایید:

http://www.dcaf.ch/code_conduct-armed-forces-west-africa/WestAfrica_CoC.pdf<http://www.un.org/News/Press/docs/1999/19991227.afr199dochtm>

¹¹⁹ available online at [http://www.coe.int/T/E/Human_rights/rec\(2002\)2_eng.pdf](http://www.coe.int/T/E/Human_rights/rec(2002)2_eng.pdf)

قرار دارند، همچنان این سفارشات مبنی بر اینکه با درخواست چگونه تعامل صورت گیرد هدایاتی را ارائه می نماید و حدود احتمالی دسترسی را تعیین نموده است.

معلومات موجود عامه در باره بودجه های دفاعی

همچنان سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای نظارت مؤثر بر پروسه بودجه سازی بخش امنیت از معلومات موجود عامه استفاده کنند.

سازمانهای مذکور میتوانند نخست از قانون آزادی معلومات (FOIA) استفاده کنند، البته در صورتیکه ممکن باشد. میثاق آزادی معلومات که در بسیاری کشورهای جهان به تصویب رسیده است¹²⁰ به شهروندان حق میدهد تا به معلوماتیکه در دسترس اولیای امور قرار دارد دسترسی داشته باشند. با داشتن چنین مناسبات میتوان جامعه مدنی را در مجموع در برابر اجرائیه تقویه نمود. نگهداری معلومات محرمانه و قانون محرمیت از اصول عمومی آزادی معلومات استثناء میباشد. این قانون نوع معلوماتی را درجه بندی میکند که: احتمالاً منحصیث «اسرار دولتی» باشند؛ مقام هایپیرا ایجاد میکند که صلاحیت تعین سطح محرمیت را دارند؛ برای تدقیق و تفتیش هدایات را مشخص میسازد؛ و ممنوعیت را برای افشای معلومات غیرمجاز تعیین میکند. همه این احکام از سری ساختن بیشتر از حد معلومات جلوگیری میکنند و فضای عملکرد با محرمیت را محدود میسازند.

ثانیاً گزارشهای سازمانهای بین المللی راجع به بودجه دولتی غالباً معلومات اساسی را دربر دارند. بطور مثال، گزارشهای منشی عمومی ملل متحد دربردارنده معلومات واقعی راجع به موضوعات نظامی، بشمول شفافیت مصارف نظامی و بودجه های دفاعی ملی سالانه میباشد.¹²¹ به عین ترتیب کتاب سالانه احصائیه های مالی حکومتی صندوق وجهی بین المللی برای اکثر کشورهای عضو خود خط دفاعی را تعیین مینماید. این کتاب توسط صندوق وجهی بین المللی تهیه شده است تا راجع به پالیسیهای مالی و بودجوی حکومت های عضو آن صندوق اطلاعات جاری و بین المللی مقایسوی را ارائه و به نشر بسپارد. این کتاب سالانه همه اطلاعات حکومتی (در سطح ملی، منطقوی و ملی) را چه در باره عایدات ملی، دریافت مالیات، اجاره ها و چه هم مصارف باشد (دفاعی، تعلیم و تربیه و خدمات صحتی و غیره) تهیه می دارد.¹²²

سرانجام سازمانهای جامعه مدنی از اسنادیکه توسط منابع غیرحکومتی به نشر سپرده میشود، نیز میتوانند استفاده کنند. سازمانهای غیرحکومتی بیشماری وجود دارند که راجع به موضوعات بودجودی معلومات به نشر میسپارند، ولی دو سازمان در این رابطه از شهرت بیشتر برخوردار اند: اطلاعات بنیادی انستیتوت ریسرچ صلح بین المللی ستاکهلم (SIPTI) و تعادل نظام که توسط انستیتوت بین المللی برای مطالعات ستراتیژیک به چاپ میرسد.

پروژه SIPRI معلومات پیرامون مصارف نظامی و مراقبتهای تولید اسلحه را ثبت نموده و گرایشها و انکشافات مصارف نظامی و تولید اسلحه را در سرتاسر جهان مورد تحلیل و ارزیابی قرار میدهد. برای این مقصد پروژه دو بنیاد اطلاعاتی (Datebases) دارد که راجع به همه جهان گزارش می دهند: پروژه مصارف نظامی و پروژه شرکتهای تولید اسلحه. اطلاعات Online انستیتوت مذکور راجع به

¹²⁰ National legislation on FOIA is available on line at www.Privacyinternational.com

¹²¹ These documents are available at <http://disarmament.un.org/cab/milex.html>

¹²² These documents are available at <http://disarmament.imf.org/external/country/index.htm>

مصارف نظامی اقدامات قابل فهم را در باره منابع مورد استفاده قرار گرفته شده نظامی ارائه میدارد. نظراندازی روی گرایشهای تازه در مصارف نظامی و تولید اسلحه و انتقال آن هر سال در کتاب احصائیه SIPRI تقدیم میشود. کتاب سالانه SIPRI به زبانهای مختلف دنیا، انگلیسی، روسی، اوکرائینی، چینی و عربی ترجمه میشود.

«تعادل یا توازن نظامی» یک انسیتوت بین المللی مطالعات ستراتژیک میباشد که همه ساله درباره توانمندی های نظامی و اقتصاد دفاعی ۱۷۰ کشور دنیا تحقیق میکند.¹²³ این نهاد منحیث یک مرجع برسمیت شناخته شده بین المللی راجع به بودجه های دفاعی، مجموع تدارکات نظامی، ذخایر وسایل و استقرار در پایگاه های نظامی معلومات ارائه میدارد.

نتیجه

یک جامعه دیموکراتیک باز نه تنها خواهان یک حکومت مؤثر، حسابده و شفاف، بلکه خواهان یک جامعه مدنی ایکه در تصمیم گیری ها شرکت نموده و بر آن نفوذ داشته باشد، نیز میباشد: تحلیل بودجه امنیتی جامعه مدنی را قادر میسازد تا چنین نقشی را بازی کند.

موضوعات بودجوی منحیث ابزار های مؤثر برای نظارت بر بخش امنیت و اصلاحات مطابق به نیازمندیهای های جامعه شناخته شده اند. چهار مرحله دوران بودجوی فرصتهای بیشماری را برای سازمانهای جامعه مدنی مساعد میسازد تا روی این پروسه نفوذ پیدا کنند.

جامعه مدنی میتواند از ظرفیت های پارلمانی را برای تعامل با مسائل مربوط به بودجه حمایت نموده و رشد دهد و پارلمان بنوبه خود به مسائلی توجه کند که جامعه نمیتواند به آن ها رسیدگی کند، البته از راه های ذیل:

- مدنظر گرفتن منافع و اولویتها در طرح بودجه؛
- تأیید تعدیلات در مرحله تصویب بودجه؛
- تقاضای گزارشهای خاص تفتیشی از دیوان محاسبات ملی؛
- مراقبت بر بودجه های محرمانه امنیت.

در جریان دهه گذشته پروسه های دیموکراتیک و غیرمرکزی فرصتهای زیادی را برای سازمانهای جامعه مدنی مساعد ساخت تا در پالیسی بودجه سهم بگیرند. این فرصتها در آینده تنها در صورتی رشد نموده میتوانند که ظرفیتهای برای تحلیل بودجه رشد داده شود و منحیث امر حتمی شناخته شود.

آنچه را شما منحیث یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

بودجه های مربوط بخش امنیت را شناسایی کنید

- آن بخشی از امنیت را شناسایی کنید که ماموریت ها، صلاحیت ها و فعالیتهای های سازمان شما به آن ارتباط میگیرند
- بودجه هایی را که در سند عمومی بودجه دولتی به بخش امنیت تعلق میگیرند، شناسایی کنید،

¹²³ Not available online, but can be ordered at <http://www.iiss.org/publications/the-military-balance>

برای آوردن اصلاحات در قانون جد و جهد کنید

- اطمینان حاصل کنید که چوکات قانونی ایکه ادارات امنیتی و پروسه بودجه سازی را تنظیم میکند، واضح و قابل دسترسی باشد
- خلاء ها و قانون های ازکارافتاده را شناسایی کنید و پیشنهاد های تانرا برای تغییرات به پارلمان تقدیم نمایید
- اطمینان پیدا کنید که مصوبه آزادی دسترسی به معلومات در کشور شما نافذ است و یا خیر.
- حکومت را قانع سازید که شفافیت و حسابدهی به نفع آنها است: قانونیت و بقای حکومت تقویه میشود و مردم عامه از پالیسی های حکومت حمایت میکنند و راه را برای مالیه دهی بیشتر مساعد میسازد.

جمع آوری اطلاعات مستقل و مهیا ساختن ارزیابی مستقل

- جمع آوری اطلاعات مستقل راجع به بزرگی و ساختار، پالیسی ها و عملکرد های بخش امنیت
- جمع آوری اطلاعات راجع به عملکردهای سوء
- تحقیق راجع به اینکه آیا پالیسی، عملکرد و ساختار با بودجه تخصیص شده همخواند
- ارزیابی درباره اینکه آیا نتایج کار نیازمندی های شناسایی شده عامه را برآورده میسازند
- تحقیق در باره اینکه آیا تمویل های خارج بودجه هم صورت گرفته اند و یا خیر، یا منابع بدیلی، مانند تجارتهای غیرقانونی یا اختلاس هم وجود داشته اند
- تشخیص مبنی بر اینکه آیا پالیسی با عملکرد همخوان است
- ارزیابی تانرا با فعالیت های نظارتی ارتباط دهید
- براه اندازی تفتیش و تدقیق اجراءات بعضی از پروژه ها و انتقال نتایج به پارلمان و رسانه ها
- مقایسه معلومات تهیه شده توسط حکومت راجع به بودجه امنیتی با معلومات تهیه شده توسط منابع بین المللی حکومتی و غیرحکومتی
- تفتیش مقایسه قیمت های اجناس و خدماتی که توسط حکومت شما در بازار بین المللی تدارک شده اند
- انتشار معلومات راجع به بودجه، به ترتیبی که برای مردم قابل فهم و قابل دسترسی باشد
- ساده ساختن بودجه ولی عمیق ساختن بحث

نفوذ پالیسی بودجه در مرحله های مختلف دوران بودجه

- نظریات تانرا به اعضای پارلمانی ارسال نمایید
- برای تخصیص منابع پیشنهادهای بودجوی بدیل را به پارلمان ارائه نمایید
- معلومات جدید راجع به منافع شهروندان و گروه ها را به مراجع تصمیم گیری ارسال نمایید
- راجع به بودجه و پیشنهاد های بدیل بودجوی نظریات تانرا به رسانه ها برسانید
- وقتیکه بودجه مورد ارزیابی یا تحلیل قرار میگیرد در جلسات کمیته ها شرکت نمایید
- برای تخصیص دوباره بودجه به پارلمان و وزارتها سفارشات تانرا تقدیم نمایید
- حکومت را تشویق کنید تا نتایج گزارشهای تفتیش ملی را در طرح ریزی بودجه آینده مدنظر گیرد
- بهترین عملکردها را در سطح محل یا بین الملل شناسایی کنید و به پارلمان و ادارات اجراییه کمک کنید تا چینل های حسابدهی تقویه گردند.

برای تفتیش مؤثر مالی مستقل درخواست کنید

- اطمینان حاصل کنید که قانون اساسی و قوانین دیگر برای ایجاد یک نهاد تفتیش ملی (دیوان محاسبات) زمینه را مساعد ساخته است، این نهاد تا حدودی از استقلال، تخصص و منابع لازم برخوردار است
- اطمینان حاصل کنید که نهاد تفتیش ملی یا دیوان محاسبات تفتیش ادارات امنیت را از لحاظ قانونی، مالی و اجرائیوی تحت پوشش خود داشته باشد
- معلومات قابل دسترس راجع به نتایج دیوان محاسبات را برای شهروندان و رسانه ها مهیا سازید
- گزارشهای دیوان محاسبات را نشر و توزیع نمایید

با پارلمان و میدیا اتحاد های ستراتیژیک بسازید

- با پارلمان داخل مذاکره شوید
- برای یک پارلمان قوی دارای منابع کافی و مؤثر تلاش کنید
- بر پارلمان فشار آورید تا نقش مسوولانه را در چهار مرحله مهم بودجه بازی نماید
- با کمیته های پارلمانی مسوول نظارت بر امنیت روابط تانرا مستحکم سازید
- به کمیته ها یا گروه های مخالف کمک کنید تا برای پیشنهاد های بودجوی پیشنهاد های بدیل را طرح ریزی کنند
- برای کمیته های پارلمانی در رابطه با موضوعات بودجوی منبع معلوماتی قابل اعتماد و مستقل باشید و به آنها تحلیل های بدیل ارائه دارید
- از اعضای پارلمان خواستار شوید تا بودجه مخفی را نظارت کنند؛ اعضای برگزیده پارلمان باید به معلومات محرمانه دسترسی داشته باشند و حد اقل کنترل بر برنامه های امنیتی سری را تأمین کنند
- توجه میدیا را به موضوعات امنیتی جلب کنید
- ترینینگ های تخصصی بودجوی را طرح ریزی و سازماندهی نموده و آنرا به سازمانهای جامعه مدنی و اعضای آنها، اعضای پارلمانی، کارمندان پارلمانی و نمایندگان رسانه ها تقدیم نمایید تا به این ترتیب ظرفیت های تحلیلی بودجوی وسعت داده شود

فصل

۹

GEOFFREY PREWIT

ایجاد اعتبار سازمانی: حکومتمداری سازمان جامعه مدنی و ارزیابی

۹

ایجاد اعتبار سازمانی: حکومتداری سازمان جامعه مدنی و ارزیابی

بروز جامعه مدنی در صحنه ملی و جهانی یکی از بزرگترین انکشافات سه دهه اخیر میباشد.¹²⁴ در حالیکه در بین کشورها و مناطق مختلف جهان تفاوت های زیادی وجود دارد، آنچه در قلب این نهضت بین هم همه مشترک است، عبارت از تغییر در مناسبات بین دولتها و شهروندان آن میباشد. دلایل این تحرک بیشمار اند: سقوط دیکتاتوری ها و انهدام سیستم های سوسیالیستی، ترویج تکنالوژی ها و ابزار های ارتباطات شبکه یی مانند انترنت و موفقیت های قیام های مسالمت آمیز مردمی مانند، قیام مردم فلیپین، جمهوریت چک و پولند و همچنان مبارزه های جهانی مثلاً برای منع ساختن تولید ماین های زمینی و غیره. یکی از خصوصیات حرکت های دفاع از حقوق این است که بر همه مسائل ارگانهای چندین عضوی، از سازمان تجارت جهانی گرفته تا به اصلاحات حکومتداری محلی نفوذ دارند. آنها بخاطر تلاشهای شان برای ایجاد صلح و آشتی نیز مشهور اند. علاوه بر این جامعه مدنی منحیث یکی از ابزار های مهم برای عرضه خدمات و «عصری ساختن» امور ظرفیتش را وسعت داده و دولت را از بسیاری وظایف سبکدوش نموده و نشان داده است که سازمان های غیرحکومتی آنها را بهتر انجام داده میتوانند.

بادر نظر داشت این موفقیت های قابل اهمیت، سازمانهای جامعه مدنی دست بکار شدند تا در انکشافات بین المللی منحیث یکی از شرکای قابل اعتماد و ارزشمند مدنظر گرفته شوند. در حقیقت سازمانهای جامعه مدنی به یک صنعت مبدل شده اند و آنها صنعت قدرتمند سازمانهای جامعه مدنی بر قسمت بزرگی از عایدات کنترل دارند و در بازار کار شمار زیادی از مردم را استخدام مینمایند.¹²⁵ با وجود داشتن چنین یک ساحة بزرگ نفوذ، صرف شمار کمی از سازمانهای جامعه مدنی بخاطر اجراءات شان تحت تفتیش و بررسی قرار میگیرند.

¹²⁴ - بسیاری اوقات دانشمندان، سه دهه اخیر را دوره رشد و انکشاف سریع سازمانهای مدنی از لحاظ فعالیتهای آکادمیک، مالی و قانونی میدانند. بطور مثال بر اساس، کتاب احصائیه سالانه سازمانهای غیرحکومتی بین سالهای ۱۹۹۰ الی ۱۹۹۹ شمار سازمانهای غیرحکومتی از ۶ به ۲۶ هزار بلند رفته است.

¹²⁵ - پروژه غیرانتفاعی John Hopkins در ۳۵ کشور جهان راجع به فعالیت غیرانتفاعی تحقیقی را بر راه انداخت. نتایج این تحقیق نشان داد که در ۳۵ کشور سازمانهای جامعه مدنی بطور وسط ۴،۴ درصد مردمی را که در بازار کار فعال اند استخدام نموده اند یا به عباره دیگر از هر ۲۰ نفر یک نفر توسط سازمانهای جامعه مدنی استخدام شده است. علاوه در این ۳۵ کشور این صنعت با سرمایه ۱،۳ تریلیون دالر امریکایی منحیث یک سکتور مصرفی خیلی بزرگ و منحیث هفتمین اقتصاد جهان بحساب میرود.

در سالهای اخیر اصطلاحاتی چون حسابدگی، مشروعیت، اعتبار، نمایندگی و حکومتداری داخلی در قاموس جامعه مدنی داخل شده اند. با وجودیکه اینها اصطلاحات مورد پسند مردم اند ولی سوال در اینجا است که اینها تا کدام حد و سطح در عمل تطبیق شده اند. کار و فعالیت سازمانهای جامعه مدنی منحصبت بر رشد حکومتداری دیموکراتیک و حمایت از حقوق شهروندان بطور روزافزون مورد تفتیش و ارزیابی قرار گرفته است. چنانچه Anthony Adair مطالبه نموده است که «سازمانهای غیرحکومتی که با انگشت انتقاد گرفتن بر اشتباهات حکومتها، شرکتها و دیگر تأسیسات میخوانند داعیه بسازند، آنها خود نیز باید آماده باشند تا به عین سویه مانند هر یک از سازمان و نهاد دیگر، مورد تفتیش و تدقیق قرار گیرند. آنها نیز باید به خاطر عملکرد و اجراءات شان حسابدگی خوانده شوند».¹²⁶

حملات تروریستی یازدهم سپتمبر ۲۰۰۱ مراقبت و تفتیش را بالای سازمانهای جامعه مدنی بیشتر ساخت. در گزارشدهی های رسانه ها به سازمانهای جامعه مدنی منحصبت «جبهه های» ممکنه فعالیتهای تروریستی اشاره میشود. سوال هایی مانند اینکه سازمانهای جامعه مدنی «در برابر کی ها» حسابدگی اند، «کی ها آنها را تمویل میکنند» و «کی ها آنها را سازماندهی می نمایند؟» همواره عنوان میشوند.

بناءً در رابطه با اصلاحات و نظارت بخش امنیت داشتن اعتبار منحصبت یک ممانعت بزرگ بین روابط حکومت و سازمانهای جامعه مدنی باقی میماند. پروسه های مقررات و کنترول خودی¹²⁷ میتوانند تا اندازه ای این خلاء را پر نمایند. حد اقل همه سازمانهای جامعه مدنی باید ساختارهای حکومتداری اساسی، شرایط حسابدگی و شفافیت (مثلاً از طریق تفتیش و گزارشدهی)، تخنیک های معیاری، نظارت و ارزیابی را تحکیم بخشند و به قوانین و مقررات خود پابندی داشته باشند. ابزار های دیگری میتوانند در حفظ اعتبار سازمانهای جامعه مدنی کمک کنند عبارت اند از دستورالعمل هاییکه توسط آنها به امضاء رسیده و فهرستی از اخلاقیات، معیار ها و نورمها را توضیح میدارند. احصائیه های فعلی نشان میدهند که تنظیم امور خودی تقریباً در بیشتر از چهل کشور دنیا مروج میباشد.

در نهایت وقتی مسأله روی اعتبار سازمانهای جامعه مدنی مطرح میشود، آنها باید در جبهه دفاع قرار نگیرند. در حالیکه در این بخش به شمار زیادی از عواقب منفی از ناحیه خلاء در اعتبار اشاره شده، اساساً سازمانهای جامعه مدنی پابند به قوانین و شفاف بوده و برای منافع متقابل و عامه کار میکنند. نکته مهم این است که هیچ بخش - چه خصوصی چه عامه و یا چه رضاکارانه، امنیت یا کدام بخش دیگر - فراتر از ساحه قانون نبوده و تشکل های سازمانی آن باید تکامل نموده و اصلاح شود. بعضی از سازمانها حتی استدلال میکنند که حسابدگی باید هدف مرکزی پیشرفت و انکشاف باشد.

این فصل روی این صحبت مینماید که سازمانهای جامعه مدنی چگونه خلای اعتبار را پر مینمایند تا اطمینان دهند که کار مراقبت بر بخش امنیت هیچ وقت مورد سازش قرار نمیگیرد. نخست، این فصل اهمیت حسابدگی را در رابطه با مراقبت بخش امنیت بطور خلاصه بررسی مینماید. ثانیاً، در این فصل شرایط کلیدی تشکیلاتی سازمانهای جامعه مدنی که برای اعتبار آنها کمک میکنند مورد مذاقه قرار گرفته است. بعداً به اهمیت بزرگ نظارت و ارزیابی فعالیتهای سازمانهای جامعه مدنی نظر اندازی شده است. بالاخره، این بخش با تقدیم بعضی از سفارشات پایان مینماید. هدف از سفارشات این است تا اطمینان حاصل گردد که هدف مداخله سازمانهای جامعه مدنی در نظارت بخش امنیت و فعالیتهای دیگر تنها و تنها تأمین حسابدگی در عملکردها می میباشد.

¹²⁶ Adair, Anthony, A Code of Conduct for NGOs: A Necessary Reform (Worling Paper), IFA, London, 1999, available online at <http://www.iea.org.uk/env/NGO.ht>

¹²⁷ تأکید بر «مقررات خودی». بطور مثال، قانون ضد تروریسم (مثلاً زیمبابوی) اکثر به این منظور عنوان میشود تا حکومت ها فعالیتهای سازمانهای جامعه مدنی را محدود سازند. حکومت ها باید از بحث «اعتبار» در مقررات بیشتر از حد معمول آن افرات نکنند.

چرا اعتبار سازمان جامعه مدنی برای نظارت بخش امنیت مهم میباشد

دامنه کارگردانان بخش امنیت از نیروهای امنیتی (پولیس، نیروی های مسلح، محافظین سرحدی)، ارگان های منجمنت و نظارت (وزارت های دفاع و امور داخله، مقننه، اجرائیه) گرفته تا ارگان قضائی و تأسیسات تطبیق قانون (عدلیه، مسولین زندان ها، تأسیسات سمع شکایات و غیره) گسترده میشود. البته بعضی نیروهای امنیتی خارج قانون وجود دارند که باید مدنظر گرفته شوند مانند جنگجویان گوریلابی و شرکت های امنیتی خصوصی. بسیاری از بخش های این سکتور نسبتاً سری بوده و یا از ارائه معلومات واضح در رابطه با عملکرد شان از احتیاط کار میگیرند. البته کارگردانان بخش امنیت و استخبارات دلایل رسمی دارند که چرا از افشای فعالیتهای شان اکثر خودداری میکنند، ولی طوری که در آغاز این کتاب صحبت گردید دلایل محرمیت باید واضح و موجه باشند.

سازمانهای جامعه مدنی نیز از کارگردانان مختلف (خیلی قانونی تا به قابل سوال) ساخته شده اند. در رابطه با ضرورت برای تعقیب شفافیت در فعالیتهای آنها و پروسه ها تفاوت اساسی بین بخش امنیت و سازمانهای جامعه مدنی وجود دارد. سوالاتی که در این رابطه عنوان میشود: آیا حساسیت های خاصی در اجتماع سازمان جامعه مدنی وجود دارند که محرمیت صریح را ایجاب نمایند، محرمیتی که احتمالاً خودارادیت یا مصونیت دولت را به مخاطره اندازد؟ آیا این حساس بودن ها اشخاص انفرادی را متضرر میسازند؟ به استثنای چندی¹²⁸، جواب به این سوالات «نه» خواهد بود. بناءً اگر سازمانهای جامعه مدنی میخواهند نقش مهمی - چنانچه در این کتاب به آن اشاره شده مثلاً نظارت عامه، دفاع از حقوق با بلند بردن سطح آگاهی - در تأمین نظارت بر بخش امنیت بازی کنند، باید آنها نسبت به دیگر کارگردانان نظارتی بیشتر حساس باشند.

علاوتاً باید چنین تصور نشود که سازمانهای جامعه مدنی بطور اتوماتیک سازمانهای خوب و دارای ارزش ها میباشند. جامعه های مدنی هم از تشکیلات بشری ساخته شده اند که چگونگی و رشد آنها نظر به جا و منطقه از هم فرق دارد. منحصراً یک اصل باید پذیرفته شود مردمی که برای اصلاح زندگی شان باهم همکاری دارند، بدون شک از یک دیگر فرق دارند، هر کدام دارای نظریات خاص خود بوده و هر کدام هدف خاص خودش را تعقیب میکند. تأسیسات اجتماعی ای که آنها برای این هدف ایجاد می کنند نیز از هم دیگر تفاوت دارند. علاوه بر این باید به انجمن ها و اجتماعات غیررسمی یا آنهایی که اهداف غیردیموکراتیک، غیراخلاقی یا غیرقانونی دارند توجه شود، زیرا آنها میتوانند برای با ثبات باقی ماندن طرز کار سیاست، اقتصاد و اجتماع شرایط بگذارند. همه سازمانهای جامعه مدنی بطور واقعی مستقل نیستند: مثلاً مؤسسات غیرحکومتی تحت اداره حکومت (GONGOS)، یا سازمانهای شبه غیرحکومتی (QUANGOS) نیز در این راستا قدم میگذارند. همچنان، برخلاف واحد های بخش امنیت که بر مبنای انضباط، ساختار و مقررات استوار اند، گروههای جامعه مدنی از یک محیط نسبتاً آزادتر برخوردار میباشند.

چوکات ۹ - ۱

مثال های سازمان های غیرحکومتی تحت اداره حکومت (GONGOS)

فدارسیون امور زنان میانمار یا برما - این سازمان توسط زنان جنرالان عالیرتبه حکومت نظامی برما رهبری میشود و اکثر بر Aung San Suu Kyi برنده جایزه صلح نوبل و رهبر اپوزیسیون انتقاد میکنند.

¹²⁸ - به صراحت میتوان گفت که در بسیاری از کشورهای مطلق العنان اعضای سازمانهای جامعه مدنی، حقوق بشری و دیگر سازمان های مستقل مانند رسانه ها برای افشای تکنیک های اختناق امیر دولت ها زندگی افراد شانرا با خطر مواجه میسازند. اسناد و شواهد زیادی موجود است که کارمندان سازمانهای جامعه مدنی مورد اذیت و آزار قرار میگیرند و در کشورهای دیکتاتوری حتی کشته میشوند. برای معلومات بیشتر در باره فعالیت در محیط های تنگ و محدود به فصل چهاردهم این کتاب مراجعه کنید.

Chongryon که نام سازمان کوریایی های باشنده جاپان است، درحقیقت از رژیم کوریای شمالی نمایندگی میکند، این سازمان از طرف حکومت جاپان متهم شده است که به قاچاق تخریب اسلحه، ارسال غیرقانونی ادویه جات و میلیونها دلار دست میزند و به نمایندگی از رژیم پیونگ یانگ تبلیغات میکند.

منبع:

, Moises, „What is a Gongo?) in Foreign Policy, May/June 2007

بناءً سازمانهای جامعه مدنی ای که در اصلاحات بخش امنیت دخیل اند باید نورمها و ارزشهایی را که با اصول جهانی حکومتداری خوب، شفافیت، ضد اختلاس و حقوق اساسی بشری همخواند، مراعات نمایند. از نقطه نظر انکشاف بین المللی یک سازمان مطلوب جامعه مدنی برای رشد و انکشاف بشری دارای خصوصیت های ذیل باید باشد:

- خود ابتکار – (داوطلبانه)؛
- رسماً سازمان یافته با سلوک و روش حسابداری و سیستم حکومتداری؛
- به عهده گرفتن مسوولیت عامه؛
- بکار انداختن منابع در راه های درست و دوامدار؛
- تعقیب میکانیزم های تمویل خودی که باعث تأمین استقلال در تصمیم گیری میشود؛
- در انجام وظایف بطور دیموکراتیک و مناسب عمل نمودن؛
- در تحقق اهداف تعیین شده برای خود، مؤثریت و توانمندی نشان دادن؛
- در برابر دیگران نه تنها از موضوع خود دفاع کردن، بلکه بر اساس معقولیت همکاری کردن؛
- با آگاهی درست و کامل از جامعه، اقتصاد و سیاست ماحول کار کردن.

البته به ندرت میتوان با داشتن همه این خصوصیات کار کرد. در بخشهای بعدی امکانات و راه هایی مورد بحث قرار گرفته است که چگونه میتوان کیفیت کاری را بیشتر و خوبتر ساخت.

اصول سازمانی برای اعتبار

با الهام از ترمینولوژی ای که در تیوری حقوق بشری بکار میرود استعمال گسترده تعریف حسابداری رابطه ایرا بر ملا میسازد که بین یک «صاحب حق» یا بین یک ادعای قانونی (مثلاً یکی از مصالح عامه) و کارمندان یا ادارات مسوول (عهده داران وظیفه) برای تأمین یا احترام این حق از طریق متوسل شدن به یک عمل یا روگرداندن از عملکردهای خاص موجود است.¹²⁹ در نتیجه یکی از موضوعات جهانی حسابداری هدایت و راهنمایی اصول معقول و مقررات مستحکم (الزامی) فعالیتها در مجموع میباشد. همچنان حسابداری روی روابط میان سهم دارندگان مختلف و سازمانهای مختلف مشروط میباشد.

یکی از خصوصیات متمایز سکتور جامعه مدنی «خلای حسابداری» آن میباشد: گویا اینکه سازمانهای جامعه مدنی در برابر هیچکس حسابداری نمیباشند. اعتراضی که در این رابطه عنوان میشود این است که:

¹²⁹ Theisohn, Thomas, „Using Accountability Relationships to Support Capacity”, at Capacity. Org, Issu 31; Augts 2007,p.5

برخلاف حکومتها که باید انتظارات شانرا برآورده سازند در غیر آن شاید با خطر عدم انتخاب دوباره روبرو شوند (البته در صورتیکه انتخابات عادلانه صورت گیرد) و سکتور تجارت که در برابر سهم دارندگان شان مکلفیت های مالی دارند، سازمانهای جامعه مدنی وسایل و ابزار های محدودی برای سنجش موفقیت های خود داشته و بناءً برای تشویق اجراءات امکانات کمتر دارند. این یک دلیل عمده شک و تردید های حکومت در برابر سازمانهای جامعه مدنی را تشکیل میدهد که در ساحه های مختلف فعالیتهای آنها نفوذ نموده و میتواند بعض اوقات شهرت آنها را صدمه زند. علاوه برآن این مسأله سبب ضعف ادعا برای نظارت ملکی و خصوصاً بر بخش امنیت میشود.

ممانعت های عمده در برابر حسابدگی سازمان های جامعه مدنی عدم موجودیت مهارت های منجمنت داخلی و عدم علاقمندی میباشند. ممانعت اخیرالذکر مستقیماً به عدم آگاهی یا ضعف فهم از مفاد «مقررات خودی» و حکومتداری درست ارتباط میگیرد. بنابر تفاوت عظیم در وسعت، تجهیزات و تنوع سازمان های جامعه مدنی، این پروسه در وهله اول دشوار و سخت معلوم میشود، ولی بسیاری از سازمان ها دستورالعمل های خوبی را طرح ریزی و بکار انداخته اند. حد اقل¹³⁰ سازمانهای جامعه مدنی باید ساختار اساسی حکومتداری خوب مثلاً انتخاب هیأت رئیسه، برآورده ساختن شرایط حسابدگی و شفافیت از طریق تفتیش مالی، صدور گزارشهای سالانه، ایجاد مقررات برای جلوگیری از تخطیها

(مثلاً در تصادم منافع) و پابندی به چوکات قانونی خود و دیگر راهنمایی ها و هدایات وظیفوی را تأمین کند.

برای ساختار چنین حکومتداری و عملکردها راه های زیادی وجود دارد. جدا از رشد و توسعه سلوک های اخلاقی تلاشها برای دریافت منابع مالی یکی از راه های دیگر است که میتوان سازمانهای جامعه مدنی را تشویق و ترغیب نمود. علاوه و از همه مهمتر برای تأمین نظارت بر بخش امنیت، داشتن یک «چوکات حسابدگی» سازمانهای جامعه مدنی را در امر ادای وظیفه نظارت مشروعیت و قانونیت بیشتر میبخشد. میکانیزم های حسابدگی، اساساً موافق بیان شده سیاسی اند در برابر دولت: «ما دوسیه خود را تصفیه نموده ایم، حالا نوبت شماست که دوسیه تانرا تصفیه نمایید»

چوکات ۹ - ۲

پروژه حسابدگی جهانی «یک جهان اعتماد» (One World Trust): اصول حسابدگی در بخش های مختلف

پروژه جهانی حسابدگی (GAP) در سال ۲۰۰۱ توسط One World Trust به این منظور که با اصول و ارزشهای حسابدگی دوباره تجدید پیمان صورت گیرد؛ حسابدگی سازمانهای جهانی را در برابر آنها بیکار این سازمانها را متأثر میسازند افزایش دهد؛ و ظرفیت جامعه مدنی را برای ارزیابی پروسه تصمیم گیری تقویه نماید. این پروژه یک چوکات کار و شاخصی را برای حسابدگی بین المللی توسعه داد. گزارشهای ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ حسابدگی جهانی، حسابدگی سی سازمان قدرتمند جهان را تحلیل و چهار میکانیزم بنیادی حسابدگی را ارائه نمودند (شفافیت، سهمگیری، ارزیابی و آموختن و میکانیزم های شکایت و جواب)، با این میکانیزم ها یک سازمان میتواند خواستهای حسابدگی سهم دارندگان مختلف را ترتیب دهد. در حالیکه روی شکل و ساختار میکانیزم ها به فهم بیشتر ضرورت

¹³⁰ - طوریکه قبلاً تذکر داده شد، سازمانهای جامعه مدنی از لحاظ بزرگی و شکل مختلف اند. سازمانهای محلی کوچک شاید به مقایسه آنها بیکار در شهرها با تشکیلات بزرگتر کار میکنند، به ساختار داخلی کمتر ضرورت دارند. سفارشاتیکه درین مقاله تهیه شده راجع به اقدامات حسابدگی نظر همجانبه ارائه کرده است که میتوان از آن استفاده نمود؛ البته این به سازمانهای جامعه مدنی تعلق میگیرد که هر قضیه را بطور جداگانه مدنظر گرفته و مطابق به آن عمل نمایند.

میباشد که چگونه در قسمت سازمانهای کوچک مورد تطبیق قرار گیرد، اصول اساسی در قسمت همه آنها چه کوچک و چه بزرگ، چه قوی و چه کمتر قوی باشند، قابل تطبیق اند.

منبع:

Source: One World Trust, Global Accountability Project
<http://www.oneworldtrust.org/?display=project&pid=10>

اکثر سازمانهای جامعه مدنی مانند، CIVICUS، که یک شبکه جهانی جامعه مدنی مستقر در Johannesburg و One World مستقر در بریتانیا میباشد (چوکات ۹ - ۲ دیده شود) تلاش ورزیده اند تا بهبودی حسابدگی سازمانهای جامعه مدنی را تشویق نمایند. این کمپاین های جدید در راه رشد دستورالعمل های جدید پیشرفت قابل ملاحظه ای نموده اند. در پایان امر، البته این مربوط به همه سازمانهای جامعه مدنی است - چه بزرگ و چه کوچک - تا خود تصمیم بگیرند که سطح حسابدگی شانرا در چوکات قوانین ملی و یا محلی خود تعیین کنند. سطح اخیرالذکر بطور خاص قابل اهمیت میباشد: قانونمندی حکومت یا دولت یا مقررات مربوطه شاید در داخل سازمانهای جامعه مدنی میزان حسابدگی را کاهش دهند. وقتی یک حکومت نسبت به سازمانهای مستقل جامعه مدنی به نظر شک و تردید می بیند، سازمانهای جامعه مدنی کمتر به طرف شفافیت گرایش دارند نسبت به آنچه حقیقتا باید باشند. مثلاً بعضی از سازمانهای جامعه مدنی کمتر علاقمند اند که تماس های شانرا با سازمانهای دیموکراسی طلب بین المللی افشاء نمایند، زیرا از برخورد نادرست رژیم های غیردیموکراتیک شان هراس دارند.

بناءً باوجودیکه حسابدگی چندین تفسیر و به عین سویه نتایج زیادی دارد، بمنظور ساده ساختن¹³¹ موضوع، این فصل روی دو شکل مهمی تمرکز نموده که میتوانند در بهبودی اعتبار کمک بیشتر نمایند:

- منجمنت داخلی یا حکومتداری سازمانی
- فکتورهای بیرونی مانند مقررات حکومت و تصور عامه.

منجمنت داخلی:

برای برخوردار بودن از اعتبار در منجمنت داخلی، سازمانهای جامعه مدنی باید ساختارهای به اصطلاح «دیموکراسی سازمانی» را که بر مبنای مواقف مسلکی، ارزشها و اصول استوار اند، تشکیل دهند. در این نوشته در رابطه با منجمنت داخلی به سه طرح و دستورالعمل اشاره شده است: الف - حکومتداری و پلانگذاری، ب - گزارشدهی و دال - راهنمایی برای عملکرد.

حکومتداری - اگر تعریف وسیع از آن صورت گیرد - چنین است که تصامیم چگونه اتخاذ شده و چگونه تنظیم گردند؛ حکومتداری خوب به یک شکل اساسی حسابدگی تعلق میگیرد. یک سازمان

¹³¹ - برای طرح و ایجاد حسابدگی چهار راه مختلف وجود دارد: الف - سازمانهای جامعه مدنی میتوانند بطرف بالا یعنی در برابر اعانه دهندگان، حکومت، نهاد ها - آنهایکه منابع مالی و اساس قانون را به آنها عرضه میدارند - حسابدگی ساخته شوند، ب - سازمانهای جامعه مدنی بطرف پایین یعنی در برابر کسانی که برای ایشان خدمات عرضه میکنند، حسابدگی ساخته شوند، ج - سازمان های جامعه مدنی در داخل خود یعنی در برابر ماموریت سازمانی، ارزشها و کارمندان خود حسابدگی ساخته شوند و دال - سازمان های جامعه مدنی میتوانند بطور افقی یعنی در برابر سازمان های همکار خود حسابدگی گردند. منبع

Source: Lloyd, Robert, The Role NGO Self-Regulation increasing Stakeholder Accountability; One World Trust, <http://www.un-ngls.org/cso/cs09/Self-Regulation> London, 2005, available online at

حکومتداری خوب را وقتی به وجه احسن انجام میدهد که سیستم کنترل و تفتیش داخلی داشته باشد تا اطمینان حاصل گردد که سازمان در خدمت منافع مردم قرار دارد.¹³² بناءً سازمان جامعه مدنی ای که در صدد حکومتداری خوب است باید ساختار رسمی را با منجمنت مناسب، ستراتیژی و ماموریتها ایجاد نماید.

فراتر از هدایات و راهنمایی های قانونی یک کشور (که در بسیاری از کشورها تشکل و ساختار سازمانی را خود شان رهنمایی میکنند) همه سازمانهای جامعه مدنی باید اسناد بنیادی داشته باشند تا راجع به موقف، مقررات عملکرد، هیأت اجراییه، اعضاء، چگونگی تصمیم گیری و گزارشدهی آن معلومات ارائه دارند. این اسناد تا جاییکه ممکن است باید از شک و ابهام مبراء باشند. این در حقیقت نقطه آغاز است و باید با صلاحیت های لازم پیشکش گردند (چوکات شماره ۹ - ۴ را مطالعه کنید).

به دنبال تصمیم گیری در باره دستورالعمل اساسی ایجاد یک هیأت رئیسه حاکم ضروری است. این هیأت بلندترین مرجع تصمیم گیری میباشد و نسبت به دیگر کارمندان باید تفاوت داشته باشد تا جلو تصادم منافع یک دیگر گرفته شود. یک هیأت رئیسه میتواند وظایف مختلف داشته باشد. این وظایف عبارت اند از: تصمیم گیری ستراتیژیکی (خصوصاً در موضوعات مربوطه قانون و مالی)؛ جمع آوری و تدارک منابع مالی؛ روابط عامه؛ و منجمنت برنامه ها. اعضای هیأت باید بخاطر خدمات شان معاش یا اجوره دریافت نکنند. بعباره دیگر، هیأت در حقیقت ناظر بر عملکرد سازمان جامعه مدنی میباشد. البته هیأت های رئیسه جنجال برانگیزی هم وجود دارند. در بعض حالات اعضاء میتوانند از طریق رأی شان از هیأت رئیسه سلب اعتماد کنند.

چوکات ۹ - ۳

مشوره های خاص برای دخیل ساختن هیأت رئیسه شما

- اعضاء هیأت رئیسه تانرا تقویه نمایید. جلسه های تانرا به وقت معین آغاز و ختم کنید و در اهداف تعیین شده تان پیشرفت های مشخص و قابل درک را نشان دهید. جلسه های آموزشی دایر نمایید تا موضوعات را روشن ساخته و مهارت های خاصی را تعلیم دهید.
- جلسه های سالانه را دایر نمایید تا اهداف سازمانی و تدارک منابع مالی را تعیین کنید و فعالیت های یک سال گذشته را مورد ارزیابی قرار دهید.
- در اجتماع خود را مطرح کنید. از اعضاء هیأت رئیسه خود بخواهید تا در گروه های ملکی شان جلسه های سخنرانی را دایر نمایند، آنها را به نوشتن نامه ها، مقالات یا نامه های سرگشاده تشوق کنید.
- سازمان تانرا با مقامات محلی و ملی مطرح سازید. از آنها دعوت کنید که در هیأت رئیسه یا در یک کمیته خدمت نمایند. به اعضاء هیأت تان خاطر نشان سازید که به نمایندگان منتخب شان راجع به موضوعات مهم برای سازمان شما بنویسند.
- اعضاء هیأت و رضاکاران را سروی نمایید که در کجا آنها ضروریات روزمره شانرا تهیه و انجام میدهند، مثل کار های بانکی، خریداری، تهیه نمودن دیگر ضروریات و یا راه اندازی تجارت وغیره. با استفاده از این معلومات منعیث ابزار های ستراتیژیک در صدد مراجع تمویل کننده جدید شوید، طوریکه اعضاء هیأت به آنها دروازه را باز نگهدارند.
- وقتی در صدد اعضاء جدید برای هیأت رئیسه میشوید، انتظارات بلند را تعیین کنید. اطمینان

¹³² Wyatt, Marilyn, A Handbook of NGO Governance; European Center for Not-for-profit Law (RCNL), Budapest, 2004, available online at http://www.ecnl.org/dindocuments/18_Governance%20Handbook.pdf

- حاصل کنید که آنها فوراً به کار آغاز کرده و در پروژه های موجود سهم میگیرند.
- احترام به شخصیت: دست آورد های شانرا به مردم عامه اشتهار نمایید و در حلقه شخصی نسبت به آنها انتقاد کنید، در صورتیکه انتقاد شما وارد باشد.

منبع:

Srinivas, Hari, Constitution on NGO Board: Creating a Strong Baseline for an NGO's Activities, <http://www.gdrc.org/ngo/ngo-boards.html>

حکومتداری خوب و اعتبار نیز به پلانگذاری مناسب وابسته میباشد. تجربه نشان داده است که پلانگذاری معقول کفایت و ظرفیت یک سازمان را بهبود میبخشد و برای چنین یک پلانگذاری لازم است تا جهت گیری روشن و واضح داشته و از منابع و امکانات بطور مؤثر استفاده نمود. از همه مهمتر اینکه با داشتن یک پلان زمینه برای ارزیابی و بررسی مساعد شده و از این طریق میتوان کار دسته جمعی یا به اصطلاح مدرن «Team Work» را تقویه نمود. پلانگذاری را همچنان میتوان با مردم عامه در میان گذاشت و نظریات آنها را مدنظر گرفت و به این ترتیب دامنه حسابدگی را گسترش داد. برای رسیدن به یک پلان ستراتیژیک امکانات مختلف تحلیلی وجود دارد ولی به سه سوال عمده باید نهایت توجه داشت: فعلاً سازمان در چه حالت قرار دارد؟ به کدام جهت میخواهد حرکت کند؟ چطور میتوان به این هدف نایل آمد؟

چوکات ۹ - ۴

اسناد اساسی راجع به حکومتداری سازمان جامعه مدنی چه میگویند؟

اسناد اساسی یک سازمان جامعه مدنی - دستورالعمل مشارکت، موافق، چارتر و مقررات عملیات - میتوانند با شامل ساختن معلومات ذیل در باره ارگان یا ارگان های حاکمه شما اساس و بنیاد حکومتداری خوب را ایجاد کنند (علاوه بر معلومات دیگر که طبق قانون برای آن احتیاج احساس میشود):

- نام ارگان یا ارگان های حاکمه؛
- ارگان های حاکمه بلند پایه و اساسی؛
- مسوولیت های اساسی و قدرت؛
- وظایف هر عضو هیأت مدیره، مانند وفاداری و اعتبار؛
- حد اقل شمار هیأت مدیره؛
- مقررات عضویت (بشمول واجد شرایط، تعلیق و اخراج)؛
- شرایط ماموریت (مدت ماموریت، محدودیت یا انتخاب دوباره)؛
- حداقل نشست های سالانه هیأت مدیره؛
- میتود های تدویر نشست ها (کی برنامه ریزی مینماید و چگونه و کی تاریخ آنرا تعیین مینماید، کی روی اجندای آن تصمیم میگیرد... و غیره)؛
- پروسیجرهای تصمیم گیری (شمار مورد ضرورت برای نصاب، چگونه رأی گیری میشود و

- چگونه تصامیم اتخاذ میشوند؟
شرایط تصادم منافع.

منبع:

Wyatt, Marlyn, A Handbook of NGO Governance; European Center for Not-for-profit Law (RCNL), Budapest, 2004, available online at http://www.ecnl.org/dindocuments/18_Governance%20Handbook.pdf

ولی پلان های ستراتیژیک میتوانند به مرور زمان تغییر یابند و باید هم تغییر یابند؛ آنها باید در چوکات متغیر طرح ریزی شوند و در محیط های مختلف قابل تطبیق باشند. این مسأله مخصوصاً در قسمت سازمان هایی قابل تطبیق است که در نظارت بخش امنیت فعال اند، زیرا حالات (در حالات درگیری و یا بعد از درگیری) به زودی تغییر میکند. سازمانهای جامعه مدنی مانند سازمان های دیگر ثابت مانده نمیتوانند، بلکه در حالت تغییر، اصلاح و تکامل اند.

پلانهای ستراتیژیک غالباً به چوکات زمانی ارتباط دارند و شرایط گزارشدهی راجع به فعالیتهای دولت را تعیین مینمایند. در حالیکه امکانات زیادی برای رشد حسابدگی و شفافیت وجود دارد، معلوماتیکه توسط گزارشدهی های معیاری افشاء میشود برای ایجاد اعتماد عامه خیلی اهمیت دارد. به استثنای تقش های مالی از جانب کشورهای اعانه دهنده یا حکومتها سازمانهای جامعه مدنی کمتر به گزارشدهی راجع به وضعیت مالی شان مکلف ساخته میشود. بناءً این مسأله به خود آن سازمانها واگذار شده تا راجع به طرز گزارشدهی شان تصمیم بگیرند.

یک ساحة مهم دیگری برای افزایش حسابدگی سازمانهای جامعه مدنی ایجاد دستورالعملها میباشد. داشتن یک نوع دستورالعمل سازمانهای جامعه مدنی را قادر میسازد تا روی امور و فعالیتهای شان کنترل داشته باشند و کارهای شانرا خود اداره و تنظیم کنند. اکثر این نوع کنترل نیز برای ایجاد هماهنگی بین شبکه های سازمان جامعه مدنی کمک مینماید. بر مبنای سهمگیری مشورتی از جانب دو عضو انتخاب شده سازمانهای جامعه مدنی باید یک چارتر مسوده شده را با داشتن حد اقل دو بخش مهیا سازند: معیارهای دستورالعمل و رمز مراقبت. تحت معیار های این بخش اصول و ارزشهای داوطلبانه مانند سهمگیری محلی، انصاف و مساوات، اخلاقیات، شفافیت و حسابدگی، حکومتداری، استقلال، مخابرات و مساوات جنسیت فهرست شده اند. در بخش مراقبت میتوان معلومات درباره مقررات دوگانه و مجازات در رابطه با نقض ها را گنجاند.

چوکات ۹ - ۵

دستورالعمل سازمان غیرحکومتی در حبشه

بتاریخ ۱۴ مارچ ۱۹۹۷ اعضای سازمانهای مختلف غیرحکومتی ارگانی را بنام «گروه کاری مشورتی سازمان غیرحکومتی آئی» ایجاد نمود تا در حبشه برای سازمانهای غیرحکومتی دستورالعملی را با استفاده از ابتکارات سابق و نظریاتی که در نتیجه مشوره های مختلف در بین جامعه سازمان غیرحکومتی جمع آوری شده، مسوده نماید. گروه مذکور شماری از کارها در ساحة و همچنان تطابقت سازمانهای غیرحکومتی در کشور های دیگر را در جریان جلسات منظمش مورد آزمایش قرار داد. به این ترتیب اولین دستورالعمل سازمانهای غیرحکومتی را در حبشه تسوید نمود.

بعداً در دو نشست مشورتی ملی در فبروری و سپتمبر ۱۹۹۸ آنرا دوباره مورد غور قرار داد. در نشست سپتمبر نمایندگان ۲۰۰ سازمان غیرحکومتی شرکت داشتند و سرانجام مسوده مذکور را منحیث یک ابزار قانونی برای کنترول و تنظیم خودی به تصویب رسانیدند.

این دستورالعمل برای اولین بار معیارهایی را برای فعالیتهای غیرمنظم معرفی نمود. هدف این است تا راه های کاری مؤثر و مثمر را بیشتر تشویق نمود، که به این ترتیب میتوان مشارکت بین سکتور سازمانهای غیرحکومتی، حکومت و سکتور خصوصی را بهبود بخشید. دستورالعمل مذکور زمینه را برای رشد همه سکتور ها و سرانجام رشد و انکشاف کشور حبشه و مردم آن مساعد میسازد.

منبع:

Christian Relief and Development Association (CRDA) [www. Crdaethiopia.org/](http://www.Crdaethiopia.org/)

منحیث نکته آخری باید گفته شود: باوجودیکه سازمانهای جامعه مدنی باید برای تمویل خود ستراتیژی داشته باشند تا در تصمیم گیری استقلال شانرا حفظ نمایند، باآنهم ابهامات ذاتی در ستراتیژی های تمویل سازمانهای جامعه مدنی تثبیت شده است. با در نظر داشت تعریف معیاری، سازمانهای جامعه مدنی تأسیسات خصوصی (رسماً جزئی از دولت نمیباشند)، غیرانتفاعی و در خدمت منافع اجتماع اند. بناءً در رابطه با بقای تمویل چالش عمده در برابر سازمانهای جامعه مدنی این است که چگونه از منابع مالی عامه استفاده کنند بدون اینکه استقلال شانرا مورد معامله قرار دهند و یا در فعالیتهای اقتصادی سهم گیرند، آنچه موقف آنها را خدشه دار میسازد. برای تمویل خودی بهترین راه کمک های مالی انفرادی و حق العضویت ها میباشند ولی در ساحة عمل خیلی دشوار است تا از این طریق منابع مالی دایمی را تأمین نمود.

سازمانهای جامعه مدنی برای غالب آمدن بر دشواری های مذکور، به اصول اساسی جهت طرح ستراتیژی های تمویلی خود نیاز دارند. در قدم اول سازمانهای جامعه مدنی باید به هدف و ماموریت شان پایبند باشند، زیرا این هدف و ماموریت است که به آنها هویت حقوقی میدهد تا در جهت تأمین منافع عامه کار کنند. اگر به عبارت ساده تر گفته شود آنها با این ماموریت در حقیقت وظایف قانونی را انجام میدهند که به رشد و انکشاف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کمک مینمایند. بناءً وفاداری و پابندی به آن اهمیت دارد. در قدم دوم، سازمانهای جامعه مدنی باید بر مبنای موقف تقسیم یا توزیع غیرانتفاعی کار کنند (مثلاً منفعت های حاصله شانرا به سهم دارندگان خود یا به شماری از رؤسای شان تقسیم یا توزیع نمی نمایند، اساساً هیچ سازمان غیرحکومتی در فعالیتهای تجاری سهم نمیگیرد.) در قدم سوم، طوریکه در خلال این فصل توضیح خواهد گردید، ظرفیت سازمانی و شفافیت بنیاد اساسی برای تأمین منافع مالی مختلف برای سازمانهای جامعه مدنی میباشد. داشتن یک هیأت مدیره دیموکراتیک، تفتیش مالی منظم، عرضه مؤثر خدمات و داشتن ستراتیژی درازمدت منتج به اعتماد عامه شده و به این ترتیب بنیاد منابع تمویلی بیشتر از پیش مستحکم میگردد. و نهایتاً، محیط معقول قانونمندی باید موجود باشد تا براساس آن فعالیتهای اقتصادی، برگرداندن مالیات از بعض عایدات، قرارداد حکومتی، موقف منفعت عامه و اشکال دیگر در آمد های سازمان جامعه مدنی را تعریف و تنظیم نمود.

بین التعامل: تصدیق خودی اضافی

یک سازمان عمومی بنام انتراکشن یا بین التعامل که در ایالات متحد امریکا از ۱۶۰ سازمان بین المللی جامعه مدنی ساخته شده است جهت کنترل امور خود پلان را برای تصدیق خودی طرح ریزی نموده است. هدف از این میکانیزم ایجاد اعتماد بین سازمانهای جامعه مدنی و طرف استفاده کنندگان خدمات میباشد، البته به همان میزانیکه بین سازمانهای جامعه مدنی و مؤسسات اعانه دهنده موجود است و یا رشد داده شده است. اگر اعضای سازمانهای جامعه مدنی در پابندی نسبت به معیارهای تعیین شده باز مانند، انتراکشن از آنها میخواهد تا پلان عمل را آماده سازند که طی آن مشخص گردد که چگونه میتوانند در مدت یک سال با معیار تعیین شده اعاده پابندی نمایند. بعداً پروسه تدقیق پلانگذاری میشود تا نتایج ارزیابی شود. انگیزه اصلی این تلاش همونوع ساختن راه و روشها میباشد تا همه اعضای انتراکشن پابندیهای شانرا نسبت به معیارهای تعیین شده خود تنظیم و کنترل کنند. انتراکشن میخواهد به این ترتیب اعضایش بطور سازنده و آگاهانه در مسیر حسابدی و شفافیت قدم های استوارتر بردارند.

منبع: انتراکشن

(www. Interaction.org)

FEMENT: دستور العمل و دستور الاخلاق

نهاد توسعه و انکشاف زنان افریقایی و شبکه مفاهمه (FEMNET) که در شهر نایروبی کشور کینیا مستقر است دستور العمل و دستور الاخلاق را برای سازمانهای جامعه مدنی در افریقا در سال ۲۰۰۳ مسوده نمود. این دستور اصول و مطلوبهایی را برای سازمانهای جامعه مدنی در افریقا توضیح میدارد که چگونه به معیارها و میکانیزم های تعیین شده پابندی داشته و مطابق به آن عمل نمایند.

منبع:

FEMENT (www.femnet.org.ke)

برای مثالهای بیشتر راجع به میکانیزمهای حسابدی خودی لطفاً به صفحه انترنتی تحت عنوان «قانونیت، شفافیت و حسابدی CIVICUS مراجعه کنید: (www.civicus.org) . در صفحه مذکور موافقتنامه های بین المللی، چارترها و دستور العملی که توسط سازمانهای جامعه مدنی ساخته شده اند و همچنان اعلامیه های قانونیت، حسابدی و شفافیت که توسط سازمانهای غیرحکومتی (NGOs) ملی و سازمانهای جامعه مدنی در سرتاسر جهان پذیرفته شده اند، قابل دسترس میباشد.

فکتورهای بیرونی

فکتورهای بیرونی یا «محیط های ملکی» گسترده تر در رشد اعتبار سازمان جامعه مدنی نیز اهمیت زیادی دارند. با وجود کنترل مستقیم غالباً فراتر سازمانهای جامعه مدنی، گروه های عمده محلی و ملی این سازمان ها در امر تلاش های نظارت و مراقبت قبول دارند که نمایندگان سازمان های محلی وجود دارند و منحصراً سهامداران قانونی برسمیت شناخته میشوند. اینکه چنین میکانیزم موجود است و یا خیر، البته مربوط به دو موضوع میباشد: الف - کیفیت محیط مدنی عبارت از یک مخلوطی از

مقررات رسمی و غیررسمی، نورمهای کلتوری و پالیسی و تحرک اقتصادی میباشد که میزان خودمختاری جامعه مدنی و چگونگی حسابدگی آنرا تعیین مینماید؛ ب - حیثیت عامه؛ در غیر این صورت سازمانهای جامعه مدنی باید هویت و فضای شناخته شده داشته باشند که طی آن بتوانند با عوامل تحولات دیگر بشمول سکتور امنیت تعامل نمایند.

از همه مهمتر سازمانهای جامعه مدنی به چوکات قانونی ضروت دارند که بر اساس آن بتوانند مطابق به مقررات و قانون عمل کنند. در این رابطه دولت میتواند محیط کاری را مهیا سازد: یک چوکات قانونی برای عملکرد های سازمانهای جامعه مدنی و حفظ منافع و منابع عامه برای این کار دولت جهت حسابدگی شرايطی را ایجاد میکند و برای کنترل روی این حسابدگی دارای ابزار های قانونی میباشد، بطور مثال در بخش مبارزه با فساد و اختلاس. ولی باید دولت بر مسائل داخلی سازمانهای جامعه مدنی کنترل نداشته باشد. فراتر از این، طو ریکه در رژیم های مطلق العنان دیده میشود، دولت از قانون تعیین شده خود برای محدود ساختن فعالیتهای جامعه مدنی استفاده نکند.

یک چوکات قانونی مورد پسند جامعه مدنی میتواند به موضوعات مختلف رسیدگی نماید. نخست، چنین چوکات باید سازمانهای جامعه مدنی را قادر سازد تا اهداف مشروع و قانونی تعیین و آنرا تعقیب نمایند.¹³³ ثانیاً چنین یک چوکات باید سطح اساسی حسابدگی و شفافیت را در داخل خود سازمانهای جامعه مدنی تشویق نماید. و در پایان از اینکه سازمانهای جامعه مدنی در صدد منفعت جویی نیستند و یا منفعت بدست آمده را بین خود تقسیم نمی نمایند، باید قوانینی برای تأمین منابع مالی داشته باشند تا بتوانند فعالیت های شانرا تمویل کنند، مثلاً برگرداندن اعانه ها از مجموع مالیه دهی به دولت. در بدل آن سازمان های جامعه مدنی مسوولیت دارند تا شفافیت و حسابدگی شانرا با گزارشدهی مالی و گزارشدهی راجع به فعالیت های شان تثبیت کنند. با وجودیکه این امر همیشه توسط قانون دولت تنظیم نمیشود. آنچه در قوانین دولت معمولاً تصریح میشوند عبارت اند از هدف و مرام سازمانها و جواز برای تحقق این اهداف، طرز فعالیت، ختم دوره فعالیت و انحلال سازمان.

چوکات ۹ - ۷

قوانین ابتکاری تمویلی در اروپای مرکزی و شرقی

سازمانهای جامعه مدنی در اروپای مرکزی و شرقی در قسمت تصویب قوانینی که در تمویل پایدار شان کمک می نمایند به موفقیت هایی نایل گردیده اند. هنگری اولین کشور در منطقه بود که در سل ۱۹۹۷ قانونی را به تصویب رسانید که هر مالیه دهنده کشور خود را اجازه داد که یک فیصد از مالیه عایدات شخصی سال گذشته خود را به یک سازمان جامعه مدنی مستحق که به فعالیتهای عام المنفعه میپردازد، اعانه دهد. قانون «یک فیصد هنگری» عکس العمل زنجیری داشت: پولند، سلوانیا، لیتوانیا و رومانیا نیز قوانین فیصدی را به اشکال و معیارهای مختلف تصویب نمودند. لتوانیا و سلواکیا برای اعانه دادن به سازمان های جامعه مدنی قانون دو فیصد را تصویب کردند (یعنی هر شخص حق دارد که دو فیصد از عوایدش را به سازمانهای جامعه مدنی اعانه بدهد).

بطور کلی اصلاحات قانون سازمان جامعه مدنی کار مثبتی میباشد. ولی اصلاح قانون در چندین کشور منحیث یک معضله باقی مانده است. تکنیکهای ثبت قانون بطورخاص به یک وسیله مدرن سیاسی

¹³³ - به عباره دیگر به سازمانهای جامعه مدنی امکانات و منابع داده نمیشود که خارج از چوکات قانون اساسی و قوانین دیگر عمل نمایند. در چنین محدودیت ها منع تحریکات نژادی، مذهبی و قومی (مثلاً در بلغاریا، استونیا و مقدونیه) و منع سازمانهای مسلحانه با اهداف سیاسی (مثلاً در هنگری) شامل میباشد.

تبدیل گردیده است، هم در قانونمندی موجود و هم در مورد اینکه چگونه این قانونمندی تفسیر و تطبیق میشود. وقتی یک سازمان جامعه مدنی قادر به ثبت قانونمندی خود نباشد، هیچ وقت نمیتواند منحصراً نهاد قانونی مطرح شود و بناءً نمیتواند حتی حسابات جاری نزد بانک باز نماید، کارمند استخدام کند، خانه به کرایه گیرد و غیره و غیره. در آذربایجان، بطورمثال، در چند سال اخیر چندین سازمان جامعه مدنی قانوناً ثبت شد و این درحالیست که پروسیجرهای رسمی ثبت عملاً به حالت تعلیق درآورده شده است. علاوه برآن، قانونمندی معقول در حالیکه مهم میباشد، ایجاب تطبیق کلی را نیز مینماید. کشورهای در دنیا وجود دارند که قانونمندی خیلی عالی دارند ولی در قسمت تطبیق آن خیلی ضعیف اند.

حیثیت و اعتبار عامه برای میکانیزم های نظارت اهمیت اساسی دارد. بمنظور اینکه یک سکتور پایدار بوده و قابل بقا باشد، حکومت، نیروهای امنیتی و جوامع محلی باید تصور مثبت از سازمانهای جامعه مدنی داشته باشند. فهم گسترده و جستجو راه های مختلف که طی آن سازمانهای جامعه مدنی بتوانند در انکشاف مثبت یک کشور سهم گیرند، شامل این تصور میباشد. تصور عامه را میتوان براساس موضوعاتی مانند گزارشدهی های مثبت میدیا، توانمندی برای جلب و جذب اعضاء و داوطلبان و آگاهی عمومی عامه و برداشت از سکتور بصورت کل مورد ارزیابی قرار داد.

اهمیت نظارت، ارزیابی و گزارشدهی

نظارت و ارزیابی (M&E) برای مقصد اعتبار و حسابدگی اهمیت محوری دارند. نظارت و ارزیابی برای سازمانهای جامعه مدنی شاخص واقعیت بینانه و قابل اعتماد پیشرفت یا عقب ماندگی کار آنها ارائه میدارد و میتوانند در طرح و دیزاین مداخله های مؤثر سهم بگیرند. اهداف عمده نظارت و ارزیابی جاری بر مبنای نتایج برای سازمانهای جامعه مدنی بطور خلاصه قرار ذیل اند:¹³⁴

- تقویه نمودن رشد و آموزش تشکیلاتی؛
- تأمین تصمیم گیری بر مبنای اطلاعات، قابل پیشبینی و به وقت؛
- حمایت حسابدگی دارای ماهیت و وضعیت تشکیلاتی؛
- نشان دادن ارزش کاری سازمان جامعه مدنی به تعداد کثیری از مردم جامعه
- ایجاد ظرفیت تشکیلاتی و ملی در هر کدام از این ساحه ها و نظارت و ارزیابی کارها در مجموع

نظارت و ارزیابی غالباً منحصراً وظایف ساده و آسان تلقی میگردد، بناءً از طرف بسیاری از سازمانها به ندرت بطور دقیق راه اندازی میشود. ولی نظارت و ارزیابی یک امر و چالش نهایت مهم بوده که مهارت خاص سازمانی را ایجاب مینمایند.

یک بار دیگر قابل یادآوریست که سازمانهای جامعه مدنی را باید منحصراً آئینه بخش امنیت تلقی نمود. بخش امنیت باید در رابطه با عملکردهای خود دارای یک نوع میتود نظارت داخلی باشد. بطور مثال، وقتی مردم بیگناه ملکی توسط نیروهای امنیتی کشته میشوند، چنین حوادث باید مورد ارزیابی ارگانهای مستقل بیرونی قرار گیرد. به همین ترتیب مصارف نظامی باید از نزدیک تحت مراقبت قرار گیرد تا در چوکات بودجه ملی محدود باقی ماند. نهایتاً سازمانهای جامعه مدنی باید فعالیتهای بودجه و پرسونل

¹³⁴ Adopted from UNDP, Handbook on Monitoring and Evaluating for Results, UNDP, New York, 2002, available online at <http://www.undp.org/eo/documents/HandBook/ME-HandBookpdf>

شانرا مورد همان ارزیابی قرار دهند که سازمانهای دیگر قرار میدهند. در غیر آن چرا آنها از بخش امنیت انتظار داشته باشند که عین کار را بکنند؟

باوجودیکه این فصل جای بحث روی ایجاد محتوای نظارت و پلانهای ارزیابی (بشمول موافقت روی نتایج، انتخاب شاخص های کلیدی اجرائی و تعیین یک خط اساس) ندارد، ولی یک فهم اساسی از این مسأله حتمی و ضروری میباشد که در اینجا از آن یاد آوری شود:

مراقبت یا نظارت عبارت است از: «فعالیت مستمریکه از مجموعه اطلاعات سیستماتیک راجع به شاخص های مشخص شده استفاده میکند تا منجمت و سهم دارندگان عمده یک قضیه یا انکشاف جاری را با آثار و حدود پیشرفت و دستیابی به اهداف و پیشرفت دراستفاده از بودجه تخصیص داده شده را تعریف نماید.»

ارزیابی عبارت است از: «بررسی واقعبینانه و سیستماتیک یک پروژه جاری و یا تکمیل شده، پروگرام، یا پالیسی بشمول طرح و دیزاین آن، تطبیق و نتایج آن. هدف از ارزیابی مشخص ساختن موارد و برآورده شدن اهداف، انکشاف و پیشرفت توانمندی، مؤثریت، تأثیرگذاری و تداوم یک پروژه مورد نظر میباشد. ارزیابی باید معلوماتی را ارائه نماید که قابل اعتبار و مفید باشد و سازمان مربوطه را قادر سازد تا از درس ها و تجارب آموخته شده (هم در باره کمک گیرندگان و هم کمک دهندگان) در پروسه تصمیم گیری استفاده کند.»¹³⁵

این تعریفات سه اهمیت اساسی دارند: نخست، نظارت و ارزیابی یک امر مستمر و دوامدار میباشد نه یک امر آنی و یا تصادفی. دوم، سیستم های بزرگ نظارت و ارزیابی منتج به تصمیم گیری میشوند. سوم، طوریکه در چوکات ۹ - ۸ یادآوری میشود نظارت و ارزیابی باهمدیگر ارتباط نزدیک دارند، نه متقابل و مجزا از یکدیگر.

چوکات ۹ - ۸

نقشهای تکمیلی نتایج بر مبنای نظارت و ارزیابی

نظارت	ارزیابی
روشن ساختن اهداف سازمانی و برنامه	تحلیل مبنی بر اینکه چرا نتایج مورد نظر (مثلاً محصله ها) بدست آمده و یا بدست نیامده است
فعاليتها و منابع و امکانات آنها را با اهداف ارتباط میدهد	سهمگیری های مخصوص فعاليتها را به نتایج ارتباط میدهد
اهداف را با شاخص های اجرائی بیان میدارد و برای انجمن ها یا سازمانها اهداف را تعیین میکند	پروسه تطبیق (بشمول بخش منجمت و مالی) را مورد آزمایش قرار میدهد
به منیجران راجع به پیشرفت کار گزارش میدهد	تجارب و درس های آموخته شده را ارائه میکند،

¹³⁵ OECD, Glossary of Terms in Evaluation and Results Based Management, (OECD, Paris, 2002, pp.21, 27, available online at <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>

دست یابی های مهم یا توانمندی برنامه را روشن میسازد و برای اصلاحات لازم سفارش میدهد

و به آنها از ناحیه مشکلات هشدار میدهد

Adapted from Zall Kusek, Jody and Ray C. Rist, Ten Steps to a Results-Based Monitoring and Evaluation System, World Bank, Washington, 2004 p. 14

برای نظارت و ارزیابی قدم های زیادی وجود دارد.¹³⁶ عمده ترین آنها عبارت اند از موافقه نمودن روی نتایج و شاخص ها، دریافت معلومات و اطلاعات برای گزارشدهی و استفاده از آن. اخیرالذکر آن خاصاً قابل توجه میباشد: گزارشدهی نتایج (و عملکرد مطابق به آن) به خواسته های مقامات و مردم عامه مبنی بر حسابدگی و اعتبار جواب خواهد داد. علاوه بر آن گزارشدهی میتواند بخش امنیت را وادار سازد و یا تحت فشار قرار دهد تا روی نتایج مذکور گزارش دهد. در این رابطه رسانه های گروهی نیز نقش عمده بازی نموده میتوانند و آن اینکه راجع به نتایج بدست آمده از ارزیابی ها گزارش دهند که آیا سازمانها و حکومت بشمول ادارات بخش امنیت مطابق به تعهدات شان عمل نموده اند و خدمات لازم را عرضه کرده اند و یا خیر.

نظارت و ارزیابی ممکن با چالشهای میتودولوژیک و پایدار بودن روبرو شوند. مجزاء از داشتن مصارف (هم از لحاظ بنیة مالی و هم از لحاظ وقت) نظارت و ارزیابی آئینه واقعی و راستی میباشد. بسیاری از سازمان ها و بخش ها با نظارت و ارزیابی مخالفت دارند زیرا هراس دارند که مبدا اداره ناسالم، اختلاس و فساد اداری آنها افشاء شود. ولی اعتراف و توجه به دشواریها یکی از اجزای مهم حسابدگی و اعتبار بشمار میرود. وقتی انتظار میرود که بخش امنیت باید به اصلاحات دست زند، سازمانهای جامعه مدنی خود نیز باید آغوش خود را برای اصلاحات باز نگهدارند.

در پایان باید گفت که نظارت و ارزیابی اجزای فرعی یک چینل بزرگ معلومات و مفاهمه و تبادل میباشد. گزارشدهی و تفتیش نیز از جمله قدم های مهم این پروسه اند. این هر دو به کمک دهندگان و سهمگیرندگان از ناحیه اعتماد و باور اطمینان داده میتوانند. گزارشهای سالانه (یا اسناد مشابه دیگر) در صورت تقاضا باید روی صفحات انترنتی گذاشته شوند و در دسترس عام قرار گیرند. اقلامی که معمولاً در گزارشهای سالانه درج میباشد عبارت اند از: حکایت از فعالیت های عمده، فهرست از اعضای هیأت مدیره و دیگر اعضای کلیدی، فهرستی از دارایی ها، بیان های تفتیش مالی، دستورالعمل و توضیح از تماس ها یا ترتیبات سازمانهای جامعه مدنی در رابطه با جناح های مختلف (مثلاً مؤسسين آنها).¹³⁷ ولی طوریکه قبلاً بیان شد بعضی از این اقلام به موضوعات شخصی تعلق میگیرند و یا مذاکرات حقوقی اند که تا حدودی ایجاب محرمت مینمایند.

¹³⁶ - در صفحات انترنتی مثال های زیادی راجع به نظارت و ارزیابی وجود دارد:

UNDP, Handbook on Monitoring and Evaluating for Results, UNDP, New York, 2002, available online at <http://www.undp.org/eo/documents/HandBook/ME-HandBook.pdf>, WorldBank, Monitoring and Evaluation (M&E): Some Tools, Methods and Approach, World Bank, Washington, 2004, available online at <http://www.worldbank.org/ieg/ecd/tools/and> CIVICUS Monitoring and Evaluations, available online at <http://www.civicus.org/new/media/Monitoring%20Evaluation.pdf>

¹³⁷ Stillman, Grant B, NGO Law and Governance: A Resource Book, Asian Development Bank Institute, Tokyo, 2007, p.47

نتیجه و سفارشات

با وجودیکه استدلال ایجاد اعتبار سازمانی در صفحات قبلی این فصل توضیح داده شد، خلاصه کوتاهی از نتایج عمده ایکه در حسابدگی و اعتبار سازمان جامعه مدنی کمک می نماید، در اینجا قابل یادآوری می باشد. بطور خلاصه، سازمانهای جامعه مدنی باید اهداف ذیل را تعقیب نمایند:

- سازمان جامعه مدنی باید سعی و تلاش اعظمی نماید تا از طریق میکانیزم بررسی، کنترل خودی، دستورالعمل های داوطلبانه و معیارهای بین المللی حسابدگی شانرا تقویه کند؛
- تقویه نمودن جوامع استفاده کننده از خدمات و سهمگیرندگان دیگر، تا راجع به پروژه ها و پیشرفت های آنها «سوالات حقوقی را عنوان کنند». به این ترتیب میتوان حسابدگی ها را از رأس بطرف قاعده تشویق نمود و سهمگیری ملکی را در فعالیت های انکشافی تقویه کرد؛
- ساختارهای دیموکراتیک را باید حفظ نمود و مطابق به قوانین اساسی عمل کرد. دوام بحث جاری در حلقه های جامعه مدنی راجع به اینکه چگونه میتوان حسابدگی را تقویه نمود؛
- تطبیق تصمیم گیریهای شفاف و همجانبه (بطور مثال از طریق تدقیق اجتماعی و استماعیه های عامه) و تشویق در فعالیتهای برای نظارت روی پیشرفت پروژه ها و ارزیابی آن؛
- تمرکز روی ظرفیت انکشافی اعضاء و داوطلبان برای اصلاح تحلیل ها و پلانگذاریها، نظارت و تأثیرگذاری ارزیابی؛
- تعقیب پروسه های نظارت و ارزیابی بر مبنای یک قاعده سیستماتیک؛
- جلب و استخدام اعضاء دارای مهارتها در ساحه هاییکه حسابدگی را گسترده تر میسازند؛
- نشر یا در دسترس گذاشتن نتایج تفتیش های منظم گزارشها به سهمگیرندگان مربوطه.

حسابدگی و اعتبار خواهان معلومات بیشتر و دیگر اشکال تبادل میباشند. در نتیجه دولت و بخش امنیت هردو نیز مسوولیت دارند. این مسوولیت ها عبارت اند از:

- مهیا ساختن یک محیط باز برای سازمانهای جامعه مدنی تا بتوانند فعالیت کنند و چوکاتی برای حسابدگی شان ایجاد نمایند که به مقصد وضع کردن کنترل بالای فعالیتهای آنها تلقی نگردد (رژیم های مطلق العنان همیشه تلاش دارند تا با استفاده از امر حسابدگی مانع تمویل سازمانهای جامعه مدنی شوند و بر فعالیتهای آنها محدودیت های قانونی وضع کنند)؛
- بکاربرد اراده سیاسی برای ایجاد چوکات های حسابدگی مربوط به همه سکتورهای عامه و خصوصی بشمول نیروهای امنیتی؛
- زمینه سازی فرصت واقعی برای دیالوگ و مشوره بین دولت، سکتور امنیتی و سازمانهای جامعه مدنی (آنچه آنها را وادار خواهد ساخت تا ظرفیت و حسابدگی شانرا مطابق قوانین اساسی تقویه کنند)؛
- سهمگیری در دیالوگ و دفاع از حقوق در رابطه با مسائل حسابدگی و انکشاف.

منحیث نتیجه نهایی باید گفت که حسابدگی، اعتبار و نظارت و ارزیابی توجه بیشتر جوامع مدنی را ایجاب مینماید، بشمول آنهایکه به نظارت بخش امنیت علاقمندی دارند. خلص اینکه مسلکی بودن سازمانهای جامعه مدنی اهمیت کلیدی دارد، اگر میخواهند منحیث شرکای قابل اعتماد کارگردانان دولتی و منحیث مراجع قابل اعتبار برای مردم عام شناخته شوند. شفافیت و حسابدگی برای تعقیب داعیه های بزرگ اهمیت حیاتی دارد، مخصوصاً در ساحه های حساس مانند اصلاحات بخش امنیت. طوریکه تذکار گردید این امر برای کارگردانان در سکتور خصوصی و عامه منحیث سرمشق و نمونه قرار گرفته میتواند.

آنچه را شما منحصراً یک سازمان جامعه مدنی انجام داده می‌توانید

تقویه نمودن حسابدهی

- اهداف سازمانی و برنامه را روشن سازید
- حسابدهی را از طریق میکانیزم های بررسی دوگانه تقویه کنید
- کنترل خودی را تقویه نمایید
- دستورالعمل داوطلبانه را طرح ریزی و بکار ببرید و معیار های بین المللی را تطبیق کنید

میکانیزم های نظارت و ارزیابی را تطبیق کنید

- بر مبنای یک قاعده منظم و سیستماتیک نظارت و ارزیابی را تعقیب کنید
- روی ظرفیت انکشافی کارمندان و اعضای داوطلب تمرکز داشته باشید تا تحلیل ها، پلانگذاری ها و تأثیر ارزیابی را بهبود بخشید
- اعضای را جلب و استخدام کنید که دارای مهارت و تجربه لازم باشد.

دیالوگ را تشویق کنید

- نتایج تفتیش و گزارشهای سالانه را به نشر سپرده و یا آنها را در اختیار سهام دارندگان مربوطه قرار دهید
- جامعه های کمک گیرنده و دیگر سهام دارندگان را تقویه نمایید تا «سوالات واقعی را» مطرح کنند
- سهمگیری های ملکی را در فعالیت های انکشافی گسترده تر سازید
- در حلقه های جامعه مدنی به دیالوگ جاری دوام بدهید که چگونه میتوان حسابدهی را بیشتر از پیش تقویه نمود
- تصمیم گیری های شفاف و همجانبه را تطبیق کنید (مثلاً از طریق تفتیش های اجتماعی و استماعیه های عام) و در فعالیتهای نظارت و ارزیابی پیشرفت پروژه ها سهم گیرید.

فصل

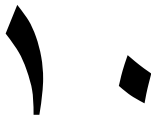
۱۰

KRISTIN VALASEK

جنسیت و حکومتداری دیموکراتیک امنیت

جنسیت و حکومتداری دیموکراتیک امنیت

برای اینکه موضوعات مربوط به جنسیت در پالیسی ها و برنامه های امنیتی مدنظر گرفته شود، سازمانهای جامعه مدنی می توانند نقش اساسی را بازی کنند. مفاد شامل ساختن موضوعات جنسیت در مسائل بخش امنیت این است که این بخش را مکملتر، مؤثرتر و پایدارتر میسازند. همچنان میتوان از این راه تأمین نمود که بخش امنیت به مردان، زنان، دختران و پسران بطور یکسان امنیت را مهیا و نیز زمینه را به سهمگیری بیشتر زنان در بخش امنیت مساعد سازد؛ همراه با تلاشها برضد تبعیض بین المللی و نقض های حقوق بشری شامل ساختن ملاحظات جنسیت راه را برای ایجاد یک بخش امنیت دیموکراتیک بیشتر باز میسازد. این فصل معرفی ایرا راجع به موضوعات جنسیت و امنیت ارائه میدارد و همچنان سفارشات را پیشکش میکند که چگونه سازمانهای جامعه مدنی میتوانند در موضوعات نظارت بخش امنیت دست بکار شوند.

جنسیت، زنان و امنیت: چرا این اهمیت دارد؟

جنسیت به نقش های سازنده اجتماعی و روابط بین مردها و زنها تعلق میگیرد. جنسیت را نمیتوان تنها با یک تعریف بیولوژیکی خلاصه کرد، وقتی از جنسیت صحبت میاید هدف آن آموزش سلوک و روشهایی اند که در درازمدت و به مرور زمان میتوان آنرا تغییر داد که اینها در اجتماع های مختلف از هم فرق دارند. از اینکه جنسیت نقش های اجتماعی زن ها و مرد ها را تحت نفوذ قرار میدهد، تأثیرات آن منتج به تفاوت ها در تجارب، ضرورت ها، اولویت ها و عملکرد های امنیتی میشود (چوکات ۱-۱۰ دیده شود). طرح و تدوین برنامه مربوط به جنسیت این تفاوت ها را برجسته تر میسازد و بخش امنیت را ودار میکند تا برای برآورده ساختن ضرورت های مختلف امنیتی مردها، زن ها، دختر ها و پسر ها به اقدامات لازم دست زند. این بدان علت که جنسیت تنها مسأله قابل نگرانی زن ها نمیشد.

چوکات ۱۰ - ۱

نامنی ها بر مبنای جنسیت: مهاجرین در نیمه صحرای افریقا

مهاجرین ذکور و اناث در نیمه صحرای افریقا بشمول دارفور و چاد با تهدید های مختلف امنیتی

روبرو اند. این اختلاف را میتوان در مثال جمع آوری چوب سوخت خوبتر تشریح نمود.

برای پخت و پز چوب سوخت باید جمع آوری شود. بنابر نقش های سنتی جنسیت این مسوولیت به عهده زن ها گذاشته شده است. مردها یا پسران اگر از حدود کمپ های مهاجرین بیرون روند با خطر مرگ و یا عسکری جبری روبرو میشوند، درحالیکه زنان با خطر تجاوز و خشونت جنسی روبرو اند.

بادر نظر داشت این فکتورها زن ها باجویکه با چنین یک خطر روبرو هم استند، مسوولیت جمع آوری چوب سوخت را بعهدہ گرفته اند. برای تأمین امنیت جسمی برای زن ها و همچنان تأمین مواد غذایی برای همه کمپ های مهاجرین، مسوولین امور در آنجا تصمیم گرفتند تا محافظین امنیتی زن ها را در جریان جمع آوری چوب سوخت همراهی کنند.

منبع:

Human Rights Watch, No Protection: Rape and Sexual Violence Following Displacement

<http://hrw.org/backgrounder/africa/darfur0505/3.htm>

بناءً یک برنامه جنسیت در نظارت بخش امنیت تنها به این مفهوم نیست که شمار زن ها در آن بیشتر شود. با وجودیکه نمایندگی کامل و مساویانه یک قدم ضروری برای تساوی جنسیت بشمار میرود، ولی به هیچ صورت اطمینان نمیدهد که برنامه های جنسیت مدنظر گرفته شده است. ادغام موضوع جنسیت که بنام جریان اصلی جنسیت شناخته شده است عبارت است از:

«پروسة ارزیابی تأثیرات برای زن ها و مرد ها در عملکرد پلان شده در تمام ساحه ها و سطوح بشمول قانونمندی، پالیسی ها یا برنامه ها. هدف از موضوع جنسیت ستراتیژی ای میباشد که نگرانیها و تجارب زن ها و مردها را منحصبت بعد لاینفک هر طرح و دیزاین، تطبیق، نظارت و ارزیابی پالیسی ها و برنامه ها در همه ساحه ها طوری مدنظر میگیرد که زن ها و مردها بطوری مساوی از آن مستفید گردند و عدم مساوات در آن راه یافته نتواند.»¹³⁸

تعصب مرد بودن یا زن بودن شاید مانعی در سر راه مفکوره جنسیت و شرکت زن ها در بخش امنیت قرار گیرد و میتواند در خدمت ناامنی قرار گیرد. در واقعیت امر زن ها نیز میتوانند در تأمین امنیت خدمت کنند و یا عامل ناامنی شوند و یا به خشونت دست زنند. تجارب نشان داده است که زن ها در مسائل امنیتی مربوط به محلات از کار و تجربه خوب برخوردار اند. با این نظر کلیشه یی که گویا بار امنیت همیشه بر شانه های مردها بوده است، تأثیر منفی بر مردها میگذارد. چنین نظر کلیشه یی یا تعصب آمیز که گویا مردها منحصبت محافظین قوی در خدمت زن ها و اطفال اند در ساحه های مختلف، از منسوبین نظامی گرفته تا به باندهای مسلحانه الی صنعت اسلحه سازی وجود دارد. در رابطه با صنعت اسلحه سازی این هم قابل یاد آوریست که مفکوره مرد بودن در این ساحه ریشه های عمیق دارد و این نظر همیشه حاکم بوده که گویا تفنگ ملکیت مردها میباشد (چوکات ۱۰ - ۲ را ببینید). مازاد اسلحه کوچک به تشدید خشونت ها و ناامنی ارتباط داده شده است.

در بخش های بعدی بطور گسترده بحث روی این موضوع میباشد که چگونه طرز فکر جنسیت زمینه را برای اشتراک فعالیت های زن ها در اصلاحات بخش امنیت مساعد ساخته و تعصب جنسیت را کاهش داده است.

¹³⁸ - شورای اقتصادی و اجتماعی ملل متحد، گزارش ۱۹۹۷ منشی عمومی. هماهنگی پالیسی ها و فعالیتهای اداره های مخصوص و دیگر ارگانهای ملل متحد: شامل ساختن مفکوره جنسیت در همه پالیسی ها و برنامه های نظام ملل متحد.

چوکات ۱۰ - ۲ مردها، مرد بودن و تفنگ

رابطه آشکاری که بین اسلحه و به اصطلاح «مرد بودن» بمیان آمده است، در همه جا دیده میشود، از سینمای هالیوود، یادگارهای جنگ و پوسترهای انقلابی گرفته تا مغازه های سامان بازی اطفال.

طوریکه در مقاله انتشار یافته در فورم خلع سلاح یادآوری شده است، که مطالعات اخیر در باره ترویج اسلحه کوچک نشان میدهد که چگونه «اسلحه کوچک از یک طرف منحصت سمبول مرد بودن و جانب دیگر وسیله برای تفوق های اقتصادی و اجتماعی مورد استفاده قرار میگیرد. نشان دادن اسلحه در محضر عام به سمبولی بدل شده که طی آن مرد به اصطلاح مرد بودن و نقش خود را در اجتماع به نمایش میگذارد.»

داشتن یک تفنگ منحصت نشانه مرد بودن به ایدیولوژی جنسیت مبدل شده که میگوید مرد باید تفنگ داشته باشد. وقتی این نوع مرد بودن نظامیگر عمومیت پیدا کند و مورد پذیرش قرار گیرد، بطور سیستماتیک مایه تشدید خشونت و ناامنی برای زن ها و مرد های غیر مسلح میشود.

منبع:

Myrntinen, Henri, 2003, „Disarming Masculinities in Disarmament Forum Vol. 4, pp. 37-46

به نیازهای امنیتی مردها و زن ها بطور مؤثر توجه کردن

از اینکه مردها و زن ها نقش های مختلف در جامعه بازی میکنند که بیشتر آنها بر مبنای جنسیت قرار دارند، آنها نیاز های مختلف امنیتی دارند. در یک سکتور امنیتی عادلانه و دیموکراتیک این نیازهای امنیتی بطور مساویانه اولویت بندی میشوند. طوریکه امروز دیده میشود تهدید هایی که اکثر متوجه زن ها میشود بطور مؤثر مورد توجه قرار نمی گیرد. این امر سبب تأثیرات منفی بالای زنان، خانواده ها، محلات و حتی جامعه در مجموع میگردد.

یکی از تهدید های بزرگ بر مبنای امنیت جنسیت عبارت از خشونت است که بر ضد زنان در سرتاسر جهان صورت میگیرد. دامنه چنین خشونت وسیع است، از داخل خانواده گرفته تا به اذیت و آزار زنان در اجتماع، قاچاق انسان، تجاوز جنسی، قتل و غیره، همه و همه مایه ناامنی زنان شناخته میشود. در سراسر جهان از هر سه زن یکتن آن قربانی خشونت میگیرد که بسیاری در محیط محرم به وقوع می پیوندند.¹³⁹ تشدید خشونت علیه زن ها همچنان بر خانواده ها نیز اثرات منفی خود را داشته است، زیرا در چنین حالات غالباً اطفال قربانی لت و کوب ها شده و یا با بیماریهای روانی روبرو میشوند. در مجموع مریضی روانی به ذات خود بار سنگین مالی را برای یک جامعه ببار میآورد: بطور مثال، در ایالات متحد امریکا که در آن هر سال بطور تخمینی ۱،۳ میلیون زن از لحاظ جسمی مورد تجاوز شریکان زندگی شان قرار میگیرند، مصارف صحتی چنین زن ها سالانه به ۵،۸ میلیارد دالر بالغ میگردد.¹⁴⁰ از اینکه بخش امنیت، مخصوصاً پولیس و نظام عدلی مسوولیت جلوگیری از

¹³⁹ UNIFEM, Not a Minute More: Ending Violence against Women, UNIFEM, New York, 2003, p.6.

¹⁴⁰ Vlachova, Marie and Lea BIASON (eds), Women in an Insecure World: Violence against Women, Facts, Figures and Analysis, SRO Kundig, Geneva, 2005, pp. 57.81

چنین خشونت ها و جواب به آن را دارند. همچنان آنها توان آنرا دارند تا بطور مؤثر برضد خشونت علیه زن ها مبارزه کنند.

چوکات ۱۰ - ۳

ظرفیت سازی برای نظام قضائی جنوب آسیا در رابطه با خشونت علیه زن ها

سازمانهای جامعه مدنی در سرتاسر جهان تلاش دارند تا اطمینان پیدا کنند که تأسیسات بخش امنیت از خشونت علیه زن ها جلوگیری نموده، عاملین آنرا پیدا کرده و آنها را مجازات می نمایند.

سازمان غیرحکومتی زنان موسوم به ساکشی در هند راجع به حقوق زن ها در نظام قضائی به تحقیق پرداخته و با استفاده از نتایج آن به آموزش قاضیان در امور تساوی حقوق میپردازند. قاضیان به خیمه ها برده میشوند تا درد و رنج جسمی و روانی ایرا که قربانیان خشونتها احساس میکنند به چشم سر مشاهده و با آن ها روبرو صحبت کنند. علاوه برآن آموزگاران از دیالوگ بین التعامل میان گروه های کوچک برای حل مشکلات و از ملاقات با سازمانهای غیرحکومتی استفاده میکنند تا قاضیان نسبت به نیازهای زن ها درک بهتر پیدا کنند.

سازمان ساکشی در مشارکت با سازمانهای غیرحکومتی و قاضیان، برنامه های آموزشی خود را به بنگلادیش، نیپال، پاکستان و سریلانکا توسعه داده است. آن ها همچنان با مؤسسات تعلیمی حقوق و تربیه و آموزش قاضیان نیز در تماس اند.

منبع:

UNIFEM, Not a Minute More: Ending Violence Against Women, UNIFEM, New York, 2003, p.45.

مردها نیز در امنیت شان با تهدیدهایی بر مبنای جنسیت روبرو اند. ۷۷ در صد آن ها قربانیان قتل های انسانی اند؛¹⁴¹ یا قربانیان جلب و احضار اجباری، خشونت های مربوط به گروه های اوباش، و یا اینکه آنها هدف قتل عام قرار میگیرند. مردها نسبت به زنان بیشتر به خودکشی و انتحار دست میزنند (۱:۳). در اروپا و جنوب شرق آسیا میزان خودکشی ها نسبت به قتل ها دوبرابر بیشتر است. بلندترین رقم خودکشی در اروپای شرقی تشخیص شده است (در روسیه سفید در هر ده هزار ۴۱،۵ و در لیتوانیا در هر دو هزار ۵۱،۶ نفر به خودکشی دست میزنند).¹⁴²

برای درک و توجه مؤثر نسبت به تهدید هایی که بر بنیاد جنسیت استوار اند، مسائل عمر، طبقه، دین، قومیت، توانمندی و تمایلات جنسی نیز باید مدنظر گرفته شوند. بطور مثال در ایالات متحد امریکا در سال ۱۹۹۹ میزان قتل در بین امریکاییان افریقایی الاصل بین سنین ۱۵ الی ۲۴ نسبت به همسن و سالان قفقازی، غیر هسپانوی یا سفید پوستان شان دوازده برابر بیبیشتر بوده است.¹⁴³

¹⁴¹ World Health Organization, World Rept on Violence and Health, WHO Geneva, available online at http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/ed/

¹⁴² Ibid, pp. 187-188.

¹⁴³ Ibid, p.11.

تأسیسات امنیتی و پرسونل جوابگو به موضوعات جنسیت

سلوک، فرهنگ سازمانی و عملکرد تأسیسات امنیتی و پرسونل میتوانند امنیت مردها و زن ها را تهدید کنند، حتی برای زن ها و مرد هاییکه در داخل سازمانهای امنیتی چه منحصیث کارمند نظامی یا چه ملکی کار میکنند. این خطر موجود است که پولیس، نظامیان، محافظین امنیتی، مامورین گمرک، محافظین زندانها و یا کارمندان محاکم در ساحة کار و یا خانه شخصی مرتکب تبعیض، اذیت و آزار و یا هم مرتکب تجاوز جنسی گردند. از اینکه بین فرهنگ سازمانی و سلوک پرسونل در برابر یکدیگر و در برابر مردم ملکی رابطه قوی وجود دارد، باید به اقدامات داخلی دست زده شود تا جلو تبعیض، سلوک نادرست و نقض ها بر مبنای جنسیت گرفته شود.

اذیت و آزار در بین پرسونل نظامی بنابر تمایلات جنسی در ایالات متحد امریکا عمومیت بیشتر دارد، بیشترین قربانیان چنین اذیت و آزار ها مردها اند. یک سروی وزارت دفاع ایالات متحده که در سال ۲۰۰۰ در صحبت با ۷۱۵۷۰ عضو فعال نظام عسکری انجام داده شد، دریافت که ۸۰ درصد آنها در باره همجنسبازان مرد یا زن حرفهای رکیک، توهین آمیز و یا تمسخر آمیز شنیده اند و ۳۷ درصد آنها شاهد تبعیض و اذیت و آزار همجنسبازان بوده اند.¹⁴⁴ در خارج از ساحة تأسیسات امنیتی احتمال دارد مردهای ملکی با تبعیض نژادی، نفرت و برخورد غیرانسانی پرسونل بخش امنیت روبرو شوند.

نامنی بر مبنای جنسیت که پرسونل اناث بخش امنیت به آن روبرو اند عبارت اند از: تبعیض، اذیت و آزار جنسی و تجاوز و خشونت و غیره. یک سروی محصلین انستیتوت نظامی ایالات متحد امریکا در سال ۲۰۰۶ نشان میدهد که ۲۰ درصد محصلین اناث آن انستیتوت از تجاوز جنسی گزارش داده اند و ۶۸ درصد دیگر از اذیت و آزار جنسی سخن زده اند.¹⁴⁵

چوکات ۱۰ - ۴ تهدیدها به زندانیان اناث

زندانین ذکور و زندانیان اناث مخصوصاً مورد شکنجه و سلوک غیرانسانی و تحقیر آمیز و همچنان سوءاستفاده جسمی و جنسی قرار میگیرند.

- عدم مصونیت و امنیتی که زندانیان زن به آن روبرو اند، عبارت اند از:
- شکنجه مخصوص جنسیت بشمول سوء استفاده جنسی در جریان حامله داری و زایمان، شوک برقی در قسمت سینه و شرمگاه های زن، تجاوز جنسی و دیگر اشکال دست درازی های جنسی؛
  - اذیت و آزار جنسی مثلاً دست زدن به بدن زنان در وقت تلاشی، نگاه کردن در وقت تبدیلی لباس، جان شستن و یا در وقت رفع حاجت استفاده از طولایت و غیره؛
  - پرستاری ناکافی در وقت شیردادن به طفل، مشکلات و تکالیف نسائی و مشکلات در پرستاری از اطفال آنها (زنائی که اطفال شیرخوار دارند، مجبور اند اطفال شانرا باخود به زندان ببرند)؛

¹⁴⁴ National/Organization for Women, 2006, From the Citadel to Military Recruiting- Sexual Harassment in Military More Pervasive Than Ever, <http://www.now.org/press/0906/09-01.html>

¹⁴⁵ National/Organization for Women, 2006, From the Citadel to Military Recruiting- Sexual Harassment in Military More Pervasive Than Ever, <http://www.now.org/press/0906/09-01.html>

- مصارف موضوعات حامله داری، پرستاری مادران و سقط جنین و غیره؛
- تکالیف روانی ای که به تعقیب تجاوز جنسی و یا دیگر اشکال خشونت به وجود می آیند، اکثر نادیده گرفته میشود.

در گزارش عمومی خود عنوانی هفتمین جلسه شورای حقوق بشری در جنوری ۲۰۰۸، گزارشگر خاص ملل متحد راجع به شکنجه توجه خاصی را در باره صدمه پذیری زنان جلب نمود. گزارشگر خاص ملل متحد تأکید کرد که در قضایای خشونت بر مبنای جنسیت علیه زنان تخطی از منشور ضد شکنجه بصورت واضح و مبرهن دیده میشود، اعمال چنین خشونت ذاتاً تبعیض آمیز است و تبعیض یکی از عناصر ممکنه در این منشور میباشد. او در این منشور عنصر اضافی «عجز» یا «ناتوانی» را نیز پیشنهاد نمود تا روی این مسأله تأکید کند در حالیکه محل های بازداشت بیانگر حالات کلاسیک «عجز و ناتوانی» میباشد، با اضافه نمودن این ماده حقوقی در منشور، کنترل دولتی در خارج از محل های بازداشت نیز تأمین میگردد. حالات «عجز یا ناتوانی» را در سکتور های مختلف خصوصی نیز میتوان سراغ کرد.

منبع:

Quaker United Nation Office, Submission to the Study of the Secretary General of the United Nation on Violence against Women: Violence against Women and Girls in Prison, OUNO, Geneva, 2005.

Roy, Mallarika, 'Bare and Vulnerable Behind the Bars: Women in Need of Psychiatric Care in Indian Jails' in *Feminism & Psychology*, Vol.14(2) (2004).

Nowak, Manfred, "Report of the Special Rapporteur on Torture and other cruel on degrading punishment", Doc. A/HRC/7/3(2008). Available at <http://www2ohchr.org/english/issues/torture/rapporteur/>

کارمندان ملکی اناث شاید بیشتر از دیگران مورد تبعیض، اذیت و آزار جنسی و حمله کارمندان بخش امنیت قرار بگیرند و یا آنها به فحشاء و ازدواج جبری مجبور ساخته شوند. در ایالات متحد امریکا زیادتین رقم خشونت های داخلی در بین افراد اردو و پولیس ثبت شده است.¹⁴⁶ علاوه بر این در جریان و بعد از درگیریهای مسلحانه در بوزنیا، کمبودیا، موزمبیک و کوزوو از تجاوز بر کارمندان ملکی اناث از طرف پرسونل نظامی و عساکر حافظ صلح گزارش داده شده است.¹⁴⁷ با وجودیکه ممکن چنین خشونت ها عمل انفرادی باشد ولی تجربه نشان داده است که بسیاری از تأسیسات امنیتی دارای یک نوع فرهنگ تجاوزگری جنسی بوده اند و چنین فرهنگ مؤثریت کاری این سازمانها را مورد سوال قرار میدهد.

¹⁴⁶ National Centre for Women and Policing, Police Family Violence Fact Sheet, <http://www.womenandpolicing.org/violencefs.asp>

¹⁴⁷ ¹⁴⁷ Fetherston, Anne Betts, 1995, UN Peacekeepers and Cultures of Violence, *Cultural Survival Quarterly*, Vol. 19(1)

پالیسی های جوابگو به موضوعات جنسیت، امنیت همه را افزایش میدهد

مراعات موضوعات جنسیت، پالیسی های امنیتی را بیشتر مؤثر و پایدار خواهد ساخت. پالیسی های جوابگو به موضوعات جنسیت در سطح عالی تصمیمگیری نشان دهنده تعهد نسبت به تساوی جنسیت میباشد و برای موفقیت داعیه موضوعات جنسیت بی نهایت اهمیت دارند. پالیسی امنیتی ای که نسبت به موضوعات جنسیت حساس باشد باید برای ذکور و اناث بطور مساوی دسترسی به چنین پالیسی را مساعد سازد؛ در پروسه طرح، تطبیق و ارزیابی حقوق و نمایندگی مساوی مرد و زن را تأمین کند که به این ترتیب همه بطور مساوی از اهداف، مفاد و حقوق پالیسی مدنظر گرفته شده برخوردار گردند.

148

یکی از ابزارهایی که برای تأمین ادغام موضوعات جنسیت در پالیسی بکار گرفته میشود، ارزیابی تأثیر جنسیت میباشد. در بریتانیا کمیسیون ملی زنان (Women's National Commission)، Thames Valley Police، Surrey و Todd Consulting، پوهنتون Surrey، طور مشترک راجع به Thames Valley Police ارزیابی تأثیر جنسیت را رویدست گرفتند. این ارزیابی راجع به اینکه پولیس با موضوع «رسیدگی به مشکلات زنان» چگونه تعامل مینماید تحقیق نمود و در آن شماری از گروه های آزمایشی بشمول زنان از کلتورها، ادیان و اقوام مختلف و همچنان مشوره ها با افسران پولیس و تحقیقات دیگر را مدنظر گرفت. در این رابطه گزارشی به نشر سپرده شد که در آن سفارش های مربوط به پالیسی، راه حل های ممکنه و مثالهایی از انکشافات مثبت شامل ساخته شد.¹⁴⁹

چوکات ۱۰ - ۵

اصلاحات دفاعی در افریقای جنوبی: میکانیزم های تأسیساتی برای تساوی جنسیت

منحیث جزئی از پروسه تغییرات دوره مابعد از نژاد پرستی سازمانهای جامعه مدنی، مخصوصاً سازمانهای زنان دست بهم دادند تا در ساختارهای حکومت جدید سهمگیری مساویانه زنان و مدنظر گرفتن موضوعات جنسیت را شامل سازند. «سند اساسی دفاع جمهوری افریقای جنوبی» و پروسه های دفاعی، هر دو در پالیسیهای دفاعی افریقای جنوبی موضوعات جنسیت را مدغم ساختند. در سند اساسی برای عدم جنسیت گرایی و برای اقدام التزامی بشمول تأمین حقی که زن در همه سطوح نظامی خدمت کند، مطالبه شده است. پروسه بررسی دفاعی روی ضرورت توجه به مسائل اذیت و آزار جنسی روشنی می اندازد و فضائی را ایجاد مینماید که در آن زنان پذیرفته شوند و به آنها احترام گذاشته شود.

در قسمت موضوعات اساسی جنسیت و برای سهمگیری بیشتر زنان به ابتکاراتی دست زده شد:

- زنان در وزارت دفاع و دارالانشای دفاعی در مقام های عالی مقرر شدند تا تعهد نسبت به تساوی جنسیت نشان داده شود و از آن منحیث نقش نمونه یی استفاده شود؛
- ترینینگ جنسیت در همه سطوح وزارت دفاع برای پرسونل مهیا ساخته شد؛
- مردان و زنان پرسونل نظامی بطور مشترک تعلیم داده شدند تا روی تساوی حقوق و ضد

¹⁴⁸ Status of Wmen Canada, Gender-Based Analysis: Performet of ist Application, Status of Women Canda, Ottawa, 2003, available online at http://www.swc-cfc-gc-ca/pubs/gbaperformance/gbaperformance_e.pdf

¹⁴⁹ Women and Equality Unit, UK Department of Trade and Industry, Gender Impact Assessment, 2002, pp.12.13.

- جنسیت گرایی تأکید صورت گیرد؛
- پالیسی پرسونل که مستقیماً بر زنان تأثیرگذار بود، تغییر داده شد، مانند پالیسی هاییکه به رخصتی دوره حاملگی و دریافت حقوق برای متعلقین پرسونل نیروهای نظامی رابطه داشتند؛
- یک نهاد مرکزی مسائل جنسیت جهت تأمین حقوق مساوی ایجاد گردید؛
- یک فوروم جنسیت تأسیس گردید تا پالیسیهای جنسیت را در سطوح پایین وزارت دفاع تطبیق کند؛
- یک تلفون عاجل در بین نیروهای دفاعی ساخته شد تا به اسرع وقت به اذیت و ازار جنسی و خشونت علیه زنان رسیدگی صورت گیرد.
- میزبانی اجتماع سالانه سازمان «زنان در میز مذاکره برای صلح» که در آن زنان نیروهای مسلح و جامعه مدنی گرد هم می آیند تا روی موضوعات مردم و امنیت بحث کنند، به عهده وزیر دفاع گذاشته شد.

منبع:

Anderlini, Sanam Naraghi and Camille Pampell Conaw, Negotiating the Transition to Democracy and Reforming the Security Sector: The Vital Contributions of the South African Women, Women Waging Peace Policy Commission, Washington DC, 2004.

سهمگیری زنان مساوات و امنیت را افزایش می بخشد

برای اینکه یک سکنتور امنیتی دیموکراتیک و همجانبه را ایجاد کرد، لازم است تا تأسیسات امنیتی از لحاظ مردم از نمایندگی مساوی برخوردار باشند. از اینکه در تأسیسات امنیتی نمایندگی مردان از حد خیلی زیاد میباشد به اقدام لازم باید دست زده شود تا سهمگیری زنان نیز افزایش یابد. زنان نه تنها برای سهمگیری کامل در تأسیسات بخش امنیت و پروسه های اصلاحات حق دارند، طوریکه در میثاق های مختلف بین المللی درج است (چوکات ۱۰ - ۶ ملاحظه شود)، بلکه سهمگیری آنها در بخش امنیت تأثیرات مثبتی با خود همراه دارد.

چوکات ۱۰ - ۶

میثاق های بین المللی مربوط به مسائل جنسیت

ابزارها و قوانین بین المللی روی موضوعات جنسیت برای جلب توجه و دفاع از حقوق اهمیت کلیدی دارند:

فیسنامه شماره ۱۳۲۵ شورای امنیت ملل متحد «زنان، صلح و امنیت» که در سال ۲۰۰۰ به تصویب رسید، سهمگیری مساویانه و کامل زنان را در همه سطوح فعالیتهای صلح و امنیت و ادغام کامل موضوعات جنسیت را در مسائل حفظ صلح، مذاکرات صلح و پروسه بازسازی بعد از درگیری سفارش میدهد.

اعلامیه Windhoek و پلان عمل نامیبیا (۲۰۰۰)

این اعلامیه برای ادغام کامل سهمگیری زنان در همه جنبه های پروسه های صلح و حفظ صلح مطالبه مینماید.

اعلامیه پیکینگ و پلاتفورم عمل (۱۹۹۵)

هدف این اعلامیه عبارت است از: نیل به توازن جنسیت در ارگانهای عدلی بین المللی؛ ترینینگ برای قاضیان، مدعی العموم (خارنوالان) و مقامات دیگر در مسائل جنسیت؛ کاهش مصارف مالی و کنترل رسیدگی به تسلیحات؛ و ترینینگ برای نیروهای حفظ صلح در مسائل حساس جنسیت.

اعلامیه از بین بردن خشونت علیه زنان (۱۹۹۳)

این اعلامیه انکشاف و توسعه تعزیرات جزائی را در قوانین داخلی مطالبه مینماید تا به خشونت علیه زنان توجه صورت گیرد؛ رویدست گرفتن اقدامات را سفارش می کند که نیروهای مجری قانون و مامورین امور عامه در مسائل نیازهای زنان ترینینگ شوند و به اقدامات مناسب دست زده شود تا تعصب و پیش قضاوتی بر مبنای جنسیت از بین برود.

منشور از بین بردن تمام اشکال تبعیض علیه زنان بشمول پروتوکول (۱۹۷۹)

این منشور مطالبه مینماید که: زنان باید در طرح و تسوید و تطبیق پالیسی حکومت سهم داشته باشند؛ زنان باید در تمام سطوح حکومت ماموریت های عامه را عهده دار شوند؛ حقوق قانونی زنان تأمین گردد؛ مسولین امور و تأسیسات از تبعیض برضد زنان خود داری کنند؛ و احکام قانون جزائی ملی که جنبه های تبعیض علیه زنان را اجازه دهد، فسخ شود.

برای معلومات بیشتر روی میثاق های جنسیت مربوط به اصلاحات بخش امنیت لطفاً به قوانین بین المللی و منطقوی و ابراز های مربوط بخش امنیت و جنسیت که در نشرات UN-، DCAF ، OSCE/ODIHR ، INSTRAW درج می باشند مراجعه کنید.

منبع:

UN-INSTRAW, Gender and Security Reform: International Agreements.

<http://www.un->

[instraw.org/en/index.php?option=conten&task=blogcategory&id=159&Itemid=218](http://www.instraw.org/en/index.php?option=conten&task=blogcategory&id=159&Itemid=218)

افزایش پرسونل اناث در تأسیسات بخش امنیت منتج په ایجاد بخش امنیتی بیشتر همجانبه و دیموکراتیک گردیده و زمینه را برای تأمین بهتر امنیت برای همه مساعد میسازد. در سال ۲۰۰۳ در ایالات متحد امریکا مرکز امور زنان و پالیسی سازی راجع به وضعیت جاری زنان، مردان و موضوعات پولیسی بررسی مفصلی را براه انداخت.¹⁵⁰

این بررسی به نتایج ذیل رسید:

- افسران اناث مانند همکاران ذکور شان دارای قابلیت و کفایت میباشند؛
- افسران اناث کمتر علاقمند به استفاده از قوه زیاد میباشند؛
- افسران زن امور پولیسی را که منفعت جامعه در آن نهفته باشد تطبیق می کنند.

داشتن شمار زیاد افسران اناث، جوابگویی نیروی مجری قانون در برابر خشونت علیه زنان را اصلاح میسازد. حضور بیشتر افسران زن مشکلات از ناحیه تبعیض جنسی و اذیت و آزار جنسی در داخل اداره مجری قانون را کاهش میدهد.

¹⁵⁰ National Center for Women and Policing, Hiring & Retaining more Women: the Advantage to law enforcement agencies, 2003, <http://www.womenandpolicing.org/pdf/NewAdvantagesReprot.pdf>

بطور مثال، در تحقیق سال ۲۰۰۲ راجع به هفت اداره پولیس ایالات متحد امریکا، نشان داده شد که در ادعاء های مبنی بر استفاده از تشدید قوه، تنها دو در صد افسران اناث سهم داشتند (در این ادارات شمار افسران اناث به ۱۲ درصد میرسید). در حالیکه به افسران ذکور هشت برابر بیشتر از زنان در ادعاء های مبنی بر استفاده از تشدید قوه سهم داشتند. علاوه بر این مردم محلات بیشتر از عملکرد و سلوک افسران زن راضی بودند تا از مردان.¹⁵¹

چوکات ۱۰-۷

مردان در نیروهای پولیس¹⁵³

کشور	ذکور (%)
ترکیه	۹۶،۸
ایالات متحد امریکا	۹۰
مالیزیا	۸۹،۹
سویدن	۶۶

چوکات ۱۰-۸

زنان در نیروهای اردو¹⁵²

کشور	اناث (%)
لاتویا	۱۸،۲
ایالات متحد امریکا	۱۰،۵
ترکیه	۳،۱
پولند	۰،۵

طوریکه وضعیت فوق مطالعه میشود طبقه ذکور در پولیس، بخش اردو، محافظین سرحدی، مسائل عدلی، حکومت و دیگر بخش های امنیتی و تأسیسات امنیتی بیشتر از حد سهم دارد.

این مسأله در بخش های دیگر تأسیسات امنیتی نیز صدق میکند. در عملیات حفظ صلح ملل متحد شمار زنان در نیروهای نظامی کمتر از دو درصد و در نیروهای پولیسی کمتر از پنج در صد همه نیروهای موجود را تشکیل میدهد.¹⁵⁴ بصورت کل بادر نظر داشت حد وسط بین المللی زنان، در پارلمان ها فیصدی نمایندگی شان بیشتر است، طوریکه تا اکتوبر ۲۰۰۶ به ۱۶،۹ درصد میرسید (باوجودیکه این شمار تا هنوز هم پایین پائین میباشد).¹⁵⁵ به ندرت زنان بحیث وزیر دفاع مقرر میشوند. در سال ۲۰۰۵ در سطح جهانی تنها ۱۲ تن (۶،۶ در صد) از وزیران دفاع و ۲۹ تن (۱۵،۸ در صد) از وزیران عدلیه را زنان تشکیل میدادند.¹⁵⁶

حتی اگر زنان در امور امنیتی، مثلاً در بخش پولیس هم سهم دارند آنها بیشتر به «مسائل مربوط به زن» گماشته میشوند، مثلاً در خشونت های داخلی یا تلاشی باندیان اناث و غیره. همچنان به آنها به وظایف ضعیف و یا وظایفی که به اصطلاح «زنانه» شناخته میشوند، مثلاً امور سکرتری و غیره، داده میشود. طور مثال، در سیرالیون باوجودیکه زنان استخدام میشوند و باوجود ترینیگ مسائل جنسیت، پولیس اناث سطوح پایین، بعض اوقات به وظایفی چون آشپزی برای مردان گماشته میشوند.¹⁵⁷ این

¹⁵¹ Ibid. PP 4-7

¹⁵² - عملیات حفظ صلح اداره ملل متحد، مجموعه منابع موضوعات مربوط به جنسیت برای عملیات حفظ صلح، نیویارک، ۲۰۰۴، صفحه ۱۴۶

¹⁵³ NATO, Percentage of Military Service Women 2006

http://www.nato.int/issues/wmen:nato/perc:fem_soödiars-2006.jpg

¹⁵⁴ Guehenno, Jean-Maria, Statement to the Security Council Open Debate on the Implementation of Resolution 1325 (2000) on Women, Peace and Security. Un Secretariat, New York 2006, available online at

<http://www.ipu.org/wm-e/world.htm>

¹⁵⁵ Inter-Parliamentary Union, Women in National Parliaments, 2006 <http://www.ipu.org/wmn-e/world.htm>

¹⁵⁶ Inter-Parliamentary Union, Women in Politics 2005. IPU and UN DPI, Geneva, 2005,

http://www.ipu.org/pdf/publications/wmnmap05_en.pdf

¹⁵⁷ Naraghi, Sanam and Camille Pampell Conaway. "Security Sector Reform in Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action, International Alert, London, 2004, p.35.

مسأله واضح میسازد که تنهاکفایت نمیکند که زنان بیشتر در نیروهای امنیتی استخدام شوند، بلکه برای رشد و ارتقای آنها به مقامات بلند پایه و سطح تصمیم گیری زمینه سازی شود.

ملکی های اناث و سازمان های زنان

زنان منحصیث افراد ملکی جامعه، سازمان های زنان و سازمان هایی که روی مسائل جنسیت کار میکنند، همه و همه در ایجاد امنیت در سطح مختلف جامعه، چه ملی، منطقوی و چه بین المللی، نقش کلیدی دارند. در ساحة وسیع خلع سلاح، زنان قادر شده اند تا در جمع آوری اسلحه و بلندبردن سطح آگاهی تلاش های وسیعی بخرچ دهند. در منطقه گرمش البانیا زنان بسیج شدند و در یک برنامه UNDP تحت شعار جمع آوری اسلحه در بدل انکشاف نقش اساسی بازی نمودند. در این برنامه در بدل کار ها و پروژه های انکشافی برای قراء و قصبات در حدود شش هزار اسلحه و ۱۳۷ تن مهمات به ارزش یک ملیون دالر امریکایی جمع آوری شد.¹⁵⁸

در سرتاسر جهان سازمانهای جامعه مدنی زنان منحصیث پل بین زنان و مردان و نیازهای مخصوص امنیتی شان و بین پالیسی سازان در سطح ملی و بین المللی خدمت میکنند. این سازمان ها اکثر خود شان شبکه های مردمی دارند که به کمک آنها نیازهای اساسی مردم را در قراء و قصبات و محلات شناسایی میکنند. بطور مثال از طریق مشوره با زنان و سازمان های زنان میتوان یک سلسله معلومات قبلی را جمع آوری نمود که چه مسائل سبب بروز درگیری میشود تا از تماس به آن خود داری صورت گیرد. سازمانهای های زنان همچنان در جمع آوری اسناد راجع به تشدید تبعیض و خشونت علیه زنان و همچنان مواد تبلیغاتی میدیا در جبهه مقدم قرار دارند. این تشدد شاید علت اصلی درگیری باشد، مثلاً در اوایل ۱۹۸۹ در کوزوو وقایع تجاوز بر زنان رو به افزایش بود.¹⁵⁹

سازمانهای جامعه مدنی زنان همچنان در تأمین امنیت برای مردان نیز فعال اند، مثلاً در افریقای جنوبی در دهه ۱۹۸۰ در کمپاین برای خاتمه دادن به جلب و احضار برای خدمت عسکری که رهبری به عهده زنان بود و از طرف سازمان های زنان حمایت میشد ار مادران خواسته شد تا دست به اقدام زده و از حکومت بخواهند تا از جلب و احضار پسران شان صرف نظر کند.¹⁶⁰ سازمانهای زنان مانند

New

Profile and Women in Block در اسرائیل و اتحادیه کمیته های مادران عساکر روسی در روسیه به طرفداری از حقوق مجلوبین عسکری و حفظ حقوق آنها بشمول خاتمه دادن به تبعیض و اذیت و آزار و خدمت عسکری جبری قدم علم نموده اند.

همانطوریکه سازمانهای زنان در موضوعات تأمین امنیت نقش کلیدی دارند آنها میتوانند در قسمت نظارت بر بخش امنیت نیز سهم مهمی داشته باشند. سهمگیری سازمانهای زن در میکانیزم های نظارتی عامه رسمی و غیررسمی یکی از این نقشها میباشد.

¹⁵⁸ Ibid, p 37

¹⁵⁹ Schmeidl, Ssan and Eugene Piza- Gender and Conflict Early Warning: A Framwork for Action; International Alert, London, 2002, p.13.

¹⁶⁰ Anderlini, Sanam Naraghi and Camille Pampell Conaway, Negotiating the Tranaction to Democracy and Reforming the Security Sector: The Vital Contributions of South African Women Waging Peace Policy Commission, Washington DC, 2004.p.8.

پروژه های اصلاحات بخش امنیت و اقدامات نظارت بخش امنیت بهترین فرصت هایی اند که موضوعات مربوط به جنسیت را در بخش امنیت طرح ریزی، طرفداری و نظارت نمود.¹⁶¹

تحقیق و جمع آوری اسناد موضوعات جنسیت

در حالت فعلی راجع به جنسیت و موضوعات نظارت بر بخش امنیت تحقیقات خیلی اندکی وجود دارد. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند به ابتکار دست زده و درسها و تجاربی را که از پروژه های اصلاحات بخش امنیت در گذشته بدست آمده جمع آوری و تألیف نمایند و یا راجع به موضوع مشخص جنسیت و امنیت بطور جداگانه به تحقیق بپردازند. علاوه بر آن سازمانهای جامعه مدنی میتوانند از طریق جمع آوری اسناد در باره تخطی های حقوق بشری بشمول خشونت علیه زنان و دختران توسط پرسنل بخش امنیت در نظارت بخش امنیت نقش مهمی را بازی نمایند. این نوع معلومات و احصائیه ها برای جلب توجه به اصلاح پالیسی نهایت ضروری میباشد.

انواع دیگر تحقیقات و جمع آوری اسناد که میتوان آنها را رویدست گرفت قرار ذیل اند:

- جمع آوری احصائیه ها پیرامون زنانی که در تأسیسات بخش امنیت کار میکنند، بشمول نوعیت و سطح استخدام آنها؛
- براه اندازی تفتیش و ارزیابی ها در باره تأسیسات بخش امنیت (چوکتهای ۱۰ - ۱۰ و ۱۰ - ۱۱ را ملاحظه فرمایید)؛
- براه اندازی تحلیل بودجوی: معلوم حاصل نمایید که آیا بنیه مالی کافی برای موضوعات جنسیت تخصیص داده شده است و یا خیر.

چوکات ۱۰ - ۹

مشوره ها برای مدغم ساختن مسائل جنسیت در تحقیق

- همیشه اطلاعات را بر اساس جنسیت، عمر، نژاد یا قومیت و فکتورهای دیگری درجه بندی کنید.
- تفاوت بین نیازهای امنیتی مردان و زنان، دختران و پسران را مدنظر بگیرید.
- همه کارگردانان کلیدی را شامل سازید و گروه های مورد هدف را تعیین کنید و نمونه های مختلف را سروی کنید. در قسمت شمولیت زنان و دختران توجه خاص نمایید.
- یک پروژه تحقیقی توانمند را ایجاد کنید. بهتر است که با مردم یک جا به تحقیق بپردازید نه در باره آنها.
- میتوهای تحقیق را اکه از لحاظ کیفیت «غیر سنتی» باشند مدنظر بگیرید.
- تحقیقی را طرح ریزی کنید که تأثیر خاصی داشته باشد و پالیسی ها و برنامه ها را تغییر بدهد تا امنیت زنان و دختران بهبود یابد.

برای معلومات بیشتر UN-INSTRAW Gender Research Guide را که در صفحه ذیل یافته می توانید، ملاحظه

¹⁶¹ - برای معلومات بیشتر درباره میثاق های جنسیت مربوط به اصلاحات بخش امنیت لطفاً به قوانین بی المللی و منطقوی و ابزار های مربوط بخش امنیت و جنسیت که در نشرات DCAF، UN-INSTRAW، OSCE/ODIHR درج می باشند مراجعه کنید. این اصلاحات را در صفحه ذیل یافته می توانید:

کنید:

<http://www.un-instraw.org/en/index.php?option=content&task=view&id=1051&Itemid=247>

وضعیت جنسیت در سازمان خود شما

سازمانهای جامعه مدنی با تجربه و بدون تجربه که روی موضوعات جنسیت کار میکنند میتوانند با نظراندازی به وضع جنسیت در داخل سازمان خود شروع بکار نمایند و ببینند که خود آنها تا کدام حدود جوابگوی خواسته های مربوطه به مسائل جنسیت اند. قدم اول در این راستا تفتیش وضعیت تشکیلاتی از لحاظ جنسیت میباشد. هدف از چنین تفتیش بررسی پالیسی های داخلی و برنامه ها و کارمندان فعلی بوده تا دریافت که آیا سازمان مربوطه مسائل ذیل را دارند:

- نمایندگی مساویانه مردان و زنان در همه سطوح سازمان؛
- پالیسیها و عملکردهای قوای بشری برای استخدام، حفاظت و پیشرفت زنان؛
- پالیسیها و میکانیزمها برای جلوگیری و توجه به اذیت و آزار جنسی، تبعیض و خشونت؛
- ظرفیت های تخنیکی برای کار روی موضوعات جنسیت؛
- شامل ساختن موضوعات اساسی مربوط به جنسیت در پالیسیها، برنامه ها و ابتکارات؛
- فداکاری و ایثار و یا آماده شدن برای فداکاری، داشتن بنیه مالی کافی برای ابتکارات موضوعات مربوط به جنسیت.

چوکات ۱۰ - ۱۰

ابزارهای تفتیش و تدقیق مسائل جنسیت

ابزار های ذیل ستراتیژی ها و راهنمایی های قدم به قدم را ارائه میدارند تا به کمک آن تفتیش و تدقیق مسائل جنسیت در تأسیسات بخش امنیت راه اندازی شود:

- رساله ارزیابی خودی جنسیت - عبارت از راهنمایی میباشد برای سهمگیری تدقیق بر مبنای مسائل جنسیت که هدف آن اصلاح اجراءات سازمان با در نظر داشت تساوی جنسیت و توانمند ساختن زنان میباشد. (این رساله به زبانهای انگلیسی، فرانسوی، هسپانوی و پرتگالی در دسترس قرار دارد):

<http://www.snworld.org/cds/rgGsa/>

- مقدمه برای میتودولوژی تدقیق مسائل جنسیت: طرح و تطبیق آن در DFID Malawi - نویسنده آن Carolin Moser بوده، این نوشته میتودولوژی تدقیق جنسیت را تشریح مینماید و در آن مثالهای استفساری و دیگر عملکردها داده شده اند:

http://odi.org.uk/PPPG/publications/papers_reports/ODI_Moser_gender_audit_metodlogy.pdf

- تدقیق جنسیت: Questionnaire Handbook and Gender Audit Facilitator's Guide CD: این نوشتار و راهنما یک چوکات تحلیلی را ارائه داشته و به این منظور آماده شده تا برای یک ارزیابی خود سازمانی سوالات و پروسه پلان عمل را راهنمایی کند.

<http://www.interaction.org/pub/index.html#Gender>

طرفداری و مبارزه برای پالیسی های امنیتی جوابگو به مسائل جنسیت

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند از طریق نظارت بر پالیسهای امنیتی و تشویق برای شمولیت موضوعات جنسیت نقش محوری بازی نمایند.

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای ارزیابی مؤثر جنسیت جلب توجه نموده، خود در آن سهم گرفته و یا آنرا براه اندازند، تا تفاوت تأثیرات پالیسی های امنیتی بر زنان، مردان، پسران و دختران را تشخیص کنند (چوکات ۱۰ - ۱۱ را ملاحظه کنید). ارزیابی ها را میتوان روی پالیسیهای موجود براه انداخت و یا جدیداً به تأسیسات بخش امنیت پیشنهاد نمود. ولی ارزیابی ها زمانی بیشتر موفقیت آمیز اند که در مراحل اولی براه انداخته شوند تا در پالیسی ها تغییر ایجاد نمود و یا آنرا فسخ کرد.

راه دیگر این است که از اصلاحات برای جنسیت در بررسی پالیسی یا پروسه های مشاوره جانبداری کرد. در فیجی امنیت ملی حکومت و کمیته بررسی دفاع (NSDR) بعنوان جزئی از پروسه بررسی ۲۰۰۳ خود با سازمانهای غیرحکومتی زنان ملاقات نمود. بحث روی موضوعات ذیل متمرکز بود:

- پروسه بررسی چگونه براه انداخته شد؛
- بامردم مشوره صورت گرفت؛
- موضوعات منحصیث تهدید امنیتی شناسایی شد؛
- معیارها و نورم های بین المللی (بشمول موافقتنامه های بین المللی جنسیت) چگونه در برنامه دفاعی گنجانیده شدند.

چوکات ۱۰ - ۱۱

ارزیابی پالیسی بر مبنای مسائل جنسیت¹⁶²

سوالاتی که باید مطرح شوند	قدمها
<ul style="list-style-type: none"> • پالیسی ای را که باید به آن نایل آمد چه است و به منفعت چه کسی تمام میشود؟ • آیا پالیسی نیازهای مختلف امنیتی مردان، زنان، پسران و دختران را برآورده میسازد؟ آیا موضوعات خشونت بر مبنای جنسیت مانند خشونت داخلی و قاچاق انسانی مورد توجه قرار میگیرد؟ آیا برای جلوگیری از آنها به اقدامات دست زده میشود. • آیا تأکید بیشتر روی امنیت ملی یا بشری صورت میگیرد؟ • آیا پالیسی با موازین بین المللی، منطقوی و مصوبه های ملی موضوعات جنسیت برابر است؟ • آیا هدف از پالیسی از بین بردن نامساوات جنسیت است و یا ممانعت ها؟ اگر 	<p>قدم اول: تعریف موضوعات و اهداف</p>

¹⁶² Adapted fro: Women and Equality Unit, UK Department of Trade and Industry, National Committee for the Advancement of Women in Viet Nam, Gender Mainstreaming Guidelines in National Policy and Implementation: towards gender equality in Viet Nam through gender-responsive national policy and planning. Hanoi, 2004, pp47-48.

<http://vietnam.unfpa.org/documents/GenderMainstreamingGaidlinesInNationalPolicyformulationAndImplementat ion.pdf>

<ul style="list-style-type: none"> • چنین است، آیا باید تساوی جنسیت منحصراً هدف قرار داده شود؟ • آیا در پالیسی مسائل مربوط به جنسیت و مسائل حساس جنسیت شامل ساخته شده است؟ • مردان و زنان، سازمانهای جامعه مدنی جنسیت و سازمانهای مدنی زنان و وزارت امور زنان راجع به این موضوعات و نتایج چه می گویند؟ 	
<ul style="list-style-type: none"> • آیا چگونه با سهامداران و دارندگان گروه های مختلف زنان و مردان مشوره صورت میگیرد؟ • آیا سازمانهای مربوطه واقعاً صدای زنان و مردانی را منعکس میسازند که انتظار منفعت از این پالیسی را دارند؟ اگر نمیکند، پس ستراتیژی برای رسیدگی به آنها چیست؟ • از لحاظ جنسیت ساختار مردمیکه از این پالیسی متأثر میشوند چگونه است؟ • با در نظر داشت جنسیت، نژاد، معلولیت، عمر، دین و تمایل جنسی اطلاعات و معلومات احصائیوی چگونه جمع آوری شده میتواند؟ • برای فهمیدن این موضوع جدا از اطلاعات مربوط به جنسیت به کدام معلومات دیگر ضرورت است؟ • مشوره قبل از قبل چه خطرها را با خود همراه دارد؟ انتظارها و تصادم منافع را چگونه میتوان ترتیب و تنظیم نمود؟ 	<p>قدم دوم: جمع آوری اطلاعات</p>
<ul style="list-style-type: none"> • سفارش ها و هر امکان دیگر چگونه تأثیر مثبت یا منفی بالای زنان و مردان دارند؟ • آیا سفارشات یا هر امکان دیگر تصور سنتی یا کلیشه یی نظریات زنان و مردان را تقویه میکنند و یا مورد چالش قرار میدهند؟ • کدام امکان به مردان و زنان انتخاب و فرصت واقعی را میسر میسازد تا در جامعه به قوت ذاتی خود نایل آیند. • در صورتیکه یک گروه بر گروهی دیگر اثری منفی گذارد آیا نیاز به اعتدال دیده میشود و به چه اقدام باید دست زد تا تأثیرات منفی را کاهش داد و پالیسی بیشتر متوازن جنسیت را طرح نمود؟ 	<p>قدم سوم: طرح امکانات</p>
<ul style="list-style-type: none"> • برای مفاهمه چه نوع پیام ضروری است؟ • این پیغام به گروههای مختلف زنان و مردان چگونه میرسد؟ • آیا به اقدامات جداگانه نیاز است؟ • این پالیسی تعهدات حکومت را در برابر تساوی حقوق چگونه منعکس میسازد و آیا کدام پیام مخصوص در باره تساوی حقوق باید در آن گنجانیده شود؟ • آیا لهجه، سمبولها و مثالهای حساس برای جنسیت در مواد مفاهمه پالیسی بکار رفته اند؟ • آیا با مردان و زنانی که به زبانهای دیگر صحبت میکنند یا سواد ندارند چگونه 	<p>قدم چهارم: مفاهمه</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● مفاهمه می کنید؟ 	
<ul style="list-style-type: none"> ● آیا این پالیسی یا خدمت توسط کدام مردی یا زنی مورد تجربه قرار میگیرد و یا با آن برخورد متفاوت صورت میگیرد و آیا نژاد، معلولیت، عمر، دین و تمایلات جنسی روی این تفاوت تأثیر دارند؟ چه ترتیباتی رویدست گرفته میشود تا از آنهایکه بیرون از این ساحه باقی مانده اند رسیدگی نمود؟ ● آیا میتوان این خدمت را بطور مشترک عرضه نمود / بطور مثال، آیا شعبات دیگر حکومت یا سازمان محلی، منطقوی و بین المللی میتوانند در انجام این خدمت به زنان و مردان کمک کنند؟ ● آیا کسانیکه این پالیسی و یا خدمت را تطبیق میکنند از آنهاهی نمایندگی میکنند که در جامعه باید برای شان این خدمت عرضه شود؟ آیا زنان در پروسه تطبیق سهم مساویانه دارند؟ ● آیا منابع و امکانات (مالی و قوای بشری) کافی برای رسیدن به اهداف تساوی حقوق در اختیار گذاشته شده اند؟ ● آیا تطبیق کنندگان این پالیسی جوابگو به مسائل مربوط به جنسیت اند و از موضوعات بخصوص جنسیت آگاهی لازم دارند؟ 	<p>قدم پنجم: تطبیق</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● آیا ذکور و اناثی که از این پالیسی مستفید میشوند بطور مساویانه در پروسه نظارت سهم میگیرند؟ ● آیا در شرایط نظارت اقدامی برای تأمین مساوات و اقدامی برای رضایت استفاده کنندگان گنجانیده شده است؟ و آیا این شرایط حدودی را نشان میدهند که بر اساس آن پالیسی بطور موفقیت آمیز به نیاز های مختلف زنان و مردان توجه میکند؟ ● سازمانهای بیرونی ایکه از گروه های مختلف در جامعه نمایندگی میکنند چگونه میتوانند در نظارت نتایج پالیسی کمک کنند؟ ● در صورتیکه پالیسی هدف تساوی را طوریکه در آغاز یک پروژه تعریف شده برآورده نسازد و یا فرصت مساوی را برای زنان و مردان مساعد ننماید، در آن صورت برای راه اندازی یک تحقیق یا تغییر در پالیسی اقداماتی دیگری وجود دارد؟ 	<p>قدم ششم: نظارت</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● آیا پالیسی برای زنان و مردان فرصت مساوی را مساعد میسازد و از آن حمایت می نماید؟ آیا اهدافی که برای زنان و مردان تعیین شده برآورده شده اند؟ ● آیا یک گروه نسبت به گروه دیگر از منفعت بیشتر برخوردار شده است؟ در صورتیکه چنین باشد، چگونه میتوان آنرا متعادل ساخت؟ آیا امکانات بطور مساویانه برای این هدف تخصیص شد بود؟ ● تأثیرات عمومی بالای موفق و کیفیت زندگی زنان و مردان چه بوده اند؟ ● آیا در پروسه مردان و زنان سهم داشتند؟ آیا پروسه بطور مساویانه در صدد نظریات آنها شده و به آنها بطور مساویانه ارزش قایل شده است؟ ● آیا برای جمع آوری اطلاعات اضافی نیازمندی وجود دارد؟ و آیا ایجاب میکند که 	<p>قدم هفتم: ارزیابی</p>

<ul style="list-style-type: none"> • اهداف و شاخص ها را در پرتو تجربه دوباره عیار ساخت؟ • • برای پالیسی ها و خدمات آینده چه درس عبرت آموخته شده است؟ به چه کسی باید اطلاع داده شود و معلومات چگونه تقدیم گردد؟ 	
---	--

در نتیجه سازمانهای زنان به NSDR سفارشات شانرا تقدیم داشتند که در آن تقرر یک وزیر دایمی برای امور زنان در شورای امنیت و نمایندگی زنان در کمیته های امنیتی در سطح ولایات و ولسوالی شامل بود.¹⁶³

<p>چوکات ۱۰ - ۱۲</p> <p>طرفداری و مبارزه برای قوانین مربوط مسائل جنسیت: بوزنیا و هرزگوینا</p>
<p>در نتیجه مبارزه سازمانهای زنان در بوزنیا و هرزگوینا در سال ۲۰۰۳ قانون تساوی جنسیت به تصویب رسید.</p> <p>این قانون در تمام سطوح زندگی شخصی و عامه برای زنان و مردان حقوق مساوی را تعریف نموده، خشونت بر مبنای تبعیض جنسیت را منع قرار داد. این قانون بعنوان قانون تساوی جنسیت در سرتاسر جهان نمونه قرار گرفت.</p> <p>تسوید این قانون در حقیقت یک ابتکار داخلی بوزنیا و هرزیگوینا بود، با وجودیکه از لحاظ مالی توسط حکومت فنلند حمایت گردید. معاون وزیر حقوق بشری و مهاجرین و دو مرکز مسائل جنسیت از نزدیک در تسوید این قانون سهم داشتند.</p> <p style="text-align: right;">منبع:</p> <p>Kvinna till Kvinna, To Make Room for Changes- Peace Strategies from Women Organisations in Bosnia and Herzegovina, Kvinna, Stoockholm, 2006, p39.</p>

سازمانهای جامعه مدنی همچنان میتوانند امور ذیل را انجام دهند:

- مبارزه و طرفداری برای طرح و تطبیق پالیسیها و قوانینی که به خشونتها و تبعیض بر مبنای جنسیت توجه نمایند (چوکات شماره ۱۰ - ۱۲ را ملاحظه کنید)؛
- ایجاد ائتلاف سازمانهای جامعه مدنی ایکه روی موضوعات جنسیت کار میکنند (چوکات ۱۰ - ۱۳ ملاحظه شود) و جلب توجه مشترک پالیسی سازان؛
- بلند بردن سطح آگاهی عامه از طریق همکاری میدیا در باره تأثیرات پالیسی امنیتی مربوط به زنان و دختران؛
- سازماندهی جلسه های عامه به منظور گردهمایی پالیسی سازان و نمایندگان سازمانهای زنان تا روی پالیسی های امنیتی و اولویتهای امنیتی زنان بحث کنند؛

¹⁶³ Naraghi, Sanam and Camille Pampell Conaway, „Security Sector Reorm’ in Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action, International Alert, London, 2004, p.37

- همکاری با وزارت‌هایی که روی موضوعات زنان و جنسیت در مجموع متمرکز میشوند. زمینه سازی برای ترینینگ آنها در موضوعات امنیت و ایجاد یک کمپاین مشترک؛
- باهم آوردن فراهزبی نمایندگان پارلمانی اناث، ترینینگ آنها در بخش نظارت بر امنیت و اینکه چگونه آنها میتوانند موضوعات جنسیت را در پالیسی امنیتی شامل سازند؛
- تدویر ورکشاپها یا جلسه های معلوماتی برای اعضای کلیدی کمیته های امنیت و دفاع (به شمول زنان و مردان) در باره پالیسی جنسیت و امنیت؛
- مهیا ساختن مواد برای پالیسی سازان که اهمیت بنیادی جنسیت را در پالیسی امنیت روشن میسازند؛
- نظارت تطبیق قوانین و میثاقهای بین المللی، منطقوی و ملی پیرامون حقوق زنان و تساوی جنسیت.

چوکات ۱۰ - ۱۳

ائتلاف های سازمان های جامعه مدنی در رابطه با موضوعات جنسیت، صلح و امنیت

برای طرفداری، دفاع و تطبیق مؤثر پالیسی های جنسیت و امنیت، سازمانهای جامعه مدنی سرتاسر جهان دست بهم داده اند تا شبکه ها، گروه های کاری و سازمانهای داری چتر واحد ایجاد کنند.

طور مثال، «گروه سازمان غیرحکومتی زنان، صلح و امنیت» عبارت از ائتلاف یازده سازمان غیرحکومتی بین المللی و منطقوی میباشد که بطور موفقیت آمیز در تصویب فیصلنامه شماره ۱۳۲۵ شورای امنیت ملل متحد طرفداری نموده و اکنون برای تطبیق آن دست بکار شده است.

ائتلاف ها پیرامون موضوعات زنان، صلح و امنیت در حال حاضر در کانادا، ناروی سویدن و بریتانیا موجود میباشند. در کانادا «کمیته پیرامون مسائل زنان، صلح و امنیت» متشکل از اعضای پارلمانی، نمایندگان حکومت و جامعه مدنی میباشد.

منبع:

Valasek, Kristin, Securing Equality, Engendering Peace: a guide and planning on women, peace and security (UNSCR 1325), UN INSTRAW, Santon Domingo, 2006, p.32.

تطبیق ترینینگ جنسیت

انکشاف ظرفیت تأسیساتی و تشکیلاتی به منظور تعامل با موضوعات حساس جنسیت یکی از بنیاد های تساوی جنسیت میباشد. در سرتاسر جهان سازمانهای زنان و دیگر سازمانهای جامعه مدنی به اعضای بخش امنیت و ساختارهای نظارت مربوطه (اجرائیه، پارلمان، ارگان نظارتی مستقل مانند اداره سمع شکایات و تأسیسات مراقبت، بشمول رسانه های گروهی) در موضوعات جنسیت ترینینگ میدهند.

در نیپال از سال ۲۰۰۳ به این طرف یکی از سازمانهای زنان پیرامون قانون حقوق بشری بین المللی و میثاق های مربوط به حقوق زنان و اطفال به تقریباً ۲۰۰ تن از مقامات بلند پایه نظامی ترینینگ میدهد. سازمان مذکور یک برنامه فعالیت های دوجانبه را براه انداخته است که در آن پرسونل نظامی

بلند پایه و باشندگان قراء و قصبات سهم دارند. در این برنامه روی تأثیرات اذیت و آزار و خشونت نظامی روشنی انداخته شده و راه هایی را برای حفاظت مردم ملکی سراغ مینمایند.¹⁶⁴

یک سازمان بین الحکومتی اروپایی بنام «مرکز بین المللی برای انکشاف پالیسی مهاجرین» رساله و نصاب آموزشی ایرا در باره قاچاق انسانی برای پولیس، محافظین امنیتی و مامورین گمرکی در اتحادیه اروپا مهیا ساخته است. یکی از اهداف این پروژه گسترش همکاری بین پولیس، محافظین سرحدی و پرسونل سازمان های غیرحکومتی ملی و منطقوی میباشد. این ابتکار از همان میتودهایی کار میگیرد که در اروپای جنوبشرقی از آنها استفاده شده است.¹⁶⁵

چوکات ۱۰ - ۱۴

وسایل و برنامه های ترینینگ موضوعات جنسیت

برنامه اصلاحات جنسیت و بخش امنیت عبارت است از ابزار مخصوص برای نظارت مدنی بر بخش امنیت و جنسیت که معلومات تفصیلی را برای سازمانهای جامعه مدنی مهیا میسازد. در این برنامه همچنان برای ترینینگ پرسونل بخش امنیت ابزار های مدنظر گرفته شده است. مثلاً تهیه معلومات عملی در باره پلانگذاری، آمادگی، تطبیق و ارزیابی ترینینگ جنسیت. این برنامه در صفحه ذیل قابل دریافت میباشد:

<http://toolkit.endabuse.org>

برنامه مبارزه برضد قاچاق انسانی شامل ابزارهای چون قوانین بین المللی، ارزیابی، حفاظت، آموزش عامه و نظارت و ارزیابی میباشد. این برنامه در صفحه ذیل قابل دریافت میباشد:

http://www.unodc.org/pdf/Trafficking_toolkit_Oct06.pdf

برنامه منابع جنسیت برای ماموریت های حفظ صلح عبارت است از معلومات پسمنظری و ابزار های عملی که طی آن روی موضوعات جنسیت روشنی انداخته میشود. این برنامه در صفحه ذیل قابل دریافت میباشد:

<http://pbpu.unlb.org/pbpu/genderpack.aspx>

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند علاوه بر مهیا ساختن ترینینگ برای پرسونل بخش امنیت برای انکشاف ظرفیت کاری امور مربوط به جنسیت، این بخش را با ستراتیژی، ابزارها و میکانیزم ها مجهز سازند. مثالهای آن قرار ذیل اند:

- انکشاف نصاب ترینینگ معیاری در مسائل مربوط به جنسیت؛
- تشویق و جلب توجه به پالیسیهایی که اجرای ترینینگ همجنابه را دستور دهند؛

¹⁶⁴ Naraghi, Sanam and Camille Pampell Conaway, „Security Sector Reform“ in Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action, International Alert, London, 2004, p.36.

¹⁶⁵ International Center for Migration Policy Development, „Awareness Training on Trafficking in Human Beings for Police, Border Gaurds and Customs Officials in EU Member States, Accession and Candidate Countries and Development of a European Curriculum“, Conference Summary Report, 2006, available online at http://www.icmpd.org/fileadmin/IIMS-documents/ICMPD/Seminar_Report_ist_seminar.pdf

- تشویق و جلب توجه برای تهیه نمودن دستورالعمل، رساله ها و کتاب های جیبی در باره مسائل جنسیت تا پرسونل بخش امنیت از آن در وقت و زمان برای عملکردشان استفاده نموده بتوانند؛
- تشویق و جلب توجه برای ایجاد یک مقام یا مرجع با صلاحیت مسائل جنسیت که بتواند موضوعات مربوطه را بصورت درست هماهنگی نموده و برای رشد ظرفیت کاری تلاش نماید.

چوکات ۱۰- ۱۵ مشوره ها برای ترینینگ جنسیت

- مشارکت با سازمانهای زنان که در ترینینگ جنسیت تجربه دارند.
- در صورتیکه اکثریت اشتراک کنندگان کورس مردان باشند، ترینر مرد را مدنظر بگیرید.
- بهتر است که ترینر بلند سویه و مورد احترام اشتراک کنندگان باشد.
- خصوصیات کلتوری و پسمنظری اشتراک کنندگان را مدنظر بگیرید.
- به کورس آموزشی فضای شخصی بدهید. فلم نشان دهید. راجع به خشونت ها معلومات دست اول را ارائه کنید. در کورس از سخنران ها دعوت کنید.
- به کورس فضای عملی بدهید. روی این مسأله تمرکز کنید که چگونه موضوعات حساس جنسیت را در مسائل روزمره دخیل بسازید. زمینه را برای بازی نقش ها مساعد سازید. در گروپ های کوچک تمرین کنید.
- مردان و زنان را آموزش دهید. به هرکس آموزش دهید. خصوصاً به کسانی که در سطح بلند اداره قرار دارند.
- ترینینگ را ارزیابی کنید. بر اساس نتایج نصاب آموزشی را تغییر دهید.

مهیا ساختن ترینینگ برای نظارت بخش امنیت

زنان و سازمانهای زنان غالباً کارشناسان نیازهای بخش امنیت اند و دارای معلومات و تجربه ارزشمند اند که چگونه امنیت را در سطح محلات گسترده ساخت. ولی به زبان پالیسی امنیتی و یا ساختار تصمیم گیری بخش امنیت آشنایی زیادی ندارند. برای اینکه زنان نیز برای اشتراک در اصلاحات بخش امنیت مجهز گردند، باید برای آنان در موضوعات نظارت بخش امنیت ترینینگ مدنظر گرفته شود.

اشتراک کنندگان احتمالی ترینینگ عبارت اند از:

- اعضای انات پارلمان؛
- کارمندان انات وزارت های عدلیه، دفاع و امنیت؛
- کارمندان وزارت امور زنان و دیگر ارگان های حکومتی مربوط به امور جنسیت؛
- پرسونل سازمانهای زنان؛
- رهبران جامعه مدنی.

باوجودیکه هر ترینینگ باید با خصوصیت اشتراک کنندگان آن مناسبت داشته باشد، ولی هر ترینینگ شامل مواد ذیل شده میتواند: مقدمه راجع به اصطلاحات بخش امنیت و تیوری اساسی؛ پالیسیهای بخش امنیت؛ موضوعات بین المللی جنسیت و موافقتنامه های امنیتی؛ تأسیسات بخش امنیت، صلاحیت های

آنها و پروسه های تصمیم گیری؛ موضوعات جنسیت، موضوعات نظارت بر بخش امنیت و اصلاحات؛ مهارت های مؤثر برای جلب توجه و حمایت؛ تأثیر ارزیابی های جنسیت؛ مهارت های تحلیل بودجه (برای معلومات بیشتر فصل هشتم این کتاب را ملاحظه کنید).

چوکات ۱۰-۱۶

ترینینگ سازمان های زنان در موضوعات صلح و امنیت

در سال ۲۰۰۴ دو سازمان جامعه مدنی «International Alert and Initiative for Inklusive Security» در سطح بین المللی دست به هم داده و بطور مشترک برنامه ایرا بنام Inclusive Security, Sustainable Peace طرح ریزی نمودند، برنامه دفاع از حقوق و عمل. طبق بیان International Alert این برنامه منبع و وسیله ایست برای فعالین صلح، مدافعین حقوق و کار آموزان در کشورهای که در حالت درگیری قرار دارند و یا مابعد از آن و برای پالیسی سازان و کارمندان تأسیسات چندین جانبه و کشورهای اعانه دهنده و سازمانهای غیرحکومتی بین المللی.

این برنامه شامل موضوعات ذیل اند: مقدمه برای جلوگیری از درگیری، راه حل و بازسازی؛ موضوعات امنیتی (بشمول اصلاحات بخش امنیت)؛ عدالت، حکومتداری و جامعه مدنی؛ و حفاظت گروه های صدمه پذیر. هر بخش این برنامه دارای یک مقدمه برای موضوع مربوطه دارد و در آن استدال شده است که چرا زنان باید در این پروسه ها دخیل باشند و مثالهایی ارائه شده است که چگونه زنانی که در پروسه ایجاد صلح سهم دارند میتوانند به اقدامات ستراتیژیک دست زنند. در افغانستان، کولمبیا، نیپال و جنوب سودان براساس همین برنامه ترینینگ هایی صورت گرفته است.

منبع:

International Alert and Women Waging Peace, Inclusive Security, Sustainable Peace: A Toolkit for Advocacy and Action, International Alert, London, 2004, available online at http://www.international-alert.org/our_work/themes/gender_training.php

بلند بردن سطح آگاهی راجع به موضوعات جنسیت و امنیت

از اینکه در بحث ها روی امنیت اکثر از صحبت در باره زنان و یا جنسیت در مجموع جلوگیری صورت می گیرد، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند دست بکار شده و به بلند بردن سطح آگاهی در این باره بپردازند.

از تاریخ ۳۱ اکتوبر که سالروز تصویب فیصلنامه شماره ۱۳۲۵ شورای امنیت ملل متحد میباشد همه ساله در سرتاسر جهان بخاطر بلند بردن سطح آگاهی در باره موضوعات جنسیت، صلح و امنیت تجلیل بعمل می آید. بطور مثال در سال ۲۰۰۶ از این روز طی محافل مختلف استقبال صورت گرفت: نشست صلح در فیجی، نشست باز شورای امنیت ملل متحد در نیویارک، کنفرانس زن، صلح و پالیسی امنیت در سنتیاگو، کلفورنیا، بحث روی مسائل مربوط زنان در نمایندگی حفظ صلح ملل متحد در نیویارک و یک کمپاین نشراتی فیصلنامه ۱۳۲۵ در بروندی، لایبیریا، فلیپین و یوگندا.¹⁶⁶

مثال های دیگر چنین محافل قرار ذیل اند:

¹⁶⁶ PeaceWomen, October 2006:, Women, Peace and Security Events, <http://peacewomen.org/un/6thAnniversary/Oct06calendar.html>

- بلند بردن سطح آگاهی از طریق ابتکارات رسانه های گروهی؛
- ترنینگ ژورنالستان در باره موضوعات جنسیت و امنیت؛
- میزبانی ورکشاپ ها درباره جنسیت و اصلاحات بخش امنیت و نظارت برای پالیسی سازان، دانشمندان و نمایندگان جامعه مدنی؛
- دایر نمودن بحث میز مدور، سیمینارها یا جلسات بزرگ برای پرسونل ملکی بخش امنیت تا روی موضوعات جنسیت و امنیت و ایجاد اعتماد بحث کنند؛
- براه اندازی کمپاین ها برای موضوعات جنسیت و امنیت؛
- بعهده گرفتن مصارف تحقیق درباره موضوعات جنسیت و بخش امنیت و توزیع آن.

چوکات ۱۰ - ۱۷

شانزده روز فعالیت بر ضد خشونت مبنی بر جنسیت

این کمپاین بین المللی در سال ۱۹۹۱ شروع شد و هر سال بین ۲۵ نومبر (روز بین المللی از بین بردن خشونت علیه زنان) و دهم دسمبر (روز بین المللی حقوق بشر) برگزار میگردد. یکی از اهداف این کمپاین بلند بردن سطح آگاهی در باره خشونت بر مبنای جنسیت در سطوح محلی، ملی و بین المللی میباشد.

فعالتهایی که در سال ۲۰۰۶ صورت گرفت قرار ذیل اند:

- یک کنفرانس بین المللی در باره خشونت داخلی در پایتخت ارمنستان در ایروان؛
- یک تیاتر موسیقی در باره خشونت بر ضد زنان در آلمان؛
- یک نمایشگاه ساکت برای یاد بود از زنانی که در نتیجه خشونت های داخلی در هنگری کشته شده اند و بلند بردن سطح آگاهی در باره آن؛
- بحث های میزگرد در پوهنتون ها و فعالیت های هنری در روی سرکها، در صربستان؛
- یک برنامه تلویزیونی روی تسوید قانون در باره خشونت های داخلی و نمایش یک فلم در باره خشونت های داخلی، در تاجکستان.
- در بریتانیا ۱۳۰ هزار بازو بند سفید، ۲۰۰۰ پوستر و ۵۰ شعار بزرگ که جزئی از «کمپاین تکه بند سفید» بودند، توزیع شد، این کمپاین یک حرکت جهانی مردان بوده که هدف آن کاهش خشونت بر ضد زنان میباشد.

منبع:

Center for Women's Global Leadership.... 2006 International Calendar of Campaign Activites, 2006, <http://www.cwgl.rutgers.edu/16days/kit06/europe.html>

افزایش سهمگیری زنان

سازمان های جامعه مدنی میتوانند برای مطالبه پالیسی ها و عملکردهایی که سهمگیری زنان را در تأسیسات امنیتی و پروسه های اصلاحات بخش امنیت بیشتر میسازند، نقش فعالی را بازی نمایند.

یک مثال شگفت انگیز افزایش سهمگیری بیشتر زنان در بخش امنیت پروژه «جای کار جدید برای زنان» مورخ ۱۹۹۵ میباشد که در دبیارتمنت پولیس توکسن ایالات متحد امریکا به مرحله اجراء

درآمد. بعد از دو سال فیصدی شمولیت زنان در این اکادمی از ده به بیست و پنج فیصد بلند رفت و بعداً شمار مجلوبین اناث به مقایسه همقطاران ذکور شان تقریباً مساوی باقی ماند.¹⁶⁷

فعالیت هایی که منحصراً جزئی از این پروژه براه انداخته شد عبارت اند از:

- ارزیابی جای کار و سروی یک فضای غیرشناخته شده پیرامون اذیت و آزار جنسی؛
- جلب و استخدام فعالانۀ زنان و برای این هدف استفاده از وسایل مختلف تبلیغاتی مانند اعلانات در رسانه ها، پخش و توزیع اوراق تبلیغاتی، پوسترها و بروشورها که با تصاویر پولیس های زن و تبلیغات دیگر برای آنها مزین شده باشند؛
- تعویض مصاحبه استخدام به یک رویداد انتقادی انتراکتیف ویدویی و شامل ساختن افسران اناث در پروسه انتخاب؛
- عدم تحمل هرگونه اذیت و آزار جنسی؛
- ترینینگ الزامی مخصوص ۸ ساعته پولیس پیرامون مسائل اذیت و آزار جنسی؛
- ایجاد تغییرات در پروسیجر های عملیاتی معیاری بشمول یونیفورم و وسایل و تجهیزات و عیار ساختن نظام ترینینگ و غیره.

بصورت کل سازمان های جامعه مدنی میتوانند به مسائل ذیل توجه را جلب کنند:

- اصلاح پالیسی قوای بشری به منظور زمینه سازی برای استخدام، حفاظت و پیشرفت زنان و ایجاد تسهیلات در شرایط کار: پرستاری اطفال، اوقات تغییرپذیر کار و ضمانت برای رخصتی دوره امیدواری زنان با حفظ حقوق؛
- دست زدن به اقدامات الزامی: برنامه ها برای زمینه سازی جهت سپردن رهبری کاری به زنان و تقرر آنها در مقامات بلند پایه؛
- حفظ حقوق زنان برای کارکرد در همه سطوح و ساحه ها بشمول میدان جنگ؛
- حفظ حقوق همجنسبازان مرد و زن در همه ساحه های کاری.

سازمان های جامعه مدنی میتوانند از طریق ذیل دست بکار شوند:

- شمولیت کارشناسان امنیتی اناث در بحث های میزمدور، کنفرانس ها، نشرات و فعالیت های دیگر؛
- تشویق محصلین اناث تا در ساحه امنیتی شامل شوند؛
- مهیا ساختن معلومات راجع به برنامه های امنیتی برای محصلین اناث؛
- تشویق برای شامل ساختن موضوعات جنسیت در نصاب موسسات تعلیمات عالی راجع به مسائل امنیت؛
- ساختن برنامه های داخلی برای محصلین اناث در داخل تأسیسات امنیتی؛
- میزبانی نشست های معلوماتی راجع به استخدام در ساحه امنیتی؛
- سازمانهای جامعه مدنی ایکه فعالیت های امنیتی در محراق کار شان قرار دارد میتوانند فعالانۀ به جلب و استخدام زنان در داخل سازمان شان پردازند.

¹⁶⁷ Polisar, Chief Josef and Donna Milgram, „Recruiting; Integrating Women Police Officers: Strategies That Work’ in the Police Chief Magazin, October 1998

توجه به مسائل تبعیض و خشونت بر مبنای جنسیت

برای اطمینان مبنی بر اینکه بخش امنیت یک کارفرمای میراء از تبعیض است و برای جلوگیری از آن سعی و تلاش میورزد، خشونت علیه زنان و مردان را تحمل نکرده، آنرا مورد مجازات قرار میدهد. سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای ایجاد میکانیزم هایی کوشش کنند که مخصوصاً به مسائل تبعیض و خشونت بر مبنای جنسیت توجه دارند.

چوکات ۱۰ - ۱۸

ماموریت های پولیسی اناث

در بسیاری از کشورهای دنیا مثل بنگلادیش، برازیل، هند و تایلند برای ایجاد ماموریت های پولیس مخصوص زن و یا دفتر های مخصوص آنها گام هایی برداشته شده است. این نهاد ها در جواب به عدم توجه پولیس بطور مسلکی به خشونت علیه زنان ساخته شدند.

ماموریت های پولیس و دفاتر اناث معمولاً تعامل مخصوص با قربانیان خشونت دارند، مثلاً آنها میتوانند به افسران پولیس زن که در مسائل خشونت علیه زنان آموزش خاص یافته اند، بطور شخصی راجع به وضعیت شان صحبت کنند. وقتاً فوقتاً اصول و مقررات جدید در این ماموریت ها وضع و جاری میگردد تا به قربانیان خشونت رسیدگی مناسب صورت گیرد و آنها در آنجا احساس مصونیت کنند.

منبع:

UNIFEM, Not a Minute More: Ending Violence against Women, UNIFEM, New York, 2003, available online at http://www.unifem.org/attachments/products/312_book_comlete_eng-pdf

علاوتاً سازمانهای جامعه مدنی میتوانند به مسائل ذیل توجه را جلب کنند:

- پالیسی عدم تحمل تبعیض، اذیت و آزار و خشونت بر مبنای جنسیت؛
- تربیننگ جبری برای جلوگیری اذیت و آزار جنسی؛
- داشتن منابع مالی، پروسیجرها، کارمندان و دیگر منابع (مانند شماره تلیفون عاجل) جهت توجه به گزارش ها درباره تبعیض، اذیت و آزار جنسی و خشونت بر مبنای جنسیت؛
- قراردادن تبعیض، اذیت و آزار جنسی و خشونت در محراق کار؛
- داشتن منابع مالی، پروسیجر، کارمندان و نیروی بشری برای پولیس و سیستم عدلی جنایی بمنظور جلوگیری مؤثر از خشونت ها و جواب به آنها به اسرع وقت و مجازات مرتکبین خشونت بر مبنای جنسیت در جامعه؛
- تربیننگ الزامی در باره پروسیجر ها و جواب به خشونتها بر مبنای جنسیت به شمول خشونت های داخلی و قاچاق انسان.

اقدامات قانونی برای بهبودی امنیت زنان و دختران در زندان

دولت ها باید برای تأمین حفاظت زنان و دختران در برابر خشونت در محلهای بازداشت به اقدامات لازم دست زنند:

الف - طرح و تطبیق پالیسی ها و پروسیجرها برای جلوگیری، تحقیق و مجازات هر نوع خشونت جسمی، جنسی یا روحی چه توسط خود زندانیان و یا چه توسط کارمندان آن صورت میگیرد؛
ب - تدوین پروسیجرها برای گزارشدهی خشونت هاییکه زندانیان یا کارمندان زندان مرتکب میشوند؛
ج - حفاظت از تهدید و انتقام جویی برای کسانیکه از خشونت توسط زندانیان یا کارمندان آن گزارش میدهند؛

دال - ترینینگ برای کارمندان زندان که برای حفاظت زندانیان زن در برابر خشونت زندانیان دیگر یا کارمندان خود زندان گماشته میشوند. در این ترینینگ به آنها آموزش میشود که چگونه زندانیان را در برابر خشونت و سلوک های نامناسب حفاظت کنند؛

ه - جدایی زندانیان مرد از زن مطابق به حکم (8 a) منشور ملل متحد بعنوان حد اقل معیارهای سلوک با زندانیان؛

و - جدایی زندانیان خورد سال از کلان سالان مطابق به حکم (8d) منشور ملل متحد بعنوان حد اقل معیار های سلوک بازندانان.

ز - مراقبت زندانیان زن و دختر تنها و تنها توسط محافظین اناث، مطابق به حکم (53) منشور ملل متحده بعنوان حد اقل معیار سلوک با زندانیان.

در صورت وقوع خشونت های قبلی علیه زنان و دختران زندانی، دولت ها باید امکانات ذیل را تأمین کنند:

الف - زمینه سازی جهت دسترسی به پرسونل مسلکی و با کفایت برای تمام زندانیانی که از ناحیه خشونت قبلی جسمی، جنسی و روحی متضرر شده اند و ازین ناحیه رنج میبرند؛
ب - ترینینگ کارمندان زندان در موضوعاتی که از ناحیه خشونت های قبلی جسمی، جنسی یا روحی و یا تسهیلاتی موجود در زندان پیدا میشود؛
دال - مشوره کامل با کسانیکه با آنها ملاقات میکنند.

دولتها باید تأمین کنند که: زنان و دخترانیکه قربانی خشونت شده اند و یا با خطر خشونت روبرو اند از آزادی محروم ساخته نشوند.

باید برای آنها زمینه مساعد ساخته شود که در جا هایی زندگی کنند که در آنجا احساس مصونیت و امن کنند و دیگر با تهدید ها و خطرات خشونت روبرو نشوند.

منبع:

Quaker United Nation Office, 2005, Submission to the Study of the Secretary General of the United Nations on Violence against Women: Violence against Women and Girls in Prison, Quaker United Nations Office, Geneva

بعد از تحقیق مبنی بر اینکه کدام کارها را در رابطه با موضوعات جنسیت «باید انجام داد»، به عین سویه باید نکات ضعف را نیز در این قسمت شناسایی نمود. در رابطه با موضوعات جنسیت مهم ترین کارهایی که «نباید انجام داد» عبارت اند از:

- وقتی از موضوع جنسیت بحث میشود، هدف تنها زن نیست و یا عکس آن. تصور نکنید که از کسی بنابر «زن» بودن خود به موضوعات جنسیت علاقمند است و یا از آن معلومات دارد. در موضوع جنسیت زنها نیز به ترینینگ نیاز دارند.
- تصور نکنید که یک ترینینگ دوساعته موضوع جنسیت میتواند متضمن تساوی حقوق شود. ترینینگها باید عمیق باشند، وقت به وقت تجدید شده و تحت مراقبت و ارزیابی قرار گیرند و مطابق به پالیسی ها و تغییرات ساختاری قدم به پیش گزارند.
- از صورت کلیشه پی و بیولوژیکی جنسیت جلوگیری کنید. زنان طبیعتاً نسبت به مردان صلح دوست نیستند. و نه مردان طبیعتاً خشونت طلب اند.
- در مسائل جنسیت از جمله بندی هایی چون «زنان و اطفال» بهر صورت جلوگیری کنید. تصور نکنید زنانیکه قربانی خشونت اند با قربانیان خشونت «اطفال و مردان» در یک کتگوری قرار دارند.
- در مسائل جنسیت حتمی نیست که مسأله کار مشترک با زنان مطرح باشد. هدف از تساوی جنسیت تنها زمینه سازی کار برای زنان نبوده، بلکه جلوگیری خشونت علیه زنان و مردان و بلند بردن سطح آگاهی در قدم اول قرار دارد.
- برای تمرکز روی موضوعات اساسی جنسیت از کارکرد با زنان روگردان نشوید. پروژه هایی که مخصوصاً متمرکز به زنان اند برای تأمین تساوی حقوق اهمیت کلیدی دارند.

نتیجه:

برای اینکه از خدمات به اصطلاح قالبی پا فراتر گذاشته شود و موضوعات جنسیت در نظارت بر بخش امنیت مدنظر گرفته شود ایجاب خواست و اراده سیاسی و منابع و امکانات را مینماید. ولی طوریکه در آغاز این فصل یاد آوری شد، مفاد و ثمر چنین یک امر خیلی زیاد است. سازمان های جامعه مدنی. تأسیسات بخش امنیت و مردم عام در مجموع میخواهند از فهم رو به ازدیاد جنسیت مفاد ببرند، از جمله کاهش خشونت بر مبنای جنسیت.

راه ها و امکانات خیلی زیادی وجود دارد که طی آن سازمانهای جامعه مدنی میتوانند مطابق به خواست موضوعات جنسیت کارکنند و برای مطالبه این داعیه جواب ارائه نمایند: دعوت از کارشناسان انانث در بخش امنیت جهت شرکت در بحث های میزمدور برای صحبت روی موضوعات امنیتی و نظارت بر بخش امنیت. با در نظر داشت این امر که موضوعات جنسیت تنها یک مسأله اضافی نه، بلکه یک بخش کلیدی نظارت همجانبه میباشد، میتوان به اقدامات مشخص دست زد تا یقیناً یک سکتر امنیت دیموکراتیک و حساس را ایجاد نمود.

آنچه را شما منحصیث یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

تحقیق و تهیه اسناد موضوعات جنسیت

- تفتش یا ارزیابی تأسیسات بخش امنیت یا پروسه اصلاحات بخش امنیت را بر مبنای موضوعات جنسیت بر اه اندازید

- تحلیل بودجوی برمبنای جنسیت را در بارهٔ بخش امنیت یا یک نهاد انفرادی مربوطه برآورد کنید
- درسها و تجارب عملی آموخته شده در بارهٔ موضوعات جنسیت و امنیت را جمع آوری کنید، بشمول جوابدهی به خشونت ها برمبنای جنسیت
- موضوعات جنسیت را در تحقیق بخش امنیت شامل سازید، بطور مثال درجه بندی اطلاعات بر اساس عمر، جنسیت و نژاد و نمونه های متنوع سروی را مهیا سازید

در سازمان خود نیز موضوعات جنسیت را مدنظر بگیرید

- در صدد ایجاد ظرفیت در موضوعات جنسیت شوید بشمول ترینینگ جنسیت و استخدام کارمندان با تجربه و متخصص در مسائل جنسیت
- سازمان خود را از لحاظ مسائل جنسیت تحت غور و تفتیش قرار دهید

از پالیسی های جوابگو به مسائل جنسیت طرفداری کنید

- راجع به پالیسی های موجود امنیتی ارزیابی برمبنای مسائل جنسیت را برآورد کنید
- در جریان بررسی پالیسی امنیتی یا پروسهٔ مشورتی مسائل مربوط به جنسیت را بیشتر روشن سازید. از شمولیت سازمانهای زنان در این پروسه ها طرفداری کنید
- برمبنای موضوعات جنسیت و امنیت ائتلاف متشکل از سازمان های جامعهٔ مدنی را بسازید و طور مشترک توجه پالیسی سازان را بخود جلب کنید
- راجع به موضوعات جنسیت برای پالیسی سازان بخش امنیت ورکشاپ ها یا نشست های معلوماتی تدویر نمایید
- از طریق همکاری با رسانه های گروهی راجع به ادغام موضوعات جنسیت در پالیسی های امنیتی نظریات عامه را تحریک نمایید.

ترینینگ جنسیت را مهیا سازید

- برای ارگان های نظارت بر بخش امنیت و پرسونل تأسیسات امنیت راجع به موضوعات جنسیت کورس های آموزشی را تدویر نمایید
- برای اعضای انات پارلمان و سازمان های زنان و مامورین انات حکومت و رهبران انات جامعهٔ مدنی ترینینگ اصلاحات بخش امنیت را تهیه کنید

بلند بردن سطح آگاهی در بارهٔ موضوعات جنسیت و امنیت

- به ژورنالیستان در موضوعات جنسیت و امنیت ترینینگ دهید
- میزبانی ورکشاپ ها، بحث های مدور، سمینارها یا جلسه های سالون های شهری را برای گردهم آوری افراد ملکی ها و پرسونل بخش امنیت بعهده گیرید تا روی موضوعات جنسیت و امنیت بحث صورت گیرد
- کمپاین ها راجع به موضوعات جنسیت و امنیت را برآورد کنید، مانند اینکه چگونه از خشونت مردان جوان مسلح جلوگیری بعمل آید

سهمگیری زنان را افزایش بخشید

- به اصلاحات پالیسی ها و عملکرد های قوای بشری تأسیسات بخش امنیت توجه نموده، زمینه استخدام، حفظ و پیشرفت کاری زنان را گسترده تر سازید
- با سازمانهای زنان همکاری کنید
- به استخدام فعالانه کارمندان اناث بپردازید که در قسمت موضوعات امنیتی کار میکنند
- در محافلی که شما آنرا سازماندهی مینمایید، کارشناسان امنیتی اناث را سهم سازید
- محصلین اناث را تشویق کنید که در ساحة امنیتی کار کنند

به تبعیض و خشونت ها بر مبنای جنسیت توجه نمایید

- در داخل بخش امنیت برای عدم تحمل پالیسی های تبعیض آمیز و عدم تحمل اذیت و آزار جنسی بر مبنای جنسیت جد و جهد کنید
- از اقدامات مخصوص مبنی بر جلوگیری از خشونت بر مبنای جنسیت و جوابدهی به آن جانبداری کنید، مانند ایجاد ماموریت پولیس مخصوص زنان
- در مهیا ساختن ترینینگ به پرسونل بخش امنیت در رابطه با موضوعات خشونت بر مبنای جنسیت کمک کنید

فصل

۱۱

JOHANNA MENDELSON FORMAN

حقوق بشری و نظارت بخش امنیت

۱۱

حقوق بشری و نظارت بخش امنیت

امنیت عامه یک موضوع حقوق بشری میباشد. امنیت یکی از مسوولیت های محوری یک دولت است تا در تأمین آن بذل مساعی نموده و برای حفاظت همه مردمیکه در حدود سرحدات آن زندگی میکنند طوری عمل کند که با حقوق بین المللی و نورم های داخلی همنا باشد. احترام به حقوق بشری و حاکمیت قانون باید جزء هر تلاشی باشد که برای اداره و اصلاح بخش امنیت صورت میگیرد. این خواست در لفظ آسان ولی در عمل مشکل میباشد. سازمانهای حقوق بشری در این قسمت در همکاری با حکومت و دیگر سازمان های جامعه مدنی نقش مهمی را بازی مینمایند تا احترام به حقوق بشری و حقوق قانونی اتباع محفوظ باقی ماند.

این فصل با بحث روی اینکه امنیت و حقوق بشری چگونه پیوندی باهم دارند و با توضیح راه هاییکه طی آن سازمانهای حقوق بشری در سطح ملی و بین المللی در این ساحه از هم چه تفاوت دارند به مسائل حقوق بشری و بخش امنیت اشاره مینماید. در حالیکه آنها در رابطه با نظارت مبنی بر مراعات حقوق بشری بین المللی در داخل دولتها نگران اند، گروه های حقوق بشری داخلی میتوانند در پروسه اصلاحات سهم مهمی داشته باشند. بناءً این فصل بعض اقداماتی را مورد بحث قرار خواهد داد که گروه های حقوق بشری و فعالین بتوانند به کمک آن در بخش امنیت نورم های حقوق بشری را رشد و انکشاف دهند.

حقوق بشری و امنیت

به دنبال جنگ سرد امنیت مفهوم جدید پیدا نمود، مفهومی که بیشتر بر امنیت بشری تأکید میکند تا به امنیت دولتی. باوجودیکه نادرست خواهد بود که ادعا کرد، برداشت از امنیت «بشر- محوری» بدون چالش میباشد، ولی باآنهم قابل یاد آور است که دوکترین امنیت «دولت - محوری» سنتی در بسیاری از کشورها با تغییرات مهمی روبرو میباشند و در جامعه بین المللی هم. این تحول بی مثال از برکت تلاش های جامعه مدنی میباشد که بر ضرورت امنیت بشری تأکید مینماید و استدلال میکند که حفاظت فردی باید هدف نهایی هر پالیسی امنیتی باشد. در سطح بین المللی گزارش انکشاف بشری سال ۱۹۹۴ یکی از بلند سویه ترین پیام هایی بشمار میرود که بر ضرورت «جهت - تغییری» امنیت از دولت ها به سوی امنیت بشری تأکید ورزید.¹⁶⁸

¹⁶⁸ UNDP, New Dimension of Human Development Report 1994, Oxford University Press, Oxford/New York, 1994, Chapter 2.

امنیت بشری و امنیت ملی دو پدیده ضدونقیض نیستند، بلکه عکس آن است: آنها ممد یکدیگر اند. ولی پالیسی‌هایی که امنیت دولت‌ها را تأمین میکنند بطور اتوماتیک منتج به تأمین امنیت مردم نمیشوند. در یک اقدام مبنی بر حقوق بشری برای پالیسی‌های عامه، افراد و گروه‌ها را منحیت‌دارندگان حقوق و دولت را منحیت‌جوابگو تعریف میکند. این روش افراد و گروه‌ها را منحیت‌صاحبان حقوق شناسایی مینماید و مطابقاً دولت را وظیفه‌دار تأمین این حقوق. دولت مکلف است که امتیازات و ادعا‌های قانونی صاحبان حقوق را برآورده سازد. باوجودیکه بحث در باره تفاوت‌ها بین امنیت بشری و حقوق بشری دوام دارد و این دو طرح بطور کلی مکمل یکدیگر اند، نه شبیه یکدیگر. بدون شک چوکات کاری حقوق بشری یکی از پیشرفته‌ترین چوکات‌هایی میباشد که صدمه‌پذیری و مطالبه‌های امنیتی بشر را تعریف میکند. براساس کمیسیون امنیت بشری، حقوق بشری در هسته‌آجندای امنیت بشری قرار دارد.¹⁶⁹ کوفی عنان، منشی عمومی سابق ملل متحد، در یک گزارش بیسابقه خود بنام «در دامن وسیع آزادی»، نیز از استقلال این دو طرح صحبت کرده بود: «ما بدون امنیت از انکشاف برخوردار نخواهیم شد، ما بدون انکشاف از امنیت برخوردار نخواهیم شد و ما بدون احترام به حقوق بشری از این دو برخوردار نخواهیم شد.»¹⁷⁰

چوکات ۱۱ - ۱ حقوق بشری چیست؟

- ضمانت‌های قانون جهانی
- مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- نورم‌های پذیرفته شده بین‌المللی برای حفاظت ارزش‌های انسانی (آزادی، مساوات، کرامت)
- حقوق فردی و در بعضی حالات گروهی (مثلاً حقوق اقلیت‌ها)
- در اعلامیه‌ها و میثاق‌های بین‌المللی قید شده اند
- دولت‌ها مکلف به آن اند

بر اساس هدایات حکومتداری خوب، انحصار قانونی استفاده از قوه در تصرف دولت است ولی این تنها در صورتی اعمال میشود که حقوق بشری شهروندان محفوظ نگهداشته شود. حدود استفاده از قوه توسط دولت بطور واضح در چوکات قانون بین‌المللی حقوق بشری قید شده است.

چوکات قانونی برای حقوق بشری

قوانین اساسی ملی چوکات را تعیین میکنند که در بین آن عملکرد حکومت صورت میگیرد. بسیاری از دولت‌ها عضو یک یا چندین موافقتنامه قانونی بین‌المللی میباشند که طی آن حقوق انفرادی حفاظت شده اند. حقوق بشری بین‌المللی راهی را نشان میدهد که طی آن دولت‌ها با افراد تحت کنترل خود تعامل مینمایند.

¹⁶⁹ Respecting human rights is at the core of protecting human security. "Commission on Human Security (2003): Human Security Now. Protecting and Empowering People, New York, p.10.

¹⁷⁰ See UN Doc.A/59/2005: In Larger Freedom: Toward Development, Security and Human Rights for All: Report of the Secretary-General, New York 21 March 2005: Para 17.

اعلامیه جهانی ملل متحد در باره حقوق بشری، هسته ساختار قانونی است که حقوق اساسی بشری حقوق بشری اساسی را ضمانت میکند. علاوه بر اعلامیه جهانی، قوانین حقوق بشری دیگری که در این کتاب قابل یاد آوری اند عبارت از هفت میثاق اساسی حقوق بشری و ارگانهای مربوطه آن میباشند.

اعلامیه جهانی حقوق بشر (UDHR)

اعلامیه جهانی حقوق اساسی بشری را فراتر از متن منشور ملل متحد، تعریف میکند. UDHR براساس قانون بین المللی الزامی نمیباشد، بآنهم بعضی از مواد آن مانند منع شکنجه و برده داری، امروز از موقف قانون بین المللی نافذ برخوردار اند. این اعلامیه شامل حقوق ذیل است که هر انسان باید از آن برخوردار باشد: حقوق مدنی و سیاسی مانند حفاظت مساوی بر اساس قانون، حق حیات و منع شکنجه و همچنان حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بشمول حق کار، حق دسترسی به خدمات صحتی و حق سهمگیری در حیات فرهنگی جامعه. این اعلامیه در عین وقت اعتراف میکند که دولتها میتوانند بمنظور «احترام به حقوق و مصالح عمومی یک جامعه دیموکراتیک» این حقوق را محدود سازند.¹⁷¹

اعلامیه جهانی حقوق بشر منحیث یک اعلامیه معیاری ای که دولتهای عضو ملل متحد باید به آن پایبند باشند تأثیر مقرراتی دارد. در حالیکه این اعلامیه از تأثیرات قانونی الزامی بی بهره است، میثاق های حقوق بشری ملل متحد برای دولتهایی که آنها را تصویب کرده مکلفیت های الزامی را بعهدہ آنها گذاشته است.

میثاق های بین المللی حقوق بشری

تا کنون هفت میثاق حقوق بشری وجود دارد که در چوکات ۱۱ - ۲ با تاریخ انفاذ و دولت های عضو آن فهرست شده است. این میثاق ها همراه با اعلامیه جهانی اساس و بنیاد قانون حقوق بشری را میسازد. همه این میثاق ها برای دولت هاییکه آنها امضاء و به تصویب رسانیده اند، الزامی میباشد (یعنی آنها منحیث قانون باید تطبیق کنند).¹⁷² دو میثاق دیگر یعنی میثاق معلولین و میثاق اشخاصی که قصداً لادرک ساخته شده اند، تا هنوز انفاذ نیافته اند. قانون و عملکرد های دولت هایی که از این اصول سرپیچی کنند، منحیث تخطی از معیار بین المللی شناخته میشود. این مکلفیت های قانونی به احتجاج های سازمان های جامعه مدنی برضد نقض های حقوق بشری، قانونیت میبخشند.

همچنان شماری از منشورهای منطوقی حقوق بشری وجود دارند که حتی از میکانیزم های تطبیقی قویتر برخوردار اند. بطور مثال، شورای اروپا برای دسترسی به محکمه مستقل و بین المللی جهت شکایت و دعوا پروسیجر فردی دارد. این محکمه با تصمیم نهایی خود میتواند فیصله الزامی کند که آیا دولتی از یک یا چندین حق سیاسی و مدنی تضمین شده در منشور اروپایی (ECHR) تخطی نموده است و یا خیر. به عین ترتیب، منشور حقوق بشری امریکایی (۱۹۷۸) که توسط سازمان دولت های امریکایی طرحریزی شده است، یک کمیسیون حقوق بشری جهت دریافت شکایات و یک محکمه حقوق بشری فی مابین دولتهای امریکایی دارد؛ اتحادیه افریقا راجع به حقوق بشری و حقوق مردم هم منشوری را به تصویب رسانیده است.¹⁷³

¹⁷¹ Buergenthal, T. and H.G. Maier, Public International Law, Minnesota University; St. Paul, 1990, p121.

¹⁷² - برای معلومات بیشتر به صفحه ذی مراجعه کنید: <http://www.ohchr.org>

¹⁷³ - برای معلومات بیشتر مبنی بر اینکه چگونه شکایات فردی حقوق بشری عرض شود به صفحه ذیل مراجعه کنید:

http://www.unesco.de/c_humanrights/

چوکات ۱۱ - ۲
ابزارهای عمده بین المللی برای حقوق بشری

		اعلامیه ها	تاریخ انفاذ
		اعلامیه جهانی حقوق بشری	۱۹۴۸
		اعلامیه ملل متحد راجع به حق و مسوولیت فرد	۱۹۹۹
میتاقهای بین المللی	تاریخ انفاذ	شماره تصویب	
منشور جلوگیری از کشتار دسته جمعی و مجازات آن	۱۹۵۱	۱۳۰	
منشور بین المللی برای از بین بردن تمام انواع تبعیض نژادی	۱۹۶۹	۱۷۳	
منشور بین المللی حقوق مدنی و سیاسی	۱۹۷۶	۱۶۰	
منشور بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	۱۹۷۶	۱۵۶	
منشور از بین بردن تمام انواع تبعیض برضد زنان	۱۹۸۱	۱۸۵	
منشور ضد شکنجه و دیگر انواع سلوک بیرحمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز	۱۹۸۷	۱۴۴	
منشور حفاظت حقوق همه کارگران مهاجر و اعضای خانواده های آنها	۲۰۰۳	۳۷	
منشور حقوق اطفال	۱۹۹۰	۱۹۳	
میتاق های منطقه ای	تاریخ انفاذ	شماره تصویب	
منشور اروپایی حقوق بشری	۱۹۵۰	۴۷	
منشور امریکایی حقوق بشری	۱۹۷۸	۲۴	
منشور افریقایی حقوق مردم و حقوق بشری	۱۹۸۶	۵۳	

«اعلامیه ۱۹۹۹ ملل متحد در باره حق و مسوولیت فردی، گروه ها و ارگان های جامعه برای حمایت و حفاظت حقوق بشری پذیرفته شده جهانی و آزادی های بنیادی» هم بر نقش محوری سازمان های

جامعه مدنی مبنی بر حمایت و حفاظت از حقوق بشری تأکید دارند. حقوقی که در این سند قید شده است، بنیاد اساسی سهمگیری سازمان جامعه مدنی در حمایت و حفاظت حقوق بشری در سطح ملی و بین المللی، را پایگذاری میکنند. این حقوق اعلامیه جهانی حقوق بشری و دیگر ابزار های حقوق بشری را تقویه مینمایند. در حالیکه این اعلامیه نیز قانوناً الزامی نمیشد، ولی از اینکه بر نقش فردی شهروندان برای طرفداری از حقوق بشری تأکید دارد از اهمیت بسزائی برخوردار میباشد. خصوصاً ماده ۱۸ (۲) آن بیان میدارد که:

«افراد، گروه ها و سازمانهای غیرحکومتی برای حفاظت دیموکراسی، رشد حقوق بشری و آزادی های بنیادی نقش و مسوولیت مهمی را بازی میکنند و در رشد و پیشرفت جوامع، تأسیسات و پروسه های دیموکراتیک سهم بارزی دارند.»¹⁷⁴

گروه های حقوق بشری و دولت

گروه های حقوق بشری معمولاً منحیث دشمنان بخش امنیت تلقی میگردند. در بسیاری از مناطق جهان این سخن حقیقت دارد، زیرا در آنجا اکثر مرتکبین خشونت ها نیروهای بخش امنیتی میباشند و آنها اند که حقوق بشری را نقض میکنند. بناءً برای جامعه حقوق بشری یکی از چالش های عمده در اصلاحات بخش امنیت، سراغ راه هایبست که چگونه اعتماد را بین گروه های حقوق بشری و تأسیسات بخش امنیت پیدا نماید. از این لحاظ نگرانی ها در باره امنیت شهروندان و حفاظت حقوق فردی مطابق به قانون بین المللی جزئی از دیالوگ گسترده در رابطه با منجمت و اصلاح خود بخش امنیت شده است.

اصلاح بخش امنیت یک پروسه سیاسی میباشد. ترتیبات این پروسه توسط دولت گرفته شده و تعیین میکند که چه کسی از این اصلاحات منفعت میبرد. حکومت است که سرعت پیشرفت اصلاحات را تعیین نموده و محتوای نوع تغییراتی را که در بخش امنیت پیاده میگردد مهیا میسازد. سازمان های جامعه مدنی که برای حفاظت حقوق بشری مبارزه میکنند مسوولیت مهمی بعهده دارند تا در شکل دهی نتایج اصلاحات کمک کنند. اینکه گروه های حقوق بشری تا کدام حد میتوانند در این پروسه نفوذ داشته باشند مربوطه به وضعیت ذیل میباشد:

- قوت و ضعف حکومت؛
- چگونگی صلاحیت برای اصلاحات، بطور مثال: براساس یک موافقتنامه صلح یا در نتیجه فیصله پارلمانی؛
- آیا برای سازمانهای غیرحکومتی فضای سیاسی وجود دارد تا پروسه اصلاحات را نظارت کنند.

گروه های حقوق بشری ایکه منحیث جزئی از جامعه مدنی کار میکنند سه هدف کلیدی دارند:

- تأمین حسابدگی حکومت از طریق مراقبت و نظارت بر بخش امنیت؛
- مهیا ساختن وسایل و امکانات برای شهروندان تا برای اعاده حقوق شان اقامه دعوا کنند؛
- ایجاد میکانیزم های جلوگیری تا بعد از این اجازه ندهند که نیروهای امنیتی برضد شهروندان از خشونت و تجاوز کار گیرند.

¹⁷⁴ <http://www.unhchr.ch/huridocda/hunridoca.nsf/symbol/A.RES.53.144.En>

- سازمان های های جامعه مدنی در دولت هایی که از حالت جنگ بطرف صلح در حال انتقال قرار دارند، غالباً تلاش های شانرا با جامعه بین المللی شریک میسازند تا در ایجاد میکانیسم هایی کمک کنند که قانون حقوق بشری را مستحکم میسازند. همچنان آنها با بزرگان قراء و قصابات کار میکنند تا وسایلی را سراغ کنند که چگونه شهروندان را از حقوق و مکلفیت های شان آگاه سازند. علاوه آنها برای دسترسی به نظام قضائی و گروه های بین المللی ایکه در برابر خشونت و استبداد از مردم حمایت میکنند، زمینه سازی مینمایند.

چوکات ۱۱ - ۳

شورای مشورتی حقوق بشری مراکش

سازمانهای حقوق بشری داخلی و بین المللی برای تعمیل فشار بر حکومت مراکش، تا به نقض های حقوق بشری خود در گذشته اعتراف کند، نقش مهمی را بازی نمودند. این گروه ها نه تنها مسوولین امور حکومت مراکش را تحت فشار قرار دادند تا نقض های حقوق بشری گذشته را تحقیق کنند، بلکه گزارش های بعدی حکومت در باره این نقض ها را از لحاظ کیفیت و صحت نیز مراقبت نمودند. نتایج چنین فشار سبب شد تا ملک حسن ثانی در ۱۹۹۰ تأسیس یک شورای مشورتی حقوق بشری (ACHR) را امر دهد. این شورا وظیفه گرفت تا نقض های حقوق بشری سالهای گذشته را تحت تحقیق قرار دهد. تأثیر نظارت سازمان های جامعه مدنی بر گزارش های شورای مذکور زمانی بهتر احساس شد که شورا تنها از لادرک شدن ۱۱۲ تن خبر داد. ولی سازمان های حقوق بشری به اسرع وقت گزارش شورا را به انتقاد گرفتند و گفتند که شمار قربانیان لادرک به ۶۰۰ نفر میرسد و نیز در این باره هم انتقاد کردند که شورای مشورتی راجع به علت ناپدید شدن این افراد نیز معلومات ارایه نکرده است.

فشار مستمر سازمانهای حقوق بشری و قربانیان، حکومت را وادار ساخت تا برای رسیدگی به نقض های حقوق بشری به اقدامات فراتری دست زند. ملک محمد ششم یک ماه بعد از جلوس بر تخت شاهی مراکش نه تنها به صورت رسمی اعتراف نمود که حکومت مسوولیت لادرک شدن های گذشته را بعهده دارد، بلکه در چوکات شورای مشورتی «یک کمیسیون مستقل کاری» را مؤظف ساخت تا به اعضای خانواده لادرک شدگان که روحاً و جسماً صدمه دیده بودند و نیز به قربانیان بازداشت های قصدی خساره بپردازد. کمیسیون مستقل (IC) از جانب قربانیان وقایع ۵۱۲۷ درخواستی دریافت نمود و برای تعیین مقدار خساره دست بکار شد. این کمیسیون در باره ۴۷۰۰ دوسیه تصمیم گرفت و ۳۷۰۰ دوسیه را مستحق پرداخت خساره خواند. گروه های حقوق بشری فیصله کمیسیون مستقل را مورد انتقاد قرار داد و گفت این تنها کفایت نمیکند که به قربانیان خساره مالی داده شود، ادعای آن گروه ها این بود که کمیسیون بر نقش حکومت در نقض حقوق بشری پرده انداخته است. آن کمیسیون از این لحاظ هم مورد انتقاد قرار گرفت که در تعیین مقدار خساره مالی از شفافیت کار نگرفته، بلکه اعضای کمیسیون بیشتر به امر پادشاه مطیع بوده اند. بعد از این سازمان های جامعه مدنی مراکش تصمیم گرفتند که خود به ایجاد یک کمیسیون راستگویی مستقل بپردازند.

سازمان های بین المللی حقوق بشری

افزایش اخیر سازمان های بین المللی حقوق بشری توجه را به نقض های حقوق بشری ای که بخش امنیت مرتکب شده، جلب نموده است. جمع آوری دقیق اسناد در باره نقض ها و عملکردهای جنایی ای که توسط دولت صورت گرفته اند و فعالیت های سازمانهای جامعه مدنی در سطح ملل متحد، آگاهی بین المللی را در رابطه با این اعمال بیشتر ساخته است.

همچنان گروه های بین المللی حقوق بشری زمینه را برای ارائه و مشروعیت دادن شکایاتی که توسط سازمانهای محلی تقدیم میشود، مساعد میسازند. اکثر گروه ها به این باور اند که در گسترش مبارزه شان سازمان های غیرحکومتی بین المللی بشری نقش مهم داشته و سازمان های محلی را قادر ساخته اند تا برای عنوان کردن خواسته های شان در سطح ملی بدون ترس و هراس عمل کنند. در مصاحبه هاییکه «مرکز کارتر» با گروه های محلی انجام داده، آمده است که: «یگانه ترس حکومت ها از ناحیه افشاء گری بین المللی است.»¹⁷⁵

در عصر مابعد از جنگ سرد، دامن نقض های حقوق بشری گسترده تر شده است. این گسترش نتیجه فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و بروز دولتهای ضعیف میباشد که در آن نظارت بر تأسیسات عدلی و حکومت تا هنوز هم در حال انکشاف می باشد. گروه های بین المللی حقوق بشری توانسته اند که به رسانه ها و رهبران جهان دسترسی پیدا کنند. این گروهها از طریق آنها نظریاتی را عنوان کرده اند که چگونه اصلاحات باید صورت گیرد. چوکات ذیل بعضی از گروه های بین المللی حقوق بشری را نشان میدهد که در موضوعات اصلاحات بخش امنیت فعال اند.

چوکات ۱۱ - ۴

مثال های گروه های بین المللی حقوق بشری

- عفو بین المللی
- انجمن وکیلان مدافع حقوق بشری
- مرکز مطالعات بومی جهان
- ائتلاف محکمه جنایی بین المللی
- ائتلاف عدالت بین المللی
- بقال فرهنگ ها
- حقوق بشر در قدم اول
- نظارت بر حقوق بشری
- فیدراسیون بین المللی لیگ های حقوق بشری
- فیدراسیون بین المللی هلسنکی برای حقوق بشری
- مدافعین مینیسوتا برای حقوق بشری
- شبکه ملی برای ناقلین و حقوق مهاجرین
- داکتران حقوق بشری
- داکتران برای مسوولیت اجتماعی

¹⁷⁵ Pitanguy, Jacqueline, „Human Rights NGOs in Latin America“, in Human Rights, The United Nation and Non-Governmental Organizations, The Carter Center, Atlanta, 1998.p.15

- ار بین بردن شکنجه و ائتلاف کمک به جان به سلامت بردگان
- کمیته خدمات اتحاد بین المللی
- سازمان بین المللی برضد شکنجه

راهنما برای سازمان های جامعه مدنی بین المللی حقوق بشری ایکه با بخش امنیت کار میکنند

راهنمایی های ذیل برای سازمان های جامعه مدنی بین المللی حقوق بشری ایکه با بخش امنیت کار میکنند تقدیم می گردد:

- در همکاری نزدیک با سازمان های محلی کار کنید. گروه های مدنی در نظارت بر عملکرد کارگردانان بخش امنیت در هر کشور نقش مهم رابازی میکنند، با کار کردن با سازمان های محلی، قربانیان و رسانه های گروهی آنها میتوانند که راجع به نقش و مسوولیت های حکومت شهروندان را آگاه سازند؛
- راجع به پالیسی های بخش امنیت و فعالیتهای آنها گزارش داده و آنرا به نشر سپارید. سازمانهای حقوق بشری بین المللی اکثر در موقفی قرار دارند که میتوانند به عملکرد حکومت توجه عامه را جلب کنند، زیرا آنها خارج از یک کشور مربوطه عمل می نمایند؛
- حساسیت های آن سازمانهای جامعه مدنی بومی را احترام کنید که برای تعقیب تحقیقات و نظارت شان به حمایت گروه های بین المللی نیاز دارند.
- حساسیت های ساحه ایرا که گروه های جامعه مدنی در آن کار میکند، درک نمایید. در صورتیکه در آنجا بحث روی مسائل حقوق بشری یک امر سری و حساس باشد، آنرا درک نموده و مراعات کنید. ولی در عین وقت باید توجه ارگان های بین المللی که مأموریت تطبیق حقوق بشری را دارند، به وضعیت حقوق بشری معطوف گردانیده شود؛
- کسی را بمخاطره نیندازید. گروه های بین المللی حقوق بشری بعض اوقات مدافعین حقوق بشری محلی را در جا هاییکه نظارت بر بخش امنیت خیلی دشوار میباشد، به مخاطره میاندازند. باید اصل «کسی را بمخاطره نیندازید» منحیث یک امر مهم این راهنمایی توسط سازمانهای بین المللی مراعات شود. به این معنی، وقتی گروه های بین المللی افراد ارتباطی در اردو و در پولیس داشته باشند، وقتی معلوماتی را از زبان آنها بدست می آورند باید سعی کنند که به هیچ صورت هویت آنها افشاء نگردد. اکثرا مدافعین حقوق بشری محلی که برای ارزش های دیموکراتیک مبارزه میکنند، وقتی انها منحیث مخبر یا عضو مخالفین شناسایی شوند، زندگی آنها با خطر روبرو میشود. این مسأله مخصوصاً در کشور های در حال انتقال و یا در جاییکه بخش امنیت بنا بر سابقه جنایی اش در حالت دفاعی قرار دارد، صدق میکند، زیرا در این کشور ها نظام قضایی ضعیف میباشد.

راهنما برای سازمانهای جامعه مدنی محلی ایکه با بخش امنیت کار میکنند.

کارشناسان و سازمان های حقوق بشری محلی در تطبیق معیارهای بین المللی حقوق بشری در کشور های مربوطه ایشان نقشی مهمی را به عهده دارند. آنها میتوانند برای تطبیق این معیار از طریق میکانیزم مختلف عمل کنند و این ها عبارت اند از:

- ترینینگ اعضای بخش امنیت راجع به مکلفیتهای قانونی بین المللی؛
- کار با گروه های حمایتی محلی تا اطمینان پیدا نمود که آنها قادر اند به جمع آوری اسناد بپردازند و مجموعه قوانینی را تحت صلاحیت قضائی بی محلی قرار دهند که به نقض های حقوق بشری توجه میکند؛
- کار با گروه های زنان و اقلیت ها تا آنها را در شناسایی و حمایت حقوق شهروندان کمک نمود؛
- نظارت بر طرز العمل خدمات امنیتی و ایجاد دفاتر تصفیه برای اطلاعات در باره قربانیان نقض های حقوق بشری؛
- زمینه سازی برای دسترسی به معلومات برای مدعی العموم (خارنوال) و جامعه قانون بین المللی؛
- نظارت بر طرز استفاده از منابع حکومت که برای تطبیق حقوق بشری، حمایت اقلیت ها، زنان و گروه های صدمه پذیر تخصیص داده شده است؛
- بررسی قوانین موجود و مسوده ها از نقطه نظر حقوق بشری.

در عمل شاید این کار شکل تأسیساتی دیگری به خود اختیار کند. سازمانهای جامعه مدنی حقوق بشری محلی باید نهایت توجه و احتیاط ستراتیژی فعالیتهای شانرا طرح ریزی کنند تا در فضائی که آنها کار میکنند با تأسیسات سیاسی و قانونی در تصادم قرار نگیرند. همه کشورها تا هنوز تأسیسات حقوق بشری ملی شانرا ایجاد نکرده اند، این تأسیسات اکثر منحنی هسته ابتدایی برای فعالیت های سازمان های حقوق بشری محلی تلقی میگردد. برای یک ستراتیژی مؤثر دو عنصر اساسی ضروری میباشد: دسترسی به معلومات و در عین وقت شرایط برای حفظ استقلال.

در حالات بحرانی و یا مابعد از آن سازمان های حقوق بشری محلی باید در پروسه ها یا تأسیسات ذیل در صدد فعالیت شوند:

- سیستم های عفو:
  - سهمگیری در شرایط یک پروسه دیالوگ ؛
  - بحث با شاخه های مقننه و اجرائیه روی تجارب کشور های دیگر؛
- تعقیب هدفمندانانه :
  - کار با سیستم قضائی جهت شناسایی مجرمین جنگی؛
  - کار با قربانیان نقض ها تا با پروسه های محاکم جنایی کمک شود؛
- آگاه ساختن جامعه راجع به جنگجویان گذشته:
  - کار با جوامع محلی برای یافتن راه هاییکه جنگجویان سابقه را دوباره به جامعه دعوت نموده و زمینه را برای ادغام دوباره آنها مساعد میسازد؛
  - کار با شهروندان تا برای مصالحه و آشتی اساس مشترک پیدا نمایند؛
- نظارت مقننه بر بخش امنیت از طریق ایجاد سازمانهای جامعه مدنی با تعیین هدف مشخص؛

176

• کمیسیونهای حقیقت گویی و مصالحه؛

- جمع آوری اسناد و شواهد و شناسایی شاهدان؛
- مهیا ساختن شواهد برای پروسه های محکمه.

در جاییکه امکان دارد سازمانهای حقوق بشری میتوانند که یک کمیسیون راستگویی و مصالحه را برای منفعت اصلاحات بخش امنیت براه اندازند. چنین کمیسیون ها به سازمان های حقوق بشری زمینه را مساعد میسازند، تا افرادی را گردهم آورند که در برابر قدرتمندان یا زورگویان حقایق را بیان کنند. اینها منحنیت نخستین قدم برای اصلاحات اردو، پولیس و نظام قضائی در جوامع مابعد از درگیری بشمار میروند. خصوصاً گروه های حقوق بشری از طریق ذیل میتوانند خوبتر به این ارگانها کمک کنند:

- کمک به قربانیان تا بتوانند سرگذشت زندگی شانرا بیان کنند؛
- برگزاری استماعیه ها جهت آمادگی برای کار کمیسیون؛
- همکاری با قربانیان تا در صدد اعاده حقوق خود شوند؛
- شناسایی دیگر قربانیانی که یا کشته شده و یا از کشور خارج شده اند؛
- ایجاد یک محل تجمع برای جان به سلامت بردگان حوادث و ایجاد یک شبکه برای خانواده ها؛
- کمک در تطبیق سفارشات کمیسیون برای ایجاد رابطه بین حکومت و جامعه.

مسئولیت حفاظت

«مسئولیت حفاظت» عبارت از نظریه ایست که در سال ۲۰۰۱ توسط کمیسیون بین المللی برای خودارادیت دولت طرح ریزی و انکشاف داده شد و هدف آن حفاظت مردم ملکی در برابر خشونت های گروهی در یک دولت میباشد. این نظریه بیان میدارد که: «جامعه بین المللی وظیفه دارد تا جلو خشونت را بگیرد، در صورتیکه امکان جلوگیری نباشد دست بعمل زند و وقتیکه خشونت پایان یافت به بازسازی بپردازد. در صورتیکه یک دولت از اعمال خود ارادیت خود مبنی بر حفاظت مردم خود عاجز شود و یا کوتاهی نشان دهد، جامعه بین المللی وظیفه دارد تا برای حفاظت مردم بیگناه ملکی در برابر خشونت مداخله کند. استفاده از قوه به شرایط و وضعیتی مربوط میشود که مردم با آن تهدید میشوند (نسل کشی، تصفیة نژادی یا قتل عام).¹⁷⁷

طرح مداخله ملکی برای جلوگیری از نسل کشی بعد از اشتباه جامعه بین المللی در رواندا بوجود آمد. بعد از آن حادثه مسئولیت حفاظت مردم ملکی در سطح بین المللی مورد قبول واقع شده است. این مفکوره در سفارش های گزارش ۲۰۰۵ منشی عمومی ملل متحد تحت عنوان «دامن وسیع آزادی» برجسته تر گردید.

«مسئولیت حفاظت» پلان عملی است در سه بخش. نخست دولت ها باید برای جلوگیری خشونت گروهی و نسل کشی دست به اقدام زنند. ثانیاً در صورتی که اقدام جلوگیری بی نتیجه ماند و خشونت به وقوع بپیوندد، جامعه بین المللی باید خود داخل میدان عمل شود. در آخر، وقتی به خشونت پایان داده شد، مرحله باز سازی شروع شود و برای عدالت و حاکمیت قانون اولویت داده شود.

در مرحله جلوگیری سازمانهای جامعه مدنی، حقوق بشری محلی نقش مهمی را بازی مینماید. آنها میتوانند با گسترش ظرفیت نظارت، شناسایی نکات شروع یک دیالوگ با بخش امنیت و سازماندهی ورکشاپ هایی که طی آنها به بخش امنیت در آموزش مسئولیت هایش کمک صورت گیرد، از مردم ملکی محافظت کنند.

¹⁷⁷ Holt, Victoria and Tobias C. Berkman, The Impossible Mandate? Military Preparedness, the Responsibility to Protect and Modern Peace Operations, Victoria Washington, D.C. 2006, p.2.

وقتی ضرورت به مداخله باشد، گروه های حقوق بشری بین المللی باید نقش فعالانه ای بازی نمایند تا جامعه با این مداخله طوری عمل نماید که به مردم ملکی صدمه نرسد. در عین وقت آنها باید دقیقاً مراقب باشند که آیا مداخله نظامی بین المللی برای عملی کردن مأموریت خود از ظرفیت کافی برخوردار است و آیا چنین یک مداخله مطابق به معیارهای حقوق بشری و قانون بشری هم‌نوا است. برای مؤثریت خوبتر حفاظت حقوق بشری بهتر است روابط کاری خوب بین نیروهای حافظ صلح و گروه های حقوق بشری ایجاد شود. بنابر فرهنگ تأسیساتی مختلف و در عین زمان یک برنامه نادرست این مأموریت با چالش خیلی دشواری روبرو خواهد شد. یکی از اقدامات مهم ایجاد یک چینل مفاهمه و برگزاری منظم جلسه ها میباشد، که طی آن مکرراً روی موضوعات حقوق بشری بحث صورت گیرد.

سرانجام بعد از اینکه یک کشور از مصیبت تصفیة قومی یا نسل کشی نجاب یافت، بازسازی شروع میشود. احیای عدالت یکی از عناصر مهم و عمده برای دوره درازمدت انتقال به سیستم های دیموکراتیک قضائی میباشد و در شفا بخشی جراحات های روحی - اجتماعی کمک میکند. بعد از درگیری و تغییر در سیستم حکومتداری به این امر اشد ضرورت میباشد. سازمان های جامعه مدنی حقوق بشری با کار در سطح جامعه در تهدابگذاری برای احیای عدالت نقش مهم را بازی میکنند. برای بحث تفصیلی روی این موضوع به فصل ۱۵ این کتاب در باره نظارت بر بخش امنیت در جریان درگیری و خشونت، بعد از آن و قبل از آن مراجعه شود.

چوکات ۱۱ - ۵

عملکرد جامعه مدنی در رابطه با «مسئولیت حفاظت»

قبل از تصویب رسمی «مسئولیت حفاظت» یا (R2P) که حلقه های دفاع از حقوق غالباً در نوشته هایشان از آن یادآوری میکنند، سازمان های جامعه مدنی یک گروه بزرگ مشوق این نظریه بودند. اکنون سازمانهای جامعه مدنی روی تطبیق آن متمرکز اند. در سپتامبر ۲۰۰۷ نهضت فدرالیست جهانی (World Federalist Movement) که یک انستیتوت جهانی برای پالیسی میباشد، یک شبکه جامعه مدنی جهانی R2P را ابتکار نمود. این نهاد از طرف سازمانهای جهانی حقوق بشری مانند نظارت بر حقوق بشر (Human Rights Watch)، گروه بحران بین المللی (International Crisis Group)، Oxfam International و مهاجرین بین المللی (International Refugee) حمایت قرار گرفت و ایجاد یک شبکه جهانی با نمایندگی از سازمان های غیرحکومتی شمال و جنوب کره زمین را هدف خود قرار داد. این شبکه یک سلسله بحث های میزمدور مشورتی با شرکت سازمانهای جامعه جهانی از سراسر جهان را سازماندهی نمود تا: (۱) نسبت به R2P سطح آگاهی را بلند ببرد و اینکه چگونه در مناطق درگیری آنرا تطبیق نماید، (۲) اینکه چگونه میکانیزم های جهانی و منطقی را برای حمایت از R2P تقویه کند، (۳) و با سازمان های غیرحکومتی ایکه علاقمند به تشکیل یک شبکه محوری اند تهداب مشارکت را بگذارند.

<http://responsibilitytoprotect.org>

ائتلاف برای حفاظت دارفور

ائتلاف برای حفاظت دارفور در سال ۲۰۰۴ تأسیس شد که هدف آن تأمین صلح و امنیت برای مردم

دارفور بود. اکنون این ائتلاف اتحاد بیشتر از ۱۸۰ سازمان دفاع از حقوق و خیریه میباشند که برای خاتمه دادن به قتل عام در دارفور مداخله بین المللی را مطالبه مینمایند. یک مثال فعالیت های طرفداری از حقوق این ائتلاف جمع آوری بیشتر از یک ملیون پست کارت بود که در آن از رئیس جمهور وقت ایالات متحد امریکا مطالبه شده بود، تا برای مداخله در دارفور از یک قوه بین المللی حمایت کند. مثال دیگر آن اقدامیست که از حکومت چین مطالبه شد. بادر نظر داشت نفوذی که چین در سودان دارد، ائتلاف برای حفاظت دارفور در فیروری ۲۰۰۸ از پیکنگ خواست بالای سودان فشار آورد، تا به قتل عام در دارفور خاتمه دهد. علاوه برآن این ائتلاف در آستانه بازپهای اولمپیک که در چین برگزار گردید با تمویل اعلانات در نشرات پیشتاز اروپایی، آسیایی، افریقایی و امریکایی، توجه عامه جهان را به وضعیت دلخراش حقوق بشری در چین جلب نمود. شعار برجسته اعلان این جمله بود: «چین با میزبانی بازی های المپیک در پیکنگ نمیتواند از آنچه در دارفور میگذرد پرده پوشی کند.»

<http://www.savedarfur.org>

تقرب به قربانیان

یکی از سهم های مهمی که سازمان های جامعه حقوق بشری در وظیفه پیچیده نظارت بر بخش امنیت میتوانند داشته باشند، راه اندازی تحلیل در باره نقض های حقوق بشری ای میباشد که توسط بخش امنیت در یک کشور یا منطقه صورت میگیرد. کارگردانان حقوق بشری و قربانیان شبکه های گسترده مشترک دارند و آنها تنها کسانی اند که میتوانند با شاهدان اولی نقض های حقوق بشری تماس و تقرب حاصل کنند. برای جمع آوری اطلاعات در باره نقض ها در هر صورت ضرور است تا مصاحبه هایی براه انداخته شود. برای اعتبار اطلاعات و برای محدود کردن خطر انتقام جویی مصاحبه باید بطور مسلکی و سیستماتیک صورت گیرد و در آن از احترام و صداقت کار گرفته شود. نکات ذیل منحصیث فهرست راهنما برای یک مصاحبه حقوق بشری مدنظر گرفته شود:¹⁷⁸

تشخیص و شناسایی شاهدان

- برای شناسایی طرف مصاحبه فعال شوید.
- حاضر به بیرون رفتن از مقر کار تان باشید.
- هیچوقت در بدل شاهی پول نپردازید.

حفاظت از شاهدان

- در صورت امکان با حکومت تماس بگیرید که در صدد انتقام جویی شاهدان نشود.

¹⁷⁸ - این خلاصه بر اساس يك رساله ایكه توسط کمیساری عالی ملل متحد برای حقوق بشری به نشر رسیده، ساخته شده است. نام رساله: Training Manual Rights Monitoring, United Nations, New York and Geneva, 2001. متن کامل آنرا در صفحه ذیل مطالعه کنید: http://www.unhcr.ch/pdf/train7_a.pdf

- برای مصاحبه محلی را انتخاب کنید که مراقبت در آن بسیار کم باشد.
- وقتی با یک شاهد مصاحبه می‌کنید هیچ وقت به بیانات شاهد دیگر مستقیماً اشاره نکنید.
- راجع به اینکه کدام مقررات امنیتی از نظر شاهد برای مصاحبه ضروری می‌باشد، معلومات پیدا کنید.
- مسأله تأمین امنیت قبلی مهم می‌باشد، زیرا شما تأمین امنیت را ضمانت کرده نمیتوانید.
- معلومات و یادداشتهای بدست آمده را همیشه در جای محفوظ نگهداری کنید؛ بهتر است دوسیه شاهدان را براساس شماره ترتیب کنید، نه براساس نام.
- از یاد داشت های ثبت سمعی و بصری خود داری کنید؛ وقتی عکس میگیرید، کوشش کنید که قربانیان نقض ها را کسی نتواند شناسایی کند.

مصاحبه با شاهدان

- وظیفه و مأموریت تانرا به طرف شخص مورد مصاحبه (شاهد) معرفی نمایید.
- به شاهد اطمینان دهید معلوماتی که او میدهد محفوظ باقی مانده و در اختیار هیچ کسی گذاشته نمیشود.
- برای شروع مصاحبه و برای استفاده از معلومات بر اساس اعتماد اجازه بخواهید.
- نخست اجازه دهید که شاهد، خودش، قصه و سرگذشت خود را شرح دهد.
- از قضاوت انفرادی جلوگیری کنید.
- به سرگذشت شاهد منحیث یک انسان علاقمندی نشان دهید و به او منحیث یک شخص احترام بگذارید.
- حوصله داشته باشید – به شاهد اجازه دهید طوریکه خودش میخواهد قصه خود را بیان کند، بعد از آن شاید علاقمند نباشد که روی مسائل حساس صحبت نماید.
- سوالات خود را با یک لهجه قابل فهم مطرح کنید.
- سوالات عمومی را مطرح نکنید، باید سوالات تان مشخص باشد.
- در وقت مصاحبه از حرکات و سکناتی کار نگیرید که شاهد نه فهمد که شما چه میخواهید.
- از نام و هویت شاهد و مرتکب جرم یادداشت بگیریید؛ در صورتیکه او سواد داشته باشد، طرز درست نوشته نام ها را از وی بپرسید.
- تاریخچه واقعات و محل آنرا روشن سازید. با خود یک نقشه داشته باشید.
- راجع به حوادث گزارش داده شده دوباره سوال کنید که آیا او منحیث شاهد عینی از آن سخن میزند و یا او در اینجا آنچه را شنیده است بازگو میکند.
- در پایان مصاحبه از شاهد بپرسید که او شخصاً کدام سوالی دارد و یا میخواهد بر علاوه مسائل گفته شده، معلومات اضافی بدهد.
- بعد از مصاحبه راجع به قدم دومی صحبت کنید، مثلاً معاینه طبی در صورتیکه به آن نیاز باشد.
- میکانیزمی را ایجاد کنید که در آینده نیز باهم تماس داشته باشید؛ برای ملاقات های احتمالی بعدی وعده بگذارید.
- اطمینان حاصل کنید که طرف مصاحبه راجع به شکل و چگونگی مصاحبه کاملاً فهمیده است و در پایان با تمام مسائل گفته شده موافق باشد (شاهد حق دارد که راجع به طرز استفاده از معلومات داده شده نظراتش را تغییر دهد).

مستند سازی مصاحبه ها و دیگر پرسش ها

- متن کامل مصاحبه را فوراً تهیه کنید.
- اعتبار مصاحبه را ارزیابی کنید، بهتر است تا در این رابطه شهادت موافق شاهدهی را که با این قضیه رابطه ندارد، جستجو کنید.
- آگاه باشید که قربانیان اکثر تکالیف روانی دارند و شاید در باره سرگذشت خود در تسلسل زمانی وضاحت نداشته باشند.
- معلومات جمع آوری شده را توسط اشخاص مناسب تصدیق نمایید (مثلاً اعضای خانواده، دوستان، همسایه ها، دیگر شاهدان، متخصصین مستقل، گزارش های عامه).
- تحلیل کنید قضیه به کدام حقوق بشری تعلق دارد و دریابید که کدام حقوق بشری نقض شده اند و چرا.
- از مراجع مسوول مربوطه معلومات مطالبه نمایید.

خیلی زیاد اتفاق می افتد که سازمان های جامعه مدنی حقوق بشری تنها و تنها متوجه قربانیان ملکی نقض های حقوق بشری میشوند. ولی به عین سویه باید در قسمت نقض حقوق بشری پرسونل نیروهای مسلح نیز متوجه باید بود. اعضای نیرو های مسلح منحصی اتباع یک کشور و منحصی انسان نیز حق دارند تا از حقوق بشری شان حفاظت صورت گیرد. حفاظت مؤثر حقوق بشری در بین نیروهای مسلح در این راستا کمک میکند که تا آنها خود در امر حفاظت حقوق بشری و جلوگیری از نقض های حقوق بشری توجه کنند. وقتی سازمانهای جامعه مدنی حقوق بشری در بین نیروهای مسلح نقض های سیستماتیک حقوق بشری را کشف نمودند و در نتیجه برای مقابله با آنها راهی را سراغ کردند (یکی از این راه ها مثلاً تغییر فرهنگ تأسیساتی است که عامل نقض حقوق بشری میشود). آنها نه تنها یک قدم مهم بطرف ایجاد سکتور امنیتی ای که به حقوق بشری احترام میکند، میبردند، بلکه موانع جلوگیری اصلاحات در بخش امنیت را نیز از بین میبرند.

تقرب به بخش امنیت

آغاز دیالوگ با بخش امنیت مدنظرگرفتن حساسیت هایی را ایجاب میکند، که از ناحیه نگرانی های سازمان های جامعه مدنی حقوق بشری پیدا شده است: اکثر رهبران سازمان های حقوق بشری و یا اعضای خانواده آنها قربانی نقض های حقوق بشری ای اند که بخش امنیت مرتکب آن شده است. اردو و پولیس نیز بنوبه خود از سروکار داشتن با سازمان های حقوق بشری نگران اند و میترسند مبدا به نقض از حقوق متهم شوند و تحت تعقیب قانونی قرار گیرند. چنین نگرانی ها در هر دو طرف قابل فهم بوده و مشروعیت دارد، ولی بهر صورت راهی برای برطرف کردن آنها سراغ گردد. در ذیل راه های برای آغاز یک دیالوگ پیشکش شده است:

از اعضای سابق بخش امنیت منحصی افراد رابط کار گیرید، تا از این طریق با آن تأسیسات حکومت تماس قایم نمایید که به بخش امنیت مربوط میباشد. سازمان های جامعه مدنی حقوق بشری بعضاً عساکر و یا افسران پولیس سابق را در قطار خود دارند. این افراد در بخش امنیت از سابقه ای برخوردار اند و برای باز نمودن دروازه با مقامات این بخش مفید تمام میشوند.

از تماس ها با سازمانهای بین المللی حقوق بشری استفاده کنید، ولی برای اجندای درازمدت با بخش امنیت بیشتر روی آنها تکیه نه کنید. در حالاتیکه افسران سابق اردو یا پولیس موجود نباشند، تا برای آغاز یک دیالوگ با بخش امنیت کمک کنند، سازمانهای بین المللی حقوق بشری شاید بتوانند در این

قسمت نقش مفیدی را بازی کنند. ولی انتظار نداشته باشید که این سازمان ها در درازمدت در کشور مربوطه شما باقی خواهند ماند.

با دیگر سازمان های جامعه مدنی محلی مشترکا کار کنید. برای تعامل با بخش امنیت بهتر است که گروه های حقوق بشری باهم یکجا کار کنند. یک تقرب مشترک در تصفیه و وضاحت موضوعات قابل بحث کمک میکند و جلو کار دوگانه را میگیرد.

برای بحث ابتدایی تنها چند موضوع مشخصی را تعیین کنید. اگر شما به بحث روی وضعیت حقوق بشری در داخل بخش امنیت شروع کنید، شاید مشکل خواهد بود که به دیالوگ دوام دهید. برای تعیین موضوعات برای بحث، طور مثال اینکه چگونه میتوان رابطه ملکی-نظامی را بهبود بخشید، باید از اعضای اکادمیک یا جامعه پالیسی ساز کمک خواست. ضمناً بحث روی نقش ها و مأموریت های نیروهای مسلح یا پولیس آسان تر است نسبت به بحث روی نقض های حقوق بشری در گذشته. باوجودیکه چنین بحث شاید سطحی باشد، ولی در قدم اول مهم است تا فضای اعتماد را با بخش امنیت ایجاد نمود و به مرور زمان زمینه را برای بحث روی موضوعات جدی حقوق بشری مساعد ساخت.

با بخش امنیت و رهبران سازمان های جامعه مدنی حقوق بشری یک گروه کاری را ایجاد کنید تا به دیالوگ دوام دهید. با یک دیالوگ نمیتوان مسیر یا پالیسیهای مربوطه بخش امنیت را تغییر داد. این امر ایجاب وقت طولانی و احتمالاً سالها را بنماید، تا فضای اعتماد را بین هردو بخش بوجود آورد. تعیین یک میکانیزم (یک گروه یا کمیته کاری) که بطور منظم تشکیل جلسه دهند - برعلاوه نشست های فوق العاده - راهیست برای جدی تلقی نمودن پروسه اصلاحات در بخش امنیت.

نظارت ملکی بر بخش امنیت. کنترل ملکی بر اردو فراتر از چینل های رسمی حکومت قدم میگذارد. برای نایل شدن به کنترل ملکی لازم است تا اعتماد شهروندان را بدست آورد: آنها اطمینان پیدا کنند که منسوبین اردو و پولیس به حقوق بشری و حقوق فردی احترام دارند و با افراد جامعه سلوک احترام آمیز مینمایند. ایجاد چنین رابطه ایجاب وقت و زمان را مینماید. سازمان های جامعه مدنی برای ایجاد اعتماد در سطح محل که منتج به تلاش های نظارت ملکی شود به راهنمایی ذیل توجه کنند:

- کار کردن با پولیس و اردو به منظور شامل ساختن اصول و معلومات حقوق بشری در ترینینگ پرسونل جدید ارتش و پولیس؛
- ایجاد میکانیزم ها در داخل تأسیسات امنیتی به منظور شمولیت اعضای جامعه مدنی منحصیث عضو در بوردهای مشورتی. این امر در طرز دید هردو گروه راجع به حقوق بشری و چگونگی فهم از آنها کمک میکند و میتواند برای ایجاد اعتماد گسترده بین مردم عامه و سکتور خصوصی وسایل و امکانات مفیدی را تقدیم کند؛
- از بعضی افراد جامعه مدنی محلی کار گیرید تا منحصیث رابط با تأسیسات بخش امنیت خدمت نمایند. این امر در ایجاد اعتماد بین جامعه مدنی و وزارت های امنیتی کمک می نماید؛
- در صدد تغییر موقف بخش امنیت تلاش ورزید. یکی از اقدامات کلیدی برای ایجاد اصلاحات در بخش امنیت، تغییر مفکوره محافظت است یعنی تغییر از حفاظت حکومت به طرف محافظت شهروندان و حفظ نظم عامه. در حالیکه چنین یک تغییر ایجاب وقت و ترینینگ درازمدت را مینماید. گروه های حقوق بشری منحصیث نهاد های بیرونی با راهنمایی ایشان میتوانند در این قسمت سهم مهمی داشته باشند و به سکتور بخش امنیت نشان بدهند که چگونه این مفکوره را در اصلاحات بخش امنیت جا دهند.

تفتیش وضعیت حقوق بشری در بین پولیس

یکی از راه‌هاییکه سازمان‌های حقوق بشری میتوانند در موضوعات حقوق بشری در داخل بخش امنیت مداخله کنند، تفتیش وضعیت حقوق بشری در بین پولیس میباشد. برای انجام این امر راهنمای مفید و تفصیلی توسط «گروه کاری مشورتی مشترک پیرامون پولیس و حقوق بشری» که تحت سرپرستی برنامه شورای اروپا «پولیس و حقوق بشری ۱۹۹۷ - ۲۰۰۰» کار میکند، تهیه شد. کار این گروه کاری، به یک راهنمایی تحت عنوان «کار پولیس در یک جامعه دیموکراتیک - آیا پولیس شما قهرمان حقوق بشری است؟» منتج گردید. این راهنما یا دستورالعمل حاوی هفت جزء عمده (ارزشهای اساسی، کارمندان، ترینینگ، منجمنت عمل، پولیس عملیاتی، ساختار، حسابدگی) میباشد و فهرستی از سوالات راهنمایی و شاخص‌های یک ارزیابی را نشان میدهد.

باوجودیکه این راهنما در ابتداء برای پولیس به این مقصد تهیه شد تا بطور انتقاد آمیز اجراءات حقوق بشری خود پولیس و تأسیسات آنها را مورد مطالعه و بررسی قرار دهد، ولی سازمان‌های جامعه مدنی نیز از این راهنمایی استفاده میکنند تا یک ارزیابی مستقل در این رابطه تهیه نمایند. در بعض حالات دیده شده است که چنین یک ارزیابی ای توسط یک گروه مختلط پولیس و سازمان جامعه مدنی انجام داده شده است. هر دو گروه میتوانند در این قسمت بطورمشترک کار کنند و یا از هم جدا، ولی بهر صورت برای یک ارزیابی هماهنگ با تعهد مبنی بر اینکه هر دو طرف نتایج شانرا باهم مقایسه نموده و بطور سازنده به بحث میپردازند. بی تفاوت از اینکه طور مشترک یا جداگانه عمل میکنند، نتایج هر دو گروه باید در عمل سفارش‌هایپرا را تقدیم کنند که بر اساس آن چگونه پابندی پولیس نسبت به حقوق بشری تحکیم یافته میتواند.

چوکات شماره ۱۱ - ۶ شمه این راهنمایی را نشان میدهد، خصوصاً میتودولوژی جزء اول: ارزشهای اساسی. ولی قابل یاد آوریست که برای یک ارزیابی همجانبه این جزء نباید بطور مجرد مدنظر گرفته شود، بلکه همه اجزای دیگری که در فوق از آن تذکر بعمل آمد، منحصت مکمل یکدیگر تلقی گردند. این راهنمایی مکمل در صفحه ذیل موجود است:

http://www.coe.int/T/E/Human_rights/policedemosoc_eng.pdf

چوکات ۱۱ - ۶

آیا پولیس شما قهرمان حقوق بشری است؟ ارزیابی ارزشهای اساسی پولیسی

خدمت پولیس باید به یک خدمت اخلاقی مبدل شود و حقوق بنیادی بشری و حاکمیت قانون را رشد داده و به آن احترام گذارد.	
متن	شاخص‌ها
حقوق بشری	
الف - حقوق بشری چگونه به پولیس رابطه داده میشود؟ تا کدام حدود شما و افسران شما از حقوق بنیادی بشری آگاهی دارید؟	<ul style="list-style-type: none"> • حقوق بشری در وثایق ذیل تذکر داده شده است: <ul style="list-style-type: none"> ○ در قانون پولیس ملی ○ در اعلامیه‌های پالیسی‌های رسمی ○ در اعلامیه‌های ماموریت ○ دستور العملها ○ در اسناد عملیات

<ul style="list-style-type: none"> • تصویربیکه در تدریس / ترینینگ مدنظر گرفته میشود • تعهد شفاهی منجران در سطح مدیریت • آگاهی از حقوق بشری معیار رشد اجراءات میباشد 	
<ul style="list-style-type: none"> • هدایت، ترینینگ و نظارت در محل • تحقیق داخلی و خارجی • تفتیش قضائی در داخل ساحه • ریکارد استفاده از قوه توسط پولیس • بررسی اتوماتیک و مستقل درحالات مرگ و میر • اقدامات حفظ ماتقدم در جا هاییکه سلوک نادرست یا شکنجه صورت میگردد. 	<p>ب - نیروی پولیس شما در برابر تخطی از صلاحیت مانند استفاده شدید از قوه، چه ضمانتی را دارا میباشد؟</p>
<ul style="list-style-type: none"> • شمار و نوع شکایات سوء استفاده از قدرت و دیگر انواع نقض های حقوق بشری • شمار و نوع تعزیراتی ایکه وضع شده اند، هم از لحاظ دسیپلین و هم از لحاظ قضائی • گزارش های مختلف مطبوعاتی • انتقاد های سازمانهای غیرحکومتی • فیصدی متهمینی که بنابر کار ناکافی پولیس ویا اشتباه مرتکب شده پولیس رها شده اند 	<p>ج - تا کدام حدود حقوق بشری بطور مؤثر مراعات و مورد حمایت قرار میگردد؟</p>
<ul style="list-style-type: none"> • جلب افسران از اقشار مختلف جامعه • آموزش و ترینینگ بر اصول عملکرد های غیرتبعیض آمیز 	<p>دال - به چه اقداماتی باید دست زد، تا اطمینان حاصل کرد که با همه اتباع یک کشور سلوک مساویانه صورت گرفته است، بدون درنظرداشت جنسیت، نژاد، دین، زبان، رنگ و یا نظریات سیاسی</p>
حاکمیت قانون	
<ul style="list-style-type: none"> • شمار دوسیه هایی که برضد پولیس اقامه شده اند • شمار نتایج یا احکام قضائی که نشان بدهند که از قوه بطور افراط آمیز استفاده شده است • فیصدی دعوا هاییکه بنابر تلاشهای غیرمجاز و گرفتاری های بدون احکام قانون برضد پولیس اقامه شده اند 	<p>ه - اهداف و عملکرد پولیس چه اساس قانونی دارد؟</p>
<ul style="list-style-type: none"> • فیصله های محکمه و قانون برای قضایای مربوطه • بحث های علمی و نوشته ها • دسترسی به نظریات قانونی و مشوره کارشناسان 	<p>و - مسأله مشروعیت یا تفسیر قانون چگونه توسط مراجع مستقل مورد آزمایش قرار گرفته است؟</p>

منبع: گروه کاری مشورتی مشترک پیرامون پولیس و حقوق بشری، کار پولیس در یک جامعه دیموکراتیک - آیا پولیس شما قهرمان حقوق بشری است؟ شورای اروپا، ۲۰۰۱، معلومات مکمل در صفحه ذیل:
http://www.coe.int/T/E/Human_rights/policedemosc_eng.pdf

نتیجه:

در این فصل نخست روی قانون بین المللی حقوق بشری نظر اندازی شده و بعداً راجع به نقش گروه های حقوق بشری در اصلاحات و نظارت بخش امنیت صحبت گردید. در دهه های اخیر افزایش سازمان های بین المللی حقوق بشری، نهضت جدید بین المللی را بوجود آورده، تا توجه جهانیان را به نقض های حقوق بشری ای که توسط بخش امنیت صورت گرفته معطوف نمود. این گروه ها جامعه بین المللی و سازمانهای بین المللی و سازمانهای جامعه مدنی را کمک نمودند، تا نقض های حقوق بشری را شناسایی نمایند و میکانیزم هایی را ایجاد کنند تا به جلوگیری و تلافی چنین نقضهای بپردازند. آنها با تلاش شان برای اعاده حقوق فردی قربانیان نقض های بشری که با تأیید دولتها انجام داده شده اند، یک قدم فراتر از نظارت سنتی بر بخش امنیت گذاشتند. این در حقیقت نشانهء یک اقدام جدید جهت توجه برای حفظ حقوق بشری میباشد.

نقش گروه های بین المللی در تحکیم و قانونی ساختن ادعا های ملی خوبترین نمونه ارتباط بین گروه های حقوق بشری بین المللی و سازمانهای محلی میباشد. بسیاری از گروه های حقوق بشری محلی باور دارند که سازمان های جامعه مدنی حقوق بشری به هدف مبارزه آنها در سطح بین المللی کمک نمودند. با حمایت بین المللی گروه های محلی موفق شدند تا خواسته های شانرا در سطح محلی جامعه عمل ببوشانند. فعالیت های تشویقی گروه های محلی حقوق بشری در حکومتداری و اصلاحات بخش امنیت یک امر حتمی و ضروری میباشد. تجربه نشان داده است که فعالیت ساحه عمل را میتوان با حمایت بیرونی تکمیل نمود، ولی همه این تلاشها زمانی به موفقیت می انجامند که راه های حل محلی سراغ شوند که در آن ابعاد فرهنگی و اجتماعی / سیاسی مدنظر گرفته شده باشد.

آنچه را شما منحصراً یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

وسایل و امکاناتی را در اختیار اتباع قرار دهید تا برضد نقض های حقوق بشری دعوا کنند

- با گروه قانونی کمکی محلی کار کنید تا آنها بتوانند براساس سیستم قضائی محلی نقض های حقوق بشری را در قید سند آورده و برضد نقض های حقوق بشری اقامه دعوا کنند
- با گروه های محلی زنان و اقلیت ها کار کنید تا به آنها در شناسایی حقوق زنان و اقلیت ها و حمایت از آن کمک نمایید

بخش امنیت را در مسائل حقوق بشری دخیل سازید

- از اعضای سابق بخش امنیت کار گیرید تا آنها منحصراً ارتباط با تأسیسات حکومتی ای که بخشی از امنیت اند خدمت نمایند
- از تماس ها با سازمانهای بین المللی حقوق بشری برای تحکیم روابط کار گیرید
- با دیگر سازمان های جامعه مدنی برای ایجاد یک اتحاد یا شبکه تلاش نمایید
- با بخش امنیت و رهبران سازمانهای جامعه مدنی حقوق بشری روابط کاری ایجاد کنید تا در بخش امنیت پیرامون موضوعات حقوق بشری سطح آگاهی را بلند ببرید

در مسائل حقوق بشری حکومت را حسابده قرار دهید

- قانونمندی موجود و مسوده های جدید قوانین را از نقطه نظر حقوق بشری بررسی نمایید

- یک تحلیل نقض های حقوق بشری ایرا که توسط بخش امنیت در کشور شما یا در منطقه شما صورت گرفته انجام دهید و آنرا در دسترس عامه قرار دهید
- راجع به پالیسیها و فعالیت های بخش امنیت و حکومت گزارش های را به نشر سپرده و توضیح دارید
- خدمات امنیتی را نظارت نموده و برای تصفیة اطلاعات راجع به قربانیان حقوق بشری یک نهاد تصفیه یی را ایجاد نمایید.

فصل

١٢

MARK GUTHRIE AND SIPHOSAMI MALUNGA

كمك قانونى و
اصلاحات قانون

۱۲

کمک قانونی و اصلاحات قانون

این فصل نقش سازمان های جامعه مدنی را که از طریق تلاش های دفاع از حقوق و کمک به قربانیان نقض های حقوق بشری پامال شده توسط بخش امنیت، بازی مینماید، تحت بحث قرار میدهد. فعالیت سازمان جامعه مدنی میتواند در این ساحه منتج به بهبود چوکات قانونی ای شود که شفافیت و حسابدهی بخش امنیت را تصریح میکند. آنها پالیسی ها و عملکرد ها را تحت غور قرار داده تا اطمینان حاصل کنند که آنها با قانون مطابقت دارند و بهترین طرزالعملها را برای اعاده حقوق قربانیان نقض های حقوق بشری مطابق به معیار بین المللی در قید سند می آورند.

سهمگیری مؤثر در این موضوعات ایجاب ترکیبی از مهارت هایبیرا مینماید که در فصل های قبل تحت عناوین نظارت، تحقیق، دفاع از حقوق و بلند بردن سطح آگاهی بیان گردیدند. تلاش ها برای تأمین نظارت بر بخش امنیت، باید جزء اصلی تلاشهای گسترده برای ایجاد و پیشرفت حاکمیت قانون انگاشته شود. ولی «حاکمیت قانون» شاید برای مردم مختلف مفهوم مختلفی داشته باشد. وکیلان مدافع آنرا با قانونیت، کارکرد چوکات قانون و یک سیستم قضایی مستقل مساوی میدانند. مؤسسات انکشافی آنرا منحیت رشد دیموکراسی یا اقتصاد بازار میدانند. مردم عادی حسابدهی تأسیسات ملی، دسترسی به عدالت و براساس قانون برخورداری از حقوق مساوی را حاکمیت قانون میخوانند. در مجموع حاکمیت قانون شامل همه اینها میباشد. یک تعریف قانونی از حاکمیت قانون، معمولاً باید دربرگیرنده سه اصل ذیل باشد:¹⁷⁹

- هیچ کس بالاتر از قانون نمیباشد؛
- همه انسانها براساس قانون از حقوق مساوی برخوردار اند؛
- دسترسی به عدالت، حق همه میباشد.

علاوتاً مفهوم حاکمیت قانون این هم است که با همه افراد و تأسیسات بشمول حکومت براساس قانون بطور مساویانه برخورد صورت میگیرد و همه مکلف به احترام و پابندی به حقوق بشری می میباشدند. تلاش ها برای تحکیم حاکمیت قانون معمولاً شامل فعالیت هایی میباشد که اهداف ذیل برآورده شود:

- استقلال سیستم قضائی؛
- دسترسی مساویانه به عدالت یا قضاء

¹⁷⁹ http://www.icj.org/article.php3id_article=3088&id_rubrique=118&lang=en

- همه بخش های جامعه (بشمول بخش امنیت) تابع قانون اند و باید براساس قانون با آنها سلوک مساویانه صورت گیرد؛
- احترام به حقوق اساسی بشری توسط همه تأسیسات دولتی مربوط بخش امنیت.

هریک از فعالیت هایی که در این فصل مورد بحث قرار میگیرد میتواند در رسیدن به اهداف مذکور سهم داشته باشد. هر سازمان جامعه مدنی ساحة کاری خودش را دارد. بعضی از آنها شاید در نظارت حقوق بشری و مستند ساختن نقض های حقوق بشری سهم داشته باشند و بعضی دیگری از آنها روی موضوعات خاصی مانند مسائل داخلی و تجاوزات جنسی متمرکز اند. بعضی از سازمان های جامعه مدنی شاید به نمایندگی از حقوق گروه های خاص به مبارزه بپردازند (مثلاً حقوق زندانیان)، در حالیکه دیگران شاید به مردم انفرادی مشوره های قانونی دهند و یا از آنها نمایندگی کنند: هر یک از این تلاش ها میتواند سهم بارزی در نظارت بر بخش امنیت داشته باشد.

سه ساحة وسیع وجود دارد که سازمان های جامعه مدنی میتوانند نقش مهمی را در اصلاحات بخش امنیت و مهیا ساختن کمک قانونی بازی کنند:

- دفاع از حقوق: کمپاین برای یک چوکات قانونی در رابطه با نظارت بر بخش امنیت، تشخیص ساحة های اصلاحات و مبارزه برای تطبیق بهتر پالیسی ها و عملکردها؛
- کمک در قضایای انفرادی؛
- مهیا ساختن کمکهای تخنیکی.

اصلاحات قانون: پالیسی بهتر و عملکرد بهتر

سازمان های جامعه مدنی نقش مهمی را در تعدیل قوانینی که بر بخش امنیت حاکم اند، و در پالیسی ها و عملکرد های آن، بازی میکنند. برای این مقصد آنها میتوانند ساحة اصلاحات را تشخیص کرده، برای اصلاحات قوانین، پالیسی ها و عملکردها تلاش کنند و به تأسیسات مستقل و دولتی و ارگان های آن کمک های تخنیکی آماده سازند. سازمان های جامعه مدنی باید ساحة ها، چوکات قانون و پالیسی ها و عملکردهای مربوط به بخش امنیت را شناسایی کنند. این بخش بعضی از آن ساحة هایی را معرفی می کند که احتمالاً موضوع کمپاین سازمان جامعه مدنی باشند و نیز مثال های کمک تخنیکی را پیشکش میکند که سازمان جامعه مدنی احتمالاً آنرا مهیا سازد.

بعضی از موضوعاتی که سازمان های جامعه مدنی به دفاع از آن میپردازند و کمک تخنیکی خود را برای آن تهیه میدارند عبارت اند از:

- ایجاد چوکات قانون برای نظارت بر بخش امنیت؛
- اصلاحات تقنینی به مقصد ساختن یک بخش امنیت شفاف، حساسه و مؤثر؛
- پالیسی ها و عملکردهای بهبود یافته بخش امنیت؛
- نظارت بر نقض های حقوق بشری ای که پرسونل بخش امنیت آنرا مرتکب شده است؛
- ادغام موضوعات جنسیت در نظارت بر بخش امنیت، پالیسی ها و عملکردها؛
- تقویة سیستم قضائی مستقل.

همه این موضوعات زمینه را برای مداخله سازمان های جامعه مدنی مانند انجمن های مدنی، گروه های حقوق بشری، گروه های مدافع حقوق زنان، گروه های مدافع حقوق زندانیان، گروه های

اصلاحات قانون، گروه های مدافع حقوق منسوبین نظامی (مرد و زن) و گروه هایی که برضد قاچاق انسانی مبارزه میکنند، مساعد میسازند.

ایجاد یک چوکات قانونی برای حکومتداری دیموکراتیک بخش امنیت

در هر دولت برای ایجاد یک چوکات قانونی ایکه زمینه را برای نظارت ملکی بر بخش امنیت مساعد بسازد ضرورت احساس میشود. دولت های مابعد از درگیری و دولت های انتقالی باید در قدم اول اصول نظارت دیموکراتیک و راهنمایی در قانون اساسی شانرا ایجاد کنند.

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند حکومتها را تشویق کنند تا این اصول را بپذیرند و در بین شهروندان یک کشور کار کنند تا آنها بر اهمیت نظارت ملکی بر بخش امنیت آگاه شوند. این یکی از راه هایی میباشد که سازمان های جامعه مدنی میتوانند در ایجاد فرهنگ حقوق بشری شان سهم بگیرند.

چوکات ۱۲ - ۱

قانون نمونه بی پیرامون نظارت پارلمانی بر بخش امنیت

در سال ۲۰۰۲ مرکز جینوا برای کنترل دیموکراتیک نیروهای مسلح (DCAF) و اسامبله پارلمانی دولت های مشترک المنافع مستقل (CIS) قانونی را پیرامون نظارت پارلمانی بر بخش امنیت بطور مشترک طرح ریزی نمودند تا به کشورهای اتحاد شوروی سابق در تدوین قانون ملی ای کمک کنند که طرح نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت در متن آن گنجانیده شده باشد. این قانون نمونه بی بر مبنای دستور العمل OSCE در باره جنبه های سیاسی- نظامی بخش امنیت، مؤرخ (1994) ساخته شد. دستور العمل OSCE تأکید میکند که کنترل دیموکراتیک بر اردو، شبه نظامیان و نیروهای امنیت داخلی و همچنان اداره های استخباراتی جزء لاینفک ثبات و امنیت میباشد.

این قانون نمونه بی را میتوان در صفحه ذیل دریافت:

(به زبان انگلیسی) http://www.dcaf.ch/_docs/bm_fluri_niktin_cis_model.pdf

(به زبان روسی) http://www.dcaf.ch/_docs/bm_fluri_niktin_cis_model_ru.pdf

در جون ۲۰۰۳ بر مبنای قانون نمونه بی مذکور پارلمان اوکراین راجع به کنترل دیموکراتیک ملکی بر اردوی دولت و نهاد مجری قانون، قانونی را به تصویب رسانید.¹⁸⁰ یک مثال دیگری از قانون نظارت ملکی بر بخش امنیت را در قرغزستان نیز میتوان دریافت. در آنجا در جنوری ۲۰۰۷ چنین یک قانونی به تصویب رسید.¹⁸¹ در عین زمان آنکشور سعی نمود تا قوانین پولیسی و پالیسی های مربوطه آنرا با نورم های بین المللی تلفیق بدهد.¹⁸²

¹⁸⁰ - برای تحلیل همجانیه قانونمندی بخش امنیت اوکراین لطفا منابع ذیل را ملاحظه کنید:

Colston, Fluri and Piroshkov, „The Security Sector Legislation of Ukraine”, 2006, in particular pp. 163-175; available at <http://www.dcaf.ch/publications/kms/details.cfm?lng=en&nav1=4>

¹⁸¹ <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav011107.shtml>

¹⁸² See www.osce.org/item/13866.html

شفافیت و حسابدگی

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند کمپاین هایی براه اندازند تا بخش امنیت را وادار به شفافیت و حسابدگی نمایند. برای حمایت از نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت بطور خاص ایجاب میکند که باید برای مسائل ذیل کمپاین صورت گیرد:¹⁸³

- اردو، پولیس و محافظین زندان ها، به پارلمان و تأسیسات پارلمانی جوابگو استند تا عملکرد آنها را مورد بررسی قرار دهند؛
- ایجاد مراجع پولیسی بشمول نمایندگی مردم در آن. این مراجع باید بر عملکرد پولیس و پالیسی ها نظارت داشته باشند؛
- اطمینان حاصل کنید که اردو، پولیس و محافظین زندانها، به خاطر نقض های حقوق بشری و سرپیچی از قوانین، به محاکم جوابگو میباشند؛
- تصویب پروتوکول ضمیمه پی ملل متحد برضد شکنجه و سلوک های بیرحمانه و غیرانسانی توسط دولتها. در این پروتوکول «تفتیش کمیته فرعی ملل متحد که برای جلوگیری شکنجه (SPT)» مؤظف است و «ایجاد میکانیزم جلوگیری ملی (NPM)» برای تفتیش محل های بازداشت، نیز شامل اند؛
- ایجاد یک اداره برای تلافی و اعاده حقوق قربانیان نقض های حقوق بشری؛
- ایجاد یک مورد قضائی که در آن نمایندگان مردم نیز شامل باشند، تا پروسه عادلانه تقرری قضایان را اداره کند؛
- ایجاد فوروم هاییکه در آن سازمان های جامعه مدنی و نمایندگان بخش امنیت برای بحث روی موضوعات ذیعلقه سهم گرفته بتوانند.

حمایت اصلاحات عملکردها و پالیسی های بخش امنیت

سازمان های جامعه مدنی اکثر راجع به عملکرد و پروسیجر های عملیاتی تأسیسات بخش امنیت معلومات دست اول را دارند و مخصوصاً درباره اردو، پولیس و محافظین زندان ها. سازمان های جامعه مدنی ایکه راجع به یک موضوع خاص (مانند حقوق اطفال، نقض های داخلی و برمبنای جنسیت، همجنسبازان زن یا مرد، قاچاق انسانی، تکلیف روانی، حقوق اقلیت ها، حقوق زندانیان، نظارت و حقوق زن و غیره) کار میکنند و از نقض های حقوق بشری گزارش میدهند، با استفاده از تخصص های شان میتوانند در اصلاحات بخش امنیت سهم بگیرند و عملکرد پرسونل بخش امنیت را تغییر دهند. در این راستا سازمان های جامعه مدنی میتوانند منیث چینل مفاهمه بین حامیان شان و حکومت عمل کنند. بعضی از اهداف سازمان های جامعه مدنی ایکه برای اثرگذاری اصلاحات مبنی بر عملکرد و پالیسی های بخش امنیت ضرورت به کمپاین دارند، قرار ذیل اند:

- پالیسی ها و عملکرد های عملیاتی ایکه حقوق بشری را مراعات میکنند، مخصوصاً حق حیات، حق آزادی و تمامیت جسمی، حق برای یک محاکمه آزاد، حق ملکیت و حق زندگی شخصی؛
- مراعات اصل حد اقل استفاده از قوه توسط نیروهای امنیتی؛
- پروسیجر های انضباطی و جزائی در داخل بخش امنیت؛
- پروسیجر های عادلانه و قاطعانه در داخل بخش امنیت برای تحقیق و ادعاهای سوء استفاده های اداری؛

¹⁸³ - برای معلومات بیشتر راجع به دفاع از حقوق به فصل پنجم این کتاب مراجعه کنید.

- افزایش نمایندگی زنان در بخش امنیت؛
- عملکرد هایی که مخصوصاً برای نیازهای گروه های تجرید شده و صدمه پذیر جامعه، حساس اند بشمول اشخاص دارای معلولیت های روانی، قربانیان جرایم، تجاوزات جنسی و خشونت های خانوادگی.

سازمانهای جامعه مدنی از شماری از فرصت هایی برخوردار اند که میتوانند تأثیرات پالیسی های عملیاتی را بر عملکردها و دستورالعملهای مربوطه بخش امنیت تحت مراقبت قرار دهند. این فرصت ها در نتیجه تحلیل حقایقی که از دوسیه های انفرادی مستند شده، توسط سازمانهای جامعه مدنی افشاء می شوند، مساعد میگردند، درهمچو دوسیه ها آن ها کمک های تخنیکی قانونی یا حمایت روحی و روانی میکنند. بطور مثال، مستند ساختن قضایای انفرادی شاید شواهدی را افشاء نماید که نیروهای مسلح تا کدام سرحد به استفاده از قوه برضد مردم مبادرت ورزیده اند.

نظارت بر جریان محاکمه، مخصوصاً دسترسی به مراحل قبل از محاکمه، میتواند غنی ترین منبع معلومات راجع به عملکرد پولیس باشد. طور مثال، نظارت قبل از محاکمه در رابطه با سلوک جسمی پولیس با بازداشت شدگان و اعمال حق دسترسی به قانون، شواهد ارزشمندی را افشاء میکند. سازمان های جامعه مدنی ایکه برضد قاچاق انسانی مبارزه میکنند، با سروکار داشتن با قربانیان و پولیس میتوانند معیار هایی را که پولیس براساس آن با قربانیان قاچاق انسانی برخورد کرده است، ارزیابی کنند. سازمان های جامعه مدنی ایکه محل های بازداشت را براساس «پروتوکول اختیاری منشور ضد شکنجه، سلوک بیرحمانه و غیرانسانی» (OP-CAT) منحصراً جزئی از میکانیزم جلوگیری ملی، نظارت مینمایند، میتوانند ارزیابی کنند که آیا مطابق به پروسیجرهای عملیاتی و معیارهای عملکرد خوب برخورد صورت گرفته است و یا خیر.¹⁸⁴ سازمان های جامعه مدنی همچنان میتوانند اجتماعات خاصی را که در آن پرسونل امنیتی از قوه کار گرفته است نیز نظارت کنند، مانند نظارت اجتماعات عامه که پولیس و یا نیروهای اردو در آنها برای حفظ نظم عامه اکثر از قوه کار میگیرند. چوکات ۲ – ۱۲ ابزار ها و دستورالعمل های حقوق بشری را تشریح میکند که راهنمایی خوبی را در قسمت کمک قانونی برای نظارت بر بخش امنیت تقدیم مینمایند.

چوکات ۱۲ – ۲

ابزار های بین المللی حقوق بشری، اسناد بین المللی پالیسی و دستورالعمل های مربوط به نظارت بر بخش امنیت

حفاظت زندانیان و اشخاصی که به حبس های بدیل محکوم شده اند

- حد اقل مقررات معیارهای ملل متحد برای سلوک با زندانیان
- اصول اساسی برای سلوک با زندانیان
- ارگان اصول برای حفاظت تمام اشخاصیکه تحت هر نوع اشکال بازداشت قرار دارند؛
- مقررت حداقل معیارهای ملل متحد برای اقدامات غیرتوقیفی (مقررات توکیو)

¹⁸⁴ - لطفا در این رابطه «راهنمایی راجع به طرز بازدید از محل های بازداشت» انجمن جلوگیری شکنجه را نیز مطالعه کنید:

[http://www.apr.ch/component/option.com_doc-man/task.cat_view/gid,58/Itemid,59/lang,en/;](http://www.apr.ch/component/option.com_doc-man/task.cat_view/gid,58/Itemid,59/lang,en/)

حفاظت اطفال و نوجوانان مجرم

- مقررات ملل متحد برای حفاظت نوجوانانی که از آزادی شان محروم شده اند
- حداقل مقررات ملل متحد برای معیارهای اداره عدالت نوجوانان (مقررات پیکینگ)
- دستورالعمل برای سلوک با اطفال در سیستم قضائی جنایی
- دستورالعمل ملل متحد برای جلوگیری از مجرم شدن نوجوانان (دستورالعمل ریاض)

حفاظت در برابر شکنجه و سلوک و یا تحقیر و یا جزای غیرانسانی

- اعلامیه حفاظت تمام اشخاص در برابر شکنجه و سلوک و یا تحقیر یا جزای غیرانسانی
- منشور ضد شکنجه و سلوک یا تحقیر یا جزای غیرانسانی
- پروتوکول اختیاری ضمیمه منشور ضد شکنجه و سلوک و یا تحقیر یا جزای غیرانسانی- (OP-CAT)
- اصول تحقیق مؤثر در باره شکنجه و سلوک و یا تحقیر یا جزای غیرانسانی و مستند ساختن آن

جلوگیری و تحقیق اعدام های بیرحمانه و صحرایی (بدون محاکمه)

- اصول جلوگیری مؤثر و تحقیقات در باره اعدام های غیرقانونی، بیرحمانه و صحرایی یا بدون محاکمه

معیارها و دستورالعمل ها برای مجریان قانون

- دستورالعمل برای مجریان قانون
- اصول اساسی برای استفاده از قوه و اسلحه ناریه توسط مجریان قانون

حفاظت قاضیان و وکیلان مدافع

- اصول اساسی استقلال قوه قضائیه
- اصول اساسی نقش وکیلان مدافع
- دستورالعمل نقش مدعی العموم (خارنوال)

حفاظت در برابر اشکال دیگر استفاده از قوه

- اعلامیه اصول اساسی عدالت برای قربانیان جرایم جنایی و سوء استفاده از قدرت
- اعلامیه حفاظت همه اشخاص در برابر لادرک شدن قصدی
- منشور بین المللی حفاظت همه اشخاص از ناحیه لادرک شدن قصدی (تا هنوز نافذ نشده است)

حقوق برخورداری از عدالت

- اصول اساسی و دستورالعمل در باره حقوق برای تلافی و جبران خساره

دستورالعمل و سفارشات سازمانهای منطقوی

- دستورالعمل راجع به جنبه های سیاسی-نظامی امنیت – (سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) / کمیته خاص فوروم همکاری امنیت (CSCE)¹⁸⁵)

¹⁸⁵ http://www.osce.org/documents/fsc/1994/12/4270_en-pdf

¹⁸⁶ <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta05/erec1713.htm>

- شورای سفارشات اسامبله پارلمانی اروپا ۱۷۱۳ (۲۰۰۵) ¹⁸⁶

منابع:

<http://www.2ohchr.org/english/law/index.htm#instruments>

http://www.osce.org/documents/fsc/1994/12/4270_en-pdf

<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta05/erec1713.htm>

معلوماتی که از این طریق جمع آوری میشود میتوان آنرا برای کمپاین اصلاحات چوکات قانون نظارت ملکی و همچنان برای پالیسی ها و عملکردها مورد استفاده قرار داد. چنین کمپاین ها اشکال ذیل را اختیار نموده میتوانند:

- انتشار گزارش ها یا سهمگیری در آن؛
- کمپاین های رسانه ها؛
- کار با اعضای پارلمانی؛
- رایه سفارشات به کمیته ها و جلسه های استماعیه پارلمانی؛
- سهمگیری در پروسه های مشورتی؛
- تبصره ها روی مسوده قانون.

ادغام مسائل جنسیت

با طرفداری و دفاع از آگاهی مسائل جنسیت سازمانهای جامعه مدنی میتوانند در ایجاد یک سیستم نظارتی ای سهم گیرند که از اقشار مختلف جامعه بطور گسترده نمایندگی کرده و نیز در ساختن بخش امنیت کمک کند، تا به حقوق بشری احترام داشته و بیشتر جوابگو به نیازهای امنیتی همه مردم باشد. دانش و تجربه آنها در باره موضوعات میتواند به سازمانهای جامعه مدنی صلاحیت بدهد تا توجه را به تهدید خاص امنیتی که متوجه گروه های صدمه پذیر جامعه میباشد جلب نموده و ضمناً پالیسی ها و عملکردهایی را شناسایی نمایند که جوابگو به نیازهای این گروه باشند. در جوامع مابعد از درگیری که در آن خشونت بر مبنای جنسیت بطور خاص مایه نگرانی میباشد، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند برای معرفی قوانین جدید به مبارزه بپردازند. چنین یک مثال را میتوان در لایبریا پیدا نمود. در این کشور ها انجمن های وکیلان مدافع اناث در مسوده قانون جدید جنایی در باره تجاوز جنسی که در فبروری سال ۲۰۰۶ نافذ شد، نقش اساسی داشتند.¹⁸⁷

چوکات ۱۰ – ۶ فصل دهم این کتاب، فهرستی از قوانین و ابزارهای بین المللی راجع به امنیت و مسائل جنسیت را تقدیم میدارد. سازمان های جامعه مدنی ای که برای ادغام مفکوره جنسیت در قانون نظارت و تطبیق پالیسی ها و عملکردها فعال اند، میتوانند از این فهرست استفاده کنند.

¹⁸⁷ http://www.iss.co.za/index.php?ink_id=3806&link_type=12&tmpl_id=3

تقویة استقلال قوه قضائیه

طوریکه در بالا تذکر داده شد، سازمان های جامعه مدنی میتوانند برای تأسیس یک بورد قضائی مستقل که در آن نمایندگان محلات نیز شامل باشند، تلاش و کمپاین کنند. هدف از ایجاد چنین یک بورد مستقل، حفاظت و تأمین حقوق بشری همه افراد جامعه میباشد. در جوامع مابعد از درگیری یا در حال انتقال که تعقیب داخلی جرایم جنگی صورت میگیرد، سازمان های جامعه مدنی میتوانند برای تأمین تحقیقات بیطرفانه و مستقل و محاکمه عادلانه متهمین جرایم جنگی مبارزه کنند.

چوکات ۱۲ - ۳

اصلاحات قضائی در گرجستان: نقش انجمن تعلیمات قانون عامه (ALPE)

کشور گرجستان قبل از استقلال خود با سیستم قضائی ای سرو کار داشت که نه عادلانه بود و نه هم مستقل. وقتی که این کشور در شروع دهه ۱۹۹۰ برای تأمین یک سیستم قضائی مستقل دست بکار شد، انجمن تعلیمات قانون عامه (ALPE) که یک سازمان جامعه مدنی گرجستانی است، در پر نمودن خلاء بین محاکم و مردم عامه کمک کرده و برای حسابداده ساختن امور روزمره قضائی تلاش نمود.

ALPE برای تقویة نظام قضائی در گرجستان به پیاده کردن شماری از پروژه ها دست زد. این پروژه ها عبارت بودند از تولید برنامه های تلویزیونی راجع به مسائل قضائی، نشر موضوعات قضائی در صفحات روزنامه های مشهور این کشور و براه اندازی فعالیت های خاص برای شاگردان مکاتب و غیره.

علاوه بر آن، ALPE در داخل محاکم در ایجاد دفاتری کمک نمود، تا شهروندان را در قسمت اقامه دعوا و اینکه چگونه مشاجرات حل شود، راهنمایی کنند. همچنان این انجمن دستورالعمل های قضائی را به نشر سپرد و برای معرفی شفافیت و حسابددهی به تأسیسات قانون، میکانیزم هایبیرا ایجاد کرد.

منبع:

<http://siteresources.worldbank.org/EXTDEVCOMMENG/Resources/KGB.pdf>

سهمگیری سازمان جامعه مدنی در اصلاحات

طرفداری سازمان جامعه مدنی از اصلاحات میتواند اشکال مختلفی داشته باشد. نظر به موضوع یکی و یا مختلط از اشکال ذیل در آن شامل است:

- پیشنهادها به جلسات استماعیه یا کمیته های پارلمانی؛
- تشویق و جلب توجه اعضای پارلمان، مسوولین امور محلی یا منظوقی؛
- ارائه معلومات به کمیسیون های تحقیق؛
- تبصره روی مسوده قانون؛
- سهمگیری در پروسه های صلح ملی و تسوید قانون اساسی؛
- کار با تأسیسات ملی حقوق بشر؛
- سهمگیری در میکانیزم های ملی جلوگیری بر اساس پروتوکول اختیاری منشور ضد شکنجه؛
- سهمگیری در بحث های میزمدور؛

- سهمگیری در فوروم های سازمان غیرحکومتی؛
- براه اندازی و یا سهمگیری در کمپاین های رسانه ها؛
- مهیا ساختن گزارش ها، پالیسی و مواد تبلیغاتی؛
- سازماندهی برای تقدیم عرایض؛
- کمپاین برای قضایای انفرادی به منظور توجه به ساحه های مورد نظر اصلاحات؛
- براه اندازی مظاهره ها.

مثال های سهمگیری جامعه مدنی در بحث های عامه، بلند بردن سطح آگاهی و دفاع از حقوق در فصل های گذشته این کتاب ارائه شد. مثال دیگری را در این مورد میتوان در فعالیت های جامعه مدنی افریقای جنوبی سراغ کرد. در این کشور مشوره های عامه در باره امنیت و طرز دید عامه در باره تهدیدهایی که در آمادگی برای طرح ریزی چوکات کاری امنیت ملی گنجانیده شدند به یک تغییر بیسابقه ای منتج گردید، طوری که تعریف «امنیت بر مبنای دفاع» را به تعریف «امنیت بر مبنای بشریت» تغییر داد.¹⁸⁸

سازمان های حقوق بشری و سازمان های جامعه مدنی مخصوصاً با در نظر داشت اصلاحات قانون و بررسی پالیسی ها که هدف آن حفظ حقوق بشری در بخش امنیت میباشد، میتوانند برای رشد حقوق بشری در مشارکت با همدیگر کار کنند. چوکات ۱۲ - ۴ مثال چنین مشارکتی را در افریقای جنوبی ارائه میدارد.

چوکات ۱۲ - ۴

مشارکت با جامعه مدنی برضد «ترس از بیگانه» و خشونت مسلحانه: کمیسیون حقوق بشری افریقا

نقض های حقوق بشری برضد مردمان بدون اسناد اقامت، پناه جویان و مهاجرین در افریقای جنوبی، یکی از مشکلات عمده ای بشمار میرود که با افزایش ترس از بیگانه و خشونت برضد خارجی ها شعله ورتتر شده است. از همان آغاز کار خود کمیسیون حقوق بشر افریقای جنوبی یک قسمت قابل ملاحظه ای از منابع و امکانات خود را به حقوق بشر ناقلین و مهاجرین و همچنان نظارت و مستند کردن نقض های حقوق بشری متمرکز گردانید. نظر به ادعا ها خشونت های حقوق بشری و رعب و ترس توسط پولیس و تخطی ها و نقض های حقوق بشری ای که در مراکز بازداشت شخصی صورت گرفته بود، از جمله خطراتی محسوب میشوند که پناه جویان و مهاجرین با آن روبرو بودند.

کمیسیون حقوق بشری در افریقای جنوبی، برای افزایش ظرفیت کاری و جمع آوری اطلاعات مربوطه، در فبروری ۱۹۹۸ با چندین مرکز تعلیمی قانون کار مشترک را آغاز نمود. کمیسیون مذکور با مرکز مطالعات قانون، شعبه قانون دانشگاه پوهنتون Witwaterstand برای حقوق بشری و وکیلان مدافع حقوق بشری (سازمان غیرحکومتی) از طریق مصاحبه ها با قربانیان خشونت ها برای جمع آوری اطلاعات، مشترکاً کار نمود. با استفاده از این اطلاعات آن ها توانستند با نشر گزارش ها توجه را به این نقض ها جلب نموده و برای حل و از بین بردن آنها راه هایی سراغ کنند. همچنان آموزش ها و تربینینگ هایی که برای اشتراک کنندگان در این پروژه داده شد به این مقصد بود

¹⁸⁸ Kenkel, Kai Michael, „Civil Society Participation in Defence Policy Formulation: Academics Experts and South Africa’s Post- Apartheid Defence White Paper” in Journal of Security Management Vol.4, No.1, 2006, http://www.sronline.org/jofssm/issues/jofssm_0401_kenkel_civil_society.pdf?CFID=813174&CFTOKEN=5670795

تا مراکز تعلیمی حقوق و قانون با استفاده از این تجارب بتوانند کدر مسلکی و کارمندان مجرب مسائل حقوق بشری را به جامعه تقدیم دارند.

منبع

Human Rights Watch, „Government Human Rights Commissions in Africa“, <http://www.hrw.org/reports/2001/africa/overview/contributions.html>

کمک تخنیکی به منظور اصلاحات

سازمان های جامعه مدنی از تجارب کافی برخوردار اند تا آنها را با بخش امنیت شریک ساخته و نه تنها در اصلاحات چوکات قانونی به آن کمک کنند ، بلکه در پالیسی ها و عملکردهای آن نیز. این کمک تخنیکی میتواند اشکال ذیل را داشته باشد:

- ارائه شواهد در برابر کمیته ها و استماعیه های پارلمانی؛
- کمک در تسوید قانون؛
- ترینینگ حقوق بشری برای پرسونل بخش امنیت، همه بصورت عمومی و هم روی مسائل بخصوص (بطور نمونه، خشونتها بر مبنای جنسیت و یا قاچاق انسانی)؛
- ترینینگ و تدویر سیمینارها برای اردو، زندان ها و قوه قضائیه روی تأثیر پالیسی های امنیت بر بعضی از اجتماعات؛
- براه اندازی پروژه های نظارت بر جریان محاکم جهت تشخیص خشونت های حقوق بشری و اصلاحات قانون؛
- ارائه معلومات به پالیسی سازان و قانون سازان؛
- سهمگیری در بحث های میزمدور برای بحث روی جنبه های قانون و عملکردهای بخش امنیت؛
- ارائه معلومات به ارگان های تفنیشی بین المللی (بطور مثال، کمیته فرعی ملل متحد برای جلوگیری شکنجه و کمیته اروپایی برای جلوگیری شکنجه) قبل و در جریان بازدید از کشورهای مربوطه؛
- بین نیروهای امنیتی و گروه های صدمه پذیر منحثت رابط کار کردن؛
- شمولیت در گروه هایی که برای نظارت بر تطبیق قوانین و عملکردهای بخش امنیت (مثلاً در گروه های ایجاد شده برای نظارت بر اصلاحات سیستم حقوقی)؛
- ارائه معلومات راجع به سابقه عملکرد های قاضیان به مراجع مسول در زمان بعد از درگیری و در کشورهای در حال انتقال که در آن برای برگزیدن دوباره قاضیان ایجاب یک پروسه را میکند؛
- سهمگیری در کمیسیون های مقررری قضاء.

نقش سازمان های جامعه مدنی برای کمک در قضیه های انفرادی

این بخش در باره نقشی صحبت میکند که سازمان های بخش امنیت میتوانند در قضیه های انفرادی بازی کنند و آن اینکه دولت ها را وادار سازند، تا مکلفیت هایشانرا اداء نموده و کمک های تخنیکی را برای قربانیان نقض های حقوق بشری مهیا سازند.

خدمات مجانی - کمک و مشوره قانونی

گروه های جامعه مدنی در کمک و مشوره قانونی به مردم صدمه پذیر خیلی ارزشمند ثابت شده اند. مردمان صدمه پذیر عبارت اند از پناه جویان، اقلیت های نژادی، مردمان بی سرپناه و بی وطن، بیجا شدگان داخلی، مهاجرین، معلولین و مردمان دیگری که بنابر دلایلی به کمک های مورد نیاز شان دسترسی ندارند. با ایجاد دفاتر و کلینیک های کمکی، که از لحاظ جغرافیایی قابل دسترسی و مجانی باشند کمک به کسانی داده میشود که یقیناً به آن نیاز دارند. با این کمک ها میتوان اشخاص انفرادی و یا هم گروه ها را که از طرف تأسیسات امنیتی و یا مربوط به آن تحت تعقیب اند، قادر ساخت تا از طریق امکانات قانونی از خود دفاع کنند. البته ماهیت، حدود و امکانات دفاتر کمکی از همدیگر متفاوت اند.

در سریلانکا توفان بحری یا سونامی که در سال ۲۰۰۴ در روز های کریسمس (جشن میلاد مسیح) سواحل این کشور را به تباهی کشاند، باعث کشته شدن بیشتر از ۳۰ هزار انسان گردیده و صد ها هزار دیگر را بی خانمان ساخت. آنها داروندار شانرا از دست دادند، حتی اسناد هویت، تولدی و نکاحنامه ها، اسناد ملکیت خانه و زمین شانرا گم کردند. بعد ازین فلاکت آنها با نداشتن چنین اسناد به مشکلات بیشتر روبرو بودند. برای اینکه آنها دوباره مثنای این اسناد را بدست آورند کمیسیون حقوق بشری ملی سریلانکا با همکاری شماری از سازمان های جامعه مدنی ملی و بین المللی، دفاتر و کلینیک های حقوقی ایجاد نمود. با خرابی وضع امنیتی که در دوره مابعد از سونامی رونما گردید به این دفاتر بیشتر خانواده های مراجعه کردند که اطفال شان اختطاف شده و یا جبراً به خدمت نظامی کشانده شده بودند و منحصی سربازان خورد سال از آنها استفاده میشد، یا والدین شان لادرک شده بودند. در شماری از کشورهای صنعتی و بیشتر در کشور های رو به انکشاف انجمن های حقوقی ملی، پوهنتونها و گروه های جامعه مدنی با یکدیگر همکاری نموده و مشارکت هایی را ایجاد میکنند تا خدمات مجانی را به مردمان صدمه پذیر مهیا سازند.¹⁸⁹

در ایالات متحد امریکا این نوع همکاری به طور خیلی مسلکی به پیش برده میشود. آنها همچنان در پهلوی خدمت به مردم مصیبت زده به مؤسسات همکار شان معیارهای امتیاز کمک ها و طرز العمل ها را تهیه میدارند و خدمات حقوقی ایکه بطور غیرمسلکی عرضه شده است تحت نظارت میگیرند.

ایجاد دفتر مشورتی قانون

مخصوصاً در کشورها یا مناطقی که دسترسی به عدالت و قضاء محدود باشد و یا به بعضی از نیازهای قانونی توجه صورت نگیرد، دفتر های مشورتی قانون میتوانند برای حفظ حقوق قربانیان نقض حقوق بشری، نقش حیاتی بازی کنند. ولی مهیا ساختن کمک های قانونی یا مشوره های قانونی مسوولیت نهایت مهمی را با خود همراه دارد. دادن مشوره های قانونی نه تنها ایجاب معلومات از قانون و پروسیجرهای قانونی را، بلکه تجربه و تمرین قضاوت را نیز میکند. هر قضیه دارای خصوصیت های مختلف بوده، بناءً لازم است حقایق آنرا تشخیص داد و تصمیم باید گرفت که برای رسیدن به نتیجه مطلوب از چه نوع یک ستراتیژی استفاده نمود. هر سازمان بشری ایکه می خواهد دفتر مشورتی قانون را ایجاد کند، باید با دقت تمام ظرفیت و محیط کاری خود را مدنظر گیرد. بعض مسائل که باید آنرا در این رابطه مدنظر داشت، قرار ذیل اند:

¹⁸⁹ UNDP, Civil Society and UNDP in Sri Lanka: Partnership in Crisis Situations, 2007,

http://www.undp.org/partners/cso/publications/Civil_Society_and_UNDP_in_Sri_Lank_partnerships_in_crisis_situations.pdf

عملیات و محیط

- نیاز برای ایجاد یک دفتر مشورتی قانون چیست؟ آیا یک دفتر جدید میتواند دیگر مراجع چنین خدمات را تکمیل کند؟
- حدود کمکی که ارائه میشود چه اندازه است؟ آیا تنها مشوره های قانونی داده میشود و یا اینکه در دیگر محاکم یا تریبونال ها نیز نمایندگی صورت میگیرد؟ آیا تنها در مسائل ملکی یا جنایی یا هر دو کار صورت میگیرد؟
- مراجعین مورد هدف دفتر مشورتی چه کسانی خواهند بود؟ آیا دفتر مشورتی تنها به بعضی از گروه های صدمه پذیر کمک خواهد کرد یا دامنه کمک های آن گسترده خواهد شد؟
- این دفتر چگونه خود را مشهور خواهد ساخت و چگونه اعتبارش را در بین مراجعین مورد هدف خویش ایجاد خواهد کرد؟
- ساحة فعالیت جغرافیایی آن تا کدام حدود میباشد؟ آیا خدمات سیار هم خواهد داشت؟ وقت کاری اش چگونه است؟ روز تمام یا نیم روزه؟
- آیا مراجعین و یا کارمندان آن در صورت همکاری با کلینیک با کدام خطر جسمی روبرو اند؟ دفتر چه تدابیری برای تأمین مصونیت آنها گرفته می تواند؟
- مصارف همه این کار ها (فعالیت ها) چقدر خواهد شد؟ برای پیشبرد کار و برای حمایت از اقدامات قانونی انفرادی (مشوره های قانون در دوسیه های انفرادی) منابع مالی در دسترس میباشد؟
- آیا کلینک بخاطر مشوره های قانونی اش خطر ملامتی ملکی را بعهده میگیرد؟

ظرفیت و شرکاء

- کارمندان به کدام مهارت تخنیکی ضرورت دارند (مصاحبه نمودن، نوشتن، مهارت در قانون)؟ آیا افراد ماهر مسلکی و یا نیمه مسلکی در اختیار دفتر قرار دارند؟
- آیا دفتر میتواند در مشوره ها و در حفظ یادداشت، محرمانیت را تأمین کند؟ آیا میتواند یادداشت ها و دوسیه ها را بطور درست ترتیب و نگهداری کند؟
- آیا دفتر در پیشبرد دوسیه ها عجله نموده میتواند؟
- امکانات همکاری با وکیلان یا گروهی از وکیلان خو، چگونه است تا از مهارت و تخصص آنها استفاده نمود؟
- آیا پرسونل طبی که با دفتر مشوره قانون همدردی داشته باشد، وجود دارد که مراجعین (قربانیان نقض های حقوق بشری) را به آنها راجع نمود، تا تصدیق طبی بخاطر جراحت روحی و جسمی اخذ بدارند؟
- آیا میتوان به مراجعین حمایت بیشتر روحی و اخلاقی مهیا ساخت یا آنها را به سازمان هایی معرفی نمود که چنین خدمات را به آنها عرضه دارد؟
- چگونه میتوان با سازمانهای بین المللی، حکومتی یا غیرحکومتی اتحاد هایی را بوجود آورد تا اعتبار و حیثیت دفتر را بلند برد، حمایت آنها را بدست آورد و زمینه را برای دسترسی با متخصصین بیرونی مساعد ساخت و به این ترتیب سطح مسلکی دفتر را بلند برد؟

در ذیل بعضی از ملاحظات عملی تقدیم میگردد، تا سازمان های جامعه مدنی در ایجاد دفتر های مشورتی قانون مدنظر گیرند:

ساحه فزیکى (دفاتر ثابت یا سیار): به این ساحه ضرورت است تا بتوان برای مراجعین در یک فضای مطمئن مشوره های قانونی ارائه نمود. تا جایی که ممکن است سازمان های جامعه مدنی باید برای یک محل جداگانه برنامه ریزی کنند تا در آنجا مراجعین بدون آنکه افشاء شوند، انتظار بکشند.

تبلیغ برای شهرت خود: سازمانهای جامعه مدنی باید راجع به خدمات خود اشتهارات داشته باشند. برای این منظور اعلانات و اوراق تبلیغاتی تهیه دارند که در آن خدماتی که کلینیک عرضه میدارد تشریح و معلومات راجع به چگونگی تماس در آن ارائه شده باشد. اوراق تبلیغاتی را میتوان در بین مردم توزیع نمود و یا آنرا در شاروالی ها، دفاتر مهاجرین، مراکز خدمات خانواده ها و مراکز صحی بگذارند. سازمان های جامعه مدنی میتوانند رادیو و یا رسانه های دیگری را که برای آنها تبلیغ کنند، مدنظر گیرند.

دسترسی به گروه های مورد نظر: در جاهایی که امکانات ترانسپورت بقدر کافی نباشد و دسترسی به گروه هایی از مردم مورد نظر مشکل باشد، سازمانهای جامعه مدنی باید افزایش کلینیک های سیار را مدنظر گیرند؛ در جاییکه مناسب است آنها باید همکاری با تأسیسات خدمات اجتماعی دیگر را نیز مدنظر گیرند. مثلاً با شفاخانه ها و تأسیسات همکار دیگر تا برای کلینیک مشورتی قانون دفتري را در اختیار گذارند که مراجعین همیشه به آنها تماس بگیرند.

تخصص: سازمان های جامعه مدنی باید با تأسیسات حقوق بشری ملی، محلی و انجمنهای حقوقی ملی، پوهنتونها و مؤسسات تعلیمی مسائل حقوق مشارکت را مدنظر بگیرند تا تخصص متنوع را عرضه کنند و قادر باشند تا به نیازهای مختلف جواب دهند.

طرز کار کلینیک: سازمانهای جامعه مدنی باید در جهت ذیل تلاش کنند: ¹⁹⁰

- پروسه تصفیه را برای شناسایی موارد نیاز مراجعین براه اندازید تا به کار مشوره بپردازید، یا آنها را به دیگر مراجع حواله کنید؛
- برای تعامل با مراجعین شرایط واضح و روشنی را تعیین کنید (طور مثال، اسناد مربوط به آنها در اکثر حالت نزد خود آنها باقی میماند. شرایط تعامل را میتوان تنها به یک نشست مشورتی محدود ساخت ولی تماس با آنها دوامدار باقی میماند، البته حتمی نیست که این تماس با یک وکیل باقی بماند)؛
- تهیه یادداشت از جلسات: سازمان های جامعه مدنی باید نامه ایرا تهیه نمایند که در آن همه معلومات درج باشد، خصوصاً وقتی به مراجعه کننده (که در این حالت او را مؤکل نیز میگویند) مشوره داده میشود. در اینصورت یک نسخه آن به مؤکل داده میشود و یک نسخه هم در دوسیه او قید میگردد، خصوصاً وقتی که دوسیه او به محکمه راجع میشود، این نسخه باید ضمیمه آن باشد.
- مهیا ساختن اسناد جهت تشویق مراجعه کنندگان، تا اسناد شانرا خود با همکاری شما بنویسند؛ اگر یکی از مراجعین در نوشتن مشکلی داشته باشد، پیشنهاد کنید که او دوست و یا شخصی از اقاریش را به جلسه بعدی با خود بیاورد که به او کمک کند؛

¹⁹⁰ The Wester Canada Society to Access Justice, www.acesjustice.ca/lawyer/client_issues.asp There are a number of resources on the internet on these issues. See: A Basic Guide to Legal Standards and Practice, Human Rights first, http://www.humanrightsfirst.org/pubs/descriptions/fair_trail.pdf; UK National Occupational Standards for Legal Advice, http://www.ukstandards.co.uk/Find_Occupational_Standards.aspx?NosFindID=4&SuiteID=796andwww.acesjustice.ca/Lawyers/procedure.asp

یک دفتر مشورتی بر علاوه داشتن یک مقر یا دفتری برای پیشبرد کار خود میتواند از طریق اینترنت نیز خدمات خود را عرضه نماید، البته در کشور هاییکه امکانات دسترسی به آن وجود دارد. با استفاده از چنین وسایلی میتواند خدمات مشورتی اش را به شماری زیادی از نیازمندان عرضه کند. چوکات ۱۲ - ۵ مثالی را در این مورد ارائه مینماید.

چوکات ۱۲ - ۵

حقوق شما: ویبسایت معلوماتی لیبرتی برای بریتانیا

سازمان غیرحکومتی بریتانوی بنام لیبرتی صفحه اینترنتی ایرا به حقوق فردی تخصیص داده است. مراجعین آن هم قربانیان نقض ها، هم شاهدان و هم خود عاملین مظنون و متهمین می باشند. این صفحه صلاحیت اولیای امور و حقوق فرد را تشریح مینماید و شهروندان میتوانند با استفاده از آن برای تأمین حقوق خویش تلاش نموده و جلو سلوک نادرست علیه خودشانرا بگیرند.

<http://www.yourrights.org.uk>

مکلفیت های دولت

دولتها از لحاظ قانون مکلفیت دارند تا حقوق بشری اتباع شانرا حفاظت کنند.¹⁹¹ این مکلفیت ساحات ذیل را دربر میگیرد:

- جلوگیری از نقض حقوق بشری؛
- زمینه سازی برای اعاده حقوق نقض شده؛¹⁹²
- تحقیق در باره نقض حقوق بشری؛
- تعقیب کسانیکه متهم به ارتکاب نقض حقوق بشری شده اند؛
- مجازات کسانیکه به نقض حقوق بشری مجرم شناخته میشوند؛

این بخش نیز با نقشی سرو کار دارد که سازمان های جامعه مدنی میتوانند در قضایای انفرادی بازی کنند و دولت را وادار سازند تا مکلفیت هایش را بصورت درست انجام بدهد و برای قربانیان نقض های حقوق بشری کمک نماید، تا آنها بتوانند اعاده حقوق نمایند. ولی نخست باید بین مسائل ذیل فرق قایل شد:

- «نقض حقوق بشری»: عملی را گویند که دولت یا اداره های آن مرتکب شده یا در انجام مسوولیتش سهلانگاری نموده است؛
- «تخطی از حقوق بشری»: عملی را گویند که توسط نیروهای امنیتی غیردولتی یا مردمان ملکی بر ضد یکدیگر صورت میگیرد.

نخست قابل اهمیت است تا یادآوری نمود که دولت تنها به خاطر نقض حقوق بشری مسوولیت دارد نه به خاطر تخطی از آن. ولی دولت وظیفه دارد اتباع خود را در مقابل خساراتی که از طرف کارگردانان غیردولتی متوجه آنها میشود، حفاظت نمایند و برای جلوگیری هر نوع تخطی دست به اقدام زند.

¹⁹¹ ICCPR Article 2(1) (http://www.unhchr.ch/html.mem3/b/a_ccpr.htm)

¹⁹² Universal Declaration of Human Rights Article 8.

ثانیاً این هم قابل اهمیت است تا فهمیده شود که «قربانی» چه کسیست. در پاراگراف اول اعلامیه ملل متحد مبنی بر اصول اساسی برای تأمین عدالت به قربانیان جرایم و تخطی از قدرت و صلاحیت¹⁹³ شخص قربانی طور ذیل تعریف شده است:

«...شخصی است که بطور انفرادی یا دسته جمعی متضرر شده است، چه از لحاظ جسمی، چه روحی و یا چه از لحاظ روانی و یا هم از لحاظ اقتصادی متضرر شده یا از حقوق اساسی اش در نتیجه اعمال یا سهلانگاریهایی محروم ساخته شده است که در بین دولت عضو منحصبت تخطی از قوانین جنایی شناخته میشود، بشمول قوانینی که سوءاستفاده از قدرت را توضیح میدارند»

ولی نقض های حقوق بشری به نقض های قانون جنایی محدود نمیشوند ولی میتوانند نقض قانون ملکی باشند. بناءً شخص قربانی کسی است که حقوق بشری ملی و بین المللی و آزادی اساسی اش در نتیجه عملکرد یا سهلانگاری حکومتش نقض شده باشد.

در صورتیکه ادعا شود حقوق بشری توسط اعضای بخش امنیت نقض شده است، سازمان های جامعه مدنی میتوانند عاملین را به جوابدهی و ادار سازند و به این ترتیب حقوق قربانیان را اعاده کنند. نقشی را که سازمان های جامعه مدنی در کمک به قربانیان بازی مینمایند در پاراگراف ۱۸ اعلامیه فوق تذکر داده شده است. این پاراگراف میگوید:

«قربانیان باید از طریق امکانات حکومتی، داوطلبانه و امکانات محلی و بومی با جبران خساره مادی، طبی، روحی و کمک های اجتماعی اعاده حقوق شوند»

سازمان جامعه مدنی میتواند با کمک در قضایای انفرادی نقش مهمی را در تأمین حقوق بشری بازی کند.

تعزیرات قانونی و جبران خساره نقض های حقوق بشری

در همه اوقات اعضای بخش امنیت که در آن اردو، پولیس و محافظین زندان ها شامل اند، در انجام وظیفه شان تابع قانون اند. آنها شاید به مقایسه دیگر اعضای تأسیسات عامه از صلاحیت های بیشتر برخوردار باشند (مثلاً صلاحیت گرفتاری)، ولی اجرای این صلاحیت ها همیشه تابع قانون میباشد. استفاده از قوه باید تا آن حدود باشد که ضروری و معقولیت دارد و همچنان محروم ساختن از آزادی باید همیشه دلیل موجه داشته باشد.

بر اساس این اصول هر عضو نیروهای بخش امنیت که بر خلاف قانون عمل نماید در برابر محاکم جنایی یا مدنی یا هر دو جوابگو میباشد. ولی یک مسأله قابل یاد آوریست که روابط قضائی محاکم مدنی با محاکم نظامی پیچیده میباشد و از دولتی تا دولت دیگر تفاوت دارند. نقض های حقوق بشری را میتوان هم بر اساس قانون عادی جنایی و هم بر اساس قانون نظامی تحت تعقیب قرار داد. تقریباً نیروهای مسلح همه دولتها بر اساس قانون نظامی خودشان عمل میکنند، یکی از تعریفات در این رابطه عبارت است از:

« به مفهوم ساده و محدود خود، بر اردو منحصبت یک جامعه جدا قانون خاص خودش حاکم میباشد. به مفهوم وسیعتر، درحالیکه در اوقات جنگ یا حالات اضطراری قانون خاص

¹⁹³ <http://www2.ohchr.org/english/Law/pdf/victims.pdf>

خودشان را دارد، در آن قانونی هم شامل می‌باشد که روابط دشمنان و مسوولین حکومت نظامی و قانون نظامی را تنظیم میکند»¹⁹⁴

بناءً هدف اصلی قانون نظامی باید حفظ دسپلین و انضباط در بین پرسونل باشد و در حالاتی که جرمی و تخطی ای صورت می‌گیرد باید قانون جنایی و قانون ملکی همیشه برتری داده شود. ولی بعضی از دولت‌ها ترجیح می‌دهند تا پرسونل نظامی را مطابق به قانون نظامی در محاکم نظامی بخاطر تخطی از حقوق بشری محاکمه کنند، نه مطابق قانون جنایی در محاکم جنایی عادی. چنین یک محاکمه شاید بظرفداری متهم طور یک جانبه قضاوت کند و یا حتی وی را برائت بدهد. تریبیونال‌های نظامی شاید از معیارهای محاکمه عادلانه محاکم ملکی برخوردار نباشند: مثلاً محاکمه شاید علنی نباشد، قاضیان شاید از اعضای نظامی باشند و شاید امکانات محدود برای تفتیش و کنترل شواهد و اسناد داشته باشند. فراتر از این تصامیم و پروسیجرها شاید تابع غور و بررسی محاکم ملکی نباشند. در صورتیکه شواهد و اسنادی مبنی بر عملکرد پرسونل نظامی برضد افراد ملکی و یا ارتکاب جرمی وجود داشته باشد، آنها باید در محاکم جنایی ملکی تحت محاکمه قرار گیرند.

فیصله‌ها در محاکم ملکی همچنان می‌توانند نقض هابیرا که نیروهای امنیت دولتی مرتکب شده و تابع جرایم جنایی نیستند، (مثلاً بازداشت‌های غیرقانونی و تعقیب‌های ناحق) و یا اولیای امور تعقیب جنایی علاقه ندارند که نقض انجام داده شده را تعقیب نمایند (مثلاً در حالات حمله)، تلافی کنند. پولیس و مسوولین زندان‌ها وظیفه دارند تا با کسانی که در بازداشت اند سلوک قانونی و درست نمایند (مهیا ساختن خدمات صحی و جلوگیری از شکنجه)، در غیر آن شاید متهم به تخطی شده و تحت تعقیب محاکم ملکی قرار گیرند.

سازمان‌های جامعه مدنی می‌توانند در کشورهایی که از لحاظ قانونی مجاز باشد، تحت نام «دوست محکمه» مستقیماً در جریان محاکمه‌ها شرکت کنند. به این ترتیب آنها می‌توانند در قضایای مربوطه با مهیا ساختن کمک‌های تخصصی به محکمه کمک کنند. طور مثال، در سالهای ۱۹۹۸ و ۱۹۹۹ در محاکم بریتانیا در قضیه تسلیم دهی جنرال پینوچیت به چلی، تا بخاطر نقض‌های حقوق بشری مورد محاکمه قرار گیرد، سازمان عفو بین‌المللی با ارائه اسناد و شواهد منحصی «دوست محکمه» عمل نمود. در حالاتی که خود سازمان‌های جامعه مدنی می‌توانند منحصی «دوست محکمه» عمل کنند، نمایندگان شان می‌توانند، البته در صورتیکه از کفایت کافی برخوردار باشند، با یکطرف از قضیه منحصی شاهدان مختصص کمک کنند.

برتری محاکم جنایی یا ملکی این است که در صورت ثبوت نقض‌های حقوق بشری با اسناد و شواهد، به هر صورت به منفعت قربانی نقض‌های حقوق بشری فیصله مینمایند یا متهم را مجرم می‌سازند و یا حد اقل به تلافی حقوق شخص قربانی شده می‌پردازند. بناءً در قضایای جنایی، آنهایی که با تعقیب و تحقیق جرایم سروکار دارند باید به اسرع وقت در صدد تهیه اسناد و شواهد شوند و به محکمه آنرا ارائه دهند. برای حمایت از محاکمه‌های عادلانه و مبتنی بر اسناد و شواهد، سازمان‌های جامعه مدنی می‌توانند با استفاده از راه‌های قانونی ای که قبلاً تذکر داده شد و با استفاده از اسناد نقض‌های حقوق بشری به معلومات و تخصص‌های قانونی دسترسی داشته باشند.

تهیه اسناد نقض‌های حقوق بشری

¹⁹⁴ Reid v. Covert, 354 US1, 19 n.38 (1957)

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند با مستند سازی نقض های حقوق بشری مرتکبین را به عدالت بکشانند. اسناد منتج به دریافت حقایق میشوند و آنها را شناسایی میکنند که مسوولیت جرم را بعهده دارند. اهمیت این کار بیشتر منوط به شرایط و امکانات میباشد. در کشور هاییکه اراده سیاسی برای تحقیق نقض های حقوق بشری وجود ندارد و یا امکانات آن محدود میباشد، فعالیت سازمان های جامعه مدنی برای تهیه اسناد نهایت مهم میباشد. در حالیکه دولت هرگز از تعقیب نقض های حقوق بشری برائت یافته نمیتواند و مسوولیت درجه اول را در این قسمت بعهده دارد، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند منحصراً مدد و همکاری پولیس یا تحقیق قضایی عمل کنند. از اینکه تهیه و تدارک اسناد سرانجام منتج به یک محاکمه قانونی میشود، باید این امر بعهده کسانی گذاشته شود که بطور مسلکی آموزش دیده باشند.

میتودولوژی و نظارت تهیه اسناد در فصل هفتم مورد بحث قرار گرفته است. ولی درین مورد بعضی از راهنمایی خاص دیگری در چوکات ۱۲ - ۶ نیز ارائه شده است.

چوکات ۱۲ - ۶

مستند سازی نقض های حقوق بشری

- مشخص سازید که آیا مستند سازی یا تهیه اسناد به کدام کتگوری خاص نقض های حقوق بشری متمرکز است (مثلاً، شکنجه، نقض حقوق بشری بر مبنای جنسیت و غیره) یا شکل عمومی دارد.
- مشخص سازید که آیا مستند سازی یا تهیه اسناد بر کدام گروه خاص صدمه پذیر متمرکز است، مثلاً مردمان بومی، قربانیان تخطی های جنسیت.
- نیازهای مسلکی پرسونل ایکه وظیفه مستند سازی را بعهده میگیرند مشخص سازید (مثلاً فهم آنها از نقض های حقوق بشری و یا اینکه کدام مقررات را در مصاحبه ها، نوشتن و یا نگهداری اسناد مدنظر داشته باشند).
- در تهیه اسناد باید صحت اسناد و شواهد، اعتبار، بیطرفی و حساسیت را مدنظر بگیرید.
- سیستمی را برای نگهداری اسناد و درجه بندی نقض ها بسازید.
- مصونیت نگهداری اسناد را تأمین کنید.
- فهرست کنترول را باخود داشته باشید که آیا ادعا واقعاً به نقض های حقوق بشری اشاره مینماید.
- فهرست کنترول را برای ادعا های نوع خاص نقض ها (شکنجه، کشتار های غیرقانونی، افراط در استفاده از قوه توسط پولیس) بسازید.
- برای مصاحبه ها با قربانیان پرسشنامه های معیاری بسازید (در این قسمت نمونه ایکه توسط اداره OHCHR ملل متحد تهیه شده است در صفحه ذیل قابل دسترسی میباشد:
<http://www1.umn.edu/monitoring/chapter20-appendix1.html>
- شکل گزارشدهی معیاری را طرح ریزی نمایید (در این قسمت نمونه ایکه توسط اداره OHCHR ملل متحد تهیه شده است در صفحه ذیل قابل دسترسی میباشد:
<http://www1.umn.edu/monitoring/chapter20-appendix4.html>
- خطرهای امنیتی ایرا که در تهیه اسناد متوجه پرسنول مؤظف و طرف مصاحبه دهنده میباشد،

ارزیابی نمایید.

- با سازمان غیرحکومتی حقوق بشری ملی و بین المللی رابطه قایم کنید.
- با تأسیسات ملی حقوق بشری، در صورتیکه موجود باشند رابطه قایم کنید.

علاوتاً امکانات مختلفی وجود دارد تا سازمان های جامعه مدنی را در گزارشدهی و مستند سازی نقض های حقوق بشری مشغول ساخت. بعضی از این امکانات در چوکات ۱۲ - ۷ فهرست شده اند.

چوکات ۱۲ - ۷

منابع و امکانات گزیده شده برای مستند سازی حقوق بشری

رسالة OHCHR در باره نظارت بر حقوق بشری http://www.unhchr.ch/pdf/train7_a.pdf

نظارت و گزارشدهی نقض های حقوق بشری در افریقا: یک کتاب راهنما برای فعالین جامعه (سازمان عفو بین المللی) http://www.protectionline.org/IMG/pdf/spa_handbook.pdf

رسالة آموزشی در باره نظارت بر حقوق بشری (پوهنتون مینسوتا)
<http://www1.unm.edu/humanrights/monitoring/>

کتاب راهنما در باره گزارشدهی قتل ها منحصیث نقض حقوق بشری
<http://www.essex.ac.uk/reportingskillingshandbook/>

کتاب راهنما در باره مکلفیت های دولت بر اساس منشور ملل متحد برضد شکنجه (انجمن جلوگیری از شکنجه)
http://www.apt.ch/comonent/option.com_docman/task.cat_view/gid.92/Itemid,9999999/lang.en/

رسالة تحقیق همجانبه و تهیه اسناد در باره شکنجه و دیگر بیرحمی ها، سلوک غیرانسانی یا سلوک تحقیرآمیز و جزاء (پروتوکول استانبول)
<http://physiciansforhumanrights.org/library/documents/reports/istanbul-protocil.pdf>

کتاب راهنمای گزارشدهی در باره شکنجه <http://www.essex.ac.uk/torturehandbook/>

تحقیق طبی شکنجه و تهیه اسناد در باره آن: یک کتاب راهنما برای اشخاص مسلکی
<http://www.fco.uk/KFile/MidHb.pdf>

نظارت محلهای بازداشت: یک راهنمای عملی برای سازمان های غیرحکومتی (انجمن جلوگیری از شکنجه)، (به زبان های انگلیسی، فرانسوی، مغلی و روسی موجود است)
http://www.apt.ch/component/option.com_docman/task.cat_view/gid,85/Itemid,59/Lang.en

امنیت همجانبه، صلح پایدار: راهنمای ای برای دفاع از حقوق و عملکرد (مواظبت بین المللی)
http://www.international-alert.org/our_work/themes/gender_5.php

فهم از امور پولیسی: منبعی برای فعالین حقوق بشر (سازمان عفو بین المللی)
http://www.amnesty.nl/bibliotheek/vervolg/police_and_human-rights#artikel1338

مراقبت محاکمه: یک رساله ریفرینس برای کارآموزان (OSCE)
http://www.osce.org/publications/odhr/2008/04/30849_1119_en.pdf

رساله محاکمه عادلانه (سازمان عفو بین المللی)
<http://www.org/en/liberty/asset/POL30/002/1998/en/domPOL300021998en.pdf>

کتاب راهنما در باره سیستم اصلاحات امنیتی که از طرف OECD DAC به نشر رسیده است
<https://www.oecd.org/dataoecd/43/25/38406485.pdf> (OECD)

یادداشت معلوماتی شماره ۲ APT - نقش جامعه مدنی در آمادگی برای بازدید از SPT
http://www.apt.ch/content/view/46/86/lang/en/APT_SPT_BN2en.pdf

کتاب راهنما در باره مراقبت مارش های (ILGA Europe)
<http://www.ilga-europa.org>

بخش مهم دیگر مستند سازی نقض های حقوق بشری ای که با استفاده از یادداشت ها منحصیث شواهد در برابر محکمه ارتباط میگیرند و تأثیرات بر محرمیت را توضیح میدارند در چوکات ۱۲ - ۸ ارائه شده است.

چوکات ۱۲ - ۸ افشای یادداشت ها

سناریوی تخیلی ذیل بعضی از چالش هایی را که از ناحیه قانون محرمیت در برابر تهیه اسناد مبنی تخطی های حقوق بشری و مشکلاتی که در سر راه استفاده از آن در جریان تحقیقات بعدی موجود است، توضیح میدارد:

سناریو

یک سازمان جامعه مدنی نقض های حقوق بشری ایرا که در جریان یک درگیری توسط نیروهای امنیتی انجام داده شده، در قید سند می آورد. در این اسناد نام ها، تاریخ تولد و آدرس های قربانیان و شاهدان و نیز چشم دید های آنها در باره حوادث اتفاق افتاده درج اند. ولی به قربانیان و شاهدان اطمینان داده شده است که راجع به هویت و شهرت و معلوماتی که ارائه نموده با نهایت محرمیت برخورد صورت خواهد گرفت. براساس این معلومات سازمان جامعه مدنی راجع به نقض های مستند حقوق بشری گزارشی را نشر می کند. در گزارش نام هیچ یکی از قربانیان و یا شاهدان تذکر داده نمیشود. ولی به شرط ضمانت مبنی بر پابندی به حفظ محرمیت، سازمان جامعه مدنی مواد اصلی یادداشت های مصاحبه های قربانیان و شاهدان را با اولیای امور خرنوالی یا مدعی العموم در میان میگذارد.

در نتیجه خارنوالان تحقیق خود را آغاز میکنند، و بشمول مصاحبه با بعضی از قربانیان و شاهدان، از آنها بیان های تازه ای دریافت میدارند. سپس مرتکبین متهم شناسایی شده و برضد آنها اقامه دعوا صورت میگیرد. وکیلان مدافع برای اینکه از دفاعیه خود حمایت نموده باشند از مدعی العموم تقاضا مینمایند که بیانه های اصلی ای که توسط سازمانهای جامعه مدنی گرفته شده، در برابر محکمه افشاء نمایند. وکیل مدافع استدال میکند که شاید در بیان های اصلی شواهدی سراغ گردد که شخص متهم را برائت بدهند و یا حد اقل شواهد دست اول را راجع به جریان حوادث ارائه دارند. برای اینکه محرمیت حفظ شود، مدعی العموم از افشای اسناد جامعه مدنی انکار میورزد. در مقابل وکیل مدافع از محکمه میخواهد که امر افشای این اسناد را صادر سازد، در غیر آن در محکمه اصل حقوق مساوی زیر پا میشود و متهمین از یک محاکمه عادلانه محروم میگردند. محکمه موافقه می کند و به مدعی العموم امر می کند که این اسناد را افشاء کند.

با وجودیکه مدعی العموم از قربانیان و شاهدان بیان های خود شانرا گرفته اند، بیان هایی که در اول توسط سازمان جامعه مدنی از آنها گرفته شده اند اعتبار کلی قربانیان و شاهدان را متأثر میسازد و حکم یا فیصله محکمه به این مفهوم است که آنها نمیتوانند از قربانیان و شاهدان بخواهند بدون افشای اسناد اولی در برابر محکمه شاهی بدهند. مدعی العموم تصمیم میگیرد که در این صورت ضمانت محرمیت برتری دارد و در نتیجه از دعاوی خود صرف نظر نموده و تقاضای بسته شدن دوسیه را می نماید. در نتیجه این تصمیم متهم برائت پیدا میکند.

به عین ترتیب معلوماتی که رسماً با اولیای امور خارنوالی شریک ساخته نشده، ولی معلوم باشد که نزد یک سازمان جامعه مدنی موجود است، یک محکمه میتواند براساس تقاضای وکیل مدافع شخص متهم امر افشای آنرا صادر نماید. برای حفاظت قربانیان و شاهدان نیاز به قوانین خاص دیده میشود تا در جریان محکمه مسأله افشای اسناد و منابع آنرا تنظیم نمایند (قضیه بوزنیا و هرزیگووینا را در چوکات ۱۲ - ۹ مطالعه کنید).

شاهدان

شاهدان در هر قضیه اهمیت حیاتی دارند. آنها باید شناسایی شده و موقعیت شان به زودی ممکنه تثبیت شود. پولیس و خارنوالان باید به زودی دریابند که آیا تدابیر امنیتی برای شاهدان ضروری است و یا خیر. این امر در بعضی از قضایا اهمیت خاصی دارد - بطور مثال در قضایای شکنجه و تعقیب متهمین به جنایات جنگی. در چنین حالات شاید بعضی از شاهدان به یک گروپ صدمه پذیر تعلق داشته باشند که مصونیت آن ها مخصوصاً با خطر مواجه باشد. در بسیاری حالات، شاهدان براساس قانون، مکلفیت دارند حقیقت را بیان کنند و یا محکمه آنها را مکلف سازد تا چنین کار را بکنند. ولی اگر مصونیت شاهدان تأمین نشود و بدون اجبار و تهدید به شاهی دادن حاضر نشوند، آنها احساس بیعدالتی خواهند کرد. بناءً اهمیت تأمین امنیت و مصونیت شاهدان در شماری از قوانین و میثاق های بین المللی منعکس شده است. سفارش شماره R(85) شورای اروپا در بارهٔ موقف قربانی در چوکات قانون و پروسیجر جنایی میگوید:¹⁹⁵

«برای اینکه شاهدان و همکاران عدالت بتوانند بطور آزادانه و بدون هرنوع تهدید شهادت دهند، باید به اقدامات قانونی و عملی دست زده شود.»

¹⁹⁵ <http://www.legislationline.org/legislation.php?tid=99&lid=4845>

انواع اقدامات محافظتی ای که در قسمت قضایای جنایات سازمان یافته صورت گرفته، در سفارش شماره R(97) شورای اروپا در رابطه با تهدید شاهدان و دفاع از حقوق دفاع تشریح شده است.¹⁹⁶ آنها عبارت اند از:

- ثبت و یادداشت توسط یک شخص به مفهوم این است که شخص شاهد در جریان قبل از محاکمه بیان هایی ارائه نموده است؛
- استفاده از بیان های داده شده قبل از محاکمه در خود جریان محاکمه؛
- افشای هویت شاهدان در آخرین مرحله ممکنه جریان محاکمه یا افشای تنها گزیده ای از بیان های آنها؛
- عدم اجازه به رسانه ها یا مردم عامه در همه جریان محاکمه و یا در قسمتی از آن؛
- مجهول الهویت نگهداشتن شاهد در شرایط استثنائی.

چوکات ۱۲ - ۹

قانون دولتی بوزنیا و هرزیگووینا در باره حفاظت شاهدان تحت تهدید و شاهدان صدمه پذیر

با پایان یافتن جنگ در بوزنیا و هرزیگووینا در سال ۱۹۹۵ قضایای جنایی و قضایای جنایات جنگی در تریبونال بین المللی برای یوگوسلاویا (ICTY) بررسی و غور روی یکسلسه از ظرفیت های قضائی و چوکات های قانونی را براه انداخت تا بطور مؤثر با این قضایا برخورد شود. به زودی مسأله حفاظت و مصونیت قربانیان و شاهدان در قضایای جنایات جنگی مطرح گردید. بمنظور مهیا ساختن مؤثر حفاظت دولتی برای قربانیان و شاهدان، قانون دولت بوزنیا برای حفاظت شاهدان تحت تهدید و شاهدان صدمه پذیر در سال ۲۰۰۶ تصویب و نافذ شد.¹⁹⁷

- اقدامات حفاظتی برای شاهدان، اگر آنها خواهان آن باشند؛
- دسترسی به کمک های روانی و اجتماعی و حمایت مسلکی قبل و در جریان تحقیق و محکمه؛
- سرعت بخشیدن به استماع شاهدان تحت تهدید و صدمه پذیر؛
- پرستاری از شاهدان در جریان تحقیقات، تا آنها را از اذیت و آزار روانی یا خفقان حفاظت نمود. برای این مقصد میتوان از ثبت های سمعی و یا بصری شاهدان در جریان محکمه استفاده نمود و یا قاضی به نمایندگی از وکیل مدافع از شاهدان تحقیق کند و یا بدون حضور جسمی متهم در محکمه شهادی بدهند (در این صورت شهادت وی باید از طریق امکانات تخنیکی صوتی یا تصویری به متهم انتقال یابد)؛
- محدودیت بر دسترسی به دوسیه ها و اسناد مربوط به دعوا تا وکیل شخص متهم به آن دسترسی یافته نتواند و از افشای جزئیاتی که سبب افشای هویت شاهدان میگردد، جلوگیری بعمل آید.
- این مسأله حتی بعد از جریان محاکمه الی سی سال مدنظر گرفته شود.

کمک به قربانیان

¹⁹⁶ http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_cooperation/combating_economic_crime_crime_standard_settings/R_ec_1997_13pdf

¹⁹⁷ http://www.sudbih.gov.ba/files/docs/zakoni/en/BH_LAW-ON_PROTECTION_OF_WITNESSES_Conslisdated_text-pdf

نقش سازمان های جامعه مدنی در حمایت معنوی و روانی از قربانیان یک امر نهایت مهم بوده و در پاراگراف ۱۴ اعلامیه ملل متحد در باره اصول اساسی عدالت برای قربانیان جرایم و استفاده از قدرت به رسمیت شناخته شده است. در پاراگراف درج شده است:

« به قربانیان باید از طریق حکومت، بطور داوطلبانه و امکانات محلی مواد، خدمات طبی و روانی و کمک های اجتماعی لازم مهیا ساخته شود.»

کمک هایی که از طرف مرکز معالج بنگلدیش برای قربانیان تکالیف روانی مهیا ساخته شده در چوکات ۱۰ - ۱۲ تشریح شده است.

چوکات ۱۰ - ۱۲

مرکز معالج بنگلدیش برای قربانیان تکالیف روانی (BRCT)

مشوره های خانگی

مشوره های مستقیم بالای جان سلامت بردگان شکنجه و همچنان بالای روابط و همسایه های شان تأثیرات خیلی زیاد دارد. کارمندان امور اجتماعی (BRCT)، مشاورین و دیگر افراد مسلکی ای که در پروسه معالجه دخیل اند در خانه ها با قربانیان تکالیف روانی ملاقات میکنند. پرسونل BRCT در ساحه دور دست بنگلدیش برای دو یا سه روز توقف میورزند و با قربانیان، اعضای خانواده آنها، دوستان، همسایه ها و دیگر اشخاص مربوطه می نشینند و به آنها روی همه تکالیف و موضوعاتی که توسط جان سلامت بردگان حادث مطرح میشود، صحبت نموده و به مشوره های لازم میپردازند. به این ترتیب آنها برای مشکلات قربانیان راه حل های عملی سراغ میکنند و همچنان تلاش میورزند برای تخفیف تکالیف قربانیان، دیگر اشخاص دخیل را نیز سهیم سازند.

کارمندان مسلکی مرکز مذکور سعی میکنند تا بین قربانیان و محیط ماحول آنها رابطه قایم سازند. آنها با قربانیان در خانه هایشان ملاقات میکنند تا تفاهم کلی نسبت به وضعیت آنها از خود نشان دهند. بعداً این کارمندان مسلکی در صدد یافتن راه حل معقول به آنها کمک میکنند و به اقدامات معالجوی دست می زنند. همچنان BRCT برای اعاده زندگی دوباره قربانیان در خانواده ها و اجتماع شان هدیایات لازم میدهند و به معالجه میپردازند.

هدف ملاقات در خانه ها

- مشوره ها و خدمات معالجوی به قربانیان، جلوگیری از بدتر شدن وضعیت روانی آنها و بهبودی وضعیت عمومی آنها
- یافتن راه حل مناسب برای تکالیف روانی و اقتصادی- اجتماعی قربانیان شکنجه ها؛
- بره اندازی یک مطالعه ممکنه به مقصد اعاده حقوق اقتصادی قربانیان؛
- مشوره های گروهی و معالجه خانوادگی؛
- معالجه روانی و جلوگیری از بروز دوباره تکالیف روانی؛
- تعقیب و مراقبت از معالجه و خدمات برای اعاده حقوق که توسط BRCT قبلاً عرضه شده است؛
- معرفی قربانیان به BRCT و همچنان معرفی خدمات آن مرکز به قربانیان، تا آنها جرائت

- یابند که از این خدمات استفاده کنند؛
- بلندبردن سطح آگاهی عمومی از طریق دیدار با خانواده های قربانیان و ملاقات خانگی.

منبع:

<http://www.brct.org/index.php>

اقدامات قانونی: چالش ها و ممانعت های معمول

باوجودیکه اقدامات قانونی برای محاکمه مرتکبین و تلافی و اعاده حقوق قربانیان ممکن است، ولی در این راه ممانعت هایی نیز وجود دارد. در این بخش مثالهای آن ارائه میگردد.

محدودیت های قانونی در مقابل به محکمه کشاندن پرسونل امنیت

در حالات جنگ و یا دیگر حالات اضطراری عامه، که حیات یک ملت با خطر مواجه میباشند، دولت ها میتوانند از بعضی از مکلفیت های حقوق بشری تنازل کنند. بطور مثال منشور بین المللی حقوق ملکی و سیاسی و منشور اروپایی حقوق بشری هردو به دولت ها اجازه میدهند تا از بعضی از مکلفیت های بشری تنازل کنند.¹⁹⁸

ولی این دو ابزار قانونی ساحة تنازل را محدود ساخته اند و هیچکدام از آنها اجازه نمیدهند که از بعضی حقوق اساسی تنازل صورت گیرد مانند حق حیات (به استثنای شرایطی که براساس ECHR از ناحیه عملکرد قانونی در جنگ به مرگ بانجامد)، حق آزادی فکر و بیان، حق دین و وجدان، منع شکنجه و منع برده داری. بعضی از دولت ها از این هم یک قدم فراتر میگذارند و در تلاش آن میشوند تا نیروهای امنیتی و مقامات حکومتی شانرا بخاطر همه نقض هایی که در جریان جنگ و یا در حالت اضطراری مرتکب شده اند، از تعقیب قانونی مصون نگهدارند. مثال دیگر آن شاید پروسه ملی صلح باشد که طی آن بخاطر انتقال قدرت از یک حکومت نظامی به یک حکومت ملکی تلاش میشود تا به پرسونل نظامی یا حکومتی را بنابر ارتکاب نقض های حقوق بشری از تعقیب قانونی معافیت داده شود. در عوض دولت ها شاید از صلاحیت محدودی برخوردار باشند که نتوانند با سپری شدن مدت زمانی مرتکبین بعضی از جنایات (مثلاً شکنجه) را به محاکمه کشانند. بعضی از دولت ها شاید در اتهامات جرایم جنایی به پرسونل نظامی شان تحت عنوان «اوامر فوق العاده قانونی» اجازه دفاع را بدهند.

سیستم های عدلی ضعیف

مخصوصاً در جوامع مابعد از درگیری و عبوری، سیستم عدلی شاید نهایت ضعیف باشد و نتواند در مقابل پرسونل بخش امنیت اقامه دعوا کند. قاضیان شاید از استقلال و بیطرفی کافی برخوردار نباشند و شاید هم تحت فشار قرار گیرند و به این ترتیب نتوانند قضایای حساس را مورد غور و بررسی قرار دهند. و یا شاید هم محاکم از منابع کافی برخوردار نباشند و این مسأله شاید به ذات خود منتج به تعویق محاکمه ها شود. همچنان خارنوالان و پولیس شاید منابع کافی در اختیار نداشته باشند تا برضد پرسونل بخش امنیت به تحقیقات دقیق بپردازند و در اکثر قضیه ها شاید تحت فشار سیاسی قرار گیرند و یا تهدید شوند. از اینکه معمولاً پولیس وظیفه دارد که در قدم نخست به تحقیق بپردازد، شاید در چنین شرایط علاقمند نباشد برضد همقطاران خود شان که متهم به جرم اند به اقدامات قانونی دست زنند. و یا هم

¹⁹⁸ - برای معلومات بیشتر در باره حالات اضطراری به فصل چهاردهم مراجعه کنید.

پولیس و خارنوالان مانند متهمین جرایم به عین گروه یا قوم تعلق داشته باشند. این امر نیز شاید سبب شود که پولیس بنابر همدردی با آنها و یا از ترس انتقام از تعقیب قانونی آنها منصرف شوند. چنین وضعیت در کشورهایی حاکم است که مجرمین جنگی در آنجا تحت تعقیب قرار میگیرند. قربانیان شاید دسترسی آنی به وکیلان مدافع نداشته باشند تا از آنها نمایندگی کنند. و یا هم در چنین کشورها شمار اندکی از چنین وکیلان مدافع وجود داشته باشند و آنهایی که موجود هم اند شاید از تخصص و تجربه کافی برخوردار نباشند تا دولت را با چالش روبرو سازند و یا شاید متمایل به این امر نباشند. قربانیان شاید با محدودیت های مالی روبرو باشند که نتوانند اقامه دعوی ملکی کنند، خصوصاً اگر کمک های قانونی در دسترس نبوده و یا محدود باشند.

حق عرض به محاکم بین المللی

بحث روی حق عرض انفرادی به کمیسیون بین الامریکایی حقوق بشری و محکمه اروپایی حقوق بشری را در فصل سیزدهم این کتاب یافته می‌توانید.

عرض به محکمه اروپایی حقوق بشری امکان مداخله¹⁹⁹ به طرف سوم را اجازه میدهد و با استفاده از این امکان و فرصت، یک سازمان غیرحکومتی میتواند به محکمه کمک کند و آن اینکه راجع به قضیه خاصی تبصره نماید و یا بطور استثنائی در استماعیه محکمه شرکت کند.²⁰⁰

نقش تأسیسات ملی حقوق بشری

تأسیسات ملی حقوق بشری (NHRIs) که در اکثر کشورهای دنیا موجود اند، مسوولیت دارند تا راجع به نقض های حقوق بشری تحقیقات کنند و برای حل آن به ارائه سفارشات بپردازند. NHRIs در کشورهای مختلف بنام های مختلف وجود دارند: مسوول سمع شکایات، تأسیسات سمع شکایات، مدافع عام (در گرجستان) و دفتر مشورتی عدالت (در استونیا) و یا تأسیسات دیگری که منحصراً کمیسیون حقوق بشری ساخته شده است. صلاحیت هر کدام از اینها از کشور تا کشور فرق دارد. در بعضی از کشورها NHRIs صلاحیت دارد که به ابتکار خود به تحقیق یک قضیه بپردازد، درحالیکه در کشور دیگر بنا بر عرض انفرادی به چنین یک تحقیق دست میزنند. در صلاحیت آنها شاید این هم شامل باشد که نقض و تخطی حقوق بشری ایکه توسط منسوبین نیروهای مسلح، پولیس و محافظین زندان ها صورت گرفته است، مورد تحقیق قرار دهند. در بعضی از این کشورها این صلاحیت به ارگان های دیگری که در بخش ذیل مورد بحث قرار می گیرد، داده شده است.

در آن کشورهاییکه NHRIs صلاحیت دارند به چنین اقدامی دست زنند، میتوانند در نظارت بر بخش امنیت نقش مهمی را بازی کنند. ولی قابل یاد آوریست در حالیکه NHRIs قادر به حل نسبی یک مشکل میباشند، نقش آنها در محاکم همیشه تکمیلی میباشد. در جاییکه یک قضیه قبلاً تحت غور حقوقی قرار گرفته باشد، NHRIs صلاحیت ندارند که الی فیصله نهائی در آن مداخله کنند. همچنان باید یاد آور شد که در هر قضیه ایکه NHRIs به تحقیق شکایات میپردازند و در مییابند که نقض حقوق بشری صورت گرفته است، آنها تنها به ارگان دولتی جهت رسیدگی به شکایت و حل مشکل سفارش شانر ارائه نموده میتوانند. برخلاف محاکم، NHRIs صلاحیت ندارند که تصامیم شانرا تعمیم کنند: آنها به ارگانهای دولتی وابسته اند تا به نقش آنها احترام قایل شوند، به اهمیت حقوق بشری احترام کنند و آماده برای تغییرات باشند. در کشورهاییکه NHRIs به صورت درست پایگذاری شده است و در آن ها

¹⁹⁹ ECHR Article 15(1), <http://echr.coe.int/ECHR/EN/HEADER/Basic+Text/The+European+on+human+Rights+and+its+protocols>

²⁰⁰ ECHR Art. 36(2), ECHR Rule of Court, Rule 44.

کلتور حقوق بشری، مفکوره و تصور حسابدهی عامه موجود باشد، تلاش های NHTIs به احتمال قوی با موفقیت روبرو خواهند شد.

در چوکات ذیل سفارش ها برای NHRIs تشریح شده است که چگونه آنها میتوانند نقش شانرا در نظارت بر بخش امنیت تحکیم بخشند.

چوکات ۱۲ - ۱۱

اصلاح نظارت بر بخش امنیت: سفارشات برای تأسیسات سمع شکایات

- اطمینان حاصل کنید که قانونمندی ملی ایکه تأسیسات سمع شکایات را ایجاد میکند آنها را از صلاحیت لازم برخوردار سازند، تا مطابق به نورم های بین المللی عمل کنند. اگر قانونمندی ملی برای کارکرد با تأسیسات امنیت کمبود قانونی داشته باشد، برای تعدیل آن جد و جهد کنید.
- در تأسیسات امنیتی میکانیزم قابل دسترسی را ایجاد کنید تا آنایکه بر خلاف قانون بازداشت شده اند به آسانی عرض شانرا ارائه نمایند.
- منحیث جزئی از پلان ستراتیژیک اولویت هایی را انکشاف دهید که بر اساس آن منابع محدود را در قدم نخست برای تحقیق نقض های بزرگ حقوق بشری ایکه توسط تأسیسات امنیتی صورت گرفته اند، تخصیص داده شوند. به موضوعاتیکه حیات، صحت و مصونیت را متأثر میسازند در تحقیق اولویت قایل شوید.
- به اداره های بخش امنیت سفارشات را ارائه دارید تا نقض های حقوق بشری را تلافی کنند و به اعاده حقوق بپردازند.
- یک بخشی از گزارش سالانه تأسیسات سمع شکایات را برای تشریح و تحلیل وضعیت حقوق بشری مربوط به بخش امنیت و فعالیت های مسوولین سمع شکایات در بخش امنیت تخصیص دهید.
- قانونمندی پیشنهادی برای بخش امنیت را مورد غور قرار دهید، تا اطمینان حاصل کنید که این مسوده قانون مذکور با قانون ملی ایکه نهاد سمع شکایات را ایجاد نموده است، هماهنگی دارد و نورم های بین المللی را مراعات کرده و از حقوق بشری حمایت مینماید. قبل از ارائه قانونمندی از طرف حکومت به پارلمان و بعد از آن سفارشات را ارائه دارید. در صورت لزوم به مقصد مراعات بیشتر حقوق بشری و صلاحیت های بیشتر به نمایندگان تأسیسات سمع شکایات، تعدیلاتی در آن بیاورید.
- برنامه ای طرح ریزی کنید که طی آن راجع به نقش، وظایف و صلاحیت های مسوولین تأسیسات سمع شکایات به پرسونل بخش امنیت تعلیم داده شود.
- با مسوولین سمع شکایات در کشورهای دیگر بر مبنای روابط دوجانبه، منطقی و بین المللی همکاری نمایید، تا راجع به نقش تأسیسات سمع شکایات در بخش امنیت معلومات و عملکردهای خوب را تبادل کنید.

منبع:

DCAF/UNDP، نظارت و تحقیق بخش امنیت، ۲۰۰۷.

<http://www.dcaf.ch/publications/kms/details.cfm?Ing=en&id=27755&nav1=4>

ارگانهای شکایات پولیس

بعضی از کشورها ارگان های خاصی را ایجاد نموده اند تا در رابطه با شکایات بخش امنیت به تحقیق بپردازند که معمولترین آنها کمیسیون های مستقل سمع شکایات پولیس (PCCs) میباشد. آنها راجع به شکایاتی که از طرف قربانیان نقض ها برضد پولیس صورت میگیرد، شکایت مینمایند.

تحقیقات و نتایج PCCs حیثیت تکمیلی را به صلاحیت قضائی محکمه دارند و نباید به مقصد تحت فشار قرار دادن صلاحیت های محاکم انجام یابند. نتایج آنها میتواند در حفظ دسپلین و اصلاح عملکرد های پولیسی بکار گرفته شود، ولی نباید از تقدیم احتمالی آنها به محکمه به منظور اقامه دعوا و تلافی نقض های حقوقی جلوگیری نمود. شکایت رسمی برضد پولیس ایجاب قضاوت را مینماید. شکایت برضد پولیس قبل از یک دعوای رسمی ممکن موفقیت دعوا را به مخاطره اندازد، زیرا امکان دارد چنین طرز شکایت به افسران پولیس موقع دهد تا راجع به چگونگی وقایع مربوطه، برداشتهای خودشان را ارائه نمایند. چوکات ۱۲ - ۱۲ صلاحیت های ارگان های شکایات پولیسی را بیان میدارد.

چوکات ۱۲ - ۱۲

کمیسیون مستقل شکایات پولیس انگلند و ویلز

کمیسیون مستقل شکایات پولیس (IPCC) در انگلند و ویلز مسوولیت همه شکایاتی را دارد که برضد پولیس عنوان میشود. IPCC مستقلانه عمل مینماید و به حکومت یا ارگان پولیسی وابستگی ندارد. این کمیسیون صلاحیت دارد تا راجع به شکایات برضد پولیس و عملکرد های نادرست آنها به تحقیق بپردازد و همچنان مسوولیت دارد تا چگونگی برخورد نیروهای محلی پولیس را با شکایات عنوان شده مراقبت کند.

IPCC در استقلالیت و صلاحیتهای خود مبنی بر برخورد و مراقبت شکایات نسبت به اداره شکایات پولیس قبلی فرق دارد. هژده کمیسار مستقل IPCC نظر به قانون باید به هیچ صورت برای نیروی پولیس کار نکرده باشند. همچنان مستنطقین IPCC از صلاحیت تحقیق گسترده و حق دسترسی بیشتر به قرارگاه ها، اسناد و معلومات بیشتر برخوردار میباشند. اشخاصیکه شکایت دارند و احساس میکنند که پولیس معلومات کافی را در اختیار آنها نگذاشته و یا از نتایج تحقیقات پولیس راضی نیستند، میتواند به IPCC عرض کنند.

مفاد IPCC:

- از پولیس و حکومت مستقل است؛
- بر علاوه قربانیان نقض ها، مردم دیگر نیز میتوانند شکایت کنند؛
- شکایت کنندگان به تخطی از قانون متهم نمیشوند.

اضرار IPCC

- از سیستم جدید شکایات نمیتوان برای شکایاتی که قبل از اول اپریل ۲۰۰۴ عنوان شده اند و یا شکایاتی که تحت سیستم جدید مورد غور قرار گرفته اند، استفاده نمود. ولی از سیستم جدید میتوان برای شکایاتی که بعد از اول اپریل ۲۰۰۴ راجع به یک حادثه ایکه قبل از اول اپریل

۲۰۰۴ عنوان شده استفاده نمود.

کدام شکایات قابل شنیدن اند؟

بر اساس سیستم جدید شکایات IPCC میتواند راجع به هر افسر پولیس بدون در نظر داشت رتبه و مقام آن شکایت کند، بشمول:

- افسران خاص پولیس؛
- منسوبین پولیس کمکی؛
- افسران کمکی محلات؛
- محافظین قراردادی و افسران محل بازداشت ها؛

مهمترین مسائل قابل شکایت زیاد عبارت اند از:

- عملکرد نادرست؛
- تبعیض یا سلوک نادرست؛
- گستاخی و بی ادبی؛
- جعلکاری یا فعالیت جنایی.

برخلاف اداره شکایات پولیس سابقه، IPCC میتواند خود دست بکار شود که راجع به یک موضوع شکایتی صورت گرفته است و یا خیر. نظر به مقررات وضع شده بعضی مسائلی اند که پولیس خودش مکلفیت دارد آنرا به IPCC راجع سازد، حتی اگر شکایتی هم در مورد صورت نگرفته باشد، مانند:

- مرگ های بعد از مداخله پولیس؛
- تصادم خطرناک ترافیکی روی سرک، که وسیله نقلیه پولیس در آن سهم داشته باشد؛
- هر حادثه ای که طی آن یک عضو جامعه شدیداً جراحت برداشته باشد؛
- استفاده از سلاح در انجام وظیفه توسط یک افسر پولیس؛
- ادعاهای سلوک های تبعیض آمیز؛
- ادعاهایی که گویا یک افسر پولیس در جریان انجام وظیفه تخطی جدی قابل تعقیب را مرتکب شده است.

همچنان IPCC در مراقبت بر طرز برخورد پولیس در برابر شکایات نقش مهمی دارد. چنین مراقبت را میتوان بنام «نقش مواظبت» نیز نام نهاد. IPCC میتواند عرایضی را که برخلاف عملکرد پولیس به تعقیب تحقیقات یا در باره پروسه شکایات عنوان میشوند نیز مدنظر گیرد، مثلاً:

- پولیس تصمیم میگیرد شکایتی را ثبت نکند؛
- سهلانگاری در تصمیم گیری بر ثبت شکایت و یا عدم آن؛
- سهلانگاری در اطلاعی به شکایت کننده؛
- عدم تعقیب پروسیجر مناسب بر اساس پروسه فیصلنامه محلی؛

- عدم معلومات دهی کافی راجع به نتایج تحقیقات.

بر علاوه قربانیان نقض های حقوقی، اشخاص دیگر نیز میتوانند شکایت کنند. هر کسیکه در اثر یک حادثه ای که در آن شاهدهی، یا دوستی یا عضو خانواده اش شامل باشد، متضرر شود، میتواند شکایت کند.

منبع:

<http://www.ipcc.gov.uk>

کمیسیون های استفساری

دولت ها شاید کمیسیون های استفساری را جهت پرس و پال نقض های حقوق بشری ایجاد کنند. ولی مؤثریت آنها در تعامل با این نقض ها شاید ضعیف باشد. برای سازمان های جامعه مدنی لازم است قبل از هر نوع همکاری با چنین یک کمیسیون، شرایط و چگونگی کار و ساختار آنرا مدنظر گیرد، مثلاً: مدت زمان غور و بررسی نقض ها، ترکیب کمیسیون، صلاحیت های کمیسیون برای احضار شاهدان، آیا استماعیه هاییکه دایر میکند در محضر عام میباشد و یا خیر و آیا با نتایج بدست آمده از استفسارها (پرسش ها) اراده آنرا دارد که جلو احتمال اقامه دعوا برضد اشخاص انفرادی را که مسوول نقض های حقوق بشری اند بگیرد. یک کمیسیون شاید سفارشات را ارائه نماید بشمول تعقیب اشخاص انفرادی که مسوول نقض ها اند، ولی شاید سفارشات شان جنبه عملی پیدا نکند و نه حکومت را به تطبیق آن مکلف سازد.

آنچه را شما منحیث یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

مراقبت نقض های حقوق بشری

- نقض های حقوق بشری را تحت مراقبت قرار دهید و آنرا درقید سند بیاورید و در صورت امکان تفصیلات آنرا با مراجع استتطاقی شریک سازید
- قبلاً از مداخله محکمه حقوق بشری اروپا و ارگانهای میثاق های حقوق بشری ملل متحد زمینه را برای مداخله طرف سوم مساعد سازید
- قضایا را به تأسیسات ملی حقوق بشری (NHRIs) راجع سازید و با تهیه معلومات پسمنظری و معلومات راجع به یک قضیه مشخص به (NHRIs) در تحقیق اتهامات کمک کنید
- در صورت امکان و در جاییکه مناسب است، منحیث همکار محکمه عمل کنید، به وی معلومات پسمنظری تهیه کنید

مهیا ساختن کمک های قانونی برای اشخاص انفرادی

- در صورت داشتن ظرفیت و مساعد بودن شرایط، دفتر های مشورتی قانون را بسازید
- به قربانیان نقض ها مشوره ها و کمک های قانونی تهیه کنید (در جائیکه مناسب است مطابق به مهارت و صلاحیت سازمان مربوطه تان)
- در تعیین موقعیت شاهدان کمک کنید
- به قربانیان و شاهدان کمک های روانی و اخلاقی تهیه کنید

- در صورت داشتن مهارت و توانمندی در محاکمه ها منحيث يك شاهد متخصص حضور پيدا كنيد
- به قربانيان نقض هاي حقوق بشري كمك اخلاقي و رواني پيشنهاد كنيد

برای اصلاحات قانونی جد و جهد کنید

- برای ایجاد يك چوكات قانوني جهت حكومتداری ديموكراتيک بخش امنيت جد و جهت كنيد
- برای معرفي پالیسي هاي عملياتي و عملكردها مطابق به معيارهاي بين المللي جد و جهد كنيد و از تطبيق آنها مراقبت كنيد
- برای شموليت طرح هاي مربوط به مسائل جنسيت در نظارت بر بخش امنيت، پوليس و عملكردها جد و جهد كنيد
- برای اقدامات جهت تحكيم استقلال سيستم قضائي جد و جهد كنيد
- در پروسه هاي مشورتي ايکه هدف آن اصلاحات در قانون، پالیسي ها و عملكردها ميباشد، شركت كنيد
- بر اساس پروتوكول اختياري منشور ضد شکنجه (OP-CAT) در ایجاد ميکانيزم های ملی سهم بگيريد
- موضوعات مورد نگرانی در ساحة نظارت و عمليات بخش امنيت را به اطلاع عام برسانيد

فصل

١٣

AMREI MÜLLER

تشكيل اتحادها با
جامعة بين المللي

تشکیل اتحاد ها با جامعه بین المللی

طوری‌که در فصل‌های گذشته بیان شد، برای موفقیت سازمانهای جامعه مدنی ایکه در صدد گسترش شفافیت و حسابداری در بخش امنیت اند، مشارکت‌ها اهمیت کلیدی دارند. برای این هدف و مقصد مشارکت‌های مختلفی وجود دارد: مشارکت با یک سازمان جامعه مدنی ایکه در عین منطقه و یا روی موضوعات مشابهی کار میکند میتواند منحصراً یک قوه محرک در امر اصلاحات کمک کند؛ مشارکت با رسانه‌های گروهی میتواند سطح آگاهی مردم را روی موضوعات بلند ببرد؛ مشارکت با پارلمان میتواند در این جهت کمک کند که کمیته‌های مربوطه پارلمانی در امر نظارت وظیفه‌شانرا جدی بگیرند؛ مشارکت با حکومت میتواند به نفوذیابی بر پالیسی رسمی کمک کند. ایجاد مشارکت‌ها در ماورای سرحد‌های ملی و فعال شدن در سطح بین‌المللی در دنیای جهانی شده امروز از جمله ستراتیژی‌های قوی بشمار میرود. با هم متحد ساختن فشارها از قاعده و رأس، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند در مسائل ملی نفوذ و توانمندی بحث‌شانرا افزایش بخشند.

سازمان‌های جامعه مدنی ایکه در نظارت بخش امنیت و اصلاحات دخیل اند، باید در تلاش برای ایجاد مشارکت‌ها باشند و با بازیگران بین‌المللی اتحادیهایی را تشکیل دهند، زیرا چنین مشارکت‌ها قانونیت خواسته‌های سازمانهای جامعه مدنی را قوت می‌بخشند و به این ترتیب فعالیت‌های آنها را مؤثرتر می‌سازند. همچنان چنین مشارکت‌ها به خود سازمانهای جامعه مدنی در طرح ریزی و انکشاف پالیسی‌های شان نیز کمک میکند، زیرا آنها با شریک ساختن تجارب شان با دیگران و بحث روی آنها می‌آموزند که کدام کار و فعالیت خوب است و کدام خوب نیست. ایجاد مشارکت‌ها با سازمان‌های بین‌المللی در پهلوی اینکه به تحکیم مواضع سازمان‌های جامعه مدنی کمک میکند و زمینه خوبی را برای عملکرد و انکشاف پالیسی مساعد می‌سازد، به آنها به معنی یکنوع محافظت نیز می‌باشد. سازمان‌های جامعه مدنی، نظر به محیط سیاسی ایکه در آن فعالیت مینمایند، شاید با سهمگیری در فعالیت‌ها بمنظور رشد نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت، خود و کارمندان شانرا با انواع مختلف اذیت و آزار روبرو سازند؛ بناءً مشارکت‌ها میتوانند از طریق «شریک ساختن بار مسوولیت» در دفع چنین ممانعت‌ها و خطرها کمک کنند.

مشارکت با سیستم حقوق بشری ملل متحد

سیستم ارگان میثاق ملل متحد

طوری‌که در فصل‌های ۱۱ و ۱۴ این کتاب راهنما توضیح شد، هر دولت حد اقل یک قرارداد یا میثاق حقوق بشری را تصویب نموده است.²⁰¹ واضح است که تطبیق میثاق‌های بین‌المللی حقوق بشری، نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت را رشد و توسعه میدهد. این میثاق‌ها عبارت‌اند از: منشور بین‌المللی حقوق ملکی و سیاسی (ICCPR)، منشور ضد شکنجه (CAT) و پروتوکول اختیاری آن (OP-CAT)، منشور از بین بردن همه اشکال تبعیض بر ضد زنان (CEDAW)، منشور از بین بردن همه اشکال تبعیض نژادی (ICERD) و منشور حقوق طفل (CRC).

برای هر میثاق بین‌المللی حقوق بشری یک کمیته تخصصی ایجاد شده است که از تطبیق آنها نظارت مینماید.²⁰² دولت‌هایی که میثاق‌های مربوطه را تصویب نموده، مکلف‌اند که بطور منظم تلاش‌های شانرا مبنی بر تطبیق مواد میثاق‌ها به کمیته‌های مربوطه گزارش دهند.²⁰³ گزارش‌ها باید راجع به اقدامات قانونی، اداری، قضائی و اقدامات مربوط به پالیسی که جهت تطبیق یک میثاق رویدست گرفته میشوند و مشکلاتی که در جریان این پروسه بمیان می‌آیند، معلومات مفصلی را ارائه نمایند.²⁰⁴ وقتیکه کمیته‌ها گزارش‌های مربوطه دولت‌های عضو را دریافتند، با نمایندگان آنها به جلسه می‌پردازند و روی آن بحث میکنند. بعد از آن کمیته نتایج بررسی‌های شانرا به نشر می‌سپارند و به دولت‌ها سفارش میدهد که در تطبیق میثاق‌ها چگونه اصلاحاتی را بیاورند.²⁰⁵

همه کمیته‌ها می‌توانند راهی را ایجاد نموده‌اند که به کمک آنها میتوانند از دیگر ادارات ملل متحد، سازمان‌های غیرحکومتی، تأسیسات آکادمیک، مطبوعات و دیگر بازیگران جامعه مدنی معلومات بدست آورند، تا در قضاوت روی تطبیق میثاق‌ها تنها به گزارش‌های دولتی اکتفاء نکنند. سازمان‌های جامعه مدنی ای که راجع به نقض‌های حقوق بشری در داخل اداره‌های بخش امنیت یا توسط آنها معلومات تخصصی در اختیار دارند میتوانند این معلومات را به دفتر کمیساری حقوق بشری ملل متحد (OHCHR) ارسال کنند. این دفتر منحصی دارالانشاء برای هشت ارگان میثاق حقوق بشری ملل متحد اجرای وظیفه مینماید.²⁰⁶ بعد از آن اعضای ارگان فرصت دارند تا از نمایندگان دولت‌های سولاتی مبنی بر معلومات بدیلی که توسط سازمان‌های جامعه مدنی تهیه شده است بپرسند و میتوانند سفارشات ارگان میثاق را که براساس معلومات بدیل سازمان‌های جامعه مدنی تهیه شده است، به اطلاع دولت

²⁰¹ - امروز بشمول پروتوکول‌های اختیاری، هشت میثاق جهانی حقوق بشری نافذ‌اند: منشور بین‌المللی حقوق ملکی و سیاسی و دو پروتوکول اختیاری آن؛ منشور بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی؛ منشور از بین بردن همه اشکال تبعیض‌های نژادی؛ منشور ضد شکنجه و پروتوکول‌های اختیاری آن؛ منشور از بین بردن همه اشکال تبعیض بر ضد زنان؛ منشور حقوق طفل و دو پروتوکول اختیاری آن؛ منشور بین‌المللی برای حفاظت حقوق همه مهاجرین کارگر و اعضای خانواده آنها؛ و منشور حقوق معلولین و معیوبین و دو پروتوکول اختیاری آن. همه این منشورها را میتوان در صفحه اینترنتی کمیساری حقوق بشری ملل متحد دریابید:

<http://www2.ohchr.org/english/law/index.htm>

²⁰² - برای معلومات بیشتر راجع به طرز کار سیستم ارگان میثاق ملل متحد به صفحه اینترنتی ارگان‌های میثاق ملل متحد مراجعه کنید:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/HumanRightsBodies.aspx>

²⁰³ - برای معلومات بیشتر راجع به مکلفیت‌های دولتها مبنی بر تطبیق میثاق‌ها و معلومات عمومی راجع به سیستم ارگان میثاق ملل متحد صفحه فنی شماره ۳۰ OHCHR را که در صفحه اینترنتی ذیل در دسترس میباشد مطالعه کنید:

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/docs/OHCHR-FactSheet30.pdf>

²⁰⁴ - وقتیکه دولت‌ها گزارش‌های شانرا مینویسند، باید هدایاتی را که در خود میثاق‌ها داده شده است، مراعات کنند. ارگان‌های میثاق‌ها بطور منظم در هدایات شان تجدید نظر میکنند، هدایات برای طرز گزارش‌دهی اخیر را در این منبع یافته‌میتوانید:

Compilation of Guidelines on the Form and Content of Reports to be submitted by States Parties to International Human Rights Treaties, UN Doc.HRI/GEN/2/Rev.4, 21 May 2007.

²⁰⁵ - نتایج بررسی‌های کمیته‌ها پیرامون گزارش‌های دولت‌های عضو را میتوان در صفحه اینترنتی OHCHR دریابید:

<http://tb.ohchr.org/default.aspx>

²⁰⁶ - کمیته‌های مهمی که در رابطه با بخش امنیت کار میکنند عبارت‌اند از: کمیته حقوق بشر تطبیق ICCPR را مراقبت میکند؛ کمیته ضد شکنجه تطبیق CAT را مراقبت میکند؛ و کمیته از بین بردن همه اشکال تبعیض بر ضد زنان تطبیق CEDAW را مراقبت میکند.

های عضو برسانند. به این ترتیب مطالبه های سازمان های جامعه مدنی در رابطه با پالیسی های امنیتی در کشورهايشان از حمایت بین المللی برخوردار شده و در نتیجه تلاش های شانرا برای دیموکراتیک ساختن بخش امنیت تقویه مینمایند.

وقتی که سازمان های جامعه مدنی معلومات بدیل را به ارگان های میثاق ارسال میدارند، باید متوجه باشند که معلومات شان با حقوق مشخصی که در یکی از این میثاق ها تصریح شده است، ارتباط داشته باشد.²⁰⁷ بناءً معلوماتی که توسط آنها ارسال میشود، به ساحة تخصص آنها وابسته میباشد. در رابطه با هر موضوعی که به بخش امنیت تعلق میگیرد، اگر در معلومات سازمان های جامعه مدنی بررسی، طرز العمل و قوانین و مقررات بخش امنیت و پابندی آن نسبت به اصول و معیار های میثاق مربوطه، گنجانیده شده باشد، به ارگان های میثاق ملل متحد بیشتر کمک صورت خواهد گرفت. علاوه بر این سازمان های جامعه مدنی باید سعی و تلاش ورزند که معلومات آن ها صحیح و تا حدود ممکنه دقیق باشد. البته سازمان های جامعه مدنی میتوانند در پهلوی معلومات شان، سفارشات را نیز ارائه کنند که چگونه پالیسی های بخش امنیت اصلاح شوند و چگونه میتوان آنها را با معیارهای بین المللی حقوق بشری همنا ساخت. به هر اندازه ای که معلومات ارائه شده سازمان های جامعه مدنی دقیق تر باشد، ارگان میثاق ملل متحد بهترتر میتواند هیأت دولت عضو را در مورد نقض های ادعا شده حقوق بشری و پالیسی های امنیتی که خلاف موازین پذیرفته شده بین المللی اند، به حسابدگی و شفافیت وادار سازد.²⁰⁸

چوکات ۱۳ - ۱

گزارش بدیل سازمان غیرحکومتی گرجستانی «مرکز معلومات و اسناد حقوق بشری» عنوانی کمیته حقوق بشری ملل متحد

در سال ۲۰۰۷ یک سازمان غیرحکومتی گرجستان موفقانه توانست توجه کمیته حقوق بشری ملل متحد را به زیاده روی در استفاده از قوه توسط مقامات مجری قانون گرجستان، که خلاف ماده ششم و نهم ICCPR میباشد، جلب نماید.

کمیته حقوق بشری، در جریان ۹۱ مین جلسه، گزارش گرجستان را تحت غور قرار داد. سازمان غیرحکومتی گرجستان «مرکز معلومات و اسناد حقوق بشری» راجع به وضعیت حقوق بشری در گرجستان گزارش بدیلی را به آن کمیته فرستاد. این گزارش بر علاوه نقض های حقوق بشری در رابطه با زیاده روی در استفاده از قوه توسط مجریان قانون مخصوصا در جریان «عملیات خاص» و در زندان ها معلومات گنجانیده شده بود.

کمیته حقوق بشری ملل متحد بعد از غور و بررسی از حکومت گرجستان خواست تا «برای از بین بردن هر نوع زیاده روی در استفاده از قوه اقدام عاجل نماید.» همچنان از حکومت خواسته شد برای

²⁰⁷ - وقتی سازمان های جامعه مدنی میخواهند به ارگان های میثاق ملل متحد معلومات بدیل ارائه نمایند، بهتر است از دستاير و هدايات گزارش شده کمیته پیروی نمایند؛ در این رابطه منبع ذیل را مطالعه نمایید:

Compilation of Guidelines on the Form and Content of Reports to be Submitted by States Parties to International Human Rights Treaties, UN Doc.HRI/GEN/2/Rev.4, 21 May 2007.

²⁰⁸ - برای معلومات بیشتر پیرامون اینکه چگونه گزارش ها را به ارگانهای میثاق ملل متحد ارسال نمود، سازمان های جامعه مدنی میتوانند به صفحه OHCHR مراجعه کنند: www.ohchr.org , یا این صفحه مطالعه شود:

Bayefsky, Ann F, How to Complain to the UN Human Rights Treaty System, Martinus Nijhoff Publishers, The Hague, 2002

خاتمه دادن به چنین سلوک به اقدامات خاص دست زند.

منبع:

گزارش بدیل «مرکز معلومات و اسناد حقوق بشری» گرجستان را می‌توانید در صفحه انترنتی ذیل دریابید:

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/ngos/hrdcgeorgia.pdf>

مطالبه های کمیته حقوق بشری ملل متحد را می‌توانید در صفحه ذیل مطالعه کنید:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/G07/453/20/PDF/GO745320.pdf?OPenElement>

اگر سازمان های جامعه مدنی منابع کافی داشته باشند، می‌توانند جهت اشتراک در جلسه های کمیته حقوق بشر ملل متحد پیرامون غور و بررسی گزارش دولت شان به جینوا سفر کنند. هر سازمان جامعه مدنی می‌تواند منحنی ناظر در جلسه های کمیته ها حضور پیدا کند.²⁰⁹ آنها همچنان می‌توانند با دیدار با اعضای ارگان های میثاق، نقش فعالانه بازی نمایند. ارگان های میثاق در جریان جلسه های شان و یا در جریان جلسه های مقدماتی شان به سازمان های جامعه مدنی فرصت می‌دهند تا بطور شفاهی اظهارات شانرا تقدیم دارند.²¹⁰ سازمان های جامعه مدنی ای که در مسائل حقوق بشری مربوط بخش امنیت تخصص دارند، می‌توانند در این نوع جلسه ها شرکت کنند، نظریات شانرا ارائه نمایند و راه حل به کمیته ها پیشنهاد کنند.²¹¹ همچنان اعضای مختلف ارگان میثاق با سازمان های جامعه مدنی در جریان صبحانه ها و یا صرف غذای چاشت، دیدار های غیررسمی مینمایند.

سازمانهای جامعه مدنی ای که در فعالیت های مربوط به دیموکراتیک سازی بخش امنیت سهم دارند، می‌توانند از ملاحظات نهایی کمیته ها منحنی اساس کار شان استفاده کنند. بطور مثال آنها می‌توانند از ملاحظات در کمپاین های دفاع از حقوق استفاده کنند و یا پیرامون پالیسی های امنیتی با حکومت دیالوگی را در باره این سفارشات آغاز نمایند. از اینکه ملاحظات نهایی از طرف متخصصین یک ارگان شناخته شده بین المللی صادر میشوند، به فعالیت های سازمانهای جامعه مدنی صلاحیت بیشتر داده و به این ترتیب تأثیرات آنها را افزایش میبخشند.

همچنان سازمان های جامعه مدنی می‌توانند چگونگی تطبیق سفارشات ارگان های میثاق را توسط دولتها که به پالیسی ها و قوانین بخش امنیت ارتباط میگیرند، مراقبت کنند و به کمیته راجع به تطبیق و یا عدم تطبیق آن گزارش بدهند. بعداً آن کمیته ها می‌توانند خود با حکومت مربوطه در این رابطه تماس گیرند و یا موضوع را در جلسه ای که برای بررسی گزارش دیگر آن دولت دایر مینمایند، مورد بحث قرار دهد.

پروسیجر های استفساری ارگان های میثاق حقوق بشری

کمیته ضد شکنجه و کمیته از بین بردن همه اشکال تبعیض علیه زنان، وقتی راجع به نقض های سیستماتیک از حقوق بشری ای که در منشور های CAT و CEDAW درج شده اند معلومات قابل اعتماد را بدست آورند، شاید پرسش های خاصی را براه اندازند. این کمیته چنین معلومات را معمولاً از طرف سازمان های جامعه مدنی بدست می آورد. بر اساس چنین معلومات و با موافقت دولت عضو مربوطه، کمیته ها می‌توانند یک یا چند عضو شانرا موظف سازند تا به پرسشهای قابل اعتمادی دست

²⁰⁹ - سازمان های جامعه مدنی ای که می‌خواهند منحنی ناظرین در جلسه های ارگان میثاق شرکت کنند، باید درخواستی شانرا به دارالانشاء کمیته مربوط تقدیم کرده و اجازه نامه را دریافت دارند.

²¹⁰ - اکثر ارگان های میثاق گروه های کاری را موظف ساخته اند تا به جلسه های مقدماتی بپردازند و تثبیت کنند که کدام موضوعات را در جلسه ای که با یک دولت مربوطه تشکیل می‌دهند، عنوان کنند.

²¹¹ - برای معلومات راجع به تقسیم اوقات جدید جلسه های کمیته لطفاً به صفحه انترنتی ذیل مراجعه کنید:

<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvent/Pages/Meetings.aspx>

زنند.²¹² نتایج پرسش‌ها دوباره به کمیته‌ها جهت غور و بررسی گزارش داده می‌شود. بعد از آن کمیته تبصره‌ها و سفارشات محرمانه ایرا طرح ریزی و به دولت عضو ارسال می‌دارد.²¹³ این سفارشات معمولاً خیلی تفصیلی می‌باشند و به نقض‌های حقوق بشری‌ای که بطور سیستماتیک در دولت عضو مربوطه، بشمول نقض‌هایی که توسط ادارات امنیتی صورت گرفته‌اند، جواب ارائه می‌دارند. تطبیق این سفارشات در پهلوی اصلاحات دیگر در دیموکراتیک ساختن بخش امنیت نیز کمک خواهد نمود.

چوکات ۱۳ - ۲

سازمان غیرحکومتی مکزیکو «مرکز حقوق بشری Agustín Pro Juárez» از کمیته ضد شکنجه خواست تا در باره شکنجه‌های سیستماتیک ادعا شده‌ای که در مکزیکو صورت می‌گیرد، به پرسش و تحقیق بپردازد.

در سال ۱۹۹۸ سازمان غیرحکومتی ای بنام “Human Rights Centre Miguel Agustín Pro-Juárez, PRODH) که مقر آن در شهر مکزیکو می‌باشد، یک گزارش مفصلی تحت عنوان «شکنجه: نقض‌هایی که توسط تأسیسات حکومتی در مکزیکو صورت گرفته است، اپریل ۱۹۹۷ - سپتامبر ۱۹۹۸» به کمیته شکنجه فرستاد. در این گزارش PRODH شواهدی را ارائه نمود که در مکزیکو بطور سیستماتیک شکنجه صورت گرفته است و از کمیته خواست تا در زمینه به پرسش و تحقیقات بپردازد. کمیته این معلومات را قابل باور دریافت و فوراً مطابق به ماده ۲۰ منشور ضد شکنجه به تحقیقات شروع نمود. با موافقت حکومت مکزیکو دو عضو کمیته مذکور در اگست و سپتامبر ۲۰۰۱ به تحقیقات پرداختند.

در جریان دیدار از مکزیکو این دو عضو کمیته با سازمان‌های جامعه مدنی بحث‌های تفصیلی داشتند. در بحث‌هایشان با اعضای کمیته، PRODH معلوماتی که بر شکنجه‌های سیستماتیک شاهده می‌دادند، در اختیار آنها گذاشت. این معلومات عبارت بود از: معافیت آن‌ده از افسران پولیس از مجازات که مرتکب عمل شکنجه شده بودند، شواهد بدست آمده از شکنجه در محاکمه‌های جنایی، شواهدی در باره بی‌کفایتی مسلکی پولیس و منسوبین اردو و کمبودها در تعلیم آنها و عدم استقلالیت متخصصین طبی دفتر مدعی العموم. معلوماتی که توسط سازمان جامعه مدنی تهیه شد با معلوماتی که از طرف کمسیون‌های ملی و محلی حقوق بشری مکزیکو داده شد باهم مقایسه گردید و با شهادت‌هایی که توسط قربانیان و اقارب آنها و مراجع حکومتی ارائه شد، تکمیل گردید.

معلومات PRODH در سفارشات که از طرف کمیته مذکور عنوانی حکومت مکزیکو به تعقیب دیدار آنها از آنکشور صادر گردید، سهم ارزنده داشت. در جواب به سفارشات کمیته، حکومت مکزیکو برای چگونگی تطبیق سفارشات دست بکار شد. در پهلوی مسائل دیگر حکومت از سازمان غیرحکومتی «طبیعیان حقوق بشر» درخواست نمود تا متخصصین طبی دفتر مدعی العموم را آموزش دهد که چگونه شکنجه‌ها را تشخیص دهند و چگونه آنرا درقید سند بیاورند.

منبع: کمیته ضد شکنجه، گزارش راجع به مکزیکو توسط کمیته ضد شکنجه براساس ماده ۲۰ منشور، و جواب از طرف حکومت مکزیکو.

UN Doc.CAT/C/75, 2003, available at

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/GO3/421/02/PDF/GO342102.pdf?OpenElment>

²¹² Art.8OP-CEDAW; Art.20 (3)CAT; and CAT (2002): Rules of Procedure of the Committee against Torture. UN DOC.CAT/C/3/Rev.4,9 August2002, rule 80.

²¹³ - همه پروسیجرها محرمانه می‌باشند، ولی با موافقت دولت سفارشات را میتوان عام ساخت.

طوری که در مثال داده شده در چوکات ۱۳ - ۲ تشریح شد، سازمانهای جامعه مدنی ای که در مسائل حقوق بشری مربوط به بخش امنیت فعال اند، میتوانند با پروسیجر های بین المللی بطور موفقانه همکاری کنند، تا دیموکراتیک سازی بخش امنیت را سرعت بخشند. آنها میتوانند به کمیته های مربوطه معلومات بفرستند. چنین همکاری، طوری که در مثال بالا دیده شد، ممکن منتج به پرسش شود. وقتی پرسش براه انداخته شد، سازمانهای جامعه مدنی میتوانند با اعضای کمیته در جریان دیدار از کشور شان ملاقات کنند. سازمان های جامعه مدنی باید بخاطر داشته باشند که پرسش ها بر اساس منشور ضد شکنجه تنها در صورتی براه انداخته میشود که «معلومات قابل اعتماد» در اختیار گذاشته شود. در این معلومات شواهد مستندی باید گنجانیده شده باشد که «در دولت عضو بطور سیستماتیک شکنجه صورت گرفته است»²¹⁴ بناءً مطابق به آن پرسش یا تحقیق زمانی براه انداخته میشود که ادعای ارتکاب شکنجه سیستماتیک صورت بگیرد. البته نه بخاطر اعمال دیگر چون سلوک غیر انسانی، تحقیر یا توهین.

شورای حقوق بشری ملل متحد

شورای حقوق بشری ملل متحد که جانشین کمیسیون حقوق بشری ملل متحد میباشد، عبارت از یک ارگان بین الحکومتی ملل متحد بوده که در سرتاسر جهان مسوولیت رشد و احترام به تمام حقوق بشری و آزادی های اساسی را بعهدہ دارد. شورای حقوق بشری میتواند به نقض های حقوق بشری نیز توجه نماید، بشمول نقض های بزرگ و سیستماتیک و میتواند در رابطه با آن سفارشات لازم را بنماید.²¹⁵

اکثر موضوعاتی که در جریان جلسه های شورای حقوق بشری مورد بحث قرار میگیرند به نظارت بر بخش امنیت و دیموکراتیک سازی پالیسی های بخش امنیت تعلق میگیرند. یک تعداد اندکی از آنها که بطور منظم مورد توجه آن شورا قرار می گیرند عبارت اند از: اعدام های بدون محاکمه، عاجل و یا قصدی؛ عدالت یا قضای انتقالی؛ ناپدید ساختن های جبری و غیرداوطلبانه. آن شورا بعد از غور و بررسی روی موضوعات مذکور در جریان سه جلسه سالانه خود فیصله ها و سفارشات را صادر مینماید.²¹⁶ شورای مذکور میتواند وضعیت حقوق بشری را در یک کشور خاص نیز مورد غور قرار دهد و فیصله ایرا در باره صادر نماید و یا براساس خواست یک عضو به جلسه فوق العاده بپردازد.²¹⁷ شورای حقوق بشری ملل متحد اخیرا شرایط مفصلی در رابطه با «بررسی نوبتی جهانی» یعنی بررسی وضعیت جهانی حقوق بشری را به تصویب رساند که اولین بار در جلسه اپریل ۲۰۰۸ عملی ساخته شد.²¹⁸ بر اساس این میکانیزم شورا به غور و بررسی وضعیت حقوق بشری در هر کشور عضو میپردازد و بر مبنای معلوماتیکه توسط خود دولتها، OHCHR، تأسیسات ملی حقوق بشری، سازمان های غیرحکومتی و یا دیگر بازیگران جامعه مدنی ارسال میگردد، شورا میبیند که آیا دولت عضو مربوطه مکلفیت حقوق بشری اش را بصورت درست اداء نموده است و یا خیر.

²¹⁴ - منشور ضد شکنجه (CAT) ماده (۱). این منشور در تحقیق اولی خود واضح ساخت که در داخل یک دولت عضو کدام عمل منحصبت شکنجه سیستماتیک اطلاق می گردد. به گزارش منشور ضد شکنجه در سال ۲۰۰۳ مراجعه کنید: گزارش سالانه کمیته ضد شکنجه. یاداشت های رسمی جلسه ۵۸ اسامبله عمومی، ضمیمه شماره ۴۴.

²¹⁵ - برای مطالعه مکمل صلاحیت های شورای حقوق بشری ملل متحد به فیصلنامه ۶۰/۶۰ / ۲۵۱ مورخ ۳ اپریل ۲۰۰۶ که ایجاد چنین شورا را امر نموده است، مراجعه کنید. صفحه انترنتی ذیل:

http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/A.RES.60251_En.pdf

²¹⁶ - برای مطالعه اجندای اخیر جلسه ششم آن شورا به صفحه ذیل مراجعه کنید:

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/6session/index.htm>

²¹⁷ - برای تدویر چنین یک جلسه باید یک سوم اعضاء رأی بدهند. پاراگراف دهم فیصلنامه ۶۰/۱۲۵ مجمع عمومی، که شورای حقوق بشری ملل متحد را تأسیس نموده است، مطالعه شود.

²¹⁸ - برای معلومات بیشتر روی این شرایط تفصیلی، فیصلنامه ۱/۵ شورای حقوق بشری را مطالعه نمایید که در صفحه ذیل موجود است:

http://ap.ohchr.org/documents/E/HRC/resolutions/A.HRC.RES.5_1_doc

سازمان های جامعه مدنی ای که در نظارت بر بخش امنیت فعال اند، میتوانند در جلسه های عادی یا هم خاص شورای حقوق بشری ملل متحد سهم بگیرند و میتوانند در رابطه با تطابقت پالیسی های امنیتی کشور مربوطه به شورا معلومات ارائه نمایند. به این ترتیب سازمان های جامعه بین المللی میتوانند از راه های مختلف نقض های حقوق بشری را که توسط اداره های بخش صورت گرفته است به جامعه بین المللی افشاء سازند. با این افشاء گری روی دولتها فشار آورده میشود تا در دیموکراتیک سازی بخش امنیت دست بکار شوند. ولی برخلاف سهمگیری در پروسه ارگان میثاق، سازمانهای جامعه مدنی قبل از شرکت در جلسه های منظم و یا در جلسه های میکانیزم بررسی جهانی شورای حقوق بشری آنها، باید نزد شورای اقتصادی و اجتماعی ملل متحد (ECOSOC) موقف مشورتی دریافت دارند.²¹⁹

جلسه های منظم شورای حقوق بشری

سازمانهای غیرحکومتی ای که نزد ECOSOC از موقف مشورتی برخوردار اند، میتوانند مطابق به فیصلنامه ۱۹۹۶ / ۳۱²²⁰ بیانیه های تحریری در رابطه با کار شورای حقوق بشری تقدیم دارند. در وب سایت شورای حقوق بشری برای سازمانهای غیرحکومتی راهنمایی هایی تقدیم شده است که چگونه بیانیه های تحریری شانرا تقدیم دارند.²²¹ دارالانشاء بیانیه های تقدیم شده را به همه اشتراک کنندگان جلسه توزیع میدارد. به این ترتیب بیانیه های سازمانهای جامعه مدنی بحث شورای حقوق بشری روی موضوعات خاص را براه می اندازد و حتی می توانند که در فیصلنامه ها و تصامیم جای داشته باشند. این امر به تلاش های سازمانهای جامعه مدنی برای خاتمه دادن به نقض های حقوق بشری توسط اداره های بخش امنیت کمک میکند و دیموکراتیک سازی بخش امنیت را گسترده تر میسازد.

سازمانهای جامعه مدنی که نزد ECOSOC دارای موقف مشورتی اند همچنان میتوانند در جلسه های منظم شورای حقوق بشری نمایندگان خود را داشته باشند. برای این مقصد آنها باید به شورای حقوق بشری درخواستی دریافت «اعتبارنامه» یا «Accreditation» را ارسال دارند، اینکه چگونه این اعتبارنامه بدست می آید، معلومات آنرا در وب سایت شورای حقوق بشری سراغ کنید.²²² سازمانهای غیر حکومتی دارای اعتبار نامه می توانند در جریان جلسه ها، بیانیه های شفاهی ارائه دارند و نشست های موازی تشکیل دهند، با نمایندگان حکومتها بحث های غیررسمی داشته باشند و در مسوده نمودن فیصلنامه ها سهم بگیرند. این بهترین فرصت برای سازمانهای جامعه مدنی ای که مصروف فعالیت در نظارت بخش امنیت اند، میباشد تا نگرانی های شانرا در یک فوروم بین المللی عنوان کنند. علاوه، ازینکه در چنین جلسه شمار زیادی از سازمانهای جامعه مدنی شرکت دارند، برای ایجاد شبکه ها با سازمانهای جامعه مدنی همفکر و هممنظر و کارشناسان مستقل و مقامات حکومتی، فرصتی خوبی مساعد می گردد.

²¹⁹ - وبسایت اداره امور اقتصادی و اجتماعی ملل متحد توضیح مینماید که سازمان های جامعه مدنی چگونه نزد ECOSOC موقف

مشورتی یافته میتوانند. به این صفحه مراجعه شود: <http://www.un.org/esa/coordination/ngo/>

²²⁰ - این فیصلنامه اصولی را وضع نموده است که بر همکاری بین شورای حقوق بشری و سازمان های غیرحکومتی تأکید میبورد. فیصلنامه

ECOSOC ۳۱ / ۱۹۹۶ را در صفحه ذیل یافته میتوانید: <http://www.un.org/documens/ecosc/res/1996/ecosoc/res/1996-31.htm>؛ راهنمایی برای بیانیه های تحریری را در صفحه ذیل یافته میتوانید:

<http://www2.ohchr.org7english/bodies/hrcouncil/docs/6session/hrc6guidelinesngo.doc>

²²¹ - این راهنمایی را در صفحه سراغ کنید:

<http://www.2ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/6session/hrc6guidelinesngo.doc>

²²² <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/ngo.htm>

سهمگیری در میکانیزم بررسی نوبتی جهانی

بررسی نوبتی جهانی یا Universal Periodic Review (UPR) که در چوکات شورای حقوق بشری منحصراً یک میکانیزم جدید تأسیس شد، از جمله ابزار قانونی مهم برای سازمانهای جامعه مدنی میباشد تا نگرانیهای شانرا در باره پالیسیهای امنیتی در داخل کشورهای شان، بیان کنند، البته بعد از انفاذ این میکانیزم. براساس این میکانیزم سازمانهای جامعه مدنی حق پیدا میکنند، تا به شورای حقوق بشری راجع به کشوری که تحت غور دارد معلومات ارائه نمایند. به این مقصد شورای حقوق بشری اخیراً دریکی از یادداشت های مقدماتی خود برای سازمانهای غیرحکومتی در رابطه با UPR راهنمایی های مسوده نموده است که در صفحه شورا آنرا یافته می توانید.²²³

همچنان در این یادداشت معلومات ارزشمندی راجع به اهداف میکانیزم UPR یافته میتوانید. علاوه بر ویسایت شورای حقوق بشری راجع به «بررسی نوبتی جهانی» آدرس ایمیلی را نیز نشان میدهد که عنوانی آن میتوان معلومات ارسال نمود.²²⁴ مدنظر است که سازمان های حقوق بشری در آینده بتوانند در پروسیجر بررسی نوبتی جهانی حضور پیدا کنند. این پروسیجر توسط یک گروه کاری شورای حقوق بشری براه انداخته میشود. سازمان های جامعه مدنی همچنان باید موقع پیدا کنند تا در جریان جلسه های گروه کاری بیانیه های شفاهی ارائه دارند. از سازمان های جامعه مدنی ای که خواهان سهمگیری در این پروسیجر میباشند، تقاضا میگردد تا برای مشوره های بیشتر بطور منظم به ویسایت شورای حقوق بشری مراجعه کنند، زیرا این پروسه و میکانیزم های آن ممکن همواره در حال تغییر باشند.

همکاری سازمان جامعه مدنی با هیأت های خاص شورای حقوق بشری

سازمانهای جامعه مدنی ای که در بخش امنیت ملی شان در صدد دیموکراتیک سازی اند میتوانند با هیأت های خاص شورای حقوق بشری، متحدین قوی را سراغ کنند. هیأت های خاص اصلاً توسط کمیسیون حقوق بشری که سلف شورای حقوق بشری است، ساخته شد و معمولاً ماموریت شان تفتیش، مراقبت، مشوره و گزارشدهی راجع به وضعیت حقوق بشری در یک کشور بخصوص میباشد.²²⁵ کار هیأت خاص در چوکات ۱۳-۳ فهرست شده و مخصوصاً به موضوعات نظارت بخش امنیت و اصلاحات بخش امنیت ارتباط میگردد. تفصیلات و جزئیات بیشتر را در رابطه (Link) های داده شده یافته میتوانید.

چوکات ۱۳ - ۳

هیأت های خاص شورای حقوق بشری که سازمان های جامعه مدنی در نظارت بخش امنیت با آن سروکار دارند، میتوانند مشارکت مؤثری را ایجاد کنند.

هیأت های خاص با صلاحیت های موضوعی

گزارشگر خاص برای حمایت و حفاظت حقوق بشری و در عین زمان مقابله با تروریسم:

<http://www2.ohchr.org/english/issues/terrorism/rapporteur/srchr.htm>

²²³ - این یادداشت را در صفحه ذیل یافته میتوانید:

http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrecouncil/upr/noteNGO_041007.htm

²²⁴ - در حال حاضر یعنی تا وقت چاپ این کتاب در سال ۲۰۰۸ آدرس فرار ذیل بود: civilsocietyunit@ohchr.org

²²⁵ - هیأت های خاص شامل گزارشگر خاص، نماینده خاص، متخصصان مستقل و گروه های کاری میباشند.

گزارشگر خاص در باره شکنجه و انواع دیگر بیرحمی، سلوک غیر انسانی یا تحقیرآمیز:
<http://www2.ohchr.org/english/issues/terrorism/rapporteur/index.htm>

گروپ کاری برای بازداشت های قصدی:
<http://www2.ohchr.org/english/issues/detention/rapporteur/index.htm>

گروپ کاری درباره ناپدید ساختن های جبری یا غیر داوطلبانه
<http://www2.ohchr.org/english/issues/disappearances/index.htm>

گزارشگر خاص برای اعدام های بدون محاکمه، عاجل یا قصدی
<http://www2.ohchr.org/english/issues/executions/index.htm>

گزارشگر خاص برای حمایت و حفاظت حق آزادی بیان و نظریات:
<http://www2.ohchr.org/english/issues/opinion/index.htm>

هیأت خاص با صلاحیت های کشوری

یک فهرست هیأت خاص را که دارای صلاحیت کشوری میباشد در صفحه ذیل یافته میتوانید:
<http://www2.ohchr.org/english/bodies/special/countries.htm>

البته راه های مختلفی وجود دارد که طی آن هیأت های خاص میتوانند ماموریت شانرا انجام دهند. آنها میتوانند راجع به قضایای خاصی به حکومت نامه بفرستند؛ از کشورها بازدید بعمل آورند؛ گزارش هایی پخش نمایند و اعلامیه های مطبوعاتی صادر کنند. با این فعالیت ها، آنها میتوانند سطح آگاهی را بلند برده و نقض های حقوق بشری را بشمول نقض هاییکه اداره های امنیتی مرتکب آن شده اند، افشاء سازند. هیأت های خاص همچنان میتوانند دساتیر عملیاتی را طرح وتدوین نمایند که سازمان های جامعه مدنی برای کارکرد شان با اداره های بخش امنیت ضرورت دارند. بطور مثال هیأت خاصی که برای بررسی شکنجه و دیگر بیرحمی ها، سلوک نادرست و تحقیرآمیز انسانی و مجازات، وظیفه گرفته، یک سلسله از سفارشات عمومی صادر نموده است که سازمان های جامعه مدنی میتوانند از آن در آموزش پرسونل زندان ها و دیگر مراکز بازداشت استفاده کنند. در این سفارشات آمده است که به سازمان های غیرحکومتی مستقل اجازه داده شود تا به همه مراکز بازداشت ها بشمول توقیف پولیس، مراکز قبل از محاکمه، مقر های خدمات امنیتی، ساحة اداری بازداشت، یونیت های خدماتی طبی بازداشتها، تأسیسات بیماران روانی و زندان ها دسترسی داشته باشند و در همه این مکان ها سلوک و برخورد با ساکنین آنها را مراقبت کنند.²²⁶

مفاهمه ها

وقتی هیأت خاص راجع به نقض های ادعا شده حقوق بشری معلومات قابل باور را دریافت نماید، آنها میتوانند از طریق OHCHR با حکومت ها در تماس شده و از آن ها طالب وضاحت و تبصره ها در باره ادعا شوند و نیز میتوانند به اقدامات وقایوی و تحقیقی عاجل متوسل شوند. سازمان های جامعه مدنی ایکه با موضوعات مربوط به بخش امنیت کار میکنند اکثر راجع به ادعا های نقض های حقوق

²²⁶ - صفحه انترنتی هیأت خاص موظف برای غور و بررسی شکنجه را با سفارشات آن مشاهد کنید:

<http://www2.ohchr.org/english/issues/docs/recommendations.doc>

بشری دارای معلومات مستند میباشند و میتوانند آنرا به هیأت خاص مربوطه تقدیم نمایند.²²⁷ تلاش هاییکه به این ترتیب از طرف هیأت خاص صورت میگیرد، سر انجام به نقض های حقوق بشری ایکه در قضایای انفرادی توسط اداره های بخش امنیت صورت گرفته اند، خاتمه میدهند. آنها با مراجع مسوول مستقیماً داخل تماس شده و موضوع و جواب هایی که دریافت میدارد در گزارشهای سالیانه شان تذکر میدهند ویا آنرا از طریق اعلامیه مطبوعاتی به مردم عامه ابلاغ میدارند. ویبسیایت هیأت خاص نمونه های مختلفی را در بردارد که به سازمانهای غیرحکومتی راهنمایی می نمایند که چگونه با هیأت های خاص قضایای مربوط مفاهمه کنند.²²⁸

دیدار از کشور

یک هیأت خاص دارای صلاحیت بررسی یک قضیه میتواند از اولیای امور یک کشور تقاضا کند تا دیدار گزارشگر خاص را منظور نماید. وقتی چنین منظوری داده شد، وی میتواند به دیدار ها از این کشور بپردازد و مطابق به صلاحیت اش راجع به وضعیت حقوق بشری در سطح ملی آن کشور تحقیق نماید. سازمان های جامعه مدنی میتوانند به هیأت خاص پیشنهاد دیدار ها را نمایند و وی را از مشکلات خاص در ساحه حقوق بشری مطلع سازند.

سازمان های جامعه مدنی ایکه روی موضوعات مربوط به بخش امنیت کار میکنند میتوانند راجع به موضوعات مورد نگرانی شان به هیأت خاص قبل از سفر آن معلومات دهند تا وی در وقت دیدار اش با مسوولین امور در سطح محلی، منطقوی و ملی آنرا مطرح کند. سازمان های جامعه مدنی میتوانند در جریان سفر در کشور، با هیأت خاص ملاقات کنند (یا در یک کشور سوم، در صورتیکه چنین فرصت مساعد گردد) و با وی روی موضوعات قابل نگرانی بحث کنند. چنین بحثها در گزارش هاییکه به تعقیب سفر راجع به کشور مربوطه از طرف هیأت خاص به نشر میرسند، میتوانند تذکر داده شوند. این بهترین راه برای سازمان های جامعه مدنی است تا نقض های حقوق بشری ایکه توسط اداره های بخش امنیت صورت گرفته اند، افشاء نمایند و متخصصین بین المللی را وادار ساخت تا به حکومت مربوطه سفارش کنند چگونه ادامه چنین نقض ها را متوقف سازد و نقض های ادعا شده را تلافی نماید. وقتیکه هیأت خاص گزارش و سفارشات اش را به نشر سپرد، سازمان های جامعه مدنی میتوانند در سطح ملی تطبیق سفارشات را مراقبت کنند.

گزارش ها، مطالعات موضوعی و نشر معلومات مطبوعاتی

هیأت های خاصی که برای تحقیق روی قضیه خاص مؤظف شده اند، بطور منظم پیرامون فعالیت های خود گزارش میدهند و یا پیرامون مسائل خاص مربوط به حدود صلاحیت شان برای مطالعات موضوعی آمادگی میگیرند. همچنان آنها بعض اوقات راجع به یک وضعیت خاص و نورم های بین المللی ایکه باید توسط مسوولین امور در چنین شرایط خاص مراعات شود، معلومات مطبوعاتی به نشر میسپارند.

سازمانهای جامعه مدنی ایکه روی موضوعات مربوط به امنیت کار میکنند، شاید برای مطالعات موضوع معلوماتی یا گزارش های دیگری در اختیار داشته باشند و شاید بخواهند آنرا به هیأت مؤظف خاص تقدیم کنند، تا آنرا افشاء نمایند و یا با سازمان های جامعه مدنی هم نظر از کشور دیگر شریک

²²⁷ قابل یاد آور نیست که همه هیأت ها صلاحیت دریافت معلومات راجع به قضایای خاص را ندارند. این مسأله را که کدام یک از این هیأت ها از چنین صلاحیت برخوردار است و یانیست میتوانند در ویبسیایتی که در چوکات ۱۳ - ۳ در فوق درج است، ملاحظه نمایند.

²²⁸ - به آنها در صفحه ذیل دسترسی ممکن است: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/chr/special/communications.htm>

سازند. همچنان آنها میتوانند به هیأت خاص پیشنهاد کنند که راجع به موضوعات مربوط به نظارت بخش امنیت در کشور هایشان معلومات مطبوعاتی بخش نمایند.

محكمة جنایی بین المللی

محكمة جنایی بین المللی (ICC) بر اساس قیصلنامه روم تأسیس و در جولای ۲۰۰۲ نافذ شد. در حال حاضر ۱۰۴ کشور دنیا این فیصلنامه را امضاء و تصویب نموده اند.²²⁹ باوجودیکه این محکمه کدام ارگان تشکیلاتی ملل متحد نمیباشد، ولی با آن از نزدیک همکاری میکند. این محکمه آخرین مرجع است برای عدالت خواهی قربانیان کشتار عام و مردم کشی، جنایات برضد بشریت و جنایات جنگی؛ این محکمه بر کسانیکه مستقیماً مسوول این جرایم اند و یا بر کسانیکه شریک چنین جرایم اند، حکمروایی قضائی دارد - بشمول قوماندانان نظامی و دیگر آمرین.²³⁰ در صورتیکه یک قضیه جنایی بشری در محاکم ملی از طرف حکومت مربوطه مورد غور قرار گرفته باشد، محکمه قضائی بین المللی روی آن دوباره غور نمیکند، زیرا این محکمه برای سیستم های قضائی ملی حیثیت تکمیلی دارد.

اشخاص انفرادی و یا سازمانهای غیرحکومتی از طریق دفتر مدعی العموم، که وظیفه آن تعقیب مجرمین جنگی و کشتار های عام و متهمین جنایات بشری میباشد، به این محکمه دسترسی دارند.²³¹ مدعی العموم میتواند براساس عرض یک کشور عضو فیصلنامه یا شورای امنیت ملل متحد و همچنان براساس معلومات اشخاص انفرادی یا سازمانهای غیرحکومتی (به شرط آنکه معلومات با جرایم تحت غور قضائی محکمه بین المللی ارتباط داشته باشند) به تعقیب و تحقیق بپردازد.²³²

مدعی العموم، بعد از براه اندازی یک بررسی ابتدایی روی معلومات بدست آمده، در صورتیکه دلایل معقول برای اقامه دعوا پیدا کند، میتواند از دیوان محکمه قبل از محاکمه درخواست تحقیق نماید. در این تحقیق برای یافتن حقیقت هم شواهد اثبات اتهام و هم عدم آن گنجانیده شده است. بناءً دیوان قبل از محاکمه جنبه های قضائی قضیه را بررسی میکند، مثلاً صدور امر گرفتاری یا احضار متهم. صورت دعوی اصلی توسط محکمه به پیش برده میشود و در پایان کار خود تصمیم میگیرد که آیا متهم را مجرم بسازد و یا او را برائت دهد. محکمه بعداً میتواند امر اعاده حقوق و جبران خساره را برای قربانیانی که شخصاً و یا از طریق وکیل قانونی خود در جریان محاکمه سهم گیرند، نیز صادر نماید.²³³

مشارکت با سازمان های غیرحکومتی بین المللی و شبکه ها

در حالیکه همکاری با سازمان های غیرحکومتی داخلی فرصت های مناسبی برای سازمان های جامعه مدنی ایکه پیرامون نظارت بر بخش امنیت کار میکنند، مساعد میسازد، مشارکت با سازمان های جامعه مدنی ایکه در سطح بین المللی فعال اند، به عین سوبه از اهمیت برخوردار میباشد.

برای چنین همکاری کمپاین ها مخصوصاً اهمیت زیاد دارند. کمپاین ها در صدد آن اند تا برای تغییرات اجتماعی، حمایت عامه را جلب نمایند. کمپاین ها میتوانند اهداف مختلف را که با موضوعات محلی، ملی، منطقوی و بین المللی رابطه دارند، تعقیب نمایند. با در نظر داشت کمپاین برای حکومتداری بخش امنیت، سازمانها به اقداماتی دست میزنند که هدف آن جلب توجه شماری از بازیگران - اولیای امور اجتماعی، حکومت ها، رسانه ها و جامعه بین المللی- میباشد که با تصمیم گیری ارتباط دارند.

²²⁹ <http://www.cc-cpi.int/statesparties.html>

²³⁰ - ماده هفتم فیصلنامه روم را مطالعه نمایند: <http://www.icc-cpi.int/about/ataglance/structure.html>

²³¹ <http://www.icc-cpi.int/about/ataglance>

²³² Ibid

²³³ <http://www.icc-cpi.int/about/ataglance/works.html>

کمپاین‌ها غالباً زمانی به نقطه اوج قوت خود میرسند که در نتیجه آن دولت‌ها مجبور میشوند روی موضوعات مربوطه به اقدامات دست‌زنند و تا جاییکه ممکن میباشد، در این ساحه قوانین جدید را معرفی میکنند. بطور مثال، ایجاد محکمه جنایی بین‌المللی (ICC) تا حدود زیاد از طرف نهادی بنام «ICC» که در سال ۱۹۹۵ منحیث یک گروه کوچکی از سازمان‌های غیرحکومتی بمنظور تأسیس چنین یک محکمه بکار شروع نمود، حمایت شد. ائتلاف برای ICC رشد نمود تا اینکه شمار سازمان‌های عضو آن به ۲۰۰۰ رسید. آنها در همه مراحل - از کمیته آمادگی تا کنفرانس روم، از کمیسیون آمادگی ملل متحد برای ICC تا به مجمع عمومی دولت‌های عضو - باهم مشترکاً کار نمودند (لطفاً این صفحه را مطالعه کنید: <http://www.iccnw.org>). به عین ترتیب کمپاین بین‌المللی برای منع ماین‌های زمینی راه را برای معاهده اوتاوا باز نمود (به این صفحه مراجعه شود: <http://www.icbl.org>). همچنان «ائتلاف برای متوقف ساختن استفاده از عساکر خورده‌سال» زمینه را برای مذاکره، تصویب و انفاذ پرتوکول اختیاری منشور حقوق اطفال مساعد ساخت (<http://www.child-soldiersg.org>):

عضویت در یک کمپاین بین‌المللی معمولاً ایجاب کار و زحمت زیاد را میکند. در عین زمان این کمپاین نقطه آغاز خوبی برای تبادل معلومات و تجربه راجع به یک موضوع خاص میباشد. بناءً مشارکت باید بر مبنای یک روحیه منافع دو جانبه استوار باشد. سازمان‌های غیرحکومتی بین‌المللی بیشتر میتوانند به سازمان‌های جامعه مدنی محلی در انکشاف ظرفیت‌های شان کمک کنند، هم از لحاظ ماهیت و هم از لحاظ منجمنت. چنین حمایت خصوصاً در محیط‌هایی بیشتر اهمیت حیاتی دارد که سازمان‌های جامعه مدنی ضعیف میباشند. بناءً سازمان‌های جامعه مدنی باید از تماس‌های شان با سازمان‌های بین‌المللی جامعه مدنی استفاده کنند که منحیث جزئی از این کمپاین یا در ساحه بیرون از آن به چه نوع حمایت آنها ضرورت دارند.

چوکات ۱۳ - ۴

کمپاین کنترل اسلحه

کنترل اسلحه عبارت از کمپاینی میباشد که بطور مشترک توسط سازمان بین‌المللی عفو، IANSA و اوکسفام به پیش برده میشود. این کمپاین روی تجارت بین‌المللی اسلحه متمرکز میباشد.

امروز در سرتاسر جهان بیشتر از ۶۰۰ میلیون اسلحه کوچک و خفیف وجود دارد. موجودیت این اسلحه و تجارت آن باعث درگیری‌های خشونت‌آمیز بیشمار، جرایم، سوء استفاده‌های داخلی همراه با اختناق و سرکوبی‌های دولتی در سرتاسر این کره خاکی شده است. اگر کنترل جدی صورت نگیرد، این اسلحه درگیری‌های جدیدی را بوجود آورده و منتج به نقض‌های بیشتر حقوق بشری شده و باعث تلفات بیشتر مردم میگردد. نه تنها در جریان جنگ‌قتل‌های غیرقانونی در حال افزایش اند، بلکه در حالت صلح نیز از وسایل نظامی و امنیتی توسط سربازان، شبه‌نظامیان و پولیس برای کشتن، زخمی ساختن و جنایات دیگر برضد مردم ملکی استفاده میشود.

سوء استفاده جهانی از اسلحه به نقطه اوج خود رسیده است. در یکی از سخنرانی‌های خود منشی عمومی آنوقت ملل متحد، کوفی عنان، در سال ۲۰۰۲ گفت: «انبارهای بیشمار و تجارت غیرقانونی اسلحه کوچک صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید میکند، امید برای انکشاف اجتماعی و اقتصادی را از بین برده و دورنمای دیموکراسی و حقوق بشری را به مخاطره انداخته است.»

این کمپاین از چندین سال به این طرف برای کنترل شدید اسلحه به حکومت ها گوشزد نموده است تا به اقدامات لازم برای جلوگیری از تجارت غیرقانونی و انتشار آن دست زنند، زیرا آنها مسوولیت تأمین امنیت اتباع و حفظ حقوق بشری شانرا بعهده دارند. کمپاین کنترل اسلحه میخواید تا در سطح بین المللی قرارداد قانونی الزامی بوجود آید، تا جلو خساراتیکه از ناحیه انتقال اسلحه بوجود می آید گرفته شود. با داشتن چنین یک قرارداد الزامی میتوان جلو انتقال اسلحه را به مناطق و جا هایی گرفت که در آنجا از اسلحه برای تشدد درگیری و نقض های حقوق بشری استفاده میشود. همچنان این نوع قرارداد کشورهای جهان را وادار میسازد تا در وقت انتقال اسلحه به معیار های بین المللی حقوق بشری و قانون بشری بین المللی پابندی داشته باشند.

به تعقیب تلاشهای پنج ساله مبارزین در سرتاسر جهان، کمپاین کنترل اسلحه از حمایت بیشتر از یک میلیون مردم جهان برخوردار گردید. این کمپاین زمانی به موفقیت مهم نایل آمد که حکومت ها در سال ۲۰۰۶ در مجمع عمومی ملل متحد به طرفداری از فیصلنامه رای دادند، تا معاهده ای برای کنترل تجارت اسلحه طرح ریزی شود.

منبع:

<http://www.controlarms.org>

مشارکت با سازمان های منطقوی

همچنان سازمان های جامعه مدنی ایکه در بخش امنیت سهم دارند میتوانند در سطح منطقوی برای شان متحدین پیدا کنند. این بخش همکاری ممکنه بین سازمان های جامعه مدنی و سازمان های منطقوی را بررسی مینماید، مانند شورای اروپا، OSCE، اتحادیه اروپا، سازمان دولت های امریکایی و اتحادیه افریقا.

اروپا

شورای اروپا

بعد از تأسیس آن در سال ۱۹۴۹ شورای اروپا با سازمان های غیرحکومتی مدنی بین المللی به همکاری آغاز نمود، از جمله این همکاری زمینه سازی جهت بدست آوردن موقف یا امتیاز سهمگیری در آن شورا قابل یاد آوری میباشد.²³⁴ وقتی آنها در این شورا از چنین موقفی برخوردار گردیدند، میتوانند از چندین راه با ارگانهای مختلف این شورا تعامل نمایند، مانند کمیته وزیران، اسامبله پارلمانی و کانگرس مسوولین محلی و منطقوی. ولی آنها با محکمه حقوق بشری نیز میتوانند تماس بگیرند.

ساحه همکاری عبارت اند از:

- سازمان های جامعه مدنی میتوانند راجع به موضوعات بخصوص نظریات شانرا به توجه اسامبله پارلمانی برسانند، معمولاً این کار را بطور شفاهی یا بیان های تحریری به کمیته های

²³⁴ - برای معلومت بیشتر در مورد اینکه چگونه در شورای اروپا از موقف سهمگیری برخوردار شد، به صفحه انترنتی ذیل مراجعه کنید:
http://www.coe.int/T/E/NGO/public/participatory_status/Application_from/Applying.asp

مختلف اسامبله پارلمانی می‌رسانند. همکاری با کمیته موضوعات قانون و حقوق بشری و کمیته امور سیاسی شاید بیشتر به سازمان های جامعه مدنی ای که در نظارت بخش امنیت دخیل اند، مرتبط باشد. سازمان های جامعه مدنی میتوانند به اعضای پارلمانی نیز معلومات تقدیم دارند. اسامبله پارلمانی نیز بطور منظم از سازمان های جامعه مدنی روی مسائل بخصوص مشوره های لازم مطالبه مینماید؛

- سازمان های جامعه مدنی میتوانند در محکمه حقوق بشری اروپایی مشوره های شانرا تقدیم دارند و یا حتی میتوانند از اشخاصیکه براساس منشور اروپایی، حقوق بشری آنها نقض شده است، در آن محکمه نمایندگی کنند. بعضی اوقات از سازمان های بین المللی جامعه مدنی در محکمه دعوت بعمل می آید تا درباره موضوع مورد محاکمه بمنظور غور و بررسی بیشتر معلومات ارائه دارند؛
- سازمان های جامعه مدنی میتوانند به کمیته اروپایی برای جلوگیری شکنجه معلومات ارائه دهند، خصوصاً وقتیکه آن کمیته بازدید از کشور مربوطه را مدنظر دارد. آن کمیته مخصوصاً از معلومات راجع به وضعیت و شرایط زندان ها و محل های بازداشت استقبال میکند؛²³⁵
- سازمان های جامعه مدنی در آمادگی و طرح ریزی بسیاری از منشورها و چارتر های شورای اروپا دخیل بوده اند، مانند منشور اروپایی برای جلوگیری از شکنجه و اخیراً هم سفارشات تقدیم شده به کشور های عضو راجع به موقف قانونی سازمان های غیرحکومتی در اروپا. این سفارشات توسط کمیته وزیران در اکتوبر ۲۰۰۷ تصویب گردید. این منشورها بطور مستقیم یا غیرمستقیم به پالیسی های امنیتی ارتباط دارند؛
- سازمان های جامعه مدنی در کنفرانس های بزرگ، مجمع ها و سیمینار هایی که توسط شورای اروپا سازماندهی میشود، فعالانه سهم میگیرند.

شورای اروپا با سازمان های بین المللی جامعه مدنی ای که امتیاز سهمگیری را دریافت نموده اند، یک ساختار همکاری دایمی را تأسیس کرده اند. همه سازمان های جامعه مدنی میتوانند در کنفرانس سالیانه سازمان های غیرحکومتی ای که طی آن راجع به خط مشی عملکرد سال آینده تصمیم گرفته میشود، شرکت کنند. سازمان های جامعه مدنی ای که در نظارت بخش امنیت دخیل اند، میتوانند موضوعات مورد علاقه شانرا در اجندای کنفرانس داخل سازند.²³⁶

سازمان های بین المللی جامعه مدنی در چندین گروه سازماندهی، دارای امتیاز سهمگیری فراتر از این نیز شده اند، مانند گروه حقوق بشری، گروه تساوی جنسی، خدمات صحتی، فقر و ناآرامی های اجتماعی وغیره. سازمان های جامعه مدنی دارای علایق و معلومات تخصصی مشترک که میخواهند مفکوره های شانرا باهم شریک بسازند در همین گروه بندی شامل اند. همچنان این گروه ها با ارگانهای مختلف شورای اروپا که کار شان به ساحه و تخصص مورد نظر مربوط میشود، روابط نزدیک را قایم میسازند. سازمان های جامعه مدنی ای که در موضوعات مربوط به امنیت دخیل اند، بیشتر با گروه حقوق بشر رابطه پیدا مینمایند. گروه حقوق بشر، مصوبه های مربوط به موضوعات امنیتی را تصویب نموده است، مانند موقف معترضین وجدانی و آزادی انجمن برای منسوبین نیروهای مسلح. همچنان این گروه راجع به کشور بخصوص نیز فیصلنامه ایرا به تصویب میرساند، مثلاً چنین فیصلنامه ای راجع به وضعیت در چیچنستان و کوزوو قبلاً به تصویب رسیده است.²³⁷

²³⁵ - برای معلومات بیشتر راجع به کمیته اروپایی برای جلوگیری از شکنجه، ویبسایت آن کمیته را مطالعه کنید:

<http://www.cpt.coe.int/en/default.htm>

²³⁶ - برای معلومات بیشتر در باره کنفرانس سالانه سازمان های غیرحکومتی صفحه ذیل مطالعه شود:

http://www.coe.int/T/E/public/INGO_Conference/

²³⁷ - برای معلومات بیشتر راجع به گروه حقوق بشری به صفحه ذیل مراجعه شود:

http://www.coe.int/T/E/NGO/public/Grouping/Human_rights/index.asp#TofofPage

چوکات ۱۳ - ۵

گروپ حقوق بشری از کمیته وزیران مطالبه مینماید تا حق اعتراض وجدانی منسوبین نظامی را در منشور حقوق بشری اروپا و پروتوکول ضمیمه بی آن شامل سازد.

در سال ۲۰۰۱ گروپ حقوق بشری سازمان های بین المللی غیرحکومتی دارای امتیاز سهمگیری در شورای اروپا راجع به حق اعتراض وجدانی مصوبه ایرا به تصویب رساند که در آن خواسته شده است:

- دولت های عضو شورای اروپا مکلف اند تا حق اعتراض وجدانی منسوبین نظامی را در قانون شان مطابق به سفارشات اسامبله پارلمانی و کمیته وزیران شامل سازند و به معترضین وجدانی ای که در زندان اند و یا تحت تعقیب قرار دارند، عفو عمومی راتضمین کنند؛
- کمیته وزیران مکلف است تا حق اعتراض وجدانی را در منشور اروپایی حقوق بشری طی یک پروتوکول ضمیمه بی طوریکه اسامبله پارلمانی مطالبه نموده است، شامل سازد و از تلاش های سازمان های غیرحکومتی برای برسمیت شناختن حق اعتراض وجدانی در شورای اروپایی دولت های عضو حمایت همجانبه نماید.

باوجودیکه کمیته وزیران مطالبه گروپ حقوق بشر را مبنی بر اینکه حق اعتراض وجدانی منسوبین نظامی را در منشور اروپایی حقوق بشری از طریق یک پروتوکول ضمیمه بی ای شامل سازد، نپذیرفت، ولی توجه ای که به این موضوع معطوف گردید، دامنه نهایت گسترده پیدا نمود. ریاست عمومی حقوق بشری شورای اروپا رساله ایرا تحت عنوان «حق اعتراض وجدانی برای منسوبین نظامی» به نشر سپرد تا سطح آگاهی عامه را در مورد مشکلاتی که معترضین وجدانی در کشورهای مختلف با آن روبرو اند بلند ببرد. همچنان این رساله اصول شورای اروپا برای تأمین حقوق اعتراض کنندگان وجدانی را تشریح مینماید و از مسوولین امور در سطح ملی تقاضا مینماید تا با سازمان های غیرحکومتی در حفظ حقوق اعتراض وجدانی همکاری کنند.²³⁸

منبع: گزارش های گروپ حقوق بشری در باره نشست های آنها از ۲۰۰۱ الی ۲۰۰۳، مخصوصاً نشست ۲۱ جون ۲۰۰۱، ۲۵ سپتمبر ۲۰۰۱ و اول اپریل ۲۰۰۳. این گزارش ها در صفحه ذیل قابل دسترسی میباشد:

http://www.coe.int/T/E/NGO/public/Grouping/Human_rights/index.asp

سازمان های ملی جامعه مدنی میتوانند برای معلومات پیرامون شکل همکاری بیشتر با ارگان های مختلف شورای اروپا و سازمان های بین المللی جامعه مدنی که در فعالیت های مربوط به بخش امنیت دخیل اند به وبسایت شورای اروپا برای سازمان های غیرحکومتی مراجعه کنند:

<http://www.coe.int/T/E/NGO/public/>

²³⁸ - متن این رساله را میتوانید از وبسایت ذیل داون لود کنید: www.coe.int/T/E/Human_rights/objcone.pdf

و یا هم به آدرس ذیل شورای اروپا تماس بگیرند:

Council of Europe,
NGOs Unit,
Directorate of Political Affairs
F-67075 STRASBOURG cedex
Fax: 0033 3 90 21 47 66

سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE)

از آغاز کارش در شروع دهه ۱۹۷۰، منیچت کنفرانس امنیت و همکاری اروپا، امنیت برای OSCE امنیت سه بُعد داشته است: بُعد سیاسی - نظامی، بُعد اقتصادی و محیطی و بُعد بشری. هدف از بُعد سیاسی - نظامی این است تا با بازنگری، شفافیت و همکاری در موضوعات نظامی در بین دولت های عضو، امنیت نظامی را تحکیم و گسترش بخشید.²³⁹ فوروم همکاری امنیتی در ویانا یکی از ارگان های مهم OSCE میباشد که با بُعد سیاسی - نظامی سروکار دارد. بُعد بشری وظایف و مکلفیت های (سیاسی) دولت های OSCE را توضیح میدارد تا حقوق بشری و آزادی های بنیادی، حاکمیت قانون و اصول دیموکراسی را تأمین کنند.²⁴⁰ ارگان عمومی ای که مسوولیت بُعد بشری را بعهده دارد، تحت نام «دفتر تأسیسات دیموکراتیک و حقوق بشری (ODIHR) در وارسا مستقر میباشد.

سازمان های جامعه مدنی دخیل در نظارت بخش امنیت میتوانند با OSCE براساس یکی از این ابعاد، مشارکتی را تشکیل دهند (چوکات ۱۳ - ۶ دیده شود).

چوکات ۱۳ - ۶

مشارکت های سازمان های جامعه مدنی با فعالیت های OSCE بر مبنای ابعاد سیاسی - نظامی و بشری

سازمان های جامعه مدنی در سپتامبر ۲۰۰۶ در پروژه OSCE تحت نام «اتباع یونیفورمدار: حفاظت حقوق بشری در نیروهای مسلح» شرکت نمودند. در این کنفرانس که از طرف OSCE و DCAF دایر شده بود، روی این مسأله بحث صورت گرفت که چگونه میتوان حقوق بشری منسوبین نیروهای مسلح را حفاظت نمود. این بحث بر مبنای این مفکوره صورت گرفت که اگر حقوق بشری منسوبین نظامی در نیروهای مسلح ملی خودشان محفوظ باقی بماند، آنها هم حقوق بشری دیگر سربازان و مردم ملکی را احترام خواهند کرد. این صفحه را ببینید:

<http://www.osce.org/item/20641.html>

سازمان های جامعه مدنی زنان در برنامه های ODIHR سهم میگیرند تا پولیس را آموزش دهند و برای مبارزه بر ضد خشونت های خانوادگی در آذربایجان و گرجستان موقف آنها را تغییر داد: از اینکه از مدت مدیدی به اینطرف خشونت های خانوادگی منیچت یک مسأله شخصی تلقی میگردید، بسیاری از کشورها برای تعقیب مرتکبین خشونت های خانوادگی و حفاظت قربانیان مقررات قانونی نداشتند. بناءً سازمان های جامعه مدنی در برنامه ODIHR شرکت نمودند تا: پولیس و دیگر مسوولین

²³⁹ - برای معلومات بیشتر راجع به بُعد سیاسی - نظامی این صفحه را ببینید: <http://www.osce.org/activities/18803.html>

²⁴⁰ - برای معلومات بیشتر راجع به بُعد بشری به این صفحه مراجعه کنید: <http://www.osce.org/odihr/13371.html>

عامه را مطلع سازند که خشونت خانوادگی نیز جرم میباشد؛ به افسران پولیس کورس های آموزشی دایر کنند تا در جلوگیری از خشونت خانودگی و مبارزه برضد آن نقش فعالانه بازی نمایند؛ و در مسائل بین ادارات مجری قانون و سازمان های جامعه مدنی همکاری بهترتر را رشد دهند. صفحه را ببینید:

http://www.osce.org/odihr/itm_2_27443.html

سازمان های جامعه مدنی در مونتنیگرو همراه با نمایندگی OSCE حکومت آنکشور را کمک میکنند تا برای نظارت بر زندان ها، میکانیزم ملی جلوگیری مطابق به شرایط پروتوکول اختیاری منشور ضد شکنجه ملل متحد (OP-CAT) را ایجاد کند: (OP-CAT) از همه دولت های عضو مطالبه مینماید که میکانیزم جلوگیری ملی را با این صلاحیت ایجاد نمایند تا با همکاری با کمیته فرعی بین المللی برای جلوگیری شکنجه، زمینه برای نظارت محل های بازداشت مساعد گردد. سازمانهای جامعه مدنی در همکاری با نمایندگی OSCE در مونتنیگرو، نمایندگان ادارات مجری قانون، وزارت های صحت عامه، داخله و عدلیه و اداره ملی سمع شکایات در جریان سال ۲۰۰۶ نشست های مختلفی دایر نمودند تا در آنکشور میکانیزم ملی جلوگیری مؤثری را برای تطبیق (OP-CAT) ایجاد نمایند. در صفحه ذیل ببینید:

<http://www.osce.org/ite/22951.html>

قاره آمریکا

سازمان دولتهای امریکایی (OAS)

سازمان دولتهای امریکایی در رابطه با کار خود سازمان های جامعه مدنی را، هم به دیده متحدین و هم ب دیده انتقاد کنندگان می بیند. OSA برای سهمگیری سازمان های جامعه مدنی در فعالیتهایش که بعضی از آنها مربوط به نظارت و دیموکراتیک ساختن بخش امنیت میباشد، سه میکانیزم را ایجاد نموده است. نخست اینکه سازمان های جامعه مدنی میتوانند نزد OAS خود را ثبت نام نمایند. ثانیاً، سازمان های جامعه مدنی میتوانند در جلسه های اسامبله عمومی و دیگر ارگانهای OAS منحیث «مهمانان خاص» شرکت کنند. سوم اینکه سازمان های جامعه مدنی میتوانند با دارالانشاء عمومی و دیگر ارگان های سازمان دولت های امریکایی موافقتنامه های همکاری را عقد نمایند.

ثبت نام

ثبت نام در سازمان دولتهای امریکایی (OAS) میتواند برای ایجاد مشارکت ها و دیگر اشکال همکاری ها، فرصت های مناسبی را برای سازمان های جامعه مدنی مساعد سازد. بطور مثال، ثبت نام به سازمان های جامعه مدنی اجازه میدهد تا راجع به مسوده فیصلنامه های مجمع عمومی OAS تبصره نمایند، نسخه ای از آنها را دریافت دارند و در تطبیق آنها کمک نمایند. معمولاً اکثر فیصلنامه ها به موضوعات پالیسی امنیتی تعلق دارند، بناءً سهمگیری سازمان های جامعه مدنی در تسوید فیصلنامه ها به آن ها زمینه را مساعد میسازد تا در سطح منطقی راجع به موضوعات مختلف نظارت بخش امنیت سطح آگاهی را بلند ببرند. بطور مثال، OAS در جلسه مجمع عمومی سال ۲۰۰۷ خود راجع به خلع سلاح و آموزش عدم انتشار اسلحه، راجع به حمایت از مبارزه برخلاف ماین های ضدپرسونل در ایکوادور و پیرو، راجع به منشور بین الامریکایی شفافیت پیرامون اکتساب اسلحه متعارف، راجع به اینکه قاره امریکا منحیث زون مبراء از ماین ها باشد، راجع به حفاظت حقوق بشری و آزادی های

اساسی در جریان مبارزه برضد تروریسم، راجع به مطالعه حقوق و پرستاری افراد بازداشت شده یا زندانیان و راجع به تجارت غیرقانونی اسلحه کوچک و خفیف، منجمنت و امنیت انبارهای اسلحه و همچنان برای مراعات و احترام به قانون حقوق بشری و قانون بین المللی بشری فیصلنامه ها و اعلامیه هایی صادر نمود.²⁴¹

همچنان سازمان های جامعه مدنی ثبت شده میتوانند در جلسه های عام شورای دایمی OAS و کمیته های فرعی آن شرکت کنند و نیز میتوانند بیانیه های تحریری را با موافقت ارگان های مربوطه به نشر سپارند.²⁴² برای سازمان های جامعه مدنی دخیل در نظارت بخش امنیت بهتر است تا در جلسه های کمیته قضائی و امور سیاسی که در پهلوی مسائل دیگر با موضوعات حقوق بشری و مسائل مربوط به تروریسم، عدالت و دیموکراسی نمونه یی ارتباط میگیرند، شرکت کنند.²⁴³ علاوه براین کار کمیته مذکور راجع به «امنیت نیم کره یی» که با اقدامات ماین های ضدپرسونل، تطبیق منشور بین الامریکایی راجع به مصارف نظامی و شفافیت اکتساب اسلحه ارتباط میگیرند، شاید مورد علاقمندی سازمان های جامعه مدنی دخیل در موضوعات امنیتی باشد.²⁴⁴

سازمان های جامعه مدنی ای که میخواهند در OAS ثبت شوند، باید «راهنمای سهمگیری سازمان های جامعه مدنی در فعالیتهای OAS» را که توسط شورای دایمی طی فیصلنامه²⁴⁵ CP/RES بتصویب رسیده است، تعقیب نمایند.²⁴⁶

چوکات ۱۳ - ۷

کمیته «امنیت نیم کره یی» تحت نام «به منظور تحکیم امنیت نیم کره یی توجه به فقر، بیعدالتی و تجرید اجتماعی» سیمیناری را دایر نمود

در مارچ ۲۰۰۷ کمیته امنیت نیم کره یی شورای دایمی OAS سیمیناری را به این منظور که چگونه فقر و محرومیت اجتماعی، ناآرامی های اجتماعی را ببار می آورد و چگونه بر امنیت دولت ها تأثیر میگذارد، دایر نمود. در پهلوی کارشناسان حکومتی و نمایندگان سازمان های بین المللی سازمانهای جامعه مدنی نیز در این سیمینار شرکت ورزیدند.

در جریان سیمینار بحث روی دو موضوع میچرخید: «مبارزه برضد گرسنگی و تحکیم امنیت» و موضوع فرعی مخصوص - منطقه «مبارزه برضد فقر و تحکیم امنیت: اقدامات بین المللی برای انکشاف در هایتی و مینسوتا».

گزارش این سیمینار را در صفحه ذیل یافته میتوانید:

http://scm.oas.org/doc/_public/ENGLISH/HIST_07/CP18032E07.doc

²⁴¹ - فیصلنامه ها و تصامیم مجمع عمومی OAS را که در جون ۲۰۰۷ در ۳۷ مین نشست خود بتصویب رسانید در صفحه ذیل یافته می توانید:

<http://www.oas.org/dil/AGO3738E14.doc>

²⁴² - برای طرز کار کرد و صلاحیت شورای دایمی و کمیته های آن به صفحه ذیل مراجعه کنید: <http://www.oas.org/consejo/>

²⁴³ - برای معلومات بیشتر به وب سایت کمیته قضایی و امور سیاسی به این صفحه مراجعه کنید: <http://www.oas.org/consejo/CAJP>

²⁴⁴ - برای معلومت بیشتر راجع به کار کمیته امنیت نیم کره یی به صفحه ذیل مراجعه کنید:

<http://www.civil-society.oas.org/permanent%20Council/CP-RES-759.htm>

²⁴⁵ این فیصلنامه را میتوانید در صفحه ذیل دریابید: http://www.civil-society.oas.org/Pages/Registration_1_ENG.htm

²⁴⁶ - http://www.civil-society.oas.org/Pages/Registration_1_ENG.htm

سازمان های جامعه مدنی منحیث «مهمانان خاص»

اگر سازمان های جامعه مدنی نمیخواهند ثبت OAS شوند، ولی میخواهند در جلسات خاص مجمع عمومی OAS یا دیگر ارگان ها شرکت کنند، آنها میتوانند با ارسال نامه ای عنوانی آن سازمان، حد اقل ۴۵ روز قبل از اجلاس ارسال نموده و هدفش را در جلسه مربوطه ابراز دارد. در این نامه باید چارتر سازمان جامعه مدنی و آخرین گزارش سالیانه و مرامنامه آن گنجانیده شود. سازمان هاییکه در OAS ثبت اند، آنها نیز باید درخواستی اشتراک شانرا ارسال دارند ولی ضرورت ارسال اسناد دیگر را ندارند.²⁴⁷

موافقتنامه همکاری

سازمان های جامعه مدنی همچنان میتوانند با دارالانشای عمومی OAS موافقتنامه های همکاری را عقد کنند. با این کار، آنها اجازه پیدا میکنند تا با همراهی دارالانشای عمومی در ساحت موردعلاقه و تخصصی بشمول ساحت مربوط به بخش امنیت، پروژه های مشترکی را برآوردند. اگر سازمان های جامعه مدنی علاقمند چنین یک «قرارداد» با دارالانشای عمومی باشند، بهتر است که آن ها با اداره خاص آن دارالانشاء که مسوولیت این پروژه ها بعهده آن است، به مشاوره بپردازند. یک موافقتنامه همکاری باید توسط دارالانشای عمومی OAS منظور شود.²⁴⁸

برای معلومات بیشتر راجع به اشتراک در فعالیتهای OAS سفارش میشود که سازمان های جامعه مدنی مستقیماً عنوانی هماهنگ کننده جامعه مدنی OAS بطور تحریری مراجعه کنند:

Civil Society Coordinator
Department of the Americas Secretariat
Organization of American States
1889 F Street NW
Washington, D.C.20006
Telephone:001-202-458-3081
Fax:001-202-458-3665

در صورتی که سازمان های جامعه مدنی تحت فشار باشند، مشارکت ها چگونه میتوانند به آن ها کمک کنند

مداخله در موضوعات نظارت بر بخش امنیت، دربرگیرنده نقض های حقوق بشری غیرافشاء شده میباشد که توسط اداره های بخش امنیت صورت میگردد. برملاء ساختن و افشای آن و همچنان به حسابدگی کشاندن مرتکبین وظیفه آنها میباشد. با فعالیت های سازمانهای جامعه مدنی همچنان اشخاص انفرادی ایکه در نتیجه پالیسی های امنیتی متضرر شده باشند براساس قانون حقوق بشری بین المللی اعاده حقوق بکنند. این فعالیت ها شاید سبب کشیدگی بین اولیای امور و سازمان های جامعه مدنی شوند و در بعض حالات سازمان های جامعه مدنی تحت فشار قرار میگیرند؛ مسوولین امور شاید تلاش کنند

²⁴⁷- برای معلومات بیشتر راجع به «مهمانان خاص» به صفحه ذیل نگاه کنید:

http://www.civil-society.oas.org/Pages/Registration_2-ENG.htm

²⁴⁸- معلومات بیشتر راجع به موافقتنامه های همکاری را میتوانید در این صفحه پیدا کنید:

http://www.civil-society.oas.org/Pages/Registration_5-ENG.htm

تا از طریق وضع قوانین سخت، با تعقیب فعالین حقوق بشری، با محدود ساختن آزادی گشت و گذار و با تحت نظارت قرار دادن، با ممانعت از مفاهمه ها و یا با استفاده از قوه برای جلوگیری از فعالیت ها و با ممانعت از دسترسی به منابع مالی، صدای سازمان های جامعه مدنی یا اشخاص انفرادی را خاموش سازند. وبدترین حالات، آن است که اعضای جامعه مدنی با مرگ، تهدید، شکنجه، لادرک شدن قصدی و قتل روبرو میشوند.

در حالیکه هیچ میکانیزمی وجود ندارد، تا بتوان سازمان های جامعه مدنی یا اشخاص انفرادی را از تمام انواع فشار حفاظت نمود، ولی میکانیزم هایی موجود اند که توسط سازمانهای بین المللی وضع شده اند، تا به سازمان های جامعه مدنی تحت فشار کمک کنند. در بخش ذیل بعضی از میکانیزم هایی که توسط سازمان های بین الحکومتی منطوقی و بین المللی و توسط سازمان های غیرحکومتی بین المللی به منظور حفاظت حقوق بشری ایجاد شده، معرفی میگردد.

میکانیزم های بین المللی

اعلامیه مدافعین حقوق بشری ملل متحد و نماینده خاص منشی عمومی در رابطه با وضعیت مدافعین حقوق بشری

در سال ۱۹۹۸ مجمع عمومی ملل متحد پیرامون مدافعین حقوق بشر اعلامیه ایرا بتصویب رساند.²⁴⁹ این اعلامیه از حکومت ها مطالبه مینماید، تا حقوقی را که برای فعالیت مدافعین حقوق بشر اهمیت دارند، حفاظت کنند، مانند حق آزادی بیان، حق اجتماعات مسالمت آمیز، تا آنها بتوانند به فعالیت های دسته جمعی دست زنند، معلومات را بدست آورند و آنرا انتشار دهند و با بازیگران منطوقی و بین المللی مفاهمه نمایند. اینها همه حقوق سازمان های جامعه مدنی اند که در رشد دیموکراتیک ساختن بخش امنیت فعالیت میکنند و محدود ساختن چنین حقوق توسط حکومت ها اولین نشانه اختناق و فشار میباشد.

در سال ۲۰۰۰ منشی عمومی ملل متحد به درخواست کمیسیون حقوق بشری (اکنون بنام شورای حقوق بشری) نماینده خاص مدافعین حقوق بشری را تعیین نمود. هدف کمیسیون این بود تا با این تقرر اعلامیه مدافعین حقوق بشری را بطور مؤثرتر جنبه عملی ببخشد.

یک بخشی از صلاحیت های نماینده خاص، مورد علاقمندی مخصوص اعضای سازمان جامعه مدنی میباشد که بنابر دخالت شان در پالیسیهای امنیتی تحت فشار آنی قرار دارند: نماینده خاص میتواند قضایای نقض های حقوق بشری را که برضد کدام مدافع حقوق بشری، گروه یا سازمان صورت گرفته باشد، مورد غور قرار دهد و به مراجع مسوول با ارسال نامه های «اقدام عاجل» یا «اتهامی» از وضعیت اطلاع دهد تا به حفاظت مدافعین حقوق بشری و حقوق آنها توجه کنند. نامه های «اقدام عاجل» زمانی فرستاده میشود که حقوق بشری مدافع حقوق بشر یا سازمان جامعه مدنی در آستانه نقض و یا درحالت نقض شدن باشد. از دولتها خواسته میشود تا جلو این نقض ها را بگیرند. «نامه های ادعا» معمولاً زمانی فرستاده میشود که نقض قبلاً بوقوع پیوسته و تأثیری که بر اشخاص انفرادی یا سازمان جامعه مدنی گذاشته است، تغییر نیافته باشد. ولی نماینده خاص باید راجع به این ادعا ها معلومات قابل اعتماد داشته باشد، قبل از اینکه به ارسال نامه دست زند و از حکومت ها بخواهند تا اشخاص انفرادی یا سازمان های جامعه مدنی را که در خطر اند، محافظت کنند.²⁵⁰

²⁴⁹ این اعلامیه را در صفحه ذیل یافته میتوانید:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/770/89/PDF/N9977089.pdf?OpenElement>

²⁵⁰ وبسایت نماینده خاص تمام تفصیلات را ارائه مینماید. سازمانهای جامعه مدنی یا اشخاص انفرادی به کدام معلومات احتیاج دارند تا آنرا به

نماینده خاص تقدیم کنند: <http://www2.ohchr.org/english/issues/defenders/complaints.htm>

به حکومت‌هایی که نامه‌های «اقدام عاجل» یا نامه‌های «اتهامی» فرستاده شد، نماینده خاص از آنها همچنان می‌خواهد هر اقدامی که آنها جهت حفاظت اشخاص تحت تهدید می‌گیرند، به وی اطلاع دهند. نامه‌های نماینده خاص و جواب حکومت‌ها در گزارش سالانه نماینده خاص به مجمع عمومی ملل متحد به نشر سپرده می‌شود، به چنین اقدام برحکومت‌ها یک نوع فشار اضافی آورده می‌شود تا مطابق به خواست نماینده خاص عمل کنند.²⁵¹

نماینده خاص مدافعین حقوق بشری وقتاً فوقتاً با دیگر هیأت‌های خاصی که از طرف شورای حقوق بشر ملل متحد مؤظف شده‌اند در بررسی نامه‌های «اقدام عاجل» یا نامه‌های «ادعا» عنوانی حکومت‌ها همکاری مینماید. دیگر هیأت‌های خاصی که صلاحیت دریافت شکایات انفرادی و شکایات سازمان‌های جامعه مدنی یا اشخاص انفرادی با خطر روبرو شده را دارند، میتوانند به گروه‌های ذیل نیز توجه کنند:

- گروه کاری مؤظف برای بازداشت‌های قصدی؛²⁵²
- گروه کاری مؤظف برای لادرک شدن جبری یا غیرداوطلبانه؛²⁵³
- گزارشگر خاص برای رشد و حفاظت آزادی نظر و بیان؛²⁵⁴
- گزارشگر خاص برای شکنجه و دیگر انواع بیرحمی، سلوک غیرانسانی یا تحقیرآمیز یا جزاء²⁵⁵

مفاهمه‌های انفرادی با ارگان‌های میثاق حقوق بشری ملل متحد

از جمله هشت ارگان میثاق حقوق بشری ملل متحد، شش آن صلاحیت دارند تا از طرف اشخاص انفرادی یا گروه‌هایی که ادعا دارند حقوق تصریح شده آنها در میثاق به شکل از اشکال نقض گردیده‌اند، شکایت دریافت دارند.²⁵⁶ این کمیته میتواند مفاهمه‌های (تحریری یا شفاهی) را در صورتی که شرایط غور را پوره نموده باشند، تحت مطالعه قرار دهند.

تنها اشخاص انفرادی ای که نظر به ادعا حقوق‌شان توسط مسولین دولت‌های عضو پرتوکول‌های اختیاری میثاق‌های مربوطه (مثلاً کمیته ضد شکنجه که صریحاً صلاحیت دارد تا ادعا‌های انفرادی را تحت غور قرار دهد) نقض شده باشد، میتوانند شکایات انفرادی‌شان را عرض کنند. چنین محدودیت در قسمت هیأت‌های خاص مؤظف برای بررسی نقض‌های حقوق بشری که در سطح جهانی عمل می‌نمایند، قابل تطبیق نمی‌باشد.

بطور اوسط بین دو الی سه سال وقت بکار است، تا ارگان‌های میثاق ملل متحد تصمیم نهایی‌شان را در باره یک قضیه فردی صادر نمایند. ولی ارگان‌های میثاق میتوانند که برای جلوگیری از متضرر شدن دوامدار عارض یک امر انتقالی یا موقتی را نیز صادر نمایند. این امر انتقالی یا موقتی تا زمانی که ارگان مربوطه تصمیم نهایی‌اش را صادر می‌نماید، قابلیت تطبیق را دارد. این مسأله برای سازمان‌های جامعه مدنی یا اشخاص انفرادی که با تهدید آنی روبرو‌اند، مخصوصاً از اهمیت برخوردار می‌باشد.

²⁵¹ - گزارش سالانه را میتوانید در صفحه انترنتی نماینده خاص مطالعه نمایید:

<http://www2.ohchr.org/english/issues/defenders/annual.htm>

<http://www2.ohchr.org/english/issues/detention/index.htm>²⁵²

<http://www2.ohchr.org/english/issues/disappear/index.htm>²⁵³

<http://www2.ohchr.org/english/issues/opinion/index.htm>²⁵⁴

<http://www2.ohchr.org/english/issues/torture/rapporteur/index.htm>²⁵⁵

²⁵⁶ - کمیته حقوق بشری، کمیته از بین بردن تبعیض نژادی، کمیته ضد شکنجه، کمیته از بین بردن تبعیض علیه زنان، کمیته حفاظت حقوق کارگران مهاجر و اعضای خانواده آن‌ها و کمیته حفاظت حقوق اشخاص معلول و معیوب، میتوانند چنین مکاتیبی را دریافت دارند

معلومات بیشتر پیرامون طرز العمل عرض شکایات فردی، فورمه های شکایات را و همچنان معلومات تفصیلی در باره شرایط عرض شکایات را که قبل از غور و بررسی ارگان های میثاق باید برآورده شود، در ویبسایت کمیساری ملل متحد برای حقوق بشر یافته می‌توانید.²⁵⁷

چوکات ۱۳ - ۸

سلسله کتاب راهنمایی یا دستی OMCT

سلسله کتاب راهنما یا سازمان جهانی ضد شکنجه (OMCT) دارای چهار جلد میباشد، هر کدام از آنها راهنمایی تفصیلی راجع به عملکرد، طرز العمل و صلاحیت قضائی میکانیزم های منطقی و بین المللی را که از صلاحیت غور و بررسی شکایات در باره نقض منع مطلق شکنجه و سلوک نادرست برخوردار اند، ارائه مینماید. این کتاب های راهنما را در ویبسایت ذیل مطالعه نموده می‌توانید:

<http://www.omct.org/>

(در این ویبسایت به ارگان های میثاق ملل متحد و نشرات مربوطه آن نیز امکان دسترسی وجود دارد)

میکانیزم های منطقی

افریقا

گزارشگر خاص برای مدافعین حقوق بشری در افریقا

«کمیسیون افریقایی برای حقوق بشر و مردم» در سال ۲۰۰۴ فیصلنامه ایرا در باره مدافعین حقوق بشر بتصویب رسانید که در آن از حکومت های افریقایی مطالبه شد، تا اعلامیه ملل متحد در باره مدافعین حقوق بشر را تطبیق کنند. در همان سال کمیسیون افریقایی گزارشگر خاصی را در باره مدافعین حقوق بشر در افریقا تعیین نمود، تا وضعیت حقوق بشری مدافعین مذکور را در سطح کل قاره افریقا بهبود بخشد.²⁵⁸ به این ترتیب اشخاص انفرادی تحت فشار میتوانند به گزارشگر خاص مراجعه کنند، بعداً او میتواند به حکومت مربوط نامه جهت آغاز دیالوگ روی قضیه بفرستد و یا در رابطه قضیه مذکور اعلامیه مطبوعاتی ای صادر نماید. در سال ۲۰۰۷ گزارشگر خاص برای غور روی بعضی از قضایا با مسولین کشورهای انگولا، جمهوری افریقای مرکزی، کنگو برازیل، جمهوری دیموکراتیک کنگو، جیبوتی، مصر، سومالیا و زیمبابوی داخل مذاکره شد. در این قضایا از شکایات فردی در باره بازداشت های قصدی و قتل فعالین حقوق بشر تا تهدید ها مبنی بر مسدود ساختن سازمان های غیرحکومتی در بعضی از کشورها را شامل بودند.²⁵⁹

سازمان های جامعه مدنی افریقایی ای که بنابر فعالیت های شان مبنی بر دیموکراتیک ساختن بخش امنیت در کشور های مربوطه شان با مسولین امور با مشکلات روبرو میشوند، میتوانند از طریق دارالانشای کمیسیون افریقایی تحت آدرس ذیل با گزارشگر خاص تماس بگیرند:

²⁵⁷ <http://www2.ohchr.org/english/petitions/individual.htm>

²⁵⁸ - ویبسایت گزارشگر خاص در باره مدافعین حقوق بشری در افریقا :

http://www.achpr.org/english/info/index_hrd_en.html

²⁵⁹ - چهل و یکمین گزارش فعالیت گزارشگر خاص برای مدافعین حقوق بشر در افریقا را ملاحظه نمایید:

http://www.achpr.org/english/Special%20Mechanisms/HRD/Activity%20Report_eng_pdf

African Commission on Human and Peoples' Rights
48 Kairaba Avenue
P.O.Box 673
Banjul, The Gambia
Tel: +220 439 2962/437 7721
Fax: +220 439 076

قاره آمریکا

کمیسیون حقوق بشر بین‌الامریکایی

کمیسیون حقوق بشر بین‌الامریکایی در پهلوی مسائل دیگر صلاحیت دارد به شکایات فردی اشخاص و یا سازمان‌های جامعه مدنی، مبنی بر اینکه گویا از حقوق تصریح شده در منشور حقوق بشری امریکایی و اعلامیه امریکایی در رابطه با حقوق و وظایف مردان نقض صورت گرفته است، رسیدگی نماید.²⁶⁰ همچنان کمیسیون بین‌الامریکایی میتواند به دولت‌های عضو امر نماید تا برای جلوگیری از دوام نقض به اقدامات احتیاطی دست زنند. معمولاً وقتی عضوی از سازمان‌های جامعه مدنی از طرف مسوولین امور تحت فشار قرار داده شود، این امر منحنی تخطی از حقوق بشری شناخته میشود. بناءً تقدیم عرض به کمیسیون بین‌الامریکایی میتواند حقوق آنها را اعاده کنند و جلو دوام نقض را بگیرد.

در اقدامات احتیاطی صادر شده از طرف کمیسیون بین‌الامریکایی یا محکمه حقوق بشری بین‌الامریکایی، تحقیق تهدیدها و نقض‌های حقوق بشری فردی یا سازمان‌های جامعه مدنی شامل است و یا در طی آن امر شده تا به بعضی از اقدامات امنیتی خاتمه داده شود. از دولت‌های عضو انتظار می‌رود تا در مورد تطبیق اقدامات احتیاطی به کمیسیون مذکور گزارش دهند.²⁶¹

قاره اروپا

محکمه حقوق بشر اروپایی

اشخاص انفرادی و سازمان‌های جامعه مدنی مواجه با خطر، اگر دریابند که فشار وارد شده بر آنها از طرف مسوولین امور در دولت، برخلاف مقررات تعیین شده در منشور حقوق بشری اروپایی یا پروتوکول‌های اضافی آن میباشد، میتوانند شکایات فردی شانرا در مورد به محکمه حقوق بشر اروپایی عرض کنند.²⁶² دولتهایی که برضد آن شکایت صورت می‌گیرد باید عضو منشور حقوق بشر اروپایی باشند.

²⁶⁰ - منشور و اعلامیه مذکور را در صفحه ذیل یافته می‌توانید:

<http://www.oas.org/juridico/english/ga-res99/eres1635.htm>

²⁶¹ - این طرز العمل‌ها در صفحه انترنتی ذیل به تفصیل توضیح شده است:

http://www.cidh.oas.org/cidh_apps/instrcutions.asp?gc_language=E

²⁶² - منشور حقوق بشر اروپایی و پروتوکول‌های اضافی آن را در صفحه ذیل یافته می‌توانید:

<http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Basic+Texts/Basic+Texts/The+European+Convention+on+Rights+and+its+Protocols/>

محکمه حقوق بشر اروپایی معمولاً با مسوولینی که سازمان های جامعه مدنی یا اشخاص انفرادی از ناحیه آن ها شکایت نموده اند، به طور مستقیم تماس نمیگیرد. ولی تنها در حالات استثنائی آن محکمه از دولت هاییکه علیه آنها شکایت صورت گرفته است، مطالبه مینماید تا به اقدامات انتقالی جهت جلوگیری از دوام نقض حقوق بشری دست زنند. محکمه تنها در حالاتی امر اقدامات انتقالی را صادر مینماید که عارض شدیداً از لحاظ جسمی با خطر مواجه باشد و یا ضرریکه به او میرسد قابل تلافی نباشد. محکمه میتواند از دولت ها تقاضاء کند، تا راجع به تطبیق اقدامات انتقالی به محکمه گزارش دهند.

اتحادیه اروپا

اتحادیه اروپا در جون ۲۰۰۴ دستورالعملی را راجع به مدافعین حقوق بشر به تصویب رساند.²⁶³ این دستورالعمل راه هایی را نشان میدهد که بر اساس آن اتحادیه اروپا میخواهد تلاش هایش را برای حفاظت و حمایت از مدافعین حقوق بشری در کشورهای جهان سوم افزایش دهد. براساس این دستورالعمل، سازمان های جامعه مدنی و اشخاص انفرادی ایکه بنابر فعالیت های شان در رابطه با دیموکراتیک ساختن بخش امنیت، تحت فشار قرار میگیرند، میتوانند در کشورهای شان به کمک هیأت های اتحادیه اروپا حمایت عامه را بدست آورند. همچنان آنها میتوانند از اتحادیه اروپا تقاضاء کنند، تا از نفوذ خود در پشت پرده استفاده کند.

چوکات ۱۳ - ۹

فعالیت های اتحادیه اروپا براساس دستور العمل راجع به مدافعین حقوق بشر که مورد علاقمندی خاص سازمان های جامعه مدنی و اشخاص انفرادی مواجه با خطر قرار دارد

نمایندگان اتحادیه اروپا در تمام کشور ها مکلف اند تا وقتاً فوقتاً راجع به وضعیت حقوق بشری در کشور هاییکه در آن نمایندگی دارند، گزارش هایی تهیه نمایند. در این گزارش معمولاً معلومات راجع به وضعیت مدافعین حقوق بشر، تهدید هایی که متوجه آنها است، سفارشات لازم به اتحادیه اروپا جهت تقبیح این تهدید ها یا حمله ها و یا صدور اعلامیه ها و احتجاجیه ها برای متوقف ساختن تهدید هایی که بطور آنی متوجه آنها است، شامل اند. اتحادیه اروپا بطور منظم اعلامیه ها و احتجاجیه هایش را تجدید تعقیب می نماید.

وقتیکه ریاست اتحادیه اروپا، نماینده عالی برای پالیسی مشترک خارجی و امنیتی اتحادیه اروپا، گزارشگران و نمایندگان خاص اتحادیه اروپا یا کمیسیون اروپایی از کشور بخصوصی دیدار بعمل می آورند، آن ها وضعیت مدافعین حقوق بشری را در دیالوگ سیاسی شان یادآور میشوند، چنین یادآوری میتواند تا حدودی مسوولین امور را وادار سازد تا از افزایش فشار بر سازمان های جامعه مدنی و اشخاص انفرادی جلوگیری کنند.

اعضاء و هیأت های نمایندگی اتحادیه اروپا در چنین کشورها در جریان محاکمه های مدافعین حقوق بشر بشمول آنها ییکه برای خاتمه دادن نقض های حقوق بشری توسط اداره های امنیتی مبارزه

²⁶³ - این دستورالعمل را که بنام «تأمین حفاظت - دستور العمل اروپایی راجع به مدافعین حقوق بشر» یاد میشود، در صفحه ذیل قابل دسترسی میباشد: <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/GuidelinesDefenders.pdf>

مینمایند، حضور پیدا کرده و آنرا نظارت مینمایند. حضور نمایندگان اتحادیه اروپا میتواند مانع دولت از محاکمه غیر عادلانه و به این ترتیب وضع جزای نامناسب بر مدافعین حقوق بشری شود.

منبع:

«تأمین حفاظت – دستور العمل اروپایی راجع به مدافعین حقوق بشر» در صفحه ذیل قابل دسترسی میباشد:

<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/GuidelinesDefenders.pdf>

و نتایج شورا در رابطه با بررسی تطبیق دستور العمل اروپایی راجع به مدافعین حقوق بشر» را در صفحه ذیل یافته

میتوانید:

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/hr/news67.pdf

از معلومات در چوکات ۱۳- ۹ واضح میشود که سازمان های حقوق بشری و اشخاص انفرادی تحت فشار باید اتحادیه اروپا را از هر خطر که آنها با آن روبرو میشوند، مطلع نگهدارند. اتحادیه اروپا تنها در صورتیکه معلومات لازم را در اختیار داشته باشد، میتواند اعلامیه یا احتجاجیه صادر نماید و وضعیت سازمان های جامعه مدنی یا اشخاص انفرادی با خطر مواجه شده را در دیالوگ سیاسی یاد آور شود و یا ناظرین را جهت نظارت به محاکمه ها بفرستد. برای سازمان های جامعه مدنی بهتر است تا به هیأت های اتحادیه اروپا در کشور هایشان یا در منطقه، معلومات ارسال دارند. فهرستی از هیأت های اتحادیه اروپا و تفصیلات آدرس های آنها را در صفحه ذیل یافته میتوانید:

http://ec.europa.eu/external_relations/delegations/inro/web.htm

بطور عمومی به سازمان های جامعه مدنی سفارش میشود تا با هیأت های اتحادیه اروپا روابط خوبی را قیام سازند، حتی اگر آنها تحت فشار هم نباشند. این امر برای سازمان های جامعه مدنی زمینه را مساعد میسازد تا اتحادیه اروپا را راجع به هر تحول قابل نگرانی در صورت ضرورت، مطلع نگهدارند و راجع به مناسبترین راه های حمایت، که آن اتحادیه میتواند در حالات خاص تقدیم نماید، بحث کنند.

میکانیزم های ایجاد شده توسط سازمان های بین المللی غیرحکومتی

بر علاوه میکانیزم هاییکه قبلاً از آن یاد آوری صورت گرفت، سازمان های غیرحکومتی بین المللی بیشمار فعال اند تا مدافعین حقوق بشری را در کار هایشان حمایت و حفاظت کنند. اعضای سازمان جامعه مدنی که خود را بنابر فعالیت های شان در رابطه با مسائل بخش امنیت تحت فشار احساس میکنند، میتوانند از این میکانیزم ها استفاده کنند.

طرح سازمان عفو بین المللی در رابطه با اشخاص انفرادی مواجه با خطر

سازمان عفو بین المللی، از همان بدو تأسیسش در مبارزه برای حمایت و حفاظت اشخاص انفرادی و گروه هایی که بنابر فعالیت های شان برای تأمین حقوق بشری با خطر مواجه اند، مصروف میباشد.

عفو بین المللی با استفاده از اقدامات عاجل در سرتاسر جهان فعالینش را به اسرع وقت ممکنه بسیج میسازد تا به داد اشخاص انفرادی ای برسند که بطور آنی با نقض های حقوق بشری روبرو میشوند برسند، بشمول آنهایکه با تهدید مرگ روبرو اند. وقتی یک اقدام عاجل براه انداخته میشود، هزاران تن از فعالین عفو بین المللی مسقیماً به مسولین امور یا بازیگران غیردولتی با نفوذ نامه ارسال میدارند تا نقض بشری را متوقف سازند.

چوکات ۱۰-۱۳

آزاد ساختن یکی از فعالین جوان روسیه سفید در جنوری ۲۰۰۸ در نتیجه فشار «اقدام عاجل» عفو بین المللی

رہبر سازمان جوان جامعہ مدنی روسیہ سفید «جبهہ جوان»، Zmister Dashkevich بخاطر «سازماندهی یا شرکت در فعالیت های یک سازمان غیررسمی» در نومبر ۲۰۰۶ به ۱۸ ماه حبس محکوم گردید.

عفو بین المللی در بہار ۲۰۰۷ به یک «اقدام عاجل» دست زد. طی این اقدام از فعالین عفو بین المللی در سرتاسر جهان خواسته شد تا بہ وزارت خارجہ روسیہ سفید بیشتر از ده ہزار «کرن» های کاغذی ارسال دارند و بہ این ترتیب برضد سرکوبی آزادی بیان در روسیہ سفید احتجاج کرده و آزادی Zmister Dashkevich را مطالبہ نمایند.

Zmister Dashkevich در نتیجہ فشار بین المللی در جنوری ۲۰۰۸ از زندان آزاد گردید.

منبع:

<http://www.amnesty.org/en/news-and-updates/good-news/belarusian-youth-activist-freed-20080125>

سازمان های جامعہ مدنی و اشخاص انفرادی ایکہ بنابر فعالیتہای شان در رابطہ با تأمین حقوق بشر، توسط بخش امنیت و در داخل آن با خطر روبرو میشوند، میتوانند با سازمان عفو بین المللی تماس گیرند و خواستار صدور امر «اقدام عاجل» شوند.²⁶⁴

بریگاد ها یا لوا های بین المللی صلح

بریگادہای بین المللی صلح سازمان غیرحکومتی بین المللی، برای حفاظت فعالین حقوق بشر بشمول آنہاییکہ در رابطہ با حقوق بشر و بخش امنیت کار میکنند، میکانیزم خاصی را ایجاد نموده است. بریگاد های بین المللی صلح تیم های داوطلب بین المللی را مؤظف می سازد تا سازمان ها و اشخاص انفرادی مواجہ با خطر را در جریان کار های تأمین حقوق بشری ہمراہی کنند.

حضور داوطلبان بین المللی فرستادہ شدہ توسط بریگاد های بین المللی صلح، اشخاص انفرادی و سازمان های محلی مواجہ با خطر را قادر میسازد تا با اطمینان بکار خود ادامہ دهند. حضور آنہا میتواند سبب آن شود کہ مسوولین امور (یا بازیگران قدرتمند غیرحکومتی) از فشار یا حملہ بر اعضای سازمانہای غیرحکومتی دست بردارد شوند. علاوہ برآن ہمراہی بین المللی برای اشخاص انفرادی و سازمان های مدنی غیرحکومتی ایکہ بخاطر بہ چالش کشاندن منافع بازیگران قدرتمند با خطر روبرو اند، یک نوع حمایت معنوی میباشد.²⁶⁵

²⁶⁴- معلومات بیشتر راجع بہ طرح و اقدام عاجل سازمان عفو بین المللی برای اشخاص انفرادی مواجہ با خطر را میتوانید در ویبسایت عفو بین المللی پیدا کنید: <http://www.amnesty.org/en/individuals-at-risk>

²⁶⁵- برای معلومت بیشتر راجع بہ کار بریگاد های بین المللی صلح بہ صفحہ ذیل مراجعہ کنید: <http://www.peacebrigades.org/1165.html>

بریگردهای صلح بین المللی، سازمان های غیرحکومتی و اشخاص انفرادی مواجه با خطر را بیشتر در امریکای لاتین، مانند مکسیکو، گواتیمالا و کولمبیا همراهی میکنند. همچنان آنها در نیپال و اندونزی یا نیز فعال میباشند. اکثریت سازمان ها و اشخاص انفرادی ای که توسط بریگارد های بین المللی صلح همراهی میشوند، در فعالیت های حقوق بشری مربوط بخش امنیت سهیم اند.

حمایت عاجل خط اول جبهه

نهاد بین المللی خط اول جبهه شب و روز به مدافعین حقوق بشر مواجه با خطر خدمات کمکی اش را عرضه میدارد. به شمارهٔ تلفون عاجل ذیل (+35312100489) میتوان در هر ساعت شبانه روز تماس گرفت. مدافعین میتوانند به زبان های انگلیسی، عربی، فرانسوی، روسی و هسپانوی مشکل شانرا مطرح کنند. «خط اول جبهه» در حالات اضطراری به اسرع وقت برای حمایت و اقدام بین المللی زمینه سازی مینماید: تماس تلفونی یا فکس به مسولین مربوطه، عنوان کردن موضوع از طریق نمایندگان اتحادیهٔ اروپا یا حکومت های عضو آن، مهیا ساختن کمک های عملی مثلاً انتقال موقتی یا کمک طبی و یا کمک های حقوقی برای اقامهٔ دعوا.²⁶⁶

چوکات ۱۳ - ۱۱

دیگر طرح های حفاظتی سازمان غیرحکومتی بین المللی

علاوه بر آنهاییکه قبلاً از آن نام گرفته شد، سازمان های غیرحکومتی بین المللی متعددی موجود اند که برای حفاظت و حمایت اشخاص انفرادی و سازمان هاییکه بخاطر فعالیت های شان برای رشد و حفاظت حقوق بشری تحت فشار قراردارند، کار میکنند. اینها عبارت اند از:

گزارشگران بدون سرحد: انتشار اعلامیه های مطبوعاتی و احتجاج نامه ها:

http://www.rsf.org/article.php3?id_article=9594

اقدام عمل برای مدافعین حقوق زنان:

<http://www.defendingwomen-defendingrihts.org/index.php>

نظارت برای حفاظت مدافعین حقوق بشر: فیدراسیون بین المللی برای حقوق بشر (FIDH) و برنامهٔ مشترک سازمان بین المللی ضد شکنجه (OMCT):

http://www.fidh.org/artivle.php3?id_article=4627

حقوق بشری در قدم اول: برنامهٔ دفاعی حقوق بشر:

http://www.humanrightsfirst.org/defenders/hrd_intro/hrd_intro.htm

شبکهٔ دانشمندان مواجه با خطر: هوشدار و کمپاین ها

<http://scholarsatrisk.nyu.edu/Beta/Activites/Alerts-Campaigns>

سازمان های جامعهٔ مدنی تحت فشار نظر به طرز مشغولیت با بخش اداره های امنیت و وضعیت عمومی در کشور شان، خود باید فکر کنند که برای جلب درخواست کمک حمایت به کدام سازمان رجوع کنند.

²⁶⁶- <http://frontlinedefenders.org/emergency>

میکانیزم های دولتی

تأسیسات ملی حقوق بشری

بر اساس قانون بین المللی حقوق بشر دولتها مکلفیت دارند تا حقوق بشری اشخاص انفرادی ایرا که توسط نیروهای امنیتی نقض شده است، تحقیق و اعاده نمایند. برای انجام دادن این مکلفیت ها و برای رشد و حفاظت عمومی حقوق بشری در کشور های شان، اکثر دولت ها تأسیسات مستقل ملی حقوق بشری را ایجاد نموده اند. تأسیسات حقوق بشری ملی اشکال مختلف دارند، مانند کمیسیون های ملی حقوق بشری، تأسیسات سمع شکایات، دفاتر دفاع حقوق عامه و یا تأسیسات مشورتی حقوق بشری. بسیاری از این تأسیسات حقوق بشری صلاحیت دارند تا شکایات و عرایض اشخاص انفرادی ای را که ادعا دارند حقوق بشری شان نقض شده است، دریافت دارند، ولی آنها راجع به نتایج تحقیق شان تصامیم الزامی اخذ کرده نمیتوانند. با آنها میتواند در صورت ضرورت موضوع را به محکمه بکشانند.

معمولاً تأسیسات ملی حقوق بشری، مستقل از حکومت عمل میکنند، بناءً میتوانند برای حفاظت سازمان های جامعه مدنی یا اعضای انفرادی آن ها، که تحت فشار ارگان های حکومتی قرار دارند، سهم فعالی را بازی کنند. فهرستی از تأسیسات ملی حقوق بشری در سرتاسر جهان همراه با ویبسایت ها و صلاحیت آنها را میتوانید در صفحه انترنتی ذیل پیدا کنید:

<http://www.nhri.net/nationaldattalist.asp>

نتیجه

در فصل های گذشته این کتاب راجع به مهارت هایی (مانند نظارت، تحلیل بودجه و دفاع از حقوق) که باید سازمان های جامعه مدنی برای رشد حکومتداری بخش امنیت داشته باشند، صحبت صورت گرفت. علاوه بر این مهارت ها، سازمان های جامعه مدنی باید بتوانند با شرکای بین المللی همکاری داشته باشند و با جامعه بین المللی ائتلاف و اتحاد هایی را تشکیل دهند، تا بتوانند خوبتر نظارت بر بخش امنیت را رشد دهند.

میکانیزم های مختلفی که در این فصل معرفی گردید، امکانات مهمی را برای همکاری با جامعه بین المللی مساعد میسازند: سهمگیری در سیستم حقوق بشری ملل متحد، همکاری با سازمان های منطقی و مشارکت با سازمان های غیرحکومتی بین المللی و شبکه ها جهت رسیدن به اهداف مشترک و جستجوی کمک در حالات فشار.

ولی میکانیزم هایی که در این فصل معرفی گردید، نباید منحیث راهنمای مکمل برای همکاری با جامعه مدنی تلقی گردند. سازمان های بین المللی و منطقی وقتاً فوقتاً میکانیزم های جدیدی را برای همکاری با جامعه مدنی ایجاد مینمایند و سازمان های جامعه مدنی میتوانند با استفاده از آنها به هدف اصلاحات بخش امنیت نایل آیند. به عین ترتیب سازمان های جامعه مدنی میتوانند برای رسیدن به اهداف مشترک شان با سازمان های همفکر خود در سطح محلی و بین کار کنند.

آنچه را شما منحصراً یک سازمان جامعه مدنی انجام داده می‌توانید

مشارکت با سیستم حقوق بشری ملل متحد

- همکاری با سیستم ارگان میثاق ملل متحد
- ارسال گزارش‌های بدیل به ارگان‌های میثاق ملل متحد
- مطالبه تحقیقات خاص ارگان‌های میثاق ملل متحد
- مطالبه تحقیقات خاص ارگان‌های ملل متحد (CAT و CEDAW) در حالات نقض‌های سیستماتیک حقوق بشری
- همکاری با هیأت‌های خاص شورای حقوق بشر ملل متحد

مشارکت با سازمان‌های بین‌المللی غیرحکومتی و شبکه‌ها

- مشارکت با سازمان‌های غیرحکومتی و سازمان‌های جامعه مدنی همفکر
- سهمگیری در کمپاین‌های بین‌المللی با سازمان‌های غیرحکومتی و سازمان‌های جامعه مدنی

مشارکت با سازمان‌های منطقی

- سهمگیری در ساختارهای دایمی برای همکاری با سازمان‌های جامعه مدنی شورای اروپا
- همکاری با «دفتر OSCE برای تأسیسات دیموکراتیک و حقوق بشری»
- همکاری با سازمان دولت‌های امریکایی
- همکاری با دیگر سازمان‌های منطقی حقوق بشری

مطالبه حمایت از شرکای بین‌المللی در حالات فشار

- ارسال نامه‌های انفرادی به ارگان‌های میثاق حقوق بشر ملل متحد
- همکاری با مأمور خاص ملل متحد برای مدافعین حقوق بشری و دیگر هیأت‌های خاص شورای حقوق بشری ملل متحد
- همکاری با گزارشگر خاص برای مدافعین حقوق بشر آفریقایی، کمیسیون حقوق بشر بین‌الامریکایی، حقوق بشر محکمه اروپایی یا هیأت‌های کمکی کشور‌های عضو اتحادیه اروپا مؤلف برای مدافعین حقوق بشری
- مطالبه کمک از میکانیزم‌هایی که توسط سازمان‌های غیرحکومتی بین‌المللی ایجاد شده است.

فصل

۱۴

RIZAL DARMA PUTRA

حالات اضطراری و محیط های تنگ و فید

حالات اضطراری و محیط های تنگ و قید

موجودیت جامعه مدنی قوی و مستقل، یکی از پایه های حتمی دیموکراسی ها شناخته شده است. سهمگیری فعالانه جامعه مدنی مستقل در امور روزمره ملکی، مسولین امور را از ضرورت های جامعه با خبر ساخته و از تمرکز قدرت و سوء استفاده از آن جلوگیری بعمل میآورد.

ولی کار جامعه مدنی در حالات اضطراری²⁶⁷ و محیط های قید و تنگ از اهمیت بسزائی برخوردار است، زیرا با محدود ساختن آزادی انجمن ها و آزادی بیان، سازمان های ملکی نمیتوانند مسولین امور دولتی را تحت نفوذ قرار دهند.

این فصل سازمان های جامعه مدنی را راهنمایی کرده و به آنها نشان میدهد که چگونه میتوانند در حالات اضطراری بخش امنیت را به حسابدهی بکشانند. این فصل به دو بخش تقسیم شده است. بخش اول حالات اضطراری را از نقطه نظر تاریخی توضیح میدارد و بعداً منطق استفاده از قدرت و صلاحیت های حالات اضطراری را تشریح میکند. به دنبال آن مقررات و محدودیت هایی که در قوانین اساسی ملی و میثاق های بین المللی حقوق بشری وضع شده است، تحت غور و بررسی قرار میگیرد. بخش دوم بر مبنای این فهم راه هایی را پیشنهاد مینماید که سازمان های جامعه مدنی چگونه میتوانند در حالات اضطرار وزارتخانه های مسول را به حسابدهی بکشانند و سر انجام در چنین حالات هم حقوق بشر محفوظ باقی مانده و از آن حمایت نیز صورت گیرد. در این بخش همچنان روی شماری از ستراتیژی ها بحث میشود تا تهدید هایی که متوجه اعضای سازمانهای جامعه مدنی میباشند، محدود ساخته شوند؛ البته ابزار های بین المللی برای حفاظت مدافعین حقوق بشر در فصل های ۱۱ و ۱۳ مورد بحث قرار گرفت.

این فصل مخصوصاً نقشی را ارزیابی میکند که جامعه مدنی میتواند در حالات اضطراری ناشی از شرایط ناآرام اجتماعی، آنرا بازی کند. ولی جامعه مدنی نمیتواند به اثرات اضطراری ای که از ناحیه مصیبت های طبیعی و امراض ساری بوجود میآیند، مستقیماً توجه کند.

²⁶⁷ - حالات اضطراری اقداماتی اند که از طریق آن صلاحیت های مسولین امور بیشتر و گسترده تر و آزادی های مدنی بر مبنای پروسیجر قانونی محدود ساخته میشود. بالمقابل حالات اضطراری ای که از یک وضعیتی پیدا میشود که در آن دولت محیط تنگ و قید را ایجاد نموده و برای مدت طولانی آزادی های مدنی را محدود میسازد، بدون آنکه رسماً حالات اضطراری را اعلان کند، این را حالات اضطراری بالفعل مینامند. سفارش ها و ملاحظات البته برای هر دو سناریو قابل تطبیق میباشد، ولی در حالت اخیر الذکر عدم موجودیت یک اعلام به مفهوم یک حالت استثنائی بوده و اولیای امور میتوانند مورد سوال قرار گیرند.

حالات اضطراری در تاریخ

استفاده از صلاحیت های فوق العاده در حالات استثنایی در تاریخ جهان پدیده جدیدی نیست. از قدیمترین مثال استفاده از صلاحیت های اضطراری به این طرف (تاریخچه آن به یونان قدیم²⁶⁸ میرسد، در آن زمان فرمانروا انتخاب میشد تا با صلاحیت های گسترده برای نجات «دولت»²⁶⁹ شهری مواجه شده با بحران» حکومت کند)، در نقاط مختلف جهان و در عصر های تاریخی از قدرت اضطراری استفاده صورت گرفته است. دیگر مثال های تاریخی: وضع قانون نظامی در قرون وسطی در انگلستان، استفاده از صلاحیت های اضطراری بر اساس طرح قانون مدنی De létat de SiŽge – در وقت خانه جنگی فرانسه در سال ۱۷۹۱، اعلام قانون نظامی در هاوایی در سال ۱۹۴۱ در جریان جنگ دوم جهانی و تعلیق حق دعوا برضد بازداشت های غیرقانونی و ناحق در فلیپین در زمان دیکتاتوری مارکوس در سال ۱۹۷۱.

در مثال های فوق از صلاحیت های اضطراری معمولاً فراتر از حالاتی استفاده شده که اصلاً عامل حالت اضطراری شده است. رهبران سیاسی عدم مراعات عادی کارکرد ارگان های حکومتی را با اعلان حالات اضطراری توجیه کرده اند. در این زمان بدترین شکل نقض های حقوق بشری بوقوع پیوسته اند و اعلام حالت اضطراری اکثر از طرف رهبران مطلق العنان منحیث «ابزار قانونی» استفاده شده است تا حقوق بشری را سرکوب نموده و تمام اشکال مخالفت سیاسی را از بین ببرند.

ولی تغییر تدریجی در قرن بیستم - مجزا از نقشی که معمولاً دولت ها در قانون بین المللی بسوی یک دورنمای حقوق انفرادی بازی نموده اند و موازی به آن طرح شماری از میثاق های حقوق بشری در سطح بین المللی و منطقوی- محدودیتهایی را روی اعمال قدرت در جریان بحران ها وضع نموده اند، این تحول اهمیت جدیدی به آن نقشی تفویض نموده که سازمان های جامعه مدنی میتوانند در جریان حالات اضطراری برای حسابه ساختن حکومت ها و برای مراعات اصول جهانی قانون بین المللی بازی نمایند.

صلاحیت های اضطراری: عقلانیت و اصول راهنما

بعضی ها استدلال میکنند: بی تفاوت از اینکه یک حالت بحرانی تا کدام میزان شدید است و بی تفاوت از اینکه یک تهدید تا کدام حد جدی میباشد، همه حقوق فردی باید در تمام اوقات مراعات شود. چنین موقف بدون شک که منحیث یک مطالبه باقی میماند ولی هیچوقت ساحة عملی ندارد. حتی تأسیسات ملی ایکه مسوولیت حفاظت حقوق بشری را بعهده دارند، نمیتوانند در حالات خطر حتمی بی تفاوت باقی مانند و نابودی شانرا به چشم سر ببینند. به نقل قول از Paul Mahoney که در استدلال صلاحیت های اضطراری در منشور حقوق بشر اروپایی میگوید: «دولتها باید ابزارهای کافی در اختیار داشته باشند تا با خطرهای حتمی مقابله نموده بتوانند، در غیر آن حقوق و آزادی هایی که در این منشور تأمین شده است غیر مؤثر خواهند شد.»²⁷⁰ اگر احترام به همه حقوق فهرست شده فردی در عمل منتج به فلج شدن حکومت شود، سیاستمدارانیکه طرفدار قربانی نمودن حقوق فردی اند، ممکن حمایت عامه را بدست آورند و در درازمدت بر موقف فعالین حقوق بشر سازش کنند. راه حل حساس

²⁶⁸ Reinach, Théodore, De létat de SiŽge – Etude historique et juridique, F. Pichon, 1885, p.12.

²⁶⁹ - از نظر ارسطو این فرمانروایان مستبدین منتخب بودند:

Aristotle, The Politics, Penguin Classics, New York, 1992, p.136

²⁷⁰ Mahoney, Paul, „Judicial Activism and Judicial Self-Restraint in the European Court of Human Rights: Two Sides of the Sae Coin“ Human Rights Law Journal 57 (58), 1990.

برای معضله این است تا به صلاحیت های اضطراری درست تعریف شده کوتاه مدت اجازه داده شود و در عین زمان جلو محدودیت های دایمی گرفته شود.

چنین یک باور، استفاده از صلاحیت های اضطراری را در اکثر قانون های ملی قید کرده است: بسیاری از سیستم های قانونی طرز العمل هایی برای تنازل از بعضی از مکلفیت های حقوق و تغییر در صلاحیت های دولت در حالات اضطراری را توضیح میدارند، ولی استفاده از صلاحیت های اضطراری به شماری از اصول راهنما وابسته میباشد، یعنی قانونیت، اعلامیه ها، آگاهی، عدم تبعیض، تهدید استثنائی، تناسب و محدودیت زمانی. این اصول در چوکات ۱۴ - ۱ بیشتر توضیح شده است.

چوکات ۱۴ - ۱

حالات اضطراری در قانون بین المللی

اصول راهنمایی و سفارشات از جانب گزارشگر خاص ملل متحد، آقای Leandro Despouy، راجع به مسأله حقوق بشر و حالات اضطراری

در سال ۱۹۸۵، شورای اقتصادی و اجتماعی ملل متحد آقای Leandro Despouy را منحیث گزارشگر خاص خود تعیین نمود، تا تأثیرات اقدامات اضطراری را که توسط حکومتها تصویب میگردند در سرتاسر جهان ارزیابی نماید و در باره اینکه چگونه میتوان در چنین شرایط مکلفیت های شانرا براساس قانون بین المللی مراعات کنند سفارشات را ارائه نماید. آخرین گزارش گزارشگر خاص که در سال ۱۹۹۷ به نشر رسید بعضی از اصولی را تشریح مینماید که بر طرز استفاده از صلاحیت های اضطراری براساس قانون بین المللی حاکم اند و دستورالعمل را مبنی بر تدوین و تصویب نورم های ملی ارائه میدارند.

اصل قانونیت

اصل قانونیت از یک طرف از موجودیت قبلی نورم های حاکم برحالات اضطراری منحیث یک پروسه تأسیساتی و از طرف دیگر از موجودیت پروسه نظارتی بین المللی و ملی خبر میدهد که اخیرالذکر تطابقت با نورم ها و مقررات ملی و بین المللی را تصدیق میکند. اصل قانونیت همچنان در جستجوی آن است تا قانون ملی را که حالات اضطراری را تنظیم میکند با قانون بین المللی همخوان سازد. «برای جلوگیری اصلاحات قانونی مقطعی یا اتفاقی، مقرراتیکه بر حالت اضطراری حاکم اند باید از پشتوانه قانون اساسی برخوردار باشند و باید بر تمام حالات اضطراری ایکه (هرنوع وضعیتی که دارند) موجب محدودیت های حقوق بشری میگردند حاکم باشند.»

اصل اعلام

اصل اعلام به مطالبه رسمی اشاره مینماید که یک حالت اضطراری در چوکات یک اعلامیه رسمی به مردم اعلان گردد. اعلان باید قبل از انفاذ حالت اضطراری صورت گیرد.

اصل آگاهی

اصل آگاهی از دولت ها میخواهد، تا از موجودیت یک حالت اضطراری به دیگر دولت های عضو، منشی عمومی ملل متحد و در صورتی که رابطه داشته باشد، به منشی عمومی سازمان دولت های امریکایی و منشی عمومی شورای اروپا اطلاع داده شود. اصل اعلام باید شرایطی را که عامل آن میباشد، محیط و چوکات زمانی ایکه به آن اطلاق میگردد، اقداماتیکه آنرا امر می نمایند و تنازل

هایبیرا که از مکلفیت های قانون بین المللی صورت میگیرد، همه و همه را تشریح و توضیح نماید.

اصل محدودیت وقت و زمان

«معیارهای راهنمای قانون حالت اضطراری» مطالبه مینمایند که حالت اضطراری باید از لحاظ وقت و زمان محدود باشد و اقدامات استثنائی ای که تصویب میشود باید محدود به زمانی باشند که حالت اضطراری در آن وضع میگردد. برای تضمین منظم این اصل گزارشگر خاص سفارش میکند که قانون ملی باید توضیح دارد که هیچ حالت اضطراری نباید بیشتر از مدت زمانی تمدید گردد که ضرورت آن احساس میشود. علاوه بر آن، احکام قانون باید ارگان های نظارتی مربوط را صلاحیت دهد تا حد اقل در هر سه ماه حالت اضطراری تمدید شده را مورد غور قرار دهند که آیا قانونیت دارد و یا خیر.

اصل تهدید استثنائی

خصوصیت خطرناکه باعث اعلام یک حالت اضطراری میشود، باید جاری یا حتمی باشد. حالت اضطراری را نمیتوان بنابر دلایل فرصت طلبانه، حدسی یا تصویری وضع نمود. برای اینکه این اصل را با قانون بین المللی همخوان ساخت، گزارشگر خاص ملل متحد پیشنهاد مینماید که قانون باید حالاتی را توضیح دارد که براساس آن میتواند یک حالت اضطراری اعلام شود. این مقررات باید تنها برای «حفظ حقوق و مصونیت اتباع و طرز العمل تأسیسات عامه بر اساس حکم قانون» تطبیق شوند.

اصل تناسب

اصل تناسب میخواهد اقداماتی که در یک حالت اضطراری وضع میشوند باید دقیقاً مطابق به شدت بحران باشند. گزارشگر خاص ملل متحد سفارش میکند وقتی یک حالت اضطراری حقوق قابل تنازل بشری را متأثر میسازد، اقدامات اداری و قضائی باید در عوض آن رویدست گرفته شود تا تأثیرات مختلف حقوق کاسته شده را ترمیم نمایند.

اصل عدم تبعیض

تنازل از بعضی از مکلفیت های حقوق بشری در جریان یک حالت اضطراری اعلام شده به هیچ صورت و تحت هیچ شرایطی نمیتواند براساس نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، دین یا اصلیت اجتماعی زمینه را برای تبعیض مساعد سازد. برای اینکه این اصل را بطور مناسب تنظیم نمود گزارشگر خاص پیشنهاد مینماید که قوانین باید صریحاً حکم کنند که اصل عدم تبعیض تابع هیچ نوع محدودیت یا تنازل حقوقی نمیشود.

منبع:

گزارش آقای Leandro Despouy ، گزارشگر خاص ملل متحد پیرامون حقوق بشری و حالات اضطراری را در صفحه انترنتی ذیل مطالعه نموده میتوانید:

www.derechos.org/nizkor/excep/despouy97en.html

امروز قانون بین المللی و اکثر قوانین اساسی ملی اعتراف مینمایند که در حالات بحرانی اولیای امور میتوانند به منظور اعاده نظم و اعمال حقوق اساسی بشری بعضی از آزادی های مدنی را به حالت تعلیق درآورند. این تناقض در محراق صلاحیت های اضطراری قرار دارد: تعلیق بعضی از حقوق

«یگانه راهیست برای حفظ اعمال حقوق اساسی».²⁷¹ نمونه این ادعا: در حالت درگیری مسلحانه محدود ساختن گشت و گذار مردم به این دلیل قابل توجیه می‌باشد که حق حیات آنها تأمین می‌گردد. به عبارۀ دیگر منطق صلاحیت اضطراری باید اساساً حفظ حقوق باشد نه اینکه آنرا سرکوب کند.

شرایطی که منتج به استفاده از صلاحیت های اضطراری در دیموکراسی ها میشوند

شرایطی که میتوانند استفاده از صلاحیت های اضطراری را اجازه دهند، معمولاً در قوانین اساسی ملی و میثاق های بین المللی حقوق بشری غیرتعریف شده باقی مانده اند. از لحاظ تاریخی شرایط عمده اجتماعی ایکه دیموکراسی های مدرن را وادار به صلاحیت های اضطراری میسازند، قرار ذیل اند:

جنگ

حالت های اضطراری اکثر از طرف حکومت ها در وقت جنگ بین دولتها اعلان شده اند. برعلاوه ابزار حفاظتی مختلف حقوق بشری که در قانون بین المللی قید شده اند، اصول راهنمایی قانونی بشری و مخصوصاً منشور ۱۹۰۷ دنهاگ و چهار منشور ۱۹۴۹ جینوا و پروتوکول ضمیمه یی اول در این حالات قابل تطبیق میباشند.²⁷²

- حکومت ایالات متحد امریکا در جریان جنگ دوم جهانی از صلاحیت های اضطراری استفاده نمود. از سال ۱۹۴۱ تا سال ۱۹۴۵ ایالات متحده آزادی گشت و گذار را شدیداً محدود ساخت و بر آزادی های مدنی بعضی از گروه های قومی محدودیت هایی را وضع نمود.

درگیری مسلحانه داخلی

همچنان حکومت ها طور متواتر در جریان درگیری های مسلحانه داخلی از صلاحیت های اضطراری استفاده نموده اند. در وقت درگیری های مسلحانه داخلی که یاغیان بصورت درست منظم نیستند و اداره بخشی از سرزمین کشور مربوطه را تحت کنترل خود دارند، نورم هایی که در پروتوکول ضمیمه یی دوم چهار منشور ۱۹۴۹ جینوا درج اند، قابلیت تطبیق را دارا میباشند.

مولدووا در سال ۱۹۹۲ مدت کوتاهی بعد از حصول استقلال خود، به دنبال قیام در جنگ منطقه جدا طلب «ترانس – دینستر» حالت اضطراری را وضع نمود.

تهدید درگیری مسلحانه

علاوه براین دولت ها وقتی خطر و تهدید حقیقی درگیری مسلحانه را احساس کنند، به اعلام حالات اضطراری متوسل میشوند.

- اسرائیل رسماً از زمان تأسیس خود در سال ۱۹۴۸ به این طرف حالت اضطراری خود را حفظ نموده است. این حالت اضطراری حکومت اسرائیل را علاوه بر مسائل دیگر اجازه میدهد تا بعضی از حقوق اتباع عربی را محدود سازد و به این ترتیب دولت را قادر ساخته تا اتباع را

²⁷¹ گزارش آقای Leandro Despouy، گزارشگر خاص ملل متحد راجع به حقوق بشری و حالات اضطراری را در صفحه ذیل یافته می توانید: www.derechos.org/nizkor/except/despouy97en.html

²⁷² ICRC, Customary International Humanitarian Law, Cambridge University Press, Cambridge, 2005.

از ترک کشور منع سازد. حکومت اسرائیل استدلال میکند که حالت اضطراری دایمی آن برمبنای ضرورت امنیتی داخلی و خارجی آن بوده و اعتراف مینماید که این «شرایط استثنائی» که در سال ۱۹۴۸ موجود بود تا هنوز هم دوام دارد. قانون اساسی اسرائیل ارگان تقنینی «کنیست» را اجازه میدهد که هر سال این حالت اضطراری را مورد غور قرار دهد.

حملات تروریستی

حملات تروریستی و تهدیدهای بعد از آن، حکومتها را وادار ساخته اند تا شماری از آزادی های مدنی را به این مقصد که گویا جلو چنین حملات در آینده گرفته شود، محدود سازند.

- پارلمان بریتانیا در سال ۲۰۰۱ مقررات اضطراری ایرا بتصویب رساند و از آن تاریخ تا به امروز رسماً در حالت اضطرار قرار دارد. به دنبال حملات یازدهم سپتمبر ۲۰۰۱ پارلمان بریتانیا قانون «ضد تروریسم، جرایم و امنیت» را بتصویب رسانید که در پهلوی مسائل دیگر حکومت را صلاحیت میدهد تا اتباع خارجی را بازداشت و توقیف نماید.

بحران اقتصادی و ناآرامی ملکی

بحران های جدی اقتصادی و ناآرامی های ملکی، اولیای امور را وادار ساخته اند تا حالات استثنایی را اعلام نمایند و بعضی از آزادی ها را به حالت تعلیق درآورند.

- در سال ۲۰۰۱ ارجنتاین بعد از درگیری خشونت آمیزیکه بنا بر یک بحران بیسابقه اقتصادی بوجود آمد، حالت اضطراری را اعلام نمود. فرمان اضطراری در قدم اول به حکومت صلاحیت خاصی را تفویض نمود تا سربازان و دیگر نیرو های امنیتی را به سرک های شهرهای بزرگ بکشاند و بطور موقتی جلوگردهمایی های عامه را بگیرد.

شرایط دیگر

شمار دیگری از شرایط ساخت انسان وجود دارند که حکومت را وادار ساخته اند تا برای اعاده نظم عامه به مقررات اضطراری دست زنند. شمار آنها زیاد اند ولی مهمترین آنها عبارت اند از: سبوتاژ و ویرانگری در کشور، شک و گمان مبنی بر وقوع کودتای عسکری، ناآرامی های عمومی داخلی، زدوخوردها بین اقوام و اختطاف های سیاسی.

- یک سلسله از اختطاف های سیاسی، حکومت کانادا را وادار ساخت تا در سال ۱۹۷۰ یک حالت اضطراری را اعلام دارد. در سال ۱۹۷۰ اعضای گروه تندرو Front de Libération du Québec یا جبهه آزادی بخش کویبیک یک وزیر کویبیک، Pierre Lapore و یک دیپلمات بریتانوی، James Cross را اختطاف نمود و در بدل آنها آزادی چندین زندانی و انتشار عام مانیفیست جدا طلبی را مطالبه نمود.

سه روز بعد از اختطاف، حکومت کانادا حالت اضطراری را اعلام نمود و به اقداماتی مبنی بر تطبیق قانون جنگ وادار شد که براساس آن آزادی های مدنی را به حالت تعلیق درآورد و به پولیس و نیروهای نظامی صلاحیت گسترده داد تا در این قسمت به تحقیق و گرفتاری بپردازند. نیروهای نظامی روی سرک های مونتریا مستقر شدند و بدون کدام امر قانونی چندین هزار نفر را بازداشت نمودند. حالت اضطرار بعد از آن رفع شد که یکی از لانه های تروریستی

گرفتار شد و James Cross در بدل خروج مصون بقیهٔ اختطاف کنندگان به کیویا، آزاد ساخته شد.

273 صلاحیت های اضطراری در قانون ملی: یک دورنمای مقایسوی

بسیاری از قوانین اساسی برای استفاده از صلاحیت های اضطراری در حالات استثنائی احکام صریح دارند. در عین حال مدت زمانی را محدود میسازد که در آن این صلاحیت ها بدون تجدید صلاحیت دیموکراتیک اعمال شده میتوانند. باوجودیکه در شمار محدودی از کشورها در قانون اساسی ذاتاً کدام حکمی برای صلاحیت های اضطراری وجود ندارد، ولی احکام استثنائی موجود اند که میتوان از آنها در اوقات جنگ یا دیگر حالات عاجل استفاده نمود.

بطور مثال، در اتریش، دنمارک، ناروی و سویدن در صورتیکه پارلمان قادر نباشد برای مدت معینی تشکیل جلسه دهد، راه برای انتقال قدرت به اجرائیه باز میباشد. در سویدن اگر پارلمان در وقت جنگ یا وضعیت مشابه به آن قادر به تشکیل جلسه نباشد، جای آنرا یک «هیأت جنگ» که متشکل از ۵۱ عضو میباشد اشغال میکند و اگر «هیأت جنگ» نیز قادر به تشکیل جلسه نباشد، قوهٔ اجرائیهٔ حکومت میتواند جای هیأت را گرفته به اعادهٔ نظم عامه بپردازد. در ایالات متحد امریکا قانون اساسی احکامی ندارد که در حالات اضطراری به حکومت فدرال صلاحیت خاص یا فوق العاده ای بدهد. در شرایط کاملاً خاص قانون اساسی به رئیس جمهور صلاحیت خاصی داده است تا با استفاده از نیروهای فدرال ناآرامی داخلی را کنترل نموده و قانون را تطبیق نماید. ولی این اقدامات به اجرائیه صلاحیت نمیدهد که کارکرد های دیگر بخش های حکومت را به حالت تعلیق درآورد.

در جوامع دیموکراتیک اعلام حالت اضطراری منحصی حکم عمومی در حد صلاحیت اجرائیه قرار داشته و بعداً برای تصویب به پارلمان تقدیم میگردد. در کانادا صدراعظم و وزیران فدرال میتوانند حالت اضطراری را اعلام کنند، ولی انفراد آن باید از طرف پارلمان تصویب شود. در لاتویا، اجرائیه صلاحیت دارد تا حالت اضطراری را اعلام کند، ولی اگر پارلمان آنرا در ظرف ۴۸ ساعت تصویب نکند، اعلامیه بی اعتبار میگردد. در دیگر نظام های دیموکراتیک، مانند هنگری و قرغزستان اعلام حالت اضطراری در حد صلاحیت پارلمان میباشد. در اکثریت وسیع قانون های اساسی قید زمانی حالت اضطراری تصریح شده است، البته امکانات تمدید آن نیز باز میباشد. در پرتگال این مدت ۱۵ روز در روسیه ۳۰ الی ۶۰ روز در فنلند سه ماه و در لاتویا شش ماه تعیین شده است.

در بعضی از کشورها بشمول قبرس و سلواکیا تنها یک نوع قانون اضطراری وجود دارد. ولی نورمی که در اکثر قانون های اساسی قید شده اند مطابق به حالات استثنائی مختلف، انواع مختلف صلاحیت های اضطراری را ارائه میدارد. در اسپانیه عواملی که باعث صلاحیت اضطراری میشوند عبارت اند از: «حالت هوشدار»، «حالت اضطراری» و «حالت محاصره». در هنگری قانون اساسی این کشور تنها به «حالت محاصره»، «حالت اضطراری» و «حالت خطرعامه» اشاره مینماید. قانون اساسی ترکیه به چهار نوع مقررات اضطراری اشاره مینماید: حالت جنگ، مصیبت طبیعی، مرض ساری یا بحران شدید اقتصادی. هر کدام از اینها با یک سلسله از اعمال خشونت که در صدد ویرانی نظم دیموکراتیک اند، باید دست و پنجه نرم نمایند و سر انجام برای یک «حالت محاصره» و برای یک

273 - این سروی کوتاه قانون صلاحیت اضطراری در کشورهای انفرادی بر اساس نتایج کمیسیون اروپایی برای دیموکراسی از راه قانون (Venice Commission) استوار میباشد. مثال های کشوری به آن سروی هایی محدود اند که بر اساس گزارش ۱۹۹۵ در بارهٔ صلاحیت های اضطراری براه انداخته شد. منبع:

حالتی که بیشتر از حالت عادی اضطراری خطرناک می‌باشد، قانون طرح ریزی شده است. در تعدادی دیگر از کشورها بشمول پرتگال، روسیه و پولند قوانین اساسی آنها تنها برای یک یا دو حالت استثنایی احکامی را ارائه مینمایند: حاکمیت اضطراری و حالت محاصره. در همه این دولت ها انواع مختلف حالات اضطراری اقدامات مختلف اضطراری را ارائه مینمایند.

اکثریت قوانین اساسی استفاده از صلاحیت های اضطراری را به اصل تناسب محدود ساخته اند. در رومانی، بطور مثال، قانون اساسی بیان میدارد که محدودیت ها بر آزادی های مدنی تنها در شرایط واضح و تعریف شده ممکن می‌باشد و باید متناسب به وضعیتی باشد که عامل حالت اضطرار شده است.

در شماری از قانون های اساسی کشورها شرطی که توافقات بین المللی را مراعات کند بطور واضح بیان شده است. بطور مثال، قانون اساسی لاتویا بیان میدارد که «اقدامات برای یک حالت اضطراری باید با توافقات بین المللی و معاهدات حقوق بین المللی در ساحة حقوق بشری که جمهوریت لاتویا آنرا امضاء نموده یا به (ماده ۱۶) ارتباط دارد هم‌نوا باشند. ماده ۱۵ قانون اساسی ترکیه ماده ۱۵ منشور اروپایی برای حقوق بشر را تکرار نموده است.²⁷⁴

چوکات ۱۴ - ۲ قانون نظامی

قانون نظامی عبارت از حاکمیت نظامی بر مردم یک کشور مربوطه می‌باشد. مثل حالات اضطراری، قانون نظامی نیز آزادی های ملکی را محدود ساخته و صلاحیت های مسولین امور را گسترده می‌سازند، ولی فرق عمده بین آنها این است که قانون نظامی (مارشل لا) به مفهوم ختم حکومت ملکی و تعویض محاکم قضائی به محاکم نظامی می‌باشد. قانون نظامی بطور واضح تعریف نشده است و ماهیت آن در جریان حالت اضطراری که باعث قانون نظامی شده است، شکل می‌گیرد. در قانون نظامی اردو تحت کنترل ملکی نمی‌باشد، بلکه جای حکومت ملکی را در امور اداری دولت بعهده می‌گیرد. قانون نظامی در حالات جنگ، اشغال و ناآرامی های ملکی به وجود می آید. از لحاظ تاریخی تریبیونال نظامی مجازات سنگینی را تعیین میکند، از جمله حکم اعدام و از همه بیشتر محدود ساختن متواتر حقوق اساسی بشری.

نورم های قانونی بین المللی و حالات اضطراری

قانون بین المللی عامه نیز در صورتیکه «حالت اضطراری عامه، زندگی یک ملت را تهدید کند» امکانات تنازل از بعض آزادی های مدنی را اجازه میدهد، ولی شماری از محدودیت ها را نیز وضع می نماید و فهرستی از حقوق غیرقابل تنازل را ارائه میکند. استفاده از صلاحیت اضطراری توسط منشور حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR) در سطح جهانی، منشور اروپایی حقوق بشر (ECHR) در اروپا و منشور امریکایی حقوق بشر (ACHR) در قاره امریکا تنظیم شده است.

منشور بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR)

منشور بین المللی حقوق مدنی و سیاسی به دولت های عضو امکاناتی را ارائه میدارد که در حالات اضطراری ملی بتوانند از بعضی از مکلفیت های شان تنازل کنند. ولی تحت قانون بین المللی بعضی

²⁷⁴ - کمیسیون اروپایی برای دیموکراسی از طریق قانون: صلاحیت اضطراری:

از اصول قانونی به هیچ صورت قابل تنازل نمیباشند. چنین محدودیت زمنیه را برای جامعه مدنی مساعد میسازد، تا حتی در حالات اضطراری نیز دست بکار شده بتوانند.

نخست، اقدامات اضطراری تنها تا «حدودیکه یک حالت مقتضی آنست»، مجاز می باشند. بعبارۀ دیگر، شدت، دوام و حدود جغرافیایی هر تنازل باید با تهدیدیکه یک ملت با آن روبرو است، متناسب باشد.

ثانیاً تنازل ها در همه حالات اضطراری باید با دیگر مکلفیت های تحت قانون بین المللی مطابقت داشته باشند. مثلاً از همه مهمتر اینکه هیچ حالت اضطراری برای شکنجه و تعذیب قابل توجیه نمیباشد.²⁷⁵

ثالثاً تنازل هایی که در حالات اضطراری صورت میگیرند نباید منتج به تبعیض در برابر قانون براساس نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، دین یا اصلیت اجتماعی گردند. همچنان کمیته حقوق بشر ملل متحد بیان میدارد که از احکام مختلف حقوق بشری در حالات اضطراری هم تخطی صورت نگیرد. سلوک و برخورد انسانی با همه اشخاصیکه از آزادی شان محروم اند باید احترام و مراعات شود؛ منع گروگان گیری، حبس غیرقانونی؛ منع پروپاگند بظرفداری جنگ یا نفرت قومی و نژادی و مذهبی؛ و ضمانت های طرزالعملی و محافظتی به منظور تأمین حفاظت سیستم قضایی در حالات اضطراری. کمیته حقوق بشری تأکید ورزیده است که تعلیق بعضی از آزادی های مدنی باید خصوصیت مؤقتی داشته باشد.²⁷⁶ بناءً یک حالت در ابتداء اضطراری قانونی، شاید به مرور زمان به حالت اضطراری غیرقانونی مبدل شود.

و در آخر، در حالات اضطراری راجع به همه تنازل ها به دولت های عضو خبر داده شود. در اطلاعاتنامه ها باید «خصوصیت و حدود» تنازل نشان داده شود و جزئیات راجع به تمام تنازل های مربوطه روشن ساخته شود.²⁷⁷

چوکات ۱۴ - ۳

حقوق غیرقابل تنازل در منشور بین المللی حقوق سیاسی و مدنی

ماده ۴ (۲) ICCPR فهرست خاصی از هفت حق را ارائه میدارد که هیچ نوع تنازل باید از آن صورت نگیرد. در ذیل خلاصه آنها تقدیم میگردد:

ماده ۶: هر انسان حق طبیعی حیات را دارد. این حق باید توسط قانون حفظ شود. هیچکس نباید از این حق بطور قصدی محروم ساخته شود.

ماده ۷: هیچکس باید مورد شکنجه، سلوک غیرانسانی و تحقیرآمیز یا مجازات قرار نگیرد. مخصوصاً بر هیچکس نباید بدون رضایت خودش مورد آزمایش طبی قرار گیرد.

ماده ۸ (۱): هیچکس برده گرفته نمیشود؛ بردگی و برده داری با تمام انواع و اشکال آن منع میباشد؛ (۲) هیچ کس باید به خدمتگاری گرفته نشود.

²⁷⁵ - منشور ضد شکنجه و انواع دیگر بیرحمی، سلوک یا غیر انسانی و تحقیر آمیز یا شکنجه، ماده ۲.

²⁷⁶ GAOR, A/39/40 Report HCR, p.84 para.270

²⁷⁷ Human Rights Committee, General Comments 29 (States of Emergency)

ماده ۱۱: هیچکس به دلیل اینکه مکلفیت قراردادی اش را برآورده ساخته نمیتواند، نباید زندانی شود.

ماده ۱۵: هیچکس باید بخاطر یک تخطی، نقض یا جرمی که بر اساس قانون ملی یا بین المللی در وقت ارتکاب آن جرم نبوده، مجرم شناخته نشود.

ماده ۱۶: هر کس حق دارد که در هر جا و هر محل در برابر قانون منحیث یک شخص شناخته شود.

ماده ۱۸: هرکس آزادی بیان، فکر، وجدان و دین دارد.

از جمله این هفت حق حد اقل سه آن (حیات، شکنجه، عدم بردگی) از جمله نورم های قطعی قانون بین المللی شناخته شده اند، به معنی اینکه اصل عدم تنازل نه تنها در دولت های عضو ICCPR بلکه همه دولتهای جهان قابل تطبیق میباشد.

منبع:

Richards, David L. and K. Chad Clay, Government Respect for Non-derogable Human Rights During Declared States of Emergency, 1996-2004, paper prepared for the 2008 Annual Meeting of the International Studies Association, 26-30 March 2008, San Francisco, p.6

منشور اروپایی حقوق بشر (ECHR)

منشور اروپایی حقوق بشر (ECHR) در حالات اضطراری برای حفاظت حقوق اساسی بشر احکام اضافی ارائه میدارد. ماده ۱۵ این منشور به دولت ها اجازه میدهد تنها «هنگام جنگ و یا در حالات مشابه آن، که حیات ملی آنها در خطر میباشد»، میتوانند از بعضی از تعهدات شان تنازل کنند. مفهوم عمومی چنین حالت عام اضطراری توسط محکمه اروپایی حقوق بشر منحیث «حالت استثنایی، واقعی یا حتمی بحران یا اضطراری که مردم یا ملت را در مجموع یا قسماً متأثر میسازد»، تعریف شده است.²⁷⁸ کمیسیون اروپایی تأکید ورزیده است که «بحران یا خطر باید استثنائی باشد که در آن اقدامات یا محدودیت های عادی ایکه منشور به مقصد حفظ مصونیت، صحت و نظم عامه اجازه داده است، صریحاً کافی نباشند».²⁷⁹ اگر یک دولت عضو تصمیم دارد که از تعهدات خود بر اساس EHCR تنازل نماید، او باید به شورای اروپایی اطلاع دهد و اطلاعیه باید وقتاً فوقتاً تجدید شود. سرانجام، ماده ۱۵ EHCR تحت هیچ شرایطی اجازه نمیدهد که دولتها از مکلفیتهای اساسی شان تنازل نمایند: تضمین حق حیات به همه اتباع، منع شکنجه، آزادی از بردگی و آزادی فکر، وجدان و دین.

منشور حقوق بشر امریکایی (ACHR)

منشور حقوق بشر امریکایی (ACHR) از لحاظ احکام غیر قابل تنازل آن در حالت اضطراری یکی از ابزارهای مهم قانونی بشمار میرود. در این منشور علاوه بر احکام محافظتی منشور بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و منشور اروپایی حقوق بشر، ماده ۲۷ آن در حالات استثنائی دامنه حق عدم تنازل را به حقوق اطفال (ماده ۱۹)، حقوق خانواده (ماده ۱۷)، حق سهمگیری در حکومت (ماده ۲۳) و تضمین

²⁷⁸ European Court of Human Rights, *Lawless v. Ireland*, 3 Eur. Ct.H.R. (Ser.A) at 56 (1960).

²⁷⁹ Svensson-McCarthy Anna-Lena, *The International Law of Human Rights and States of Exception: With Special Reference to the Travaux Préparatoires and Case-Law of the International Monitoring Bodies*, Springer, London, 1998, p.464.

های قضائی که برای حفظ چنین حقوق ضروری میباشند، نیز گسترده میسازد. علاوه بر محکمه حقوق بشر بین‌المللی (در نظریه مشورتی OC-8/87) بیان میدارد: «در حالیکه یک حالت اضطراری برای یک دولت صلاحیت تعلیق بعضی از آزادی‌های مدنی را ضمانت میکند ولی حق ندارد که حاکمیت قانون را در مجموع تعلیق نماید و نه این حق را دارد که از اصل قانونیت که در همه حالات پاینده میباشند، روگردان شود.»²⁸⁰

در مجموع شماری از احکام محافظتی بین‌المللی وجود دارند که حد و حدود صلاحیت‌های دولت‌ها را مبنی بر مسوولیت‌های قانونی‌شان در جریان حالات اضطراری تعیین می‌نمایند. از همه مهمتر اینکه خموشی روبه کاهش اصل «عدم مداخله در امور داخلی» در چوکات قانون جاری بین‌المللی و خصوصیت مکلفیت‌های حقوق بشر در برابر همه، اهمیت نقش سازمان جامعه مدنی را در حالات اضطراری تقویه مینماید. نورم‌های میثاق‌ها و منشورهای حقوق بشری از خصوصیت دوگانگی برخوردار اند: مکلفیت پابندی به موافقتنامه و اعتراض در برابر آنهایی که از آن تخطی نمایند. در نتیجه سازمان‌های جامعه مدنی میتوانند رشد پابندی دولت با قانون بین‌المللی، نشر معلومات راجع به مکلفیت دولت در قانون بین‌المللی و گزارش‌دهی از نقض‌های حقوق بشری و سلوک نادرست با دولت‌های دیگر در جلوگیری از تخطی‌های حقوق بشری نقش عمده را بازی نموده میتوانند.

چوکات ۱۴ - ۴

معیارهای حداقل نورم‌های پاریس پیرامون حقوق بشری در یک حالت اضطراری

بادر نظر اشت عدم وضاحت نورم‌های حقوق بشری در یک حالت اضطراری یک سازمان جامعه مدنی به ابتکار عمل دست زد تا راجع به حداقل معیار چنین نورم‌ها دستورالعمل الزامی را طرح ریزی نموده و انکشاف دهد. یک کمیته فرعی خاص انجمن قانون بین‌المللی، این موضوع را برای مدت شش سال تحت مطالعه قرار داد. بعداً کمیته تطبیق قانون حقوق بشری دو سال تمام الی ۶۱ مین کنفرانس انجمن قانون بین‌المللی که در پاریس از اگست الی سپتمبر ۱۹۸۴ دایر گردید، روی آن غور نمود. بالاخره در کنفرانس پاریس به اتفاق آراء، حد اقل این نورم‌ها تصویب گردید.

این معیارهای حد اقل بر اعلامیه و اداره حالات اضطراری ایکه حیات یک ملت را تهدید میکنند حکمروایی داشته و شامل ۱۶ ماده بوده که عدم تنازل از حقوق و آزادی را تعیین مینمایند. مخصوصاً این که معیارها، اصول عمومی حفاظت انفرادی را در جریان حالات اضطراری تصریح می‌کنند.

معیارهای حداقل نورم‌های پاریس پیرامون حقوق بشری در یک حالت اضطراری بخش (B) صلاحیت‌های اضطراری و حفاظت فردی: اصول عمومی

۱ - در جریان دوام یک حالت اضطراری عامه دولت مربوطه میتواند به اقداماتی دست زند که برای تأمین حقوق همه اتباع موجود در سرزمینش از مکلفیت‌هایش تنازل کند و حقوق بشری و آزادی‌های اساسی بین‌المللی شناخته شده را تابع حدود صلاحیت قضائی خود سازد، ولی نمیتواند از حقوق دستور داده شده بین‌المللی که بر مبنای اصل «عدم تعلیق» استواراند، تنازل کند.

۲ - صلاحیت برای اقدامات تنازل‌طوریکه در ذیل تذکر داده شده اند تابع پنج شرط عمومی میباشند:

²⁸⁰ Report by UN Special Rapporteur, Mr. Leandro Despouy, on the question of Human Rights and States of Emergency, §48; available at www.derechose.org/nizkor/excep/despouy97en.html

الف - هر دولتی که عضو یک میثاق بین المللی یا منظوری است پابند اصل اطلاع دهی است ،
طوری که توسط هر میثاق مربوط تشریح شده است.

ب - چنین اقدامات باید دقیقاً با شدت و وضعیت متناسب باشند.

ج - چنین اقدامات باید با دیگر مکلفیت های دولت تحت قانون بین المللی مطابقت داشته
باشد.

دال - چنین اقدامات باید هیچ نوع تبعیض بر اساس نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، دین، ملیت یا
اصلیت اجتماعی را اجازه ندهند.

ه - حقوق و آزادی های اساسی ای که در قانون بین المللی تضمین شده است حتی در حالات
اضطراری هم غیر قابل تنازل اند. من حیث یک اصل، حد اقل، در قانون اساسی باید
تضمین شود: حقوقی که در قانون بین المللی غیر قابل تنازل شناخته شده است، از
طریق یک حالت اضطراری متأثر نمیگردد.

۳- با در نظر داشت اینکه از صلاحیت های اضطراری کار گرفته شود، هر دولت مکلف است
اصول ذیل را مراعات کند:

الف - با وجود گستردن نسبی صلاحیت های اجراییه کارکرد اساسی مقننه باید فعال باقی ماند.
بنابراین مقننه باید خط مشی عمومی را ارائه نماید تا صلاح دید اجراییه را با در نظر داشت
اقدامات اجازه داده شده قانونی تنظیم کند.

ب- حق اولیت، مصونیت و امتیاز مقننه باید فعال باقی ماند.

ج - ضمانت های استقلالیت قضائیه و مسلکی قضائی باید فعال باقی مانند. مخصوصاً استفاده از
صلاحیت مبنی بر برطرفی قاضیان یا تغییر دادن ساختار بخش قضائی و یا محدود ساختن ساختار
بخش قضائی بر مبنای قانون اساسی منع قرار داده شود.

۴ - الف - همه اقدامات اضطراری برای تنازل از حقوق انفرادی باید بر اساس قانونی که توسط
نمایندگان منتخب مردم ساخته شده است، استوار باشند.

ب - برای تطبیق در عمل نورم هایی که در جریان حالت اضطراری بکار می افتد باید قبل از
از حالت اضطراری تشریح شود.

ج - در صورت ضرورت دولت ها باید اقدامات اضطراری را (تقنینی یا اجرایی) وقت به وقت
تحت غور قرار دهند تا جلو سوء استفاده از صلاحیت های اضطراری گرفته شود.

۵ - قضائیه دارای قدرت و صلاحیت های قضائی میباشد: نخست، باید تصمیم بگیرد که آیا قانون
اضطراری با قانون اساسی دولت تطابقت دارد و یا خیر؛ دوم، باید تصمیم بگیرد که آیا اعمال قدرت
اضطراری با قانون اضطراری در تطابقت میباشد و یا خیر؛ سوم، تأمین اینکه در حقوق غیر قابل
تنازل هیچ نوع مداخله صورت نمیگیرد و اقدامات تنازلی که از بعضی حقوق، تنازل را اجازه میدهد
مطابق به اصل تناسب میباشد؛ و چهارم، در جایی که قانون یا نظم شهری بطور خاص از بین برده
نشده و یا به حالت تعلیق در آورده نشده است، قضائیه باید انفاذ تطبیق آنرا مراعات نماید. محکمه قانون
اساسی باید از صلاحیت عام و تام برخوردار باشد تا هر اقدام اضطراری (تقنینی یا اجرایی) و یا
بکاربرد هر نوع اقدام اضطراری را که با آزمایش های قبلاً تذکار داده شده، همنوایی نداشته باشد، لغو
قرار داده و از آن جلوگیری کند.

منبع:

Lillich, Richard B, „The Paris Minimum Standards of Human Rights Norms in a State of
Emergency” in The American Journal of International law, Vol, 79, No. 4(Oct. 1995).

طوری‌که در بخش قبلی بیان شد، اکثر قوانین اساسی و شماری از میثاق‌های بین‌المللی برضد سوء استفاده از صلاحیت‌ها هنگام حالات اضطراری، احکامی را ارائه می‌دارند. البته این احکام خود بخود عملی نمی‌گردند، بلکه این وظیفه سازمان‌های جامعه مدنی می‌باشد که باید آنرا تعقیب کند: تنها سازمان‌های مستقل از کنترل دولت، می‌توانند راجع به نقض‌های حقوق بشری ای‌که توسط ارگان‌های دولت صورت گرفته است، گزارش دهند و حکومت را تشویق کنند تا در جریان حالات اضطراری به مکلفیت‌های بین‌المللی خود پابندی داشته باشد. از لحاظ تاریخی، تخطی‌های قبیح از حقوق بشر معمولاً زمانی بوقوع می‌پیوندند که اردو تحت کنترل ملکی نباشد. بالمقابل، استفاده از صلاحیت‌های اضطراری به بهترین وجه وقتی صورت گرفته است که حالات استثنائی بطور واضح قبل براین در قوانین اساسی دایمی تصریح شده باشد.

چوکات ۱۴ - ۵

نورم‌های قانونی بین‌المللی و حالات اضطراری

منشور بین‌المللی حقوق ملکی و سیاسی

ماده ۴: در وقت اضطراری عامه که حیات ملی و بقای یک ملت با تهدید روبرو است، دولت‌های عضو منشور می‌توانند به اقداماتی دست زنند که از مکلفیت‌های شان براساس منشور فعلی تا حدودی تنازل کنند که دقیقاً شدت وضعیت مقتضی آن می‌باشد، مشروط بر اینکه چنین اقدامات با مکلفیت‌هایش براساس قانون بین‌المللی در عدم تطابقت نباشند و نیز به هیچ نوع تبعیض براساس نژاد، رنگ، زبان، دین و اصلیت اجتماعی اجازه ندهد.

ماده ۶: هر انسان ذاتاً حق حیات را دارد. این حق باید براساس قانون محفوظ باشد. هیچ کس قصداً از این حق محروم ساخته نمی‌شود. در کشورهایی که تا هنوز جزای اعدام را از بین نبرده اند، حکم اعدام می‌تواند تنها برای جرایم سنگین براساس قانون نافذ جاری در وقت ارتکاب جرم، صادر شود. ولی باید با احکام منشور فعلی جلوگیری جزاء و جرم قتل عام در تناقض نباشد. این جزاء تنها براساس فیصله یک محکمه صلاحیتدار مرعی الاجراء می‌باشد.

ماده ۷: هیچ کس مورد شکنجه یا بیرحمی، سلوک و یا تحقیر غیرانسانی یا جزاء قرار نمی‌گیرد. مخصوصاً، هیچکس بدون موافقت آزادانه خود تحت تجربه طبی یا علمی قرار نمی‌گیرد.

منبع: <http://www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm>

منشور اروپایی حقوق بشری

ماده ۲:

۱ - حیات هر شخص مطابق به قانون محفوظ است. هیچ شخص قصداً از حق حیات محروم ساخته نمی‌شود، مگر اینکه محکمه با صلاحیت براساس قانون جاری بنابر ارتکاب جرم، حکم اعدام را صادر نماید.

۲ - محروم ساختن از حق حیات در نتیجه استفاده از قوه که بیشتر از حد ضروری و لازمی نباشد، در حالات ذیل تناقض با این ماده شناخته نمی‌شود:

الف - دفاع از یک شخص در حالات یک خشونت غیر قانونی؛

ب - تطبیق امر قانونی گرفتاری یا جلوگیری از فرار یک شخصی که بر اساس قانون بازداشت شده است؛

دال - در عملیات قانونی، به مقصد آرام ساختن اغتشاش یا بغاوت.

ماده ۱۵:

۱- در وقت جنگ که حیات یک ملت با تهدید روبرو است، دولت عضو منشور مذکور میتواند به اقداماتی دست زند که از مکلفیت هایش براساس منشور فعلی تا آن حدی تنازل کند که دقیقاً شدت وضعیت، مقتضی آن میباشد، مشروط بر اینکه چنین اقدامات با مکلفیت هایش براساس قانون بین المللی در عدم تطابقت نباشند.

۲- هیچ نوع تنازل از ماده ۲ (حق حیات) مجاز نیست، به استثنای مرگ هایی که در نتیجه عمل قانونی در وقت جنگ، یا شرایط ماده ۳ (منع شکنجه)، ماده ۴ (پاراگراف ۱)، (منع بردگی) و ماده ۷ (منع جزاء بدون قانون) بوجود می آیند.

۳- هر عضو این منشور که از حق تنازل استفاده میکند، از اقداماتی که رویدست میگیرید، از دلایل آن منشی عمومی شورای اروپا را کاملاً مطلع میسازد. همچنان وقتیکه چنین اقدامات را دو باره فسخ میسازد و مواد منشور را دوباره بصورت کامل اعاده میکند، به منشی شور اروپا اطلاع داده میشود.

منبع: <http://conventions.co.int/treaty/en/Treaties/Html/005.htm>

منشور امریکایی حقوق بشر

ماده ۲۷ تعلیق ضمانت ها

۱- در وقت جنگ، خطر عامه یا دیگر حالات اضطراری ای که استقلال یا امنیت یک دولت عضو با تهدید روبرو میباشد، دولت مربوطه میتواند تا حدی به اقدامات تنازل از مکلفیت هایش براساس منشور بپردازد که دقیقاً با شدت وضعیت متناسب باشد، مشروط بر اینکه این اقدامات مخالف تعهداتش با دیگر مکلفیت ها و قانون بین المللی نباشد و به هیچ نوع تبعیض بر مبنای نژاد، جنسیت، رنگ، زبان، دین و اصلیت اجتماعی اجازه ندهد.

۲- حق تنازل تعلیق ماده های ذیل را اجازه نمیدهد: ماده ۳ (حق شخصیت حقوقی) و ماده ۴ (حق حیات)، ماده ۵ (حق سلوک انسانی)، ماده ۶ (آزادی از بردگی)، ماده ۹ (آزادی از قوانین بالعمول سابق)، ماده ۱۲ (آزادی وجدان و دین)، ماده ۱۷ (حق خانوادگی)، ماده ۱۸ (حق داشتن نام)، ماده ۱۹ (حقوق طفل)، ماده ۲۰ (حق داشتن تابعیت) و ماده ۲۳ (حق سهمگیری در حکومت)، یا ضمانت های لازم قضائی برای حفاظت چنین حقوق.

۳- هر دولت عضو که از حق تعلیق استفاده میکند، راجع به مکلفیت هایی که به تعلیق انداخته میشوند، دلایل تعلیق و اینکه چه وقت این تعلیق به پایان میرسد، از طریق منشی عمومی سازمان دولت های امریکایی به دیگر اعضای این منشور اطلاع میدهد.

منبع: <http://www.oas.org/juridico/English/treaties/b-32.html>

منشور ضد شکنجه و بیرحمی دیگر، سلوک یا تحقیر غیر انسانی یا جزاء

ماده ۲.۲ - هیچ نوع شرایط، چه شرایط جنگی یا تهدید جنگی، بی ثباتی داخلی یا دیگر حالات اضطراری عامه، توسل به شکنجه را توجیه نموده نمیتواند.

منبع: http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/h_cat39.htm

عملکرد ستراتیژیک در جریان حالات اضطراری

برای سازمان های جامعه مدنی دوه راه وجود دارد که با استفاده از آن میتوانند رعایت حقوق بشری را توسط اداره های امنیتی درحالات اضطراری بطور مثبت تحت نفوذ قرار دهند. اول، سازمان های جامعه مدنی میتوانند برای تصویب بهترین معیارها و احکام قانونی بخاطر یک حالت اضطراری جدی و جهد کنند و شرایطی را واضح سازند که در نتیجه آن چنین یک حالت دوباره فسخ قرار داده شده (در صورتیکه موارد داشته باشد) و یا فراتر از یک وقت معین تمدید شده میتواند. دوم، سازمان های جامعه مدنی میتوانند عملکرد نادرست کارگردانان بخش امنیت را در جریان حالت اضطراری نظارت نمایند و راجع به نتایج بدست آمده به جهان بیرونی گزارش بدهند.

قبل از وضع نمودن یک حالت اضطراری

شماری از راه هایی موجود اند که سازمان های جامعه مدنی میتوانند بخش امنیت را برای یک حالت اضطراری «آماده سازند». بعضی از این راه ها عبارت اند از:

- آموزش
- اصلاحات قانونی
- بلند بردن سطح آگاهی

در حالات اضطراری غالباً بر آزادی های گشت و گذار و اجتماعات محدودیت هایی وضع می گردد. در چنین حالات، از پولیس و نیرو های امنیتی خواسته میشود که سرکها را ببندند، اجتماعات سیاسی را متفرق سازند و مقررات اضطراری را تطبیق نمایند. بخش امنیت، مخصوصاً در کشورهای انتقالی که از رژیم های مطلق العنان سربلند نموده اند، اکثر برای بکاربرد اصول دیموکراتیک در برخورد با شهروندان، از تعلیمات و تجهیزات لازم برخوردار نمیباشند. بطور مثال، نیروهای مسلح برای جنگ و مقابله با تروریسم آموزش دیده اند، آنها برای حفظ نظم عامه در شهرها از آموزش و تجارت کافی برخوردار نمیباشند. در اینجا سازمان های جامعه مدنی میتوانند دست بکار شوند و با تقدیم نمودن کورس های آموزش در زمینه، ظرفیت وزارت های امنیتی را گسترده تر سازند. در عین زمان، وضع نمودن حالت اضطراری بسیاری اوقات به مسوولین امور صلاحیت میدهد که افراد مشکوک را بدون امر قانونی بازداشت کنند. در گذشته ها پولیس اکثر برای بدست آوردن معلومات در جریان توقیف از شکنجه کار میگرفت. در این رابطه نیز سازمان های جامعه مدنی نقش مهمی را در آموزش پولیس و اداره های دیگری امنیت بازی مینمایند که چگونه بدون استفاده از شکنجه معلومات را بدست آورند.

همچنان استفاده از صلاحیت های اضطراری در شماری از کشورهای بصورت نادرست تعریف شده است و با تعهدات دولت نسبت به میثاق های حقوق در تناقض میباشد. طوریکه در بالا تذکر داده شد شماری از نورم هایی وجود دارد که استفاده از صلاحیت های اضطراری را تعریف و تنظیم میکنند، از جمله نورم منع شکنجه، حق دین، منع تبعیض بر مبنای نژاد، رنگ اصلیت اجتماعی و غیره. برای جلوگیری از تخطی از این نورم ها، سازمان های جامعه مدنی میتوانند برای اصلاحات قانون جدوجهد کنند تا حالات اضطراری آینده با قانون بین المللی حقوق بشری مطابقت داشته باشند. در غیر آن، مقرراتیکه صلاحیت های حالت اضطراری را تنظیم کنند، وجود ندارد، چنین وضعیتی غالباً منجر به عدم مراعات بسیاری از حقوق اساسی بشری میگردد، زیرا کدام محدودیت واضحی بر نقش بخش امنیت در حالات اضطراری وجود ندارد. در چنین یک وضعیت سازمان های جامعه مدنی میتوانند برای تصویب یک قانون اضطراری بر مبنای معیارهای بین المللی و بهترین طرز العمل، طوریکه در

بالا تشریح داده شد (مخصوصاً معیار های مورخ ۱۹۸۴ پاریس)، تلاش کنند. برای معلومات بیشتر به چوکات شماره ۱۴ - ۴ مراجعه کنید.

سرانجام این سازمان های جامعه مدنی اند که میتوانند در آموزش شهروندان و بلند بردن سطح آگاهی آنها در رابطه با فیصلنامه های بین المللی و حقوق بشری غیرقابل تنازل در جریان حالات اضطراری نقش بازی کنند. تنها شهروند آگاه از حقوق خود میتواند در یک تغییر معقول جامعه سهم لازم داشته باشد. حالات اضطراری و محدودیت ها بر صلاحیت های اضطراری موضوعاتی اند که در صدر کمپاین های بلند بردن سطح آگاهی قرار دارند.

در جریان حالات اضطراری

در جاییکه عملکردها یا سخن های یک سازمان جامعه مدنی در برابر انتقاد و مداخله یک حکومت استبدادی شفاف باشد، سازمان جامعه مدنی با چالشی که چگونه بتواند بدون سازش روی اهداف سازمان خود کار کند، و از اتهامات متقابل مسوولین امور و اعضای خود و سهمگیرندگان، فعالیتهايش را حفاظت کند، روبروست. سازمان های جامعه مدنی اکثر یگانه منابع مستقل معلومات در جریان حالات اضطراری میباشدند، بناءً آنها نخستین قربانیان اختناق و خشونت نیز میباشدند. اینکه سازمان های جامعه مدنی چگونه بتوانند در حالات اضطراری با مصونیت تمام کار کنند، کدام مقررۀ معجزه آمیز یا اصول جهانی ای وجود ندارد. تنها دستور العمل هایی وجود دارند که در ذیل بیان میگردد؛ سازمانهای جامعه مدنی باید آنها را با قضاوت خوب و با شرایط محلی مخلوط سازند:

- تا جاییکه ممکن است سازمان های جامعه مدنی باید در جریان حالات اضطراری در چوکات قانون عمل کنند تا به آسانی مورد هدف مسوولین امور قرار نگیرند؛
- سازمان های جامعه مدنی باید از تمام امکانات دست داشته شان استفاده کنند تا راجع به اذیت و آزار مسوولین دولت گزارش بدهند. مخصوصاً آنها باید در صدد تأسیسات حقوق بشری ملی و تأسیسات سمع شکایات شوند، البته در صورتیکه آنها وجود داشته باشند؛
- در جریان حالات اضطراری ممکن حکومت ها به سازمان های جامعه مدنی ای جواگو باشند که آنها برای مدتی کار کرده اند، اعتبار سازمانی کسب نموده اند و کفایت و عدم وابستگی آنها شناخته شده است. این مسأله به اهمیت توسعه اعتبار سازمانی اشاره میکند؛²⁸¹
- در جریان حالات اضطراری تمديد شده، سازمان های جامعه مدنی میتوانند با شرکای بین المللی متحد شده و برای جلب توجه جامعه جهانی به تخطی ها و نقض های حقوق بشری در کشور میزبان به یک کمپاین بین المللی متوسل شوند؛
- در کشور های دارای جامعه بزرگی از افراد مهاجر، سازمان های جامعه مدنی میتوانند با آنها تماس گرفته و با هموطنان شان روابط شانرا محکم سازند، تا راجع به تخطی های بشری به جهان بیرونی اطلاع داده و توجه جامعه بین المللی را از این طریق جلب کنند. ازینکه سازمان های جامعه مدنی در محیط های بسته اکثر نخستین قربانیان استبداد اند، میتوانند راجع به تخطی و اذیت و آزار هاییکه از جانب مسوولین حکومت برضد اعضای سازمان ها صورت میگیرد، مستقیماً گزارش دهند؛
- اکثر اوقات محیط های قید و تنگ به این مقصد ایجاد میگردد تا جلو گسترش حمایت از گروه هایی صورت گیرد که حاکمیت دولتی را مورد سوال قرار میدهند. در چنین شرایط سازمانهای جامعه مدنی باید به اقداماتی دست زنند که دولت تحت فشار قرار داشته باشد و وادار به مراعات حقوق بشری گردد؛

²⁸¹ - در مورد توسعه اعتبار سازمانی در فصل نهم این کتاب بطور تفصیلی صحبت شده است.

- وقتیکه سازمان های جامعه مدنی تحت فشار قرار داشته باشند، باید از ابزار های بین المللی استفاده کرده و به حمایت مدافعین حقوق بشری که با تهدید روبرو اند، بپردازند. معلومات بیشتر راجع به این ابزارها در فصل ۱۳ این کتاب تقدیم گردید.

چوکات ۱۴ - ۶

جبهه مقدم

کارگردانان عمده ای که به سازمان های جامعه مدنی کمک میکنند تا برای امنیت شان دست به اقدام بزنند، تحت نام «نهاد بین المللی جبهه مقدم (international Foundation Front Line)» کار میکنند. این نهاد برنامه های آموزشی را براه انداخته و به نشر رساله هایی پرداخته است که در آن طرز العمل های توضیح داده شده که چگونه میتوان هنگام تهدید و خطر به حفظ مصونیت خود توجه نمود. این مواد در صفحه انترنتی ذیل موجود اند:

<http://www.frontlinedefenders.org/manuals>

حالات اضطراری و محیط های تنگ و محدود: خصوصیات مشترک

این فصل تاکنون بر حالات اضطراری متمرکز بود، راجع به ساختارهای مختلف و اینکه سازمان های جامعه مدنی چه نقشی را در آن بازی نموده میتوانند صحبت کرد. قسمت اخیر آن به سفارشات اشاره مینماید که چگونه میتوان در محیط های تنگ و محدود عمل نمود.

محیط های تنگ بیانگر خصوصیات مختلف حالات اضطراری اند، ولی آنها نسبت به حالات اضطراری شاید طولانی تر باشند. علاوه بر نقش که سازمان های جامعه مدنی میتوانند در حالات اضطراری بازی کنند، مشابه به محیط های تنگ طولانی شده میباشد و سفارشات که در اینجا روی آن صحبت میشود به محیط های تنگ تعلق میگیرد.

خصوصیات محیط های تنگ را از این میتوان شناخت که در آن برای مدت طولانی بر آزادی بیان، آزادی وجدانی، آزادی اجتماعات، آزادی دین و آزادی گشت و گذار محدودیت هایی وضع میشود و نیز جلو نشر نشرات مستقل گرفته میشود و برضد اعتراض کنندگان وجدانی و سازمان های غیرحکومتی عمل میگردد. این محدودیت ها غالباً از طرف رژیم های استبدادی یا در امور روزمره ادارات حکومتی راه اندازی میشود و یا در چوکات یک قانونمندی جدید وضع می گردد. در چنین محیط ها اکثر بخش امنیت و ادارات مربوطه آن مسوولیت نقض های عمده حقوق بشری را بعهده دارند. بناءً سازمان های جامعه مدنی هدف عمده سانسور و اختناق در چنین محیط ها میباشد.

بزرگترین نگرانی رژیم های استبدادی از ناحیه گزارشدهی های منفی بین المللی میباشد. بناءً سازمان های جامعه بین المللی باید در محیط های تنگ و قید نقض ها و تخطی های بشری را نظارت نموده و در باره آنها به جامعه بین المللی گزارش دهند. فشار های بین المللی اکثر دولت های بیرونی و دولته ای کمک کننده را وادار میسازند تا برضد حکومت هایی که مرتکب نقض های حقوق بشری شده اند، تحریماتی را وضع نمایند. این تحریمات اکثر سبب میشوند تا حکومت ها از دوام بعض نقض ها منصرف شوند. قابل یادآوریست که بین گزارش ها در باره نقض ها و تحریمات و تغییر پالیسی هیچوقت رابطه ثابت وجود ندارد. اکثر رژیم های مطلق العنان باوجود فشار های بین المللی توانسته اند برای مدت طولانی به بقای خود ادامه دهند. بناءً گزارشدهی نقض ها همیشه منتج به کمپاین های آگاهی

بین‌المللی موفق نمیشود. البته این هم روشن است که در یک دنیای جهانی شده، دولت‌ها نمیتوانند ادعا کنند که از ذهنیت عامه همسایه‌های شان و از ذهنیت عامه بین‌المللی خود را دور نگهدارند.

ولی نقش سازمان‌های جامعه مدنی در محیط‌های تنگ و قید تنها به نظارت و گزارش‌دهی نقض‌ها محدود نمیباشد. سازمان‌های جامعه مدنی باید در چنین شرایط از تمام امکانات دست‌داشته قانونی‌شان برای تلافی عملکردهای سوء، کار بگیرند. در محیط‌های تنگ و قید حکومت‌ها اکثر تلاش‌ها مینمایند برای اینکه حاکمیت‌شانرا به جهان بیرونی دیموکراتیک جلوه دهند، بدیل‌هایی را برای تأسیسات دیموکراتیک ایجاد میکنند، بشمول تأسیسات سمع‌شکایات و کمیسیون‌های ملی حقوق بشری. چنین تأسیسات به مشکل میتوانند از کنترل اجرائیه طور مستقل عمل نمایند، ولی وقتی آنها ایجاد شدند، میتوانند راه و مسیر کار‌شانرا خود در دست گیرند. بناءً سازمان‌های جامعه مدنی میتوانند تا جاییکه ممکن است با این تأسیسات مشترکاً کار کنند و جهت‌گیری آنها را تحت نفوذ قرار دهند.

سرانجام سازمان‌های جامعه مدنی میتوانند با عملکرد دسته‌جمعی در حل دشواری‌ها کمک کنند. در محیط‌های تنگ و قید محدودیت بر آزادی بیان و آزادی اجتماعات، مصارف، فرصت و امکانات را برای اشخاص انفرادی جهت تحت نفوذ قرار دادن پروسه دیموکراتیک افزایش میدهد. سازمان‌های جامعه مدنی میتوانند نقش عمده را در فعال ساختن سازمان‌های غیرحکومتی بازی کنند و آنها را برضد پالیسی‌های ویرانگر در یک جبهه مشترک متحد سازند. مثال مشهور آن شاید اسامبله ملکی در کشور چیلی (Asamblea de la Civilidad) باشد که در متحد ساختن شماری از احزاب سیاسی و بازیگران جامعه مدنی به منظور سرنگون ساختن رژیم پینوچیت در دهه اخیر ۱۹۸۰ بازی نمود (چوکات ۱۴ - ۸ مطالعه شود).

چوکات ۱۴ - ۷

سازمان‌های جامعه مدنی در محیط‌های قید و تنگ

چین

در محیط‌های تنگ و قید سازمان‌ها و مردمانی که در بیرون از کشورهای شان در مهاجرت زندگی میکنند، اکثر در حمایت از فعالین محلی نقش مهمی را بازی مینمایند. یکی از مثال‌های آن نهادی بنام Laogai Research Foundation (LRF) میباشد که در سال ۱۹۸۲ توسط امریکایی متولد در چین، Harry Wu تأسیس شد. او ۱۹ سال تمام در کمپ کار شاقه و بازداشت، Laogai، محبوس بود.

اصطلاح چینایی Laogai به معنی «اصلاح از طریق کار» میباشد. سیستم Laogai توسط ماوتستونگ تأسیس شده بود و تا حدود زیادی با گولاک‌های اتحاد شوروی مشابهت داشت. امروز هم در چین جزای کار شاقه وجود دارد. یک نمونه آن به اصطلاح «تعلیم دوباره از طریق کار» در کمپ‌های Laojiao میباشد. این کمپ نوعی از بازداشت اداری میباشد که بدون حکم قضائی میتوان یک فرد را برای مدت سه سال در آن محبوس نگهداشت. این نوع حبس قابل تمدید نیز میباشد.

نهاد Laogai Research Foundation بحیث یکی از فعالین هایش، کتاب راهنمایی را سال دو مرتبه به نشر میرساند. در این کتاب بیشتر از هزار محل بازداشت تشخیص شده که در آن زندان‌ها و کمپ‌های کار شاقه نیز شامل اند. این کتاب یگانه منبع مستقلی میباشد که راجع به سیستم کار شاقه در چین معلومات ارائه میدارد.

منبع:

Laogai Research Foundation, <http://www.laogai.org>

زیمبابوی

سازمان WOZA راجع به خشونت‌ها برضد اعضایش مطالعه‌ای را براه انداخت و آنرا به نشر سپرد (<http://wozazimbabwe.org/?p=165>). همچنان وقتیکه اعضای این سازمان مورد بازداشت و یا شکنجه قرار می‌گیرند، بطور منظم هوشدارهایی در صفحه‌انترنتی‌اش به نشر میرسد. (<http://wozazimbabwe.org/?s=torture>). با این کار دو هدف کلیدی مدنظر است: مستندسازی نقض‌هاییکه توسط ارگان‌های دولت صورت می‌گیرد، و درعین‌زمان افزایش حفاظت از طریق هوشدار مبنی بر اینکه هیچ نوع نقض حقوق بشری از نظر دور نگه‌داشته نخواهد شد و دیگر اینکه سازمان ظرفیت این را دارد تا بازیگران بین‌المللی را باخبر و بسیج سازد.

منبع:

http://wozazimbabwe.org/?page_id=4

رادپوی B92، صربستان

در سال ۱۹۹۳ رادپوی B92 با هفت دستگاه رادپویی متحد شد و انجمن رسانه‌های الکترونیکی مستقل را تشکیل داد. مقاومت مسالمت‌آمیز و دیموکراسی پیام این انجمن بود. گسترش روابط افقی بین این سازمانهای جامعه مدنی منتج به آن شد که این انجمن به یکی از بازیگران عمده مبارزه برای آزادی معلومات تحت رژیم اسلوبودان میلوشویچ مبدل گردد.

رادپوی B92 بعد از افتتاح دوباره در سال ۱۹۹۴ فعالیت‌هایش را فراتر از ساحة نشراتی بسط داد: تأسیس مؤسسه نشراتی (شرکت تولید CD)، ایجاد یک مرکز فرهنگی در بلگراد و عرضه خدمات انترنتی در صربستان منحیث شرکت پیشگام. در جریان مظاهرات وسیع برضد انتخابات جعلی، رادپوی مذکور در سال ۱۹۹۶ برای دومین بار مسدود ساخته شد، ولی در نتیجه فشارهای زیادی ملی و بین‌المللی، مسوولین امور مجبور گردیدند بعد از دو روز امر مسدود شدن را لغو قرار دهند. به این ترتیب رادپوی B92 توانست به فعالیتش دوام دهد.

در اپریل ۱۹۹۹ در جریان بحران کوزوو در وقت بمباری‌های ناتو، رژیم میلوشویچ برای سرکوبی همه منابع معلوماتی مستقل دست بکار شد. دفاتر B92 مورد یورش قرار گرفت و دستگاه رادپویی بعد از تأسیسش در سال ۱۹۸۹ برای سومین بار مسدود شد. «باور جاویدانی» آخرین پیام این رادپو بود که قبل از مسدود شدنش به زبان صربی به نشر رسید:

(Campagne de soutien a 92 Communiqué de presse du 3 avril 1999, http://helpb92.xs4all.nl/press_fra2.htm).

از سال ۱۹۹۶ رادپوی B92 تمام فعالیت‌های نشراتی خود را از طریق انترنت پخش مینمود، بناءً در جریان بحران کوزوو یگانه منبع مستقل معلومات غیرسانسور شده بود که از صربستان سرچشمه می‌گرفت. در آن وقت شمار خوانندگان ویبسایت B92 یک میلیون در روز گزارش داده شده بود.

امروز B92 به یک دستگاه مشهور تلویزیونی و رادپویی و منبع مهم مستقل خبری در صربستان مبدل

شده است. در برنامه های تلویزیونی آن یکی هم «Insajder» یا سلسله ای از برنامه های ژورنالیزم تحقیقی میباشد که در آن کشور نظیر ندارد.

داستان B92 از جمله سازمان های جامعه مدنی میباشد که با وجود محدودیت های زیاد، در پروسه دیموکراسی نقش کلیدی خود را بازی نمود. رادیوی B92 با پخش مختلط اخبار سیاسی و موسیقی غیرملیت گرایانه صدای نسل جدید صربستان را بلند نمود، تا بحث عامه را تحت نفوذ قرار دهد.

محیط های محدود:

چالش ها و فرصت ها برای سازمان های جامعه مدنی

چالش هایی که سازمان های جامعه مدنی در محیط های محدود با آن روبرو میشوند، خیلی زیاد است. از همه اولتر تهدید به اعضای آنها از طرف اولیای امور دولتی میباشد. اگر سازمان های مستقل از طرف یک رژیم منع قرار داده هم نشود تهدید، رعب، تعقیب، بازداشت های بدون محکمه و لادرک ساختن های اعضای آن سازمان، یک امر عادی بشمار میرود. ثانیاً قیودات بر آزادی مطبوعات، ظرفیت سازمان های جامعه مدنی و انجمن های محلی را محدود میسازند تا نتوانند بحث عامه را تحت نفوذ قرار دهند و حکومت ها را به حسابدهی بکشانند. نشر روزنامه ها و توزیع مقالات و معلومات بدیل، اکثر از جمله وسایلی میباشد که طی آن میتوان نظریات مستقل را اظهار نمود. علاوه بر محیط های تنگ و قید برای سازمان های جامعه مدنی خیلی دشوار میباشد تا روابط بین المللی داشته باشند یا از آنها حمایت و کمک مالی دریافت دارند، زیرا در چنین شرایط آنها اکثر متهم به فعالیت های «ضد ملی» شده و از طرف مسولین امور مورد اذیت و آزار قرار میگیرند.

چوکات ۱۴ - ۸

کودتایی که منتج به حاکمیت درازمدت نظامی در چیلی گردید

در سپتمبر ۱۹۷۳ کودتای نظامی تحت رهبری جنرال Augusto Pinochet حکومت منتخب دیموکراتیک Salvador Allende را سرنگون نمود و حاکمیت نظامی را که الی سال ۱۹۸۹ دوام کرد، بوجود آورد. رژیم پینوچیت با استبداد و اختناق گسترده و سرسخت ترین نقض های حقوق بشری همراه بود. حکمروایی نظامی آزادی های مدنی را از بین برد، کانگرس ملی را منحل ساخت و احزاب سیاسی و فعالیت های سیاسی را منع قرار داد. بیشتر از ۳۰۰۰ نفر در اولین سالهای حاکمیت نظامی اعدام شدند، ۲۹ هزار مورد شکنجه قرار گرفتند و بیشتر از ۳۰ هزار دیگر مجبور به فرار از کشور شدند.²⁸²

جامعه مدنی چیلی در سال های حاکمیت پینوچیت در گزارشدهی پیرامون نقض های حقوق بشری و در اعاده دیموکراسی در سال ۱۹۸۹ نقش عمده داشت. به دنبال کودتای ۱۹۷۳ سازمان های جدید در حومه شهرهای بزرگ و محله های فقیرنشین عرض اندام نمودند. کلیسای کاتولیک برای پناه دهی و

²⁸² National Commission on Political Imprisonment and Torture, Final Report, 1991, available online at: http://www.usip.org/liberty/tc/doc/reports/chile/chile_1993_toc.html

حمایت از رشد و فعالیت های این سازمان ها نقش اساسی داشت.²⁸³ این محیط حمایتی به سازمان های اجتماعی کمک نمود تا دوباره سازماندهی کنند و در یک محیط تنگ و قید دوباره منحصیث نهاد های مستقل رشد نمایند.

در سالهای بعد حاکمیت نظامی، سازمانهای جامعه مدنی بعضی از اجتماعات عامه و اعتصابات غذایی را رهبری نمودند تا برضد قتل ها، بازداشت ها، شکنجه ها و لادرک کردن ها احتجاج کنند. این احتجاج ها در دهه ۱۹۸۰ بطور تدریجی به اعتصاب بزرگ عامه تبدیل شدند. بعد از سال ۱۹۷۳ اولین بار در سال ۱۹۸۷ به احزاب سیاسی اجازه فعالیت داده شد و به دنبال آن شمار زیادی از سازمان های جامعه مدنی مانند اتحادیه محصلین، اتحادیه های صنفی کسبه کاران، اتحادیه رانندگان لاری ها، انجمن های زنان و سازمان های حقوق بشری، همه دست بدست هم داده و اسامبله مدنی Asamblea de la Civilidad را تشکیل دادند. با این حرکت، جناح مخالف حکومت قوت بیشتر گرفت و زمینه برای سقوط رژیم پینوچیت و اعاده دیموکراسی مساعد ساخته شد. به دنبال اعاده دیموکراسی در مارچ ۱۹۹۰ سازمان های جامعه مدنی در شهادت دهی ها در برابر کمیسیون ملی راستگویی و مصالحه، که برای گزارشدهی درباره نقض های حقوق بشری در دوره رژیم نظامی ساخته شده بود، نقش کلیدی بازی نمودند.

باوجود همه مشکلات، سازمان های جامعه مدنی میتواند در شرایط تنگ و محدود و حالات اضطراری برای تأمین حقوق اساسی بشری در تشویق دولتها مبنی بر پابندی نسبت به قانون بین المللی نقش کلیدی داشته باشند.

در این محیط ها وجود سازمان های غیرحکومتی برای گزارشدهی نقض های حقوق بشری و ارائه ارزیابی مستقل پالیسی های حکومتی، یک امر حیاتی میباشد. در جاییکه آزادی مطبوعات محدود ساخته شده و آژانس های خبری حکومتی یگانه منبع معلومات روزمره قرار داده شده، اسناد و شواهدی که راجع به نقض های حقوق بشری توسط سازمان ها و انجمن های غیرحکومتی جمع آوری شده است، به یگانه منبع مستقل معلومات درباره سلوک های نادرستی که در حالت اضطراری تمدید شده، صورت گرفته، مبدل میشوند. در گذشته شواهد نقض های سیستماتیک حقوق بشر غالباً منتج به آن شده که جامعه بین المللی بر ضد این رژیم ها تحریمات تجارتي و اقتصادی را وضع نماید. علاوه برآن شمار زیادی از کمیسیون های حقیقت گویی ایکه به دنبال حالات اضطراری دراز مدت عرض اندام نموده اند، بیشتر بر شواهدی تکیه نموده اند که توسط سازمان های جامعه مدنی مهیا شده اند. با داشتن چنین شواهد چگونگی دست داشتن رژیم ها در نقض های حقوق بشری مشخص شده و در وقت و زمانش مقامات امنیتی مرتکب به این جرایم، حد اقل بطور سبمولیک، مورد تقبیح قرار گرفته اند.

سازمان های جامعه مدنی میتوانند در نشر معلومات راجع به مکلفیت های مختلف دولت بر اساس قانون بین المللی و منطقوی ایکه صلاحیت های حالت اضطراری را تنظیم می کنند، نقش مهم و اساسی داشته باشند. انستیتوت های تحقیقاتی، پوهنتون ها و گروه های دفاع از حقوق، همه میتوانند از طریق برنامه های تعلیمی، لکچرها برای افراد غیرمسلمکی و سیمینارها در روشن ساختن ذهنیت عامه کمک کنند. تأثیر این برنامه های تعلیمی شاید در کوتاه مدت محدود باشد، ولی شهروندان تعلیم یافته میتوانند در درازمدت در برابر حکومت ایستادگی کنند و جلو پالیسی ای را بگیرند که برضد قانون اساسی یا بر

²⁸³ Oxhorn, Philipp, Organizing Civil Society: The Popular Sector and the Struggle for Democracy in Chile, Pennsylvania State University Press, University Park, 1995.

خلاف مکلفیت ها بر اساس قانون بین المللی طرح ریزی میشوند. مخصوصاً، سازمان های جامعه مدنی مربوطه باید اولیای امور را تحت نفوذ قرار دهند تا اصول بین المللی مشروعیت، اعلام، مفاهمه، تهدید استثنائی و تناسب را که حالات اضطراری را تنظیم میکنند، در قانونمندی ملی مدنظر داشته باشند. تأسیسات مخصوص، سازمان های حقوق بشر و گروه های شهروندان که مخصوصاً در نتیجه صلاحیت های اضطراری متأثر شده اند، میتوانند در طرح ریزی قوانین جدید مطابق به مکلفیت های حقوق بشری بین المللی کمک نمایند و راجع به تأثیرات مختلف تغییرات پیشنهاد شده مشوره های لازم ارائه دهند.

و سر انجام، خصوصیت محلی سازمان های جامعه مدنی در محیط های قید و تنگ آنها را وادار میسازد تا نتوانند از فرصت های لازم برای تقویه سهمگیری شان در بحث های دیموکراتیک، بطور همجانبه استفاده کنند. بناءً تحکیم رابطه های افقی با دیگر سازمان های محلی و مشارکت با سازمان های غیرحکومتی بین المللی بیرونی راهیست برای تقویه نفوذ جامعه مدنی بر پروسه های تصمیم گیری. مخصوصاً سازمان های جامعه مدنی محلی در محیط های تنگ و قید میتوانند از تجارب و تخصص های سازمان های غیرحکومتی در دیموکراسی های مستحکم، استفاده کنند.

چوکات ۱۴ - ۹

کودتایی که منتج به حاکمیت درازمدت نظامی در نایجریا گردید

بتاریخ ۱۷ نوامبر ۱۹۹۳ وزیر دفاع آنوقت نایجریا، Sani Abacha رئیس جمهور Shonkan را

مجبور ساخت تا از قدرت استعفاء کند و یک دیکتاتوری نظامی را حاکم سازد، دیکتاتوری ایکه با قبیح ترین نقض های حقوق بشری و انحلال تأسیسات دیموکراتیک و محدودیت های آزادی مطبوعات همراه بود.

در جریان حاکمیت Abacha سازمان های جامعه مدنی بر خلاف رژیم نظامی قد علم نمودند و سوء استفاده از قدرت و نظام استبدادی را مورد انتقاد قرار دادند. شماری وسیعی از این سازمان ها مانند اتحادیه های صنفی کسبه کاران، کارگران، اتحادیه های قومی، منطقوی، جوانان (مخصوصاً سازمان های جوانان موسوم به Ikwere Youth Convention و Ijaw Youth Council) و انجمن های پوهنتون (Academic Staff Union of Universities) و همچنان سازمان های غیرحکومتی حقوق بشری همه و همه دست بهم دادند تا برضد رژیم Abacha مبارزه کنند و نگذارند این رژیم به بقای خود ادامه دهد.²⁸⁴ مخصوصاً که سازمان های غیرحکومتی حقوق بشری اکثر شواهد نقض های حقوق بشری را به ناظرین خارجی و سازمان های بین المللی تهیه نمودند. شمار انبوهی از شواهد حقوق بشری، ایالات متحد امریکا و دیگر بازیگران را وادار میساختند تا برضد رهبری رژیم Abacha تحریمات سفر را وضع نمایند، آنها همچنان فروش اسلحه به آن رژیم و همکاری نظامی را با آن منع قرار دادند.

گرچه شمار سازمان های جامعه مدنی ایکه در شمال نایجریا فعالیت داشتند کم بود، ولی از لحاظ سابقه مردمی و تشکیلات اجتماعی مشهور بودند. آنها در مقاومت برضد پالیسی های اختناق آور رژیم سهم بیشتر گرفتند. باوجود خصوصیت غیرسیاسی این سازمان ها اکثریت آنها در رابطه با موضوع مربوط

²⁸⁴ Walker, Judih-Ann, "Civil Society, The Challenge to the Authoritarian State, and the Consolidation of Democracy in Nigeria" In Issue, A Journal of Opinion, XXVII:1, 1990, p.54.

به آزادی اعضای شان دولت را با چالش روبرو ساختند. بطور مثال، کلوپ اجتماعی و درامه پی ای بنام Boyajidda در شهر Funtua که تا آنوقت یک سازمان غیرسیاسی بود، بعد از گرفتاری و بازداشت بازیگران و سازمان دهندگان «نمایشنامه های ضد حکومت» دولت را با چالش روبرو ساختند.²⁸⁵

از زمان برگشت به دیموکراسی در سال ۱۹۹۹ بازیگران بین المللی، مانند صندوق وجهی کمک به اطفال ملل متحد، (UNICEF) و USAID پالسی هایی را تعقیب نموده اند که هدف آن تحکیم و تقویۀ ظرفیت های سازمان های مستقل جامعه مدنی نایجریا میباشد. این ستراتیژی ها عبارت اند از انکشاف رابطه افقی بین سازمان ها، تسهیلات برای ایجاد شبکه های بین المللی بین سازمان های محلی و بازیگران بین المللی و همچنان از همه مهمتر، ایجاد ظرفیت ها بمنظور حفظ استقلال از دولت.

نتیجه

براساس قانون بین المللی و اکثریت قوانین ملی، حکومت ها در صورتیکه تأسیسات دولتی شانرا با خطر مواجه ببینند، صلاحیت دارند تا حالات اضطراری را اعلام دارند. البته قوانین بطور مشخص شرایطی را واضح نمیسازند که عامل استفاده از صلاحیت های اضطراری گردند، ولی از لحاظ تاریخی حکومت ها مجبور میشوند تا در حالات جنگ یا درگیری های مسلحانه داخلی و یا به تعقیب حملات تروریستی، بحران اقتصادی یا ملکی و در شماری از ناآرامی های اجتماعی، متوسل به وضع حالات اضطراری شوند.

وضع یک حالت اضطراری بر مبنای سه میثاق حقوق بشری بین المللی و منطقوی استوار است: منشور بین المللی حقوق مدنی و سیاسی، منشور اروپایی حقوق بشری و منشور بین الامریکایی حقوق بشری. دولت ها میتوانند در حالات استثنائی از بعضی از مکلفیت حقوق بشری شان تنازل کنند، ولی تنازل به شماری از محدودیت ها وابسته میباشد. دولت ها هرگز نمیتوانند از حقوق غیرقابل تنازل، تنازل کنند. علاوه بر آن، اقداماتی که در جریان حالت اضطراری گرفته میشود باید با شدت بحران متناسب بوده و از لحاظ وقت محدود باشند.

ولی تا جایی که دیده شده و میشود، اکثر حکومت ها با استفاده از «بهبانه» حالت اضطراری، به حاکمیت شان دوام میدهند و بدون در نظر داشت مکلفیت های بین المللی شان مرتکب تخطی ها و نقض های حقوق بشری میشوند. نقش سازمان های جامعه مدنی مبنی بر نظارت بر بخش امنیت در جریان حالات اضطراری نهایت مهم میباشد، زیرا بدترین نقض های حقوق بشری در جریان حالات اضطراری صورت میگیرد - چه این حالات اضطراری قانونی و یا چه غیرقانونی باشند - و اکثر هم پرسونل بخش امنیت مرتکب نقض ها میشوند.

سازمانهای جامعه مدنی میتوانند با طرفداری از تصویب و زمینه سازی برای تطبیق بهترین طرز العمل ها مبنی بر کنترل صلاحیت های حالات اضطراری در قوانین ملی، در جلوگیری از تخطی ها کمک نمایند. آنها همچنان میتوانند با نظارت بر عملکرد حکومتی در جریان حالات اضطراری و گزارشدهی توجه را به نقض های حقوق بشری معطوف دارند. علاوه بر آن، سازمان های جامعه مدنی میتوانند در حالاتی که حکومت ها همه آزادی ها را سرکوب مینمایند، گزارش های مستقل خبری تهیه کنند.

²⁸⁵ Ibid.p.56

سر انجام، اگر سازمان های جامعه مدنی تا حد ممکن در چوکات قانون عمل کنند، اگر بطور منظم نقض های حقوق بشری ای را که بخش امنیت مرتکب میشود گزارش دهند، و اگر در مشارکت با سازمان های غیرحکومتی همفکر در خارج، یک ستراتیژی جهانی را تشکیل دهند، تا عملکرد های سوء دولت را برملا ساخته و برحکومت مطلوب خود فشار بین المللی را وارد سازند، میتوانند حسابهی وزارت های امنیتی را بیشتر از پیش تحکیم بخشند. این سفارش ها نه تنها در حالات اضطراری، بلکه در محیط های قید و تنگ نیز صدق میکنند.

آنچه را شما منحیث یک سازمان جامعه مدنی انجام داده میتوانید

تشویق برای اصلاحات قانون

- قوانینی را که در کشور شما استفاده از صلاحیت های حالات اضطراری را حکم میکنند مورد ارزیابی قرار دهید
- مکلفیت های مربوطه حقوق بشری بین المللی را که در جریان حالات اضطراری قابل تطبیق اند مورد غور قرار دهید
- بمنظور تطابقت قوانین ملی با مکلفیت های بین المللی دولت، اصلاحات قوانین را تشویق کنید
- در حالات اضطراری محافظت تطبیق قوانین بشری را تشویق کنید.

ترینینگ ها و بلند بردن سطح آگاهی را رشد دهید

- اردو، پولیس و دیگر اداره های بخش امنیت را در باره حقوق غیرقابل تنازل در حالات اضطراری آموزش دهید
- آموزش و ترینینگ های حالات اضطراری را در برنامه های بلند بردن سطح آگاهی شامل سازید
- سطح آگاهی از مکلفیت های دولتی و حقوق غیرقابل تنازل در حالات اضطراری را رشد دهید.

برای عملکرد در حالات اضطراری و در محیط های قید و تنگ ستراتیژی را طرح ریزی کنید

- برای حفاظت شخص خود به اقدام لازم و مناسب دست زنید
- بر نقض هاییکه مامورین بخش امنیت مرتکب میشوند نظارت نمایید
- یافتنی ها و نتایج فعالیت های تانرا به مردم اطلاع دهید
- با سازمان های جامعه مدنی بیرون از کشور تان مشارکت هایی را ایجاد کرده و گزارش های نقض های حقوق بشری را به جهان بیرونی اطلاع دهید
- جهت مشوره برای قربانیان نقض ها، دارالوکاله ها را ایجاد کنید

فصل

۱۵

KATRIN KINZELBACH AND YASMINE SHERIF

نظارت بر بخش امنیت،
درگیری خشونت آمیز و
تحکیم صلح

۱۵

نظارت بر بخش امنیت، درگیری خشونت آمیز و تحکیم صلح

معرفی

عدالت و امنیت دو ستون اساسی یک جامعه اند که بر حاکمیت قانون استوار میباشند. هر زمانیکه این مبنا از هم پاشیده میشود و یا موجود نمیشود، عکس آن حاکم میشود، یعنی حاکمیت زور که سرانجام به درگیری مسلحانه منتج میگردد. بناءً بمنظور درک کامل رابطه بین نظارت بر بخش امنیت، درگیری و تحکیم صلح باید فهم از درگیری مسلحانه داشت. سازمان های جامعه مدنی در شرایط مابعد از درگیری، بخاطر تحکیم صلح با چالش های خاصی روبرو میشوند، چه در ایجاد تأسیسات جدید و یا چه در تأمین عدالت در دوره انتقالی، و یا چه در رابطه با کمیسیون حقیقت گویی و مصالحه. این فصل در فحوای جنگ های داخلی عصر حاضر که در آن دولت منحیث تأمین کننده امنیت نبوده، بلکه خود یک طرفی از درگیری میباشد، روی نظارت بر بخش امنیت متمرکز میباشد.

تخطی از قانون بین المللی و ملی و همچنان توسل به جنایات ضد بشری از جمله خصوصیات عمده جنگهای داخلی میباشد. مورد هدف قرار دادن مردم ملکی غالباً از جمله ستراتیژی های عمده اطراف درگیر در جنگهای داخلی میباشد، که با استفاده از فرصت عدم موجودیت محافظت جسمی و قانونی مرتکب نقض های حقوق بشری میشود. مهندسين چنین نقض ها حتی در داخل تأسیسات حکومتداری خود آن کشور پیدا میشوند، مخصوصاً بخش امنیت و تأسیسات حاشیوی قضائی و عدلی حتی با این بخش همکاری میکنند. تخطی های گسترده توسط پولیس، نیروهای امنیتی و اردو، گرفتاری های قصدی و بازداشت های غیرقانونی، نظام سیاسی شده عدلی و محاکمه های ساختگی و جعلی همه و همه بر فرسودگی نظام عدلی و بخش امنیت گواهی میدهند. بخشی که معمولاً باید حافظ حقوق اساسی و نگهبان شهروندان باشد.

در چنین یک محیط قوای قضائیه، مقننه و اجرائیه مشروعیت ندارند و از داشتن کفایت و یا ظرفیت بی بهره اند. علاوه برآن، این تأسیسات با مداخله های نظامی و سیاسی و اختلاس و فساد اداری مورد سازش قرار میگیرند. بدون کنترل دیموکراتیک یا نظارت بر بخش امنیت، مردم ملکی قصداً مورد تجاوز قرار گرفته و در زندگی شان مداخله صورت میگیرد. در چنین یک وضعیت، مردم نه محافظت

جسمی دارند، نه قانونی و نه هم کدام دسترسی ای به عدالت و قضاء. خلاء های تأسیساتی و عملیاتی در بخش قضاء و امنیت اکثر با استفاده از اسلحه کوچک و اختلافات قومی و مذهبی در کشور بیشتر گسترده میشوند. ضمناً این وضعیت بنابر بی اعتمادی مردم نسبت به یک نظام بیطرف عدلی و امنیتی شدت یافته است.

موضوعات عدالت و امنیت در شرایط درگیری مسلحانه و یا بعد از آن، بعض اوقات خیلی حساس میباشند، که به آن میتوان بطور آشکارا انگشت انتقاد گرفت. بناءً در چنین شرایط بهتر خواهد بود تا به موضوعات اجتماعی - اقتصادی از لحاظ تأمین عدالت و امنیت جداً توجه نمود. ولی این هم مبرهن است که بدون امنیت و بدون دسترسی به عدالت، که تهداب تحکیم صلح را میسازند، مشکل خواهد بود که مردم بی جاه شده (مهاجرین و بیجا شدگان داخلی) به عزت و آبرو دوباره به محلات بودوباش شان عودت نمایند؛ بدون در نظر گرفتن این دو اصل (امنیت و عدالت) اراده درگیری مسلحانه بر روابط بین متخاصمین و منافع متقابل حکمروایی اش را دوام میدهد. ساختار حکومتداری ملکی در حاشیه باقی میماند و جامعه زود و یا دیر به میدان تمام عیار خشونت و درگیری مبدل میشود. سرمایه گذاری در اصلاحات بخش عدالت و امنیت و ایجاد میکانیزم ها، نه تنها یک ضرورت است، بلکه شرایط قبلی برای تحکیم صلح دوامدار و مستمر نیز میباشد.

در این فصل راه هایی نشان داده شده است که چگونه جامعه مدنی میتواند در حالات درگیری در موضوعات امنیتی مداخله کند و همچنان این راه ها بطور جداگانه در شرایط قبل از درگیری، در جریان آن و بعد از آن مورد ارزیابی قرار گرفته است.

راه های مداخله: قبل از آغاز درگیری

وقتی یک بخش امنیت نه تنها ضرورت های امنیتی یک جامعه را برآورده ساخته نتواند، بلکه مردم جامعه را بمخاطره نیز بیندازد، اصلاحات دیموکراتیک بخش امنیت میتواند در قدم اول از تشدید درگیری جلوگیری کند. زیرا قبل از آغاز هر نوع خشونت، شاید حل مسالمت آمیز آسانتر باشد تا بعد از آن. در عین زمان باید اعتراف شود که پروسه حقیقی اصلاحات یک دوره خیلی متزلزل میباشد. تحقیق نشان میدهد که اصلاحات سیاسی و اقتصادی - اجتماعی در حالیکه بطور سیستماتیک به شرایط و علت های درگیری توجه مینمایند، ممکن آن ها در کوتاه مدت عامل درگیری شوند، تا اینکه جلو آنرا بگیرند.²⁸⁶ اصلاحات بخش امنیت شاید باعث کشیدگی شوند، زیرا توازن قدرت به ضرر یک گروه و به نفع گروه دیگر تغییر مییابد. مبارزه برسر قدرت شاید در پروسه انتقالی بین گروه هاییکه در تلاش کنترول بر بخش امنیت اند، بروز نماید. یک مشکل گسترده دیگر اینست که در این دوره تأسیسات دفاعی و امنیتی از طرف بازیگران بین المللی کمکهای انکشافی - ظرفیتی دریافت میدارند، ولی بخش نظارت ضعیف و غیر مؤثر باقی میماند. این امر منتج به وضعیتی میشود که در آن نیروهای امنیتی خشونتگر به طور بهترتر با وسایل مجهز گردند، تا آنچه را انجام دهند که همیشه انجام داده اند.

از همان آغاز، هر پروسه اصلاحات بخش امنیت جامعه مدنی باید برای جلب توجه و حمایت از اجزای نظارت اصلاحات بخش امنیت تلاش کند. به عین ترتیب، این هم قابل اهمیت است که کمک های اصلاحی باید تنها به یک بخشی از مسائل کشور محدود نباشد. در یک جامعه پارچه شده چنین کاری اختلافات قومی را تقویه مینماید و گروه های حاشیوی را بیشتر از پیش متضرر میسازد. برای تأمین

²⁸⁶ See for example: Michael S.Lund: „Early Warning and Preventive Diplomacy“, in Managing Global Chaos Sorece of and Responses to International Conflict, Chester A. Crocker, Fen Osler Hampson and Pamela R. All (ed), United States Institute of Peace, Washington, 1996, pp.379-402.

اصلاحاتی که حساسیت های بخش امنیت را مدنظر داشته باشند، لازم است تا با همکاری همه سهم دارندگان یک جامعه به شمول جامعه مدنی میکانیزم های مشورتی مناسب را ایجاد نمود.

چوکات ۱۵ - ۱

جلوگیری از تشدید بحران از طریق همکاری بین پارلمان و جامعه مدنی

در یک میزمدور نمایندگان پارلمان که در جون ۲۰۰۶ در پایتخت اوکراین در کیف منعقد گردید، نمایندگان پارلمان اوکراین بر این نکته تأکید ورزیدند که موجودیت یک نهضت جامعه مدنی که با نخبه های سیاسی مشترکاً کار کند یکی از شرایط اساسی برای تطبیق اصلاحات بخش امنیت میباشد. در اوکراین تغییر اساسی و بنیادی در جریان یک بحران تأسیساتی به وجود آمد. در این خلاء نخبه های سیاسی با نهضت جامعه مدنی همکاری را آغاز نمود. در جریان این بحران سه کمیته پارلمانی بشمول کمیته امنیتی و دفاعی بطور مستمر با اداره های مجری قانون و نمایندگان جامعه مدنی در تماس بودند و از طریق آنها توانستند راجع به ارزیابی حوادث و نظارت بر اوضاع، اطلاعات کافی داشته باشند. در عین زمان فعالیت هاییکه توسط پارلمان اوکراین براه انداخته شد، بدون حمایت جامع، وسیع مدنی ممکن نبود. در حقیقت همکاری مشترک جامعه مدنی و بخش تقنینی نظارت بر امنیت بود که در جلوگیری از تشدید بحران کمک کرد.

منبع:

UNDP/DCAF Report on Parliamentary Roundtable on Security Sector Oversight, Kiev 22-23 June 2006, available at <http://se2.dcaf.ch/serviceengin/Filecontent?serviceID=DCAF&Fleid=0003EF7B-6DAC-A39B-ECC8-3D75576B61E&Ing=en>

جامعه مدنی در بین قانونگذاران، مردم جامعه و بازیگران جامعه بین المللی در بلند بردن سطح آگاهی کمک میکند. شبکه های مسلکی و ملی، سازمان های غیرحکومتی و سازمان های دارای قاعده مردمی پیام صلح و حقوق بشری را انتشار میدهند، ظرفیت سازی را براه میاندازند، و نورم هایی را مورد چالش قرار میدهند که برای داعیه اجتماعی غیرمؤثر و یا مضر میباشد. تحولات در افریقای جنوبی مثال زنده این ادعا میباشد، در جاییکه تحت رهبری کانگرس ملی افریقا (ANC) یک حرکت توده ای بشمول شماری از کلیسا ها، سازمان های غیرحکومتی و اتحادیه های صنفی دست به هم دادند و رژیم نژاد پرستی را به چالش کشاندند، رژیمی ایکه اکثریت مردم یک جامعه را از حق داعیه ملی محروم ساخته بود.²⁸⁷

راه های مداخله: در جریان درگیری خشونت آمیز

در جریان درگیری خشونت آمیز، نظارت ملکی بر بخش امنیت بیشتر به مفهوم مقاومت مسالمت آمیز در برابر خشونت، جمع آوری اسناد در باره تخطی ها از حقوق بشری و طرفداری از صلح میباشد. جاییکه دامنه سازمان های مسالمت آمیز و ساختارهای اجتماعی گسترده و وسیع باشد حتمی نیست که چنین مقاومتی مورد حمایت تأسیسات رسمی قرار داشته باشد، بلکه ایجاب میکند، تا اشخاص انفرادی یا گروه های کوچک جرأت کنند که بطور مؤقتی برای جلوگیری و کاهش خشونت دست بکار شوند. در

²⁸⁷ Cawthra, Gavin, „Security Transformation in Post-Apartheid South Africa”, in *Governing Insecurity: Democratic Control of Military and Security Establishments in Transitional Democracies*, Cawthra and Luckham (eds), Zed Books, London, 2003

این رابطه مثال خوب آن در شمال کشور سومالیایا، دولت خود اعلام شده «سومالیلند» میباشد. در سپتمبر ۱۹۹۴ وقتی در منطقه Hargeisa جنگ در گرفت، گروهی از زنان صدای احتجاج شانرا بلند نمودند. درگیری زمانی متوقف شد که زنان در بستر دریای خشک شده که خط اول جنگ را میساخت، به راه پیمایی پرداختند و به سرودن این ابیات شروع کردند:

Hadaba Deeqay dagaalkanu muxuu aha?

.....

ترجمه: «او دیکا (نام یک مرد)!»
«یقیناً که من بازنده ام...»
گر به مقاصد اصلی این جنگ نظر انداخت....

مانند مردمان بی بندوبار که در نفاق بسر میبرند
مردمان مان بر ضد یکدیگر میجنگند
همسایگان من به خون یک دیگر تشنه اند
مصیبت من قابل مقایسه نیست»²⁸⁸

صحبت های رسمی بشری با گروه های مسلحانه را نیز میتوان منحیث یک نوع نظارت بر بخش امنیت تلقی نمود. در حالتیکه میکانیزمهای نظارت حکومتی بر بخش امنیت ضعیف میشوند و از کار و فعالیت می افتند، و بخش امنیت به جناح های مختلف از هم پاشیده میشود. چنین صحبت های رسمی بشری بعضی اوقات یگانه راهی اند برای جلوگیری از تشدید خشونت و حمله بر مردم ملکی. در جریان یک درگیری میتوان مذاکرات بشری با گروه های مسلحانه را برای اهداف ذیل انجام داد:

- تأمین دسترسی های بشری برای کسانی که در مدیقه قرار دارند؛
- موافقه راجع به مقررات و سلوک جنگجویان، تا در مناطق تحت کنترل یا نفوذ گروه های مسلح، حفاظت مردم ملکی را بر اساس قانون بین المللی بشری و قانون بین المللی حقوق بشری، تأمین نمود؛
- رهایی اشخاصی که بر خلاف خواست شان توسط گروه های مسلح بازداشت شده اند، بشمول کارمندان کمک های بشری و مردم ملکی ای که گروگان گرفته شده اند؛
- تأمین موافقه روی بعضی از ساحه های خاص حفاظت یا مدت زمان (بطور مثال، تأمین موافقه روی براه اندازی خدمات طبی و قایوی، مانند واکسین برای چند روز).²⁸⁹

البته این کار آسان و سهلی نیست. عدم توازن قدرت بین نمایندگان ملکی و گروه های مسلح خیلی شدید میباشد - یعنی از لحاظ زورگویی. نمایندگان ملکی تنها میتوانند از قدرت اخلاقی کار گیرند. باوجودیکه شاید چندان امیدواری ها برای چنین یک مذاکره ای وجود نداشته باشد، ولی این ستراتیژی در همه حالات به ناکامی محکوم نمیشود. وقتیکه با گروه های مسلح پیرامون حفاظت مردم ملکی صحبت میشود، مذاکره کنندگان حقوق بشری باید نکات ذیل را مدنظر گیرند:

²⁸⁸ - ترجمه متن انگلیسی این شعر را در اینجا یافته میتوانید :

Judith Gardner and Judy El Bushra (eds), Somalia:

The Untold Story. The War Through the Eyes of Somali Women Pluto Press, London, 2004 p. 139.

²⁸⁹ Mc Hugh, Gerard and Manuel Bessler, Humanitarian Negotiations with Armed Groups. A Manual for the Practitioners, OCHAR/United Nations, New York, 2006. p.12.

۱. اعضای گروه های مسلح شاید از مکلفیت های شان مبنی بر حفاظت مردم ملکی آگاهی نداشته باشند، و نه هم از میکانیزم هایی که آنها را بخاطر عدم حفاظت از مردم ملکی به حسابدهی میکشاند. حفاظت مردم ملکی در قانون بین المللی بشری (برای درگیری های مسلحانه بین المللی و غیر بین المللی)، قانون بین المللی بشری معمول (برای درگیری های مسلحانه بین المللی و غیر بین المللی) و قانون حقوق بین المللی بشری (درحالات جنگ و صلح قابل تطبیق میباشد). بناءً بخشی از پروسه مذاکرات باید روی بلند بردن سطح آگاهی منسوبین نیروهای مسلح و گروه های مسلح مبنی بر اینکه از مردم ملکی باید حفاظت صورت، متمرکز شود.

۲. از اینکه حفاظت حقیقی غیرقابل معامله میباشد، زیرا این حفاظت در ابزار بین المللی تأمین شده است، مخصوصاً بر اساس قانون بین المللی بشری، قانون بین المللی حقوق بشری و قانون بین المللی جنایی. مذاکره کنندگان باید سعی ورزند تا در مذاکرات با استفاده از میتود تشویقی و متقاعد کننده به گروه های مسلح نشان دهند که حفاظت مردم ملکی به منفعت خود شان است.

۳. مذاکره کنندگان حقوق بشری باید با استفاده از میتودهای حل مشکلات در بین سازمانهای خود شان و در مذاکره با مذاکره کنندگان گروه های مسلح گزینش هایی را ارائه دارند که سرانجام به حفاظت مردم ملکی منتج شوند. با وجودیکه این گزینش ها مربوط شرایط و وضعیت حاکم در درگیری میباشد، ولی بطور مثال آنها میتوانند شامل موافقتنامه هایی باشند که براساس آن گروه های مسلح مکلف گردند در مناطق تحت کنترل خودشان از اطفال یتیم پرستاری درست نمایند و آنها قانع ساخته شوند که از اختطاف مردم ملکی و تجاوز های جنسی برضد دختران و زنان دوری ورزند.

۴. با وجودیکه گروه های مسلح هیچ طرفی از میثاق های بین المللی حقوق بشری نمیباشند، ولی میتوان با محک قرار دادن قانون بین المللی حقوق بشری با آنها نیز داخل بحث شد و روی نوعیت و حدود حفاظت مردم ملکی با آنها صحبت نمود.²⁹⁰

مذاکرات حقوق بشری غالباً تحت شرایط خیلی سخت سیاسی و فشارهای اخلاقی و تنگی وقت صورت میگیرد. باآنهم برای آن آماده گی محتاطانه ضروری است. مذاکره کنندگان ملکی باید انگیزه ها، ساختار و اصول عملکرد گروه های مسلح (بشمول ابعاد قومی - فرهنگی، منافع و تشکل هیأت مذاکره کنندگان) و هر نوع نیاز دیگر (تشکیلاتی، منابع تمویلی، هویت و دیگر خصوصیات) آنها را بشناسند. در بعضی حالات مذاکرات عواقب منفی را باخود همراه دارد، زیرا گروه های مسلح احتمالاً از مردم ملکی تحت کنترل شان به قسم وسیل، معامله استفاده کنند. همچنان مذاکرات شاید زندگی هیأت مذاکره کننده گروه های مسلح و مذاکره کنندگان مردم ملکی را بمخاطره اندازند. ولی از طرف دیگر شاید چنین مذاکرات در ایجاد اعتماد متقابل کمک کند و میتوان از آن به حیث قدمی جهت هموار ساختن راه برای مذاکرات سیاسی آینده استفاده نمود و به این ترتیب خشونت مسلحانه را خاتمه بخشید.

چوکات ۱۵ - ۲ مطالبه جینوا (Geneva Call)

مطالبه جینوا یک سازمان بین المللی غیرحکومتی بشری میباشد که برای بازیگران غیردولتی که در تسوید میثاق های بین المللی سهم ندارند و بناءً خود را نسبت به آن ها مکلف احساس نمی کنند، میکانیزم های ابتکاری ایرا ایجاد میکند تا به نورم هایی که در میثاق ۱۹۹۷ مبنی بر منع ماین های

²⁹⁰ Ibid, p.67.

ضد پرسونل گنجانیده شده است، پابندی شانرا اظهار دارند. آنها با امضای میثاق «تعهد عمل و پابندی به ابزار های منع ماین ضد پرسونل و همکاری در مبارزه برضد ماین»، آنها نیز مکلف ساخته میشوند. براساس این تعهد گروه های مسلح امضاء کننده خود را به مراعات مواد ذیل مکلف میسازند:

- منع کلی و همجانبه استفاده، تولید، انتقال و انبار ماین های ضد پرسونل و دیگر مواد انفجاریه کشنده در همه شرایط؛
- براه اندازی برنامه ها و همکاری و یا زمینه سازی برای از بین بردن انبارهای ماین، ماین پاک، کمک به قربانیان و رشد آگاهی از خطرهای ماین؛
- اجازه دادن و همکاری به منظور نظارت بر تعهدات و تصدیق عملکرد به آن طبق مطالبه جینوا؛
- صدور اوامر لازم به قوماندانان و افراد تحت امر آنها تا این تعهدات را در عمل پیاده کنند؛ عملکرد به تعهد اساسا منحصیث یک قدم و یا منحصیث جزئی از تعهدات گسترده بمنظور پابندی نسبت به مطلوب نورم های بشری.

از آغاز کار سازمان «مطالبه جینوا» در سال ۲۰۰۰ به این طرف سی و چهار بازیگر غیردولتی از برما/میانمار گرفته تا به برونندی، هند، عراق، فلیپین، سومالیا، سودان، ترکیه و صحرای غربی «تعهد عمل» را امضاء نموده اند. براساس گزارش پیشرفت که در سال ۲۰۰۷ تکمیل گردید، گروه امضاء کننده تعهد تا حدود زیادی نسبت به مکلفیت های شان پابندی نموده اند و از استعمال مین ضد پرسونل خودداری و در مبارزه بر ضد مین با سازمان های مربوطه همکاری کرده اند. علاوه بر آن ۹ بازیگر دیگر غیردولتی وعده نموده اند که از ماین ضد پرسونل استفاده نکنند (چه در نتیجه آتش بس یکجانبه و چه در نتیجه آتش بس با حکومت). در بعضی از کشورها امضای «تعهد عمل» توسط بازیگران غیردولتی زمینه را برای براه اندازی برنامه خیلی ضروری بشری در مناطق تحت کنترل آنها و همچنان در مناطق تحت کنترل دولت های مربوطه شان که امضاء کننده منشور اوتاوا اند، مساعد ساخته اند.

منبع:

Geneva Call Progress Report (2000-2007). Available at <http://www.geevacall.org/resources/testi-publications/gc-progress-report-07.pdf>; see the Deed of Commitment at <http://www.genevacall.org/about/testi-mission/gc04oct01-deed.htm>

در مراحل مختلف درگیری جامعه مدنی اکثر نقش بدیل دولت را بازی مینماید، یعنی خدمات ضروری ای که معمولاً باید از طرف دولت مهیا شود، از طرف جامعه مدنی براه انداخته میشود. در اخیر باید گفته شود که بازیگران جامعه مدنی در جریان درگیری های خشونت آمیز با جمع آوری اسناد در باره تخطی های گروه های مسلح، نقش مهمی را در نظارت بر حقوق بشری بازی مینمایند و به این ترتیب میتوانند آنها را که مسوول این نقض ها و تخطی ها اند در دوره مابعد از درگیری به حسابدهی و جوابگویی بکشانشانند (برای معلومات بیشتر بخش عدالت انتقالی را در ذیل و فصل حقوق بشری این کتاب را مطالعه کنید).

راه های مداخله: مذاکرات صلح

معمولاً موافقتنامه های صلح در پهلوی مسائل دیگر توافقات در باره غیرمحراب ساختن و اصلاحات نیروهای مسلح و یا هم ادغام گروه های رقیب گذشته در یک نیروی واحد تحت کنترل حکومت را نیز دربر دارند. مذاکرات صلح علاوه بر دوباره سازی نیروهای مسلح (مخصوصاً اردو و شبه نظامیان) یگانه فرصتی را نیز مهیا میسازد تا روی اصلاحات عمیق و دشوار تشکیلاتی موافقه نمود و خدمات امنیتی دیموکراتیکی تأسیس کرد که تحت کنترل ملکی و بر مبنای خواست مردم استوار باشد. در گذشته از چنین فرصت ها به ندرت استفاده شده است.

در سالهای گذشته جامعه مدنی راه طولانی ای را طی نمود تا در جریان مذاکرات صلح و عملیات تحکیم صلح توجه را به چالش های اصلاحات بخش امنیت جلب نماید. انکشافات پالیسی اخیر در سطح ملل متحد بیانگر این حقیقت است. چنانچه در فبروری سال ۲۰۰۷ در شورای امنیت تحت ریاست کشور سلواک بحث آزاد روی این مسأله صورت گرفت و برای اصلاحات بخش امنیت قوه کاری ملل متحد تأسیس گردید. پیشبینی گردیده است که در نتیجه چنین جدوجهد، منشی عمومی ملل متحد روی این موضوع به شورای امنیت و اسامبله عمومی گزارش خواهد داد که در آن از تجارب آموخته شده، سفارشات و پیشرفت کار یادآوری میشود. باوجودیکه نقش جامعه مدنی در سطح پالیسی همیشه مطرح بوده، ولی در حقیقت مذاکرات صلح بین گروه های متخاصم صورت میگیرد. و اکثر با کمک میانجیگر. نمایندگان جامعه مدنی (در حقیقت آن بخشی از جامعه اند که در جنگ سهم نگرفته اند)، به ندرت میتوانند در مذاکرات صلح شرکت کنند، که طی آن حدود اصلاحات بخش امنیت در دوره مابعد از درگیری تعیین، و روی آن توافق صورت میگیرد.

چوکات ۱۵-۳

توافقات صلح با احکام اصلاحات بخش امنیت

توافقات صلح در گواتیمالا و بوزنیا و هرزگوینا در دهه ۱۹۹۰ نه تنها شامل احکام و مواد خاص در باره اصلاحات بخش امنیت بودند، بلکه آنها اصلاحات بخش امنیت و عدالت را به تغییرات گسترده اجتماعی و اقتصادی نیز ارتباط دادند.

موافقتنامه نهایی صلح که بین حکومت گواتیمالا و Unidad Revolucionaria Guatemalteca یا جبهه متحد انقلابی گواتیمالا در سال ۱۹۹۶ به امضاء رسید، شامل یازده ماده بود که در آن روی موضوعات مختلف مربوط به اصلاحات بخش امنیت توافق صورت گرفت، از جمله: امنیت، حقوق بشری، گروه های بومی، اصلاحات اجتماعی و اقتصادی، اصلاحات زمین و ملکیت های غیرمنقول، ایجاد کمیسیونی برای سند سازی جنایات جنگی و نقش جدید اردو و غیرمحراب ساختن و ادغام آن.

توافقات صلح Dayton که در بوزنیا و هرزگوینا به درگیری خاتمه داد، مثال خوبی را ارائه میدارد که چگونه میتوان تلاش های مبنی بر ثبات را (که شامل ایجاد ریاست دوره یی، ایجاد نیرو های پولیس و نیروهای حکومتی جداگانه در هر سه جمهوریت) به پروسه های درازمدت اصلاحات ارتباط داد. ده سال بعد این پروسه منتج به آن شد تا پارلمان بوزنیا فیصله نماید که اردوی متحد و وزارت دفاع متحد ساخته شود و برای اصلاحات نیروی پولیسی اهدافی تعیین گردد، که با معیارهای اروپایی همخوان باشند.

منبع:

OECD/DAC Handbook on Security System Reform, OECD, 2007, p.101. available at <http://www.oecd.org/dataoecd/43/25/38406485.pdf>

اکنون سوال این است که چگونه میتوان منافع، آرمان ها و ارزش های مختلف عناصر تشکیل دهنده یک جامعه را در تصامیم دوره مابعد از درگیری روی اصلاحات بخش امنیت گنجاند؟ البته طرح واحدی وجود ندارد که در همه حالات قابل تطبیق باشد. ولی اساساً سه راه مختلفی وجود دارد: سهمگیری به نمایندگی از احزاب سیاسی؛ میکانیزم های مشورتی که طی آن جامعه مدنی میتواند نظریات و سفارشاتش را ابراز نماید و سهمگیری مستقیم در میکانیزم های حل درگیری محلی. بادر نظر داشت فشارهای سیاسی و زمانی، مذاکرات صلح به ندرت فضا را برای سهمگیری وسیع عامه مساعد میسازند. براه اندازی پروسه مشورتی به دنبال نکات اساسی ای که روی آن توافق صورت گرفته است، تنها از اعتبار محدود برخوردار میباشد. اینکه نمایندگان جامعه مدنی چگونه میتوانند برای سهمگیری شان فضای سیاسی را مساعد سازند، نظر به هر قضیه از هم فرق دارد، ولی اشاره به نورم های بین المللی ذیل شاید در شنیدن خواسته های جامعه مدنی در مذاکرات صلح کمک نماید:²⁹¹

چوکات ۱۵ - ۴

چوکاتهای کاری معیاری بین المللی برای مداخله جامعه مدنی در مذاکرات صلح

گروپ	نورم قانونی یا ابزار
مردم عام	اعلامیه جهانی حقوق بشر، ماده ۲۱ منشور بین المللی حقوق مدنی و سیاسی، ماده ۲۵ (مصوبه ۱۹۹۶)
زنان	مصوبه ۱۳۲۵ شورای امنیت (S/RES/1325) راجع به زنان، صلح و امنیت منشور ملل متحد برای از بین بردن تمام انواع تبعیض برضد زنان (ماده ۷) اعلامیه ملل متحد در باره سهمگیری زنان در تحکیم و همکاری صلح بین المللی پلتفورم عمل پیکنگ بخش E
اقلیت ها و مردمان بومی	منشور بین المللی از بین بردن تمام انواع تبعیض نژادی (ماده 5c) اعلامیه ملل متحد برای حقوق اشخاصی که به اقلیت های ملی یا قومی، مذهبی و یا زبانی تعلق دارند (ماده ۲.۲ و ۲.۳) منشور ۱۹۸۹ سازمان بین المللی کار در رابطه با مردم بومی و قبایلی در کشورهای مستقل، شماره ۱۶۹ (ماده های ۴، ۶، ۷، ۱۴، ۱۷)

برای تأمین مشوره های متمر و همجانبه عامه، موافقتنامه های صلح باید حد اقل شامل ماده ای باشند که دستور ایجاد یک میکانیزم یا پروسه ای را دهد که طی آن جامعه مدنی بتواند در ارزیابی سیستماتیک نیازهای امنیتی شرکت کرده و بنیادی را برای اصلاحات بخش امنیت در مابعد از درگیری اساس گذارد.

راه های مداخله: در حالات مابعد از درگیری

در حالیکه خصومت های مسلحانه شاید با امضای موافقتنامه صلح به پایان برسد، ولی خشونت ها و نقض های حقوق بشری ممکن به بسیار زودی خاتمه پیدا نکنند. یک جامعه ای که از جنگ متأثر شده باشد از طرز فکر جنگ نیز متأثر میباشد. افراد و گروه های مسلح، وپولیس غیر تعلیم یافته و بدون دسپلین در دوره مابعد از درگیری نیز روی جاده ها به گشت و گذار های خشونت آمیز شان دوام میدهند. ترس و خشم برای مدت طولانی در جامعه حکمفرما باقی میماند و گاهی هم با عکس العمل

²⁹¹ Catherine Barnes: „Democratising peacemaking processes: strategies and dilemmas for public participation”, in Accord, No. 13, Conciliation Resources, London (2002): p.8 and 10.

روبرو شده که خطر دوباره خشونت و ناآرامی ها را با خود همراه دارند. به عبارۀ دیگر، پروسۀ تأمین صلح به مفهوم ختم کار نه، بلکه به ذات خود آغاز آن میباشد.

در پهلوی بخش اساسی خواست و ارادۀ سیاسی بنیاد دانش، دیموکراسی سازی و ظرفیت عملیاتی نیروهای امنیتی، مامورین مجری قانون، افراد مسلکی قضاء و قانون باید دوباره احیاء و تقویه گردند – آنها باید با مهارت های تکنیکی و ظرفیت ها مجهز شوند تا مسوولیت های شانرا بصورت شفاف که قابلیت حسابدگی و جوابگویی را داشته باشند، انجام دهند.

اعتماد باید ایجاد و تعهد باید اعاده گردد تا آنچه صورت میگیرد بر اساس معیار های بین المللی شناخته شده و درست باشد. در صورتیکه عدالت و نظام تطبیق قانون ضعیف باشند و یا کمبودی هایی داشته باشند، شاید درک و تعهد نسبت به اوامر قانون و حقوق شهروندان تغییر خورده و غلط تعبیر و تفسیر شود: در این صورت به عوض اینکه قاضیان و پولیس و اردو به مردم خدمت کنند در خدمت دولت و رهبری آن قرار میگیرند. چنین تصور باید بر عکس ساخته شود.

چوکات ۱۵ – ۵

ناکامی در ایجاد رهبری محلی

در سال ۱۹۹۹ یعنی سه سال بعد از آنکه با میانجیگری ملل متحد جنگ داخلی ۳۶ ساله در گواتیمالا به پایان رسید، حکومت آنکشور یک نیروی جدید پولیسی ملی ملکی (Policia Nacional Civil) را ایجاد نمود. بمنظور کمک به جامعۀ پولیس رئیس عمومی پولیس، Rodolfo Mendoza شورا های محلی امنیتی (Juntas Locales de Seguridad, JLS) را بدون هیچ نوع مشوره با جامعۀ مدنی یا پارلمان تأسیس نمود. این شورا های محلی که در نتیجۀ یک فرمان ریاست جمهوری عرض اندام نمودند، نه براساس قانون، توسط شاروال ها و رؤسای پولیس و بعضی سران محلات رهبری می گردیدند. آنها وظیفه داشتند تا به مردم محلات در افهام و تفهیم سهولت ایجاد کرده، آنها را از نیروی جدید پولیس و نقش آنها مطلع ساخته و تشویق کنند تا در پروسۀ اصلاحات سهم بگیرند.

شورا ها کدام ستراتیژی واضحی برای ادغام محلات در شبکۀ امور پولیس نداشتند. مردم محلاتی که سابق در آنجا ها درگیری وجود داشت، در این کار تفاوت زیادی بین شورا های جدید و گزرمه های دفاع خودی نمیدیدند. گزرمه های دفاعی خود در جریان جنگ های داخلی یکی از راه هایی بود که مردم مجبور میگردیدند، تا در درگیری مسلحانه شرکت کنند.

درسی که از این تجربه باید آموخت، اینست که برای اصلاح روابط پولیس و جامعه بعد از درگیری، باید ستراتیژی ای طرح ریزی شود که با جبر و زور بر مردم تحمیل نگردد. مردم باید خود داوطلبانه با پولیس همکاری کند. باوجودیکه به نظر پولیس این شورا وسیلۀ مفیدی جهت تماس با مردم تلقی میشد، اما از اینکه یک جانبه و با ساختار های گذشته چندان تفاوت زیادی نداشت، به موفقیت نینجامید. بناءً اگر تلاش ها برای ایجاد میکانیزم های تحکیم روابط پولیس و جامعه و اصلاح جامعۀ پولیس در حسابدگی ناکافی باشند و میکانیزم های نظارت از نظم درست برخوردار نباشند، نتایج موفقیت آمیزی برای روابط پولیس و جامعه در دورۀ مابعد از درگیری نخواهند داشت.

منبع:

Neild, Rachel, Sustaining Reform: Democratic Policing in Central America, Washington Office on Latin America, Washington, 2002.

نه تنها جامعه مدنی، بلکه یک طیف وسیعی از بازیگران باید در این پروسه شامل ساخته شوند. در حقیقت جامعه مدنی در پیشاپیش براه اندازی پروسه های مذکور قرار دارد. جامعه مدنی میتواند در یک کشور حتی اگر مخابرات و ترانسپورت محدود هم باشند، به مراجع مختلف مراجعه کنند. دانش و معلومات جامعه مدنی در باره وضعیت و کلتور محلات در امر بلند بردن سطح آگاهی پولیس، نیروهای امنیتی و کارشناسان قانون، کمک های ارزشمندی مینماید. فعالین جامعه مدنی میدانند که چگونه مسائل حقوق بشری را در روابط با دیگر همشریان شان چه قاضیان اند، چه سربازان یا مامورین ملکی، مورد غور قرار دهند (برای معلومات بیشتر در مورد اینکه این فعالیت ها را چگونه در عمل پیاده نمود، لطفاً به فصل هایی پیرامون بلند بردن سطح آگاهی و آموزش این کتاب مراجعه نمایید).

در حالات مابعد از درگیری اصلاحات بخش امنیت معمولاً با خلع سلاح، غیرمحراب سازی یا ملکی سازی و ادغام مجدد جنگجویان سابق (DDR) آغاز میگردد. مجزا از کاهش دادن شمار نیروهای مسلح در دوره مابعد از درگیری و بازسازی کنترل مرکزی برنامه DDR میخواهد به مشکل اساسی امنیت نیز توجه کند، زیرا با پایان یافتن خصومت های مسلحانه قسمت اعظم جنگجویان بدون اعاشه و اباته و حمایت شبکه بی باقی میمانند. اگر جنگجویان از منفعت های صلح به اسرع وقت مستفید نشوند، اکثریت آنها دوباره به ستراتیژی جنگ رجوع خواهند کرد تا از طریق خشونت زندگی شانرا تأمین کنند.

جامعه مدنی میتواند در ادغام مجدد جنگجویان سابق نقش مهمی را بازی کند. بدبختانه مثال های زیادی وجود دارد که بیانگر مشکلات از ناحیه عدم ساختن جامعه مدنی در پروسه DDR میباشد، در جا هاییکه جامعه مدنی در این پروسه نقش خود را داشته، موفقیت های آن واضح و آشکار است، مثلاً در کشورهای السلوادر، هایتی، نیکاراگوا و مالی.²⁹²

تغییر دادن سربازان و ملیشه ها به شهروندان عادی، یکی از چالش های خیلی دشوار اجتماعی میباشد. نقش جامعه مدنی در این امر قابل درک میباشد. از لحاظ اقتصادی، جامعه مدنی میتواند فرصت هایی را برای آنها مساعد سازد، تا آنها بتوانند بپای خود بایستند و در احیای اقتصادی سهم بگیرند. از لحاظ اجتماعی، جامعه مدنی میتواند برای پذیرش آنها در جوامع شان راه را باز کند. ولی این هدف زمانی برآورده میشود که پروسه عادلانه و شفاف باشد. یکی از مشکلات عمده ایکه در سر راه هر برنامه DDR قرار دارد اینست که چگونه میتوان توازن بین امنیت و مساوات را حفظ کرد.

برای موفقیت بیشتر این پروسه و برای تأمین اعتبار برنامه DDR جامعه نمایندگان سازمان جامعه مدنی باید از طریق یک میکانیزم مشورتی در تمام مراحل این پروگرام سهم داشته باشد. سهمگیری در تصامیم براساس معیار های شایستگی اهمیت بسزائی دارد. این معیار ها آن حقیقتی را منعکس خواهند ساخت که اصلاح امنیت در عطف توجه برنامه DDR قرار دارد. بناءً منسوبین نیروهای مسلح که برای صلح و ثبات بیشتر مورد تهدید قرار میگیرند، احتمالاً در اولویت برنامه ملکی سازی قرار داده شوند. با پیش گرفتن چنین پروسیجر، خطر آن موجود است که معلولین، هواخواهان غیرمسلح (زنان و مردان) و اختطاف شدگان بشمول زنان و اطفال از نظر انداخته شوند. در حالیکه آنها نیز در جمله منسوبین گروه های جنگی اند و آنها مانند جنگجویان در ادغام مجدد اجتماعی با ممانعت ها و مشکلات روبرو اند. روی معیار های واجد شرایط باید بطور جداگانه در هر جزء برنامه DDR تصمیم گرفته شود:

²⁹² See Poulton, Robin Edward, „Civil Society is an Indispensable Partner for Weapon Collection and DDR within the UN Programme of Action”, in UNIDIR Disarmament Forum, Geneva, 2006.

- منسوبین غیرمحارب نیروها و گروه های مسلح، واجد شرایط خلع سلاح نیستند ولی واجد شرایط برنامه ملکی سازی و ادغام مجدد میباشند؛
- متعلقین خانوادگی نیروهای مسلح واجد شرایط خلع سلاح و ملکی سازی نیستند، ولی آنها واجد شرایط ادغام مجدد میباشند؛
- اختطاف شدگان و اطفال بنابر ضرورت میتوانند در برنامه خلع سلاح شامل شوند، ولی شاید رسماً به غیرمحارب سازی ضرورت نداشته باشند. ، آنها باید از کمک های ادغام مجدد برخوردار گردند.²⁹³

چوکات ۱۵ - ۶

انجمن های زنان و DDR در جمهوری دیموکراتیک کانگو

با اعتراف بر ضرورت برای یک ستراتیژی ایکه براساس آن چگونه زنان و دختران در برنامه خلع سلاح، ملکی سازی و ادغام مجدد در جمهوری دیموکراتیک کانگو (DRC) شامل ساخته شوند، یک پروسه مشورتی آغاز گردید. که در قدم اول یک جلسه دو روزه بتاريخ دهم و یازدهم نومبر ۲۰۰۳ در کینشاسا برگزار شد. با استفاده از این سیمینار که به کمک و حمایت UNDP و UNIFEM دایر گردید، زنان کانگو توانستند نظریات و نیاز های شانرا ابراز دارند و بازیگران کلیدی را متوجه سازند که نباید در پروسه DDR زنان فراموش شوند.

علاوه بر انجمن های زنان، سازمان های حقوق بشری، نمایندگان وزارت های مسوول پروسه DDR در کشور کانگو و بعضی از نمایندگان کشور های اعانه دهنده نیز در جمع اشتراک کنندگان این سمینار شامل بودند. چهار گروه کاری تشکیل شد تا روی این موضوعات بحث کنند: اول - خلع سلاح و غیرمحارب سازی یا ملکی سازی؛ ۲ - جذب و ادغام دوباره؛ ۳ - بلند بردن سطح آگاهی و بسیج ساختن جامعه در پروسه DDR؛ ۴ - اطفالیکه با گروه های مسلح همکاری داشتند یا به آنها وابسته بودند.

سیمینار فهرست تفصیلی از سفارشات را تصویب نمود که در یک کنفرانس مطبوعاتی انتشار داده شد. ولی با وجود این تلاش ها برای طرفداری از حقوق، برنامه ملی DDR در قسمت زنان مصوبه ضعیف داشت، زیرا بنابر مشکلات بودجوی زنانی که با گروه های مسلح همکاری نموده بودند، شامل این برنامه ساخته نشدند. این نقیصه در سال ۲۰۰۵ در سرحدات اردوگاه ها به بحران بشری مبدل شد، جاییکه هزاران زن با اطفال شان برای ملکی سازی همسران شان در شرایط خیلی ناگوار زندگی انتظار میکشیدند.

این مثال نشان میدهد که گروه های حاشیوی اکثر از فراست برخوردار اند و میتوانند از اثرات منفی یک برنامه جلوگیری کنند، به شرط آنکه نظریات بازیگران مربوط جامعه مدنی در آغاز برنامه سازی مدنظر گرفته شود. همچنان این را هم باید یاد آور شد که پروسه های مشورتی و تلاش های طرفداری سازمانهای جامعه مدنی همیشه به نتیجه مدنظر گرفته شده منتج نمیشود.

منبع

UNDP Report: Gender and DDR in the DRC, May 2005 see Emily Schroeder, A Window of Opportunity in the Democratic Republic of Congo: Incorporating a Gender Perspective in the Disarmament, Demobilization and Reintegration Process, available online at <http://www.peacestudiesjournal.org.uk/docs/AWindowofOpportunity.pdf>

²⁹³ UN Inter-Agency Working Group on Disarmament and Reintegration (IAW-DDR): Operational Guide to the IDDRS, 2006. p.44. Available at http://www.unddr.org/iddrs.org/iddrs_guide.php

به عین ترتیب برنامه های ادغام مجدد باید مانع تجرید آن گروه هایی از جامعه شوند که هیچگاه به خشونت متوسل نشده اند. برای جلوگیری از مخالفت های گسترده که در نتیجه خشونت به وجود می آید، برنامه ادغام باید راه و طریقی را طرح ریزی کند که نه تنها جنگجویان سابق از آن منفعت ببرند، بلکه در سطح همه جامعه احیای اقتصادی براه بیفتد. جهت موفقیت این پروسه وجود میکانیزم های مشورتی همراه با جامعه مدنی حتمی و ضروری میباشد.

با یک دورنمای دراز مدت یکی از ضعف های برنامه خلع سلاح، ملکی سازی و ادغام مجدد (DDR) در این نهفته است که این برنامه بیشتر بر تهدید های آنی متمرکز میشد و از اینجاست که چنین برنامه ها در زمینه سازی برای اصلاحات وسیع تأسیسات بخش امنیت ناکام میگردند. طوریکه در بالا تذکر داده شد، برای یک پروسه کلی اصلاحات تأسیساتی باید یک نقشه راهنما در یک موافقتنامه صلح گنجانیده شود. در محیط مابعد از درگیری، سازمان های جامعه مدنی میتوانند برای جلب توجه به اصلاحات ساختاری جدو جهد نمایند و برای این هدف از ستراتیژی هایی استفاده کنند که در فصل دفاع از حقوق یا طرفداری در این کتاب بیان شدند.

یکی از راه های خیلی مفید در محیط های مابعد از درگیری این است که نمایندگان سازمانهای جامعه مدنی در پروژه ها و برنامه های حکومتداری ارگانها در ساحة های DDR، اصلاحات حکومتداری و اداره عامه سهیم ساخته شوند. در این سطح، نمایندگان سازمان های جامعه مدنی میتوانند جهت گیری درازمدت برنامه های مذکور را تحت نفوذ قرار دهند و میتوانند متیقن گردند که دروازه فرصت ها برای اصلاحات ساختاری تصرف شده و مطابق به اهداف تعیین شده نیازها برای اصلاحات ساختاری مدنظر گرفته میشود. سهمگیری جامعه مدنی در چنین یک مورد حاکمه را میتوان منحیث پیشگام بودن نظارت جامعه مدنی بر یک بخش امنیت اصلاح شده، تلقی نمود.

راه دیگر برای مداخله جامعه مدنی در نظارت بر بخش امنیت در دوره بعد از درگیری، به خشونت مسلحانه و به ضرورت برای کنترل اسلحه کوچک و خفیف ارتباط میگیرد. در حالیکه پروسه های خلع سلاح، غیرمحراب سازی و ادغام دوباره و همچنان اصلاحات بخش امنیت به اسلحه ایکه در اختیار جناح ها و گروه های مسلح قرار دارند توجه دارند، برای جامعه مدنی نیز لازم است تا بنوبه خود بر تمام اسلحه ایکه در دوران است، کنترل پیدا کند. در حالات صلح اسلحه کوچک تا حدود زیادی براساس مقررات معمول و روابط اجتماعی و فرهنگی، تحت کنترل قرار دارند. ولی وقتیکه درگیری بروز نماید این روابط فرهنگی و اجتماعی برهم میخورند، زیرا هر درگیری منتج به حاکمیت زور و تفنگ میگردد. اسلحه در صحنه عمل رونما شده و جزئی از زندگی روزمره مردم میشود. در نتیجه اسلحه کوچک و سبک شاید منحصیث یگانه وسیله حفاظت در دست مردم عام و گروه های مخالف و یاغی باقی ماند. برای جلوگیری انتشار اسلحه کوچک و برای جلوگیری استفاده از آن دو راه وجود دارد: تشدید کنترل و کاهش تقاضا برای آن. برنامه های پولیسی همراه با راه های حل سنتی درگیریهایی از راه هایی میباشد که در حفاظت و تحکیم اعتماد در سطح محلات کمک مینماید.

چوکات ۱۵ - ۷ پلان تأمین مصونیت در مقدونیه

در مقدونیه در آستانه آمادگی برای عفو عمومی ملی در رابطه با جمع آوری اسلحه کوچک و سبک فعالین جامعه مدنی در نومبر / دسمبر ۲۰۰۳ در مناطق جنگ زده قبلی بر مبنای تماس با مردم محلات بحثهایی را در ماه های بعد از تاریخ مذکور براه انداختند. بر اساس معلومات سازمان غیرحکومتی

مقدونیه، CIVIL و شریک آن، Pax Christi که از کشور هالند بود، مردم قراء و قصابات خودشان برای حل مشکلات شان نسبتاً آغوش باز داشتند و حاضر بودند روی همه مشکلات بشمول انتشار اسلحه به بحث پردازند - آنچه قبل براین انتظار آن نه میرفت. در این رابطه ستراتیژی دو گانه راه را برای حل مشکلات باز نمود: آغاز بحث با پرسش از مردم در باره مشکلات آنها نه اینکه به آنها لکچر داده شود و شامل ساختن موضوع کنترل اسلحه کوچک در بحث عمومی روی موضوعات اقتصادی، امنیتی و سیاسی.

البته در این قسمت موجودیت یک موافقتنامه صلح (the Ohrid Framework Agreement) زمینه را برای بحث خوبتر مساعد ساخت. در قدم اول بحث از طریق تماس با شاروال های قریه جات و بعداً با نشست ها با مردم آغاز گردید تا از یک طرف رابطه میان آنها محکم گردد و از طرف دیگر برنامه های سازمان غیر حکومتی CIVIL به آنها توضیح داده شود. بزرگان قریه جات بعداً شخص رابط را تعیین نمودند که وی نشست های بعدی را ترتیب و تنظیم نماید. اعضای CIVIL سعی کردند تا راجع به عفو عمومی آینده به آنها معلومات دهند و به این ترتیب زمینه را برای بحث روی جمع آوری و خلع سلاح که «چه کسی موافق و چه کسی مخالف» آن اند، باز نمودند.

در حالیکه واضح است که جامعه مدنی میتواند برای تحکیم امنیت در محیط های مابعد از درگیری سهمی ارزشمندی داشته باشد و راه را برای اصلاحات تأسیساتی درازمدت در بخش امنیت هموار سازد، در عین زمان باید گفته شود که همه بازیگران جامعه مدنی حتماً از اجندای تحکیم صلح حمایت نمی نمایند. بطور مثال، گروه های مافیایی شاید در صدد بی ثبات ساختن اوضاع به نفع خودشان باشند. چنین بازیگران را به «جامعه غیرمدنی» وابسته میدانند.²⁹⁴ از طرف دیگر گروه های «جنگجوی سابق» شاید اهداف صلح آمیز داشته باشند، ولی آنها با آنهم هویت جنگ را در بین اعضای شان تبلیغ میکنند که اکثر اوقات شاید مانع تلاش های تحکیم صلح شوند. علاوه برآن خطرآن موجود است که در برابر پیشنهاد های مؤسسات بین المللی کمکی شمار زیادی از سازمان های جامعه مدنی صرف بخاطر بدست آوردن پول از آن مؤسسات، عرض اندام کنند. در چنین حالات ایجاد یک سازمان جامعه مدنی فقط برابر است با ایجاد یک مؤسسه تجارتي. بنابراین، برای شناخت پارتنرهای واقعی جامعه مدنی وقت و زمان بکار است و به مرور زمان میتوان بین آنهايي که در جستجوی تحکیم رابطه با مردم اند تا با آنهايي که در صدد منفعت جویی در جستجو تحکیم رابطه با اعدانه دهندگان اند فرق قایل شد.

سازمانهای جامعه مدنی در حالیکه برای تحکیم صلح در صدد ایجاد اتحاد با جامعه بین المللی میباشند، در عین وقت باید از تکیه نمودن بیش از حد بر حمایت بین المللی خود داری کنند و باید روی موضوعات محلی متمرکز شده و بیشتر بر توانایی خود تکیه نمایند تا برای ایجاد تغییر، اجندای شانرا تعریف و وسعت بخشند.

راه های مداخله: عدالت انتقالی

وقتهاً فوقتاً استدلال میشود که امنیت بنیادی بشمول امنیت مواد غذایی و ایجاد معیشت پایدار در شرایط بعد از درگیری اهمیت اساسی بسیار بزرگ دارد نسبت به اینکه تنها گذشته را در عطف توجه قرار داد. یعنی گفته میشود که تأمین امنیت غذایی، معیشت زندگی و احیای خدمات اجتماعی و امنیت اساسی

²⁹⁴ See for example Alan Bryden, Timothy Donias and Heiner Hänggi, „Shaping a Security Governance Agenda in Post- Conflict Peacebuilding“, DCAF Policy Paper No. 11.DCAF Genva 2005, P.12 Available at <http://se2.dcaf.ch/serviceengine/Filecontent?serviceID=DCAF&fileid=7E41A1F4-6D69-5470-48FAF3DB4E0BD1E0&Ing=en>

شرط های اولی صلح و آشتی میباشند. ولی وقتیکه این نگرانی های ابتدایی برطرف شد، چالشی که به دنبال آن می آید تاریخ گذشته زمان درگیری و خشونت میباشد که توجه را دوباره به خود معطوف میدارد و خواسته میشود که بادر نظر داشت گذشته چگونه میتوان تصور مشترکی را برای آینده طرحریزی نمود.

در وقت درست و مناسب توجه به گذشته خیلی ها اهمیت دارد. تجربه نشان داده است، در صورتیکه در بخش قضاء و امنیت برنامه هایی برای ظرفیت سازی گسترده موجود نباشند و یا اینکه ثبات سیاسی و صلح تحکیم نیافته باشد، تعقیب مسائل جنایات جنگی گذشته شاید آغاز سازنده برای عدالت انتقالی نباشد. اولتر از همه عدالت انتقالی اکثر مکلفیت دارد اطراف درگیر را به موافقتنامه صلح وادار سازد - زیرا همین بازیگران اند که میتوانند پایان درگیری ها را خواستار شوند. این به مفهوم آن نیست که در جستجو و تعقیب عدالت نباید شد، بلکه این به مفهومی است که نخست زمینه برای شرکت همه اطراف درگیر و فرهنگ عدالت خواهی مساعد ساخته شود - تدریجاً به جامعه کمک شود تا بپذیرد که بر گذشته های خود اعتراف نموده و برای مصالحه و آشتی آمادگی بگیرد. جامعه مدنی میتواند از طریق سیستم قضائی ملی جهت دسترسی به عدالت در جریان و دوره مابعد از درگیری کمک کند. مثلاً: با حساس ساختن و آموزش پولیس، قضاء و مدعی العموم (خارنوالی) و در عین زمان توانمند ساختن وکیلان مدافع و جوامع مورد هدف تا در راستای تأمین عدالت قدم به پیش گذارند و همچنان براه اندازی فعالیت ها جهت باز سازی محاکم فلج شده گذشته.

مثال آنرا در فعالیت های کمکی برای قانون که توسط گروه های جامعه مدنی در دارفور براه افتید، یافته میتوانید. یک شبکه ای از ۶۰ وکیل مدافع به مردمان بیجاشده درگیری های دارفور، کمک های حقوقی را عرضه نمود. از برکت سرمایه گذاری اساسی در ایجاد اعتماد و بلند بردن سطح آگاهی در رابطه با نقض های جاری حقوق بشری، خصوصاً خشونت ها بر مبنای تجاوز جنسی در سیستم های محاکموی ایجاد شده، مورد غور قرار میگردد. این سیستم محاکموی نه تنها حفاظت قانونی را تأمین میکند، بلکه بر موقف قاضیان و خارنوالان تأثیر گذاشته است، اکثر آنها به جرایمی که خود مرتکب شده اند اعتراف میکنند.

یک آینده صلح آمیز و دیموکراتیک را نمیتوان با انکار از گذشته اعمار نمود. بدون آشتی و مصالحه توافق نظر گسترده مشترک راجع به اینکه چگونه آینده کشور را باید ساخت، بوجود نخواهد آمد. نفرت دوامدار و بی اعتمادی میتواند به پالیسی های تبعیض آمیز منتج شود، طوریکه بعضی از گروه های جامعه احساس تجرید و محرومیت خواهند کرد. جامعه مدنی میتواند برای توجه به جرایم جنگی گذشته صدای مردم را بلند کرده و در تأمین عدالت انتقالی به آنها کمک کند. این هدف را میتوان از طریق یک پروسه مشورتی همجانبه بدست آورد. راه و روش های عمده جهت رسیدن به عدالت در دوره انتقالی عبارت اند از:

- تعقیب های داخلی، همجانبه و بین المللی مرتکبین تخطی های حقوق بشری؛
- تعیین حدود و خصوصیت کامل تخطی های گذشته از طریق ابتکار های راستگویی بشمول کمیسیون های راستگویی ملی و بین المللی؛
- اعاده حقوق قربانیان نقض های حقوق بشری بشمول جبران خساره، اعاده حقوق، و تلافی های سبمولیک؛
- اصلاحات تأسیساتی، یکی از این اقدامات براه اندازی پروسه تفتیش در برابر مقامات و مامورین ناقض حقوق بشر، فاسد و رشوه ستان یا بی کفایت چه در پولیس اند یا خدمات امنیتی، یا در اردو و یا در دیگر تأسیسات عامه به شمول قضاء. بر اساس پروسه تفتیش اشخاصیکه

مرتکب نقض های حقوق بشری شده یا در اختلاس و فساد اداری دست دارند، از وظایف در امور عامه برطرف میشوند؛

- رشد و حمایت از مصالحه در بین جوامع پارچه شده بشمول کار با قربانیان براساس میکانیزم های قضایی سنتی و طرح ریزی بازسازی اجتماعی؛
- اعمار یادگارها و موزیم ها برای حفظ خاطرات گذشته؛
- توجه به نقض های بشری که بر مبنای مسائل جنسیت صورت میگیرد، تا زمینه را برای عدالت خواهی قربانیان انات نیز مساعد ساخت.²⁹⁵

جاییکه کمیسیون های شایق و ایثارگر حقیقت گویی و مصالحه وجود دارند ، آن ها میتوانند برای اصلاحات بحث های محلی و منطقوی نیز سازماندهی کنند.

چوکات ۱۵ - ۸

مشوره با سهم دارندگان پیرامون عدالت انتقالی در یوگوسلاویای سابق

سه سازمان غیرحکومتی یوگوسلاویای سابق یعنی «سند» یا Documenta از جمهوریت کرواتیای، «مرکز قانون بشری» یا the Humanitarian Law Center از جمهوریت صربستان و کوزوو «مرکز تحقیق و اسناد» یا Research and Documentation از جمهوریت بوزنیا و هرزگوینا تحت نام «راستگویی در باره جنایات جنگ و درگیری» یک فوروم منطقوی راجع به عدالت انتقالی در زاگرب از ۸ الی ۹ فبروری ۲۰۰۷ سازماندهی نمودند. بیشتر از ۳۰۰ نماینده انجمن های قربانیان، جنگجویان سابقه، مهاجرین و سازمان های حقوق بشری، گروه های زنان و گروه نهاد های جوانان در این بحث و مشوره پیرامون میکانیزم های و پروسیجر های راستگویی و راست جویی شرکت داشتند. بر علاوه نمایندگان تربیبونال بین المللی جرایم جنگی برای یوگوسلاویای سابق (ICTY)، محکمه ها، نمایندگان دفاتر مدعی العموم از جمهوریت های کرواتیای، صربستان و بوزنیا و هرزگوینا، نمایندگان کوردیپلوماتیک، OSCE، UNDP و مرکز بین المللی برای عدالت انتقالی، بسیاری از هنرمندان، تاریخ دانان، ژورنالیستان و اعضای پارلمان در بحث شرکت داشتند. هدف از این فوروم منطقوی این بود تا روی میکانیزم های حقیقت گویی و حقیقت طلبی و پروسیجر ها در جامعه مدنی بحث و مشوره ها براه انداخته شود و از حکومت ها و پارلمان های ملی تقاضاء شود ، تا در بحث کلی مبنی بر اینکه چگونه میتوان راه های تأمین عدالت برای قربانیان را سراغ کرد و چگونه جلو جنایات را در آینده گرفت، شرکت کنند و بصورت عمومی بر بازیگران گذشته غلبه پیدا نمود.

منبع:

Documenta- Center for Dealing with the Past. For the Forum's conclusions, see <http://www.documenta.hr/eng/index.php?option=content&task=view&id=29&Itemid>

باوجودیکه کدام راه مشخصی برای ایجاد عدالت انتقالی وجود ندارد، قانون جنایی بین المللی اکنون نورمی را برای مسوولیت های انفرادی وضع نموده است. در سال ۲۰۰۲ مصوبه روم در رابطه با محکمه جنایی بین المللی (ICC) نافذ شد. ICC یک محکمه مستقل و دایمی است و اشخاصی را محاکمه میکند که مرتکب شدیدترین جنایات بشری شده باشند، یعنی قتل عام، جنایت ضد بشریت و

²⁹⁵ See International Center for Transitional Justice: <http://www.ictj.org/en/tj/>

جنایات جنگی. مصوبه روم و محکمه بین المللی جنایی به همه گروه های مسلح ایکه در یک درگیری شامل اند قابل تطبیق است: 296

- ماده ۱ و ۸ (f)-(c) ، مصوبه روم: ICC بر همه منسوبین انفرادی یک گروه مسلح در حالات درگیری و غیردرگیری صلاحیت قضائی دارد؛
- ماده ۸ (۲) (f) ، مصوبه روم: ICC آنوقت هم از صلاحیت قضائی برخوردار است که در سرزمین یک دولت درگیری مسلحانه رخ دهد، چه این درگیری بین نیروهای حکومتی و گروه های سازمان یافته مسلح و یا بین خود چنین گروه ها به وقوع بپیوندد؛
- ماده ۱۲ (۲) ، مصوبه روم: وقتیکه یک دولت، عضو مصوبه روم باشد و در سرزمین آن درگیری مسلحانه رخ دهد، و یا یک تبعه آن دولت متهم به جنایت بشری باشد، ICC در قلمر آن دولت صلاحیت قضائی دارد؛
- ماده ۱۳ (b) مصوبه روم: ICC در حالاتی هم صلاحیت قضائی دارد که در جای قتل عام یا تصفیة قومی، یا جنایت ضد بشری، جنایت جنگی و جنایت تجاوزگرانه صورت گیرد و شورای امنیت ملل متحد آنرا به ICC ارجاع کند؛
- ماده ۲۵ ، مصوبه روم: مسوولیت جنایی فردی را وضع مینماید؛
- ماده ۲۷ ، مصوبه روم: مصونیت های رسمی مقامات مانع تحقیق محکمه شده نمی تواند؛
- ماده ۲۸ ، مصوبه روم: یک قوماندان/آمر، امر مسوولیت جنایاتی را که توسط افراد مادون آن صورت گرفته، عهده دار میباشد.

قابل یادآوری است که میکانیزم های مختلف عدالت انتقالی متقابل از هم مجزاء نبوده، بلکه در حقیقت مکمل یکدیگر میباشند. عدالت جزائی تنها یک بُعد عدالت انتقالی میباشد، که در یک حالت مابعد از درگیری، احتمالاً شرایط برای چنین عدالت مساعد نبوده و یا تطبیق آن غیرقابل ممکن باشد. در حالات مابعد از درگیری مردم به مصالحه و آشتی نیاز دارند و عدالت این دوره نیز شکل آشتی پذیر را دارد: تمرکز به راستگویی، معلومات تاریخی، اعترفات و عفو. تحلیل عمیق گزینش های مختلف، مفاد و مضار آنها بالاتر از حدود این فصل میباشد. ولی شماری از سازمان های غیرحکومتی وجود دارند که بهترین مواد راهنما و تحقیق را در باره عدالت انتقالی تهیه کرده اند. فهرست بعضی از منابع در چوکات ذیل بیان شده است.

چوکات ۱۵ - ۹

ابتکارات بعضی از سازمان های غیرحکومتی در باره عدالت انتقالی

شبکه تحقیق عدالت انتقالی افریقایی (ATJRN, www.transitionaljustice.org.za) عبارت از یک مرکز یست برای مطالعه خشونت و مصالحه (CSVR, http://www.csvr.org.za/), مرکز گانا برای انکشاف دیموکراتیک (CDD-Ghana, http://www.cddghana.org/) و پروژه قانون مهاجرین، پوهنتون Makerere (http://www.rfugeelawproject.org/).

ائتلاف برای یک محکمه بین المللی جنایی (CICC, www.igc.org/icc/) یک شبکه جهانی بیشتر از ۲۵۰۰ سازمان غیرحکومتی میباشد که برای یک محکمه بین المللی جنایی عادلانه، مؤثر و مستقل مبارزه مینماید.

²⁹⁶ See http://www.icc-cpi.int/library/about/officialjournal/Rome_English.pdf

مرکز بین المللی برای عدالت انتقالی (ICTJ, www.icjt.org) یک سازمان غیرحکومتی مستقر در ایالات متحد آمریکا میباشد و به کشورهای کمی کمک مینماید که در صدد جوابدهی به آن جنایات گروهی یا جنایات برضد بشریت میباشند که در گذشته بوقوع پیوسته اند.

کتاب راهنمای جیبی IDEA (Reconciliation After Violent Conflict) یا «مصالحه بعد از درگیری» سلسله ای از ابزار هایی را تقدیم میدارد که از آن در طرح و تطبیق پروسه های مصالحه و آشتی استفاده شده و یا میتوان استفاده کرد. لطفاً به این صفحه مراجعه کنید:
<http://www.idea.int/publications/reconciliation/upload/reconciliation:ful.pdf>

The Internet Guide by Search for Common Ground and Harvard Law School, Strategic Choices in the Design of Truth Commissions
(<http://www.truthcommission.org>)

این یک صفحه انترنتی راهنما در باره ایجاد کمیسیون حقیقت گویی میباشد که بر مبنای تجارب ارجنتاین، چیلی، السلوادور، گواتیمالا و افریقای جنوبی ساخته شده است.

نتیجه

برای ایجاد یک محیطی که راه را بسوی حاکمیت قانون باز نماید، لازم است تا فرهنگ نظامی را به میکانیزم های ملکی مجری قانون، نظارت، نمایندگی قانونی و یک قضای مستقل همراه با اعاده راه حل های سنتی درگیری تعویض نمود. یکجا کردن ایجاد اعتماد با ابتکارات محلی در میدان عمل به اندازه ایجاد تأسیسات بزرگ لازمی میباشد. تنها تکیه بر راه و روش «رأس بر قاعده» کافی نمیشد. اولویت ها باید بر مبنای یک روش تحکیم متقابل باهم مرتبط ساخته شده و موازی با هم تطبیق گردد. با اعتراف مبنی بر اینکه عدالت، امنیت و حاکمیت قانون نه تنها محدود به قانون نوشته شده بوده، بلکه دربرگیرنده دستورالعمل اجتماعی برای تنظیم و منسجم ساختن زیست مسالمت آمیز نیز میباشد، این راه و روش باید چندین بُعدی و دربرگیرنده ایجاد اعتماد، رشد ظرفیت ها، توانمند ساختن جامعه و تأسیسات سازی باشد.

در یک راه و روش تدریجی باید به نیازهای امنیتی و عدالت در میدان عمل اولویت داده شود. اصلاحات تأسیساتی یک سرمایه گذاری درازمدت است و در جریان اولین روزهای پروسه تحکیم صلح، جوامع نمیتوانند برای اصلاحات بزرگ انتظار بکشند. ولی وقتی میکانیزم ها برای برآورده ساختن نیازهای عاجل امنیتی ساخته شد، پروسه اصلاحات تأسیساتی باید شروع بکار نماید.

طوریکه در بالا تذکر داده شد، جامعه مدنی در هر دو سطح نقش اساسی دارد و در همه مراحل از امکانات مختلف برای مداخله برخوردار میباشد: قبل از درگیری، در جریان درگیری و بعد از درگیری. در نتیجه، با وجودیکه باید اعتراف شود که جامعه مدنی با علاقمندی تمام ماموریتش را حتی با قیمت حیاتش انجام میدهد، در شرایط درگیری عملکرد جامعه مدنی اکثر در نتیجه فضای خشونت و ناامنی و همچنان با فعالیت های غیرقانونی تأسیسات مختلف که ایجاب نظارت بر آنها میشود، با ممانعت شدید روبرو میشود. اعضای سازمان های حقوق بشری تحت مراقبت گرفته شده و قصداً بازداشت میگردند. سانسور، اذیت و آزار جسمی و کشتارها، برنامه روزمره میباشد. ایجاد شبکه های محلی، سازمان های بزرگ و مشارکت با سازمان های بین المللی غیرحکومتی و حکومتی میتوانند در تأمین امنیت شخصی کمک کنند. در این رابطه معلومات تفصیلی و بیشتر در فصل های ۱۴ راجع به محیط

های تنگ و قید و ۱۳ در باره ایجاد اتحاد با جامعه بین المللی ارائه شده است. ولی مداخله جامعه مدنی برای نظارت بر بخش امنیت در زمان درگیری خشونت آمیز ایجاب جرأت و شجاعتی مینماید که هیچ کتاب راهنما نمیتواند برای آن مقررات اساسی و معیارها را تعریف کند.

معرفی کوتاه سهمگیرندگان این کتاب:

پیتر البرشت (Peter Albrecht) کاندید PhD در انستیتوت دنمارک برای مطالعات بین المللی (DIIS) و مکتب تجارت کوپنهاگن (CBS) بوده و ساحه کار علمی و تحقیقاتی او تطبیق اصلاحات بخش امنیت در سطح محلی در سیرالیون میباشد. پیتر در گذشته آمریت برنامه های نظارتی را در رابطه با برنامه موضوعات تحکیم صلح بین المللی که بیشتر متمرکز بر منطقه بالقان و افریقای غربی بود، بعهده داشت. پیتر در کوزوو در نمایندگی ملل متحد، در مرکز تعلیمی کوفی عنان برای صلح بین المللی در گانا، در انستیتوت دنمارکی برای موضوعات خارجی و انجمن دنمارک برای همکاری بین المللی ایفای وظیفه نموده است. پیتر همچنان در باره مسایل جنسیت و موضوعات اصلاحات بخش امنیت نوشته هایی را تقدیم نموده و با Karen Barnes یکجا در رساله های DCAF-ODIHR-INSTRAW Gender Reform Sector Reform Toolkit و از پوهنتون Arhus (MSc) و از پوهنتون دنمارک در انسان شناسی (انترپولوجی) و اتنوگرافی (نژاد شناسی) ماستر آف آرت، MA را بدست آورده است.

مارینا کپرینی (Marina Caparini) منحیث معاون مدیر برنامه اصلاحات سیستم امنیت در مرکز بین المللی برای عدالت انتقالی ایفای وظیفه مینماید. مارینا در بخش حکومتداری عدالت و امنیت تخصص دارد و پیرامون این موضوعات مقالاتی به نشر سپرده و تحلیل ها و مشوره های منظم را برای شمار زیادی از بازیگران بین المللی تهیه نموده است. او در کار اخیر خود به نقش بازیگران غیر دولتی بشمول گروه های جامعه مدنی و شرکت های امنیتی و نظامی خصوصی اشاره نموده است. او در حال حاضر پیرامون انکشاف برنامه اصلاحات بخش امنیت (SSR) که بر محور عدالت استوار باشد کار میکند. او از پوهنتون کالگری Calgary در رشته علوم سیاسی بچلر آف آرت یا BA و در روابط بین المللی ماستری اش را بدست آورده است.

ادین کول (Eden Cole) در مرکز جینوا برای کنترل دیموکراتیک نیروهای مسلح (DCAF) معاون ریاست اوپراتیف NIS میباشد و در این بخش وی برای انکشاف و اداره برنامه های DCAF برای نظارت دیموکراتیک بر بخش امنیت در اتحاد شوروی سابق و آسیا مسوولیت دارد. او در باره موضوعات نظارت بر بخش امنیت در CIS و SEE و همچنان مسائل موضوعی به شمول مقررات شرکت خصوصی امنیتی چندین مقاله به رشته تحریر درآورده است. قبل از اینکه ادین به DCAF بپیوندد، او در بخش موضوعات عملکرد بشری و منحیث یک قراردادی در شهر لندن ایفای وظیفه مینمود. او از پوهنتون لندن BA و MA اش را بدست آورده است.

تیودورا فیور (Teodora Fuior) در بخش تحقیق مرکز جینوا برای کنترل دیموکراتیک نیروهای مسلح (DCAF) منحیث یک متخصص مهمان بوده و از طرف حکومت رومانی حمایت میگرد. او مسوولیت تحقیق، سند سازی و نشر پروژه های مربوط به نظارت پارلمانی بر بخش امنیت را عهده دار میباشد. قبل از پیوستن به DCAF او منحیث مشاور در کمیته دفاع، نظم عامه و امنیت ملی در مجلس نمایندگان پارلمان رومانی ایفای وظیفه مینمود. قبل براین او منحیث دستیار محقق در اسامبله پارلمانی ناتو در بروکسل کار میکرد. خانم فیور در رشته روابط اقتصاد بین المللی تحصیلات عالی اش را به پایان رسانیده و در روابط بین المللی و ادغام اروپایی ماستری اش را بدست آورده است. او در اکادمی

دیپلوماتیک پیرو و در مرکز جارج سی مارشال در گارمیش پارتنکیرشن آلمان نیز تحصیل کرده است. تیودورا در سال ۲۰۰۴ از کالج دفاع ملی رومانی فارغ شده است.

وهان گالومین (Vahan Galoumain) دستیار محقق در مرکز جینوا برای کنترل دیموکراتیک نیروهای مسلح (DCAF) است. کار او به اصلاحات بخش امنیت در آسیا و اتحاد شوروی سابق متمرکز میباشد. قبل از پیوستن به DCAF و هان در وزارت تعلیم و تربیه چیلی منحیث مشاور ایفای وظیفه مینمود. قبل از آن او در کمیساری عالی ملل متحد برای امور مهاجرین مترجم بود. و هان در علوم سیاسی از پوهنتون McGill بچلر آف آرٹ (BA) و در رشته امور بین المللی (منجمنت امنیت و درگیری) از انستیتوت مطالعات بین المللی و انکشاف در جینوا ماستری اش را بدست آورده است.

مارک گوتری (Mark Guthrie) یک مشاور مستقل میباشد که در موضوعات حقوق بشری و قانون تخصص دارد. مارک هفده سال بحیث وکیل مدافع در لندن کار کرده است و در آنجا عضو نهادهایی بنام های Toops Chambers و Chambers of Michael Mansfield QC بوده است. در این نهاد او در مسائل دفاع جنایی، عملکرد ملکی بر ضد پولیس و موضوعات حقوق بشری تخصص پیدا کرده یافته است. بعد از آن او از طرف دفتر خارجی و کامنولت بریتانیا به نمایندگی OSCE در بوزنیا و هرزگوینا فرستاده شد، تا در بخش حقوق بشر، حاکمیت قانون، مشاور امور قانون و کارمندعالیرتبه مسائل حقوق بشر ایفای وظیفه نماید. بعد از آن او منحیث معاون آمریت حقوق بشر در نمایندگی OSCE برای تأسیسات دیموکراتیک و حقوق بشر در وارسا تعیین گردید. او در شهر Cape Town افریقای جنوبی تولد شده است و در مبارزه آزادیخواهی افریقای جنوبی سهم داشت. او در امور افریقای علاقمندی خاص دارد و عضو نهادهای بنام رویال افریکن سوسایتی نیز میباشد.

دونکن هیسکوک (Duncan Hiscock) محقق است که درباره موضوعات امنیتی در اتحاد شوروی سابق و آسیا نوشته های زیادی دارد. قبل براین او منحیث مشاور بین المللی رئیس مرکز مطالعات بین المللی در کیف اوکراین و منحیث هماهنگ کننده پروژه اروپای شرقی در مؤسسه Saferworld ایفای وظیفه نموده است. نوشته های اخیر دونکن هیسکوک عبارت اند از:

„Integration and Coordination of DDR and SALW control programming: Experience and priorities” for CICS, University of Bradford, ‘Human Security in Bangladesh’ (Saferworld, 2008), ‘The Commercialisation of Post-Soviet Private Security’ in ‘Privat Actors and Security Governance’ (DCAF, 2006), and Security Sector Reform in Armenia’ (Saferworld, 2005).

دونکن فعلاً برای انستیتوت عامه ریسرچ پالیسی در بریتانیا کار میکند.

کاترین کینسل بخ (Katrin Kinzelbach) کارشناس علوم سیاسی است که فعلاً منحیث محقق همکار در انستیتوت حقوق بشر لودویگ بولتسمن در وینا کار میکند. کاترین قبل براین از ۲۰۰۱ الی ۲۰۰۷ برای UNDP کار میکرد و جلوگیری از بحران و بازسازی و بهبودیابی و حکومتداری دیموکراتیک مخصوصاً در بخش امنیت از جمله ساحه های عمده کارهای او بود. کاترین همچنان با کمیساری عالی ملل متحد برای امور مهاجرین در جینوا و برای مدتی منحیث ناظر انتخاباتی برای OSCE کار کرده است. کاترین کینسل بخ دو ماستری دارد (یکی آنرا از کینگز - کالج King's College در لندن و دیگر آنرا از پوهنتون های فلورانس و بن دریافت داشته است) و فعلاً روی Ph.D. اش در پوهنتون وینا کار میکند.

ایین لی (Ian Leigh) استاد پوهنتون Durham و معاون رئیس مرکز حقوق بشر دورهام میباشد. نوشته های او عبارت اند از:

Law, Politics and Local Democracy ؛ (Oxford University Press, 2000) ;
In From the Cold: National Security and Parliamentary Democracy (Oxford University Press, 1994), with Laurence Lustgarten; Who's Watching the Spies: Establishing Intelligence Service Accountability (Potomac Books, 2005) with Hons Born and Loch Johnson; Religious Freedom in the Liberal State (Oxford University Press 2005), with Rex Aher and Making Rights Real: the Human Rights Act in its First Decade (Hart Publishing, 2008), with Roger Masterman.

او اخیراً در تألیف کتاب راهنما OSCE/DCAF راجع به حقوق بشری و آزادی های بنیادی منسوبین نیروهای مسلح (وارسا، ۲۰۰۸) نیز همکاری نموده است. گزارش پالیسی او حساسه ساختن استخبارات (با داکتر هانس بورن که توسط اداره نشرانی پارلمان ناروی به چاپ رسید، ۲۰۰۵) به شمول پشتو و دری در ۱۲ زبان ترجمه شده است. ایین لی همچنان منحصراً مشاور با دفتر تأسیسات دیموکراتیک و حقوق بشری OSCE و کمیسیون ونیز پیرامون کنترل دیموکراتیک اداره های امنیتی و استخباراتی در شورای دولتهای اروپا ایفای وظیفه نموده است.

انجلا مک کی (Angela Mackay) آموزگار یا ترینر مسلکی میباشد که از تجربه وسیع با سیستم ملل متحد، OSCE و دیگر تأسیسات بین المللی و سازمانهای غیرحکومتی در طرح، انکشاف و مهیا ساختن ترینینگ برای منسوبین نظامی، پولیس و مردم ملکی برخوردار میباشد. انجلا در موضوعات مربوط به جنسیت، حقوق بشر و قاچاق انسانی و از همه بیشتر در اصلاحات بخش امنیت (SSR) تخصص دارد. در سال ۲۰۰۷ او منحصراً عضو تیم ICMPD ترینینگ های مخصوصی را به پولیس سرحدی کوزوو مهیا ساخت. انجلا فعلاً منحصراً مشاور GenCap در مسائل عملکرد های بشری با ماموریت ملل متحد در کینیا کار میکند.

سیفوسامی مالونگا (Siphosami Malunga) مشاور پالیسی برای حکومتداری در مرکز خدماتی منطقوی افریقای شرقی و جنوبی میباشد. سیفوسامی قبل از اینکه در جنوری ۲۰۰۸ به مرکز مذکور بپیوندد، در مرکز حکومتداری UNDP در اوسلو ایفای وظیفه مینمود. او در آنجا مشاور حکومتداری، درگیری و تحکیم صلح بود. همچنان او در اداره انتقالی ملل متحد در تیمور شرقی (UNTAET) و ماموریت خلف آن، ماموریت کمکی ملل متحد در تیمور شرق (UNMISSET) در بخش های مختلف بشمول امر کمک های قانونی/واحد دفاع عامه، مامور موضوعات قانون، مامور موضوعات عدلی و خارتوال محاکمه های قضایی جنایی در تیمور شرقی کار کرده است. علاوه بر آن او برای سازمان بین المللی انکشاف (IDLO) منحصراً منجر برنامه اسکان در تیمور شرقی، در برنامه آموزش عدلی و منحصراً پروگرام منیجر برای برنامه اصلاحات عدلی در نمایندگی UNDP برای افغانستان ایفای وظیفه نموده است. او در پالیسی حکومتداری، کمک های تکنیکی و همچنان منجمنت برنامه های بهبود یابی و تأسیسات سازی در حالات مابعد از درگیری تجربه و تخصص دارد. او کارش را در زیمبابوی منحصراً وکیل حقوقی آغاز نمود و بعد در همین رشته در بوتسوانا کارش را دوام داد. او از پوهنتون اوسلو در رشته قانون بین المللی عامه ماستری اش را بدست آورده و پوهنتون زیمبابوی درجه علمی افتخاری LLB را به وی اعطاء کرده است.

یوهانا میندلسن فورمن (Johanna Mendelson Forman) در مرکز مطالعات ستراتژیکی و بین المللی (CSIS) منحصراً همکار بلند پایه در برنامه های مختلف مورد علاقه اش ایفای وظیفه مینماید. منحصراً دستیار رئیس پروژه بازسازی دوره مابعد از درگیری او راجع به اصلاحات بخش

امنیت در دولت های متشنج، انکشاف اقتصادی در جوامع جنگ زده و نقش ملل متحد در عملیات صلح نوشته میکند. یوهانا در نهاد ملل متحد الی ۲۰۰۶ منحیث مدیر مسائل صلح، امنیت و حقوق بشری ایفای وظیفه مینمود. همچنان او منحیث مشاور در نمایندگی ملل متحد در هایتی نیز کار کرده است. قبل براین یوهانا میندلسن فورمن در پست های عالیترتبه حکومت ایالات متحد امریکا در نهاد کمکی آنکشور بنام USAID در دفتر رسیدگی به مصائب بشری و در دفتر ابتکارات انتقالی مربوط به یونیت مابعد از درگیری در بانک جهانی منحیث مشاور عالیترتبه ایفای وظیفه کرده است. او دکتورا اش را در رشته تاریخ از پوهنتون سنت لوییز میسوری و ماستری اش در رشته قانون را از پوهنتون امریکایی در واشنگتن D.C. بدست آورده است. یوهانا میندلسن فورمن عضو شورای روابط خارجی نیز میباشد.

امرای میولر (Amerei Müller) در حال حاضر (۲۰۰۸ قبل از ترجمه این کتاب) کاندید PhD است که روابط مکلفیت های قانون را براساس منشور بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و قانون بین المللی بشری تحت تحقیق قرار میدهد. قبل بر این او با انستیتوت آلمان برای حقوق بشری (DIMR) و مرکز منطوقی حقوق بشری و موضوعات امنیتی برای اروپا و CIS کار میکرد. او در رشته قانون حقوق بشری بین المللی (LL.M) و روابط بین المللی (B.A.) را در بریتانیا و آلمان تحصیل کرده است. امرای راجع به «نقش تأسیسات ملی حقوق بشری در پروسه ارگان میثاق ملل متحد (DIMR, 2008) و راجع به «تأسیسات سمع شکایات و نظارت بر بخش امنیت» در رساله تحت عنوان «نظارت و تحقیق بخش امنیت» (UNDP/DCAF, 2007) نوشته هایی را به نشر سپرده است.

الیاندرا پیرو (Alejandra Pero) در حال حاضر (۲۰۰۸ قبل از ترجمه این کتاب) مشاور عالیترتبه مستقل است که کار آن روی موضوعات جامعه مدنی و مردم بومی متمرکز میباشد. او در بخش های جلوگیری از درگیری، تحکیم صلح، حقوق بشری و موضوعات انکشاف محلی از تجربه خوب برخوردار است. او قبل براین در بخش جامعه مدنی UNDP در نیویارک در رابطه با مسائل انکشاف پالیسی و طرح برنامه ها کار میکرد. قبل از پیوستنش به ملل متحد، خانم پیرو در بخش سازمان های غیرحکومتی در ارجنتاین، ترکیه و ایالات متحد امریکا منحیث محقق ایفای وظیفه مینمود.

جیفری پریویت (Geoffrey Prewitt) منحیث سرتیم برای حکومتداری و سرمایه اجتماعی برنامه های کمکی UNDP مربوط به مردم فلسطین (PAPP) کار میکند. قبل براین او مدت پنج سال منحیث مشاور کاهش غربت و جامعه مدنی در مرکز منطوقی UNDP برای اروپا و CIS کار میکرد. جیف همچنان منحیث مشاور UNDP در پایتخت حبشه، آدیس آبابا، کار میکرد، و در افریقای مرکزی و شرقی در کاهش غربت کمک نموده است و چندین سال را در مقر های UNDP در امور مختلف و درکشور های مختلف سپری کرده است. قبل از پیوستنش با UNDP جیف با سازمان های جامعه مدنی در ملاوی و هنگری کار نموده است. او در موضوعات فعالیت های ملکی نوشته های زیادی دارد؛ آخرین اثر او روی تأسیسات اجتماعی میچرخد. جیف در رشته انکشاف بین المللی از پوهنتون کورنیل ماستری (M.A) و از پوهنتون Wisconsin – Madison لیسانس (B.A) اش را بدست آورده است.

ریزال دارما پوترا (Rizal Darma Putra) رئیس اجرائیه انستیتوت اندونیزیایی برای مطالعات ستراتژیک و دفاع (LESPERSSI) میباشد که مقر آن در پایتخت اندونیزیا، جاکارتا است. ریزال در بخش مطالعات امنیتی و ستراتژیکی، مخصوصاً در موضوعات امنیتی آسیای شرقی کار میکند. او منحیث سخنران کلیدی در سمینارهای مختلف بین المللی و بحث های اصلاحات بخش امنیت بشمول کار های دفاع از حقوق با کمیته های امنیتی و دفاع ولسی جرگه دولت جمهوری اسلامی افغانستان

در ماه می ۲۰۰۸ سهم مهم داشته است. او اخیراً در نشرات مختلف راجع به موضوعات اصلاحات نظامی اندونیزیا، بشمول از بین بردن «تجارت نظامی» بخش امنیت سهم گرفته است و در رسانه های اندونیزیایی روی موضوعات ستراتیژیک مضامینش نشر شده است. او در روابط بین المللی از پوهنتون اندونیزیا MA اش را بدست آورده است.

یاسمین شریف (Yasmine Sherif) در دفتر UNDP برای جلوگیری از بحران و بهبودیابی منحیث مشاور ارشد در موضوعات عدالت و اصلاحات بخش امنیت کار میکند. یاسمین در سال ۱۹۸۸ به ملل متحد پیوست و با UNHCR، OCHA، UNDP و DPKO در بعضی از خطرناکترین مناطق جنگزده جهان مانند افغانستان، بوزنیا و هرزگوینا، کمبودیا، جمهوریت دیموکراتیک کانگو، کوزوو و سودان کار کرده است. او همچنان در دفاتر مرکزی ملل متحد در نیویارک و جینوا کار نموده است. از سال ۲۰۰۲ الی ۲۰۰۳ او منحیث استاد در پوهنتون Long Island، در نیویارک کار کرده و مسوولیت برنامه های فراغت را بعهده داشته است. از همین جاست که او در پوهنتون مذکور راجع به ملل متحد، حقوق بشری، قانون بشری و شرق میانه نیز تدریس نموده است. او در رسانه های ملی و بین المللی چهره شناخته شده میباشد و در آنها مقالاتش به نشر میرسد. او در رشته قانون از پوهنتون ستاکهلم در سال ۱۹۸۷ (LLM) ماستری خود را بدست آورده است و در رشته های قانون بین المللی و قانون حقوق بشری تخصص دارد.